Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Korenbloemen : Nederlandsche gedichten van Constantin Huygens

https://hdl.handle.net/1874/31028

KOREN-BLOEMEN
VAN DEN HEERE VAN ZUYLICHEM

Zon II

KOREN-BLOEMEN.

NEDERLANDSCHE GEDICHTEN

Van

CONSTANTIN HUYGENS Ridder,

Heere van Zuylichem, Zeelhem, ende in Monickeland;
Eerſte Raed en Rekenmeeſter van Sijne Hoogheit den
Heere PRINCE van ORANGE.

TWEEDE DRUCK,

Vermeerdert tot XXVII Boecken.

EERSTE DEEL.

t' AMSTELREDAM,

By JOHANNES van RAVESTEYN,
Boeckverkooper, en Ordinaris Drucker, deſer Stede, 1672.

EERSTE DEEL.

XI. BOECKEN.

1. Bibel-ſtof en Godts-dienſt.
2. Koſtelick Mal en Voor-hout.
3. Zede-Printen en Stede-ſtemmen.
4. Dagh-werck.
5. Oogen-trooſt.
6. Hofwijck.
7. Zee-ſtraet.
8. Mengelingh.
9. Mengelingh.
10. Klucht.
11. Spaenſche Wijsheit.

Liber & opuſculis rarius & metris: Ità ſolemus, qui ingenio parum fidimus, ſatietatis periculum effugere. Plin. Sec. 8.

Op den

TITEL.

HY meent geen' Koren-bloem, die Tarw zaeyt: verr' van daer;
Hy meent den nooddruft, en hy neemt den oorber waer.
De Bloem verſchijnt nochtans, en menght ſich onder 't Koren,
Als Gaſten die in 't Mael der Gaſten niet en hooren,
En komen ongenoodt, en ſchicken ſich in 't beſt,
En ſien ſoo vrolick, of wat meer, licht, als de reſt:
Men leeds'er wel van daen; maer, ſoo ſy 't Mael verblijden
Met haer bevallickheit, ſoo komt menſe te lijden.
De Bloem is noodeloos in 't Koren, en nochtans,
Daer 's geen weerſeggen aen, ſy geeft de Tarw een' glans,
En ſtaeter in en pronckt als kinderen van Heeren
Als 't Paeſch-dagh is, met Blauw' en Roo Satijne kleeren.
Is 't Onkruyd, 't is van 't beſt, 't is vriendelick, 't is fijn,
't Is ſoet en ſchadeloos, en niet min als fenijn.
Voor ſulcken Koopmanſchap veil ick mijn' Koren-bloemen,
Mijn Toekruyd, Leſer, of mijn Onkruyd; hoe ghy 't noemen,
Of oock niet noēmen wilt: 't en iſſer niet gezaeyt,
In 't Land daer 't Koren wies dat van my is gemaeyt:
't Is By-ſlagh, die den aerd van 't Land, of van het Koren,
Te voorſchijn heeft gehaelt. De Goede willen 't hooren,
De Quade moeten wel; in 't woelige gedrangh
Van Hof en Land-gebied heb ick veel' Jaren langh,
Gelijck de Boot aen 't Schip, met kleine trouwe plichten
Die 't pack ten halſe ley den hals wat helpen lichten:
Ick heb voor Land en Kerck STANDVASTELICK geſweet,
Gedaen wat menigh man, niet alleman en weet,
Gedaen wat weinige, (de danck ſtaet noch te hopen)
Niet alleman en koſt: 'k heb tegens harde knoopen
Kracht en gedult geſtelt, en alom by Gods hand
Door dwarſche diſtelen gebroken ſonder ſchand.
Dat heet ick Tarw geteelt, en van het beſte Koren,
Ten beſte van 't Gemeen, en daerom niet verloren,

En daerom ſoo beſteedt, als yeder Lands-genoot
Den Lande ſchuldigh is, in Voorſpoed of in Nood.
Wat by-gewaſch die Tarw mijn' Grond heeft op ſien geven,
Of 't yemand weten wouw, hier heb ick het geſchreven:
Mijn' Bloemen ſtel ick met haer' Voeten in den Int;
Raed, dien ick tegen 't vroegh verleppen heb verſint.
Hoes' uyt den Acker ſtaen, komt my niet toe te wijſen;
'k Hebs' onder 't Koren met beleeftheit hooren prijſen,
En yemand heeft bekent, die wat goedgunſtigh loogh,
Onkruyd koſt arger zijn, en dit ſtond wel in 't oogh.
Lov' ick de Koopmanſchap? geenſſins; ick laetſe laecken;
Mits datſe niemant laeck' van na Vergif te ſmaecken,
De reſt beken ick: en ghy, Leſer, ſeght het vry,
't Zijn Koren-bloemen, en ſoo komenſe blauw by.

CONSTANTER.

In exactiſſimam effigiem

Viri Illuſtris

CONSTANTINI HUGENII ZULICHEMII

Poëmatis ejus vernaculis præfixam.

Hinc patris Hugenii par vivæ ſpirat imago:
Hinc ſpirat Clariis pagina fœta modis.
Ambiguam pictura facit cum carmine palmam;
Gloria, nec dicas, hæc ſit an illa prior.
Uſque adeò dextrâ ſibi Pallade reddidit omnem
Hæc Phœbum effigies, hic Helicona liber.

NICOLAUS HEINSIUS D. F.

Aen mijne lieve dry overige

SONEN.

MAnnen Broeders; daer ick God voor danck; die U tot Broeders heeft geſchapen, ende onder mijne oogen tot Mannen laten opwaſſen; Broeders in Vreughd van Eendracht, Mannen in Kracht van Jaren, van Reden ende van geen' gemeene Wetenſchap; Ick en bevele U-lieden dit Werck niet, maer dit By-werck. Overleeft het my neffens U-lieden, verdedight my naer my, tegens die gene die 't her-doopen moghten. Ick ſchaemde my daer over geſeten te hebben: ſulcks noyt en is geſchiet. Heb ick'er over gelegen, by ſlape-looſe onruſt, het kan *ſupina diligentia* heeten. Datter geſtolen Uren van wandelingh aen gehangen zijn, midden uyt den drangh van ſwaere beſigheden ten dienſte van de Gemeene ſaeck, ben ick ſoo verre van t'ontkennen, dat ick het U-lieden voor een' Leſſe derve aenwijſen, hoe ſelfs de Snipperingen van den dieren Tijd niet verwaerlooſt moeten werden. Ick ontfange daer-en-tegen geern de vermaninge uyt U-lieden voordoen, οἱ ζηλῶτε τὰ χαείσματα τὰ κρείττονα, *potuiſſe has horas minus perdi*: want ick voor winſte reken

reken van mijne kinderen overtreft te werden, en heb altoos daer naer gewenſcht. God ſtercke haer daer in, en zy met haer in der eeuwigheit.

Hæc ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, adverſis perfugium ac ſolatium præbent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiſcum, peregrinantur, ruſticantur. Cic. pro Arch.

Neque enim ſunt audiendi, qui hiſce ſtudiis clamant abſumi tempus importunè, quod ſeverioribus ac primariis ſcientiis impendendum eſt. His enim ſi adhibeas modum, tantum abeſt ut fatigent animum, ut etiam alacriorem te reddant ad exquiſitiores contemplationes. Et memineris iſtas bonæ famæ hirudines eò vociferari, ut ne quod iis deeſt adſit nobis. At enimverò nobis tam non abeſt quod iis abeſt, quàm adeſt quod non adeſt illis. Jul. Scal. præf. ad Libb. Poët. ad Sylv. Fil.

Ἐμοὶ ἡ μεγίστη πρᾶξις ἐστιν ἡ ἀπραξία. Nazianz. Ep. 32.

Si occupati profuimus aliquid Civibus noſtris, proſimus etiam, ſi poſſimus, otioſi. Cic. Tuſc. Qu. 1.

Effinge aliquid & excude quod ſit perpetuò tuum, nam reliqua rerum tuarum poſt te alium atque alium dominum ſortientur. Hoc nunquam tuum deſinet eſſe, ſi ſemel cœperit. Plin. ſec.

Quatenus nobis denegatum diù vivere, relinquamus aliquid quo nos vixiſſe teſtemur. Id.

Forſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe videri;
Sed quiddam furor hic utilitatis habet. Ovid.

Op de Wercken van den Ed. Wijt-beroemden HEERE

CONSTANTYN HUYGENS

Ridder, Heer van Zuylichem, &c.

Preſident in den Raedt van Sijn Hoogheyt den Heere Prince van Orange, &c.

MEn vondt in ouden tijt twee wonderbare Griecken,
Die vlogen wonder hoogh doch met verſcheide wiecken:
Een ſchreyder evenſtaegh, als hy de Werelt ſagh,
De tweede ſaghſe noyt als met een ſchetter-lach.
Hy die tot ſtagen rouw ſijn treurigh oogh gewende
Die noemd' ons Aerts bedrijf een Winckel van ellende,
Soo dat hy evenſtaegh ſijn weſen dus geliet,
Gelijck als yemant doet, die droeve dingen ſiet.
De Tweede die ſijn lach niet kon, of wilde ſtillen,
Die nam ons Aerts bedrijf alleen voor malle grillen,
Het ſcheen dat al ons doen by hem wert opgevat,
Als gecks-maer, guychel-ſpel, en ick en weet niet wat.
Wil yemant nu by een twee groote luyden voegen,
Siet! in dit deftigh Werck daer vint hy ſijn vernoegen,
Het lacht, het ſchreyt; het ſcherſt, het ſtreelt; het kuſt, het bijt;
Het treurt, het juycht; het bidt, en al te ſijner tijt.
Ghy ſiet dan hier den menſch ſijn wiſpeltuyrigh leven,
Ghy ſiet de Werelt ſelfs na rechten eyſch beſchreven,
De menſch en 's Werelts loop verandert alle daegh,
De menſch en 's Werelts loop verandert evenſtaegh,
Noch leert dit eygen Boeck van Hof en ſtof te wijcken,
En waer een Vrome Ziel het zeyl behoort te ſtrijcken.
Ghy ſoo ghy dit alleen uyt deſe ſchriften weet,
Soo is u gelt en tijt (mijns oordeels) wel beſteet.

J. CATS.

Op

Op de Koren-bloemen ofte Nederlantſche Gedichten Van den HEER

CONSTANTYN HUYGENS

Ridder, Heere van Zuylichem, Zeelhem, &c.

Eerſte Raedt ende Reken-meeſter van Sijn Hoogheit den Heere Prince van Orange, &c.

DOorluchte *Zuylichem*, Lief-hebber van de Kunſten,
Vrient van de Kunſtenaers, verheven door uw gunſten;
Als *Fred'rick* by den Staet, en ghy by hem geacht,
Soo menigh braef verſtant ter eeren hebt gebracht.
Ghy hadt des Princen oor, Geleerde Mannen 't uwe.
Al is die tijt geweeſt, 'k en loochen niet, 'k en ſchuwe,
'k Ontſie de Waerheit niet te ſeggen die ick weet;
't Is yder een bekent hoe ghy u doen maels queet.
Elck quyte ſich aen U, en uw volmaeckte Zoonen;
Die 't danckbaer Nederlandt met Dienſten ſal beloonen;
In plaetſen ſtellen, die ghy ander' hebt gemaeckt,
Daer vele, ſonder u, niet waren in geraeckt.
Doorluchte *Zuylichem*; hoe ſoet is 't oude dagen,
Die 't Lichaem naer om laegh, de Ziel om hooge dragen,
Te leyden als te rugh, tot haren eerſten tijd,
Die ons geſtaegh ontloopt, en ſteets te poſte rijd,
Hoe ſoêt is 't, ſijn gedacht, eer dat wy moeten ſcheiden
Ontrent ſijn eerſte Jeught te laten gaen vermeiden,
Te brengen over hoop al wat men heeft gedaen,
En daer de laetſte ſchaef te laten over gaen!
Geluckigh tijd-verdrijf van afgeſloofde ſinnen!
Ghy doet ons na de doot, een eeuwigheit gewinnen,
Als wy niet meer en zijn, doet ghy ons ſtaen bekent;
Ghy plant op 't dorre graf Laurieren ſonder end.
Als Myters zijn vergaen, de Kroonen afgeſleten,
En dieſe droegen van de wormen op-gegeten;
Wat weet, wat heught mer van, indien geen brave geeſt,
Die haer de doot ontreckt, ontrent haer is geweeſt?
't Is Aerds wat d'Aerde geeft. Maer zielen op-getogen
Als d'Uw, ontſterflick Heer, zijn d'aerde langh ontvlogen;

Die kennen haer geboort, haer Hemels Vaderland,
En draven langhs 't gewulf, tot dat'ſer ſtaen geplant.
Daer ſal u woonſtadt zijn, daer ſullen u Gedichten,
Gelijck de Sterren doen, de Werelt over lichten;
Die t'onrecht, als een Bloem des Veldts by U veracht,
Ter plaets, by my genoemt, rechtveerdigh zijn gebracht.
Siet wie 't dan beter raeckt; U hoogh geſtegen Verſſen,
't Zy dat s' op feylen ſtaen, op quade ſeden ſcherſſen,
Of wel den Hemel-wegh ons wijſen op te gaen;
En zijn geen bloem-cieraet, maer van het beſte graen.
Wie miſt'er dan van bey? Ghy noemtſe *Koren-bloemen*;
Maer ick ſal haer met recht, de *Bloem van 't Koren* noemen,
De keeſt van uwen geeſt, het pant van U verſtant,
Dat noyt had ſijns gelijck in 't Vrye Nederlant.

C. Boey.

In Effigiem Illuſtriſſimi Domini de Zulichem, de Zeelhem, &c.

Neſtoris Auriaci facies, hic vultus acuti
Vatis, in hoc tegitur vertice ſummus apex,
Conditique ſales habitant. Epigrammata ſcribat
Qui volet; hic ipſo vultu Epigramma facit.

C. Boyus.

Op de Nederlandtſche Gedichten van den.

Heere

CONSTANTYN HUYGENS

Ridder, Heer van Zuylichem, &c.

Siet hier een rijcken oogſt van ongemeene vruchten
Van *Huygens* hooge Geeſt, die hier in Rymen ſpreeckt:
Een werck dat ſelfs het puyck der Dicht'ren ſal doen ſuchten,
Om dat ſy hier in ſien wat haer noch al ontbreeckt.

Hier leeſtmen zerp en zout, en wel gekruyde reden:
Hier is geen Vrouwe-koſt, geen blom of kinder-pap:
Maer ſpijs van hooge ſmaeck, geſcherpt door aerdigheden,
En over al geſpeckt met Kunſt en Wetenſchap.

Hier

Hier is geen overſchot, geen lappen noch geen leuren;
Hier is een Werck dat wel behaeght is en beſchaeft;
Hier is geloutert Goud, oock na de grootſte keuren;
Hier is een paert dat voor en achter vierkant draeft,

Hier is een lijf te ſien dat zeenwen heeft en ſpieren,
En vaſt en onverwrickt op goede beenen ſtaet,
En dat men nergens niet ſiet waggelen of ſwieren,
Maer dat wel hecht en recht op ſijne leden gaet,

Hier is een ſchoonen hof vol uyt-geleſen bloemen,
Elck bladt is hier een bed op 't fraeyſte uyt geruſt;
Hier is al wat op reuck en ſchoonheit heeft te roemen;
Hier taſt hy nimmer mis die wat te plucken luſt;

Hier vindt het ſcherpſt gehoor geen ongelijcke toonen;
Hier eetmen leckerny die dunne tongen ſmaeckt;
Hier is Ambroos voor luy die in den Hemel woonen,
Hier voelt de ziel haer vreughd die aen het herte raeckt.

Ick ſie de Nijdt te been, ick hoor haer hondtje keffen:
Jan ſeyt, 't is my te hoogh: Trijn kan het niet verſtaen,
Klaes klaeght dat hy den ſin ſomwylen niet kan treffen,
En datter dingen zijn waer nae hy dient te ſlaen.

Maer Jan en Trijn en Klaes, ghy moet het my vergeven,
't Gebreck is by u ſelfs daer ghy hier over klaeght:
By Flaccus wert van ouds dien Dichter hooghſt verheven
Die van ſijn Leſers maer den minſten hoop behaeght.

Uw hoofden zijn te kleyn om dit te kunnen laeten.
Al ſpreeckt dees Dichter klaer, het komt u daer van daen;
Waerom uw herſenen hem niet en kunnen vaeten,
Dat boven het gemeyn ſijn ſpitſe vonden gaen.

Hier wert een man vereiſcht dien 't niet en moet verdrieten
Dat hy ſomwijlen weer herkaeuwe dat hy at:
Die 't leeſt en wederleeſt, ſal vinden en genieten
Yet goeds dat hy in 't eerſt noch niet gemerckt en had.

't Gaet

't Gaet met der Dicht'ren werck als met de ſchilderyen,
Het een wil zijn geſien van verr' en uyterhand,
Het ander van nae by. Wat dagh en oogh wil lijen
Schroomt voor het oordeel niet van kenders met verſtandt.

Ick wil der Dicht'ren geen' haer eer noch loon ontſeggen,
Maer ſoo ick met verlof magh ſeggen wat ick meen,
Soo moetmen ZUYLICHEM de hooghſte prijs toeleggen,
In ſulcken Land-juweel is hy de Monſter-ſteen.

I. WESTERBAEN.

NICOLAI HEINSII, DAN. F.

ELEGIA

In Poëmata Belgica Illuſtris Viri

CONSTANTINI HUGENII ZULICHEMII, &c.

QUem nitor eloquii ſaturatus acumine denſo,
Venaque Pegaſeæ prodiga tangit aquæ;
Nec peregrina Venus, ſed ut æquore nuda Batavo
Nat Dea, rorantem vertice fuſa comam;
Lector, ades: nectarque merum, quod Hyantia rupes
Edidit, Ambroſias & venerare dapes.
Nil mortale ſonans vocem Zulichemia Clio
Movit, & auratæ ſtamina ſcita lyræ.
Linguarum qui mille capax, qui voce diſertus
Innumerâ, Clarios duxerat ante choros;
Nunc larvam Vates ſibi detrahit: oraque demum
Enthea dat patriis exoneranda modis.
Sive levem induitur ſoccum pede, ſive cothurnum;
Quod deceat, ſocco eſt; vimque cothurnus habet.
Miratus jam Teuto Virum ſua plectra terentem:
Mirati, Thuſcus, Celta, Britannus, Iber.
Ipſa parens Venerum numeros Actæa vetuſtas
Hos amat, hos addit Martia Roma ſuis.
Talis adoptivi Vertumnum copia vultus
Dat comitem, ſupero conciliatque Jovi.

Car-

Carpathii felix ſic gurgitis incola Proteus,
Sic Thetis Hæmonios ferre gravata thoros,
Ora modum variant ſibi convenienter in omnem;
Et decet alternos non ſua forma Deos.
Dextera conſiliis longum explorata fidéque,
Se tibi nunc alio, Patria, Marte probat.
Hæc eſt illa manus, toties tibi contulit ægræ
Quæ certam dubiis obvia rebus opem.
Pervigil, Auriacis ac conſcia cura triumphis,
Trux ſibi fatalem quem modò ſenſit Iber,
Nunc quid deſes agat, quæ ſolvat in otia mentem,
Otia victuro fata labore, vides.
Præpetis ingenii te tolle ſonantibus alis;
Nam potes, æternæ laudis alumne ſenex.
Omne ſeca ſpatium metamque volubilis ævi,
Perque polos, pennâ remige nixus, abi.
Nec monſtranda via eſt. tua te veſtigia ducent.
Jam fugis ignavam non novus ales humum.
Sic in prole, Patrem meritis referente, ſuperſis;
Nec niſi progenies rapta ſit una tibi.
Natorum ſic ſera rogo te triga reponat,
Quîs præit exempli fulgor ad alta tui.
Gnata pudicitiam matris ſic æquet: & illâ
Te gener efficiat conjuge dignus avum.
Invidioſa tibi ſors obtigit, inclyte Vates;
Natorum hinc felix laudibus, inde tuis.
Curarum genitrix non obtudit Aula canentem,
Caſtraque per ſtrepitus irrequieta ſuos.
Interpellator, licet undique plurimus urgens,
Propoſitum Cirrhæ non tibi rupit iter.
Qui magnas laſſare ſolet, qui frangere mentes,
Te fovet incumbens exſtimulatque, labor.
Sunt & opes; eſt uſus opum. Doctrina beatum
Terſa polit pectus, cognitioque ſui.
Artifices ſalvete manus; quibus addere laudem
Nec mea ſat dignam Muſa, nec ulla, queat.
Vos Pæan, vos cana Themis, vos dextera Pallas,
Principis invicti vos memorabit amor.

* * *

Aen

Aen den Edelen Hoogh-geleerden Heere

CONSTANTYN HUYGENS

Ridder, Heere van Zuylichem, Zeelhem, &c.

Op ſijne Rijm-wercken.

AEn d'ingangh van den wegh naer d'Eliſeéſche velden,
Vond een Troyaenſchen Held een boom (naer d'oude melden)
Daer onder ander loof een gouden tack op groeyt,
En ſlucks een ander waſt als die wert afgeſnoeyt.
Uw geeſt is deſe ſtam, u rijcke geeſtigheden
De Telgen, die ſtaegh d'een in 's anders plaetſe treden,
(Soo waerd als 't fijnſte goud) ô brave *Conſtantijn*,
Waer van uw' ſinnen, rijck, en altijd ſwanger zijn.
Uw' jonge vryerſchap droegh vroegh van deſe vruchten,
Die 't gantſche vryſterſchap van 't Haeghje deden ſuchten,
De Teems gevoeld' haer kracht, en d'Amſtel gingh niet vry,
En 'k loof men voelt het noch aen Schreyers-hoeck en 't Y.
Doen volghde rijper vrucht in uwe rijper jaren,
Doe 't nut en 't noodigh haer met wijsheit gingen paren;
Doe FREEDRYCK u gebruyckt' als ſijne rechterhand,
Tot voordeel van 't gemeen en dienſt van 't Vaderland.
Dan 't viel uw geeſt noyt ſwaer, en uw geſtolen ſtonden,
Door wackerheit gevult, en neerſtigheit gevonden,
Beletten noyt uw' plicht, al quaemt op 't onverſienſt,
Uw' geeſt ſtont altijt ſchrap tot 's Landts en 's Meeſters dienſt.
Noyt ruſten uw vernuft, noyt was uw geeſt verlegen
Wanneerder iets geſeyt was beter als geſwegen,
En ſocht haer d'ouderdom met ſuffen te verraen
Geen ſluymerende Geeſt en vondt hy oyt daer aen.
Dus was uw's levens loop tot aen uw grijſe jaren,
Gewoon met ledigheit onledigheit te paren,
Dan dat deef' leécheit noyt tot luyigheit verleidt
Dat tuygen deſe blaen vol wijſe aerdigheit.
Ghy die dees rijcke ſchat van rijmen komt te leſen,
Ick bid u loopt ſoo niet; en wilt indachtigh weſen,
Dat hier wat anders ſchuylt als m' uyterlijck vermoedt,
't Is wel erkauwens weert, ſoo proefje eerſt het ſoet,

En

En ſeght my, Leſer, eens, wat keurje voor het beſte,
Het voorſt', of 't middelſte, of houje 't met het leſte?
't Ontvalt my nergens niet, en alles watje leeſt,
Dat heeft eenparigheit in ſchranderheit van geeſt.
O *Huygens* gaf Natuur het lot van deſe bladen
Aen 't ſterffelijcke deel daer ghy me zijt beladen,
Soo ſagh men noyt vergaen 't huys daer uw geeſt in ſchuylt:
Dan hy en doet geen ſchae die met den Hemel ruylt.

J. Van der BURGH. I.C.

SPORE

Voor den Edelen en Geſtrengen Heere

CHRISTIAEN HUYGENS,

Zone van den Heere van Zuylichem, &c.

Dat hy ſijn Heer Vaders Gedichten het Licht gunne.

ZOon, vol Geeſt, die uwen Vader
Afbeelt, niet alleen in Print,
Maer in Deught, en geeft noch nader,
En ſijn pen en goude int
Nae ſweeft, die des Vorſten blaêren,
In de Legers in het Hof,
Teeckende, een ry van jaeren,
Met onſterffelijcke lof:

Die, in 't midden van het woelen,
Ledig' uuren ſtal, of vont,
Om den Dicht-luſt friſch te koelen,
Uyt de Hof-bron met den mont
Het doorluchtigh nat te proeven,
Daer Apollo me vereert
Die ſijn hulp en gunſt behoeven,
Door wiens kracht men propheteert:

CHRISTIAEN, *waerom verlangen*
Wy ſoo langh naer 't eeuwigh werck
Van U Vaders Dicht en Sangen,
In Apolloos Duytſche Kerck?

Waerom wil dees Zon niet klimmen
Die beneden d'Ooſt-kim ſtaet?
Helpt s' eens luſtigh op de kimmen,
Nae dien tragen Dageraet.

Duyſent, duyſent Nachtegalen,
Rondom Hof-wijck, en den Haegh,
Zullen 't edel licht onthalen,
Even vrolijck even graegh.
Laet ons hart niet langer quijnen
Om het uytſtel van dit licht,
Dat ons Neerlandt wil beſchijnen
Met ſijn Hemelſch aengeſicht.

Wy verwachten met gebeden
Eenen Bloem-hof, milt van geur,
Rijck door ſijn verſcheydenhede n,
Van gedaente en levend kleur;
Een bancket voor keurige oogen,
Een Muſijck-feeſt voor 't gehoor,
Als de ziel om hoogh getogen,
Naer de wolcken vaert deur 't oor.

Wy verwachten gulde ſpreucken,
Aerdige ſpitſvoudigheên,
Leſſen van geen Eeuw te kreucken;
Rede-Vormers van 't gemeen,
Geſtoffeerde Galeryen
Vol van Kunſt en Wetenſchap:
Tafereelen waert te vryen,
Honigh-korven ſoet van ſap.

Die nu boecke-kamers ſoecken
Vinden dan, in een Treſoor,
In een eenigh boeck, vol boecken,
Wat s' oyt ſochten na en voor,
Al den Dicht-bergh in een Dichter,
Keur van ſtof, en keur van maet,
Kort of langer, ſwaer of lichter,
En gepaſt op yders ſtaet.

Leefde

Leefde uw Vader voor een ander,
Voor ſijn lant, voor ſich ten deel,
Laet ons hooren, 't een na 't ander,
Wat den Hollantſch' Orpheus ſpeel'
Onder Lind', in Boſch, in Dreven,
Daer de beeck langhs d'oevers ſtreeft,
Alle Sangers om hem ſweven.
Eer hem dus, de wijl hy leeft.

J. V. VONDEL.

Op d' Af-beeldinge van den HEERE van ZUYLICHEM, Door ſijnen Zoon CHRISTIAEN HUYGENS Getekent.

DE brave Zoon ontfingh van Godt en ſijnen Vader
Het Weſen, en den Swier, tot 's Hemels prijs en eer,
Dies voeght de danckbaerheit den Zoon, en niemant nader.
Dees ſchenckt den Vader nu door kunſt het Weſen weêr.
Soo wordt dan Chriſtiaen *de Vader van ſijn' Vader,*
En Vader Conſtantijn *de Zoon van ſijnen Zoon.*
Dus tart de Kunſt Natuur. men eerſe met een Kroon.

J. V. VONDEL.

LAUWER-KRANS, Gepaſt op alle de wercken van den Ed: Heer CONSTANTYN HUYGENS *Ridder, Heer van Zuylichem, &c.*

DIcht-baarſter Calliop, wilt ons u geeſt wat leenen,
Nu ick een Hooft-Poët ſijn goude Lof trompet;
Voldoe mijn Maaghde bee: ay doop in Hypocrene
Mijn ongeſneden Schaft, en ſchaaft haar wonder net.

'k Bid heyligh mijn verſoeck al is ons breyn beneveld,
Omringelt ſoo het voeght met eene Man-kop Kroon,
Beſtier mijn geeſt en pen, dat geen van beyde reveld;
Herſtel de ſchorre Lier; nu voeghdme een hooger toon.

O Ridder! leen uw oor een weynigh aan ons neuren,
Al is ons Vinger-tuck als uw niet afgericht:
En ons gedicht maar 't ſwart in u volmaackte kleuren,
Een nacht waar in uw Dicht gelijck een baacken licht.

Verwaardigh echter, dat ick magh u lof vertoonen,
Hooft-Dichter onſer eeuw, ô Hof-Zwaan van ons Hof!
En uw volmaackt gedicht met Heyl'ge Lauren kroonen,
Uw wel-beploeght verſtant geeft ons tot ſullicx ſtof.

Op aard en ſouwer geen de Lauwer beter paſſen
Als uw, ô Fenix! neem in danck mijn maaghde-krans.
Tot eer van 't Vaderlandt ſoo zijt ghy opgewaſſen,
Uw kennis die blinckt uyt gelijck de Sonne-glans.

CATHARINA QUESTIERS.

Op de Koren-bloemen van mijn Heer,

Mijn HEER van ZUYLICHEM, &c.

Aen den Leſer.

KOren, uytverkooren Bloemen,
Boven alle Bloem te roemen,
Boven 't blanck, en het gebloos
Van de Lely, van de Roos,
Boven al d' Angieren geuren;
Boven alle Tulps coleuren,
Daerom men wel altemet
Kap en Keuvel heeft verſet:
Bloemen die Apolloos Hoven,
'k Laet ſtaen Floraes Hof verdooven:
Bloemen van den Hof-wijcks Heer
Daer Proſerpina veel meer

Op

Op verſlingert ſoude weſen,
Dan op Ennaes bloemen leſen:
Bloemen daer om Proſerpijn
Geern noch eens ontſchaeckt ſouw zijn,
Soo men haer in 't ander leven
Daer de ſchoot vol van quam geven:
Bloemen van ſoo ſchoon gelaet.
Als den held'ren daegeraet,
Daer by d'Eliſeeſche velden-
Vruchten niet en zijn te melden:
Bloemen die geen aerden-ſchoot
Maer des Ridders hooft ons boodt;
't Ridders hooft groen van Laurieren,
Die ſijn grijſe hooft vercieren:
Bloemen die Laurieren-krans
Nu verduyſt'ren door haer glans:
Bloemen van Tijdts-ſnipper uuren,
Die veel langer ſullen duuren,
Dan des Hof-wijcks Heeren-Hof;
Noch vervallen in het ſtof,
Noch verwelcken door het hand'len,
Sullende 't heel al door wand'len,
Sullend' Sonne-bloemen zijn,
En ſich met ſijn Koets en ſchijn,
Wenden Ooſt en Weſt-waert heenen,
Loopende met letter-beenen:
Bloemen van geleert papier,
Onder maet-zangh van de Lier,
De ver-Gode Lier gebooren:
Bloemen klinckend' in die ooren,
Die om haer wel te verſtaen,
Aen geen plompaerts hooft en ſtaen,
Die men moet, als Midas, groeten,
En als Eſels met twee voeten:
Bloemen daer door Ceres toogh,
't Hert van Pluto licht bewoogh,
Om haer dochter niet t'ontſchaecken
Sooſ' een ruyckertje gingh maecken

Voor

Voor ſijn neus, vol ſtanck en ſmoock,
Soo hy daer maer eens aen roock:
Bloemen daer de puyck-bloemiſten:
't Gelt noyt ſullen aen verquiſten:
Bloemen vol van wetenſchap,
Vol van Hipocrenes ſap:
Kooren-bloemen ſult ghy leſen,
Maer, ghy moet verſekert weſen,
Soo ghy die, als ick, bevindt,
Dat ſy zijn een Labyrinth.
Die ſal u door 't ſoet vermeyen,
Om den Tuyn en Dool-Hof leyen,
Schoon ghy voor en midden leeſt,
En aen 't eynd' al zijt geweeſt,
Sal geen Ariadnes draetje
U van 't een en 't ander blaetje
Soo af-trecken, dat ghy niet
U daer in verſtrickt en ſiet.
Luyſtert: leeſt die luyſter-bloemen,
Koren-bloemen, daer men, hoemen
Leeſt, her-leeſt, nu weêr, dan weêr,
Door 't uyt-leſen nimmermeer,
Nimmermeer verſaedt ſal weſen,
Sy zijn al te uyt-geleſen.

HENRICK BRUNO.

Op de Af-beeldingh van den Edelen Geſtrengen Heer

CONSTANTYN HUYGENS

Ridder, Heer van Zuylichem, Monike-lant, Zeelhem, &c.

DUs maalt men Zuylichem, de Son der Hooffche lichten,
Maar 't breyn wort niet vertoont dan door ſijn Fenix-veer,
Mint Nazo, ſtryt Virgiel, lacht Plautus, reiſt Homeer,
Wat elck beſonder dicht weet hy alleen te dichten,
De Wysheit maackt ſich door haar eygen deught vermaart:
Soo wort ſijn Ridderſchap, noch Lauwer-krans door 't ſwaart
Bevochten, maar door 't ſpits van ſijn geleerde ſchachten
Een ſchrandre pen verdient niet min dan Helde-krachten.

JAN VOS.

Ver

VEr geniale tuæ flos eſt, Zulicheme, Camœnæ,
Flos florum, verni ſummus honoris honos.
Sed quis ager tuus eſt? agrum quis vertit arator?
Unde tibi flores tempora verna ferant?
Pegaſus an tuus eſt, agrum qui vertit, arator?
Atque ager, ingenium, judiciumque tuum?
Sic eſt: ſed nullus pluvia ſine floret agellus:
Unde tibi fluvius, vel pluvialis aqua eſt?
An Cirrhæ fluvio veſtrum Citharœdus Apollo,
Caſtaliis an agrum Muſa rigavit aquis?
Rem tetigi. ſed quanta tibi ſperabitur inde
Meſſis, quanta tibi ſemina, quanta ſeges!

KLINCKERT.

DAer zijn veel Conſtenaers die Hollandts-boeſem baerde,
Maer *Huygens* overtreft hun al meeſt met ſijn Luyt;
Gelyck een Kooren-bloem ſteeckt tot het Kooren uyt,
Hy ſpandt de Kroon, en ſijn Gedichten zijn in waerde.
De ſoon van Maja, Boô der Goon, ſagh die vermaerde
Puyck dichters ſchriften, en ſey, wat of dit beduyt?
Dees een ſinght ſcheller als Apolloos ſchelle fluyt,
Daer aen der Muſen Rey haer ſoete keeltje paerde;
Dees eer ſchryf ick hem toe en wel-verdiende lof
Ter eeren van ſijn Thuyn en Kooren-bloemen Hof,
Den Heer van Zuylichem moet Heer der Lier gekroont zijn.
Doen nam hy van Apoll de Lier en Cyther af,
Die hy aen *Conſtantijn*, een Geeſt der Geeſten, gaf,
Hy moſt met deſe vrucht van Kooren-bloem beloont zijn.

HENRICUS NIEROP.

Op de Wercken van den Edelen en hoog-geleerden Heere

CONSTANTYN HUYGENS,

Ridder, Heere van Zuylichem, &c.

DIe Huygens *gulde pen geſpitſt op Rijm en Vaers,*
Pen daer oyt alle pen de kroon voor heeft geſtreken,
Meer glans te geven droomt met hoogh van haer te ſpreken,
Is (dunckt my) 't lot wel waert des Grieckſchen Redenaers,

* * * *

Die

Die Hercles prijſende met veel verwaent gebaers,
Wiert van den ſtoel geboent en van gehoor verſteken;
En magh met dubbel recht by ſulcken zijn verleken,
Die 't Son-licht maelt met kool, of toe-licht met een kaers.
Een werck ſoo noodeloos wil ick dan laten leggen,
En niet een woort tot prijs van Huygens *rijmen ſeggen.*
Gebreckelijcke waer dient door wat toys verbloemt:
Men magh eens anders Dicht blancketten en verlichten
Met woord-rijck lof-geſpreck; maer die van Huygens *Dichten*
Verwonderende ſwijght, heeft hooghſt van hun geroemt.

I. De Decker.

NOch eens op 't nieuws, goed-Dichts-geſinden,
Eens all' de vuyle vodden uyt;
Hier is het recht beleid te vinden
Hoe dat men Rijm op Reden ſluyt:
Kondt ghy 't geheim eens ondertaſten
Hoe 't op ſijn Zuylichems toegaet,
'k Wed dat ghy borſtelen en quaſten
Te kort ſoudt komen, om al 't quaed,
Al 't mis-gerijmde deur te ſtrijcken,
Daer uwe kindsheit heeft gedacht
De Wereld mede te verrijcken.
Verſiet u van een' nieuwe ſchacht,
En ſnijtſe na dē ſné van deſe,
Soo ſtijf, ſoo ſnel, ſoo hel, ſoo fijn;
Daer ſal haeſt Dicht te leſen weſe,
Dat waerdigh ſal om leſen zijn.

Quidam.

Op de Koren-Bloemen:

NEDERLANTSCHE GEDICHTEN

Van den

HEERE van ZUILICHEM, &c.

HIer rijſt de Sang-kunſt in den top,
De Sang-bergh ſelfs veel hoger op;

Men

Men twijffelt, of Apol ſijn ſnaren
Sou durven met den Ridder paren;
Dit 's vaſt, hier paart in eenen Man
Al wat een Dichter maken kan,
Wiens dicht geſchept uyt Echte vlieten,
Geen eeuw de verw ſal doen verſchieten.
Slaat, Leſer, 't Oogh op deſe blaan,
En laat daar op uw' aandacht gaan,
En ſegt gy niet, in deſe *bloemen*,
Is al wat waardich is te roemen?
De *bloem*, de room, het mergh, het zap
Van aardicheen, en wetenſchap,
De kern, het pit, (en noyt volpreſen)
Van al dat ergens is te leſen?
Vernuft, en ſin, en konſt en taal,
Is in dit ſchrift, kort, altemaal,
Wat ziel voldeedt, wat Oogh en Ooren
Van Letterlieden kon bekooren.
En niemandt vrees te zijn *verſnelt*,
Als wies'er onkruydt op dit velt,
Neen, 't zijn geſonde *Koren-airen*,
Die nimmer Maagh of Hert beſwaren.
Al ſeyden wy tot Schrijvers lof,
Die vroom wil zijn, beſoeck ons Hof.
Hy twijffelt niet, die d'eerſte ſangen
Maar van ſijn boeck heeft aangevangen.
Doch 'k laat het werck in ſijn geheel,
De roem daar van was my te veel,
Licht poogde dat een beter veder,
Doch legt oock gy de pen vry neder
Die al te ydelijck gelooft,
Dat gy om dit vergoden hooft
Een bladt, of Lovertjen ſoud hechten,
Schey uyt, ſchey uyt, verwaande en ſlechte,
Dit is een *Man* van wonderheen,
En ſal ick 't ſeggen ſoo ick 't meen?
Dien *Man* ſal niemand licht volprijſen
't Zy dat men ſagh de dooden rijſen

Van hun doodtbuſſen, worm, en ſtof,
De Catſen, Heinſen, rijck van lof,
De Hoofden, Grooten, en van Baerlen,
En ſoo d'er meer noch ſulcke paerlen
Nu blincken in de kerck van Eer;
Doch alderbeſt ſal deſen *Heer*
Met een penceel van ſoo veel talen
Sich ſelfs noch na het leven malen.
Soo blijve deſe Poëſy
Onſterffelijck, en in waardy,
Soo moete noyt dees' Inkt verbleken,
Soo langh men Rooms of Griecx ſal ſpreken,
Of eenigh ander konſtigh woordt
In heel Europa werdt gehoort,
Ja ergens letter ongeſchonden
In Boekery ſal zijn gevonden.
My dunckt ick ſpreeck *Orakel ſangh*,
Wat Dicht verſmolt, dit leefde langh,
De Hemel wil ons gunſtigh geven
Dat oock de *Maker* langh magh leven.

S. SIMONIDES.

Aen den

HEER van ZUILICHEM,

Op den tweeden Druk van ſijn Ed^ts

KORENBLOEMEN.

Monumentum ære perennius.

O Neêrlants eeuwige eer, die ons in Neêrlantſch Dicht
Laet hooren gantſch Europe en 't puik van zoo veel talen,
Zoo moet geen tael noch tijd uw' grooten naem bepalen,
Als ik eerbiedighlijk my blint zie aen uw licht.
Mijn zang weide in uw' lof: maer al de zangbergh zwicht
En zwijght, of zweet vergeefs, verduiſtert door die ſtralen.
Apelles kunſtpenſeel kon Alexander malen,
Maer geen' Apollo met zijn hemelſch aengezicht.

O le-

O ledigheit, vol werx! ô eedle KORENBLOEMEN!
Geen graen is by uw deught op eenen dagh te noemen.
Gy rijſt alleen, gelijk de Fenix uit zijn vlam.
Een Maro wint het; en men vint geen twee Homeeren.
Dies zal mijn Dicht u beſt, ô Fenix Dichter, eeren,
Als gy der Steden Stadt, uw ſtemmend Amſterdam.

J. VOLLENHOVE.

KLINCKERT

Op de vermeerderde

KOOREN-BLOEMEN

Van den HEERE

CONSTANTYN HUYGENS

Ridder, Heere van Zuylichem, &c.

Hic meret æra liber Soſiis, hic & mare tranſit
Et longum noto Scriptori protogat ævum.

MEn ſpreeck' my niet van Lely off van Roos,
Van Violet, off lieffelijcker geuren;
Van Purperbruyn off andre Tulps-coleuren,
Die d'allerſneêghſte Puyck Bloemiſt verkoos;
Men ſpreeck' my niet van 't blanck en van 't gebloos
Van Hyacinth, Narciſs' off and're keuren,
Die Proſerpijn' op Henna mochten beuren,
Want all die bloemcieraedjen ſijn te broos.
Maer ſoo men my met bloemen will vermaecken,
Men geev' mijn ooge bloemen voll van ſaecken,
En ſaecken voll van Bloem, als CONSTANTYN,
Wiens onweêrgaedelijcke KOOREN-BLOEMEN
Ick boven d'aller-edelſte ſall roemen
Om dat het duerb're Wijsheyts Bloemen ſijn.

Op de ſelve.

WOn eertijts Keyſer CONSTANTYN
Door winſt van Landt, van Stadt, van Slooten,
Dien ſchoonen eernaem van den GROOTEN,
Die eeuwighduerende zall zijn.
Soo magh men HUYGENS, ſijn Genant,
(Wiens Vaerzen voll van wijſe woorden
Soo menigh Stadt en Landt bekoorden
Door ſoet geweldt van ſchoonen trant)
Oock, om dit Puyck van KOOREN-BLOEMEN,
Een ſtaeltjen van ſijn grooten Geeſt,
En wat noch grooter is geweeſt,
In zulcken grooten Man te roemen;
Wel CONSTANTYN den GROOTEN noemen.

Noch.

WAerom mocht d'Heer van ZUYLICHEM
Dit Werck van ſoo veel konſt en klem,
Dit Werck ſoo ſchoon door een geweven,
De naem van KOOREN-BLOEMEN geven?
Ick ſie 'er wel een hoopen blaen
Van veelerley coleuren ſtaen:
Maer (is dit mangel oock te doemen?)
Ick zie' er noch geen BLAEUWE BLOEMEN.

Noch.

INdien dat HUYGENS KOOREN-BLOEMEN
Soo ſchoon, ſoo nut, ſoo ſwaer gelae'n
Van vruchten, noyt genoegh te roemen,
Op dees' Papieren Acker ſtaen,
Voor ellick die s'er aff will leſen;
Wat moet ſijn KOOREN dan niet weſen!

J. COSTIUS.

Op

Op den tweeden druk

Der

KORENBLOEMEN,

Van den Edelen Geſtrengen Heer

KONSTANTYN HUYGENS,

Ridder, Heer van Zuylichem, &c.

Eerſte ende Preſiderende Raed van zijn Hoogheit den Heere Prince van Oranjen, &c.

Wy zullen dan dien onwaerdeerbren ſchat,
Op nieuw verrijkt met keur van dicht-juweelen,
De werrelt afgemaelt op yder blad,
Weêr zien in 't licht? en in dien rijkdom deelen!
De faem droeg lang den lof van Konſtantijn
Den aerdkloot om; zy leeft op alle tongen:
Van haer gewaegt de Tiber, Teems en Rijn,
En Seine, die van Hem voorby gezongen,
Een vaſter zwier van dichten heeft geleert.
Maer welk een land zou Huigens naem niet hooren,
Die nooit genoeg gelezen, en geëert,
Spreekt overal gelijk een ingebooren.
Noch is dat voor zijn glory te gering,
Al zingt hy na elks wenſch in alle taelen,
Al ſmaekt hy elk in zijn beſpiegeling.
Het luſt hem mêe d'aeloutheit t'achterhaelen,
De Grieken nae te ſtappen op hun trant,
En Martiael te wekken uit zijn aſſchen.
My dunkt ik zie de trekken van zijn hant,
Een ſnelheit, en gedachten die hem paſſen.
Hier vloeit een zee van wijsheit overal.
Hier ſpringt een bron met overvloet van ſtraelen,
En bruiſcht gelijk een ſteile waterval,
Die 't aengezicht der omgelege daelen

Op

Opheldert, en den blijden akker voedt
Met levend Kriſtallijn en Zilvre ſtroomen.
Hier 's Nektar voor 't aendachtige gemoet,
Uit 's werrelts miſt ten Hemel ingenomen.
O bloemprieël, zoo konſtig geſchakeert,
Hoe wenſch ik weêr uw perken in te treden!
Het heugt u, hoe ik u heb gewaerdeert,
En nedrig, en verwondert aengebeden.
O Rijkdom van orakels, vol van geeſt,
En Pinxtervier, hoe zal de naneef hooren,
En hoe zal hy gelooven, die u leeſt,
Dat gy zijt in 't gewoel van 't hof geboren?
In 't barnen van den krijg, en 't oorlogsvelt,
In 't barſten van granaten en kortouwen,
In 't dreigen van het Arragons gewelt,
En menigmael in andere landsdouwen
Uitheemſch, en ver van uw bekende lucht.
Noch komt gy u zoo heerelijk vertoonen,
En drijft zoo wijt op wieken van 't gerucht,
't Geen met onſterflijk' eer uw dienſt zal kroonen,
Dat zelf de Nijt, maer tot haer hertenleet
En bittre ſmart, het koſtelijke leven
Van Konſtantijn moet achten wel beſteet,
Al had hy niet als zulk een werk geſchreven.

J. ANTONIDES van der GOES.

EERSTE BOECK.

BIBEL-STOF

En

GODS-DIENST.

EERSTE BOECK.

BIBEL-STOF
En
GODS-DIENST.

BID-DAGHS-BEDE
cIↃ IↃC XXIV.

SLuyt dijne Wolcken niet, die boven dijne Wolcken,
Ter hoede dijner Volcken,
Ter ſtraffe ſitteſt, Heer,
Der Volcken die in ons vervolgen dijne eer.
De pijlen van ons hert, de ſchichtighſte Gebeden
Die wy van dus beneden
Doen ſtijgen tegen 't ſteil
Van dijn' onſienlickheits onafgepeilde peil,
Die Kalv'ren onſer lipp en konnen niet geraken
Dijn' Oore te genaken, Hoſ. 14. 3.
Ten zij dijn' Oore dael'
En onſen laffen aêm van mond ten Hemel hael'. Deut. 4. 7.
Hael op den droeven galm van dijn' verſlagen kind'ren,
Die meerderende mind'ren,
En groeyende vergaen,
En voor dijn' vierigheit, als Sneewe, niet en ſtaen.
Wat ſmoockter in 't beſluyt van dijn' Voorſichtigheden?
Zijn 't giſteren, zijn 't heden,
Zijn 't morgen, zijn 't altijd
Nieuw' roeden binnens huys, en buyten nieuw verwijt?
Hoe onlanghs hebben wy de ſchadelicke ſlagen
Van dijne vochte plagen
Ten halſe toe gevoelt;
Hoe onlanghs hebben ons de vruchtbaerheit ontſpoelt
De ſtroomen die dijn' hand tot Grachten onſer Veſten,
Tot doornen onſer Neſten
Van eeuwigheit geſtelt,
Nu tegen ons geroert, geruckt heeft en gevelt!

Jer. 9. 1. Al hadden wy in 't hoofd de Vloeden die ons quollen,
De Wateren, die ſwollen
Tot over kant en kae,
Voldeden ons gebreck van tranen nergens nae.
Doe waren 't Wateren. Nu hebſt du 't Vyer ontboden;
Nu ſien wy niet als Boden
Van Broeder en Verwant,
Van, hier een groeyend' Vyer, van, daer een' vollen brand:
Maer Brand, maer ander Vyer; Vyer wateren te krachtigh,
En mannen-macht te machtigh;
Vyer vyeriger dan Vyer,
Vyer, dat genadigh brandt daer 't dry vernielt van vier.
Waer Aerd' en Locht dan vry! maer Locht en Aerde moeten
Dijn' wrake helpen boeten,
Bei grouwelick, bei vuyl,
D'een' rondom ſmettelick, en d'ander' niet als kuyl.
Soo ſien wy onſe Jeughd, den Bloeſſem onſer krachten,
Al bloeyende verſmachten,
Soo ſien wy 't grijſe hoofd,
Den ſteun der kinderen, den kinderen ontrooft.
Waer heen, geſtoorde God, waer wilſt du 't ende palen
Der onge-ende qualen?
Waer is die eerſte dagh
Die ons doen hooren ſal, daer is de laetſte ſlagh?
Wy pleiten om geen recht, wy kennen meeſt de ſeeren,
De lemten en de ſweeren
Daer van de ſtanck alleen
Dijn' hulp en onſen nood geſcheiden heeft van een:
Wy weten, ſoo du wilſt dijn' Rekeningh ſien ſluyten,
En, all' ontfermen buyten,
Dijn' Rechten ſien voldaen,
Soo hebſt du, hoe vollendt? noch niet begoſt te ſlaen.
Maer ſlae dijn ſlincker Oogh op 't ooge van de Volcken
Die onſe ad'ren molcken,
Doe dijn' gerechte ſtraf
Hunn' ongerechtigheit wel eer den teugel gaf.
Nu ſtaen ſy thien om een, nu worden wy verdondert
Met duſenden om hondert;

En

En wilſt du noch 't getal
Beſnijden van de mans dat hun vermannen ſal?
O! ſpaer de handen t' huys die buyten moeten wercken
Ten bouwe dijner Kercken:
O! kort de handen t' huys
Die 'r overwinningh is 't verwoeſten van dijn huys.
Haer' overtredingen gewogen tegen d'onſe;
Het overwicht verſlonſe:
Du biſt gerechtigh, Heer,
Maer van twee Sondaren waerom is 't d'eene meer?
Meer zijn ſy 't, die den ſchat van dijn' bevolen Wetten
Den hoeftigen ontſetten;
Meer zijn ſy 't die beſtaen
De meeſterlicke hand aen dijn Gebod te ſlaen;
Meer, die de voll' verdienſt van dijnen Eengeboren
Ter meeſter helft verſmooren,
En roemen of de ſchuld
Door haer' betalingen oock t'over wierd vervult;
Meer, die het eenigh pad van Waerheit, Wegh en Leven Joh. 14. 6.
Afgodelick begeven,
En ſoecken in den nood
Aen machteloos gebeent het leven in de dood;
Die voor een' ſtommen tack ten grouwel uytgehouwen
De knie, dijn maeckſel, vouwen,
En d'innerlicken plicht
Verplichten aen 't begrip van 't uyterlick geſicht;
Meer, die dijn Hemel-recht van geven en vergeven
Hun veinſen toegeſchreven,
En geven huns gelijck
Dat du den geveren ſulſt weig'ren in dijn Rijck;
Meer, die het ſondigh Vyer van ingeboren luſten,
Die Lêegheit noyt en bluſten,
Ontſteken in den dwangh
Van booſer eenigheit dan 's Werelds booſt gedrangh;
Meer zijn ſy 't, meer, en meeſt, die dy, hunn' grooten Voeder,
Doen ſterven in hunn' voeder,
Doen leven, naer den nood,
En maken die 't haer geeft haer *dagelickſe Brood*.

Imagines Chriſti & ſanctorum venerandæ ſunt non ſolùm per accidens, vel improprie, ſed ita ut ipſæ terminent venerationem, nè in ſe conſiderantur, & non ſolùm ut vicem gerunt exemplaris. Bellarm. de Cul. Ima. cap. 21.

Min zijn ſy 't, (ſooder min van miſdaed voor dijn Oogh is,
Dien 't laeghſte Min te hoogh is)
Dien, buyten Menſchen giſs,
Dijn' ongewrongen Wett der Zielen Regel is;
Die d'een medoogentlick den anderen die ſchatten
Ter herten helpen vatten,
Uyt die, gemeener macht,
1 Cor. 1. 21. De dwaesheit louteren die 't Wereld-wijs veracht;
Die geerne, naer 't gepoogh van wel doen en wel weten,
Luc. 17. 10. Onnutte knechten heeten,
1 Cor. 15. 22. En ſeggen, Een voor all,
Of alle ſonder Een verſmachten in den vall;
1 Tim. 2. 5, 1. Die, ſonder ander' hulp dan die de hulp alleen is,
Joh. 2. 1. En met het Hert te vrêen is,
1 Sam. 1. 13. Om 't tweede leven gaen
Coloſſ. 2. 13. By die door d'eerſte dood de tweede heeft voldaen;
en 1. 19, 20. Die met gevouwen hand, maer meer gevouwen' Zielen,
1 Sam. 16. Van binnen voor dy knielen,
vſſ. 7, 8. En ſoecken Hout noch Goud
Pſal. 94. 9. Om dy te naerderen, die d'Ooren hebſt gebouwt;
Min zijn 't, die, ſchuldenaers, den afflagh haerer ſchulden
Coloſſ. 2. 13. Van dijn genadigh dulden
Act. 4. 12. Verwachten, en 't verly
Verachten van de hand die ſchuldigh is als ſy;
Min, die, ſoo langh ſy zijn, zijn willen dat ſy moeten,
En d'eerſte Sonde boeten
Gen. 3. 17. In yeder een ſijn werck,
En maken elck ſijn hert ſijn Kloofter en ſijn' Kerck;
Min, (dorſt men 't dencken, minſt) die meeſt dijn' kruyſſers laken
En ſchricken te genaken,
En ſpouwen op den mond
Die dag'licks roemen derft van 't ſpouwen in dijn' wond:
Min emmers, die ſich meeſt op dijne Min betrouwen,
En offren, van berouwen,
Een' hongerige Maegh,
Daer dy de nucht'ren aêm in 't ſmeeken uyt behaegh'?
Behaeghde 't dy dan oyt in 't midden onder 't quijnen
En 't ſmeeken te verſchijnen

Van

Van dry in dijnen Naem,
Hier ſijn wy duſenden, en noch ſoo veel, te ſaem.
Stry voor de duſenden die voor dijn' eere ſtrijden,
Help Iſraël ontlijden,
En Babylon vergaen;
Slae op de duſenden die op dijn' ſtrijders ſlaen:
Maer ſlae hun oock in 't Hert den Blixem dijner Waerheit,
Verlichtſe met de klaerheit
Die onſe Baken is;
Maeck van haer' ſtégen ſteen een vleeſſiger Gewiſs;
Schepp Paulen onder haer, die Saulen willen heeten,
En, vele, niet en weten
Hoe lakelooſen recht,
Hoe du verdedight wordſt door *David* dijnen knecht.
Oft, ſtaen ſy eewelick in dijnen Doem voorſchreven
Om nemmermeer te leven,
Ruym elders het getal
Dat dijn genadigh, *komt*, ten laetſten hooren ſal:
Gelei den Leideren die dijne Waerheit leiden
Daer menſchen menſchen weiden,
Daer menſchen, in den ſchijn
Van menſchen, min als menſch, en meer als beeſten zijn.
O! geev' het groeyen daer den welgeraeckten planten
Die dijne Paulen planten,
En dijn' Apollos voort
Beſproeyen uyt de bron van dijn herbarend' woord;
Kap ſteenen uyt die Rots die op den Hoeckſteen ſluyten,
Sny Chriſt'nen uyt die kluyten,
En gun ons 't boden-brood
Van 's Levens tijdingen gedragen in de dood:
Of Zion mogelick den voorſpoed harer muren
Ten loere van haer' Buren
Soo ſien beſteeden mogh',
Dat Iſraël van nieuws aen Juda werd' verknocht,
En beid' aen eenen Diſch haer' Zielen wilden ſpijſen.
Oh! ſal de Son noch rijſen
Van ſoo gewenſchten dagh,
Dat Juda dit belev' en Iſraël belacch?

Matth. 18. vſſ. 19, 20.

Ezech. 11. 19.

1 Cor. 3. 6. Matth. 21. 42.

Joh. 3. 15, 16. en 4. 9. en 5. 25. Luc. 2. 10.

Ut omnes unum ſint. Joh. 7. 21.

Ge-

Geluckigh, ſoo ſy rijſt, die tuygen ſullen weſen
Van 't lieffelicke weſen,
En ſien de Wolf het Schaep
Noch dreigen met den tand, noch ſtooren in den ſlaep;
Geluckigh dien 't geluckigh ſal beklijven,
Om erffelick te blijven
Inborgers van dijn' Stadt.
Pſal. 27. 4. Heer, maeck hem aller een die dus voor allen bad.

Proeve, op 't begin der Klachten Ieremiæ.

I. HOe ſitt die Heilige, die prachtige, die ſchoone,
Die Borger-machtige, die aller Steden Stadt,
Die aller Landen eer en Vorſtelicke Kroone
Verwoeſt, verweduw-lijkt haer' hateren ter ſchatt?

II. Hoe ſitt ſy, troofteloos van die haer oyt beminden,
Den langen droeven nacht haer' wangen over-weent?
Hoe vindt ſy om-end-om haer' eertijdts trouwe vrinden
In ontrouw afgeſackt, in ongevoel verſteent?

III. Haer' borgery ontvlucht haer' onderſlaefde mueren,
En Juda loopt om ruſt en vryigheits geniet
Daer geen te vinden is; haer' ſpijtige gebueren
Betrappen haer te will in 't nauw van haer verdriet.

IV. Verdriet en eenigheit deckt Zions lege ſtraten,
Sy viert noch Autaer-dienſt noch Tempel-feeſten meer,
Haer' Prieſters ſitten flauw, haer poorten ſtaen verlaten,
Haer' maeghden uytgeweent verbitteren haer Seer.

V. Sy ſiet ſich over-heert van die ſy placht te dwingen,
Haer' Vyanden in vrê (ſoo ſtraft des Heeren arm
Haer menigh ſondigen) haer' teere ſuygelingen
Gevanckelick ontruckt der Moederen gekarm.

VI. Der Dochter Zions glans is van haer af geſcheiden,
Vervallen en verplett; haer' Vorſten overmant
Gelijcken 't matte wild dat niet en vindt te weiden,
En vlieden ſonder weer des overwinners hand.

VII. Jeruſalem herdenckt in deſe kommer-dagen
't Voorſpoedige geniet van haer' verleden tijd,
Terwijl ſy hulpeloos haer' borgers ſiet verſlagen,
Haer' vyanden rondom ter ſpot ſitt en ter ſpijt.

PSAL.

PSAL. 114.

DOe Iſraël vry uyt Egypten trock,
De kinderen van Jacob 't ſware jock,
Des vreemden volcks verlieten.
God ſtelde ſich in Juda prijs en eer,
Werd ſelver Vorſt, werd ſelver Prins en Heer
Van ſijn' Iſraëliten.
De Zee ſagh 't aen, en vlood van ſtonden aen
Te ruggewaert, de ſtroomende Jordaen
Werd ruggelingh gedreven:
Daer werd geſien de Rotſteen ſpringen op
Gelijck een ram, daer ſagh men Bergh en top
Als lammeren ſtaen beven.
Wat waſſer, Zee, dat ghy van ſtonden aen
Te rugge vloodt, ghy ſtroomende Jordaen
Werdt ruggelingh gedreven?
Wat ſagh men u, Rotſteenen, ſpringen op
Gelijck een ram, wat had ghy, Bergh en top,
Als lammeren te beven?
Voor 't aengeſicht des Heeren die daer leeft,
God Iſraëls, die alles doet en geeft,
Moet heel de wereld ſchroomen,
Voor 't aengeſicht des wonderlicken Gods,
Die uyt een' ſteen die uyt een' droge Rots
Rivieren dede ſtroomen.

SCHRIFT-MATIGE UYTBREIDINGH Der ARTYCKELEN ONSES GELOOFS.

I.

Ick geloove in God den Vader almachtigh, Schepper des Hemels ende der Aerden.

ICk ſtelle mijn Geloof in eenen God, almachtigh,
Van altijd, voor altijd, alleen, in alles krachtigh;

Die alles wat om hoogh, om laegh is, leeft en ſweeft,
Aerd, Hemel, Menſch, en Beeſt, uyt niet geſchapen heeft;

Dien't opſicht van al't gen' ter Wereld wordt bedreven,
Ten laſter word ontſeght, ter eeren toegeſchreven,
Die, wijs in goedigheit, goed in gerechtigheit,
Het goede ſelver doet, het quade ſelf beleidt.

Diens Woord de Rotſteen is daer op wy moeten bouwen,
Diens werck de Spiegel is daer in wy Hem aenſchouwen,
Diens wonderlicke macht blijckt in het minſte ſier,
Diens Wil de reden is van alle Sijn beſtier.

II.

Ende in Ieſum Chriſtum, ſijnen eenigh-geboren Sone, onſen Heere.

Ick ſtelle mijn Geloof in 't Lam voor onſe ſonden
Voor allen tijd geſchickt, ten vollen tijd' geſonden;
Des Vaders eenigh' Soon, daer van der Wolcken ſtem
Getuygeniſſe gaf: Dit is Hy; hoort naer hem.

Het vlees geworden Woord, ons' Heiland, ons' Behoeder,
Ons' Prieſter, ons' Propheet, ons' Koningh, en ons' Broeder,
Den Chriſtus langh belooft, den Jeſus langh verwacht,
Den Hoeckſteen Iſraëls van 't meerendeel veracht;

't Voorſeide Vrouwen-Zaed, de Wijsheit van den Vader,
Den Menſch-geworden God, den God en Menſch te gader,
God, om des Vaders toorn te boeten met geduld,
Menſch, om der menſchen ſtraf te dragen ſonder ſchuld.

III.

Die ontfangen is van den Heiligen Geeſt, geboren uyt de Maeghd Maria.

Die, van den Geeſt ontfaen, die, uyt een' Maeghd geboren,
Het gen' Hy had gemaeckt niet wilde ſien verloren;
Die, ſonder Moeder, God, die, ſonder Vader, Menſch,
Vervulde 's Moeders buyck, voldede 's Vaders wenſch.

IV.

Die geleden heeft onder Pontio Pilato, is gekruyſt, geſtorven, ende begraven, nedergevaren ter Hellen.

Die, om ons voor te gaen in 't ſtrijden tegen 't lijden,
Heeft van de Wiegh in 't Graf in 't lijden willen ſtrijden;
Die, om ons van den band der Duyvelen t'ontſlaen,
Gelijck voor dieven-ſchuld in banden wilde gaen.

Die, om alleen te zijn de grond van ons herleven,
Van 't trouwſte ſijns gevolghs in 't banghſte wierd begeven;
Die, om de eerſte Sond' in d'eerſten Hof begaen,
Wierd laetſt met eenen kus in eenen Hof verra'en.

Die, om ons voor 't Gerecht Sijns Vaders te verſchoonen,
Voor Menſchen Rechterſtoel ſich Menſche gingh verthoonen:
Die, als een Lam ter banck ſtil-ſwijgens is gegaen,
Doe ſelf de Rechter ſprack: Wat heeft de Man miſdaen?

Die, om ons voor te doen het kruyſſen onſer Leden,
Des Kruys vervloeckte ſtraf gewilligh heeft geleden;
Die, voor het ſoete ſap van een' verboden Vrucht
Een' aengeboden Gal verdrietigh heeft beſucht.

Die, om ons d'ouden menſch ſteeds af te leeren ſterven,
Door ſijne diere Dood het leven heeft doen erven;
Die, om te ſuyveren ons' aller roode Sond,
Uyt Sijn' geboorde heup bei' Bloed en Water ſond.

Die, om de Sabbath-ruſt Sijns Vaders naer te komen,
Dry dagen in Sijn Graf tot ruſten heeft genomen;
Die, om ons' rekeningh in als te ſien betaelt,
In 't uyterſte gevaer der Hellen is gedaelt.

V.

Ten derden dage weder opgeſtaen van den dooden.

Die, om ons voor de Dood te leeren niet te vreeſen,
Is uyt der aerden ſchoot ten derden dagh' verreſen.
Die, d'algemeenen ſchrick van alles datter leeft,
Dood, Duyvel, Hel, veracht, verplett, verwonnen heeft.

VI.

Opgevaren ten Hemel, ſitt ter rechter hand Gods des almachtigen Vaders.

Die, om des Hemels wegh den ſijnen te bereiden,
In lichaem en in Ziel ten Hemel is verſcheiden;
Ter hooghden opgevoert, daer de verheven Stand
Sijn's heerlickheits beduydt des Vaders rechter hand.

Van daer Hy (als een Vorſt, die, naer't geluckigh ſtrijden,
Met giften allerhand den Volcke doet verblijden)
Die hy van eeuwigheit voor ſijne heeft gekent,
Sijn' gaven dagelicks genadigh over ſendt.

VII.

Van daer hy komen ſal om te oordeelen de levende en de doode.

Van daer Hy, op den dagh dien niemand ſal ontloopen,
Daer voor de booſe vreeſt, Gods kinderen naer hopen,
En beid' te wachten ſtaet, van al dit groote Al,
Van levendigh' en dood' Hoogh-Rechter komen ſal.

Als Water, Locht, en Aerd', ſal grouwelen en beven,
Als beide Son en Maen, haer' klaerheit ſal begeven,
Als Hemel ſonder licht, als Sterren ſonder ſchijn
Des levendigen Gods voor-boden ſullen zijn;

Als een' verſcheiden hand't kaf ſal van 't koren ſcheiden,
Als een' verſcheiden ſtem 't Schaep van den Bock ſal leiden:
Komt mijn verkoren volck, beſit uws Vaders erf:
Gaet uyt, vervloeckten hoop, in 't eeuwige verderf.

VIII.

Ick geloove in den Heiligen Geeſt.

Ick ſtelle mijn Geloof in 's Geeſtes heiligh' weſen,
Met-God, met-onbepaelt, met-eeuwigh, met-gepreſen,
Des Soons, des Vaders Geeſt, Soon, Vader, beid' gemeen,
De derde van de Dry, met Soon en Vader een:

Den

Den Geeſt, die in 't verdriet ons' ziele doet verblijden,
Den Geeſt, die ons vertrooſt in 's Salighmakers lijden,
Den Geeſt die in ons woont, in ons werckt, in ons leeft,
Den Geeſt die ons herbaert, en nieuwe herten geeft.

IX.

Ick geloove een' heilige algemeine Chriſtelicke Kercke; de gemeenſchap der Heiligen.

Ick houd' en ick geloov' een Kudd' voor-uytverkoren,
Een' Bruyd, den Bruydegom voor eeuwigh toe te hooren,
Een' algemeene Kerck, de Wereld door verſpreidt,
Soo wijd als Ooſt en Weſt, en 't een van 't ander leit.

Veel' leden van een hoofd, veel' kind'ren van een' Vader,
Verſcheiden en verdeelt, en evenwel te gader;
Te gader in Geloof en waerheits eenigheit,
Te gader in den Geeſt, en Chriſten heiligheit.

X.

De vergevinge der ſonden.

Ick houd' en ick geloov' het Goddelick erbarmen,
Daer door de Vader ons ontfanget in ſijn' armen,
En ons der ſonden ſchuld genadelick vergeeft,
Ter liefde van den Soon, die ons verbeden heeft.

XI.

Opſtandingh deſes Vleeſchs.

Ick wacht en ick geloov' het opſtaen deſer Leden,
't Verrijſen deſes Vleeſchs, naer dat het hier beneden
Des Heeren grooten Dagh ſal hebben ingewacht,
En weder met ſijn' ziel te ſamen zijn gebracht.

XII.

Ende een eeuwigh leven, Amen.

Ick hoop' en ick geloov' een onverganck'lick Leven,
Een' ruſt, een' heerlickheit ten hooghſten top verheven,

Een' onbepaelde vreughd, een' eeuwigh lichten dagh,
Die oore noyt en hoord' en ooge noyt en ſagh;

Voor honich-raed vol gals, voor Wereld-vreughd vol plagen,
Een' wel-vaert ſonder end, een ſtadigh wel-behagen.
Dit gunn' en geve my, en alle die Hem vreeſt,
Dien lof ter eeuwen zy, God Vader, Soon, en Geeſt.

DES HEEREN
TWEE GEBODS TAFELEN
Uytgebreidt
Tot vervolgh op de Artijckelen onſes Geloofs.

WEl op dan, logge Ziel, die de barmhertigheit
Des altijd-goeden Gods onwaerdigh hebt verbreidt,
Min waerdigh onderſocht het wonder-Woord en daden
Rom. 12. 1, 2. Van die uw kruys op Hem minſt waerdigh heeft geladen:
1 Pet. 2. 3, 9. Keert weder in u ſelfs, en laet uw' danckbaerheit
Gal. 5. 5. De wederom-ſlagh zijn van Sijne goedigheit.
Jac. 2. 19, 20. 't Wel ſeggen is een wind, die weinigh' kan ontbreken,
Act. 15. 8. Het Chriſtelicke hert moet door het wel-doen ſpreken:
1 Theſ. 2. 4. Waer' liefde, waer' Geloof te keuren naer den mond,
1 Joan. 3. 20. De booſe deelden mé in 't ſalige Verbond.
Apoc. 2. 23. De herten-kenner God, Diens Goddelicke ſtralen
1 Chron. 28. ys 9. Tot in het binnenſte van onſe nieren dalen,
Jerem. 11. 20. en 17. 10. en 20. 12. Die 't al ſiet en doorſiet, Dien niemand oyt en ſagh,
Joan. 1, 18. Wordt ver van heel vernoeght door 't uyterlick gewagh.
1 Tim. 6. 16. 't Is, Heere, 't is 't gemoed, 't is 't herte, 't zijn de ſinnen,
1 Sam. 16. 7. Die Ghy proeft, die Ghy toetſt, die Ghy beſoeckt van binnen.
Rom 14. 23. De vruchten Zijn u lief daer Ghy de wortel ſiet,
Hebr. 11. 6. De wortel ſtaet U aen, doch ſonder vruchten niet.
Jac. 2. 17. Die wortel is Geloov', die vruchten heeten Wercken;
Matth. 15. 9. 't Behaeght U ſonder 't een op 't ander niet te mercken,
Waer beide t'ſamen gaen naer uwen wil en wenſch
Daer voertmen rechtelick den roem van Chriſten-menſch.
Maer ſal een yeder dan ſijn' eigen' vruchten leſen?
Sal yeder eens vernuft ſijns levens richtſnoer weſen?
Sal d'eere, ſal de dienſt van een' oneindigh' God
Gebonden konnen zijn aen 't menſchelick gebod?

Neen,

Neen, luyſtert Vleeſch en Bloed : de Schepper Die u 't leven
Ter eeren Sijnes naems gemaeckt heeft en gegeven,
De levendige God, Die 't ſelver heeft geſeit,
Ick eiſche Bock noch Schaep, ick ſoeck gehoorſaemheit, 1 Sam. 15. 22.
Om Sijner knechten dienſt, als Meeſter, te bepalen,
Gebied ons uyt Sijn' hand Sijn' eigen Wet te halen; Ezech. 20. 19.
Sit ſelver in 't Gerecht, roept Ooſt en Weſt voor Hem,
Hoort, Hemel, Aerde, hoort naer uwes Rechters ſtem.
Wel op dan, vlugge ziel, dit zijn des Hemels Wetten,
Daer u de Man naer 't hert des Heeren op leert letten, 1 Sam. 13. 14.
Die hy nu ſprack, nu ſongh, die hy by nacht en dagh Act. 13. 22.
Of in ſijn herte droegh, of voor ſijn' oogen ſagh; Pſal. 119.
Volght ſijne ſtappen naer, keert herwaerts uw' gedachten, vſſ. 54, 55, 56, 97.
Laet dit uw' dagh-werck zijn, beſteed hier in uw' nachten; Joſ. 1. 8.
Denckt yeder oogenblick verloren overbrocht,
Die 's Heeren wil en Wet niet hebbe nagedocht;
Taſt in de wortel vry, houd nemmer op van knagen,
In 't minſte woord is meer als wijsheit te bejagen,
De minſte letter ſpreeckt, de ſlechtſte regel ſluyt,
De kleinſte ſtippel heeft ſijn Goddelick beduydt.
Wech, deeſſem deſer Aerd', wech, wijsheit van beneden, Deut. 4. 6.
Wech, Menſchen-mymeringh, onredelicke Reden, 1 Cor. 1. 20.
Wech, Dool-hof ſonder end, wech, kloecke ſottigheit,
Scherpſinnige verdriet, en ydel' ydelheit.
Ick heb u langh genoegh geleent mijn' groenſte jaren,
Ick hebbe langh genoegh getuymelt in uw' baren,
Ick hebbe langh genoegh gewentelt in uw ſlijck;
Mijn herte wil om hoogh' naer 't eeuwigh' eeuwelijck.
Mijn' Penne ſal voortaen om 's Hemels Waerheit ſweven.
Stuert hare jonge vlucht, Ghy Waerheit, Wegh, en Leven,
Beleid haer' domme kracht. Soo, heiligh, heiligh Heer,
Soo zy U over al, en eewigh danck en eer.

EXODI XX.

I. *Ende God ſprack alle deſe woorden.*

Doe 't moeyelick gevolgh der Iſraëlſche ſcharen,
Door Zee, door wildernis, en 't vreemſte wedervaren,

(Doch

(Doch onder's Heeren hand, Die by haer dagh en nacht
Sorghvuldelicken bleef, en ſelver hiel de wacht)
Exod. 19. 1. Behouden was geraeckt tot by de ſchorre Sanden,
Daer Sinaï geberght de Wolcken ſchijnt te vanden:
d'Onſterffelicke God, die wijſſelick verſtond
Hoe verre's Menſchen wil van Sijner Wetten grond
Verſcheiden was en vreemd, hoe ver het ſondigh vallen
Van 't eerſte menſchen-paer, Voor-ouders van ons allen,
Van ſijnen goeden aerd Sijn ſchepſel had gebracht,
Hoe erffelick verblind 't nu ſterffelick geſlacht:
Om wederom van nieuws Sijn volck aen Hem te wennen,
En Sijn' gerechtigheit van nieuws te leeren kennen;
Slaet neder Sijn geſicht, ſend ſtemmen en geluyd,
Exod. 19. 9. en 20. 18. Send Donder, Wolcken Vyer, als boden, voor Hem uyt,
Daelt ſchrickelick ter hooghd op Sinai koude toppen,
Exod. 19. yſſ. 12, 24. Stelt palen voor het volck, kieſt twee beminde koppen,
Exod. 4. 14. Twee Broeders in geſlacht, die Sijne Majeſteit
Genaken ſonder ſchrick: Roept overluyd', en ſeit:

I.

2. *Ick ben de Heer uw God, die u uyt Egyptenland, uyt den dienſthuyſe geleid hebbe.*

3. *Ghy en ſult geene andere Goden voor mijn aengeſicht hebben.*

Hoort, Iſraël, Ick ſpreeck: Ick Schepper, Heer, en Vader,
Exod. 20. Van alle datter leeft; God, Soon en Geeſt te gader:
Geneſ. 1. 26. en 11. 7. Mat. 28. 19. 1 Joan. 5. 7. 2 Cor. 13. 13. Jer. 23. 24. Joan. 1. De wonderlicke God, die 't Water met het Vyer,
Die d'Aerde met de Locht vervulle, dwingh en ſtier:
d'Onſterffelicke God, 't oneindelicke Weſen,
Voor allen tijd geweeſt, noyt, nergens uyt gereſen:
De verre-ſiende God, Die d'allerlaeghſten hoeck,
Die 't allerdiepſte hert doorwandel en doorſoeck;
De levendige God, Die 't leven hebb' gegeven,
Aen alle dat ghy ſiet in ziel en lichaem leven:
De ſchrickelicke God, Die d'ongerechtigheit
Beſoecke, wreeck, en ſtraf tot in der eeuwigheit:
Geneſ. 19. yſſ. 24, 25. Die ſolfer, peck, en vlam naer mijnen wenck doe hooren,
Die Sodoma verbrand, Gomorrha heb doen ſmooren:

Heb

Heb ſmettelick vervuylt Egyptens watervloed; Exod. 7. Pſſ. 20, 21.
Heb alles watter ſwom doen ſterven in ſijn bloed;
Heb Luyſen uyt het ſtof der aerde doen verwecken; Exod. 8. Pſſ. 6, 18.
Heb Vorſchen heel 't gebied van Pharao doen decken;
Heb menſchen in haer huys, heb beeſten op het veld, Exod. 9.
Met Hagel, Vyer, en Schorft, geſlagen en gevelt;
Heb van het overſchot Sprinck-hanen doen verſaden; Exod. 10.
Heb dicke duyſternis den lande doen beladen;
Heb d'eerſtgeboren vrucht van alle dat ick vond Exod. 12.29.
In eenen nacht beſocht en doodelick gewondt,
Heb 't grouwelicke heir van 't boos Egyptens krachten, Exod. 14. Pſſ. 27, 28.
In 't diepe van mijn' Zee doen ſincken en verſmachten:
En alles, Iſraël, om u te ſien gevrijt
Van ſlaverny, van ſpot, van my-verachters ſpijt:
De goedertieren God, Die noyt en ben gebleken
Mijn voorverſekert woord te hebben overſtreken;
Die alles heb gedaen, en krachtigh aengewendt
Tot voorderingh' mijns volcks naer 't langh gewenſchte end:
Die t'uwer ſekerheit in onbekende Landen Exod. 13. Pſſ. 21, 22.
By daegh een' Wolcke dreef, by nacht een Vyer deed' branden;
Die d'ongetoomde Zee, Die 't grondelooſe nat Exod. 14. Pſſ. 22, 29.
Gedrooght heb en geſchort voor uwer voeten pad;
Die uw noods-hongeren met Quackelen verſaeide; Exod. 16. Pſſ. 13,14,15.
De drooge Wildernis met Manna-dauw beſaeide;
Die, om in Raphidim te koelen uwen dorſt, Exod. 17. 6
Heb wateren geperſt uyt Horebs ſteene korſt;
Die, om uw' ongemack in alles te verlichten, Exod. 17. 13.
Heb Amaleck, en meer voor Joſua doen ſwichten.
Hoort, Iſraël, Mijn volck, Die ben ick, Die alleen
Voor uwe Vaderen geſorght heb en geſtre'en,
Dies ſult ghy My alleen voor uwen Vader houwen, Joan. 17. 3.
Voor uwen Heer en God, op My alleen betrouwen, Jerem. 17. 7.
Beminnen My alleen van gantſcher herten kracht: Deut. 6. 5.
Mijn' eer, Mijn' heerlickheit, Mijn' Goddelicke macht Matt. 21. 37.
Geen' Goden neffens My, geen' ſchepſelen toeſchrijven,
Noyt weinigh, meer, of meeſt bedencken of bedrijven
In vreughd, in tegenſpoed, in vrolickheit, in pijn,
Daer in Mijn hooge recht verkortet moge zijn.

Deut. 18. Der Toovenaren hulp en ſult ghy voor Mijn' oogen
Pſſ. 11, 12. Tot waerheits onderſoeck beroepen noch gedoogen;
Joan. 14. 6. De Waerheit ben Ick ſelf; die verder gaet of ſiet,
En ken ick voor het Schaep van Mijne Kudde niet.
2 Sam. 22. Is 't armoed', is 't verdriet, is 't ballinghſchap, zijn 't plagen
Pſſ. 4, 7. Daer onder ghy verſucht, My ſult ghy 't komen klagen;
Matth. 11, 28. Is 't wereldlick genoegh, is 't welvaert, weelde, Peis,
Pſal. 145. Daerom ghy zijt begaen, komt en doet my den eis:
Pſſ. 15, 16. en 104. Is 't Liefde, Hoop, Geloof, zijn 't geeſtelicke gaven,
Pſſ. 27, 28. Eſai. 45. 7. Daer naer uw' ziele dorſt, bidt My, Ick ſalſe laven;
Zach. 1. 17. Joan. 4. 14. Zijt ghy van hooger af geſoncken tot den val,
Job 1. 21. Jerem. 23. 24. Seght altijd binnens herts, de Heere doet het al:
Zijt ghy van uyt het ſlijck in heerlickheit gereſen,
De Heere neemt en geeft, de Heere zy gepreſen;
Begeeft u niet tot ruſt, begint uw dagh-werck niet,
U kom' ten ſinnen in: De Heere leeft, die 't ſiet.

II.

4. *Ghy en ſult u geene Beelden noch geen' gelijckeniſſe maken, noch van't gene dat boven in den Hemel is, noch van't gene dat onder op der aerden is.*

5. *En buyght u voor die niet, noch en dientſe niet, want ick ben de Heere uwe God, ſterck ende yverigh, die de miſdaed der Vaderen beſoecke aen den kinderen, tot in het derde ende vierde lid, der gener die my haten.*

6. *Ende doe barmhertigheit aen vele duſenden, der gener die my lief hebben ende mijne Geboden houden.*

Mijn Kudde kent Mijn' Stem: Die heb Ick uwe ooren,
Joan. 1. 18. Geluckigh Iſraël, nu menighmael doen hooren;
1 Tim. 6. 16. Maer onder 's Hemels rond, daer in Ick lev' en ben,
En leeft de Menſche niet die Mijn' gedaente kenn';
Dies ſult ghy Mijnen naem in geenige metalen,
In min noch meerder ſtof aenveerden te bepalen.
De Son en ben Ick niet; Ick hebſe daer geplant;
De Maen gelijck Ick niet; 't is 't maeckſel van Mijn' hand;

Uyt

Uyt Water, Vyer, of Locht en ben ick niet te rapen;
Hoe ſoud' de Schepper zijn het gen' Hy heeft geſchapen?
Spreeckt, Menſche, wie heeft u met reden eerſt verlicht?
Spreeckt, Aerde, wie heeft u gehangen in 't gewicht?
Spreeckt, Helle, wie heeft u van 's Hemels licht gebannen?
Spreeckt, Hemel, Sterren-veld, wie heeft uw rond geſpannen?
Spreeckt, Menſchelick verſtand, Hel, Hemel, Aerd' en al,
Wat kond ghy leveren dat My gelijcken ſal? Eſaie. 40.18.
Zijn 't ſteenen ſonder ziel, zijn 't blocken ſonder leven,
Wat voorbeeld ſullen die van 's levens Gever geven?
Siet, Iſraël, Ick ben uw Herder en uw Heer,
Groot, machtigh en zeloers van Mijner Knechten eer;
Soo wie daer onder u het Goddeloos afgrijſen
Des My-ontſtoolen plichts ſal voorderen of prijſen,
Soo wie daer onder u ſal vouwen hals of hand
Voor 't ſchoonſte dat hy ſie in Water, Locht, of Land,
Dien ſal Ick mijne ſtraf gereckelick doen raken,
Dien ſal Ick dadelick Mijn' ſwaere hand doen ſmaken,
Dien ſal Ick in de ziel doen voelen en verſtaen
Hoe ſwaerlick mijnen toorn kan worden wederſtaen:
Ick, Die der Vaderen te wel-verdiende plagen
In 't vierde booſe lid den Kinderen doe dragen;
Ick, die Mijn' goedigheit aen duſend Stammen bind'
Desgenen die Mijn Woord om Mijnent wil bemint.

III.

7. *Ghy en ſult den name des Heeren uwes Gods niet te vergeefs oft lichtvaerdelick gebruycken. Want de Heere en ſal hem niet onſchuldigh houden noch ongeſtraft laten, die ſijnen name misbruyckt.*

Al is het herte Mijn, al is 't dat My van binnen
De Reden met den Wil bekennen en beminnen,
Soo eiſch Ick doch yet meer by d'ongeveinſden grond,
Daer aen Mijn' eere hanght; De Tonge met den Mond:
Die ſullen Mijnen naem in wel-gegronde ſaken
Haer uyterſte verſett en twijffel-ſcheider maken; Eſaie. 19.18. en 65. 16. Jerem. 12.16.
Die ſullen 't Jae en Neen van haer' gerechtigheit
Beveſten op den ſchrick van Mijn' al-wetenheit.

Daer tegen wil Ick ſlaen en grouwelick beſoecken,
Die my op logen-tael onwaerdelick bevloecken:
Lev. 24. 16. Ick dreige met den loon van d'eeuwigh-leſte Dood
Die haer op Mijnen naem beroepen ſonder nood,
Die 't laſterlicke woord der ſpotteren aenhooren,
En, oock onmachtigh, niet en trachten te verſtooren.
Wil emmers Iſraël den name ſijnes Gods,
Tot Mijner Vyanden verkleiningh' ſpijt en trots,
Groot maken in ſijn hert en voor de Wereld ſpreken,
Stof, oorſaeck, tijd, noch plaets en kan hem niet ontbreken;
Elck dael' ſich ſelven in; bedencke door wat kracht
d'Onſienelicke Ziel in 't Lichaem is gebracht,
d'Ontaſtelicke Geeſt, 't onſterffelick bewegen,
Aen yeder lid gemeen, in geen van all' gelegen;
Aenmercke tijd op tijd, beginne van den dagh
Die hy ſagh aldereerſt, die aldereerſt hem ſagh;
Herdenck' ſijn' groene jeughd, beſie ſijn' dorre jaren,
Wat nu ſijn' haeren zijn, wat doe ſijn' krachten waren;
Pſal. 69. 35. en 19. 2. Doorloope 's Hemels rond, daer, neffens Son en Maen,
Soo veele wegen ſchier als Sterre-lichten gaen;
Aenſchouwe 's Werelds kloot, dien twee verſcheiden ſaken,
Gen. 1. 9, 10. Het Drooge met het Nat, tot eene ronde maken,
Daer d'Ebbe, daer de Vloed de Stranden op ſijn' maet
Of klimmende beſpoelt, of ſackende verlaet:
En late dan ſijn hert door heen ſijn ſeggen blijcken,
Pſal. 8. 1. En ſegge: Groote God, wie iſſer uws gelijcken?
En roepe overluyd, Hoort, Goddeloſen, hoort,
Wy vreeſen noch uw' Strop, noch uw Vyer, noch uw' Moord,
Dit 's onſer aller hoop', dit 's Iſraëls vertrouwen,
Het wit daer op wy ſien, de grond daer op wy bouwen,
Dit is Hy, om wiens naem uw' banden en uw' pijn
Ons' feeſten, onſe roem, ons' eere ſullen zijn.
Dus wil Ick Mijnen naem in Iſraël ſien ſweeren,
Dus wil Ick 't laſter-woord in lof-ſangh ſien verkeeren,
Dus wil Ick Mijne macht, Mijn' wijsheit ſonder grond
Sien prijſen in 't gemoed, ſien voeren in den mond.

IV.

8. *Zijt gedachtigh des Sabbath-daeghs dat ghy dien heiliget.*

9. *Ses dagen ſult ghy arbeiden, ende alle uwe wercken doen.*

10. *Maer den ſevenſten dagh is de Sabbath des Heeren uwes Gods: Dan ſult ghy geenen arbeid doen, noch uw Sone, noch uwe Dochter, noch uw Knecht, noch uwe Dienſtmaeghd, noch uw Vee, noch de Vreemdelingh die in uwe Stadt-poorten is.*

11. *Want in ſes dagen heeft de Heere Hemel ende Aerde gemaeckt, ende de Zee, ende al datter in is, ende hy ruſtede den ſevenſten dagh: daerom ſegende de Heer den Sabbath-dagh, ende heilighde den ſelven.*

Wilt ghy in 's levens loop u ſelven niet verlieſen;
Volght Mijne gangen naer: Wie ſal het Schepſel kieſen
Voor Stierman, voor beleid, voor lood, voor water-pas,
Dan Die hem heeft gemaeckt het gen' hij niet en was? Geneſ 1.
Om uyt een ydel Niet een Al-Om te verwecken, I.
Om uyt de duyſterheit het beter Licht te trecken,
Om alles t'overkle'en met een' gemeene Locht, II.
Die 't Hooge van het Laegh' voor altijd ſcheiden mocht',
Om 't Drooge van het Nat beſcheidelick t'ontkleven, III.
Om d'Aerde vrucht en Zaet gewilligh te doen geven,
Om Jaer, Maend, Dagh en Uer by Sterren, Son en Maen IV.
Een' ongefeilden loop geſtadigh te doen gaen,
Om 't vlugge klein-gebeent de Locht te doen doorſnijden, V.
't Geſchubde Zee-gediert door 't Water te doen glijden,
Om 't Kruypſel voeteloos, om 't Vier-voet allerhand, VI.
Beid' Elephant en Mier, te ſetten op het Land,
Om 't laetſte Meeſter-ſtuck, het Kort begrip van allen,
De kleine Wereld, Menſch, naer Mijn goed welgevallen
Te ſcheppen, als een Heer die 't al beheerſchen mocht',
Ses dagen heb Ick daer vry-willigh in verwrocht;
Den ſevenden geruſt, geſegent en gepreſen, Geneſ. 2.2,3.
Voor eeuwigh t'Mijner eer geheilight heeten weſen.
Ses dagen ſal de ſpan van uwen arbeid zijn,
Ses dagen hooren u, de ſevende is Mijn;

Dien ſult ghy, Iſraël, voor Mijnen Sabbath kennen,
Daer ſult ghy uwen Soon, uw' Dochter aen gewennen,
Uw af-geſloofde Vee, uw' Dienaer, Man of Meid,
Den vreemdelingh daer by die t'uwent binnen leit,
Dien ſult ghy aen Mijn Woord, aen Loffangh en Gebeden,
In Mijnen naem vergaert, Gods-dienſtelick beſteden;
Verſetten 's Werelds ſorgh', begeerlickheit en luſt,
Verheffen 't trage hert naer d'onbepaelde ruſt,
Eſai. 66. 23. Naer 't Sabbath ſonder end; den genen toegeſchreven,
Die 't Sabbath haers gemoeds Mijn' goedheit overgeven,
Die van het booſe werck in ruſte leggen ſtil,
En maken Mijnen Geeſt den meeſter van haer' wil.

V.

12. *Ghy ſult uw' Vader ende uwe Moeder eeren, op dat ghy lange levet op der Aerden, ende dat het u wel gae in den lande dat u de Heere God geven ſal.*

Levit. 26. 't Weerſpannige gemoed en ſal Ick noyt verdragen,
yſſ. 18, 19.
Deut. 11. 27. In 't ſacht, gehoorſaem hert is alle Mijn behagen;
Gehoorſaem ſult ghy zijn den Wille, Keur en Wet
Van die ick over u als Hoofden heb geſett:
Den Vader die u heeft beid' Lichaem ende Leven
Door Mijner handen kracht veroorſaeckt en gegeven,
De Moeder die u heeft gedragen en bekrocht,
In levens-nood gebaert, in ſorgen opgebrocht;
Plicht, eerbied en ontſagh ſult ghy haer beide thoonen,
Hunn' liefde t'aller tijd beleefdelick beloonen;
In band en ballinghſchap, in overlaſt en pijn
Sult ghy haer eerſte trooſt, en laetſte hulpe zijn:
Den avond hares tijds, hunn' ſwaere leſte dagen
Sal hun uw' morgen-Son ten blijdſten helpen dragen:
Swijght nederigh, en lijdt, ſtraft hare woorden niet,
In recht of ongelijck buyght onder haer gebied.
Der Landen Overheid en Wereldlicke machten,
Rom. 13. Sal uwer yeder een voor Mijn' Geſanten achten;
1 Pet. 2. 13, 14. Sy ſitten op den ſtoel die Ick haer heb geſtelt,
Tit. 3. 1. Haer Menſchelick gebied is Goddelick geweld,

Des

Des Vaders in ſijn Huys, des Konings in ſijn' Landen.
De Wetten zijn mijn Woord, de Princen zijn mijn' handen:
Begeeft u onder haer (doch redelick) ontſagh,
Te loone ſult ghy ſien een' langen levens dagh,
Te loone vol gelucks de voor-beloofde Kuſten
Van 't rijcke Chanaan beſitten en beruſten,
Te loone t'aller end onendelick verheught
In 't Hemelſch Chanaan, de noyt begrepen vreughd.

Exod. 18.19. 20. 21. Actor. 4. ſſ. 17, 18, 19. en 5. 29.

VI.

13. *Ghy en ſult niet dooden.*

Leeft in een' even ruſt met even Vriend en Naeſten,
Verſtout u niet ſijn' dood ontijdelick te haeſten;
't Is Mijn' gelijckenis, Mijn maeckſel en Mijn beeld,
Die van u noch in ziel noch lichaem niet en ſcheelt:
Schendt Mijne wercken niet: Mijn' gramſchap ſal beſtorten
Die 't minſte menſchen lid ſal ſchaden of verkorten.
Uw eigen vleeſch en bloed behoort My eigen toe,
Staet My uw leven aen, wat zijt ghy 't ſelver moe?
Ick ſtelle ſtervens uer, Wie ſalſe niet verbeiden?
Ick voege Ziel en Lijf, Wie ſalſe derven ſcheiden?
Sal Ick een' druppel bloeds ter aerde ſien geraeckt
In ſpijt en weder-wil van Die hem heb gemaeckt?
Wee allen die de hand aen Mijne rechten ſteken;
Uw onſchuld, Iſraël, ſal Ick, of niemand, wreken.
My komt de wrake toe: Wee die ſijn' Broeder ſlaet,
Of met de tonge queſt, of metter herten haet.

1 Cor. 13. ſſ 11.

Rom. 12. 19. Deut. 15. 9. en 32. 35.

VII.

14. *Ghy en ſult niet Echtbreken.*

Elck voege maet en ſtaet naer ſijn' ontfangen' krachten;
Die ſijn' genegentheit kan dwingende verachten,
In woord en wercken kuyſch, van herten onbeſmett,
Onthoude ſijne jeughd van 't Huwelickſe bed,
Veel beter konnen My de kommerlooſe ſinnen
Dan 't huys-beſorghde hert believen en beminnen.

1 Cor. 7. 7. 8.

1 Cor. 7. ſſ. 32, 33.

Die

1 Cor. 7. 9. 1 Theſſ. 4. ſſl. 3. 4. Die niet ontgaen en kan den moeyelicken brand
Van 't ſondigh luſten-vyer, getrooſt' ſich in den band,
Bepale ſijnen luſt, verplichte ſijn begeeren,
Sijn' ziele te geval, en Mijn Gebod ter eeren.
Dit's d'eeuwigh-echte knoop, 't onbrekelick verbond,
Gen. 2. In Mijnen naem begoſt, in Mijne Wet gegrondt:
Vervloecket zy de Man die ſelver ſijn gedachten
In ſijnes Naeſten bed oneerlick laet vernachten;
Vervloecket zy de Vrouw die haren Kamer-raed
Den minſten oogen-lonck in Overſpel onſlaet.

VIII.

15. *Ghy en ſult niet ſtelen.*

Laet yeder van de vrucht van ſijn' beſweette jaren
Pſal. 104. Het ongemoeyt beſit, en vredelick bewaren.
ſſl. 27, 28. Prov. 10. 22. Der Menſchen raeckter geen aen have by geval,
Van Mijn' rijck-milde hand, van boven komt het al:
Die 't ſijnen Broeder neemt, heeft My voor eerſt beſtolen:
Noyt bleve dievery voor Mijn geſicht verholen;
Wacht, ſtrooper op het veld, wacht, Roover onder 't riet,
Luc. 3. 14. Ontgaet des Rechters hand, Mijn oogh ontloopt ghy niet;
Luc. 6. 35. Pſal. 15. 5. Exod. 22, 25. Levit. 25. 36. Eſai. 35. 15. Luc. 3. 13. Wacht, vrecke Woecker-dief, die op 't oneerlick ſchrapen
By dage niet en ruſt, by nacht vergeet te ſlapen:
Wacht, Schatteren Mijns volcks, die van der armen bloed
Onmenſchelick verſaedt uws herten overvloed:
Ick houde rekeningh' van al dat boos bedrijven,
Dat ſal ick t'ſijner tijd voor Mijn Gericht beſchrijven,
En Mijn' lanckmoedigheit, Mijn Goddelick verdragh
Vergelden met den ſchrick van ſoo veel ſwaerer ſlagh.

IX.

16. *Ghy en ſult geene valſche getuygeniſſe ſpreken tegen uwen Naeſten.*

Onwaerheit, achter-hoon, twee-duydelicke woorden
Zijn grouwelen voor My, en geeſtelicke moorden,
En meer als Dievery: Wie quetſt ſijn' Broeder meer,
Of die hem neemt ſijn goed, of die hem ſteelt ſijn' eer?

't Veel-

't Veelvoudigh Tongenblad en heb Ick ſonder reden
Veel korter niet getoomt dan 's lichaems ander' leden;
Meeſt alle zijn gepaert, dit ſtaeter maer alleen,
Gewortelt in het vleeſch, beſloten in het been.
Wel hem die ſonder leed van Vrienden en Gebueren — Pſal. 15. 3. en 141. 3.
Soo ſorgelicken lid kan dwingen en beſtueren;
Die liever 's naeſten ſchand' al ſwijgende bedeckt
Dan yemands goeden naem al liegende bevleckt;
Dien vrienden, noch geſchenck, noch vrees, noch hoop en buygen,
Om tegen ſijn gemoed bedriegelick te tuygen.
Schouwt logen-tael, Mijn Volck, ter liefde van uw' God, — Epheſ. 4. 25.
Die d'achterklapper hoont, den logenaer beſpott.

X.

17. *Ghy en ſult niet begeeren uwes Naeſten Huys. Ghy en ſult niet begeeren uwes Naeſten Wijf, noch ſijnen Knecht, noch ſijn' Dienſtmaeghd, noch ſijnen Oſſe, noch ſijnen Ezel, noch eenigh dingh dat uw Naeſte heeft.*

Schijnheiligh' masker-deughd en ſal My niet bedriegen, — Pſal. 139. 2.
Voor My en kan de mond het herte niet beliegen;
Ick worde met den thoon van buyten niet gepaeit, — Matth. 5. 20.
Daer 't herte herwaerts treckt, en 't ooge derwaerts draeit.
Laet niemand op den glimp van buyten-wercken ruſten, — Prov. 16. 1. en 21. 2.
Ick wachte Wil noch daed, Ick ſtraf de booſe Luſten:
Wie 's anders Huys of Beeſt, uyt gierigheit beweeght,
Bedecktelick verwenſcht, heeft Dievery gepleeght:
Wie ſijn' begeerlickheit in 't minſte heeft begeven — Matth. 5. 28.
Tot 's Naeſten Wijf of Maeghd, heeft Overſpel bedreven:
Wie om ſijns Broeders dood, onredelick verſtoort,
Tot ſijner wrake hoopt, is ſchuldigh aen een' moord. — Matth. 5. 21. Eſa. 45. 9. 1 Sam. 3. 18. Pſal. 119. 137.
Swicht, vleeſchelick vernuft, Mijn wil zy uwe reden;
Wie wilder tegen ſtaen? wie iſſer om t'onvreden?
Wie roepter mijn Gebod voor 't menſchelick Gerecht?
Ick, de Rechtveerdige, Ick, Iſraël, Ick ſegh 't.

Jae, Heere, 't is Uw Woord; 't zijn Uw' beſchreven Wetten,
Daer naer wy Wil en daed verbonden zijn te ſetten;

Deut. 27. 26. Daer van het minſte punct onachtſaemlick gefaelt
Matth. 5. 19. d'Onſterffelicke dood rechtvaerdelick behaelt.
Gal. 3. 10. Daer door de ſwacke ziel in een van all' gevallen,
Jac. 2. 10.
Pſal. 130. 3. In Uw' gerechtigheit ſtraf-ſchuldigh is van allen.
en 143. 2.
Geneſ. 2. Maer ſult Ghy dus en dus te rechte met ons gaen,
Pſ. 27, 31. Waer is hy, groote God, die voor U ſal beſtaen?
Epheſ. 4. 24.
Col. 3. 10. Waer 't Schepſel Uwer hand op d'eerſte leeft gebleven,
Rom. 5. 12, 14.
Pſal. 14. 3. En hadden wy U, Heer, moetwilligh niet begeven,
en 53. 2, 4. Wy dorſten opwaert ſien: Daer waren krachten toen
Rom. 3. 10. Om Uw Gebod door U in alles te voldoen.
Rom. 7. 23.
Rom. 12. 1. Nu light dat groote Licht, die Engel-lijcke gaven
1 Pet. 2. 5. Door eenen in ons al erffondelick begraven;
Nu iſſer van den Menſch ter wereld geen vermaen
Die 't goede kan, hoe doen? ja dencken, ja verſtaen.
Self, Heere, daer Ghy werckt, daer Ghy het nieuwe leven
In 't wederſchapen hert van nieuws beſtaet te geven,
Valt ſtrijd en tegenſtand, door een' verſcheiden Wet
Die tegen d'Uwe ſtelt haer mogelick belet.
Waer zijn ons' Vruchten dan? Waer zijn ons' Offerhanden?
Wat ſal een' lege hand op Uwen Altaer branden?
Wat ſal hy offeren ſijn' Schepper te geval
Die alles ſchuldigh is, en niet en heeft met al?
Dus komen wy van U, Genadigh Eiſcher, halen
Soo veel Ghy van ons eiſcht; De middel om betalen
Van dien wy ſchuldigh zijn: Siet ons' ellenden aen
Rom. 4. 25. In SYN' onnoſel' wond', Die voor ons heeft voldaen;
Hebr. 9. 12. Laet Sijn' onſchuldigheit voor onſe ſchulden ſpreken,
2 Cor. 1. 39. Laet Uwes torens ſlagh op Sijn' verdienſten breken,
Laet ſijn' geleende ſtraf en onverdiende pijn
Op Uwen Altaer eens ons vollen offer zijn.
Soo ſal Uw' goedigheit om hoogh, om laege weſen
In eeuwen eeuwigheit geheilight en gepreſen,
Soo Uw' gerechtigheit den Volckeren bekent,
d'Een' onuytſprekelick, en d'ander ſonder

E N D.

1 Cor.

1 Cor. 3. 19.

Sapientia mundi hujus ſtultitia eſt apud Deum.

C edite Terrarum clauda moderamina Leges,
O ccidat ad Solem Cynthia veſtra meum:
N avigat ad patrio defixum Sydus Olympo
S ic etiam mentis quaſſa carina meæ.
T ollor; ave Tellus, ſuperas libet ire per auras:
A nnue, Cœlorum Rector, & affer opem.
N itimur in vanos, niſi Te præeunte, labores;
T ende manum, perſto; tolle, relabor item.
E rige Divino trepidam ſufflamine mentem,
R eſtat in auxilio ſpes rediviva Tuo.

D'UYTLANDIGE HERDER.

Aen den Heere

DANIEL HEINS,

Over het Belegh en Ontſet van Bergen op Zoom.

AEn de blancke Britter ſtranden,
Daer de Son ten Zuyden blaeckt,
Daer de vlacke Vlaender-landen
Eertijds lagen aengehaeckt,
(Kan de giſſingh overwegen
Van de leeper letter-lien,
Die van voor den grooten Regen
In de Werelds wiege ſien)

Onder aen die krijtte rotſen,
Die den heeten water-draf
Van de Noordergolven trotſen
En haer ſiltigh op en af,
En haer lochte vochte ſprongen,
En haer' kabbelend' geweld,
Lagh een Hollandſch Herder-jongen
Droeffelick ter neer gevelt.

't Jeughden-pack van minne-perten
Had ſijn' Ziele niet geläen,
Onder duſend jonge herten
Had hy altijd vry gegaen,
En 't oogh was noch ongeſchapen
(Emmers noch te vinden was 't)
Daer hem 't ſijn' aen ſou vergapen
Eer 't den Hemel hadd' gepaſt.

Scherper oorſaeck dan genuchten,
Dan vermakelick verdriet,
Kapte ſijnen aêm in ſuchten,
Smolt ſijn' oogen in een' vliet:
Die de weeld' haer' tranen leenen
Proncken garen met haer' pijn,
't Is quaed mallen en met eenen
Stille-ſwijgens droeve zijn.

Klachten van verijlde koppen.
Stenens kunſt, verweende ſangſt,
Tranen van gemaeckte droppen
Soecken alleſins 't gedrangh:
Hy was rijckelick te vreden
Met de tuygen die hy vond,
Van ſijn' ongeveinſde reden,
Son en Hemel, Zee en Grond.

Ebbe, ſeid' hy ('t gingh van ebbe)
Dubbel-daeghſe water-beurt,
Die ick lief en liever hebbe
Om de kielen die ghy beurt
Met de Weſtelicke vlagen
Naer de deuren van den Rhijn,
Die nu ſesmael ſeſtigh dagen
Mijnes onbevaren zijn;

Als ghy daer mijn' overburen
Naeſte reis genaken ſult,
En haer' bancken overſchuren
Die de drooghte nu vermult,

Seght

Seght hun, Ebb', op mijn bevelen,
Hoe 't haer ballingh-borger gaet,
Hoed'er in ſijn' vochte ſchelen
Stadigh 't volle ſpringh-Tij ſtaet:

Hoe ſijn' ſorgen, altijd wacker,
Hoe ſijn' ſuchten, altijd vers,
's Vaderlands bebloeiden acker
Overwandelen van verrs;
Hoe ſijn' ruſteloose nachten
Mijmeringen ſonder end,
Knoopen zijn van werr-gedachten
Schilderijen van ellend:

Hoe de Son hem dunckt te grijſen
Die van over 't Schelde komt,
Met gevaren en afgrijſen
Droeffelicken overmomt;
Hoe hy in haer wolckigh weſen
Op het Zuydſte van den dagh
All' de grouwelen kan leſen
Die ſy rijſende beſagh;

Hoe de Donder, hoe het Weerlicht,
Daer ſijn Vader-erf af beeft,
Daer hy over Zee ter neer ſight,
In ſijn' herſſenen herleeft:
Hoe hy al de eere-graven
Met ſijn' tranen overtelt,
Hoe ſijn' ziele wordt begraven
Daer een borger wordt gevelt.

Seght hun, Ebbe. Maer de platen
Lagen meeſt te Zeewaert blick;
Soo beſnoeiden hy ſijn praten
Met een opgekropte ſnick;
't Snicken broght hem weer aen 't ſteenen,
Dat hy weer betranen moſt,
Soo voleinden hy met weenen
Die met ſchreyen had begoſt.

Doen hem 't redelick beſchamen
Achterhaelden onbedacht,
En het mannelick betamen
In bedencken had gebracht,
Viel hy ſchielick aen 't beduchten,
Aen 't beſichten langhs het gras,
Offer van ſijn vrouwigh ſuchten
Geen getuygh' om her en was.

'Eenigheit, had alle paden
Allom dubbel veil beſett,
Stilte doock in tack en bladen,
All' de winden in haer bed:
Die dry vredige geſellen
Die hy vond en niet en ſagh
Porden hem aen 't overſpellen
Van ſijn onvollendt beklagh.

Over ſijn' gekruyſte kuyten
Lagh ſijn' Haeghſche' Herder-tromp,
Sijn' volmaecktheit van geluyten,
Sijn' beruchte rammel romp,
Sijn' beſpraeckte ſchapen darmen,
Sijn' van ouds verechte bruyd,
Sijn behaegelickſt omarmen,
Sijn beval, ſijn boel, ſijn' Luyt.

Speel-genoot, mijn ſoet bekommer,
(Sprack hy 't doove klinck-hout aen)
Die met my in Son en lommer
Soo veel' gangen hebt ſien gaen,
Soo veel' hielen hebt ſien lichten
Daer men op uw' maten ſprongh,
Mog'lick ſnaren hebt ſien ſwichten
Daer ick door uw' ribben ſongh:

Doet die vrolickheit vertragen,
Kleedt die toonen in den rouw,
Tempertſe met lange ſlagen
Soo ick voor met ſuchten houw:

't Zijn

't Zijn de konſtelicke grillen,
't Zijn de krabbel-grepen niet,
Die my luſt te ſien bedrillen,
'k Vergh u heel een ander lied.

Hebben oyt mijn' drooge longen,
Heeft mijn ſchrale gorgel oyt
Hemel-yverigh ontſprongen
En uw' hulp te baet genoyt,
Om den Schepper aller weſen
In ſijn dreigende gerecht
Met het ſmeecken te beleſen
Van ſijn Herder-Koningh-knecht:

O! beleidt noch nu de ſchichten
Die ick derwaert ſteig'ren doe:
Vleugelt mijn' ontleende Duchten,
Swiertſe tot de Vierſchaer toe
Daer het ziel-berouwigh karmen
Noyt vergeefs en wierd geſtort,
Daer het loon-recht en 't erbarmen
Ponds-gelijck gemeten wordt.

Mog'lick of wy 't oore boorden
Dat den uytgeperſten ſangh
Van de ballingh-harpers hoorden
Daer ſy onder vyands dwangh
Aen den Babylonſchen oever
Trage ſnaren deden gaen,
Hoe bevallicker hoe droever,
Op den drop van Zions traen.

Mog'lick of die groote Goedheit
Dat oneindigh Over-al,
Dien mijn' ziele voor de voet leit,
Sijn genadigh wel-geval
Quam te willen laten dalen
Op ſijn' waerdelooſten Worm.
En mijn' treurigh te beſtralen
Door ſijn' heetſten toren-ſtorm:

Mog'lick

Mog'lick of 't dien Eewigh-trouwen
Sijner kudde heugen mocht,
2 Sam. 24. 16. En der geeſſelingh berouwen
Die ſe t'onder heeft gebrocht;
Mog'lick of hy langer 't ſtorten
Sijner weeſen niet en droegh,
Ibid. En ſijn' lemmer quam te ſchorten
Metten vre'-roep, 'Tis genoegh.

Luyſtert dan bewogen wolcken
(Met ontſchorden hy ſijn keel
Om ſijn handen te vertolcken)
Naer mijn waterigh gequeel;
'k Tap het uyt veel dieper' gronden
Dan van onder tongh en tand,
't Zijn de wiecken uyt de wonden
Van mijn zeerigh Vaderland.

Hæc eſt conſolatio mea in afflictionibus meis, pſallendi argumenta eſſe mihi ſtatuta tua, in loco peregrinationum mearum, Pſal. 119.

Pſal. LXXIX.

HOe lijdelicker leed voltraenden onſe oogen,
Doe 's Werelds blinder deel ſijn bijtende gebas
I. Op ſijns gelijcken fleet, en 't menſchelick medoogen
1 *O Deus ingreſſa ſunt gentes in poſſeſſionem tuam.* Het ſorgeloos verdriet van onſe zielen was;
2 *Polluerunt Templum ſanctitatis tuæ;* [1] Hoe ſmettelicker ſmert verettert nu de leden
3 *Diſpoſuerunt Jeruſchalaim in cumulos.* Van dijn' geſalfde, Heer; nu die geſpreide wolck
Dijn' erve, Dijn beſit, Dijn lot, Dijn' eigenheden
Verſtolpet met een' Zee van Mis-gelooviglı Volck!
II. [2] Dijn Heiligh Heilighſte, Dijn' Heiligheits vertooning,
4 *Dederunt cadaver ſervorum tuorum cibo volucribus cæli, carnem eorum, quos benignitate proſequeris beſtiis terræ.* Dijn Zielen-offer-huys leght op en over-ſmett
Van hare grouwelen: [3] Dijn uytverkoren wooning,
Dijn Hooftſtadt, ſteen op ſteen te morſelen verplett.
[4] De wrakelooſe moord van Dijne Dienaer-vrinden
Verſlaet den heeten dorſt van hare wreedtheit niet,
III. Sy werpenſe ter proy den vogelen te ſlinden,
5 *Effuderunt ſanguinem eorum ve ut aquam circa Jeruſchalaim, nec erat qui ſepeliret.* En Dijn' begunſtighde den Dieren te geniet.
[5] De bloed en etter-beeck, getapt uyt hare wonden,
Stroomt om de veſtingen, als waer 't een water-runn,

En

En onder allen een en wordter niet gevonden
Die hun het laetſte bed van onder aerden gunn'.
[1] Wy, wy wel eer Dijn' roem, wy leden Dijner eeren,
Wy ſitten ſpottelick den ſchimperen te praet,
[2] Wy zijn der buren jock, en waer wy 't voorhoofd keeren,
Wy ſien, wy hooren niet dan vingeringh en ſmaed.
[3] Hoe lang, geſtoorde God, hoe lang verachtſt Du 't ſchreewen
[4] Van Dijner kind'ren onuytſchreewelick ellend?
Bewaertſt Du dijne toorn voor aller eewen eewen,
En vlamt Dijn yver-vyer van nu af ſonder end?
[5] Laet liever deſe Brand de Volckeren verſlinden
Die Dijn' almachtigheit al ſiende niet en ſien,
Die aen Dijn' wille-keur haer' willen niet en binden,
[6] En d'eere Dijnes naems haer' plichten niet en biên.
[7] Soo hebben ſy verdient, met *Jacobs* achter-erven,
Trots Dijn' bekommeringh, te ſmelten in verdriet,
Met ſijne wooningen ten gronde te verderven,
Met ſijn' beſittingen t'on-timmeren tot niet.
[8] Laet Dijn' gedachtenis Dijn' wraeck niet vergelijcken
Met onſer Vaderen miſdadige wel-eer,
[9] Maer Dijn' barmhertigheit voorkomen ons beſwijcken;
[10] Ons' krachten leggen doch wanhopelick ter neer.
[11] O onſer ſaligheits hoop, heul en Heiland, Heere,
Reick ons Dijn' hand en hulp in deſen harden ſtuyt,
Wy hebbenſe verbeurt, maer, om Dijns names eere,
Waſch ons het ſwarte vuyl van overtreedingh uyt.
[12] Waeromme ſoudſt Du ons de ſmaetheid laten dragen
Van de verſmaderen van Dij en dijn Gebod,
[13] En waerom ongeſtraft ons laten achter-vragen,
Waer is haer toevlucht nu en waer is nu haer God?
[14] Laet ſulcke laſteraers Dijn Al-Om-zijn ontmoeten
In Dijne wraecks te-recht-beſtede vinnigheit,
[15] Soo dat ſy voor het bloed in ons geſichte boeten
Dat Dijner dienaren door hun vergoten leit.
[16] Laet der gevangenen verſuchten uyt haer' banden
Tot voor Dijn aengeſicht door Wolck en Hemel ſlaen,

IV.
1 *Sumus opprobrio vicinis noſtris.*
2 *Sanna & ludificationi circumſtantibus nos.*
V.
3 *Quouſque Jehova.*
4 *Iraſceris in æternum? ardebit velut ignis zelus tuus?*
VI.
5 *Effunde æſtum tuum in eas gentes quæ non agnoſcunt te,*
6 *Et ſuper regna quæ nomen tuum non invocant.*
VII.
7 *Nam conſumptor conſumſit Jahakobum, & habitaculum ejus deſolaverunt.*
VIII.
8 *Ne recorderis adverſus nos iniquitates præcedentium temporum:*
9 *Feſtinantes præveniant nos miſeriationes tuæ.*
10 *Nam attenuati ſumus valdè.*
IX.
11 *Auxiliare nobis Deus ſalutis noſtræ propter honorem nominis tui: & eripe nos, expiationemque fac de peccatis noſtris propter nomen tuum.*
X.
12 *Cur dicturæ eſſent iſtæ gentes,*

E [1] Laet

13 *Ubinam eſt Deus iſtorum?*
14 *Innoteſcat in iſtis gentibus ante oculos noſtros;*
15 *Ultione ſanguinis ſervorum tuorum effuſi.*
XI.
16 *Perveniat ante faciem tuam gemitus vincti.*

1 Pro magnitudine brachii tui fac ut reliqui ſint qui jam traduntur morti.

XII.

2 Redde ergo vicinis noſtris ſeptuplo in ſinum ipſorum.

3 Opprobrium ipſorum quo affecerunt te, Domine.

XIII.

4 Et nos populus tuus, & grex paſtus tui, celebrabimus te in ſæcu'um.

1 Laet Dijnen grooten arm behouden en omhanden
Die op den dorpel-trê van doods-verhuyſen ſtaen.
2 Tel onſe buren toe de ſeven voud vergeldingh
Van 't geen ſy ons, Heer, oit hebben aengedaen;
3 Vul hun de ſchooden op met all' de ſelve ſcheldingh
Die Dijne heiligheit van hun heeft uytgeſtaen.
4 En wy, Dijn eigen volck, de kudde Dijner weiden,
Wy ſullen Dijnen naem de Wereld maken kond:
5 Ter eewen eewigheit Dijn roem-gerucht verbreiden
En ſtadigh leven doen in kinders-kindren mond.

5 In quamque generationem enarrabimus laudem tuam.

Op het uytterſt overſnaren
Van ſijn heiligh-droeve lied
Docht hem (wat gedaente baren
Omgeroerde herſſens niet?)
Dat den Hemel witter lachte,
Dat de Son, die klarer ſcheen,
Ongehoôpter maren brachte
Dan ſijn wielen langh bere'en.

Spreeckt, beleefde al-verwarmer,
Riep hy 't ſnelle-dagh-oogh toe,
Trooſt een' trooſteloosen karmer;
Iſſer trooſt? en waer? en hoe?
Hoe, en waer, en offer trooſt was,
Geen en werd hem kond gedaen;
't Licht, dat ſchier in 't over-Ooſt was,
Weigerden hem 't ſtille ſtaen.

Dus vol vreeſens, vol genoegens,
Vol beduchtens, vol beſluyts,
Vol verdeelens, vol vervoegens,
Vol bedaerens, vol gemuyts,
Schongel-vlotigh van gemoede,
Trad hy armen Herder-guyt,
Soo hy naer ſijn' mackers ſpoedde,
Ruggelingh te veldwaerd uyt.

Grooten

Grooten HEINS, mijn hooghſt verwond'ren,
Soet beſitter van mijn hert,
Die 't van bijs hebt hooren dond'ren,
En de dreuningh uyt geherdt
Van uw' aengerandde buren,
Als het Spaenſche ſolfer-ſchutt
T'ſamen hunn' bedoodde muren
En uw' bolſters heeft geſchudt:

Oordeelt, wat verhaeſte brieven
Deſe Voerman had gelaên,
Die hem tot des Knechts gerieven
Konden weeren te verſtaen:
Was het dat hem 't hert herluſten
En ſijn' poſten dubb'len hiet
Nae de Lauwer-waerde kuſten
Die hy 's mergens achter liet?

Of verijlden hy ſijn' ſtralen
Nae de Weſter ſlapens uer,
Om ſijn boden-brood te halen
By der Mooren over-Buer,
Om hem 't niews te gaen verkonden
Van de vroom *geberghde* Stadt,
Hoe ſijn heir met neus en monden
Hare wallen had gevatt?

Of ſoud' yemand derven raden
Op 't verhitten van ſijn as,
Op 't verſchem'ren van ſijn' raden
Datter kans van weddingh was,
Dat hem winnens-luſt te luchter
Over vier-voet dede vlien,
Om een' Genoueeſchen vluchter
Vliedende den hiel te biên?

Amen, HEINS, op al dit giſſen
Heeft den Hemel ja geſeit,
d'Onderſoecker der gewiſſen,
d'Eewigh-een-almachtigheit,

God den onomvanckelicken,
God in Iſraël gelooft
Sy voor eewigh danckelicken
Sijner wonderen gelooft.

Sijnd'er luyder Trommel-dichten,
Iſſer langer Naſſau-lied
Uyt te roepen, op te dichten,
Wacht het van mijn' handen niet:
Waer' mijn' ziel, van vreughden holler,
Weinigh lochter over taſt,
Mog'lick waer' mijn tong en voller
En bequaem tot ſulcken laſt:

Waer' mijn hert gevrijdt van ſticken
't Waer' luydruchtiger verheught:
Maer nu kropt het aen het ſlicken
Van een' onvoorſiene vreughd;
Over-vol belet te leken,
Over-droef druckt tranen in,
Over-bly verbiedt te ſpreken,
Schielickheit ſtremt ſangh en Sin.

Luſt u doch dit vlies te ſcheuren
En onttoovren mijn gemoed,
Luſt u bly te hooren neuren
Die nu vrolick ſwijgen moet,
Vriend, alleen aen uw gevallen
Hanght het quicken van mijn hert,
Wilt ghy aen den voor-ſangh vallen,
'k Sie mijn' herſſenen ontwert.

Op, geluckigh Rei-geleider
Van de Chriſten letter-jeughd,
Op, triomfelick verbreider
Van des Hemels barens-vreughd,
Die ons van den Heil'gen jongen
Van 't geſalfde Maeghden kind
't Baker-lied hebt voor geſongen
Dat ſijn' gade niet en vind.

Roert noch eens die ſoete Trommel
God en Eng'len te geval,
En wy ſullen haer gerommel
Voederen met ſnaren-ſchal,
Spreidt noch eens die helle galmen
Over Son en onder Maen,
Achter uw' victori-Pſalmen
Sullen wy ten autaer gaen.

Daelt dan oock uw overdencken
Uyt den Hemel Wereld-leegh,
Op een oogenblicks herwencken
Staen wy u ten dienſte dweegh:
Vlecht Oragnen in Laurieren
Om de horens van den Rhijn;
Onſe Luyten, onſe Lieren
Sullen uw' geſpelen zijn.

Onder duſend medgeſellen
Rondom herr te hoop gehaelt
Sult ghy oock den Ballingh tellen
Even dus door my vertaelt:
Komt hy ſijn gevolgh te weig'ren,
Vreemdelingh van 's Vaders Kuſt,
'k Sal ſijn' weer-wil overſteig'ren
En doen deinſen daer 't my luſt.

'k Sal hem Hollandſch doen herworden,
'k Sal hem in mijn' boeyen doen,
In mijn' eigen gordel gorden,
Geſpen in mijn' eigen ſchoen;
'k Sal hem door mijn' eigen' oogen
Waer hy uyt en henen moet
Met mijn' eigen vinger toogen,
Dragen op mijn' eigen Voet:

'k Sal hem mijnen a'em doen halen
Spreken heeten door mijn' ſtem,
'k Sal ſijn' wandeling bepalen
Met de zoomen van mijn hem:

'k Sal hem doen ſijn' handen recken
Op mijn' eigen ſnaren-ry,
En mijn' rechter ſal niet trecken
Of ſijn' ſlincker ſtopter by.

Vraeght my niet te weet-begeerigh
Waer ick dit geſagh op bouw,
Hoe ick my dus over-heerigh
Op mijn' even landsman houw:
Vraeght niet waer ick aen 't gehoor in
Sijn' geheimeniſſen rocht,
Daer hem geen geſchapen oor in
Vreeſe van verklicker brocht.

Yeder Menſch van Vrouw genomen
Schijnt een erffelick gequel
Metten adem aengekomen
Voor ſijn' dagelickſche Hel:
Tanden-dolligheit, graveelen,
Zenuw-ſlagen, ſwijmel-val,
Gichten, hopeloos van heelen,
Zijn van 't ſchrickelick getal:

Deſen is te deel gevallen
't Ongeluck van mijn verſel,
Daer hem niet en ſchort met allen
Is mijn byzijn ſijn gequel:
Sit hy, 'k ſit hem in 't geſichte,
Spreeck ick, hy beroert ſijn' tongh,
Swicht hy wederom, ick ſwichte,
Singh ick, hy verhaelt ſijn' longh,

Wandelt hy, ick reck mijn' beenen,
Overgaen ick, hy wordt moe,
Warmt hy hem, ick ſengh mijn' ſcheenen,
Spiegel ick, hy wenckt my toe,
Eet hy, ick verſlijt mijn' kaken,
Drinck ick, hy ſpoelt keel en tand,
Kuſt hy, mijn mond moet het raken,
Vry ick, 't is tot ſijnent brand,

Krijt hy tranen, ick ſchrei ſtoopen,
Schetter ick, hy ſeevermondt,
Wordt hy oud, mijn' jaren loopen,
('t Is ten naeſten een verbond
Als ten eerſten was gebonden
Tuſſchen d'eerſten Man en Wijf,
Eer ſy, in ſijn' rib gevonden,
Wierd ontſchakelt uyt ſijn lijf)

Droomt hy, ick verwerr' mijn' ſinnen,
Schrijv' ick, hy verkladt mijn' int,
Mommelt hy, ick praet van binnen,
Zeil ick, hy vervanght den wind,
Peilt hy trappen, ick ſchiet Sterren,
Ancker ick, hy ſtopt ſijn Ty,
En, wat drolliger verwerren!
Vaer ick voor, hy vaert voor my.

Heet ghy my het raedſel uyten,
Vraeght ghy noch wie is dit? HEINS;
'k Sal 't u met den grond ontſluyten
Van mijn ernſtiger gepeins:
Helpt my 's Hemels leſs' toe wenſchen
Daer ick noch ſoo raw in ben,
't Is de menſch van alle menſchen
Dien ick 't aller minſte ken:

't Is het hert dat in mijn' a'ren
In mijn' geeſten light en ſtooft;
't Is de knoop van 't Zenuw-garen,
't Is het onbevallick hoofd,
Daer mijn' herſſenen in woonen;
't Is, of ick en ben het niet,

Die hem eewigh rap ſal thoonen
Onder 't ſpoor van uw gebied,

C. H.

E cælo deſcendit γνῶθι σεαυτόν.

AEN

Aen Vrouw
LEONORE HELLEMANS
Droſtinne van Muyden.

WEl-weergepaerde Weew, door-deughdelicke Vrouw,
Die ſoo voorſichtelick 't pack van den eerſten rouw
Gelicht hebt, en geleght op de geleerde ſchoud'ren
Daer 't wijſe Hoofd op ſtaet dat noit en ſal veroud'ren;
Bevallige Droſtin, die met een taey geduld
Mijn' onmacht hebt geborght, en my mijn' hooge ſchuld
Van menigh bly gelagh en minnelick onthaelen,
Genadelick gedooght met woorden te betaelen;
Reckt die lanckmoedigheit noch eene ſpan-breed uyt:
Aenveerdt noch eens licht geld, geſlagen op mijn' Luyt,
Ter goede rekeningh van danckbare voldoeningh.
Schoon ick mijn uyterſte vermogen aen 't voldoen hingh,
't Voldoen en ſtreckte niet. Nu neem ick 't Niewe Jaer
Behendelick te baet, en grijp 't geval by 't haer,
En offer' wat papiers, verguldt met Heiligh' dagen;
Om of 't u nooden moght tot langhſamer verdragen.
Wat is 't? een hand vol rijms, een Boecksken in den ſack,
Een Bedelaers geſchenck, een Geuſen Almanack.
Een dingh verſeker ick: 't en zijn geen' logen-blad'ren,
Noch boeren boerterij. 't Is ernſt; en uyt mijn ad'ren
Het binnenſte geweld, ſoo verr haer ſwackte gaet.
't En is geen Sterren-waen, Mevrouw, 't is Hemel-praet;
't Zijn tochten van mijn' Ziel, die ick voor henen ſende
Naer 't geen noyt oor en hoorde en ooge noyt en kende,
Noyt menſchen hert begreep; gelijck een reis-baer Heer
Sijn' huyſe-veſters ſchickt, met krijt en met geweer,
Daer hy vernachten wil. Bevallen u haer' plichten,
Gebruyckt ſe t'uwen dienſt. Mijn licht ſal beter lichten,
Soo ghy het waerdigh kent om mé tot God te gaen.
't Is op ſoo goed weerom: ſoo s' u niet aen en ſtaen;
Ick wacht 'er betere van uw' beſcheidentheden:
Of wandelt ghy met my, of laet my met u treden:
d'Eer komt de Vrouwen toe: gaet voor, en ſleept my naer:
'k Wil geerne met u gaen naer 't eewigh Niewe-Jaer.

In

In Nobiliſſimi viri

CONSTANTINI HUGENII

Eq. Zulechemi Domini, & Celſiſſimo Arauſionenſium Principi à Conſiliis & Secretis

DIES FESTOS.

Silete noctes Atticæ & vos Veſperæ
Siculis feroces, voſque noctes & Dies
Scribentis Aſcræ, inſanientis Græciæ
Silete feſta, queis Eleuſis tollitur,
Vel Roma fœdis diſſoluta gaudiis
Colit Lupercal; ſeque Baccho devovet
Laſcivientis fœx profana Romuli.
En, Chriſtianis Veſperæ, Noctes, Dies
Alii refulgent, & fugatis noctibus
Cæcutientis ſæculi, crepuſculum
Illuſtre mundi deviis mortalibus
Cœleſte lumen fundit & ſacrat Deo.
ZULICHEMUS *Aulæ cultor & Celſi ducis*
Divina fatur, & ſalutis principes
Sacroſque nobis tot dies loqui facit.
Qui nuper orbi tot diſerta prodidit
Commenta vates, ingenîque fulgetra,
Qui curtum & acre in multiformes nænias
Epigramma torſit, & per impetus breves
Saliens, acutam provocavit Bilbilim:
Satur Latini maſculique ſpiritus,
Latiique doctis expeditus vocibus;
Jam verba donat Belga Belgis matribus,
Decuſque grandis HOOFDIÆ *in lucem rapit,*
Sacer que linguam mutat & facundiam.
Nunc Solis illam myſtici illuſtrat die,
Cauſaſque prodit ter verendi nominis,
Solemque Soli ab ipſo Sole fœnerat.
Egreſſus annum, ceu renaſcens Viribus,
Novum ſalutat, hoſpitemque corporis
Animum reformat, induitque veſtibus

Rectí, pudoris, juris, innocentiæ,
Humanitatis, gratiæ & modeſtiæ.
Dum vagientis quærimus cum Regibus
Cunas Iesu, & ſtella prælucet Magis,
Sequitur ſatelles noſter, & per invias
Vias eunti ſtella fit puer Deus.
Sol ora condit, occidente Cynthio
Æternitatis, ſed medentem crimini
Crucem tuetur, qui ſuum dolet nefas,
Diemque pœnis horridum placat ſibi.
Ruentis iram & ſævientis Angeli
Evadit ictus, cui cruenta limina
Nihil merentis victimæ tabo madent.
Hoc Paſcha vatis. Illa gentibus fuit
Aurora felix, quæ ſepultum reddidit
Vitæ parentem & morte mortem contudit.
Mox raptus altè nubiumque curribus
Vectus poëta, ſe potentis vindicis
Infert triumphis, ſeque admiari cupit,
Ceu Sponſa Sponſo, filius ſuo patri,
Capitique membra, miles optimo duci,
Fraterque fratri palmes ipſi vineæ.
Hinc lapſum ab alto Flamen omnes occupat,
Variiſque linguis dum loqui facit Patres
Biſſex, in ipſo Vate fit miraculum,
Unoque Batavis ore diverſum ſonat,
Grajuſque Grajo, Belga Belgis, Auſoni
Reſpondet Auſon, Celtæ genti Celticæ.
Præſepe ſanctum, pauperes Chriſti lares,
Deforme tectum ſoſpitatoris Dei,
Supplex adorat; ſordidiſque culcitris
Unà quieſcens, invenit ſibi locum,
Quicunque factum damnat hoc fœno ſuum,
Opeſque quærit indigum juxtà Deum.
Tandem pateſcit Menſa, quæ det pabula
Animæ labanti, & ſanguine occultam ſitim,
Famemque carne pellat indomabilem.
Donat ſeipſum corpus & ſimul datur,

Idem-

Idemque ſanctis pluribus corpus datur.
Quin plus farinâ veſcimur. mens digerit,
Quod dens nequivit. intrat os pium Ceres
Stupenda, mentes eſca fracti corporis.
Res tota vera eſt, diſcrepamus in modis.
Hos diſcrepantes dulcis uni Charitas.
Hæc ſacra ſcribis Autor HELLEMANTIÆ,
Dumque Orbis orbi donat orbis fruſtula,
Streniſque amoris vincla ſtringit vilibus;
Tu ſumma donas, quemque cuncti poſcimus,
Quo cuncti egemus, involutus faſciis,
Cadens, reſurgens, tot repertus Regibus,
Tot dona mittens, Strena mittitur DEUS.

C. BARLÆUS.

NIEW JAER.

'T IS uyt. de leſte Son gingh giſteren in Zee,
Getuyge van mijn jaer vol ongeregeltheden.
O dien daer duſend jaer zijn als de dagh van heden,
Voor wien ick deſen dagh mijn' vuyle ziel ontklee
Van 't ſmodderigh gewaed van veertigh jaer en twee,
En dry, en noch eens twee, die ghy my hebt geleden;
Al vergh ick 't dijn geduld met ſondige gebeden,
Gunt my een ſchoonder pack dan ick'er oyt aen dee.
In d'eerſte niewigheit ſal 't vleeſch en bloed wat prengen,
En 't paſt haer moeyelick: maer ick betrouw Dijn' hand;
Die ſal 't my lichtelick wat ruymen en wat lengen.
Maeckt my maer op de reis van 't eewigh Vaderland
In deſe wildernis een' Dijner Iſraëlijten,
En laet dit niewe kleed mijn leven niet verſlijten.

GOEDE VRYDAGH.

WAt let de Middagh-Son? hoe luſt haer niet te blincken?
Is 't Avond op den Noen? Ten minſten, volle Maen,
En, Sterren, haer gevolgh, hoe haeſt ghy 't ondergaen?
Moet ghy ter halver baen van 't koele Zee-nat drincken?

Neen, neen, ick ſie 't u aen, ghy voelt den moed ontſincken
Voor 't ſchandige Schavot, daer Sions docht'ren ſtaen
En ſwijmen voor den ſchrick van 't heiligh, 't Is voldaen,
En op den droogen Bergh in traenen gaen verdrincken.
O, mijn voldoende God, vergeeft ghy my een woord?
't Voldaen voldoet my niet, ten zy ghy my vermoordt
En van mijn ſelven ſcheurt, en brieſelt de gewrichten
Van mijn' verſtockte Ziel, ſoo dat's haer' weder-plichten
Gedwee en morruw doe; ſoo dat ick haev en huys,
En lijf en luſt en tijd leer' hangen aen dit Kruys.

PAESCHEN.

DEn Engel is voorby: de grouwelicke nacht
Der eerſt-geborenen is bloedeloos verſtreken:
Ons' deuren ſijn verſchoont; ſoo warenſe beſtreken
Met heiligh Paeſchen-bloed, dat d'uytgelaten macht,
Die Pharâos kinderen en Pharâo t'onderbracht,
Doorgaens verſchrickelick, verſchrickt heeft voor het teken.
Wy zijn door 't Roode Meer de ſlaverny ontweken,
Ægypten buytens reicks. Is alle dingh volbracht?
Is 't Schip ter haven in? Oh! midden in de baeren,
De baeren van ons Bloed, veel holler dan dat Meer.
Den Engel komt weerom, en 't Vlammige geweer
Dreight niewen ondergangh. Heer, heet hem overvaeren;
Merckt onſer herten deur, O Leew van Judas Stam,
En leert ons tijdelick verſchricken voor een Lam.

HEMELVAERT.

O Wagen Iſraëls met uwe Ruyter-knechten,
Waer voert ghy onſen Vorſt? ô, aller ſwacken trooſt,
Zijt ghy ſoo toeverlaet der genen die ghy koôſt?
Blijft ghy hun ſoo te hulp? verlaet ghy haer in 't vechten,
Voorvechter van Dijn volck? werpt ghy ſe tot gerechten
Den dwingelanden toe, geſoden en gerooſt,
Haer' ſpieren uytgetanght, haer' ad'ren uytgeooſt,
Haer' zenuwen geſnerpt op rooſteren en trechten?

O, Duyve,

O, Duyve, ſiet om leegh; vlieght onſe herten toe,
En rucktſe voor Dijn aes uyt deſe ſterflickheden;
En deelt de wereld mis, en laet haer niets beneden
Dan daer de leſte pier ſijn' luſten in voldoe.
O die van nu af aen in 't endelooſe bly zijt,
Weeſt hier, en voert ons ſoo van nu af aen daer ghy zijt.

PINXTEREN.

SOo overdadigh is des Heeren milde hand:
Sijn' ſprekers hadden hem 't wel-ſpreken ſien beloven
Voor 's Werelds machtige. noch ſtort hy haer van boven
Elck ſijn' ontſteken tongh en tael voor yeder land.
Waer toe het overſchot van gaven allerhand?
Hy had de Hemelen ſijn' almacht leeren loven,
De dagh, de ſtomme nacht verkondight het den dooven,
En al ſijn maeckſel ſpreeckt. Maer ſonder grond en ſtrand
Zijn ſijne wonderen, gelijck ſijn' vriendlickheden.
Heer, deelt ghy Tongen om? ſiet noch eens naer beneden,
En deelt 'er my een' toe die Dy in my bevall',
Die niet en ſtamer' daer de booſe ſullen beven,
Die naer den doem verlang' van dood en eewigh leven,
En onbekommert zy wat ſy daer ſeggen ſal.

KERSMIS.

AL is de herbergh vol, al light Gods Soon in 't hoy,
Mijn' Ziele magh'er in, en wilt'er by vernachten.
Kom, vleeſchelicke menſch, de vleeſchige gedachten
Zijn heden van verdienſt: Daer ſchreidt wat in dit ſtroy,
Dat voor ons ſchreyen wil: daer al het ydel moy
Van Koninginnen kraem voor ſtroy is by te achten.
Daer light in deſe krib, dat ons geloovigh wachten
Vol tijdelick vervull' en al ons leed verſtroy'.
God light'er in ons vleeſch; God, vaderloos op aerde,
God, moeder-loos by God; het mede-ſcheppend Woord;
God, Vader van de Maeghd die hem ontfingh en baerde,
En nu te voete light. hier light. en gaet niet voort,

Mijn' Ziele, maeckt een eind van d'ongerijmde Rijmen;
Ons beſte ſeggen waer ootmoedelick beſwijmen.

DRY KONINGEN AVOND.

WAer is Gods eenigh Kind, dat ick 't aenbidden magh?
O Wijſen, wijſt my 't pad. 'k zie duſend Sterren proncken;
Maer geene die my leid' als met verkeerde voncken:
Ick ſie de Leid-Ster niet daer op uw' wijsheit ſagh.
Terwijl ick opwaerts gaep, wat hoor ick voor gewagh?
Wat roept de wulpſche Stad, in weeld en wijn verdroncken,
De Koningh drinckt? wegh, wegh, de Koningh heeft gedroncken,
En drinckende voldaen het bittere gelagh,
't Gelagh van Gal en Eeck, dat geenen mond en monden,
Daer geen' keel tegen moght, van die daer kop en keel
En Ziel en al verbeurt bekenden voor haer' ſonden.
Nu treed ick moedigh toe met all' mijn' wonden heel.
Komt, Wijſen, 'k weet het pad; al is het ſteil en verre,
Ick vrees den Dool-wegh niet, 't Kind ſelver is mijn' Sterre.

SONDAGH.

IS 't Sabbath-dagh, mijn Ziel, of Sondagh? geen van tween,
De Sabbath is voorby met ſijne dienſtbaerheden;
En de Son die ick ſie ſcheen giſteren als heden:
Maer, die ick niet en ſie en ſchijnt niet ſoo ſe ſcheen.
Son, die ick niet en ſie als door mijn' ſonden heen,
Soon Gods, die deſen dagh het aerdtrijck weer betreedden,
Fier als een Bruydegom ter loop-baen ingereden,
'k Sie Sondagh ſonder eind door Dijne wonden heen.
't Zy dan oock Sondagh nu, men magh 't Gods Soon-dagh noemen,
Ja, en Gods Soen-dagh toe. Maer, laet ick ons verdoemen,
Waer ick van dryen gae, ick vind ons in de ſchuld.
God Son, God Soon, God Soen, hoe langh duert Dijn geduld?
Hoe lange lijdt ghy, Heer, Dijn' Soon-dagh, Soen-dagh, Sondagh,
Ondanckbaerlick verſpilt, verſpeelt, verſpelt in Sond-dagh?

'ſ HEEREN

's HEEREN AVONDMAEL.

IS 't weer Dijn' hooge Feeſt, en ick weer van de gaſten?
Maer, Heer, het Bruylofts-kleed daer in ick leſt verſcheen
Is over halver ſleet, jae 't en gelijckt 'er geen;
En ick ſit moedigh aen als oft' my puntigh paſten.
Hoe waer de wraeck beſteedt, ſoo ghy my nu verraſten,
En uytter deure dreeft in 't eewige geween!
Noch borght ghy my 't gelagh, en, op Geloof alleen
En wat boetveerdigheits, en laet mijn' ziel niet vaſten.
Dit 's dan 't boetveerdigh hert. maer 't veerdigh gaet niet veer:
't Is geen begonnen werck. Wanneer wil 't boetigh weſen,
Voor nu, voor giſteren, en voor den tijd naer deſen,
Eens boetigh voor altoos; en wanneer wilt ghy, 't Heer?
Is 't altijts weer op niews, en altijd weer op 't ouwe?
Oh, dat my 't hol berouw eens endelick berouwe!

AEN JOFFROUW TESSELSCADE VISSCER,

Met mijne Heilige-Dagen.

KOmt, Teſſel, uyt de Mis, en uyt het misverſtand:
Ick weet een rechter pad naer het beloofde Land.
Wy ſullen onderweegh oock Brood en Wijn genieten:
Maer in ons' eigen maegh. Die maer brood eten ſiet, en
Wijn drincken, ſterckt ſijn hert niet anders van den geur,
Dan of hy nuchteren voorby des Backers deur,
Voorby den kelder gingh. Men ſal ons niet doen vaſten
Als vreemden; maer als weer en weergenoide gaſten,
Spijt onſe vyanden, ter volle maeltijd aen,
Ten vollen Beker, dorſt en honger doen verſlaen.
Wy ſullen op de reis oock peiſteren en ruſten,
En houden *Heiligh-dagh:* maer niet in luye luſten:
De ruſt ſal ſpoedigh zijn, en ſpoediger dan 't gaen,
En toepad van den wegh: En altijd God voor aen,
Altijd de Ster in 't oogh. niet die de Wijſen leidde,
Maer die te Bethlem rees; die uyt den Hemel ſcheide,

Om

Om blinde pellegrims te lichten van den grond
Tot daer Sy, eewigh licht, voor alle eewen ſtond.
Luſt u meer tijdverdrijfs in 't reiſen? 't ſal Gods Woord zijn,
Ons Vaders Teſtament: dat dien die van geboort zijn
Sijn' echte kinderen met liſt verduyſtert werdt,
Met laſter werdt ontleght. Die fackel van ons hert,
Die leid-ſter ſal ons eerſt ons' Vader leeren kennen,
Dan onſe Moeder toe, en ons aen haer gewennen;
Maer naeckt een maſker-loos, gelijck de Waerheit is,
OntRoomen ten ontPaept. Daer ſullen wy 't gewis,
't Ontwijffelicke recht van yeders erfdeel leſen,
En wat ons ſtaet te doen, en wat ons voeght te vreeſen,
En waer de wyde Poort, en waer de nauwe gaet,
En hoe ver Libanus van Babilonien ſtaet.
Vindt ghy daer dan een blad, een woord, of eenen tittel,
Een ſtippeltjen, dat maer uw achterdencken kittel',
En naer den Tiber treck' en Siloë ſchouwen doe:
Van nu af ſegh ick u mijn vol berouwen toe,
En volgh u voet op voet naer Roomen, de gewijdde,
En late Baſel en Geneven op een' zijde.
Vindt ghy daer twijfeligh yet dat ons nodigh ſchijn'
En niet van elders licht t'ont-duyſteren te zijn:
Of vindt ghy daer een' wenck daer door u dunck' ons Vader
Sijn' laetſten wil ontdoe, en wijs' ons op yet naeder
By menſchen toegedicht, die met ons ſterven gaen,
En, op het ſchoonſt geſet, niet als voor erven ſtaen:
Of vindt ghy daer een woord dat onſe Moedertaelen
Voor God ontheilige, en heet' ons woorden haelen
Uyt Roomens oude puyn, en Heidenſch overſchot,
Om daer, en daer alleen, als in een blind'ling lot,
Ons lofdicht, ons verſoeck, ons' danckſpraeck in te voeren,
En doen God lijden wat geen' redelicke boeren
Van ons te lijden ſtaet, een' Bedelaer genae
Te hooren eiſchen die ſijn ſelven niet verſtae:
Of vindt ghy daer een' ſpreuck, die ons meer Heiligheden
Dan een' te ſoecken leer', en eiſchen van de leden
De hulpe die het Hoofd alleenigh eiſchen hoort,
Alleen d'ellendige belooft heeft op ſijn woord:

Of

Of vindt ghy daer een' Maeghd daer yemand oyt voor buckte,
Die oyt haer Hemelſch kind ſijn' eigen' eer ontruckte,
Die oyt het Koninghrijck als Koninghs moeder nam,
Om dat de Godlickheit door haer ter aerde quam:
Of vindt ghy daer een Beeld van yet dat Godt moght heeten,
Van yet dat niet en moght, ter Majeſteit geſeten;
Ter bede van Gods volck, om dwers door hout of ſteen
Te hooren, en voor God te brengen ons geſtêen:
Of vindt ghy daer een' Wet die ons een ander vaſten
Dan matigheit beval, en ons de maght toepaſten
Van veertigh dagen ſpijs onbeeringh, van een' Dagh
Die meer als andere den Vlees-dagh heeten magh:
Of vindt ghy daer een' Les die ons verbie te leven
Van onſer handen werck, en een geklooſtert leven
Voor deughde-plichten ſtell', die yeder ſijn Gewis,
Sijn' eigen nood-druft en ſijns Broeders ſchuldigh is:
Of vindt ghy daer een' Keur die 't Heilige vereenen
Van 't echte Bedde-paer de kladde ſchijn' te leenen
Van onbeſneden luſt, en maeck my Hoerekind,
Om dat mijns Vaders vleeſch mijns Moeders heeft bemint;
En duyde laſterlick mijns Saligh makers goedheit,
Om dat een' Bruyloft-mael ſijn' menſch'lickheit gevoedt heit,
Om dat hy niet en riep, Bruyd, Bruygom, ſiet op my,
't Is beter dat de menſch op aerden eenigh zy:
Of vindt ghy daer een' Vloeck den ſweerer toegedreven,
Die ſijn beſworen woord, den ketter ſelf gegeven,
Te wederroepen dwingh', en Iſraël verklaegh'
Om dat het Gabâon my needeloos verdraegh';
Of vindt ghy daer een Schat van onbevolen wercken,
Van overtolligh goed, daer uyt de rijcke kercken
Der armen ſchuld voldoen, daer door ghy vry en vlugh
Uw' ſchouderen ontlaedt op uwes naeſten rugh;
Daer uyt een ſondigh menſch afgodelick verdeele
Dat uwe ziel verquick' en haere wonden heele,
En vulle ſoo de maet van Gods verdienſten op,
Die ſijn' gehoorſaemheit vervulde tot den top:
Of vindt ghy daer een' macht een' ſchuldigh' menſch gegeven,
Om ſijnen mede-menſch de boete te vergeven

Die hy God ſchuldigh is, en ſeggen, menſch, gaet heen,
Eet viſch, dry weken langh, ghy hebt genoegh geleen:
Of vindt ghy daer wat Broods met een' getapten Beker
Die God en Menſche zijn, ſoo levendigh, ſoo ſeker,
Soo tegenwoordigh als God in den vleeſche was;
Die ſich nu ſluyten laet in meer of minder kas,
En alle daegh ontdoen, en alle daegh hermaecken,
En vinden ſonder ſien, en voelen ſonder raecken,
En ſcheuren ſonder breuck, en eten ſonder ſmaeck,
Die hier, en teffens daer, en teecken zy en ſaeck,
En een vijf-woordens-God, een God van meel voor muyſen,
Een God, die waer ghy wilt moet huyſen en verhuyſen:
En vindt ghy by gevolgh ('t gevolgh is even wis)
Dat God een' Poort, een Wegh, een waere Wijngaerd is:
Of vindt ghy daer een Vyer, dat zielen af kan vagen,
En ſengen uwen Geeſt, en doen dat Gods verdragen
Niet af en hebb' gedaen: Soo ſegh en ſweer ick hier,
'k Wil niet te ſoecken zijn, 'k wil met u in dat Vier,
'k Wil koken neffens u, tot dat wy gaer gebrouwen,
Als afgebluſte Kalck, in koeler lucht verkouwen,
En dienen ſtichtelick ten bouw van 't heiligh werck
Van Scherpenheuvels kluys, en van Lorrettos kerck.
Of gaen uw' oogen op, en voelt ghy onderwegen
Uw aengeſteken Hert ter rechter zy bewegen,
Als of Hy ongeſien naer Emaus met ons quaem
Die geern is tuſſchen twee vergaert in ſijnen naem?
Gebeurden U 't geluck, gebeurden my 't vermaecken
Van uw' miſmaecktigheit door my te ſien vermaecken!
Vermaeckelicke reis, die ick ſoo geeren ſagh',
Wat maeckten ick van U een' niewen Heil'gen dagh!
Maer ons gety verloopt, 't gety van onſe jaeren.
Wy moeten ſlucks van Land, ſoo ghy meent mé te vaeren.
Ey! meent het. Siet ick meen 't. Hier is mijn hert en hand;
Komt, Teſſel, uyt de Mis en uyt het misverſtand.

ΕΝΔΥΜΑ ΓΑΜΟΥ.

Over des Heeren Avondmael.

GOds Tafel, en daer aen ick ſotte Sondaer, ick!
Heb ick 'er t'eten en te drincken ſonder ſchrick?
Ghy die die Tafel deckt, en met geen minder eten
Als van Dijn eigen Vleeſch en Bloed; hebt ghy vergeten
Hoe dat ick mennighmael, hoe onlanghs, deſer Feeſt
Onçierlick aengedaen, deelachtigh ben geweeſt?
En lijdt ghy my weer hier, en doet ghy my niet vragen
Waer 't Kleed is, 't Bruylofs Kleed, dat yeder hoort te dragen,
Die hier verſchijnen derft? Ick vraegh't mijn ſelven, Heer,
En vindt het vuyl gewaed vol vlecken, waer ick 't keer.
Soo was 't voor heen, ſoo is 't en (wel magh ick het vreeſen)
Soo ſal 't geduerighlick, ſoo langh ick zijn ſal, weſen.
Sal ick niet worſtelen en poogen dat ick ſweet,
Om eens Dijn Gaſt te zijn, met heel een onvuyl Kleed?
O jae, Genadighſte, die my in vrees en beven
(Als na den binnenmenſch) dien yver hebt gegeven:
Danck zy Dy eewelick: ghy hebt my met den luſt
Van weldoen tegens mijn onweldoen uytgeruſt:
Maer van dry Vyanden en ben ick maer een eerſte:
Twee laetſte werpen my ſoo veel ſlijcks, elck om 't ſeerſte,
Dat weerſtandt machteloos, en, wat ick weer of wis,
Bei, weeren overmant, en wiſſen ydel is.
Moet ick dan buyten ſtaen, ſal ick my uyt ſien ſchuymen,
En niet ſoo veel van 't Mael genieten als de Kruymen?
Neen, Heer, daer is een Kleed, daer is een Heiligh Kleed,
Een bloedigh Kleed, gedrenckt in water en in ſweet;
't Kleed van den Middelaer, dien gh' u hebt laeten paeyen:
Dat kan my decken met de minſte van ſijn' draeyen.
Daer onder vrees ick Dy (ick die Dy vrees) meer niet:
'k Weet dat ghy door dat Bloed mijn' Etter niet en ſiet.

Noch over het ſelve.

GHy maeckte water wijn: dat 's klaer als wijn of water;
En 't was een wonder werck. Ghy noemde Brood uw Lijf,
En Wijngaerd-ſap uw Bloed, en 't was een tucht-bedrijf
Tot uw'r geheugenis: ſoo lees ick, en ſoo ſtaet'er.
Mijn' ziel vergaept ſich niet aen wat veel' eewen laeter
De grove gronden ley van eewelick gekijf:
Wie u 't mirakel, Heer, of aenſchrijv' of ontſchrijv'
Houd ick voor even boos van opſet en van ſnater.
Gunt my het recht, het ſlecht, het oud, het al-gemeen,
Het onbemorſt gebruyck van wat ghy hebt geſproken,
En dit mirakel toe: ô God voor my gebroken,
Breeckt nu dit lichaem oock en deſe ziel van een.
Neen, neen, verworpen ſteen; ghy zijt 'er van gewroken,
Maekt maer mijn ſteen tot vleeſch, en maer mijn vleeſch tot ſteen.

Noch over het ſelve.

ICk wil, Heer, dat ghy wilt en heb het langh gedaen;
Ick heb Dijn' loop-baen lief, en loopſe met vermaecken.
En doe 't van over langh, en hoôp het niet te ſtaecken,
Maer van de dertigh grein tot hondert toe te gaen.
Hoe pleit ick evenwel? is dus de maet voldaen,
Is 't wel of met mijn' wil of met mijn' loop te raecken?
Oh, ſoo veel ydelheits en laet my noyt genaecken:
Onnutte dienſtknecht, hoe ſoud ick by my beſtaen?
Mijn wil is wilde wil, mijn loop is ſtaegh te rechten.
Oh, die de voeten wieſcht van Dijn' onvuylder knechten,
Waſcht met den minſten drop van Dijn onſchuldigh wee.
Mijn' vuyl geloopen' af, eer ick ter Tafel trêe.
Ick ſegh t, ô God, en meen 't, en ween 't en ſteen 't, oh armen!
't En gelt noch wil noch loop; mijn heil is Dijn ontfarmen.

Noch

Noch over het ſelve.

HEt kleed moſt wit en klaer, jae ſpier- en ſneew-wit zijn,
Daer med' ick op Dijn' Feeſt, Almachtige, verſchijn:
Maer 't is een ſneew vol ſlijcks, en 't is een ſpier vol vuylen
Die ick ter Maeltijd brengh. Wat ſal ick aengaen? ſchuylen?
En ſchouwen Dijn geſicht? de Vijgen van al 't land
Zijn breede bladen-loos tot mijner ſonden ſchand.
Neen, Heer, ick bergh my niet; ick wil van Dy geberght zijn;
O, wilt het om Dy ſelfs noch deſe reis geverght zijn!
Ick ſal haeſt ſneew-wit zijn, ſoo ghyder maer toe doet
Den Yſop van Dijn' Geeſt, de Looge van Dijn bloed.

Noch over het ſelve.

VErſchijn ick op Dijn Feeſt met all' mijn' twiſtigheden,
Ick op Dijn Vrede-feeſt, ick twiſtigh met mijn' leden,
Ick met mijn Even-menſch, mijn' Reden en mijn' God,
En lijdt ghy dat ick Dy viermael in 't jaer beſpot;
En brengh' een' Bruyloft-rock tot over kleed van ſonden,
Als of 't Dy blinden koſt, en ſwachtelen mijn' wonden
Voor Dijn geweldigh oogh dat door de nieren boort?
Jae, Heer, ick ſpreeck het luyd, en lijde dat ghy 't hoort,
De booſe zijn ſoo veel', ſoo weelderigh, ſoo machtigh,
Sy maecken 't goed ſoo quaed, de logen ſoo waer-achtigh,
D'onnooſele ſoo vuyl, d'onſchuldige ſoo ſwert;
Daer is geen ſchuylen meer voor 't vredelievend hert;
't Moet ſtrijden, of 't hem luſt, of niet en luſt te ſtrijden:
Maer Dijn' genade maeckt mijn ſtrijden niet dan lijden:
Ick wreeck my met geduld. Noch roem ick van meer machts;
Beſpouwen ſy mijn' eer met achterklap, ick wacht's;
En draegh 't ſtil-ſwijgende, tot dat de tijd verſchijne
Dat ick magh ſegenen voor aengedaene pijne,
En maeckenſe verſuft en overtuyght van ſin,
Van onverdienden vloeck voor broederlicke min,
En loonen leed met lief, en laden die my haeten
Met weldaed over hoop, om of ſy 't mochten laeten,

En ſchaemen ſich 't gevloeck, en werden moe gequelt
Die geen verſet en ſoeckt als weldoen voor geweld.
Dien twiſt en ſtoockt gy niet: gy dooght hem t'mijnen voordeel,
En 't is een' oeffeningh die 'ck van Dijn heiligh oordeel
Gewilligh onder gae en plege ſchier met luſt:
Want ghy zijt met de Ziel die oock Dijn' roede kuſt.
Veel ſcherper is de twiſt die 'ck niet en kan verbloemen,
Die 'ck binnens monds bely, die 'ck niet en derve noemen,
De twiſt met Dy en my, de twiſt van Geeſt en bloed,
Die daer mijn reden doet niet willen wat ſy moet,
En niet doen wat ſy wil 't quaed kennen en niet laeten,
't Goed kennen en niet doen, de misdaed doen en haeten,
Niet volgen daer ghy roept, niet keeren daer ghy keert,
Niet ſoecken dat my dient, niet ſchouwen dat my deert.
Maer d'allerheilighſte, 't volck van Dijn welgevallen,
Zijn ſevenmael des daeghs en ſevenmael gevallen,
En drymael eer den haen den dagh op kraeyen moght,
En 't heeft den ſommigen ſoo hoopeloos gedocht,
Van vallen op te ſtaen ſoo langh ſy vallen konden,
Dats' uyt des levens tijd en uyt het lijf der ſonden
Ontſlagen wilden zijn, en wenſchten om de pijn
Van ſterven, om de pijn van ſonden door te zijn.
Wat ben ick voor een worm by die verkoren vaten?
Wie doe ick dat ſy de'en, wie ſit ick daer ſy ſaten?
Een hond, Almachtige, die om de kruymen baf
Van Dijner kind'ren brood: jae dier van d'eerſte ſtraf,
Een kruyper by der aerd, in 't vuyle ſlijck van ſonden,
Geen beter Voedſel waerd dan 't overſchot der honden.
Dijn maeckſel evenwel, en daer een' Ziel in leeft
Die op Dijn' zegen hoopt en voor Dijn ſeggen beeft.
Een lemet die noch vonckt, of emmers ſchijnt te roocken
Als of ſy voncken moght; een ried vol kromme kroocken,
Een menſch, en daer is 't al; een Engel, ſoo ghy wilt
Dat Dijn' verbolgentheit voldaen zy en geſtilt
Door ſijn' voldoeningen, die, voor my afgekomen,
Voor my vermenſchelickt, het Kruys heeft opgenomen
Dat my te wichtigh was, mijn 't achterheit betaelt,
Sijn ſelven in de ſchuld en my daer uyt gehaelt.

Oh

Oh wilt het Vaderlick en Schepperlick en Heerlick;
En, zijn Dijn' Heiligen van uyt het ſelve deerlick
Geſtegen daer ſy zijn, en waeren ſy voor Dy
Dat ick was eer ick was, en wierden ſy met my
Dat ick wierd doe ick wierd, en moſt ghy beid' herbaren,
Doe w', eens geboren, niet als wangeboorten waren,
En ſtruyckelden ſy noch herboren, als ick doe,
En waren ſy, als ick, dan wacker en dan moe,
Dan neerſtigh en dan traegh, dan zedigh en dan dertel,
En is't al menſchen-werck en meer en min geſpertel,
En meer en min verſuyms van aengeboden heil,
En meer en min berouws van meer en minder feil,
En hebt ghy oock de ſchuld van een door-ſchuldigh leven,
Om eenen oogenblick berouwlickheits, vergeven,
En lange moordery genagelt aen Dijn Kruys,
En die de Rechter ſtraft' ontfangen in Dijn huys,
't Huys der gerechtigheit; hebt noch eens medelijden
Met een welmeenend hert, dat ſtaet maeckt op Dijn lijden,
Met een verloren kind, dat van den dool-wegh keert,
Met een vermiſte Schaep, dat ghy van niews bekeert
En by de negentigh en negen t'huys gebracht hebt
Met een' miſdadigen dien ghy aen 't Kruys bedacht hebt,
En van dol wijs gemaeckt en levend van een lijck,
En leeren ſeggen, Heer, gedenckt mijns in Dijn Rijck.

Noch over het ſelve.

IS dat de ſwaerigheit? neer ſitten, eten, drincken,
En ſeggen, grooten danck, en doen dat dancken klincken,
Dat Kercken daveren van lof en prijs en eer?
En is dat jock niet licht en goed om dragen, Heer?
O Jae't: ick ſchort het op en meender mé te proncken
Voor menſchen en voor God. Voor bey? wat magh ick roncken!
Voor menſchen oogen, jae: maer voor mijn' Schepper, neen.
(Ghy weet Alwetende, ick ſegh het tuſſen tween,)
En menſchen weten 't niet, hoe 't weeght op deſe ſchoud'ren,
Die 'ck voel dat ſeffens gaen verſwacken en veroud'ren,
Hoe 'ck ſtruyckel onder 't pack, hoe lichtelick mijn voet
In 't ſtruyckelen verſtuyckt; hoe dat ick ligh en wroet

Om

Om op te raecken, en niet op en kan geraecken;
Daer af dit Bruyloft kleed, dit kermezijne Laken,
In 't heiligh Bloed gedoopt ſoo vuyl, ſoo kladdigh ſiet.
En nochtans ſit ick hier, en ick en ſchaem my niet,
Noch voor den Bruydegom, noch voor ſijn' uytverkoren,
Sijn' Sonne-ſuyv're Bruyd! Neen, Heer, ghy moet het hooren,
En hoort het dagelicks, en hoort het met geduld,
De plecken in mijn kleed zijn 't door mijn eigen ſchuld;
Daer valt geen pleiten voor: maer iſſer een van allen
De gaſten pleckeloos? en zijnſe niet gevallen
Als ick gevallen ben, en dan weer op geſtaen,
Dan weer geſtruyckelt die met my ter Tafel gaen?
Ghy weet het, en ick gis 't. dit weet ick ſonder giſſen,
De Bruygom blijft alleen, en moet ſijn' Gaſten miſſen,
En ſetten in haer' plaets ſijn' dienaers ſonder end,
Sijn' Eng'len ſonder vleck, in dien hy hier ontrent
Niet als het vleckeloos Gewaed verſtaet te dulden.
Maer houdt uw' leſſe niet, Vergeeft ons onſe ſchulden,
En d'andre, Komt tot my al die beladen zijt?
En is 't niet al met ſchuld beladen inder tijd?
En is 't niet Menſchen-werck, geen' Engelen te weſen?
En zijt ghy niet geſtraft, geſtorven en gereſen
Om aller ſchulden vleck te waſſchen in Dijn Bloed?
Soo ſiet niet wat ick dé, maer wat ghy deedt en doet
Tot lichtingh van mijn pack, tot ſuyv'ring van mijn' vlecken,
Soo ſal ick hier beſtaen: en, kant'er wat toe ſtrecken,
Dat ick mijn' ſchuldenaer vergeve wat hy dé,
Wat ick niet en verdiend' en wat ick van hem lé,
Stout en ootmoedigh, Heer, derv' ick my des beroemen:
En ſult ghy in 't gericht geen' menſchen-ziel verdoemen,
Dan die geen' menſchen-ziel ſijn ſchuld vergeven koſt,
Soo ben ick, niettemin door Dijnen arm, verloſt.

Noch over het ſelve.

WEl! dat de ſondaer ſich bekeer' en levend blijv',
Is dat des Heeren wenſch in 't menſchelick bedrijf?
Soo zijn wy buyten ſorgh: want wien en ſoud 't niet luſten
In leven en in dood op ſijn bekeer te ruſten?

Jae,

Jae, Heer, ick ben bekeert, en kom daer op aen 't mael
Van Dijn' gedachtenis en minnelick onthael.
Is 't niet bekeers genoegh? Siet ick verfoey de ſonden
Van mijn' voorleden tijd, als ingevuylde wonden
Daer my de reuck af walght; Ick wenſchte s'ongedaen,
Ick wenſchte s'uyt den Boeck gewreven daer ſy ſtaen,
Ick wenſchte s'in het diepſt van aerdrijck of van baeren
Ver van Dijn aengeſicht wegh en verduyſtert waeren:
Is 't niet bekeers genoegh? Misrekenend gemoed,
't En is niet halver weegh van daer ghy weſen moet.
't Berouwt' my van eertijds: wie ſoud het niet berouwen,
Wie en berouwt' geen quaed die 't weet en kan onthouwen?
Maer is de man bekeert die 't quaed onthouwen heeft,
En ſeght het hem berouwt, en noch in 't quaede leeft?
En doen ick als ick ded' en lev' ick als ick leefde
Doe 't quaed my nieten rouwd' en ick God wederſtreefde,
Gewentelt in het boos' en van de wer'ld verheert,
En heet ick vol berouws, en ben ick wel bekeert?
Is mijn berouw beroem, en mijn' bekeeringh praeten,
En maeck ick ſtaegh mijn werck van ſeggen en niet laeten?
Neen, door des Heeren hulp, 'k en trad niet als ick tree,
'k En lev' niet als ick leefd' en doe niet als ick dee,
'k En denck niet als ick dacht, 'k en ſpreeck niet als ſy ſpraken,
Die met my haer verbond en Gods geboden braken.
Is 't nu bekeers genoegh? noch al ten halven maer;
Ten halven; Jae, mijn God, ick weet het, en 't is waer;
Het vorige verfoeit en ernſtelick berouwen,
Het jegenwoordige vol yver en onthouwen,
En is de volle boet van Dijn behagen niet:
't Voornemen is de plicht daer Dijn' genad' op ſiet:
Het opſet hebt ghy lief, het ernſtige verloven
Van overpleeghde ſond begunſtight ghy van boven
Met goeder ouderen barmhertige verſoen,
Als 't kind belooft, 't en ſal 't ſijn leven niet meer doen.
Nu is 't bekeers genoegh: 't voorleden is berouwen,
't Toekomende verlooft. Maer ſal 't verloven houwen?
Sal 't oude water-werck den ouden gangh niet gaen
In mijnes oude ganghs verdrietige weer-aen?

Ghy weet het, goede God, en ick en kan maer wenſchen;
Want ghy zijt altoos God, en wy zijn altoos menſchen:
Maer die my 't wenſchen gaeft, voltreckt Dijn werck, en gunt
Dat ick alleen niet kan, en ghy Al-eenigh kunt.

Noch over het ſelve.

EN eet ick niet Gods vleeſch, en drinck ick niet ſijn bloed;
Wat doen ick hier te gaſt, en waer toe is 't my goed,
Dat ick mijn lichaem ſet daer 't meermael heeft geſeten
En deſen Wijn geſwelght en in dit Brood gebeten,
Is 't niet, gelijck God ſey, ſijn lichaem, is het niet
Het Bloed dat hy vergoot en 't bloed dat hy vergiet?
Mijn' ziel en vraeght dit niet; ick voel 't mijn lichaem vragen.
Is 't vreemd? ſy vraeghden 't wel die God in 't lichaem ſagen,
Hoe ſijn Vleeſch eetbaer was: Ick vraegh hoe 't niet en is;
Want emmers is 't getrouw en heilígh en gewis,
Al wat hy ſpreken wouw; en die het naer hem ſchreven
Betuygen duydelick dat hy Sijn Vleeſch gegeven,
Sijn lichaem omgedeelt, ſijn Bloed doen drincken heeft.
Maer, Heere, doe ghy 't ſpraeckt hebt ghy in 't vleeſch geleeft:
En atm' u daer ghy ſaet, en ſaet ghy daerm' u op at,
En de verrader, die met u de leſte ſop at,
At hy u tot die ſop voor toeſpijs? neen, gewis,
Die 't ſeggen, meenen 't niet, die 't meenen, meenen mis:
't En was, 't en koſt niet zijn; ghy wilden 't niet doen weſen,
Is dan het vonnis niet omſtandelick geweſen?
Wat blijft men haſpelen of 't dagh is, of geen dagh?
De Son ſchijnt. Atm' u niet daer elck u voeld' en ſagh,
En bijt men in uw vleeſch, daer 't ſoo ver uyt der oogen
En uyt der handen is? moet ick het in medoogen
Of in mijn' gramſchap ſien, dat een geſchapen menſch
Met minder als een' wenck, met nauwelicks een' wenſch
Sijn' Schepper nederdaeght, ſijn' Schepper aen derft ſeggen,
Doet dit uw lichaem zijn, des' Wafelen, des' Weggen,
En laet het Wafelen, en Weggen blijven zijn,
Vleeſch en Bloed in der daed, Meel en Melck in den ſchijn.
Komt uyt den Hemel niet, en regent u beneden
In duſend ſtucken broods: lijdt wat ghy hebt geleden,

Her-

Herſterft uw diere dood, ſoo dickmaels als 't hem luſt
Die u hier, die u daer ſtaet en verraedt en kuſt,
Geeft uw' vijf woorden plaets; Laet u de weerklanck dwingen
Wat meels te zijn, Ghy God en Schepper aller dingen.
Was ſoo de meeningh, Heer, en was't uw heiligh wit
Te lijden naer uw' dood, te rijſen daer ghy ſit,
En van de rechterhand des eewigen vermogens
Te daelen onder ons? 't Zijn ongerijmde logens,
Het zijn verdichtſelen daer van ghy noch de ſchuld
In Dijn' gerechtigheit den Dichter eiſchen ſult.
Vergeefſch bekleedt men ſich met averechte Veeren
Van woorden die men weet recht tegens draeds te keeren:
In dien 't uw lichaem was daer van ghy ſeidt, Dit is 't,
Soo hebben ſy gedwaelt en heel den wegh gemiſt
Die u niet als een' Wegh vertraden met haer' Voeten,
Die u voor haeren Heer, niet voor een' Deure groetten,
Die 't ongeredent docht en buyten allen ſchijn
Dat ghy de Wijngaerd, ſy de rancken ſouden zijn.
Ghy wilden u nochtans Wegh, Deur en Wijngaerd noemen,
En die uw woord misduydt is waerdigh om verdoemen,
En ſy miſduyden 't, Heer, en ick miſduyd 't met haer,
En ſegh 't en is niet ſoo, en evenwel is 't waer;
Wegh, Wijngaerd, Deur en Brood, ghy zijt het al te ſamen,
En die 't niet vatten wil heeft geen gevoel van ſchamen,
Of hoorde noyt de tael van Canaans geluyt,
Of ſluyt ſijn' oogen toe, of beide zijn hem uyt
En is blind op gevoedt, en kan aen 't ſien niet komen.
O die my door de ſiend' en uyt het ſaed der Vromen
Ter wereld hebt geſtelt, door wien ick heb gelooft
Al wat gelooft moet zijn, weeſt eewighlick gelôoft.

Noch over het ſelve.

DRy maenden zijn verby, ſints ick hier leſtmael ſat,
En beet in 't heiligh Brood, en proefde 't heilſaem Nat,
Nu noch eens opgerecht, en uyt de Maeltijt ſcheide,
Verſadight en gevoedt als 't vet Schaep uyter Weide,
Gemoedight, als een Held die ſich ten Oorlogh ruſt,
Om tegens my met ernſt te ſtrijden en met luſt.

Die ſtrijd is aengegaen: Ghy hebt hem my ſien winnen,
En ſien verlieſen, Heer: met Vyanden van binnen,
Met buyten-Vyanden heb ick te doen gehadt;
Dan zijnſe my ontſlipt, dan heb ickſe gevat;
Dan ben ick neergeſtort, dan ben ick opgereſen,
Dan buyten alle hoôp, dan boven alle vreeſen.
Wat heeft'er aen geſchort? moſt ick geduerigh ſtaen,
Noyt ſtruyckelen, en, noyt geſlagen, altoos ſlaen?
Neen, neen, rechtveerdigheit, en ſien ick niet vergallen
Met ſesmael alle daegh, met ſevenmael te vallen;
En, ſoo 't my achtmael, ſoo 't my thienmael is geſchiet,
Is daer door all' uw gunſt verdwenen, of te niet?
Ick vraegh 't niet ſorgeloos, om achtmael ſonder vreeſen
Te derven ſchuldigh en onſchuldigh willen weſen;
Maer nu het achtmael is, of een, of ſes of dry,
Heer, kond ghy 't duſenden vergeven, en niet my?
Genae voor duſenden, voor my, voor mijns gelijcken:
En ſiet ghy ons wat min veroveren als wijcken,
En baert ons ſtadigh ouw' belofte niew verwijt,
Hebt wat medoogentlick gevallens in den ſtrijd,
Dat's, in Dijn werck; want, Heer, Heer van onnutte knechten,
Quaem 't niet van boven neer, wie quamer eens aen 't vechten.

Koortſige

BEDDE-BEDE.

WIlt dan deernis met my hebben,
En de quaelen eens doen ebben
Die my perſſen vloed op vloed:
Valt my niet te laſtigh bange,
Heer, en worſtelt niet te lange
Tegen dit onmachtigh bloed.

Machteloos en ſchuldigh ken ick 't,
Maer voor Dijn geſicht beken ick 't,
Daer Genade ſtaet by Recht:
Laet mijn' ſonden duſend weſen
Boven duſenden gereſen,
Emmers blijv' ick noch Dijn knecht.

Emmers

Emmers een van Dijne Schaepen,
Die ghy met de trouwe wapen
Van Dijn' Engelen beſet,
En veel yſiger gevaren
Schadeloos doen wedervaren
En ten halven hebt bolet.

Doe ick langhs de klippe-trappen
Op vier voeten moſte trappen
Daer den afgrond nevens lagh,
Daer mijn' herſſenen af klagen
Dat ſy'r noch een' draey af dragen
Als't my ſomwijl heugen magh:

Doe ick door den miſt gedreven
Ty en haven mis gedreven
Endelick ten ſande ſtack,
Daer my niet te kieſen ſtonde
Verre van bekenden gronde
Dan een bootgen als een wrack:

Doe ick tuſſchen kar en paerde
Met het opperſt naer der aerde
Viel en hongh en niet en viel,
Met de handen in den teugel,
Met de beenen door den beugel,
Ter genade van een wiel:

Al om hebt ghy my gedragen,
En gedreight met ſchaduw-ſlagen,
En geſchort ter halver val:
En is't nu een flauwe toortſe
Van een' ongeſiene koortſe
Die my t'onder houden ſal?

Waer is't vyer, waer zijn de kolen
Onder welcke darmen-holen
Staet den rooſter die my braeyt?
Die haer' wonden leeren kennen,
Leeren aen't geſicht gewennen,
Halfgeneſen, halfgepaeyt.

Waer af komt de vloed en ebbe
Die ick in mijn' Leden hebbe?
Waerom gaet het uerwerck vaſt
Dat ſoo veel koſt van ontſtellen?
Doender ons ſoo veel mis-tellen
Daer de meeſter ſtaegh op paſt?

Maer het zijn Dijn' diepe gronden
Die wy noyt en ondervonden,
't Zijn Dijn' wonderen, ô God,
Daer ghy gierige bevraegers,
Sterrenboorers, Hemel-plaegers,
Mé begrijpende beſpot.

Nu en houd' ick 't nedrigh ooge
Niet al uyt in 't zeil ſoo hooge,
Maer, ô kenner van mijn hert,
Een gebeedje moet ick leſen,
Wilt my kennelick geneſen
Van mijn onbekende ſmert.

Begonnen Danckſeggingh voor Verloſſingh uyt deſelve Sieckte.

ZYnder woorden in de monden
Van de volckeren der aerd,
Zijnder ſeggingen bevonden
Grieckſcher oft Romeinſcher aerd,
Zijnder ſpreucken die mijn' Lippen
Vollen konnen tot den boord,
En mijn' lippen ſoo ontſlippen
Als de donder werdt gehoort.

Volckeren van uyt den Weſten,
Volckeren van d'Ooſter zy,
'k Vergh' u tongh en tael ten beſten,
Voert my elck van 't ſijne by:
'k Heb een pack op ſchouder leggen
Dat op ſchouder-hulpe beidt,
'k Heb lof, prijs, en eer te ſeggen
't Eewigh licht in eewigheit.

God,

God, den Schepper uwer Vad'ren
Uwer kind'ren hooge vooghd,
God, die niet en hoeft te nad'ren
Om te keuren hoe ghy dooght,
God, uw Vader en behoeder,
Die het quade van u draeyt,
Die u deckſel huys en voeder
Over uwe Landen ſaeyt.

't Onbegrijpelicke Weſen
Dat de wildſte van u voelt,
Niemand laten kan te vreeſen
Hoe ſijn hert oock wille-woelt,
Dien God heb ick toe te ſchreewen
Uyt dit hert, door deſen mond,
Dien door aller eewen eeuwen
Op te loven van den grond:

Van den grond, de laege wooningh,
Daer de menſch, de groote mier,
In een' ſtadige verthooningh
Leght en kruypt van daer tot hier:
Van den grond, daer ick verſlagen
In den brand, jae ſelver vier,
Heb mijn herte leggen knagen,
En mijn' ziel doen ruymen ſchier.

* * *

Ontwaeck.

HOe goed is God! hier ben ick noch,
Vry van gekreun en van gekroch,
Als uyt een' korte dood verreſen:
Moght ick het uyt mijn' ſonden weſen,
Die ſtaege dood mijns levens! Heer,
Kroont deſe weldaed met wat meer:
Laet my mijn ſelven niet verſlaepen.
Dry dagen was Dijn Vriend ontſlaepen,
En ſtonck den vierden, als hy rees;
Hoe is't met mijn bedorven Vlees,

En

En met mijn' vuyle Ziel daer binnen?
Sy ſtincken bey voor alle Sinnen,
Jae voor Dijn Neus-gat, jae voor 't mijn;
En, Heere, ſoo en kan 't niet zijn,
Of deſe niewe vonck van leven
Hebt ghy my voor de hand gegeven;
Soo zijn mijn' oogen bey niet toe;
Ghy doet dat ick'er een op doe:
Ick droom niet, want ick ſie mijn' droomen
Mijn open oogh te voren komen,
En ick vertelſe Dy, ô Heer,
En werpſe voor Dijn' voeten neer,
Als vuyle vodden van de leden
Die tegens Dy ten ſtrijde treden
Jae tegens my die beter weet,
En ſteeds van Evas Appel eet.
Maer emmers, nu ghy my ſiet geewen,
En hebt ghy niet ſoo luyd te ſchreewen,
Als, Lazare, komt uyt de kiſt;
Ick weet wat dat hy niet en wiſt,
Ick weet ghy zijt my by gekomen,
En grijpe ſelfs niet naer de zoomen
Van Dijn door-en-door-heiligh kleed:
My heelt, dat ick geloov en weet,
Hoe Ghy, gezegen door de wolcken
Ter ſaligheit van alle Volcken,
Voor alle volcken van Dijn' Kerck
Getreden zijt in 't bloedigh werck,
En hebt de wijn-perſelf getreden;
Met wonderwercken en met reden
De Kieckens van Dijn' eigen' Hen
Vergadert, daer ick een af ben:
Ghy hebt van Dijn' verdoolde Schaepen
De Kudde t'ſamen komen rapen,
En van die Schaepen ben ick een;
Dat weet ick uyt Dijn' eigen re'en:
Dat weten kond ick niet bereicken,
Had ghy de hand niet willen reicken,

Om

Om my te ſlepen uyt den nacht
Van mijn' onkunde ſonder macht.
Hebt medelijden met den weter,
En, dien ghy wel doet, doet hem beter:
Gedooght niet dat in wetenſchap
Mijn wanckelend Geloove ſlapp':
't Was een mirakel, my te ſcheppen,
En, dat ſich deſe leden reppen,
En deſe Ziel met haer bedrijf,
Is meer mirakels dan mijn lijf:
Maer 't Schepſel over eind te houwen,
Is minder niet als 't eerſte bouwen,
En, ſchiept ghy my niet alle daegh,
't Gebouw laegh duſend mael om laegh.
Schept en herſchept Verſtand en Reden,
Soo dat ſy, meeſters deſer leden,
Haer weten buygen naer de Wet
Die ghy den weter hebt geſett:
Soo ſal dat wettelicke weten
Gehoorſaemheit en Liefde heeten,
En ſtrecken tot des weters nut;
Soo ſal de roede zijn geſchutt,
De dobb'le roede Dijner ſlagen
Die ghy den knecht dreight te doen dragen
Die 's Meeſters wil weet en verſtaet,
En willens wetens tegen ſtaet.

Geneſen van Doofheit,

TOT GOD.

MYn' miſdaed, van 't getal der gene die Dy haeten,
Was op, onwaerdigh, my, van 't ſalige getal
Der hoorers van Dijns woords heilſamige geſchal,
Was op, welwaerdigh, my van Dijn' hand uyt gelaeten,
En ſlocgh my over 't hoofd, en wilde 't niet verlaeten;
S'en ſchonde my mijn een, mijn eenigh Oor en al.
Dijn' goedertierenheit ſchoot tuſſchen 't ongeval,
En ſtilde met een' ſet de weeën die my aten,
En heelde my 't gehoor. Wat heb ick nu te ſeggen?
Mijn ongeluck en heil by Malchus lot te leggen?

O neen, de wonde was ver min geneſelijck,
De ſtraffe bet verdient, de weldaed ongelijck:
Ick was, als Malchus was, de Malchus die het lede,
Maer, ick moordadige, de Malchus die 't my dede.

Begin van den 101 Pſalm.

MYn' Ziele ſinckt om hoogh; mijn hert te langh verladen
Met ſaecken van gewicht weeght hemel waert uyt my.
Van Pſalmen gae ick groot, van Lof-ſangh, die voor Dy,
Gerechte, goede God, gerechte goedheits paden
Sal melden, en mijn hert ontleden voor Dijn oor.
O zegent mijn begin; dit leven neem ick voor,

* * *

Begin van de Artijckelen onſes Geloofs.

GOd ſprack, en niet wert yet. Dat's God zijn ſonder weergae:
Almachtigh weſen, of ick op, en of ick neer gae,
'k Ontmoet Dy in Dijn werck: van deſe voetbanck af
Tot in dien hoogen throon die Dy Dijn' wijsheit gaf,
Is 't al God, en vol Gods. den Hemel is vol tongen,
En die vol wonderen: het aerdrijck roert ſijn' longen,
En tolckt daer tegen op. Wat ſtoffe was dat, Niet,
Daer ſoo veel Yets uyt rees als hert en ooge ſiet,
En rees in eenen wenck, den wenck van ſeven dagen,
Die ghy ſoo noemt, om mijn' onmacht te leeren dragen?
Niet was, en Yet was niet: Yet werd, en Niet vergingh,
Soo was Niet, en was niet: Maer ghy waert alle dingh.

* * *

Gods thien Geboden.

BIdt God alleen, Geen Beeld, Spaert Gods naem, Viert ſijn' ruſt,
Eert Ouders, Moordt, noch Boelt, noch Steelt, noch Lieght,
noch Luſt.

Biecht en trooſt.

ICk ben geboren in het quaed,
Quaed dat ick noch niet naer en laet,
Hoewel het mijn gemoed verſtaet,
Maer dat van quaed tot erger ſlaet,
Daer Vleeſch en Werelt nae my ſtaet,
Met haer betreckelick gelaet,
En daer de duyvel om my gaet,

Tot

Tot alle mogelicke ſchaed.
In deſen kommerlicken ſtaet
En ben ick doch niet buyten raed,
Daer komt my een behulp te baet,
Daer ick my eenigh op verlaet,
Mijn Rechter is mijn Advocaet.

TOT GOD.

MYn' ſonden zijn my leed; ſoo zijnſe my vergeven;
Om mijn leedweſen? Neen: Ghy, Waerheit, Wegh en Leven,
Ghy ſelver hebtſe my vergeven voor uw' pijn.
Om mijn leedweſen? Jae: Ten kan niet anders zijn:
Maer dat leedweſen ſelf hebt ghy my ſelf gegeven.

TOT GOD.

ISt hy ſtaegh in gevaer van vallen, die daer ſtaet,
Heer en verlaet my niet, dat ick u niet verlaet'.

TOT GOD.

VErgeeft ghy ſoo als wy den ſchuldenaer vergeven;
Soo leef ick vrolick met de beſte die daer leven
En vrolick ſterven gaen: Jae, Schepper, van nu af
Ontſegh ick my Dijn' gunſt, beſpreeck ick my Dijn' ſtraf,
Houd ick de booſte niet van nu af quijt en even
Met de goe' ziel die ghy, die ghy my hebt gegeven.

TOT GOD.

WAnneer ghy klopt aen 't ſteenen hert,
Daer geen gehoor gegeven werdt,
Wilt ghy dat Hert yets laten hopen,
Soo klopt, Heer, en doet ſelver open.

TOT GOD.

ICk weet de ſonden wel, daer med' ick Dy mijn' dagen,
Soo veel heb derven plagen,
Ghy weetſe die ick niet en weet
Heer, weetſe langer niet, ſy zijn my even leed. Pſal. 19. 15.

TOT GOD.

Op Niew jaers dagh, 1658.

't ISt op een niew Niew jaer, en ick ſie 't en belev' het,
Groot Schepper van den Tijd, die 't my vergunt en gevet,

Weeſt eewelick gelooft, die my dus ver gebracht
En onlancks metten haer geſleept hebt uyt de gracht,
Daer ick te grond' in gingh, ſoo 't liep door alle monden,
Die Dijne Wonderen maer menſchelick verſtonden.
Ghy ſchenckt my een Niew jaer; Ick weet en ick beken,
Dat ick'er Dy, op 't minſt, een niew voor ſchuldigh ben:
Maer, ſchept ghy dan in my het Niew jaer en 't niew Leven,
Soo ghy 't my niet en geeft en kan ick 't Dy niet geven.

Wiſſe Winſt.

GOd heeft ons niet van doen: maer wy hem dagh en nacht:
Nochtans eiſcht hy ons wat, en, hebben wy geen' macht
Om geven wat hy eiſcht, hy geefts' ons; mits Gebeden,
En vierigh aengeſocht. Hy eiſcht met alle reden,
't Gedweege danckbaer hert; ſoo danckbaer, dat daer uyt
Gedacht en woord en werck tot ſijner eeren ſpruyt'.
En dan volght ſaligheit. Hoe koſt men 't ſchooner malen,
Als krijgen wat men geeft, en winnen by betalen?

Uyt Pſalm 36. 6.

'k SIe wat my de Wereld doet:
Maer ick ſegh in mijn gemoed,
Wilt ghy in geruſtheit raken,
Hoopt op God, hy ſal 't wel maken.

Uyt Pſalm 25. 10.

INdien ghy na de waerheit gaet
Hoe ſullen wy beſtaen voor Dijn Gericht, och armen?
Maer daer mijn hoop alleen op ſtaet,
All' Dijne wegen, Heer, zijn waerheit en ontfermen.

GODS-DIENST.

WAt ding magh Gods-dienſt zijn: ter Kerck gaen, hooren preken,
En bidden om ontſlagh van ſchulden en gebreken?
't Gelijckt de waerheit wat, en 't Volck gelooft het: maer
'k Ben oock van 't Volck, en dus bewijs' ick het niet waer.
Die God dient, doet God' yet dat God' dient: maer in 't midden
Van allerlei gebreck en doen wy niet als bidden.
Wat light men ſich en houdt of eiſchen geven waer,
En wat dienſt treckt men van een' biddend' Bedelaer?

Of

Of light de dienſt in 't oor, en dien ick God, met hooren
Wat hem gevallen magh, en wat hem kan verſtooren?
Wien dient dat meer als my? wat komt een' Vader toe,
Van dat het Kind in 't School een' Plack haelt, of een' Roe?
Is dan de Kerck noch nut, noch noodigh? Wel ter degen;
En Gods-dienſt gaet'er om, daer aen God is gelegen.
Men looft en danckt'er God, beid' ongetwijffelt, wel:
Want beid' in lof en danck voldoet men ſijn bevel.
Dat 's Gods-dienſt in Gods Kerck; men denckt, en ſpreeckt en ſinght het; (het;
Als 't danckbaer hert ontluyckt, ſoo juyght het en ſoo ſpringht
En ſeggen wordt geſangh, geſangh van ſtemmigheit,
En veler herten een' gemeen' eenſtemmigheit.
Doet noch een' dienſt daer by, die God' en menſchen lief is,
Dienſt, ſonder welcken dienſt, elck Chriſten menſch een' dief is,
Een' handgift in Gods Bors, naer yeders moed of macht,
Den Armen te geval; de Kerck-plicht is volbracht.
Maer is de Gods-dienſt uyt? Ick ſied'er die 't ſoo wegen,
En meenen allen plicht met Kerck-gangh af te plegen:
Maer 't is niet halver wegh; jae 't is geen thiende deel,
En, ſeid' ick 't honderſte van hondert, 't waer te veel.
Die in 't School ſchrijven leert, heeft buyten 't School te ſchrijven,
Of 't ſchrijven in de School waer vruchteloos bedrijven,
En 't wordt vergeefſch geleert dat noyt gepleeght en wordt,
Waer in dat plegen ſtaet, begreep ick wel in 't kort:
Maer die het beſt begreep in heiligheit van woorden,
Die 't nut waer dat wy ſtaegh in hert en ooren hoorden,
Was een Gods Afgeſant; en heeft het dus beduydt,
Leent oor en hert, en let hoe krachtelick het luydt.

Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. Jacob. 1. 27.

GODS-DIENST.

'k Sie dat w' ons meeſtendeel beklagen van ons' Boden,
Als die geern ons Verbod, en noo doen ons' geboden;
Maer dus vertrooſt ick my; ſiet, ſegh ick, op en neer,
Wie wordt'er qualicker gedient als God de Heer?

Korte omſpraeck van mijn dagelicks

HUYS-GEBED.

WY derven ons, ô God, voor Dijne voeten buygen,
En Dijnen hoogen Lof ootmoedelick betuygen,
En ſeggen Dy den danck dien elck in ſijn gemoed
Wel weet en wel gevoelt dat hy Dy ſeggen moet,
En niet uyt ſeggen kan, voor d'endelooſe gaven
Van allerhande gunſt, die ons, onnutte Slaven,
Dijn' overgoedigheit eer Tijd of Wereld waer,
Sints Tijd en Wereld is, in voorſpoed, en gevaer,
Tot deſen oogenblick heeft laeten wedervaeren.
Maeckt onſe herten vol, die 't nemmermeer en waeren,
Van volle danckbaerheit, daer van Dy innerlijck
Tot in het binnenſte van deſe herten blijck',
Den menſchen uytterlick, en in het overvloeden
Der waere teeckenen van danckbaere gemoeden
Wel ſeggen en wel doen. En om het menighvoud
Uyt grond en overvloed des herten opgeſtouwt,
Bekent en onbekent mis-leven onſer dagen,
Mis-leven in gedacht' en woorden uytgeſlagen,
In wercken uytgevoert, en alles tegen Dy,
Met all' d'ondanckbaerheit die uyt te ſpreken zy,
O Allerhooghſte, en wilt met Dijn' ondanckb're Knechten
In Dijn' verbolgentheit het ſcherpſte recht niet rechten,
Die den ondanckbaeren goed en genadigh zijt,
En ons ondanckbaerſte in onſes levens tijd
Ons' ongerechtigheit noyt hebbet doen ontgelden:
Maer, ô ghy die met recht van Dy hebt laeten melden,
Dat niet de Sondaers Dood, maer de behoudenis
Die ſijn bekeeringh volght, Dijn welgevallen is,
Om de voldoeningen Dijns Soons en onſes Heeren,
Schelts' ons genadigh quijt en helpt ons hert bekeeren,
Bekeeren, groote God, tot Dy in meerder drift
Van Kennis, Hoop, Geloof, en Liefde, en al Dijn' gift:
Daer door wy, ſterck in Dy, en in Dijn' volle ruſtingh,
Met wereld en met vleeſch, daer aen al onſe luſt hingh,
Jae met het boos beſoeck dat ons geduerigh quelt,
Elck onder ſijnen voet geluckelick gevelt,

Van

Van d'Aerd' en uyt haer Slijck ten Hemel opgetogen,
Dijn Godlick voorbeeld, naer ons menſchelick vermogen
Betrachten naer te gaen; en, daer het al in is,
Dy lieven uyt de kracht van hert, ziel, en gewis,
En even als ons ſelfs de Kudde Dijner Schaepen,
Door Dijn' hand, neffens ons, en ons gelijck, geſchaepen.
Hoedt en verloſt daer toe de zielen die hier zijn,
Met haere Lichaemen, van alle leed en pijn;
Laet bey gezegent zijn met noodelicke gaven
Ten uytvoer van 't beroep daer in ſy ſich begaven
En noch in leven door het Heilige beſtel
Van Dijn' voorſienigheit: en beide doet ſoo wel,
Dat weer die zegen zy gezegent met den zegen,
Die Dijne Kinderen ten erfdeel is verkregen,
Daer door ons lij'n en doen, in allerley geval,
In leven en in dood, ten goeden eind bevall'.
Daer tegen wy, in doen en lijden, dood en leven,
Wat ons te vooren kom', waer toe wy ons begeven,
Voor en aen-nemen als voor Dijn onſlap'righ oogh;
Wat gh' ons genieten heett of dragen, van om hoogh,
't Zy onverdient geluck, of wel verdiende plagen,
Als van Dijn Vader-hand genieten en verdragen;
Gewilligh t'allen tijd' en t'allen tijd' gereet,
Om uyt dit doodigh lijf, op d'ure die ghy weet,
Vervoert te werden in niew' Hemelen, niew' Aerde
Van onbekende form, van onbegrepen waerde,
Daer van in ons de hoop op Dijn' belofte light
't Huys der Gerechtigheit en eewigh levens licht.
Doet die barmhertigheit den Hoofden en den Leden
Van dit vergaert geſin, en doets' op ons' gebeden
Den Vrienden van dit Huys, en die het by haer bloed
Verwant en Maegen zijn: Jae, Heer, wy bidden, doet
Oock onſen Vyanden de ſelve gunſt beleven,
Ons' blinde Vyanden, die in den doncker ſweven,
Verr' van Dijn waerheits pad, naer Dijn eer in dat werck
Beſtaen kan, en de vreed, en ſtichtingh van Dijn' Kerck.
Doet noch de ſelve gunſt dien Ghy Dijn Volck in handen,
Als Vooghden, hebt geſtelt, voor al in deſe Landen,

Daer

Daer ghy dit deel Dijns Volcks te ſamen hebt gebracht
Met all' de ſchaeren van haer' ſwaere Legers-kracht;
Oock met den jongen Vorſt in haer bewind geboren,
En die aen 't Hooge Huys van ſijnen Bloede hooren.
Doets' oock den Dienaeren van Dijns Woords drucken Ooſt;
Doets' allen ſwacken en verlegenen om trooſt,
Doets' allen menſchen, Heer, naer Dijn' barmhertigheden
En wijsheit ſonder grond: want wat zijn vleeſch en leden
Van deſe ſterflickheit, 't en zy in Dijn' Genae,
Waer is het Schepſel oock, dat voor Dijn Recht beſtae?
En, ô Ghy Schepper en Behoeder van de menſchen,
Wat ſou Dy 't Schepſel doen? hoort en verhoort ons wenſchen
Soo verr het werdt gewenſcht als Ghy ons wenſchen heet,
Met wat ghy noodiger tot onſe welvaert weet;
Soo wy al 't noodighſt hier in 't Heiligh Voorbeeld ſluyten,
Dat Ghy Dijn' Kinderen na Dy hebt leeren uyten.
Soo 't Dijne leeringe by ons werdt na geſeght,
En op Dijn' Autaren, danck-offers-wijs, geleght.
O in de Hemelen ons aller eenigh Vader,
Geheilight zy Dijn Naem, Dijn' Rijcke kom' ons nader,
Dijn wil geſchied' op Aerd als in Dijn Hemelrijck:
Geeft ons het noodigh brood van daegh en dagelijck;
Vergeeft ons alle ſchuld, ſoo w' alle ſchuld vergeven
Aen die ons ſchuldigh zijn; en leidt ons by dit leven
In geen verſoeckinge, maer vrijdt ons van den ſtrick
Des Booſen; want, ô God, alleen en eewelick
Hoort Dy der Rijcken Rijck, en alle kracht, te ſamen
Met alle Heerlickheit der Heerlickheden. Amen.

Om beſtandigh Geloof.

WAt ick voor oogen ſie en kan ick niet gelooven,
Het gen' ick niet en ſie, daer voor ick God moet loven,
Geloov' ick of ick 't ſagh.
Groot Gever van die gaef, geeft dat ick 't herden magh,
Tot dat Geloof, Geſicht ſal werden, en ſien, weten,
En alles Liefde heeten,
In 't rijſen van dien dagh.

Einde des Eerſten Boecks.

TWEEDE BOECK.

't KOSTELICK MAL,

Ende

't VOOR-HOUT

Van

's GRAVENHAGE.

Quàm latè patet veſter hic error, qui ornari poſſe aliquid veſtimentis æſtimatis alienis! At id fieri nequit. Nam ſi quid ex appoſitis luceat, ipſa quidem quæ ſunt appoſita laudantur; illud verò eis tectum atque velatum in ſua fœditate perdurat.

Boeth. de Conſ. Phil. l. 2.

't KOSTELICK MAL.

AEN DEN HEERE

JACOB CATS,

Doemael

Penſionaris der Stadt

DORDRECHT.

EEn' op-geſnoeide Broeck, een' ſackende Bragoen;
Een holle Harnaſch-tip, een door-gekapte Schoen,
Een' averechte Teil, dack-deckſel van de luyſen;
Een' op-gekrulde Strop, om ratten in te huyſen;
Een om-geworpen Hemd, ſpijt Waſchters blooten arm;
Een om-geworghde Kuyt, ſpijt Beulingh-maeckſters darm;
Een over lintte voet, ſpijt Doffers ruyge pooten;
Een ſteile ſtelten hiel, ſpijt Satyrs ſpitſche koôten;
Een ſwaeyende Kappoot, meer hinderlick dan nut,
Meer vlagge dan verdeck, meer ballaſt dan beſchut.
Ghy lacht, geleerde *Cats*; ick gunn' u dat vermaken,
Die milte-kittelingh, die oeffeningh van kaecken;
Maer ſiet wat achter om, deinſt eens tot op den dagh
Die ons gemeene Vaêr, eerſt aengeſien, eerſt ſagh:
O! die dien niewelingh, dien onbedreven * ſpitter
Dat maeckſel had getoont, hoe dwars, hoe wrangh, hoe bitter
En hadd' hy 't niet beloert, hoe hadd' hem 't niewe hoofd
Gedraeit in 't over-ſlaen wat beter waer' gelooft,
Of dat het ſijns gelijck den ſeſten was geboren,
Of met het zee-gediert een' Sonne-reis te voren!
Waer hadd' hy 't woord geſocht (hy die ſe all' koſt vinden
Om al dat voor hem ſtond aen tongh en tael te binden)
Waer hadd' hy 't achter-haelt, en in wat herſſen-hoeck,
Om dit herſchapen dier in 't aller dingen boeck
Te plaetſen op ſijn' ry? En ghy, ontleende lenden,
Gebroken Adamin uyt die u ſagh en kenden

* Gen. 3. 23. *Quid diceret ergo, vel quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret?* Juven.

Gen. 1. 26. ℣ 21.

℣ 19.

Gen. 2. 23.

En keurden voor ſijn vleeſch, en noyt en hadd'gekent,
Groot-moeder, die ons all'gebaert hebt en geſchent;
Die u naer 't ongeval van 't ſondigh appel-flocken
Voor oogen hadd'gebrocht twee op-getoomde locken,
Een'over-meelden top, ſpijt molenaren kruyn,
Een dubbel backhuys vel, ſpijt ſpijtigen ajuyn,
Twee ſinnelicke, meer dan ſienelicke, brauwen,
Een uyt-gewortelt paer, trots 't konſtige benauwen
Van d'oud-beroemde ſtreep (is Griecken land gelooft)
Die eens getrocken wierd en ander-mael geklooft;
Een over-laden Oor met [1] oude-moeders beenen,
Met verr en [2] diep-geſocht, en daerom waerde, ſteenen;
Een [3] om-gebandden hals, trots eenigh Brack-geſpan;
Een ſchuynſche rimpel-kraegh, trots aller Boeren wan;
Een rondom ſtaelen arm, trots aller Krijghsluy vonden;
Een open Memmen-hol, trots wind en winters wonden;
(Treft' [4] eener niet te recht dit onbeſchaemde moy,
Zijn d'Hoenders niet te koop, wat doen ſy uyt de koy?)
Een ſtege Walviſch-romp, plat achter, ſpits van voren;
Een op-getroſte krans, trots eenig' Klocken-toren;
Een' om-gehoepte pack, trots eenigh Keernen vat;
Een [5], 'k weet niet langer hoe, al wiſt ick langer wat.
Hadd' u dit Wereld-ſpoock, dit ſchielickſt aller dingen
Niet wel uw' huyden-rock of uw' huyt doen ontſpringen?
Hadt ghy niet wel geſchreeuwt, met een' verſchrickten keer,
Wegh, Zielen-moorder, wegh, ick eet geen' appels meer?
Maer oock, verleidde ſchaep, Stiefmoeder aller wijven,
Stond' kinders kind'ren toe met Beſte-moer te kijven,
My dunckt ick u voor al in rechtelick beklagh
De klad van onſe ſchuld licht op te pleiten ſagh.
[6] Wie toond' u 't Vijgen-blad? de ſchaemte. Wie het ſchamen?
Ervarentheit van 't quaed. Wie leerd' u 't quaed beramen?
Een ſoet getonghde beeſt. Wie bond' u aen haer woord?
Mijn ongebonden keur. [7] O ſmettelicke moord!
O ſtruyckel, die met dy ſoo menigh eewen-erven
Geruckt hebſt in 't verdriet van Werden, Zijn, en Sterven,

Uyt

Pſilothro nitet, aut aridâ latet abdita cretâ. Mart.

1 *Lapides Oriente petitos, & quantos onus eſt aure tuliſſe duos.* Ovid.

2 *Imus & in viſcera terræ, & in ſede Manium opes quærimus; eò uſque penetrat luxuria.* Pli.

3 *Mihi quidem videntur ſuâ ſponte vincula alligata.* Clem. Alex.

Ut hoc utimur maximè more moro Moleſtoque multùm. Plaut. Men. 4. 2.

Gen. 3. 21.

4 *Hiſpan. in Britan. Legatus.*

5 *Nec mihi tot poſitus numero comprendere fas eſt; Adjicit ornatus proxima quaque dies.* Ovid. 3. de Art.

6 *Itaque veſtium amictus continuum nobis ſit monumentum, quo memores ſimus, quantis bonis exciderimus, & diſcamus, quanto ſupplicio humanum genus, ob inobedientiam ſit affectum.* Chryſ.

7 *Illo magno peccato primi Hominis, natura ibi noſtra in deterius commutata, non ſolum facta eſt peccatrix, verum & genuit peccatores.* Auguſtin.

Uyt d'aller heilen hooghd in 't aller quaelen dal,
Daer galle groeit in 't hert, en 't hert broeit in de gal!
Vervloeckte ſnoepery, naer dijn' verboden beten
[1] Beſueren wy de dood van 't gulſigh Willen-weten,
Die wortel heeft in ons by tacken voort-gebracht
[2] Kouw, Schaemte, Kleederen, Begeerlickheit, en Pracht.
Die 't lecke ſchip beſchreidt, zeilt daerom niet te dichter;
Die onder 't pack verſucht, draeght daerom niet te lichter:
Leent ſchouders, al dat leeft, elck lijde voor ſijn deel;
Noyt ſagh ick zeer in ſucht, noyt wond in traenen heel.
Mijns deels, vernaemde *Cats*, ick ſwicht en duyck en draegh het;
Soo veel een ander draeght, ick ſie, belach, beklaegh het:
't Beklagh is broederlick; [3] en 't waer te herden hert
Dat geen gevoel en trock van ſijns gelijcken ſmert:
't Belacchen lichtelick ſal yemand min genoegen;
Als of verdriet en vreughd in een geſpan te voegen,
Onhebbelicker leeck, dan 't Henxt-peerd by de Meer,
Onlijdelicker neep als 't knippen op een ſweer.
Die hoore mijn verſchoon: van duyſent ongevallen
Die ick door-delven ſie geſontheits teere wallen,
Komt myd'er een te voor, dat beid' Stadt en Caſteel
Der Kleine-wereld treft, beid', neer en opper-deel:
De Sieckte die 't gedruys van haer' verſufte toonen
Kan opwaert ſtijgen doen, tot daer de ſinnen woonen;
Wat apelicker pert, wat ſpottiger gelaet
Sien wy niet dagelicks aen dit gemeene quaed?
(Gemeen? meer als gemeen: als 't alleſins geweten,
En niet vermomt en wierd' by die het heeft beſeten.)
Sulck ſtelt ſich boven reick van aller ſtaten top,
Spreeckt hooge, treedt niet laegh, ſpant borſt en buyck en krop,
Is dunkend'-Heer van al, maeckt van 't Ooſt ſijnen ſetel,
Sijn' voet-banck van het Weſt, noemt de Zee ſijnen ketel,
Het Sonne-licht ſijn vyer, 't Gevogelt ſijn gebraed,
Het Mane-rond ſijn' toorts, den Sterren-pad ſijn' ſtraet,
Den Donder-draf ſijn woord, de Winden ſijn verſuchten,
Den Regen ſijn gequijl, den Blixem ſijn verluchten,
Wijſt Princen uyt haer goed, praet Vorſten van de banck,
Velt Keyſers met een' wenck, brenght Koningen in dwanck.

1 *Peccatum quod ex peccato oritur, non jam peccatum tantummodo, ſed & peccatum eſt, & pœna peccati.* Gregor.

2 *Veſtis uſus neceſſitate, utilitate, honeſtate, introductus eſt, abuſus vanitate, diſpendio, turpitudine culpandus.* Fr. Pic. Mir.

3 *Natura hominum prona eſt ad clementiam, & in alieno peccato ſui quiſque miſeretur.* Ambr.

Threnitis.

Wat is hy in der daet? vraeght die hem ſien en hooren,
Een broodelooſe bloed, een bedelaer geboren.
Sulck ſchept ſich eenen ſchrick van alle dat hem naeckt:
Wat lett hem? 't is van glas al wat men aen hem raeckt;
De ſtoelen zijn ſijn' dood, het bedde doet hem beven,
Daer vreeſt hy voor den bil, hier ſal hem 't hoofd begeven;
Daer grouwt hem voor een' ſoen, daer trilt hy voor een' knip,
Als een verlegen ſchip voor 't ſtooten van de klip.
En, noch meer, (ô die 't ſaeg' aen 't meerendeel der menſchen!)
In die doorluchtigheit ſal ſijn wil, ſal ſijn wenſchen,
Wat hy hoopt, wat hy haet, wat hy mint, wat hem quelt,
Voor al dat oogen heeft, ten thoone zijn geſtelt.
Sulck laedt ſijn aengeſicht met een' verſierden ſnevel, (gevel
Daer hem noch boom, noch ſtaeck, noch maſt, noch ſpriet, noch
By te verlijcken dunckt. Een ander, die ick gis,
Van allen menighmael minſt buyten giſſingh is,
Buckt waer hy ſtaet of ſit, vreeſt Kercken-ſtijlen leeghde;
Want of ſijn hoornen kruyn de welffelen beweeghde,
't Gebouw moght ſtruyckelen. Een leſte (mogelick
Niet altijd buyten twiſt van recht of ongelijck)
Liep liever eewigh bloot, dan nae den hoed te hooren;
Hoe ſoo? bedeckt hy 't hoofd, wat raed met d'Eſels ooren?
't Zijn droeve teeckenen van een' gequetſten geeſt,
Toe-gangen, ſoo het ſchijnt, des menſchen tot de beeſt,
Verdrieten ſonder paer; [1] dat opper-ſtuck der leden,
Dat edel reden-huys ſoo leegh te ſien van reden.
Wie iſſer even wel ſoo kittel-doof, ſoo ſteegh,[2]
Die al dit mymeren niet eens aen 't lacchen kreegh?
Die, kijcker van dit ſpel, ſich niet en liet ontvallen,
Wat drolliger verdriet, wat droeffelicker mallen!
Hier licht de reden, *Cats*, waerom my dunckt ick magh
Noch altijds zijn verknocht aen d'eene Wijſens lach,
Noch aen des anders traen, in 't aenſien oft vertaelen,
Van 's Werelds ſiecke vreughds belacchelicke quaelen.
Hoe menigh' lippen-beet en heeft my niet gekoſt
't Ontmoeten van een Dier, dat ick ontmoeten moſt
Met een gebogen hoofd, om dat het korts ſijn' leden
Met dier-gedoopte Wol, met verſche Linnen-ſneden,

Furentem dicere verum quid vetat?

1 *Eſt hoc ſiderum excelſiſſimum, proximumque calo; hanc habent ſenſus arcem, hic culmen altiſſimum, hic mentis eſt regimen.* Laurent. *Caput humanæ mentis arx, rationis ſedes, ſapientiæ domicilium, memoriæ, cogitationum (quibus humanum genus intelligentiis eſt ſimillimum) officina editiſſimum locum obtinens, an non ſupremam illam & angelicam mundi partem pulchrè refert?* Id.

2 *Quis tam ferreus ut teneat ſe?* Juven.

Met

Met niewe Wormen-web verſierlick had bevracht!
[1] En, als ick ſomtijds dan mijn ſtralende gedacht
Door die gewaeten drijv, en ſtelle my aen 't tellen
De ſtucken die ick weet met die gevoeghde vellen
De konſt verborgen heeft, wat hatelicker lucht,
Wat ſchandiger geſicht, wat dompiger gerucht
Daer onder zijn gehuyſt, (vergeeft my Joffer-dieren,
Ick ken mijn herte vry van ſchimpelick verſieren)
Het lacchen berſt my wel tot ſeeverens toe uyt,
En heeft my menighmael doen ſpreken over-luyd,
[2] O menſch gelijcke liſt, ô dicht-doortrapte trecken,
Hoe verr-voorſichtelick gaeft ghy den raed van decken
Dat mogelick ondeckt noch oor, noch hand, noch mond,
Noch oogh, noch neus beluſt om te genaecken vond,
En nu, als ongeſien, by 't meerendeel gepreſen,
By velen wordt geacht een heilighdom te weſen!
[3] 't Nootſakelick verdeck waer noch verſchoonens waerd;
De Winter leert ſoo wel de Kleeren als den haerd;
Bloott Indien den buyck, wie ſal het Holland vergen?
Dat ginder oorboor heet, waer hier de ſieckte tergen:
Maer Holland, oude roem van ſlechte deftigheit,
Waer halen wy een' ſchild voor uw' gerechtigheit
[4] In 't ſmettelick behael van d'over-zeeſche prachten,
Die uwen kindſchen reuck in haren ſtanck verſmachten,
Uw mannelicke ſweet in haer geſchrabde [5] ſmeer,
Schaemd' haer mijn penne niet, ick noemden uyt wat leer?
De tweede Opper-vooghd van 't machtigh Seven-bergen,
[6] De groote Wereld-vorſt, die middernacht en mergen,
Middagh en avond-ſtond in eenen Lauwer vlocht,
En dry-maal d'ys're deur aen 't vredigh ſluyten brocht
[7] Des achter-ooghden Gods, waer zijn de wevers-touwen
Die hy door-ſleten heeft? Sijn huys, ſijn' Suſter-Vrouwen,
Sijn e'el verwantte bloed beſteedden hem den dagh,
Daer hy de vruchten van ſijn' lenden decken ſagh,
En anders geen' en ſagh. Hoe maecken 't onſe tijden?
Gebreeckt ons deckſel ſtof, [8] daer moet de Turck voor lijden,

De

1 *Inter ſerica & tinteamina, quibus tibi videris fulgidus & formoſus, intellige te nudum, conſciſſum, ſordidum, mendicantem.* Hieron.

Hoc Laberamus errore, ſic nobis imponitur, quod neminem æſtimamus eo quo eſt, ſed adjicimus illi & ea quibus adornatus eſt. Atqui, cum voles veram hominis æſtimationem inire, & ſcire qualis ſit, nudum inſpice. Sen. 10. Ep. 77.

2 *Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te hoc facit inſanum) multa tibi tum officient res: Ad talos ſtola demiſſa, & circumdata palla: Plurima quæ invideant purè apparere tibi rem.* Horat.

Multa viros neſcire decet: pars maxima rerum offendit, ſi non interiora tegas. Ovid. 3. de Art.

3 *Propterea iſta nobis tribuit Deus, ut operiamus nuditatem.* Chryſoſt.

Verbera ventorum vitare imbreſque coactos. Lucret.

4 *Ita ſit poſtquam ſapere Urbi cum pipere & palmis venit noſtrum hoc Maris expers.* Perſ. *Quid memorem pretioſorum aromatum, quæ ex India, ex Arabia & ex Perſide convehunt?* Chryſ.

5 Civet.

6 Oct. Auguſtus.

7 Sueton.

8 *Nonne vides Mercatores ad extremas barbarorum partes mille periculis pervenire, propter ſerica hæc licia?* Chryſ.

Feruntur quidam ex India vermiculi hujuſmodi ſatere veſtes. Id.

De Perſch, den Indiaen, en al dat ſpinnen kan;
Heel [1] Vlack-Italien beſlommert Vrouw en Man,
Ontlommert Wijn en Terw, ontbladert ſtruyck en boomen,
Om 't ydel altijd-nieuw van onſ' verſierde zoomen:
([2] Verfoeyigh kleedt nochtans, ſints eene die het ſleet
Naer d'hooghſte levens-vreughd het leeghſte ſterven leed)
't Ontſchuldigh wolle-vee van 't machtigh Engel-Eiland
Beſuert ons' hoovaerdy; daer groeyt gebreck van weiland
In ons' begeerlickheit. Nu ſpreeck ick in mijn' geeſt,
[3] Hoe dickmael raeckt de wol van 't een op 't ander beeſt!
[4] Het opper-ſchepſel menſch, het wonderlickſte wonder
Van die den hemel deckt, daer voor, daer om, daer onder,
Al dat leeft leven heeft, daelt van dien hoogen trap,
[5] Duyckt onder 't wolle warm van een' gevilden lap,
Verçiert ſich met den buyt van een' geſtolen' pis-ziel,
Daer mé den eigenaer ſoo onlanghs in de mis viel,
Soo onlanghs hoornen droegh, ſoo onlanghs hooren dé
Dat al ſijn' Grieckſche tael was voor en achter B.
Doch 't deckſel van die vleck is by de Konſt gevonden,
Help ſap en kruyderen, het bloed van uwe wonden
Moet onſen dorſt verſlaen, de tobben van uw nat,
Zijn onſes overdaeds behaegelickſte bad.
[6] De nooddruft ſtaet van kant, de koude met de ſchaemte
En zijn geen' reden meer: [7] ons ſtinckende geraemte
Vereiſcht yet meer als warm: Wy ſperren 't oogh om hoogh,
't Verheugelicke licht van's hemels Water-boogh
Bekittelt onſen luſt. Sou daer het rood ſtaen blaeken
In 't geel, in 't blaeuw, in 't groen; en in ons mantel-laeken,
In onſe rocken min? Neen, menſche, lijdt het niet;
Waer voor heet ghy den aep die na-maeckt wat hy ſiet?
Knoopt aen den naem de daed. Daer moet de wol verdrincken,
Daer moet de zijd' in 't ſop, daer moet het Lijnwaet ſtincken
(Men pleit noch op 't geſchil, welck ſchoonſt te noemen zy)
Of naer den geelen Rijs, of naer den blauwen bry.
Wie ſou ſich in 't gewaet met een' verw laten paeyen,
Daer 't ſoo breed' weiden is? een' Aeckſter by de Kraeyen

Is

1 *Lombardia.*

2 *Quod ſi culpa non eſſet, nequaquam ſermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives qui torquebatur apud Inferos, Byſſo & purpurâ indutus fuiſſet.* Gregor.

3 *Qui itaque iſta admirantur, ſunt ſtupidiſſimis Ovibus ſtupidiores.* Herv.

4 Σῶμα σωμάτων. Plat. Gen. 1, 28. Pſal. 8. 6, 7.

5 *Nos tamen ſumptuoſas veſtes redarguimus, dicentes, vos eſtis pili ovium.* Clem. Alex.

Ἀνδρεμαλῆς ταῦτα σοφὰ παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Stob. ex Sotad.

6 *Dico ego hominem non aliâ de cauſâ opus habere veſtimentis, quam ut tegatur corpus ad maxima frigora & vehementes æſtus propulſandos; hic eſt veſtis ſcopus.* Clem. Alex.

Ipſi quidem ad nullam utilitatem, neque neceſſarii uſus gratiâ talibus induuntur, ſed tantùm ut vulgo & forenſibus admirationi ſint. Chryſ.

Habitus fœminæ duplicem ſpeciem circumſert, cultum & ornatum. Cultum dicimus, quem mundum muliebrem vocant: ornatum, quem immundum muliebrem convenit dici. Tertul.

7 *Quid de habitu dicam? in quo jam non calor ſed color requiritur.* Bern.

Is veel te ſchoonen Dier: wat is 't ſwart van de Kauw
By 't glimpen van een' Specht, by 't vlammen van een Pauw?
Siet ſuerer die my leeſt; 't zijn grouwelicker ſweeren
Die ick ontplaeſtren gae: De Schilders van de kleeren
Verſtouten op het werck; men valt'er aen de huyt,
Die drinckt verw en vernis meer dan een' nieuwe Luyt.
„ [1] Die wangen zijn te doods, ſy moeſten anders leven;
„ En wat raed, Pieternel? Me-vrouw, [2] 't pinceel ſal geven,
„ Dat de natuer vergat; weeſt meeſter van uw vel,
„ Wat ſoud' u hinderen? [3] die, die, die doet het wel,
„ Die tanden zijn te geel, wie ſou het deckſel ſoenen
„ Van ſulcker peerlen-doos? Wat raed? men moetſe boenen.
„ Dat waer den moor gezeept, 't is aen-geboren vuyl,
„ De verw is door-geweickt. Ruckt ſ' uyt den wortel-kuyl.
„ Houdt; beter geel' als geen'. Hoort, ſonder my te melden,
„ Een nieuw Y voor-gebit ſal d'oude ſchae vergelden:
„ By Venus, dat's een konſt die Venus waerdigh is.
„ Maer wat raed met dit [4] Haer, die ſweeterige kliss?
„ Hoe raeck aen 't lieve blond, dat mijn' miſdeelde tuyten
„ Van boven is benijdt? De drooge Koeyen-kluyten
„ Daer Cypers looſen Boer ſijn' weiden van ontmeſt,
„ [5] Verſtuyven in een ſtof, daer van de fijnſte reſt
„ De trouwe toe-vlucht is van wan-geſchapen vlechten;
„ Door-ſaeytſe met dat meel, men ſal hem noch bevechten,
„ Dies' anders keurt als blond. Oh! 't is te laet geſaeyt
„ Daer 't lange jaeren-mes ſoo vinnigh heeft gemaeyt.
„ Ben ick niet voor-hoofd ſchier van d'oogen tot den neck toe?
„ Verwt eens dat niet en is. Swijght, daer 's een niewe treck toe:
„ [6] Daer groeyt niet te vergeefs; dat's wijsheit eerſte leſs;
„ En daer uyt dit beſluyt; Behelpt u met de bleſs
„ Van uw' Nicht, van uw' Snaer, van uw' Meid, van uw' kennis,
„ Die 't doncker droeve pad van d'algemeene ſchennis
„ Te vroegh betreden heeft, en met die blonde kuyv
„ De wereld is ontruckt, gelijck een' ſuere druyv:
„ Is 't waer dat d'eene menſch tot voordeel van den and'ren
„ Het leven is gegunt, hoe ſouden ſy malkand'ren
„ Een' gifte weigeren, die maer aen 't Graf gerooft
„ De doo miſt ſonder ſchae; de locken van ſijn hoofd!

1 *Quaſi Plaſmator illum non bene fecerit vultum.* Orig. *Diſplicent illis nimirum plaſtica Dei, in ipſis reprehendunt, redarguunt artificem omnium.* Tertul.

2 *Deſinit eſſe remedio locus: ubi, quæ fuerant vitia, mores ſunt. Inter cauſas malorum noſtrorum eſt, quod vivimus ad exempla, nec ratione componimur, ſed conſuetudine abducimur. Quod ſi pauci facerent, nollemus imitari, quum plures facere cæperunt, quaſi honeſtius ſit, quia frequentius, ſequimur; & recti apud nos locum tenet error, ubi publicus factus eſt.* Senec.

3 *Cura dabit faciem.* Ovid. 3. de Art. *Sanguine quæ vero non rubet, arte rubet.* Id. ibid.

4 *Quid, crinibus veſtris quieſcere non licet, modo ſubſtrictis, modo relaxatis, modo ſuſcitatis, modo eliſis.* Tertull.

5 *Poudre de Cypres.*

6 *Ariſtot. de Anim.*

„ O wettelicke konſt, die met der Docht'ren ſterven
„ De Moeders menighmael haer' naeſte goed doet erven,
„ Konſt aller konſten bluf, die d'Eewigheit beduydt,
„ En eewigh leven doet een' ſterffelieken tuyt!
Die Pop is op-getoyt; Wie ſalſe nu geleyen?
Vier henghſten na de kerck. Wat ſalſe daer doen? [1] Schreyen.
Wat lett haer? 't Sonden-pack. O! Schepper, die Dijn' kerck
Vervuylt ſieſt met den hoon van Dijn [2] verfoeide werck!
[3] Straelt het genadigh oogh van Dijn' bermhertigheden
Door deſe grouwelen? ſlaeſt Du acht op de reden
Van Dijn' [4] verachteren? bekommert Dy de traen
Van [5] een verbaſtaert oogh? gaen Dy de klachten aen
Van een' geverwde lip? bewegen Dy de ſlagen,
Die een' verhoerde borſt berouwigh ſchijnt te dragen
Van ſoo vervloeckten hand [6], die dagelicks Dijn' macht,
Dijn onbegrepen werck [7] begrijpende veracht?
Mijn' reden is verhuyſt, of 't ſtinckt voor alle reden,
Gebreck en overdaed gelidt-gelijck te treden
Als mede-bedelaers. Wat doet ghy, hemels ſpijt,
Schand-vlecke van 't geſlacht, is't ootmoed of verwijt
Dat u lip dav'ren doet? of zijn ſy 't beid' te gader?
[8] Verworpens-waerde kind [9] eiſcht ghy brood van uw' vader,
[10] En ſmert ſijn heiligh oogh met uw' vermetelheit?
Behangen met den [11] roof van die daer light en ſchreidt
Voor uw' verſtockte deur [12]; en over 't jaer ſoud' teeren
Op 't koſtelicke mall van uw Lint en uw' Veeren;
Die uyt uw' Lobben krul twee hembden recken ſou,
[13] Vier mantels uyt uw' rock, dry broecken uyt uw' mouw;
Die uyt het [14] Oorgewicht van uw' gereckte lellen,
Dry Renten, eenen Koop, vier Hueren ſagh te tellen;
Die met het ringh-geraes dat uwe hand begraeft,
Sijn uyt-gequijlt geſin van ſpinnen ſaegh onſlaeft?

Ey!

1 *Quo pacto ingemiſcere potes & lachrymas furdere quæ ejuſmodi ornatu compta procedis?* Chryſ.

2 *Impugnatio hæc eſt divini operis.* Auguſt.

3 *Etiam contra iſtam aperias oculum tuum?* Job 14. 14.

Non tibi ſufficit divina formatio, an vero velut excellentior opifex divinum opificem corrigis? Chryſ.

4 *Cedite benedicta, quomodo præcepta Dei cuſtoditis, lineamenta non cuſtodientes?* Tertull.

5 *Deum videre non poteris, cum oculi tibi non ſint quos Deus fecit, ſed quos diabolus infecit.* Cyprian.

6 *Fœminæ manus Deo inferunt, quando id quod ille formavit, reformare & transfigurare contendunt.* Auguſt.

Deles picturam Dei, mulier! ſi vultum tuum materiati candore oblinias: ſi exquiſito rubore perfundas. Ambr.

7 *Reprehendunt enim cum emendant.* Tertull.

8 *Nonne metuis, ne te ad ſua promiſſa venientem removeat & excludat Deus, dicens,* Hoc opus meum non eſt? *Auguſt.*

Quod naſcitur, opus Dei eſt: ergo quod fingitur, diaboli negotium eſt. Tertull.

9 Matth. 6. 11.

10 *Ad exacerbandum oculos gloriæ illius.* Jeſai. 3. 9.

11 *Eſurientis eſt panis, quem tu retines, nudi eſt veſtis, quam in arca cuſtodis, diſcalceati calceus, qui apud te marceſcit, egentis argentum, quod tu poſſides.* Baſil.

Cum inediâ multi laborent, cum eſuriens Chriſtus & nudus in media veſtri verſetur, vos ſericum calceis inſeritis. Chryſoſt.

12 *Quot pauperum ventres poſſent inde paſci? & quot corpora nudè agentium contegi?* Chryſoſt.

13 *Hiantibus manicis & patulis, adeò ut mediocres inde veſtes conficí quirent.* l. Fr. Pic. Mirand.

14 *Auribus extenſis magnos commiſit elenchos.* Juven. *Uno lino decies ſeſtertium inſeritur. Saltus & Inſulas revera cervix fert. Graciles aurium cutes calendarium expendunt: & in ſiniſtra per ſingulos digitos de ſaccis ſingulis ludit. Hæ ſunt vires ambitionis, tantarum uſurarum ſubſtantiam uno & muliebri corpuſculo bajulare.* Tertull. *Quis pudor eſt cenſus corpore ferre ſuos!* Ovid. 3. de Art.

Ey! kan 't geen ſchaemte meer, laet reden u verſtommen;
Hier ſitt ghy voor 't gerecht, daer dicht-bedochte mommen
Doorluchte glaſen zijn, daer een' Al-wetenheit
Siet dat men niet en hoort, hoort dat men niet en ſeit:
Daer ghy die klachten ſendt, ſtaet voor de School geſchreven,
[1] Leent daer de nooddruft maent, houdt nimmer op van geven, 1 Matt. 5. 42.
Soo langd'er eiſchers zijn; [2] ontgrendelt hand en hert; 2 Deut. 15. 7.
[3] My ſtickt der armen dorſt, my ſteeckt haer honger-ſmert, 3 Matt. 25. vſſ. 35, 36.
Ick zitter van haer' koud', my doen haer' wonden bloeyen,
Ick ben de vreemdelingh, ick hincke naer haer boeyen,
Ick druyp van haren traen, my maeckt haer ſtenen mat,
Die hun de deure wijſt, keert my het ſchouder-blad;
[4] Die hun het oore ſtopt, heeft ſoo van my te wachten; 4 Prov. 21. 13.
[5] Leent, laeft, ſalft, huyſt, verloſt, breeckt ſuchten, lindert klachten, 5 Luc. 6. 38.
[6] Ick ſpreke voor de ſchuld, ick borge voor 't gelagh,
[7] Voor 't dubbel woecker-loon op weinigh' jaren dagh.
Wel op, berouwen ziel, laet dat berouw eens blaeken;
Gaet jaeght een' milde ſcheer door all' 't verſchimmelt laeken,
Daer uwe kiſt af berſt, ontlaſt u van 't verrot,
Verſorght geen' tafels meer het zy voor muys of mot;
Uw broeder vaſter nae: [8] hebt ghy vier niewe rocken,
Het paer behoort hem toe: [9] beſwaeren u de brocken
Van lecker' overvloed, [10] verſchoont uw' ſwacke maegh;
Een' uyt-gehongerde, die mogelick van daegh
Van u gehandgift wordt, ſal 't overſchot vertieren
En leven van uw' kruym: Bedroeven u de gieren
Die om u koortſigh bedd' den leſten adem tocht
Van uw' verrotte longh van avond uyt-gekrocht
Verlangen wel ſoo lief als uytgeſtelt tot mergen,
En achter uw' gordijn een vrolick oogh verbergen,
Daer 't ander over u weemoedigh hanght en druypt,
En met een' ſcheeven ſwier uw' kiſten overluypt,
[11] Onkommert uw gemoed, [12] gunt hoeffelicker erven
Den onbeſpieden buyt van uw geruſter ſterven:
[13] Schudt pack en ballaſt uyt, ghy die op 't vliegen ſtaet,

6 *Dicit tibi Chriſtus, da mihi ex eo quod dedi tibi, de meo quæro; da & redde. Habuiſti me largitorem, fac me debitorem, habeam te fœneratorem.* Auguſt.

7 Prov. 19. 17. *Cave ne inter loculos tuos concludas ſalutem inopum: tanquam in tumulis ſepelias vitam pauperum.* Ambr.

8 Luc. 3. 11.

9 *Abſurdum eſt & turpe, unum lauté & luxuriosè vivere, cum multi eſuriant.* Clem.

10 *Utere cibis electis & pretioſis, ſicut conſueviſti, quia aliter non potes, quia ſi conſuetudinem mutas, ægrotas; conceditur tibi, utere neceſſariis, da pauperibus ſuperflua, utere pretioſis, da pauperibus vilia.* Auguſtin.

11 *Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico quæ dederis animo.* Hor.

12 *Laudent te viſcera eſurientium, non ructantium opulenta convivia.* Hier. *Erga fratres calamitoſos benignus eſto. Quod ventri ſubſtrahis tribue eſurienti. Exaquet omnia juſtus Dei timor: duas inter ſe contrarias affectiones, tuam videlicet ſatietatem, & fratris famem modeſtiâ continentiâ tempera atque moderare.* Chryſoſt.

13 *Curſores qui in agone currunt, veſtimenta & penè neceſſaria abjiciunt. Ita iturus in cœlum, ut expeditior ſit, divitias penè omnes pauperibus diſtribuat.* Chryſoſt.

[1] Geeft dat onhoubaer is, [2] gaert ſchatten daer ghy gaet,
[3] En ſpreeckt dan opwaert aen met ongeveinſde voncken,
Kroon, Heer, Dijn eigen werk; ſchenk, Heer, ick heb geſchoncken.
Hoe heb ick 't, waerde *Cats*, hoe raeck ick hier om hoogh?
Wat heeft my dus vervoert uyt aller oogen oogh,
[4] Daer d'oogen ſchemeren, [5] daer waſch en wiecken ſmelten?
Of loert my weer ter hand, of kortt my deſe ſtelten;
Ick ſtruyckel op het land, wat maeck ick in de lucht?
Het kruypen is my konſt, wat maeck ick in de vlucht?
Siet, noch een vrolick pad ſtaet my met u te treden,
Door 't dickſte van den drangh van 's werelds ydelheden,
Om eene boven al, die ick te noemen plagh
Het redelickſt Waerom van ongeveinſden lach.
Waer noch de Broecken-vorm, de Rocken-maet gevonden,
Daer oud' en jonger eew voor eewigh aen gebonden,
Voor eewigh onder kroop; ſtond noch de Kap, de Kraegh,
Of nu als giſteren, of mergen als van daegh;
Koſt noch de niew April ſijn' buer-maend Mey bewegen,
„ De Hoeden die ick vorm ſtaen immers ſoo ter degen,
„ De Mutſen die ick ploy ſoo onbekommert net,
„ Mijn' Mantels ſoo beſnoeit, mijn' Schoenen ſoo beſett;
„ Aenvaerdt eens goed, voor goed, [6] weeſt eens met, wel, te vreden,
„ Eens reden is 't altijd, eens goed is altijd reden:
„ Staet oock twaelf broederen van een' gelijcken ſtaet
„ Yet loffelicker toe dan een gelijck gewaet?
Noch waer 't dan lijdelick, 't zy men de Poolſche Lutſen,
't Zy men den Franſchen Pot, 't zy men de Sweedſche Mutſen,
't Zy men of 't Engels geel, of 't Hollands blaew verkoos,
't Waer maer half ſottigheit, die 't eens waer voor altoos:
Maer verr' van deſe Strand verzeilen onſe luſten;
Dat Geeſt heett in den menſch vindt ongemack in 't ruſten,
[7] Ruſt in 't veranderen, luſt in de niewigheit;
Dry dagen zijn de maet van ons' geſtadigheit:
't Schijnt ons de Maen-loop leidt, of (ſal ick 't naerder raecken)
[8] 't Schijnt ons het Maen-licht terght, en ons verſnippert laken
Met ſijn' verſcheppingen gelijck verſcheppen doet.
Nu prijſt ſy Kap en Rock, nu looft hy Broeck en Hoed:

Be-

1 Eccleſ. 14. yſſ. 13, 17.
Da quot non potes retinere, ut recipias quod non poteris amittere. Auguſtin.
2 *Quæ ſtultitia eſt, illic relinquere, unde exiturus es: & illuc non præmittere, quo iturus es? Illic ergo ſubſtantiam tuam colloca, ubi patriam habes.* Chryſoſt.
Qui collocat theſauros in terra, non habet quod ſperet in Cælo. Ut quid reſpiciat Cælum, ubi nihil habet repoſitum? Id.
3 Dan. 4. 27.
4 *A divinorum contemplatione quoties ad humana recideris, non aliter caligabis, quam quorum oculi in denſam umbram ex claro ſole rediere.* Sen.
5 *Rapidi vicinia ſoli Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.* Ovid.
6 *Cum omnis vita humana mutatio periculoſa eſt, tum qui in præſenti ſtatu nihil quod deſideret habet, is uſit atam ſibi vita rationem, nulla aliâre quam ſtultitia adductus mutat, atque à conſuetu alio tranſfert.* Flat.
7 *Aſſolent humanæ mutabilitati omnia ſordere præſentia.* Paul. Oroſ. | *Cunctarum novitas gratiſſima rerum.* Ovid.
8 *Stultus ſicut luna mutatur.* Eccleſ. 27. 12.

Beſoeckt eens beide weer, eer thien-mael Hoed of Rocken,
Eer thien-mael Kap of Broeck des avonds uyt-getrocken,
Des morgens aen-gepaſt, ſijn' meeſter hebb' gedeckt,
Begeckt my eewelick, ſoo hyſe niet begeckt;
Soo ſyſe niet verfoeyt, en beid' u liegen heeten,
Dat emmer haer vernuft die lengde met die breedten,
Die ploy, die pluys, die planck, dat ſnoer, die ſné, die ſnebb',
Dien tuyt, dien tip, dien top voor fraey verkoren hebb'.
Dus, hadden wy te deel dien onverdienden ſegen
Des wreveligen Volcks, dien brood en quackel-regen
De laſterige lip tot ſwijgen brengen moſt,
Waer 't onſe wollen-draed het ſlijten niet en koſt,
Waer 't onſe webben oock in dry-mael vijfthien jaeren
Altijd niew, altijd oud, en beide noyt en waeren,
Wy ſmoorden onder 't pack van ſtadigheits ellend,
Wy ſtickten in 't verlangh van veertigh jaren end,
Den Hemel liep gevaer van averechts beklagen,
Dat daer genade was, waer hier den hals vol plagen.
Dan, danck hebb' Scheer en Verw; verſlijtens taeye ſtond
Vergolden wy te minſt met menig' ſchoonen vond.
Van Schilderyen-vreughd, [1] van ſnipperen, van kerven,
Tot op den laetſten draed: want deckſel-loos te ſterven,
Is op geen' thiende mijl genaeckelick verlet,
By 't lecker kittelen van niewigheits verſet.
Staet dan uw regel vaſt, getrouwe Princen-hoeder,
Mis-loonde Keiſer-voogd, die met uws meeſters moeder,
Onnooſel, onbehaelt, getuyge zijt geweeſt,
Wat een onmenſchlick menſch gemeens heeft met de beeſt,
[2] Heeft dan u leere grond, dat wijsheits eigen weſen
In d'altijd eene wil, en weer-wil ſtaet te leſen,
Wat roey verdienden wy in uwe ſcholen niet,
Die voor en achter-noen deſelve ſelden ſiet?
Hoe buyten ongelijck hadt ghy van ons beſloten,
[3] Wat gaet het rader-werck van binnen uyt de koten,
Daer buyten op de hand ſoo wiſpel-uerigh wijſt!
Wat poelen moeten 't zijn, daer ſulck'en ſchuym af rijſt!
Dan luyſtert, groote Man, noch wil men met u dingen,
„ Noch vint het zeer ſijn ſalv: Wat reden ſal my dwingen,

Exod. 16.

Deut. 29. 5.

1 *Frequentes & affectati limbi, crebræ feneſtræ, quæ vulnera ſunt veſtium, intempeſtivæ & peregrinæ fimbriæ & earum diſpendia condemnanda ſunt ſanè.* I. Fr. Pic. Mir.

2 Seneca. *Quid eſt ſapientia? ſemper idem velle atque idem nolle.*

3 *Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori. Exterior enim ſuperfluitas interioris vanitatis indicium eſt. Mollia indumenta animi molliciem indicant: non tantum curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus.* Bernard. *Qui tantopere monſtruoſa veſte delectantur, animos etiam monſtruoſos habent.* Guicc.

(Dus praett eens Koninghs Wijf, dus pleitt eens Vorſten Vrouw)
„ Wat wettelicke wet ſal my mijn' muts, mijn' mouw,
„ Mijn harnas, mijnen hoep, mijn' tuyten-krol beletten,
„ Leegh, los, langhs, over dwers, Noord-ooſt, Zuyd-weſt te ſetten,
„ En anders alle daegh? De minſte van den hoop,
„ Daer ick by 't jaeren-tal den Joffer-dienſt af koop,
„ Stroopt my de hielen ſchier, treedt ſoo naer op mijn' treden,
„ Dat licht een vreemdelingh ſijn' opgepronckte reden
„ Onrecht beſteden ſou, en, buyten onderſcheid,
„ Beſtuypen voor mijn hoofd het backhuys van mijn' meid.
„ Beſnoeyt my nu de macht van niewigheits verkuypen,
„ Waer vind' ick noch een pad om deſen hoon t'ontſluypen?
De Vrouw heeft ſchier gelijck: Maer leent eens 't ander oor
„ Aen 't meiskens wederklacht. De ſlechtſte Joffer-ſloor
„ Die over ſtraet-ſteen treedt, pronckt met mijn' niewe vonden,
„ Verbijſtert mijn gewaet, behangen en bebonden
„ Alwaer ſy mijner waerd, die met mijn ed'len bil
„ Een Princelicke Koets dus dagelicks bedril.
Wel, ſoete Joffer-ſloor, waer haelt ghy uw verſchoonen?
„ De lompſte Borger-deer die oit van melcken boonen
„ Te gader wierd' gepapt, ſiet Sondaeghs als een' Ick,
„ Die aen Patrijſen-bout, die aen Faiſanten ſtick,
„ Die walge van de Snep en haer bedreckte ſoppen,
„ Die ſelden anders ſwelgh als Spaenſche druyven-droppen;
„ (Getuygh 't geluckigh Vat daer in ick my ontlaſt,
„ Daer van de ſoete geur op 't lecker voedſel paſt)
„ En ſal my yemant noch onſtadigheit verwijten,
„ En koſtelicker boord verbieden te verſlijten,
„ Dan hier een' ſcheele Truy, dan daer een' leepe Trijn,
„ Die ſoo verr' van den trap van mijn' *meriten* zijn?
Waer 't Vleeſch de wortels waerd, noch luſte my 't verweeren
Van die Trijn, van die Truy geduldigh te vereeren
Met een vernedert oor: Maer Wijven-pleitery
Loopt op te langen rol; en ongeluckigh hy
Die tuſſchen hangens keur of Vrouwen-rechter weſen
Vertwijffelt ſtaet en beeft, en dry-mael valt aen 't leſen,
En dry-mael 't worgen kieſt, en dry-mael 't Rechter-ampt,
En dry-mael op de ſtrop, en weer op 't leven vlamt.

Soo

Soo diep doorgrond ick 't pit van all' die holle reden,
Dat die den Dageraet van giſteren en heden
Te ſamen hadd' geknoopt, en all' den middel-tijd
Aen dit gekraey beſteedt ('t genuchelick verwijt
Van eertijds houd noch ſté; [1] Dat naer den Spraecken-toren
Noyt tongelooſe Vrouw van Vrouw en wierd geboren)
Noch ſtond hy halver wegh, en buyten allen ſchijn
Van noch de naeſte weeck ten einden pijns te zijn.
Wat middel middel-tijds? waer ſal men 't vonnis ſtrijcken
Van 't overdadigh nieu? elck weet den ſlagh t'ontwijcken,
Elck deckt ſich met de huyck van min en minders dwangh;
(Dat's 't oude vijgen-blad van *Man*, en *Vrouw*, en *Slangh*)
Daer dan een volle vloed van op-gejaeghde baeren
Den acker overſtelpt, en ſchielick 't ſchip doet vaeren
Daer noch de verſche klauw van 't greppel-yſer ſtaet,
Wat golve, ſeggen wy, doet hier het meeſte quaed?
Of die de voorſte loopt, of die de voorſte voor-douwt,
Of die de tweede ſtoot, of die de derde door-ſtouwt?
Hadd' ick ſtem in 't gerecht, dus trad ick tuſſchen tween,
De ſchuld hoort allen toe, en 't ongelijck aen geen.
Maer jocken buyten boort: om 't wijſe woord te ſpreken,
De Reden komt te laet om 't ongelijck te wreken
Dat haer gewoonte doet [2] en eertijds yd'le toy,
En eertijds overdaed is nu gedwongen moy.
Is doch het ydel oogh met ydelheit te locken,
[3] Rijſt doch de menſchen-merckt na 't prijſen van de rocken,
Wordt doch 't ſchip na de vlagh, 't pit na de ſchel gelooft,
[4] Wie ſal een' Volcker-vorſt, ſoo veler hoofden hoofd,
Of 't kraeckende geblick van door-gegoude zijden,
Of 't flickerend behangh van ſteenen ſchat beſnijden?
Wie kan hem op de leeſt van alle man beſlaen?
Hoe paſt een Reuſen-voet in 't ſchoentjen van een Naen?
Wie ſal een Pleiter-vos ſijn hoogh-geleerde Mouwen,
Wie ſal een' Rechter-heer ſijn' Tabbaerd-eer onthouwen,
Een ſpijtigh Spies-geſel ſijn' ſchrickelicke Veer,
Sijn' wreeden Sluyer-lap, ſijn leeuwelick geweer?
[5] O uer, plaets, en waerom, omſtanders aller ſaecken,
Die ſteeds ſijn' giſſingen op uw gety' kan maecken,

1 *Nec mutam profectò repertam ullam eſſe. Hodie dicunt mulierem ullo in ſæculo.* Plaut.

2 *Veſtium conſuetudo probatur: ut quæ olim damnata fuerunt, progreſſu temporum laudentur.* Pic. Mir. *Talares & manicatas tunicas habere, apud Romanos flagitioſum erat: nunc autem honeſto loco natis, non eas habere, flagitium.* Auguſt.

3 *Cultus conceſſus atque magnificus addit hominibus authoritatem.* Quint.

4 *Illi qui in dignitatibus conſtituuntur, pretioſioribus veſtibus quam cæteri induuntur; non propter gloriam, ſed ad ſignificandam excellentiam ſui miniſterii.* Aquin. Add. Matth. 18. 8.

5 *In veſtitu hominum, cæteroque vitæ cultu loco ac tempori apta ſumuntur.* Symmach.

Wat

Wat leeft hy boven 't peil van 't menſchelick gemeen!
Wat ſcheelt hem luyſter-eer en hoovaerdy van een,
[1] Hoe ſcheidt hy wijſſelick met verr'-verſcheiden naemen
't Lichtveerdigh poppen-fraey van 't ſtaetelick betaemen,
Hoe ſtelt hy over 't ſtier van ſijn' genegentheit
Een' altijd even-ſtreecks bewogen ſtadigheit!
O welkom, waerde deughd, helpt my de ſtrengh bedwingen
Van jonckheits weder-wil; laet my noyt my ontſpringen;
Blindt my 't begeerigh oogh in 's werelds vodden-kas,
Geleidt my drooge-voets door prachten modder-plas,
Daer d'eew af over loopt: [2] En, ſullen oyt mijn' dagen
't Uytmuntende gewaet [3] noodſakelick verdragen,
Stremt altijd mijnen luſt; laett nimmer mijn gemoed
Bekladden met de giſt die 't lichaem ſwellen doet:
Laett ſelver deſe huyd [4] vermarm'ren onder 't ſtreelen
Van 't lecker zyden-ſacht van vleyende fluweelen,
En dragen vreughdeloos het op-gedrongen pack
Van 't noodige ſoo veel als onnut ongemack.
Dat ſoo mijn' vrye ziel van ſlijckerigh beſlommer
Haer ſelven in haer ſelf, om haer alleen bekommer',
[5] Beſorg' haer eigen proncks behoeffelick gewaet,
Hoop-wiecken, ſcheidens-luſt, ſond-grouwel, wereld-haet;
En altijd even graeg om [6] 't witte kleed te gorden,
Om t'ſamen deſen romp vereewight te ſien worden
Met haer vereeuwigen, den leſten [7] dieven-nacht
Beſtendelick bedenck', verlangende verwacht'.
Te langh misbruyckte *Cats*, wacht naer geen voorder, Ende;
Al duerden uw geduld, mijn' wijſheit is ten ende:
En is 't ſchier niet genoegh van 's werelds droom verhaelt
[8] By die ſelfs noch ſoo diep in 't droom-bed ligh en maelt?

LONDINI. CIↃ IↃ CXXII.

Aliquid de moribus auſus. Juv.

- - - - - - - - - Hæc ego mecum
Compreſſis agito labris; ubi quid datur otI
Illudo chartis. Hor.

1 *Ut ſunt flumina quædam, quæ cum eadem ſint, diverſis locis diverſa ſortiuntur nomina: Ita quædam res in alio homine varia nominibus mutantur: Velut faſtus in principe ſplendor appellatur: in privato ſuperbia.* Eraſ.

2 *Ornatus veſtium cuicunque eſt licitus juxta condecentiam ſtatus.* Abul.

3 *Tenetur homo ſe ornare, ne offendat oculos proximorum, per vilitatem quam oſtendit foris, conſideratâ intentione ſui ſtatus.* Toſtat.

4 *Statuæ veſtes holoſericas ac purpureas non ſentiunt: tales oportet eſſe qui eas induunt.* Triver.

5 *Non ut candidum corpus efficias, & ſplendores adjicias: ſed ut animam tuam aureis reddas virtutibus decoratam.* Chryſ.

Veſtite vos ſerico probitatis, byſſino ſanctitatis, purpurâ pudicitiæ. Taliter pigmentatæ, Deum habebitis amatorem. Tertull.

BATA-

Habes ornatum ſatis illo majorem. Habes aliud ſpectaculum, ad illud te ſpectaculum compone. Quod ergo tibi eſt ſpectaculum? Cœlum, Angelorum innumera multitudo. Chryſoſt.

6 Apoc. 3. 5.

7 Apoc. 3. 3. *Horam ultimam idcirco dominus noſter nobis voluit eſſe incognitam, ut ſemper poſſet eſſe ſuſpecta: ut dum illam prævidere non poſſumus, ad illam ſine intermiſſione properemus.* Gregor.

8 *Quare vitia ſua nemo confiretur? quia etiam nunc in illis eſt; ſomnium narrare vigilantis eſt.* Sen.

BATAVA TEMPE,

't VOOR-HOUT

Van

's GRAVENHAGE.

't SOnnen-rad begint te ſtooten
Tegens Noorder kreeften beck,
En die kromme krauwel-pooten
Slepen 't naer den Leeuwen-neck:
Daer mé gaen de daeghjens krimpen
Die men langer hoopt als heit;
Hey! wat's al de Werelds glimpen
Min als tegenwoordigheit!

Daer mé ydelen uw' ſcha'uwen,
Haeghs-Voorhoutſche Joffrou-rack,
Daer mé gaet uw' groente graeuwen,
Monick-tuyntje, Blader-dack;
Daer mé naeckt uw jaerigh ſterven,
Linde-toppen, weeldrigh hout,
En dat nootelick verderven,
Als ghy weder groenen ſoudt.

Sterven? neen: noch ſult ghy leven,
't Zy de Somer blaeckt of ſwicht;
't Leven ſal u niet begeven
Iſſer leven in mijn Dicht:
Koude mach ons oogh berooven
Van uw ſoete lommer-loov;
Maer ons' oore te verdooven
Sluyt ick buyten Jaeren roov.

Als uw' tacken ſullen duycken
Onder 't vlockigh Winter-meel,
En uw' bladerlooſe ſtruycken
Proncken met den blooten ſteel,

Dan ſal noch uw bloeſſem bloeyen,
(Luſtigh, Vrijſters een en acht,
Helpt mijn ſtramme Rijm aen 't vloeyen)
In den Hagenaers gedacht.

Dan ſal noch een grijſe Dutter
Met de ſchenen voor de vlam,
Met de tanden in de butter,
In den beulingh, in de ham,
In de Niewe-jaerſche weggen,
t'Mijner eeren ſpreken, Maer,
Maer, hoe kent die Vryer ſeggen,
't Gaet al offet Seumer waer!

Vreemdelingen, die de bochten
Van 't gebulte Wereld-pad,
Onder allerhande lochten,
Over 't drooge, door het nat,
Hebt begaen, berolt, bevaeren,
Hebt uw yver-vyer gekoelt
Tot hier onder in de baeren
Daer de Son haer' peerden ſpoelt;

Komt, laet uw' gedachten deiſen
Daer het lichaem eertijds was,
Laet uw' ſinnen over-reiſen
Al des ronden bodems plas;
Niet en haeck ick meer te hooren
Dan ſoo ſchoonen Tempes naem,
Komt u ergens een te vooren,
Die mijn Linde-ly beſchaem'.

Dunckt u dat het zy te vinden
Roomen. In de groote Papen-ſtadt,
Daer de Vagevyers geſinden
Van een menſch een heiligh Vat,
Van een Viſſcher, knecht der knechten,
Maecken een almachtigh man,
Die der Keiſeren Recht rechten,
En op Kroonen treden kan?

Neen,

Neen, och armen! woeſte mueren,
Schaduw' van uw' ouden glans,
Eertijds hoofd van uw' gebueren,
Nu nauw bloem van haeren krans;
Gaet uw' ſchoonheit elders paeren;
t'Onſent geldt ſy weinigh meer,
Al uw luyſter zijn uw' jaeren,
En uw ſchimmel al uw' eer.

Is het mogelick te ſoecken
In het prachtige moras, Venetien.
Daer Antenor quam beſoecken
Wat het ballingh-leven was?
Neen, bedompte water-dallen,
Marmer-kaden, weeldrigh ſlijck,
'k Vind in allen niet met allen
Dat mijn' Linde-laen gelijck'.

Sal ick dan te rugge ryen
Naer de Franſche Scepter-ſtadt, Parijs.
Naer de trotſche * Panneryen, * *Tuilleries.*
En ſoo menigh ſpitſe pad,
Eertijds moedigh op de ſchreden,
Grooten *Henrick*, van uw' voet,
Eer hem Clotho dede treden
Daer het al in treden moet?

Sal ick 't weder Noordwaert wenden
Naer het blancke Britten-land, Londen.
En mijn' overdenckingh ſenden
Naer de rijcke Teemſe-Strand;
Sal ick daer, als op-getogen,
Staen aenſchouwen 't lange rack
Van de vier en veerthien bogen
Met haer' fellen water-ſmack?

Sal ick 't eindelick noch ſtrijcken,
Schelde-diepten, Aen uw' werf, Antwerpen.
Die ick allen vergelijcken,
Ja voor allen ſtellen derf?

Of en ſoudt ghy 't niet verdragen
Amſterdam. Avereechte Maſten-woud,
Wonder-weelde van onſ' dagen,
Veen vol ſteenen, ſack vol goud?

Wel, ick lov' u alle t'ſamen,
Swijge wat een yeder feilt,
Roem uw' eere, vier uw' namen;
Maer waerom ſoo wijd verſeilt?
Moet ick wederom vervallen
Op mijn' eerſt bedorven ſmaeck;
Noch en vind ick niet in allen,
Dat mijn' Linde-laen genaeck'.

Linde-laen, mijn ſoet verſinnen,
Waer ontgin ick uwen roem,
Aen uw' ſchorſſe taey om ſpinnen,
Aen uw' ſtam, uw blad, uw' bloem?
Schors, en ſtam, en bloem, en blad'ren,
Yeder eiſchte ſijn verhael;
Laet my een uyt allen gad'ren
Als u eigen altemael.

Sal de Vinder niet bekennen
Van den tweeden Blixem-ſlagh
Die Vulcaen van uyt ſijn' dennen,
Maer benijdende, beſagh,
Dat ſijn' geele Solfer-kruymen,
Dodon. Herb. l. 29. c. 16. Dat ſijn ſnelle flicker-Sout,
Loot of yſer niet doen ruymen
Sonder uw verkoolde hout?

Sal de Kruyden-kieſer ſeggen
Ib. Add. Dat hy oyt op rauwe wond'
Soeter Balſamen te leggen
Dan uw blader-knauwſel vond?
Ib. Sal hy 't jaer-gety verwinnen
Van de ſware Struyckel-ſucht,
En gereeder baten vinnen
Dan de geeſten van uw' vrucht?

Sulcker

Sulcker tacken, ſulcker blâ'eren,
Sulcker ſtammen, ſoo gela'en,
Vind ick twee-mael twintigh paeren
Over eene lenghde ſtaen.
Knoopt nu all' uw' Marmer-bogen,
Roomen, in een' Regel-ry,
Noch en ſal ick niet gedoogen
Dat het ſulck'en rye zy.

Laet ick dan mijn ooge weiden
Over d'een of d'ander kant,
'k Vinder altijd-groene weiden,
Met geſtichten om-geplant;
Yemand ſal my konnen thoonen
Of meer huyſen, of meer houts,
Maer waer ſagh men oyt bewoonen
Soo veel Stads, in ſoo veel wouds?

Schoone ſpitſche gevel-toppen,
Die uw' flickerende ley,
Die uw' weder-wijſe knoppen,
Als een' jonge Joffer-rey,
Neffens eene ſiet ſtaen glimpen,
Laet my groeten in uw' roy
(Tegen 't booſe laſter-ſchimpen)
't Opper-puyck van al uw moy.

Welkom dan, herſtelde ſtijlen,
En wel eer *Mis*-bruyckte vloer,
Tot het knarſſen van de Vijlen
Op het grove Blixem-roer,
Op den fellen Menſchen-moorder,
Op de ſnelle Slinger-ſlangh,
Beenen-maeyer, Mueren-boorder,
Donder-doover, Duyvel-ſangh.

Welkom, vry-geſproken mueren
Van de ſwarte ſlaverny,
Even lange moet ghy dueren
Als de Wereld Wereld zy;

Langhſaem moet u wedervaren
't Slijtigh knagen van den Tijd,
Lange blijven uw' Pilaren
Vrede-ſtammen, Ketters-nijd;

Lange moeten in u dond'ren
Wetten, woorden, waerheit, eer,
Straf, genade, wercken, wond'ren
Van den Eenen aller Heer;
Lange moeten u begeven
Schande, ſcheuringh, hoon en ſpijt;
Lange moet ghy ſtaen en leven,
Lange weſen dat ghy zijt.

Maer mijn Peerd ontloopt ſijn' toomen,
't Is te langh de ſtraet bepraet,
Daer ſoo dichten huys van boomen,
Daer ſoo ſoet'en weide ſtaet;
Nu wel aen, gevlochten ſpruyten,
Eer my weer mijn' hand ontvaer',
Laet ons uwen roem ontſluyten
En beſluyten met het jaer.

LENTE.

Wat en komt my niet te vooren
In 't herdencken van den Tijd,
Die ghy; even als herboren,
In uw' kindſche ſtonden zijt;
In de dry-mael dertigh dagen
Als des hemels Kandelaer
Over't Bockgien wordt gedragen
Naer den Stier en 't Kinder-paer;

Als de Locht begint te lauwen,
d'Aerde opent ſchreef by ſchreef,
't Weeldrigh Vee begint te kauwen
Daer het Schuytjen onlanghs dreef?
'k Sie uw' bolle botgiens berſten,
'k Sieſe baren elck haer blad,
Als een vruchtjen dat haer perſten
Doe't in 's moeders darmen ſat:

'k Sie

'k Sie die onlanghs doove ſtruycken
En ſoo menig' ſchraelen tack,
In een' oogenblick ontluycken,
Weinigh min als onder dack:
Onbegrijpelick vermogen
(Spreeck ick dan den Hemel aen)
Hoe veel meer beſien ons' oogen
Dan ons' herſſenen verſtaen!

Maer oock daelen mijn' gepeinſen
Somtijds uyt de locht in 't ſlijck:
(Wie kan heel den menſch ont-veinſen
Dat hy nergens uyt en kijck'?)
Nieuwe ſpruytjens van der aerde,
Heb ick menighmael geſeit,
Hoe veel hooger is uw' waerde
In uw' jonge weinigheit!

Waerd'er altijd ſulck'en dierte
In de Haeghſche Vryer-ſchaer,
En 't geraege Broeck-gedierte
Niet ſoo dicht geſaeyt en waer;
O! wat ſoudt'er op een woelen
Om ſoo menigh Vryer gaen,
Die ſijn' waerde nu moet voelen
In de menighte vergaen!

Somtijds heb ick weer gaen ſingen,
Soo ick 't niewe loof beſagh,
Ey! hoe ſoet zijn 's werelds dingen
Op den eerſten niewen dagh!
Maer, ô lichte ſchaduw-vreughden,
Hoe vervalt ghy in 't verſlijt,
Hoe kan alle niew ontjeughden
Met het grijſen van den Tijd!

Hebben niet de jonge jaeren
Die ick van den hemel houw'
Menigh haeſtigh paer ſien paeren
Met een 's anderdaeghs berouw?

Waer uyt moght de wortel ſpruyten
Die het mis-genoegen gaf?
't Vonnis kan ſijn ſelven uytten,
't Jonge lieve niew was af.

Jonge, lieve, niewe blaertjens,
Schepſeltjens van eenen nacht,
All' uw' a'êrtjens, all' uw' haertjens
Zijn ons nu in eer en acht;
Maer hoe milder ghy uw' tacken,
Met uw' breeder groente vult,
Hoe uw' eere meer ſal ſacken,
Hoe ghy minder gelden ſult.

Dan de reden ſal my leiden
SOMER. Tegen ſtroom van 's werelds waen,
En uw' waerde doen verbreiden
Beid' in 't groeyen en 't vergaen:
Siet, den Hemel is aen 't branden,
En ſijn Lichter op het hooghſt,
Spouwt de Land-man in de handen,
't Is op hope van den Ooghſt.

Dry-mael dry en ſeven uren
Sien ick Titan op de jaght;
Qualick ſeven kan hy duren
Tot het nutten van den Nacht;
Minnen-yver doet hem loopen
Naer de Vrijſter die hy ſiet,
(Blinde Minnaer! ſtaeck uw loopen,
't Is het Lauwer-meisken niet:)

Wie wil nu het Bedde ruymen
En het klamme peuluw ſweet,
Wie wil met my uyt de pluymen
Daer ick hem te leiden weet?
Op, mijn' Hagenaers, mijn' Vrinden,
Dit's te lang'en Somer-nacht;
Beter buyten in de Linden
Naer den dageraed gewacht.

Hier

Morgen-ſtond.

Hier is alle Dier ontſlaepen,
Hier is 't Krekeltjen aen 't gaen,
Hier begint de Spreeuw te gaepen,
Hier is 't Quackeltjen aen 't ſlaen,
Hier de Nachtegael aen 't neuren,
Hier de Diſtel-vinck in ſwangh,
Hier de Tortel-duyf aen 't treuren,
Hier de Lijſter aen den ſangh,

Hier is Kauw en Kraey aen 't reppen,
Hier de Reiger in de lucht,
Hier den Oyevaer aen 't kleppen,
Hier de Swaluw in de vlucht,
Hier de Koeckoeck aen het ſtuyten
Over yemands ongeval,
(Iſſer yemand die ſijn fluyten
Leeren moet, of leenen ſal?)

Kan u 't hooren niet betrecken, (beheugen)
Gunt het ooge ſijn vermaeck;
Siet de Dagh-bodinn' haer recken,
Recht al ſchoot ſy uyt den vaeck:
Koſt haer grijſe boel verjongen,
'k Wedd hy hadſe noch te bedt,
Daer ſ' hem nu is langh ontſprongen,
Kap en tuyt en al geſet:

Kap en tuyt als gulde ſtraelen,
Ooge-lichten als Robijn,
Wangh en lippen als Coralen
Is haer dagelickſche ſchijn:
Vryers, al uw jonge leven
Op het ſchoonſte ſchoon verhit,
Komt, en helpt het vonnis geven,
Iſſer ſchoonder ſchoon als dit?

Komt, en helpt my opwaerts kijcken
Langhs der Linde-toppen Goud,
Daer ſy 't nat gaet overſtrijcken,
Dat haer Broeder ſtracks ontdouwt,

Psalm 19.

Hy als Bruydegom behangen
Met çieraeten over hoop,
Hy als Prince vol verlangen
Na de voor-eer van den loop.

Op, geſellen naer de Linden,
Op, mijn' mackers, op mijn' mans,
Die hem reedſt te veld' ſal vinden
Spaer ick noch een' buyten kans:
Laet ons ooge ſoo wat weiden,
Miſſelick waer by de ſtraet,
Deur, of Venſter, of van beiden
Hier of ginder open gaet:

Sulck een' Venſter moght'er klappen,
Sulck een Deurtje moght het zijn,
Sonder yemand te beſnappen,
't Waer een tweede Sonne-ſchijn:
Hemel, laet u niet mishagen,
Voert ghy ſchooner lichten twee
Die der duſend met hun dragen,
Hier beneden iſſer mé.

Sulck een' Venſter moght'er luycken,
Sulck een Deurtje gapen weer,
't Waer wel voor een baeck te bruycken
In het klippigh Minnen-meer:
Koſtelicker minnen-balſem,
Quam daer nemmermeer in 't licht,
Dan getempert met den alſſem
Van een nuchteren geſicht.

's Morgens raeckt men aen de waerheit,
Wat het Meisken voor geſtel,
Wat voor haer, en ofs' oock haer heit,
Wat gedaente, vleeſch of vel:
's Morgens, eer de lippen kleven,
Eer de plaeſter ſtaet te pronck,
Eer de poeyer-dooſen geven
Dat den Hemel noyt en ſchonck,

Eer

Eer de Lobben, eer de Bouwen,
Eer de Kragen, eer de Kant,
Eer de Wiecken, eer de Mouwen,
Eer de Ketingh, eer de Want,
Eer de Boorden, eer de Banden,
Eer de Reepen, eer de Rock,
Eer de Moffel, eer de Randen,
Eer de Vlechten, eer de Lock,

Eer de Tippen, eer de Knoppen,
Eer de Steenen, eer de Veer,
Eer de Wrongen, eer de Doppen,
Eer de Peerel, eer de Speer,
Eer de Tuyten, eer de Quicken,
Eer de Krullen, eer de bras,
Eer de Linten, eer de Stricken
Geven datter noyt en was.

Ginder ſalder een' ſtaen geeuwen,
Herwaert ſtaeter een' en nieſt,
Beid' behangen als de Leeuwen
Die men voor de ſchoonſte kieſt,
Beid' bedot, bedoeckt, befommelt,
Beid' de mutſen over 't oogh,
Beid' beſweet, begroeyt, begrommelt,
Beide. Zedigh; niet te hoogh.

Siet mijn' Vryers, ſiet mijn' quanten,
Siet mijn' herſſelooſe maets;
Dit zijn menighmael de Danten
Die u koſten ſoo veel praets,
Soo veel pronckens, ſoo veel çierens,
Soo veel vleyens, ſoo veel doens,
Soo veel eerens, ſoo veel vierens,
Soo veel ſtrijckens, ſoo veel ſchoens.

Oh! wat rijſen my de haeren
In 't bedencken van den dagh,
Als'er twee te bedde gaeren
Daer noyt Hy de Sy en ſagh;

Daer een ſlechtaert is bevangen
Met de Veeren voor de Huyt,
Met de Verwen voor de Wangen,
Met de Kleeren voor de Bruyd.

Hola, Meisjens, buyten jocken,
Noode bouw ick op 't geval;
Deckt men ſoo veel met de rocken?
Beter buyten Holland mal;
In de warme Zuyder landen,
Gaet het vryen wel ſoo vaſt,
Op een anders oogh en handen,
Op een anders trouwen taſt.

Middagh. Maer de Vroegh-tijd is verloopen
Naer ick 't aen mijn praeten peil,
En de Sonne ſchier verkropen
Op den kant van 't Zuyder-ſteil;
Daer begint de ſtraet te legen
Van haer morgeſtonds-gewoel,
Daer ontvolckeren de wegen,
Daer is alle man in 't koel.

My en ſult ghy niet verjagen
Felle Straelder van om hoogh,
Snelle Meter van onſ' dagen,
Jaeren-paſſer, Rond-om-oogh,
Dampen-trecker, Somer-brenger,
Dagh-verlenger, Vruchten-baet,
Beeſten-bijter, Vel-verſenger,
Blond-bederver, Joffer-haet,

Wolcken-drijver, Nacht-verjager,
Maen-verraſſer, Sterren-dief,
Schaduw-ſplijter, Fackel-drager,
Dief-beklapper, Bril-gerief,
Linnen-bleicker, Tuyten-kroller,
Al-bekijcker, Nummer-blind;
Stof-beroerder, Hemel-roller,
Morge-wecker, Reiſer-vrind:

Laet

Laet uw' vlammen elders blaecken,
Over 't onbeboomde vlack;
My en ſullen ſy niet naecken
Door 't geſloten Linden-dack;
Hier beroep ick 't bitſte bijten
Van uw' meer als dollen Hond;
Maer hy ſouw' ſijn' tanden ſlijten
Eer hy my te vatten vond':

Jae, vergadert all' de Dompen
Daer het vochtigh Veen af ſweet,
Laetſe t'ſamen neder plompen
In een dichte droppel-ſpeet,
Noch en ben ick niet verlegen,
Noch en ſchrick ick niet voor 't nat,
Koel in hitte, droogh in regen,
Sit men onder 't Linden-blad.

Wat en had ick niet te ſpreken
Van de ſoete Zephyr-ſucht,
Die door 't loome loov komt breken
Met een' ruyſſchende genucht;
Met een' flauwe Somer-ſoelte?
Ah! wat heb ick dick geſeit;
Sit ick in een' groene koelte,
Of een' koele groenigheit?

Koele Cloris, wreede Marmer,
(Hoord' ick onlanghs hier ontrent
Suchten een' door-ſchoten karmer
In ſijn' weelderigh ellend)
Koele Cloris, al mijn hopen,
Die my mijn' getrouwigheit
Soo veel hooger doet bekoopen
Als ſy boven d'uwe leit:

Heeft u 't ſweeterige bangen
Van den doffen Somer-brand,
Nu ſoo dickmael doen verlangen
Naer den dichten Linden-pand,

Hebt ghy ſijn' gewenſchte lommer
Nu ſoo menighmael gebruyckt,
En de laffe middagh kommer
Hier ſoo menighmael ontduyckt,

Sonder emmer t'overwegen
In uw over-aerds verſtand,
Hoe hem 't herte-pack moet wegen
Die geſtadelicken brandt;
Die de ſtralen niet moet dragen
Eener Sonne verr' om hoogh,
Maer van bijds de flicker-ſlagen
Van uw een en ander oogh?

Een en ander Oogh, de tortſen
Van mijn' blind-gehockte jeughd,
Vonck en voedſel van mijn' Kortſen,
Mijn verſchricken en mijn' vreughd,
Oogen, die my doet beſwijcken
Onder 't hitſigh ſtrael-fenijn,
Sult ghy Cloris noyt doen kijcken
Hoe ick ſmeltende verdwijn?

Sal ſy nemmermeer ontdecken
Door uw' gittige Cryſtal,
Dat my eene ſucht kan trecken
Uyt het bitter ongeval
Van mijn' altijd-verſche wonden?
Cloris brandt al wat ſy ſiet,
(Ondoorgrondelicke gronden!)
Datſe brandt en ſiet ſy niet.

't Liep hoe langhs hoe meer op 't mallen
Met de bloed ſijn' kinder-tael:
Dan den avond is aen 't vallen,
't Waer te langen nae-verhael:
Vryers, wilt ghy dieper delven
Daer ick willens blijve ſtom,
Daelt een yeder in u ſelven,
Dat, en erger gaeter om.

Dauw

Avond-ſtond.

Dauw en doncker zijn aen 't ſacken,
Son en Hoenderen te koy,
Alle gevels, alle tacken,
Alle Meisjens even moy,
Alle kaeckjens even blooſigh,
Alle ooghjens even gauw,
Alle lipjens even rooſigh,
Alle mondtjens even nauw.

Achter nu, verkeerde wijſers,
Die de waerheit lede-breeckt,
Hard-gehoofde logen-prijſers,
Die voor reden noyt en weeckt;
Die ſoo werckelicke ſtraelen
Als de keerſſen van den Nacht
Over heel den menſch doen daelen
Al gevoelende veracht.

Komt de Minnen-moer niet blincken
Even als de Dagh verſpaeyt,
Even als de Wielen ſincken
Daer de Sonne-karr' op draeyt?
Zijn oock niet de Avond-ſtonden
Altijd ſoeter als het licht,
Altijd handiger bevonden
Tot de vrye Vryer-plicht?

Menigh Sletgien ongehavent,
Menigh onbeſneden Sloor
Sal bekennen dat den Avend
Deckſel is van alle goor;
Datſe met dien ſlimmen gevel,
Met dat muffe ſnot-verlaet,
Met dien ſpitſchen ſneppe-ſnevel
's Avonds op haer ſchoonſte ſtaet.

Maer, om lack by lack te ſtellen,
Menigh Kalver-jonge maet,
Menigh knechjen ſoud' ick tellen
Dat den Avond niet en haet;

Dat

Dat de duyſterheit doet breken
Door het bloode ſchaem-verſchiet,
Dat den doncker meer doet ſpreken,
Dan het licht hem dencken liet.

O! de malle mijmeryen
Die een Minnen-alver ſtort,
Moeten veel geladder glyen,
Daer hy niet geſien en wordt:
Maer oock in een' jongen ſchroomer
Heeft het reden en bedied,
Emmers is hy altijd vromer
Die ſijn' vyand niet en ſiet.

Hier uyt groeyt het jeughdigh krielen
Nae der Linden-duyſterheit,
Hier uyt kittelen de hielen
Met als 't Klockje, Negen, ſeit;
Hier uyt is het niet te houwen
Al wat op het vryen ſtaet,
Hier uyt moeten Broeck en Bouwen
Met de Vleer-muys op de ſtraet.

Linde-blaedjens, luyſter-vincken
Van ſoo menig' apen-klucht,
Van ſoo menigh traen-verdrincken,
Van ſoo menig' ſotten ſucht,
Helpt my tuygen wat een karmen,
Wat een ſtommelend gelaet,
Wat een blindelingh om-armen
Onder u niet om en gaet.

Trijntgie, ſey daer leſtmael eenen,
By men eer, ick hebje lief,
Van de kruyn af tot de teenen
Staen ick onder you belief;
Laet me draeven, doet me loopen,
Heet me ſtappen as een' Tel,
Doet me ſchencken, hiet me koopen,
Siet wat ickje weyg're ſel.

Dirckgien

Dirckgien (hoord ick ſtrack een' ander)
Sel 't dan nummer weſe, kind ?
Smackje ſtaegh een oogh op Sander,
En mijn' woordgies in de wind?
Staet ſijn mutsje ſoo veul trotſer,
Soo veul vlugger as het mijn,
Hanght mijn rockje ſoo veul ſchotſer,
Soo veul loomer as het ſijn ?

Weer een ander van ter zyen;
Nouw, men Troosgie, ſtoor je niet,
Liever as ick Griet ſouw vryen,
Liever as ick you verliet,
Lagh ick levendigh bedolven
Daer ick jegenwoordigh treê,
Liever in de groene golven
Van de Schevelinger zee.

Weer een ander. Wel, Agnietgie,
Wel, men hartje, wel, men longh,
Hoe beviel je 't leſte liedje
Dat ick giſter avond ſongh?
Heer! wat ſtond ick nat bedropen
Voor je deurtgien in dat weer,
Daer jy dichgies laeght ekropen
In de lodderlicke Veer.

Noch een ander, op een banckje:
Wel eſeyt, mijn' ſoete Moer;
Jouwenthalven, ick bedanckje,
Maer hoe iſt met Vaer en Moer?
Wat! ſe mochte ſoo langh grollen,
'k Sou ons raeye met ons tween
Op en wagentje t'ontrollen
Al dit moeyelicke, Neen.

Weer een ander aen een Boompje:
Dat 's nouw al men Moettjes goed,
Maer dan heb ick noch en Oompje,
O wat iſt en rijcken bloet!

Met ſen bogert, met ſen weuningh,
Met ſen Koren, met ſen Ooft;
Claer, je Vryer is en Keuningh,
Al dit hanght hem boven 't hoofd.

Noch een ander van 't gebroedſel
Dat of Pen, of Degen voer':
Mijn ſoulas, mijn vreughden-voedſel,
Ah! quitteert U. E. la Cour?
Sult ghy eewigh abſenteeren?
('k Schat de Meid naer Leiden voer)
Wilt mijn flames obligeren
Met een expedit retour.

En noch een van ſulcke Veeren:
Wel bizearre van humeur,
Sult ghy my ſans fin traineren
Met ideën van faveur?
Neen, reveſche, neen volage,
Dus en magh 't niet langer zijn;
Meſpriſeert ghy mijn ſervage,
Auſſi fayje ton deſdain.

Deſe zijn de ſoete vruchten
Van de vrye Vrydoms vreughd;
Deſe zijn de puyck-genuchten
Van een' ongebonden jeughd:
Al dit wonderlick vertellen
Volgh ick met een vrolick oor,
En wie ſouder derven ſtellen
't Selver ſeggen voor 't gehoor?

O! daer gaen ick vleugel-ſpreyen
Als een henne-looſen haen,
Lacchen in eens anders ſchreyen,
Baeden in eens anders traen:
Niet dat ick my ſoeck te blijden
In mijn even-broers verdriet;
Maer noch vindt hy vreughd in 't lijden
Die het ſonder lijden ſiet.

Hooger,

Hooger, hooger mijn Gedichte,
Uyt de laeghten op 't geberght;
Ginder krijgh ick in 't geſichte,
Dat u all' uw' krachten verght;
Ginder is een' wolck aen 't drijven
Van een over-volckigh Volck;
Maer wie ſal uw Volck beſchrijven,
Volle Volcken-rijcke Wolck?

Pronckt op 't ſchoonſte, Linde-toppen,
Reckt ſoo verr uw' groente reckt;
Soo veel ſoo-veel-waerde koppen
Hebt ghy nemmermeer bedeckt.
Sien ick niet voor henen ſtappen,
Bhemer-vorſt uw' eigen Voet,
Die noch Arenden betrappen,
Noch vertrappen ſal, of moet?

Sien ick niet uw' hand geleiden
't Waerde Britten-lands Juweel,
Dat de Hope noch doet beiden
Naer een dubbel Scepter-deel?
Door-en-door geſifte Zielen,
Die, in weinigh jaeren-tal,
Teenen hebt geſien en hielen
Van het ſlibberigh geval;

Moete noch de ſpruyt herbloeyen
Van uw vroegh-beſnoeyt gebied,
Soo ghy 't Linden-loov hergroeyen
Nae ſijn jaerigh ſnoeyen ſiet:
Weere noch des hemels ſegen
Swaerder onweer van uw bloed,
Soo hy van u Son en regen
Onder deſe bladers doet.

Maer, Getrouwe Leeuwen-hoeders,
Spangiens uyterſte gevaer,
Oud' en Jonger *Naſſau*-broeders,
Onverwinnelicke Paer,

O twee van de wonderheden
Die de wereld in haer ſiet,
Geeft my toe een' vrye reden,
Deſe gangh en paſt u niet.

Soecken wy u dan t'ontrecken
't Nutten van dit Somer-pad?
Neen; maer wenſchen u te decken
Onder een verdiender blad:
Emmers waer u niet te thoonen
Halven Hollands yver ſchier,
Waer al yeder tack een kroon, en
Yeder Linden een Laurier.

U alleen, ontbonden Schaepen,
Joffer-volgers, Haeghſche jeughd,
Minne-kinders, u te raepen,
U vermaen' ick deſe vreughd.
Vat de dagen by haer' veeren,
In haer bloeyen, op haer puyck,
Eerd'er noch vier vijftien keeren
Naeckt haer droevigh ongebruyck.

HERFST. Dan ſal dack en tack ſtaen ſchreyen
Met een' vochten Herfſten-traen,
Dan ſal ſtof in ſlijck verkleyen,
Dan ſal dauw in miſt vergaen,
Dan ſal yeder blaedtjen ſpreken
Dat het Linden-rijs ontſwaeyt,
Meiskens, leert den hooghmoed breken,
Alle ſchoon-in 't-oogh verwaeyt.

Waer is 't groen dat noyt en dordde
Onder 't nijpen van den Tijd?
Soo ick ben ſtaet ghy te worden,
Onlanghs was ick dat ghy zijt;
Hier in zijn wy t'ongelijcken;
Dat ick hadde wacht ick weer;
Maer uw luyſter-ſchoon gaet wijcken
Buyten hoôp van weder-keer.

Schoonheid, plaeſter van gebreken,
Oogh-verleidſter, ſchaduw' ſchim,
Wordt ghy Boomen vergeleken,
Oordeelt niet het oordeel ſlim;
Soo magh uwe glans beſwijcken
Met der jaeren Winter-keer,
Linde-tacken te gelijcken
Waer u t'onverdienden eer.

Laet eens ouderdom doorgroeven
Dat geladde velle-veld,
Dat geen' ſpiegel laet behoeven
Die ſijn' rimpels geeren telt;
Laet eens dry verbleven ſtijlen
Van den eertijds Tanden-trap
't Bleecke lippen-hol doen quijlen
Op de kinderlicke pap:

Waer op ſult ghy ſchae-verhaelen
Nae ſoo grondelooſen val,
Waer iſt, naer ſoo diep'en daelen
Dat u aengenamen ſal?
Zijn 't de ſilver-haere vlechten
Daer ghy eindelick op ſwilt?
Neen, ſy ſullen u verſtechten
Daer ghy noch op ſtoffen wilt.

Maer, laet Maend en Jaer verouwen,
Laet verdorren al dat groeyt,
Laet het lochten-vack verkouwen
Laet verkorſten al dat vloeyt,
Noch al pleit ick voor mijn' Linden,
En haer winter-grauwe rijs,
Sonder oyt ververwt te vinden
Schoonder groen in ſchoonder grijs.

Luſt en hoôp van ſien en leeren
Hebben my wel eer geruckt
Daer men boven alle leeren
Naer de hooghſte hooghden buckt;

Daer den onervaeren reiſer
Bergen ſiet en wolcken zeit;
Daer u, Roomen, van uw' Keiſer
's Werelds maeckſel ſelver ſcheidt.

'k Heb die eewigh-witte ſteilen
Beid' bekeken en beſchrijdt,
(Feil ick, Liefde help' my deilen
Onwaerachtigheits verwijt)
Maer, beſneeuwde Linde-kruynen,
Noch verwacht ick te verſtaen,
Waer in die bevroſen duynen
Boven uwe waerde ſtaen:

Spitſen ſy haer' Hemel hooghte
Op uw' neder-daligheit,
Duyſtert weer haer' altijd drooghte
Met uw' nemmer-ſchraeligheit:
't Schoon van 't Alle ſtaet in 't ſcheelen,
Nergens woont het heel in een,
Die het maecke wilde 't deelen
Veel in allen, al in geen.

Wat gewenſchter erve-looten
Heeft Sijn' hand u toe-geſomt,
Half-gepreſen Linde-pooten
Daer men t'einde prijſens komt,
't Zy ick op 's jaers kinder-dagen,
't Zy ick op ſijn' jeughde kracht,
't Zy ick op ſijn' vochte vlaegen,
't Zy ick op ſijn ſterven acht!

O! dien eewigh buyten kommer
Van ontijdelick verlet
Onder 't ſpelen van uw' lommer
Af te leven waer' geſet!
O! die eewigh als gevangen
Binnen deſe paelen laegh!
Wat veranderlick verlangen
Voerden hem uyt uwen *Haegh?*

Maer,

Maer, ô Wiege van mijn leven,
Voeſter, Minn', en Baecker-moer,
Wilt my, Vader-land, vergeven,
Wenſch ick buyten 't reden-ſnoer;
Noch en legh ick ſoo begraven
In mijn' lecker' luſten niet,
Ick en wiſtſe wel t'ontdraeven
Daer 't my uw' begeerte ried.

Emmers dat ick adem-ſuyge,
Dat ick vocht en voedſel treck,
Dat ick tongh en leden buyge,
Dat ick lijf en leven ſtreck,
Emmers hoort u 't half bedingen
Deſer gaeven vruchten toe,
Emmers hebt ghy half te dwingen
Wat ick ben, en kan, en doe.

Iſſer dan of doen, of kunnen,
Of bedencken binnen my,
Houd ick van des Hemels gunnen
Dat uw' gunſte waerdigh zy;
Heet my uyt uw' boeſem ſcheyen,
Heet my vluchten met een' wenck,
Moet ick ſtrack in Sout verkeyen
Daer ick maer te rugge denck.

Heb ick eens de krijtte Stranden
Weſtewaert voor u beſeilt,
Heb ick eens der Zuyder-landen
Steilſte ſpitſen af-gepeilt;
Noch die hand om eer te winnen,
Noch die voet om verder gaen,
Noch dat herte, noch die ſinnen
Bieden u haer' plichten aen.

't Waer te Wijvelicken ſorger
Die niet allen Wereld-grond,
Aller menſchen medeborger,
Vaderlands gelijck en vond;

Die

Die niet even achten konde
Of hem Noord of Zuyden ſagh,
Of hem 't Bedde-gaen beſonde,
Of het rijſen van den dagh.

Is doch 't Vaderland te minnen
Boven al dat min-verleidt;
Stijght dan hemelwaert, mijn' Sinnen,
Daer uw' Vader-erve leit:
Ziele, ſtreckt uw' traege vlercken
Daer ghy her-geſonden zijt,
Leert op 't ſonder-ende mercken
Eer uw endelick verſlijt':

Leert het ſtof uw ſtof bevelen,
Leert ontſtrammen eer ghy loopt,
Leert u van uw ſelven ſtelen,
Leert genaecken dat ghy hoôpt:
Maer oock, Heer, om Dijner eeren,
Eewigh Een, en eenigh Goed,
Leert haer uyt Dijn' Leere leeren
Wat ſy leeren leeren moet.

Einde des tweeden Boecks.

DERDE BOECK.

ZEDE-PRINTEN

Ende

STEDE-STEMMEN.

ZEDE-PRINTING
STEDE-STEMPLING

DERDE BOECK.

ZEDE-PRINTEN.

VOORSPRAECK DER SELVE

Aen mijn' Broeder,

DEN HEER

MAURITS HUYGENS

Secretaris van State.

'k Sal hem ernſtigh heeten liegen
Die ſich ſelven wil bedriegen,
En beſchuldigen mijn' Pen
Daer ick ſchuldeloos af ben,
'k Sal geen' Vyanden verdraegen
Over ſegge-ſucht te klaegen,
Die mijn' herſſenen, geroert,
Door mijn' tanden hebb' gevoert:
'k Wil geen' vrienden laeten dencken
Dat ick d'eer hebb' willen krencken
Die den eenen van Geboort,
And'ren van Verdienſten hoort.
Goede, die ick heb verheven,
Quaede, die ick heb gedreven
Voor de geeſſel van mijn' mond,
'k Segh hier, dat ick noyt en vond
Dien al 't goede kon' betaemen,
Dien al 't quaede kon' beſchaemen
Dat ick van de Goede ſegg,
Dat ick op de Quade legg.
Deughden heb ick willen paeren,
Ondeughd heb ick willen ga'eren
En verhechten in een' klomp,
Naer my hier de Deughd toe glomp,

Tales neque o monſtrare, & ſentio tantùm. Juven.

Naer my daer de ondeughd terghde,
En haer' open ſchande verghde;
Om den Goeden tot het Beeld
Daer een yeder 't ſijn in deelt,
't Beeld van deughden, 't Beeld van Eeren,
Soo ſijn' liefde te vermeeren
Dat hy 't, verder van verſchill,
Heel end' al gelijcken will';
Om den Quaeden haer afgrijſen
Soo afgrijſelick te *prijſen,
Dat de quaedſte van den hoop
Voor ſijn' eigen ſchaduw loop'?
Eerſt-geboren van mijn' Vader,
Die, 't bedaeren ſoo veel nader
Als 't van mijne jaeren ſtaet,
Medgenood ter Tafel gaet,
Daer het Staetige beraeden
's Vaderlands gevreeſde ſchaden,
's Vaderlands gewenſchten ſpoed
Tegenſtaet en ſpoeden doet;
BROEDER, deel van deſe Ziele,
Die my niet te deel en viele
Om Gebroeders naem en eer
Door den etter van een zeer
Daer ſy noyt de puyſt af kenden
In de laſteringh te wenden,
En bekruyſen oock het wit
Dat hun in de oogen ſit:
Weeſt mijn Tuyge by den Goeden,
Die het niet en wil vermoeden,
Treedt de Booſen op den teen,
Die 't my geerne overſtreên:
Doetſe van de Leſſen hooren
Die uw' kinderlicke ooren,
Die de mijn' van teerer Jeughd
Gaepen leerden na de Deughd;
Doe de Vaderlicke hoede
Van ſijn' vriendelicke roede,

* *Eſtimer.*

Inſuevit Pater optimus hoc me: Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notanda, Hor.

Die

Die nu, van het eerſt verloſt,
't Ander leven heeft begoſt,
Waeckten over 't groen bewegen
Dat wy in den boeſem kregen,
Met een' rechter tegen-bocht
Waer 't hem ſlincks genegen docht:
En ſy ſullen leeren weten
Dat ick niet en heb gegeten
d'Eerſte Boter na de Mem,
Sonder ſtadigh Sijner ſtem
Kinder-tuchtelick vermaecken
Boven 't voedſel uyt te ſmaecken,
En genieten onbedocht
Daer mijn' Ziel op teeren moght:
Tuchtingh van vergulder waerden,
Die ſijn' ſorgen op vergaerden,
Die ſijn' vreeſe, die ſijn' Min
Stortten in mijn' hollen ſin;
Tuchtingh op de vorm gegoten
Die de Grootſte aller grooten
Met Sijn' vinger in de Wolck
Groefde voor ſijn eigen volck. Exod. 13. 18.
Willen ſy daer op gedencken
Dat het allereerſt beſchencken
't Emmer-onbeſchoncken vat
Soo doorweickt in 't eerſte nat,
Dat het ſweeten noch bevrieſen
d'Eerſten geur kan doen verlieſen,
Die, tot dat het ſterven gaet,
Door en door de ſcherven ſlaet:
Mog'lick ſullen ſy beſluyten,
Allen weder-waen te buyten,
Daer ſoo vroegh, ſoo trouw'en hand
Soo voorſichtigh heeft geplant,
Hooren ſchaedeloose vruchten
Van profijtige genuchten
Aen de tacken, om de bla'en,
In de greppelen te ſtaen.

Sulcke, BROEDER, ſulcke derv' ick
(Daer op lev' en daer op ſterv' ick)
Voor de booſe, voor de go'en
Deſe vruchten noemen doen.
Wiltſe ghy ſoo helpen noemen,
En den logenaer verdoemen,
Die my geerne ſchieten ſagh
Daer ick noyt op aen en lagh,
'k Sal een heugelick verdraegen
Vinden in de valſche ſlagen,
En de veilſte ruſt van al
In uw eenigh welgeval.

LEDIGE

LEDIGE LESER.

NOch deſe dry woorden, tot Voorſtraeck van den nieuwen naem dien ick deſe onder ons nieuwe maniere van Schriften gegeven hebbe. De Griecken, daer van wyſe te leen houden, ende onder haer Theophraſtus, die de ſijne ſchreef op het 99. Iaer ſijns ouderdoms, noemdenſe CHARACTERES: mijns bedunckens verre eigentlicker dan de ſuyverſte onder de Romeinen, dieder NOTATIONES af gemaeckt hebben. Dat ſullen my toeſtaen alle die gedencken dat onſe eewige Salighmaker de Character van God des Vaders weſen wert genoemt; met ſoo krachtigen beduydinge, datſe de geleerſte overſetters in geene Taelen mijner kenniſſe, ſonder omſtraeck, ten rechten hebben weten naer te komen. Signum, Species, Imago, Figura, ende de woorden die de hedendaeghſche Taelen van deſe Latijnſche verſchapen hebben, konnen den Text hier in niet voldoen. Daer moet ſulck' eene gedaente uytgedruckt werden, die tuſſchen haer ſelven ende haeren oorſtrongh als geene kenniſſe van onderſcheid en laete; oock min dan men tuſſchen den geſneden ende den gedruckten Segel gewaer wordt. Dien volgende, hoewel wy het in andere als Gods eigenſchappen dus nauw niet en behoeven te ſoecken, om nochtans te thoonen dat mijn voornemen geweeſt is de waerheit ten deunſten te genaken, hebbe ick my oock in deſen aen de Druckſels gehouden: ende wetende dat menſchen handen (die geene twee dingen malkanderen volkomentlick konnen doen gelijcken) geene min beriſtelicke gelijckeniſſen en konnen voortbrengen, dan daer is tuſſchen de vorm ende 't gevormde, tuſſchen de letter ende 't gedruckte, tuſſchen de Plaet ende 't geprintte, hebbe my ſoo langh metten naem van PRINTEN (daer by mogelick de Italianen haer woord Empronte ſouden mogen vergelijcken) voor de Grieckſche Characteres willen genoegen, tot dat my mijne Vrienden t'ſamen den misſlagh ende de beteringh ſullen aenwijſen willen, ende my in de voordere mijne feilen met ſoo oprechten ſuchteloſen gemoed bejegenen, als ick verklaere in allen deſen te werck gelegh te hebben.

Auter. ad Herenn.

EEN

EEN KONINGH.

HY is een' Menighte beſloten in een' Kroon,
Een yeders Opper-knecht; een ſlave ſonder loon,
Het hooge dack van 't Rijck dat al den hagel uyt ſtaet;
Het groote Reken-boeck van al dat in en uyt gaet;
Een Penningh van 't metael daer wy af zijn gemaeckt;
Maer op de reken-ry der duſenden geraeckt;
Een Vry-heer in de boey; een eewige gevangen;
Een bidder met gebied; een ſlot-rijm van geſangen;
Een Blixem die door 't ſtael van allen weer-ſtand breeckt,
En al dat toegeeft, ſpaert; een' wolck die Donder ſpreeckt;
Een' Son die noch gelijck, noch duyſteringh kan lijden,
Of onweer volght'er op en warrelwind van tijden;
Een noodigh onder-God; een ſtadigh man te roer:
Een doel van ondancks pijl, en achterklappers roer;
Een aller voorſpoeds eer en ſchades ſchande draeger;
Een uytgemaeckte Man; een ſchepſel van ſijn' laeger'.
's Volcks will is dat ſijn will voor aller willen will',
Sijn will is yeders wet, ſijn' wet is yeders will;
Cum tot populis ſtipatus eas, in tot populis vix una fides. Sen. Sijn adem ſtickt in 't nauw van lieffelicke liegers,
Van treffelick geboeft, en heer-licke bedriegers;
Die waeyen waerheits locht ſorghvuldigh van ſijn oor:
Is 't dat Sy onverſiens door haer' beſettingh boor',
Sy breecken haer geweld, en door de kromme fluyten
Van hunn' verçieringen ontwringen hem haer ſtuyten.
De vriendſchap kent hy niet; dat 's wedergaden vreugd;
Dier heeft hy binnen geen, en buyten is 't geen' deughd,
Maer eigen baets bejagh; de Vorſten zijn geen' vrinden
Dan om verſekertheit in veel verbonds te vinden;
Soo is de vreeſe meeſt de Kopp'lers van ſijn' trouw,
En, ſchrickt hy voor den Oom, hy maeckt de Nicht ſijn' Vrouw:
Dan is ſijn voordeel min dan van de minſte ſlaeven,
Hy haelt de Meer op ſtal en heeftſe niet ſien draeven.
Sijn' vrienden zijn hem vreemd tot in den hooghſten nood,
Dan raeckt hun 's Vaderlands bederven in ſijn' dood':
Soo langh hem langh geluck de deughd doet warelooſen
Vermengen ſy haer Eer niet geerne met de booſen,

Veel

Veel liever ſtorten ſy haer' traenen in den ſtroom
Daer tegen all' haer' kracht onkrachtigh is en loom.
Sijn' dagen zijn niet ſijn'; de daghraed en de ſorgen
Bekruypen hem gelijck; van Avond af tot Morgen
Geniet hy nauw de ruſt die vaeck ontſtelen kan;
Soo langh hy niet en leeft, leeft hy ſijn eigen man;
Sijn' ſieckten ſeggen hem dat groote bloemen welcken;
Dat doet hem zitteren voor 't ſchuymen van de kelcken,
Voor 't dagelicks gerecht, al diende 't hem ſijn Soon,
Die mog'lick ſtaende voets kan reicken in de Kroon.
Vergulde diſtelen, wie kan men uw verblijden
Door ſoo veel Aloës bedachtelick benijden?
Wie wenſche na de hooghd daer 't ſoo geſtadigh waeyt,
Daer 't ſoo dier ſlapen is en 't hoofd ſoo goe' koop draeyt?

Οὐ χρὴ πανταχόσε δόξαν βαλλεσθαι ἀνθρώπου. Stob.

Φεῦ, φεῦ, τὰ μεγάλα, μεγάλα, καὶ πολλά

νεκρὸ. Stob. ex Eurip. Alcm. *Heu magna magnis ſunt mali obnoxia! Τὸδ' ἔρημον δὴ τῶν θνητῶν βροτοῖς τυραννὶς, οὐχ ὅστις ἀνάδην ἀνάσσεται.* Idem ex ejuſd. Peli. *Exlex poteſtas iſta,* | *quam vulgò ſtupent, Nil aliud eſt quàm ſplendida infelix miſeria.* Ὦ τετυφωμένοι βασιλεῖς, τί πλέον ἔχετε τῶν ἄλλων; Id ex Menand. *Reges ô miſerrimi, nam quid præcipuum tandem habent?*

EEN BEDELAER.

HY is een Aerdſch *Planeet; een' Schildpad ſonder dack,
Hoewel t'huys, waer hy gaet; een' horen-looſe ſlack,
Die ſonder ſout verſmelt; Menſch, menſchelickſt van allen,
Menſch totte menſchlickheit van d'eerſten Menſch hervallen;
Een na-neef van den Krijgh; een' ſpruyt van Overdaed;
Een Monick ſonder kap; een pachter van de ſtraet;
Een' logge-leger-luys, een' inbreuck van de werck-keur;
Een' ſchaduw van het Hof; een ſtoep-ſtijl vande Kerck-deur;
Een karmer om den koſt; een ſuchter van gewoont;
't Verwijt der Chriſtenen daer om-ontrent hy woont;
Het naeckte lidt des lijfs daer af wy leden heeten;
De wey van 't ongediert; het broey-bos van de neten;
Het uyterſte gepoogh van 's Werelds ongeval;
Een niemands bloedverwand; een opgeſchopte bal,
Dien elck een' ander' ſendt, en alleſins moet ſtuyten;
Een rogge kruymelkorf; een Threſorier van duyten.
Sijn' maegh ſit op ſijn' tongh, en maeckt ſe bedel-rap;
Brenght ſy geen' klei ten dijck, dan ſpreeck hy met een ſchrap,
Dan maent hy met een ſtomp, dan ſlaet hy met twee krucken,
En doet medoogentheit den neck ter borſe bucken.

*Dwaelſter.

Quia egens relicta eſt miſera, ignoratur parens. Terent.

Sijn uyterſt toeverlaet is kinder-keel-getier,
Den ooren die wat luſt een' Sackpijp of een' Lier;
Daer brenght hy d'oude Luyt van Orpheus mé ter ſchanden,
Daer dwinght hy Leewen mé, en vanghtſe met ſijn' handen,
Die luy'ren op 't gemack; en, gingh de dagh-rent vaſt,
Soo lief leegh Bedelaer, als ambachtsman te gaſt.
Een Schouteth is ſijn' dood, een Lijckhuys is ſijn leve'n;
Hy loont ſijn' geveren met meer dan hy kan geven;
Den Hemel voor een' dronck is hoogen Intereſt;
Hy leeft van dagh tot dagh; hy ſorght voor 't winter-neſt,
Als 't ſneew geregent heeft; dan ſweert hy by de korven
Die 't Spuy begrommelen met kruy mel-mul van torven;
Hy koelt ſich daer men ſweet, hy warmt ſich daer men beeft,
Meeſt beide kommer-loos; dat 's dobbel wel geleeft;
Hy vindt ſich in 't geniet van deckſel en van kleeren;
Valt 't een of 't ander ſchaers, hy deelt weer met de Heeren.
Non tamen hoc tanti eſt, pauper ut eſſe velis. Ovid. Wat heeft de rijcke meer voor lange voor-ſorghs pijn?
Niet veel. En evenwel, GOD HELPSE die het zijn.

EEN RYCKE VRYSTER.

SY is een' Kermis Gans, die menigh' Boer ontſlipt;
Een' korſſele Goddin, die 't meerendeel belipt.
Nullam inveniesquæ parcat amanti. Juven. Van haere Prieſteren; een been van duſend rekels;
Soo menig' jongen bill' een bolſterbed van hekels;
Een gulde pijl van 't kind dat Venus Moeder heet;
Een ſonderlingh gediert, dat Amber-droppen ſweet,
En Rooſewater piſt; een' duyv voor alle tillen.
Sy kan al wat ſy wil, behalven yet te willen;
Sy is een' Vrijer-wan; een ſchuym-ſpaen van de Jeughd;
Sy quelt ſich in den keur, en 't is haer' meeſte vreughd;
Sy kan van duſend een den Maskers-lap ontbeeren;
Elck Vrijer, is een Mol, en 't vleeſch geldt na de veeren;
Haer' ſproete-plecken zijn onſichtbaer, of van goud;
Tijd, die de vellen ploeght, en maeckt haer nemmer oud;
Men vrijdtſe by Geſant; haer by-zijn is te derven,
Vermits haer' ſchildery, de Grondkaert van haer' erven;
Hoe haer' bors grooter gaet, hoe Sy meer Maeghdoms heeft;
Die erger dencken derft verdient niet dat hy leeft.

Sy

Sy is het Venus-beeld der Pariſen van heden,
Daer Juno noch om lacht, waer' Pallas maer te vreden
Haer ooge ſpreeckt Schiedams; ſijn uytgeſtraelde geeſt
Betoovert Menſchen-vlees, maer beeſten onnae meeſt;
Haer waepen is een' Koey in klaverveld ter weiden,
Die overgeten ſchijnt, en van de melck wil ſcheiden;
Den helm is d'opperhuyv van Landvrouws Koren-tas,
Een' ſtock-bors in de Kroon geſwollen van 't gewas,
Het loofwerck om end om zijn leckere papieren,
En liever parckement, daer ſegelen aen ſwieren;
Haer' Boomen van geſlacht Boomgaerden ſonder end;
Dat 's van het oudſte Eêl, of Eva is ontkent;
Al is ſy klad-papier, ſy heeft vergulde kanten,
En die de hand mishaeght die kuſtſe door de wanten.
Sy haeckt na trouwens nacht, en vreeſt hem bet en bet;
[1] De Bruyd en 't Vrijſter-rijck gaen t'eener uer te bed: (ten.
Dus valt haer 't Ja-woord hard, en 't Neen niet min [2] om 't wach-
Daer 's onraed voor haer' Deur, men trommelter by nachten;
Haer' bell is afgeluydt, de klepel roept genae
Van ſoo veel geeſſelinghs, de Dorpel, Mannen ſtae,
Mijn rug-been gaet te plett; haer' ſtoelen-ſporten ſchreewen
Van onverduldigheit als hongerige ſpreewen;
D'een heetſe Roos of Ster, en d'ander Son of Maen,
Maer meeſte van gevoel, WANNEER VAN WAER-RAECK-AEN.

1 *Imperat ergo Viro, ſed mox hæc regna relinquit.* Juven.

2 *Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet Amantis.* Juven.

EEN GOED PREDIKANT.

HY is een Maeckelaer in ongeſiene waeren,
Die oore noyt en hoord', in 't herte noyt en waeren; 1 Cor. 2. 9.
Een Kock van Hemel-koſt; een koren Wereld-Sout; Matth. 5. 13.
Een Chriſtelick Levijt; een' hand-geleid' in 't woud;
Een' Trommel van genaed; een Afgeſant van boven;
Een wachter op de poort; een ſtoot-ſteen in de Hoven;
Een' ſchaeve van de ziel; een' geeſſel van de ſond;
Een Segger met geſagh; een Viſſcher met den mond; Matth. 4. 19.
Een Tafel-waerd in 't Kruys; een' Fackel uyt de wolcken;
Een Engel in gebeent; een Voor-hoofd aller Tolcken;
Een wecker daer men ronckt; een ſcheider daer men ſchermt;
Een dreiger daer men lacht; een trooſter daer men kermt.

De bloemen van ſijn' tael zijn waerheits bloote leden;
Rom. 9. 19, 20. Sijn groote Meeſters wil is 't ſlot van all' ſijn' reden;
Onraed van woorden-keur beſwaert ſijn' uytſpraeck niet;
Exod. 4. 12. Wel-ſpreken is 't beſtel van Die hem ſpreken hiet,
En altijd ſpreeckt hy wel die boden-brood komt haelen:
Maer geerne laecken wy de laeckers onſer quaelen;
Die ſtormen ſtaet hy uyt, en menigh' bitſen tand,
Een menigh' ſchudde-muts van menigh onverſtand.
't Verleckerend vol-op van troetelende leugen,
Van blinde vrienden-gunſt, en kan hem niet verheugen;
Geleertheit rekent hy onnooſelheit van geeſt;
Gods-dienſtigheit, 't verſchil des menſchen van de beeſt,
Niet redens gaev' alleen. Sijn' boecken zijn de bladen
Pſal. 119. 105. Van 't dubbele Verbond; de fackel ſijner paden
Ontſteeckt hy aen dat licht, dien trooſtelicken brand
Begaeft, beroert, beleidt, ſijn' tongh, ſijn hert, ſijn' hand;
1 Pet. 2. 1. Het veinſen waer' hem konſt; het recht gaen heet hy loosheit;
1 Cor. 1. 20. De Werelds wijsheit, jock; haer' ſchoonſte deughden boosheit,
Haer' ſoetſte reucken, roock; haer' dierſte peerlen ſnot;
En alle vreughd verdriet van elders als van God.
Gedwongen ootmoeds pracht is in hem niet te leſen;
Sijn oogh is nederigh, ſijn' Ziel gelijckt ſijn weſen,
Dat deftigheit bedaert ſoo verr beleeftheit lijdt;
Hy kan door fronſſen ſien, en lacchen t'ſijner tijd;
Sijn' kercken zijn ſoo veel als huyſen van ellende;
Daer oeffent hy 't bewijs van 't ſaligh ſonder-ende,
Daer deelt hy mannelick in yeder eens verdriet,
En plaeſtert grouwel-loos de grouw'len die hy ſiet.
Bekommeringh van Staet, wat Princen doen en laeten,
Bekeurt ſijn' luſten niet; de tijdingh van de ſtraeten
Ontmoet hem overhoeds; hy guntſe niet een oor;
Gods laſteringh alleen ontgrendelt ſijn gehoor;
En daer hy 't los beleid der Koningen ſiet hellen
Tot Godsdienſts ondergangh en waerheits achterſtellen,
Daer roept hy brand, verraed, en, Vorſten, belght u niet,
Act. 4. 19. en 5. 29. Ick buyge voor een' Wet van Hooger hands gebied.
Tit. 3. 8, 9, 10. Geſchillen, 't wilde vyer van al te heete herten,
Tim. 6. 2, 4. Ontloopt hy ruggelingh: men moet hem jaeren terten

Om

Om een uer woorden-ſtrijds; de waerheit met de vré
Verhecht hy echtelick, gelijck ſijn Meeſter dé;
Komt d'een' van d'ander' hand noodſakelick te ſcheiden,
Hy vat de voorſte vaſt, en koppelt weder beiden
Met loſſe knoopen toe, daer koele middelmaet
Met ſtaede weer den ſtrick van d'oude trouw om ſlaet.
Groot Herder Iſraëls, laet Dijn' verkoren kudden
De Vruchten Dijns verbonds van ſulcke tacken ſchudden;
Sendt knechten in den Oogſt van des' en beter' ſtof,
Ons wel-zijn hanghter aen, en ſijns naems eigen lof.

EEN GESANT.

HY is een eerlick ſpie; een buytens-baet-beſorger;
Een hier, een alleſins gevaerlick medeborger;
Eens Vorſtens langhſten Arm; een ongeroepen gaſt,
Die nochtans noodelick aen 't hooger ende paſt;
Een ſtaende licht, een balck, een waterloop verkregen
Op tuyn, op muer, op grond van verr of naeſt gelegen;
Een oogh op 't ſien gehuert, en daerom ſoo verhooght,
Op 't ſluymeren gelaeckt, op 't ſlaepen noyt gedooght;
Een ſprekend Tafereel van die hem heeft geſonden,
En weder t'eener ſprongh ontlijſt, ontlaſt, ontbonden;
Een heiligh buytens lands, aenſienlick om den rock;
Een meeſt vergeten t'huys of half verſchimmelt block;
Den vreemden meer als menſch, den ſijnen meeſt geraemte;
Een Bode ſonder bus; een Taelman ſonder ſchaemte;
Een Schildwacht buytens wals; een Klapperman by daegh;
Een ballingh die ſijn honck liefſt weder noyt en ſaegh;
Een Koningh by der maend; een vol-op Herbergh-houder
Daer 's Koninghs bors' uyt hanght; een algemeene ſchouder
Van al dat Landsman heet; een machtigh Advocaet,
Die van kort recht te doen of van vergelden praet;
Een ſchaedelick geweer daer Princen mede ſteken;
Min ſchadelick nochtans dewijl ſy 't laeten wreken,
En yeder een te huys den Bril verdraegen moet,
Dien hy ſijn' weder-buer ten ſpijte draegen doet.

* * * *

EEN GEMEEN SOLDAET.

1 *Hoc ipſum, Militem profiteri, eſt malorum Lernam confiteri.* Eraſm.

1 HY is een' ijs're ſport in 't heck van 't Vaderland;
Een prediker op 't mes: een Raedsheer met de hand;
Een roover met verlof; een ongelaeckt ontſchaecker;
Een vreeſlick Ambachts-man, een Wees en Weduwmaecker;
Een eigenaer van al dat 's vyands eigen is;
Een Landsman die met vreughd van vré te dreigen is;
Een' reſt van Moſes rot; die noch den dans beſint heeft
Exod. 32. Rondom der beeſten huyd die Iſraël verblind heeft;
Een' duyve binnens koys, een Duyvel buyten band;
Een vlegel op den Boer; een' Zeiſſem op ſijn land.
Sijn' vingers zijn het rijs van 's Hemels hardſte roeyen;

2 Οὔτε γὰρ ἐλπὶς ἀδόκητος ἐν δὲ σκοπῆς τὸν αὐτὸς αὐτὸ βάλλειν ὑγιαίνειν φίλος. Οὔτε στρατιώτης πόλιν ἔρξαν ἄνδρ' ἀγαθ. Stob. ex Philem. Sic.

2 Hy hongert na den dagh daer honger uyt moet groeyen;
3 Hy wenſcht om veegh te zijn; ſterft daer men niet en ſterft,
Verlegen met het gen' een yeder noodſte derft;
Is 't vloecken Chriſtelick, hy oeffent het met eeren;
VERGEV' ONS ONSE SCHULD, dat kan hy bidden leeren;
ALS WY ONS' SCHULDENAERS, dat wilder langhſaem uyt;
Sijn heele VADER-ONS verſuymden hy om buyt;
Sijn' averechtſe korts verhitt van 't Aderlaeten;
De goe, de quade ſaeck van Koningen, van Staeten,
4 Beproeft hy by de Sold; de beſt' betaeler wint;
De ballaſt ſijns gevolghs zijn, Knapſack, Vrouw en kind;
5 Daer vecht hy vrolick voor; en wel hun, valt hy boven;
Hunn' maegen ſullen 't ſich dry dagen langh beloven,
Vier zijn ſy bedelvry; en wee hun, tuymelt hy;
Met een gewinnen ſy den Aelmoeskorf op zy,
Dien doode Jans verdienſt van allen minſt doet ſwellen.
Noch wenſchen ſy maer half dat hy het moght vertellen,
Verlegen met een ſtomp, verrijckt van 't derde been:
Verr' ongerieflicker een mancke man als geen;
Dat Graf-ſchrift ſchencken hem de naeſte van ſijn' maegen,
En dat 's de rotte vrucht van bloed om goed te wagen.
Eer is ſijn voeder niet; verdient hy het geluyd
Van wel doen en wel ſtaen, dat 's d'Overſte ſijn buyt.

3 *Periculi quam mora patientior eſt; ingrata ſunt quæ tuta & ex temeritate venit illi ſpes.* Tacit.

Τίς δ' ἐχθρὸς ἀνὴρ μισοπόρῳ, ὦ φίλτατε, ὅτις ἔτεκε τὸν ζῶν ἔρχεται ἀποστερήσων. Stob. ex Antiph.

Amicæ qui non mortis ſit peculium Miles, qui vitæ cauſa ſe auctorat neci?

Dat

4 *Venaleſque manus: ibi fas ubi maxima merces.* Lucan.

5 Σημεῖον δ' ἀδήμιαν σωτηρίαν φέρει, ἐρήμωσον ὃ μὴ πρόσπτοι? βίον. Οὐ πεῖραν ἔγγραφον ἔν τοι ἀσωτείαν. Stob. ex Men. *Nullam fert opulentiam Militia. Vita ducitatur in diem, ſtudiique ſtertis ſera eſt experientia.*

Dat rocken-hooft verſwelght wat menigh duſend ſpinnen;
Sijn toeſien is verdienſt; ſijn rockenen is winnen;
Hoe hiet de Roomſche Jeughd, Carthagos val en vel?
De Schrijvers weten 't niet; 't was Scipios beſtel;
Die 't ſtuck bekrabbelden, vergingen voor een ander;
Heel Macedonien heet heden Alexander.
Gaet loten in de kans van duſenden om een,
Gaet worden niet om yet, en van geringh tot geen.
Noch hooger, Chriſtenen, ghy gaet de uer ontmoeten
Den langen oogenblick, die een voor all' ſal boeten;
Mijn' ſorge volghden u veel traeger dan ſy doet,
Waer' yeder Leew in 't veld een heiligh in 't gemoed:
Maer een' belaſte Ziel met boos-beleefde dagen,
Een eewigh onberouw den Rechter op te draegen!
Wee, ſtaele moeden, wee. 't Is koſtelick gevaer
Daer van het, Wel hem, komt, die noyt geweeſt en waer'.

EEN ONWETEND MEDICYN.

HY is een onder-Beul; een Buffel met een' Rinck;
Een vuyſt in 't ſweerigh oogh; een Oorband op een' klinck;
Een' Vroedvrouw met een' baerd; een' konſtigh Menſchen-moorder;
Een' dobb'le Kerckhof-ploegh; een Boeren-borſen-boorder;
Een Raetſeer met een' P. voor 't midden, of voor aen;
Een' onbetroubaer' brugh daer elck wil over gaen
En vallen in de gracht daer door hy moghte treden;
Een' Zeiſſem van de Dood; een Beſſem van de Steden:
Een onbegrijp'lick vat, dat min begrijpt dan 't geeft;
Een mild-mond van een' man, die geeft en niet en heeft.
Soo haeſt hem 't knevel-ſpits komt luyſteren in d'ooren
Dat Leidens laffe les ſijn langh bewandelt hooren
Niet langer waerd en is, die nu den waerden trap
Soo waerdigh heeft betreên van 't hooge Meeſter-ſchap,
Met wordt hem 't School te bangh, met berſt hy uyt ſijn' mueren,
Als waer hy nu de Menſch die Menſchen ſouw doen dueren
Van d'een' in d'ander' eew, en kroppen 't Aerdrijck op;
t Waer vry wat ſonderlinghs, vermoght hy 't ſonder ſchop;

Maer,

Parum docti & satis sedulí officiosissimè multos occidunt. Sen.

Maer, Koſter, haelt hem in met karren vol vereeringh,
Hy brenght u 't woecker-loon van wagenen vol neeringh.
Dien handel vanght hy aen met opſet van gewin;
Hoe raeck aen 't grabbelen, dat koſt hem geen verſin;
Een' Tandſucht onverhoeds van uyt haer' plaets bewogen,
Soo konſteloos geheelt als gonſtelick belogen,
Slaet ſloten voor hem op daer grijs' ervarentheit
Geen grijpen, geen beſien, geen dencken naer en heit.
Dat kan het lecker niew, en vreemdigheits verkleeden.
De ſpijs en is maer een, niet meer en is 't bereeden;

1 *In hac artium ſchola evenit ut unicuique Medicum ſe profeſſo ſtatim credatur, quum ſit periculum in nullo mendacio majus.* Plin.

[1] Maer niewe Schotelen ontſteken' niew' begeert,
En onder Heiligen zijn d'oude minſt geëert.
Die malle menſchen buy beleidt hem by der ooren
(Daer is hy vattelickſt) tot door de ronde dooren
Daer wiel en paerd door gaet, de ruyme trappen op,
Daer wilde weelde woont: [2] Daer light een' ſiecke pop

2 *Quæ corpore ſano advocat Archigenem.* Juven.

Gewentelt in 't fluweel van over-zeeſche dekens;
Hoe is u, ſchoon' Mevrouw? My luſt te weinigh ſprekens.
Beſwaert u duyſelingh? My dunckt de kamer ſackt.
Met herſſen-knagingen? Als werdenſe gehackt.
Hoe doet de maegh haer werck? Foey! lieve, ſwijght van eten.
Wat doet het onder-lijf? Ick heb het ſchier vergeten,
Soo langh vergeet het mijns. Geen' nepen in de Zy?
By pooſen onverſiens, met rommelingh daer by.

3 Ὀλαθύει οἱ ἰατροὶ πέψειν τὰ φύσκα μείζω, καὶ τὰ δεῖν ὑπὸ τοῦ πόνου, Ὑπερβάντες αὐτούς. Stob. ex Mimn.

Met oorlof, reickt den Arm: [3] hem, hem, daer is onſteltheit,
Feſtinat languidè. Maer dat u meeſt gequelt heit,
Is flatuoſus eſt vapor ventriculi,
Die ſtopt *in cerebro ſpirituum meatus,*
Et hos circumagit vi proprii conatus,
Daer komt *vertigo* van, die dan *ſympathicè*
Superiora roert *& ima ſatis* mè.
Maer *quàm eſt providi* in tijds te *vigileren!*
Tollamus itaque de *cauſam* deſer ſeeren,
Soo volght *effectus* nae. Maeckt mannen-moed, Mevrouw,
't Waer' onvermeeſterlick dat my vermeeſt'ren ſouw;
Met deſe regelen beſweer ick uw' geſontheit;
Walght voor het ſwelgen niet, dat bitterſt in den mond leidt

Sic fabulatur natio medentium, Quæ levia magni, gravia plus æquo æſtimat, Laudi parandæ.

Werckt

Werckt werckelickſt om 't hert; noch geeft mijn *Recipe*
Verr minder *nauſeam* dan emmer yemands dé;
Sy weten 't all' niet all: betrouwt u negen dagen
't Beleiden van mijn' hand, den thienden ſult ghy vraegen,
Hoe magh 't den menſche gaen die ſonder honger eet,
Die, waer ſijn' Milte light, en waer ſijn' Longer, weet.
De thiende dagh is om; de ſiecke heeft onbeten:
Dat heeft ſy langh gekoſt, maer derft het nu eerſt weten.
En, Borgeren, ſiet toe, met deſen kinder-ſlagh
Wordt menigh krancke veegh, die beter buyten lagh
Verſloft, verwaerdelooſt, in ongeleerde handen,
Dan onder 't ſcherp Latijn van meeſterlicke tanden.
Ervaeren, ſeght men my, is Dochter van den tijd,
En langhſaem aengewas is menſchelick verwijt,
In 't vallen leert men gaen, al ſtamelende ſpreken,
En die ſich 't glas geneert moet ſomtijds ruyten breken:
Ick heb geen wederlegh: Doch heilig' Hencker dan,
Die op een' appeltjen, die op een' ſtroyen man
Den ongewiſſen arm ten ſweerde leert beſtieren,
En koſtelicker vleeſch aen minder-koop quartieren:
Maer menſchen-moordery te leeren in haer bloed,
God trooſt' hem hier die 't lijdt, hier naemaels die het doet.

Medicina efficaciſſimus præcipue magiſter, uſus. Plin.

EEN WAERD.

HY is een Opper-kock die 't ſchortekleed ontgroeyt is,
Die in de ſchouw gekipt, en aen den haerd gebroeyt is;
Een vriend van alle man die met hem eten wil,
Van Koop, van Wellekom, van Vrede, van Geſchil,
Daer ſlemp op ſluyten kan; een Vincker uyt ſijn' Stoepen,
Die met een' Rhijnſche Pijp ſijn wildbraed weet te roepen;
Een vrolick man om geld, al had hy ſuchtens ſin;
Half Meeſter van ſijn Huys, al woont hy 't midden in.
Sijn Huysgeſin is vlot; in weinig' uren vloeyt het,
In weinig' ebt het uyt; op Kermis-weken bloeyt het.
Ter Kercken is ſijn bé, Verleent my eters, Heer,
Mijn dagelickſche Brood verrott van 't vochtigh weer:
Des Biddaghs bidt hy, Heer, geeft weinig' ſulcke dagen,
Mijn' Keucken-meid en kan de koelte niet verdraegen,

Non hoſpes ab HOSPITE tutus. Ovid.

En, ſtaen mijn' Jongens leegh, mijn' Borſe wordt het oock;
Hoe licht is mijn verſoeck die niet en eiſch als roock!
Voerluyden queeckt hy aen voor afgerichte Enden;
Die doen hem 't vreemde Wild tot in ſijn' fuyck belenden;
't Geraeckter 's Avonds in, en mog'lick 's Mergens uyt;
Maer ſelden ſonder ſchrab in 't vetſte van de huyd.
Gebreeckter aen 't gebraed, valt op den Viſch te ſeggen,
Hy weet der gaſten gal wat tijdinghs voor te leggen
Dat taey om kauwen is: hy heefter Zegels af,
Wat nu een' Actie geeft, hoe veel ſy giſt'ren gaf;
Hoe 't Holland buyten gaet by Witt' en Mooremannen;
Hoe 't Chriſtenen betaemt aen Mahomet te ſpannen;
1623. Hoe 't Bhemen tegen ſtroomt, hoe 't Ooſtenrijck geluckt;
Hoe 't beide lucken ſal; waer Gabor henen ruckt;
Hoe Duytsland had gedanſt als Engeland gefluytt had;
Hoe Spagnen hoyt en weeck daer 't midden in den buyt ſat;
Hoe 't meent, hoe 't niet en meent, in ſeven jaer, in twee,
Sijn' dieren Maeghdom op te veilen over Zee;
Hoe 't Roomen raeckt of niet; hoe 't Ratten kruyd daer dier is,
En 't een ver Cardinaelt eer 't andere te vyer is;
Hoe 't Franſche Rijck ſijn woord ſijn' kind'ren houden ſal;
Hoe Embden gaſt-vry raeckt; Hoe MAURITS 't ongeval
Van menig' blinde laegh geluckigh is ontkomen;
Maer onlancks byder hand den Moordenaer ontnomen,
En weer geboren is: Hoe dat hy door een' Bril,
Die met hem ſlapen gaet, kan oogen waer hy wil;
Hoe 's Chriſtenrijcks gevaer ſijn' dagen van ſijn' nachten
De helft ontleenen doet; hoe 't Chriſtenrijck ſijn' machten;
Die alles voor haer ſien gevloden of gevelt,
Siet ſtuyten tegen 't ſtut van ſijn beknopt geweld.
Al waer 't een Almanach, hy mocht niet wijder weiden:
„ Maer waer belendt ſijn praet? Mijn Heeren, eer wy ſcheiden
„ De voorſpoed van den Vorſt daer 't Land ſoo veel aen leit,
„ Heel Schelm of halve Geus die eens daer tegen ſeit.
Leeft langh, leeft, groote Vorſt, ſoo langh 't uw vyand knagen,
Uw' vrienden trooſten magh; wordt nemmermeer verſlagen
Die 't nemmermeer en waert; mijn' Ziele ſtemt 'er toe,
En keurt uw' laetſten dagh der Landen eerſte Roe;

Dan

Dan emmers uyt een' kelck die Koeyen kon' verſchricken
En is noch vrienden vré, noch vyands val te licken,
„ Of Duytsland waer' geberght. Maer 't hert ſpreeckt in den wijn,
„ Soo wenſch ick drinckende den Princen wel te zijn.
Wat vindt de Helgeweers om t'onſent in te breken!
Wenſcht nuchteren die wenſcht; en, heeft het noyt gebleken,
Doet blijcken hoe ghy wenſcht daer 't blijckens nood belaſt;
De Princen eiſchen meer; men dientſe niet te gaſt:
Geſondheit wordt den Menſch, maer uyt geen kan, geſchoncken;
Geluck of ongeval wordt toe noch af gedroncken:
Geneeſt een ſiecke Vorſt daer yemand droncken-doodt
Op ſijn' geſondheit light in 't bedd, of in de goot?
Wie ſulcke Texten preeckt, en matigheit van leven
In onbewijnde vreughd, betaelt de Waerd met ſchreven.
Klaeght deſe dat de greep te diep gaet in ſijn' Tes:
Hy antwoordt ſtommelingh, Dat's voor uw' drooge les.
Geloof en kent hy niet, oft emmers geeft het ſelden;
De Liefde toont hy meeſt aen wie daer meeſt derft gelden;
De Hope houdt hem op, en ſiet hy maer een' kiſt
En vreeſt ſy gaet voor-by, de Hoôp ſcght, t'uwent iſt.
Sijn' Oeſt-maend ſpelt met *er*, ſoo kans' op *Oeſter* ſluyten;
Caſtagnen ſluyten oock, hoewel ſy 't rijm doen ſtuyten:
Of eenigh niewelingh dat dichten niet en koſt,
Hy leert hem 't Referein om eenen Avond Moſt.
Hoe hooger ouderdom, hoe hooger blos hem aen groeyt;
Tot dat hy ſtervende gelijck een grammen Haen gloeyt.
Geſteenten gaert hy veel, al erftme'r weinigh af;
Robijnen voert hy meeſt met Neus en al in 't graf;
Daer ſpreeckt hy door ſijn' ſarck: *Die liever Waerd als Gaſt was,*
Die voorſpoet rekende hoe meer mijn huys belaſt was,
Groot ſchrijver, kleine Klerck, verwacht hier 's Rechters dagh,
Geboren in 't geſchrei, geſtorven in 't gelagh.

EEN COMEDIANT.

HY is een alle-man, altijd en aller wegen,
Waer 't hem den honger maeckt; een Bed'ler met een' degen;
Een Papegay om Go'; een laccher van gebreck;
Een Meerkat in een' Menſch; een meeſterlicke Geck;

Een' Schildery die ſpreeckt; een ſpoock van weinigh' ueren;
Een' levendige PRINT van 's Werelds kort verdueren;
Een *Hypocrijt* om 't jock; een' ſchaduw die men taſt;
Een drolligh Ariſtip, dien alle kleedingh paſt.

Hy is dat yeder een behoort te konnen weſen:
Veranderingh van ſtaet verandert maer ſijn weſen
Nae 't noodigh weſen moet: geraeckt hy op een' Throon,
Sijn hert ontſtijght hem niet nae 't ſtijgen van de Kroon;
Vervalt hy van ſoo hoogh tot op het bedel-bidden,
't Gelaet paſt op 't geluck; 't hert drijft in 't gulde midden,
En onder 't mommen-hoofd ſteeckt noch de ſelve man
Die op en neder gaen, en niet bewegen, kan.

De Wereld is 't thooneel daer op de Menſchen mommen;
Veel' ſtaen op ſprekens rol, veel' dienen der voor ſtommen;
Veel' draeven, veel' ſtaen ſtil, veel' daelen, veel' gaen op,
Veel' ſweeren om gewin, veel' ſcheppen 't met de ſchop;
* Geluckigh hy alleen, die krijgen kan en houwen,
En miſſen dat hy moet, en maetelicken rouwen,
En lacchen maetelick in ſuer of ſoet gelach,
En ſeggen, is 't nu ſoo, God kent den naeſten dagh:

* Δεῖ δὲ συχαίρειν τῇ λυπεῖσθαι. Θνητὸς γὰρ ἔφυς καὶ μάτην Βίλης τὰ θεῶν κατόμιζεις. Stob. ex Eurip.

Gaudendum eſt atque dolendum: Nam natus homo es: noliſque licet, Ita lex fert magna Deorum. Ἐγὼ δὲ λυπάομαι μὲν εἰς τὰ ἐμὰ ἔρωτα, ἐν ᾧ τῇ λύπῃ φρονῶ. Τοῦτο τὸ μὲ σπεῦδον ὀξὺ καὶ θερμὸν πιεῖν. Id ex Philem. Sard. *Ego ob res iſtas doleo vehementer quidem, ſed præ dolore ſapere non ceſſo tamen. Hoc eſt quod me hominem præſtat, hoc me ſoſpitat.* Οὐ δικαιὸν δὲ ἦν τῆς ἀναγκαίων θεσμός. Id ex Eurip. *Quicquid neceſſe eſt ferre, nec habendum grave eſt. Quem res plùs nimio delectavere ſecundæ, Mutata quatient.* Hor.

EEN ALCHYMIST.

HY is een' ruyme ſift, daer 't koren met ſijn' aeren,
De ſtuyvers met de beurs, 't land met de hoev door vaeren;
Hy is de wijſe beeſt die in de boomen pickt,
En t'elcker hoôpt, het hout is daer mé door gebickt,
Dat nemmer weſen ſal; Hy is een Molen-draever,
Die blindlingh loopt en ſterft, en ſem'len eet voor haver;
Een Snepper by den dagh; een Jaeger boven wind;
Een' inbreuck van de Schrift, die ſoeckt en niet en vindt;
Een reiſiger op 't ſpoor van een vergulde ſtallicht;
Een krijgs-heer voor der Gouw, die eewigh voor de wal light;
Een ſlemper die ſijn' maegh in koôl en roock verbraſt;
Die op 't toekomend' leeft, op 't jegenwoordigh vaſt;

Een

Een Heer van all, en niet; een Toovenaer in 't wilde;
Een Deken, ſoo hy ſeght, van 't Muntemeeſters gilde.
Sijn wit is Goddelick; op 't Scheppen leght hy toe;
Om dat hy 't noyt gewint en wordt hy 't nemmer moe;
En, vond hy dat hy ſoeckt, hy moght het leeren laecken;
Na-jaegen ſpitſt begeert, beſitt bedompt vermaecken;
Veel' hebben dat hy jaeght, en eten ſich maer ſat;
Maer ſoo hy 't hebben wil, was 't nemmermeer gehadt;
Hoe ongewiſſer Jaght, hoe dat ſy meer gewilt is;
Maer deſe Weiman ſoeckt, waer, hoe, en of het Wild is;
Die kennis waer ſijn heil; hoe raecken aen den vangh,
Dat ſal ſijn' afkomſt noch doen ſmelten van verlangh.
Doch Hope keert noch ſtaegh den vaeck van uyt ſijn' oogen,
En hadd' die klei gevat, en hadd' die kroes gedogen,
En hadd' die koôl gevonckt, en hadd' dat glas geduert,
Sijn' Maeghden hadden langh een' goude pan geſchuert:
Nu leght de Hoôp in 't ſand, en heel den hoop in d'aſſen:
Wat middel van herdoen met uytgeſmolten kaſſen?
't Plecht-ancker is ſijn' tongh; die roert hy in 't gedrangh
Van Vorſten huys-geſin, en metten dichten dwangh
Van eeden vol vervloecks door met-bekroſen tuygen
Helpt ſtaele kofferen van Koningen in duygen:
Eens luckt die reiſe wel; ten tweeden ſchaers, maer oock;
Genaeckt hy drymael 't Hof, en brenghter niet als roock;
Men telt hem ſtuyvers toe met vuyſten vol om d'ooren,
En ſtooters metten voet; ſijn' leerlingen die 't hooren
Ontſtelen ſich 't gedruys: T'huys vindt hy man noch maert,
Noch in de kroeſen goud, noch hutſpot aen den haerd;
Sijn' naeckte bed-gemael, ſijn hemdeloos gebroedſel
Zijn ſelver uytgedraeft om deckſel, dack en voedſel;
Hy volght hun op het ſpoor; in d'aſſen vindt hy dat;
Die ſaeyen ſy in 't gaen: ten laetſten brenght hem 't pad
In 't achterſte vertreck van wanhoops dorre gaſten;
Daer 't ſelden vleesdagh valt, en menighmael half-vaſten.
Soo wordt de hand geklemt die naer de Godheit tracht,
En beter ſchepſelen om ergere verkracht.

EEN DWERGH.

HY is een Reus van verr; een Reuſen duym van bijds;
Een poppen Oliphant; een ſchier heel hoofd vol ſpijts;
Een vierendeel perſoons; in 't venſter yet van aenſien;
Een Duyvels-brood in 't veld, dat yeder een moet aenſien,
En niemand mijnen derft; een' ronde middagh-ſcha'uw,
Een' Ziel-doos, volle kort, doch daerom niet te nauw;
Sulck een man by een' man
Als een' pint by een' kan,
Als een' ſweep by een' vlegel,
Als een' kloot by een' kegel,
Als dit veers
By een' keers.

EEN ALGEMEEN POEET.

Primùm ego me illorum, dederim quibus eſſe Poëtas,
Excerpam numero. Hor.

HY is een kraeckend wiel, dat ſtadigh maelt en knarſt.
Van al dat in hem leeft zijn d'herſſenen 't verwarſt,
De Maegh het onvoorſienſt, 't vermoedſte Tong en Longer;
Een Waerſegger, van dorſt, een Logenaer, van honger,
Een' aller paerden Sael; een kruyper in der daed,
Een vlieger ſoo hy meent; een muffer waer hy gaet;
Een ſuffer waer hy ſitt: een algereed bedichter
Van rouw, van vrolickheit; een haeſtigh woorden-vlichter;
Een misgeboort van 't School; een wilde Latiniſt;
Een windigh wan-geback van Semelen en giſt.
Hy nieſt en hoeſt in Rijm, en daer hem ſtaet te kieſen
Van Rijm of Reden een, 't laetſt ſal hy liefſt verlieſen.
Beſnijdt hem 't wandelen en eenigheits geniet,
In 't druckſte van den drangh ſiet hy de menſchen niet;
* Hy tuytt ſijn dag'liks Dicht in allerhande ooren;
En wee den haeſtigen, of die 't onachtſaem hooren,
Hy ringelts' achter aen, en refereints' in ſwijm:
De min doorſichtige, dien 't klappen van den Rijm

* *Non hic cuiquam parcet amico: Et quodcumque ſemel chartis illeverit, omnes Geſtiet à furno redeuntes ſcire lacuque, Et pueros, & anus.* Juven.

Voor

Voor alle reden gaet, zijn d'Ezels die hem draegen,
't Ruym-oorighſte gediert, daer 't al is in te jaegen
Dat in de kieſe klem van d'oore niet en gaet,
Daer wijſe wetenſchap voor aen ter wachte ſtaet.
Sijn Bybel is de ſchat der wederſchapen dieren;
Daer in gelooft hy 't al, behalven 't koel verſieren
Des dubbel-topten Berghs, daer 't water Dichters maeckt;
Want, dat men aen de Konſt door druyven-drop geraeckt,
Dat ſweert hy by ſijn' pen: Maer Midas loon van ooren
Bevindt hy mogelick, doch ſchrickt 'er van te hooren.
De moeyelicke vreughd van Tantals wan-beſit
Gevoelt hy ſoo vervult, als of hy 't eenigh wit
Des Dichters waer' geweeſt, en 't heel verhael beſchreven
Op 't rijckelick gebreck van ſijn verhongerd leven.
Actæons hooge kroon gewint hy van ſijn Wijf;
Dat 's voor ſijn Leſſenaer te maken van haer lijf;
Doch hy verſett den hoon van haer' bedeckte wegen
Meeſt met de gulde klucht van Jupiters geregen.
Van d'oudſte Wijſen her berekent hy 't geſlacht
Van Dichtens diepe Konſt, al ſitſe nu veracht,
En van dien trap gedaelt tot op de jonghſte gecken;
Daer is hy 't hooft-ſtuck van; wien ſtaet het aen te trecken?
Hy is een ongediert in menſchelicken ſchijn,
Dat yeder een beſpot, en yeder een wil zijn.

EEN MATROOS.

HY is een' Waterkat; een Danſſer naer den aerd,
Die drijvende beweeght; een wieg'ling met een' baerd;
Een Menſch-gevallen Viſch; een tarter van gevaeren;
Een halv Æneas Oom, door 't maeghſchap van de baeren;
Een Kabeljauws genand, van wegen 't Kabel-gauw;
Een Zeeſche Koren-bloem, grauw onder, boven blauw;
Een kaets-bal van de wind; een Hel en Hemel-naecker
Eer 't yemand dencken derft; een keurlick kaerten-maecker,
Die op ſijn' oogen ſweert; een pellegrim om buyt;
Een arger Argos-maet, en op een ſchoonder bruyd.
Hy dobbelt tegen 't lot van honderden om tienen,
Alleen om roov en ſold tot plas-danck te verdienen;

Eer

Eer is ſijn oogh-wit niet, tot dat hy thienmael ſchrap
Vijf kogels heeft geſtuyt, en noch ſoo menig' ſchrap.
Door ſulcke diſtelen, die in het Zee-ſop groeyen,
Beklauwtert hy den trap die na de gulde boeyen,
Gebiedens leck'ren laſt, het naeſte toepad leidt.
Geklommen door verdienſt tot Naeld- en Roers-beleid,
Verſchijnt hem ſlaepende 't betreckelicke weſen
Van d'Eere, Deughds gevolgh; en ſeght, Ghy zijt gereſen
Om hooger op te ſien: Hy wackert op 't vermaen,
En lact den droom ſijn oogh, maer noyt ſijn hert ontgaen.
Komt 's Hemels hooger hand ſcheeps hooge hooft te vellen,
Hy heett ſijn naeſte man, die meeſte wonden tellen
En meeſte kuſten kan: die 't Zuyden meeſt beſweet
En 't Noorden heeft betrilt; die waer en waer heen weet
Van op en neder Son. Nu ſiet hy van die ſteilen
Een' vlotte *Republijck* verbonden aen ſijn' Zeilen:
Wie die beſtormen derft, bedondert hy in tijds,
Of, luſt hem meer beſcheeds, behagelt hem van bijds,
En kaetſt hem Sabels toe, en kittelt hem met Piecken,
En blaeſt hem boonen toe die na den blixem riecken.
In 't heetſte van die vlaegh vol tegenwoordigheits,
Vol redelicken toorns, vol ſchrickelick beſcheits:
Men ſterft hem rondom af, hy kan niet leeren beven,
Soo langh hy herten ſiet die met hem willen leven,
En doen gelijck hy doet. Beklemt hem feller macht
Dan drymael ſijns-gelijck, ſoo verſch als onverwacht;
* Slaev, ſeght hy, evenwel en ben ick niet geboren,
Noch niemand ſal 't my ſien; flucks, brand in 't ſolfer-koren,
Sterft, geerne, Maets, 't is tijd; de naeſte wegh van hier
Is door de kruyd-ton heen; ontſteeckt het laetſte vier;
't Sal van ſich flickeren, en meer als ons verwarmen,
En ſterven wy voor uyt, ſy ſullen 't laetſt bekarmen;
Naeſt rijck en onverſeert om Kroonen thuys te gaen
Is eerlick ſcheidende ſijn vyanden te ſlaen.
Waer henen, moedigh Man? Den Hemel ſluyt ſijn' deuren
Den Zielen die haer ſelf haer' lichamen ontſcheuren;
Dat recht behoort Hem toe die beide t'ſamen bracht.
Vervloeckte Vromigheit, in 't ſwarte Rijck bedacht!

* *Nonne mori ſatius quam vitæ ferre pudorem.* Claud.

Dae

[1] Daer ons des Vorſten hand ter ſchildwacht heeft beweſen.
Verdriet ons 't langer ſtaen, dat 's langer Sijn' te weſen?
Verlaeten wy de wall al eer de Ronde kom'?
Staet, Chriſtenen, ſtaet vaſt, uw' uer en is niet om:
Geworden, is gewis, Te worden, is onſeker:
Wat kand'er van de lipp gebeuren tot den beker!
Wat ſchuylt'er onvoorſiens in 't doncker van 't geval!
Hoe kan des Heeren hand oock ſchooren in den val,
Oock ſtuyten in de vlucht, oock ſchorten in het ſincken,
En bergen Iſraël, en Pharaö verdrincken!
Betrouwt hem 't Voor en 't Naer en 't Midden van uw doen;
Oft noemt u averechts, en [2] van verbaeſtheit koen,
En onverſaeght uyt nood; ſoo zijn ſy die, voor ſchanden,
Voor ſpot, voor dienſtbaerheit in overwinners handen,
Een ſachter ongevoel verkieſen in haer' dood,
En trachten na de winſt van klein verdriet voor groot.
Hollander, 't paſt u niet, noch voor een' Menſch te vreeſen,
Noch van de rechte vrees van boven vreemd te weſen;
Wat ſoecken wy den dagh op 't hooghſte van den Noen?
De Waerheit heeft geſeght, *Ghy ſult geen' doodſlagh doen.*
Noch heeft de Manheit plaets. en die de dood kan wachten
Onthaeltſe verr genoegh; Hy moetſe niet verachten
Dan dieſe lijden moet; [3] dat 's tijds genoegh op 't leſt:
Maer 't ſterven komt u t'huys, of 't leven is u beſt.

1 *Retinendus eſt animus in cuſtodia corporis: nec injuſſu ejus, à quo ille eſt nobis datus ex hominum vita migrandum eſt; ne munus humanum assignatum à Deo defugiſſe videamur.* Cic.

2 *Multos in ſumma pericula miſit Venturi timor ipſe mali, fortiſſimus ille eſt, Qui promptus metuenda pati, ſi comminùs inſtent, Et differre poteſt.* Lucan.

3 *Ad mortem non frigidè ire ſatis eſt.* Curt.

EEN BEUL.

HY is een Ambachtsman die niet en doet als recht;
De ſcherpe-ſuere ſaus van 't bitter lactſt gerecht;
De ſlagh-knoop van de ſweep daer Koningen mé toppen;
Een Chirurgijn in 't gros, die 't al geneeſt met koppen;
Een Snijder buyten 't Gild; een Maeyer boven 't gras;
Een Speelman op de ſnaer van quijl en Kennep-vlas;
Een Veerman van de dood, die Charon meeſt helpt winnen,
Op Vorſten Legers naer, en Salvers die beginnen;
Een eerlick Moordenaer, al heeft hy 't oock begoſt,
Gelijck de ſnoodſte doen, om kleeren en om koſt;
Ten zy het ſcherpe recht ſijn' Over-over Vad'ren
Gehoore van der wiegh; ſoo voert hy in ſijn' ad'ren

Het adelicke Bloed, dat van der Princen gonſt
Schild, Loof en Helm verkreegh voor vrije wapen-konſt;
Soo wordt hy vroegh gekromt om tijds genoegh te haecken,
Soo leert hy van der jeughd dat Appelen op ſtaecken
Verweſen hoofden zijn, en Leewen op een' brugh
En ſtijlen aen een' ſtoep ſoo menigh bloote rugh.
Noch ſchrickt hem d'eerſte Galgh; en iſſer bloed te tappen,
Het ſijne wordt ſoo koud als daer hy in ſal kappen.
'k Vergev' hem 't wanckelen, 't is kloeckere geſchiet:
Door-oeffeningh te huys geeft buyten 't voorhooft niet:
Stout-ſprekers binnens muers, voor kenniſſen, voor maegen,
Voor ſtomme Tafelen en oore-looſe ſchraegen,
Verſchenen in 't begaep van omgeſeten volck
Zijn dom en ſtom geſien, als of die ſwarte wolck
Haer' herten hadd' bewalmt, haer' herſſenen beknepen,
Haer' longeren gedemt, en haer van haer gegrepen;
(Men noemden ons wel eer om taſtelicke reên
1 Den een des and'ren Wolf, wy worden ſtom van een)
Vergevelicker is 't die tuſſchen 't menſch'lick grouwen
Van Godes maeckſelen te worgen of te houwen,
En 't ſchrickelicke Dier dat ſoo veel' handen heeft,
En ſoo veel' oogen draeght, Gemeente, ſtaet en beeft.
Een Rechter kan beſtaen met Recht doen ſonder vreeſen;
Sijn Recht en is niet recht, of 't moet'er goed by weſen;
Of 't vreeſen is hem 't naeſt, en 't ſteenige gejouw,
Op 't kraecken van een' ſtrop, op 't ſagen in een' houw.
De Waerheit, lijdt ſy laſt, beknepen in de banden,
Begraven binnen 't heck van ijſer-harde tanden,
En vindt geen' trouwer vriend, geen' machtiger als hem;
Soo boort hy door en door der logenen beklem;
En leght ſy diep en dwers, en kan ſy qualick rijſen,
Slaet, geeſſelt, nijptſe'r uyt met Touw en Tangh en Rijſen;
Van arbeid moe en heet, van herten koel en ſtill,
Verbonden, als de Bijl, aen dieſe voert ſijn' will.
2 Gedenckt hy aen een' wrock in 't nijpen, in 't bewoelen,
En derft ſijn' eigen luſt in 's Heeren laſt verkoelen;

1 *Homo homini Lupus. Lupi Mœrim videre priores.* Virg.

ἄνθρωπος ὀνθρώπῳ. Hom.

2 *Un Prince faict executer un meſchant juſtement: mais il eſt meu d'animoſité plus que du faict. L'œuvre eſt juſte en ſoy. Celuy qui le faict, injuſte neantmoins. Pour ſon regard, il eſt homicide. Ce n'eſt pas dire plus un criminel, qu'il faict executer; c'eſt ſon prochain qu'il tue.* Pleſſis Medit. in Pſ. 101.

Soo

Soo haeſt en vindt de wraeck geen' Herbergh in ſijn bloed,
Sijn recht en is niet recht, al is het recht en goed.
Soo door den dicken dijck van 't veinſen waer' te delven,
Hy is aen andere dat ander' aen haer ſelven:
Een yeders Beul ſijn Hert, daer quellingh over knaeght:
Van duſenden nauw een die 't onbeknabbelt draeght.

EEN BOER.

HY is een Edel-man, ſoo wel als d'aller eerſte,
Die in geen' Stadt en woond', en, of hy 't al beheerſte,
Beploeghde 's maer een deel; een Hovenier in 't wild;
Een ſoon die om den koſt ſijn' Groote-Moeder vilt;
Een Menſch die niet en is dan om een menſch te weſen,
En helpen 't andre zijn; een volle man in 't weſen,
In 't ſpreken maer een halv, 't en zy by ongevall;
Soo braeckt hy wel een woord dat wijſen wel gevall',
Soo ripſt hy wel een' vlaegh daer Letter-li'en uyt ſuypen
Dat buytens-boecks vernuft kan vliegen daer ſy kruypen.
Hy leeft gelijck men leeft daer 't Leven leven is,
Daer voor noch achterdenck, daer geen gebeef en is,
Tot dat de Trommel komt, en Lonten die hem tergen
Tot dat hy Daelders ſweet', oft wreken 't op ſijn' bergen,
Oft ſcheeren 't van ſijn Vee, oft braecken 't uyt ſijn vlas,
Oft maelen 't uyt ſijn' Terw, of maeyen 't van ſijn gras.
Die ſtormen duyckt hy door ſoo langh ſy hem vermannen;
Maer, ſchept hy uyt den nood het hert van wederſpannen
Door Boeren-bueren hulp; Soldaten, kieft de wijck;
Elck vlegel wordt een Roer, en elcke pols een' Pijck;
De wraeck ſitt in ſijn hert, de wanhoop in ſijn' handen,
En elck' in yeder oogh; hy wenſchten in ſijn' tanden
Noch Room, noch Schaepenkaes voor Menſchen vleiſch en bloed:
Soo wreed is die het is om dat hy 't weſen moet.
'k Neem Trommel-tijden uyt, geen ſijns gelijcke Koningh;
Zijn 't andre van een Rijck, hy is het van een' Wooningh;
Maer Vryheit ſluyt haer heck, en Vrede woont er in,
En 't koſtelick Genoegh; dat hebben and're min.
Den ſes-dagh ſweet hy uyt, van dat de Son' te karr klimt
Tot dat de Nacht-bodin, de Minne-Moeder-Starr, glimt;

Soo voedt hy met ſijn' hand ſijn luſtigh lijf in 't groen,
Trots die het binnens muers en met de herſſens doen.
De ſeven-daeghſche Ruſt en wenſcht hy niet verſcheenen
Om werckens vry te zijn (gewoonte doet hem meenen
Dat ſweeten Menſch zijn is, en arbeidt Levens lot)
Maer om des yvers wil ter kennis van ſijn' God,
Den God der kinderen en kinderlicke Zielen,
Die op de rouwe hand en ongekuſſent knielen
Sijn' Al-medoogentheit bewegelicker ſlaet,
Dan daer 't geleerd Gebed door Amber-wanten gaet.
Verlenght de Somer-Son ſijn' achter-Middagh-ueren,
Hy ſchenckt het overſchot den naeſt gelegen' bueren,
En hangter 't Kroontjen uyt, den Avond blijfter by;
Daer vindt hy mogelick ſijn' gadingh aen de Ry;
„ En wringhter ſich ontrent, en ſeght haer met een' douw,
Trijn,
„ Trijn 'k weet gien langer raed, me denckt je moet men Vrouw
zijn,
„ Me denckt je ſeltſe zijn, en in den Hemel benje 't,
„ We ſtaender langh te boock; en, Troosje, noch onkenje 't,
„ Noch blijv j'en ſtickgien Ys, ſoo klaer, ſoo hard, ſoo koel,
„ Daer ick men aers noch aers van binnen en bevoel
„ As waer men hart en haert, en Ambeeldt of en Ove,
„ En ſlijpſtien of en pot, men ſuchjes doen him ſtove,
„ Men traentgies lengen 't ſop; en, offer vyer ombrack,
„ Jou vierige verſier ontſteeckt de kole ſtrack;
„ Die kole zijn men Longh, men Lever en men Niertjes,
„ Soo veulderhangde vonck, ſoo veulderhangde viertjes;
„ En ick wel eer de knecht groen licken as en gras,
„ Ga dorre lick en hoy, ga ſtuyve lick en as;
„ Wie wenſt hem by en aer ſen Weuningh te verwarme?
„ En benj'en Meyſgie, Trijn, en doe je 't by men darme?
„ Wat let men an men leên? ke dare, dat's en tré,
„ Wat denck je, kreuckte 't gras wel minder van men tee
„ Al vloogh ick by de grond? nouw weer en aere ſlinger,
„ Mick, mick, men hieltje drilt al waer 't de Speulmans vinger:
„ Hoe flofter Teunis by, hoe ſtætet Kees ter hangd,
„ Hoe fleeptet logge goet de biendere door 't ſangd!

„ De

„ De wærheit wilder uyt, al ſtinckt den a'em van 't prijſe,
„ Al dangſt' ick in de klei, 'k en mocht niet taeyer rijſe.
„ Wat ſchort men an men goed? Al ben ick ien van tien,
„ De negen benne voort, ick ſtae, God danck, allien;
„ Van ginte Molen of tot achter om 't kadijckgie
„ Verby de Wæteringh is al men eige ſlijckje,
„ Klinck klære klæver, Kind: Ick weet van huer noch pacht;
„ Men erven hoore mijn, gelicken ick't geſlacht:
„ Let op men Læn ereys, hoe roytſe na men hecke;
„ O minnelick geboomt! Ick ſie't ſen armpgies ſtrecke
„ Gelick ſen Mieſter doet, om you, om you, om you,
„ Om you, men Hartegin, te vatte voor ſen Vrouw.
Een ſoen, een lonck, een ſnick, een kneep, een tré, een ſuchtgien
Beſluyten ſijn geſpreck: Trijn gloeyt gelijck een Luchtgien
Dat 's anderdaeghs moy weer, of water dreight, of wind:
„ En jongh, en welbekleid, en goelick, ienigh kind?
„ Wat let him? ſeght haer hart, en't ſpringht gelijck haer' kuyten.
„ Hoe ſtae je mit ie Vaer? begint s'hem op te fluyten;
„ Die pankoek ſchuyft, denckt hy, of 't ſel him haeſt gedij'n:
„ Men Vaer en ick ſijn ien, lick Druyve-ſop en wijn;
„ Wilt ſlegh, we ſelle you het klav're vrouwtgie maecken
„ Bin icker 't Heertgien of. Sy antwoordt met de kaecken;
Met glijdt een' ſilvre Trouw van ſijn' aen haeren duym;
Sy voelt en voelt het niet; als waer' de Ringh te ruym,
Of ſy' melaets van hand. t'Huys derfts' hem ſien en thoonen:
De Vaertgiens raken t'ſaem, de bueren aen de kroonen,
De Bruygom binnens koys; daer vindt hy ſoo veel vreughd,
Als Alexander oyt koſt eiſchen van ſijn' jeughd,
En Cæſar heerſchten 't al, en beide met haer' wijven
En brachten niet te ſaem als vier ontkleedde Lijven:
Wat is hy min of meer om 't uytgeſchudt gewact
Die in het Bruyloftbed of in de doodkiſt gaet?
Nu is hy dobbeld Man; en 't leven van te voren
Gelijckt hy by een' dood; ſoo kan hem Trijn bekoren,
Soo reddert ſy ſijn' ſtall, ſoo ſerpt ſy vloer en Tin,
Soo klaert ſy Mouw en Ton, ſoo draeft ſy naer ſijn' ſin
Te knie toe door den dauw; ſoo paſt ſy op de kaeren,
Soo op het ſtremmeles; ſoo ſuynigh in 't bewaeren,

Soo vlijtigh in 't gewin. Nu rijdt hy t'Stéwaert aen,
En heeft ſijn' lieſſten ſchat van achteren gela'en
Den Kaes, de Melck, en 't Ey beveelt hy haer vertieren,
Het Vœlen met het Kalf ſijn mannelick beſtieren;
Elck maeyt ſoo veel hy ſaeyt, elck voordert ſijn bedrijf,
Des Avonds munt by munt, en bey de borſen ſtijf.
Maer eer ſy door den drangh van Maendaghs mercktgangh booren,
Hoe ſparren ſy 't gebit tot achter om haer' ooren,
Hoe ſpannen ſy de wangh, hoe toonen ſy den tand
Op 't KOSTELICKE MAL van 't ſteedſche VELERHAND!

Ridiculum acri Fortiùs & meliùs magnas plerumque ſecat res. Hor.

„ Ke dær, Jan Govertſe, ſeght ſy, dat benne bouwens;
„ O rijcke Lieven Heer wat koſt het goetien houwens!
„ Ke dær beget, dat ſtæt; goud ſpeldewerck op zy,
„ Kerſtienten in den Tuyt, en dan een veer der by:
„ Kijck ſy nouw, met den Hoep, en mittet ſpitſe hieltgie,
„ Jae wel toch moer in 't ſlick, jae lieve flenter-ſieltgie,
„ Wat geeft de ſchei aen 't Mes, den blaker aen de kaers?
„ Die moy is iſt in 't hemd, ick toonje naers om naers.
„ En jy mé, Moolicke, rock of ereys de Luyve,
„ Lae kijcke wat je deckt, ick ſchat je by de kuyve
„ Voor Molenare Wijfs; hoe iſt mit Neus en wangh?
„ D'ien magh bepockpet zijn, den andre ſlim, of langh:
„ Wel, hadd ick 't niet eſien, ick hiet men Vaertgie fluyte,
„ Se maecke 't backhuys ſwart, en vreeſen of 't van buyte
„ Wat geel verſenge mocht: Lae barne dattet kis,
„ De Son en maecktet noyt ſoo oolick aſſet is.
„ Stil, Trijne-Moer, ſeght hy, laet Wijfgies wat bedrijve,
„ Se zijnder Wijfgies voor; maer Manne worde Wijve:
„ Kijck, hoe ſit hy te pronck, al keeck hy uyt en kas,
„ In 't Le'ere wagentgie, ſen lockgies mé vol as;
„ 'Tien hanght him op te ſchoer; en vrouw die halv ehult is
„ Sou hate datme 't ſaegh daer hy ſus mé vergult is:
„ Hoe hanght him 't lubbe-tuygh efommelt over ien!
„ 't Is ſchier en heele web, al magh het nimmend ſien,
„ O 't is en wond're krul van veulderhande laeghies:
„ Al ſtaetet boven op gelick men hemde kraeghies;

„ Al

„ Al eveliens of ick en dicke Bybel had,
„ En liet him nimmend ſien as oppet opper-blad.
„ Siet nouw ſen Mangteltie, van buyte rood as Panne,
„ Van binnen as en gras, vol ſije bongt eſpanne:
„ Trijn, ongſe Domine die preeckten op en dagh
„ Van 't Hemels Brulloft-kleedt; of 't dit kleur weſe magh?
„ Ick houwj' en biertgie, neen 't. Maer let op 't wammes-tuytgie,
„ Hoe ſluyckte t nae den Riem, lick 't voorſte van men ſchuytgie,
„ En al ſijn klatergoud tot ſnippertgies verſneen
„ Ja heer hoe *koſtelick* is 't *mallen* in de Ste'en!

Soo rijden ſy te keur door 't ſchuym van onſe dagen,
Trots trotſer Keiſeren, haer eigen Wooningh-wagen
Is haer' Victori koets, daer ſien ſy van om laegh
Of een geLauwert Vorſt ſijn' ſlaeven overſaegh;
En roepen binnens monds, ſiet, Slaeven, ghy ſult ſterven,
En *'t Malle koſtelick* wel moeten leeren derven;
Begint het tijds genoegh: wat baet hem overvloed
Die naeckt gekomen is en bloot verſcheiden moet?

't Is uyt een' Boeren-lip een' hooge les geſogen,
Maer dieſe niet en hoort onthaelſe door ſijn' oogen:
Wie een' geraegen geeſt op allen voorval ſlaet,
Studeert in 't groote Boeck, ter Scholen waer hy gaet.
De Bedelaer ſweegh ſtil, die op ſijn' koten huckte,
En met een' holle hand nae 't Beken-water buckte,
En ſchepten in die kruyck dien nooddruft uyt dat vat:
Maer die daer in ſijn' Kuyp ſich ſelfs en all beſat,
Ontfingh de ſtomme les, oock midden uyt de luyſen,
En ſchaemde ſich ſijn' Nap ten overvloed te huyſen.
Geleerde ſpreken veel, maer Boeren ſeggen 's meer;
De beſte School-vrouw is de daedelicke Leer.

EEN SOT HOVELINGH.

HY is een Ydel-man, een Edel beeſt gelijck;
Een' blaes die berſten wil; een overguldt ſtuck ſlijck;
Een' wimpel aen het ſchip van 's Vaderlands groot-Stuerman:
Een vreeſlick Schapen oogh; een ſpijtigh Borgers buerman;
Een deughniet op ſijn hoofs; een huerlingh om de ſop;
Een vleier om de konſt; een lieger door ſijn' krop;

Een.

Een klabbeeck in de bagg van weinig' Ooſter-ſteenen;
Een Snijder met de tongh; een Wever met de beenen;
Een trotſe Treves-Leeuw; een blixem op de ſtraet;
Een raeſend ure-werck, hoewel 't met veeren gaet;
Een' vuyle Muskus-doos; een onnut Staet-gewicht;
Een' ſterr, die, ſelver doof, van 's Princen luyſter licht.
[1] Den Adel, ſchoone lijſt van ſulcke ſchilderijen,
Is 't Masker van ſijn doen; daer derft hy op betijen,
Als of ſijn' Ouderen de voor-eer van 't Geveſt
Op ſchande waer' vergunt, op ſchelmery geveſt;
De wijsheit derft hy ſelf ſoo mannelick verachten,
Als waer' ſy noyt bekent voor wortel van Geſlachten;
Als waer' het edelſt eêl geborgen in het bloed,
[2] En niet veel eer in 't mergh van 't voeder van den hoed;
[3] Daer menſchen-ſnijders doch den Edelen van binnen
Gelijcken by den Boer, op 't huys nae van de ſinnen,
Daer ſproot de wortel uyt wel eer ſoo hoogh ge-eert,
Soo Adelick beloont, van Stout, Rijck of Geleert.
[4] Al wat den boom gelijckt is van de rechte tacken,
Veraerde baſtaerden verdienen niet als 't hacken:
[5] Hy kent alleen het Stout, en meint het maeckt den Man,
Slaet van hem als een henghſt, raeckt waer hy reicken kan;
Hy lieght ſoo veel hy gaept; maer wee die 't hem verwijten,
[6] *Ghy lieght* is 't hoogh Alarm, daer voor hy and're ſmijten
Of ſlagen wachten moet; en wordt hy dan gevelt,
Of velt hy andere, hoe is ſijn' Eer herſtelt,
Hoe beter maeckt hem 't quaed; hoe hebben hem de plaſſchen
Van ſijn oft and'ren bloed de logen afgewaſſchen!
Wanſchapen ſtoutigheit, van over Zee geleent. 't GROUWELICK MAL.
Wie heeft u 't huys verhuert van 't Edele gebeent?
Hoe onbevleckter Eer waer', buyten vrienden paelen,
In Godes groot krackeel op 't ongeloof te haelen!
Wat vindt hy dagelicks, die naer wat kervens luſt,
Verkoelingh van ſijn vyer in 's Werelds ongeruſt!
Hoe veiligh waer' hy ſtout, die ſchouwde met de plecken
Van Abels ruchtigh bloet de handen uyt te ſtrecken

Voor

1 Ἐπίχαρμ' ἐστὶν δύσχρηστον, κἂν δένδρῳ, κἂν λίθῳ τις αὐτὸς δυσχρὴς ὢν τῷ τρόπῳ. Stob. ex Ep. *Diſperso, quoties nobilitatem ſanguinis jactare quispiam audet vitia ignobilis.*

2 *Prima mihi debes animi bona.* Juv.

3 Τὸ γὰρ πάλαι ἡ ἀρετὴ τὸν εὐγενῆ ἐξηύρισκε. Διὰ δ' ἐκείνην ἀ τεκοῦσα γᾶ βροτοὺς ὁμοίως ἅπαντας ἐξέπαιδ' ὁμοίως. Τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἔγνω μία ὁ γρηὺς τὸ πάλαι· δύσχρηστος ἡ τοῦ δυσχρηστοῦ νόμος ὁ παῦρον αὐτῶν κρατῶν. Τὸ φρόνιμον δύσχρηστον, καὶ τὸ σωφρον. Ὁ θεὸς δίδωσιν, οὐχ ὁ πλοῦτος. Ib. ex Eurip. *Cum ſeparavit alma mortales parens, eos finxit aequales in modum Facunda Tellus; nil habemus proprium. Sunt ſemen unum nobiles ignobileſque, lege ſed diſcrimina reperta perfecit dies. Mens cauta verè nobiles reddit, Deique dote, non cenſu datur.*

4 *Quis enim generoſum dixerit hunc, qui Indignus genere & praclaro nomine tantùm Inſignis? &c.* Juv.

5 Τὸ νέον ἅπαν ὑβριστὸν ὅτι καὶ θρασύ. Stob. ex Metrod. *Juvenile vitium eſt faſtus atque audacia.*

6 *Quantulacumque adeò eſt occaſio ſufficit irae.* Juv.

Voor 't eewige gericht, daer 't laetſte oogenblick
Het vonnis uyten doet van 't heet onendelick,
Daer 't al moet kinderlick van ſchrick voor leeren ſweeten
Dat manlick onverſaeght, en ſaligh ſtout wil heeten!
Stout zy die 't weſen wil; een is het in der daed,
Die 't ſterven niet en vreeſt om dat hy leven gaet.
Een Sondaghs Sonneſchijn is 't hooghſt van ſijn begeeren,
Dan miſten hy ſoo lief den hutſpott als de kleeren;
Dan drijft hy door de wolck, als Sterre met een ſtaert,
Die op de Predick uer voor 's Vorſten huys vergaert;
Trapt trappen op en af, ſlaet door de deur-tapijten,
Als waer' ſijn arm een' ſweep, als hoorde 't hem te ſpijten
Dat yets bekommerlickſt ſijn' inkomſt wederſtaet:
Geraeckt hy naer ſijn' Heer de naeſte man op ſtraet,
Die ſchielick omme ſiet, en vraeght hem hoe de wind is;
Wee die dan anders denckt dan dat hy 't waerdſte kind is,
Dan dat ſijn ſnel begrip, ſijn' kennis hoogh en diep,
Gevraeght werdt daer ſich geern een minder op beſliep.
Hy ſluyt hem oor aen oor, en antwoordt, Ooſt ten Noorden;
Een ſchrickelick geheim; 't waer ſchaed dat 't yemand hoorden.
Hy volght hem tot in 't huys daer 's Werelds ydelheyt
Of aen de Galgh verſchijnt, of op de pijnbanck leyt:
Maer een beſtoven krul, gekrinckelt om ſijn' ooren,
Bevrijdt ſijn' Herſſenen voor ſulcke ſnelle booren,
En waer' ſijn oogh ſoo dicht, hy vloeckte d'uer ter hell;
Maer 't kijcken ſtaet hem by; van d'een tot d'ander ſpell
Bekruypt, bewandelt hy de wonderlicke ſwieren
In 't opgetoyde heir van murwe Memme-dieren:
Ontvlieghter een' een lonck, die hem van hondert naeckt;
Mijn oogh-pijl, ſeght hy dan, heeft emmers Doel geraeckt,
En, kleuter, weeſt geruſt, men ſal u naerder ſpreken;
U is een vrijer-vreughd verſchenen van veel' weken.
Dat koſt Na-middagen van twee tot ſeven toe,
Dry dagen draeyt die ſpill, den vierden is hy 't moe.
Na des' een tweede Jacht, daer ſlimme ſlobber-ſtegen
Het vlackſte veld af zijn: die d'onbeſchaemtſte plegen
By ſterrelooſen Nacht en averechtſe Maen;
Hy maeckt de Maendaghs-Merckt getuyge van ſijn gaen,

En doet de Middagh-Son ſijn' mallen wagen mennen;
Wat leght hem aen 't gerucht? de Wereld magh haer wennen
Aen 't geen hy geerne doet. Onſtaender plaeſters uyt,
En boort het Zielen-zeer tot boven door de huyt,
En hinckt hy na den ſlagh van Venus klap om d'ooren;
Geringe ſwarigheit; die wapenen gehooren
Aen 't vijfde vierendeel van ſulcken Adels ſchild;
En die den beet ontſiet wat doet hy achter 't Wild?
Maer walgh en overvloed verſellen meeſt den and'ren;
De volle vreughd beſtaet in 't woelen van 't verand'ren:
Nu luſt hem naer de bloem in 't midden van den doorn,
Naer druyven buytens reicks, naer Danaes in den Toorn:
Dat gelt u, echte Bedd; en, Mannen, paſt op 't vinckſlagh,
Daer vlieght een Koeckoeck om, en dreight u met een' quinck-
ſlagh.
Geluckt hem 't quaed doen niet, en komt hem juyſt te voor
Van hondert Wijven een' die d'eerbaerheit in d'oor
De trouw in 't herte huyſt, 't en kan hem niet als ſpijten;
Maer die 't hem ſpijten doet en kan 't hem niet verwijten;
Of 't ſpijt haer dat 't hem ſpijt dat ſy 't hem ſpijten doet.
Verwijt is lijdelick die 't ſchuldigh draegen moet;
Maer onſchuld en verwijt valt ſteenigh om verdouwen,
En doet d'onſchuldige der onſchuld ſelf berouwen;
Die wraeck wringht hy haer op: Hoe is Mevrouw vergiſt,
Die Dievegg heet, en heeft de ſtelens vreughd gemiſt!
Sijn' quellingh is 't maer half; [1] hy weetſe door te ſpoelen,
En gloeyt s' hem om het hert, in 't keldergat te koelen;
Daer gaet hy uyt ſich ſelfs, en noemt het vrolick dol,
En ſeght, het groot Rond-om der Schepſelen is vol,
Hoe ſoud 't de Menſch niet zijn, die 't kleine beeld van 't groot is!
Soo ſtrijdt hy met de Deughd, tot dat hy 's avonds kloot is,
En rolt te beddewaert, en ronckt de dompen uyt
Van menig' herſſen ſchroef en ongeboorde fluyt.
De Middagh weckt hem op; [2] den hoofdſweer doet hem
duchten
Dat 't weder Mergen is: hy voelt ſijn' Borſe ſuchten,
En ſwijmen op ſijn' zijd', van giſter-avonds ſtoot;
Die wanhoop ruckt hem weer van 't modder in de ſloot:

1 *Jam vino quærens, jam ſomno fallere curam.* Hor.

2 *Quin corpus onuſtum Heſternis vitiis animum quoque prægravat una. Atque affigit humo divinæ particulam auræ.* Hor.

Op

Op 't loten leidt ſijn' hoôp, en dobbel' dobbel-kanſſen.
Maer weigert hem 't geluck ſijn' pijpen na te danſſen,
Stae by dan, Kermis-konſt; [1] beleefde Steenen, ſwijght,
Wanneer ghy hier een' kneep en daer een' ſlinger krijght.
Daer moet gewonnen zijn; wil 't qualick rechts gebeuren,
Men mach de luck-Godin haer' ſlippen ſlincks af ſcheuren.
't Geluck is wetenſchap; die min doet dan hy kan,
Beklaeght ſich t'ongelijck, al waer 't hy nemmer wan.
Noch lijdt den Hemel 't leed, noch veinſt Hy niet te hooren:
Tot dat den ouderdom komt ſneeuwen om ſijn' ooren;
Dan ſtort hy wraeck op wraeck, en d'een' op d'ander' quael,
Die bladers maken 't boeck van 't ſtinckende verhael
Van ſijn verrotte Jeughd; [2] die leeſt hy in ſijn' droomen,
Die droomt hy waekende, die doen ſijn' Ziele ſchroomen
Voor 's levens Avond-uer, en 't ſcheiden deſes lijfs,
De vuyle ſchommel-plaets van ſoo veel wan-bedrijfs.
De kennis van de roe die Sondaers ſullen draegen
Is 't voorſlagh van den klop der Goddelicke ſlaegen:
Dus leght hy noch en wenſcht om langh' en langer pijn,
Te vreden, verr van wel, om erger niet te zijn.
In 't worſt'len met de dood verleeght hy noch ſijn' lippen
Met wat hem volgen ſal, met Maegen uyt te kippen
Die 't naeſte paer betaemt, met ſchilden acht en acht,
Die om de groote ruyt behooren bygebracht.
Soo is hy dat hy is, tot dat hy t'ende weſens,
Den wandelaer vermaeckt met ſeſthien woorden leſens,
Hier onder leght een romp ontladen van ſijn' Geeſt,
Een Menſch, een Hovelingh, een Niet-met-all geweeſt.

1 *Tam facile & pronum eſt ſuperos contemnere teſtes, Si mortalis idem nemo ſciat.* Juven.

2 *Nocte brevem ſi fortè induſit cura ſoporem, Et toto verſata toro jam membra quieſcunt, Continuò templum & violati Numinis aras, Et quod Præcipuis mentem ſudoribus urget, ſe videt in ſomnis.* Juv.

Nec hos tu Evaſiſſe putes, quos diri conſcia facti Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit Occultum quatiente animo tortore flagellum, &c. Id.

EEN WYS HOVELINGH.

HY is een' ſtille Lamp in ydelheden wind,
Die op ſijn ſtadigheit geen ſlingeren en vindt;
Een dienſtigh Ydel man; een volger die kon leiden,
En konnen ſal als 't hoort, en dan noch een van beiden;
Een vriendelicke Leew; een Schaep dat bijten kan;
Een' Joffer, daer hy wil, en daer hy moet, een Man;
Vol levens onder 't ſtael, van Marmer in de kleeren,
Vol ongevoelickheits van koſtelicke veêren;

Een Ooſter-ſteen in 't goud by Aernemmers geſett,
Maer Aernemmers ontkent, en dieder los op lett;
Dan. 3. 94. Een vierde Broer van dry die 't in den Oven herdden,
En, verr van half geſenght, heel Salamanders werden.
Soo dringht hy drooge-voets door 't modder van den Hof
Daer bloemen onkruyd zijn, en meeſt de vruchten ſtof;
Soo leght hy in de School daer, van beleeftheit liegen,
Niet doen van tijdverdrijf, van gauwigheit bedriegen,
De Meeſter-leſſen zijn: maer Deughd ſtaet aen ſijn' oor
En ſtuyt die leeringen met betere daer voor.

Het liegen is hem vreemd, behalven daer het prijſen
Van vrienden ſijne waerd, ter waere waerd' wil rijſen;
Daer lieght hy deughdelick, en ſlaet ſich ſelven af,
En, heb ick dat ghy prijſt, prijſt, ſeght hy, Die 't my gaf,
't Bedriegen oeffent hy met beter zijn dan ſchijnen,
Met laegen liſtigheit in roock te doen verdwijnen,
Door 't liſtige *Recht-uyt*, dat Chriſtelick verſett,
Daer die het niet en kan van konſt niet op en lett.
Soo taſt de Schermer mis, die meent ſijn Man ſal wijcken
De ſlagen die hy dreight en niet en meent te ſtrijcken,
En vallen in ſijn punt: de Man light ſtil en recht,
En doet hem, konſteloos, verwerren in 't gevecht.
't Verdrijven van den tijd is verre van ſijn poogen,
Hy volght den Oogenblick ſoo verr hy hem kan oogen,
En wilde *Flus* waer' *Nu*, en *Nu* noch eens ſoo taey,
En *Weſen* van een' Ael verandert in een' Maey,
Nu *Nu* ſoo vluchtigh is, en *Flus* ſoo flucks te voren,
En *Weſen* ſchier gelijck geboren en verloren,
Soo leeft hy twee mael eens, en beſight oock den tijd
Die in des Vorſten dienſt nauw beſigheit en lijdt.
Der Grooten aenſien ſtaet in 't leegh ſtaen veeler knechten;
Dat is haer ſtedewerck die buyten voor hun vechten,
Een' Sael, een' Galery te çieren met gedrangh:
Hy ſtaet 'er oock ſijn' uer, en mog'lick ueren langh,
Maer ueren rijck beſteedt, maer rijp gekoſen ueren,
Onſchuldigh aen de vleck van Vrienden en gebueren:
Vruchtbaer van wetenſchap, onvruchtbaer van gerucht,
In vredigheit voll vreughd, in vrolickheit voll vrucht;

Maer

Maer ueren die 't berouw van 's Avondts niet en baeren,
En in 't gedencken zijn dat 's in 't gebruycken waeren,
't Onnoſele vermaeck van die ſe wel beleeft
En wel bedenckende noch eens te leven heeft.
Sulck' ueren leeft hy daeghs ſoo veel' hy'er daeghs moet leegh ſtaen,
En vatt al waer hy kan ſijn wijſer op ſijn leeghſt aen,
En ſuyght hem uyt den mond of oeffeningh van Deughd,
Of wat hy niet en kan, of wat hem niet en heught,
Duyckt altijd nederigh met ſijn', oock meerder', gaven,
Op hoop van meerdere: hoe zediger begraven,
Hoe hooger ſpruyt de Deughd; noyt wordt ſy ſoo geſmoort,
Sij'n wordt noch blindelingh geroken of gehoort.
Soo kijckt hy menigh-mael door 't dunne van ſijn' vraegen;
Met miſt hy vragens beurt, en moet het ſeggen waegen;
Dat doet hy ſpaeriger dan 't nood is van gebreck,
Maer, verr van gierigh, als ontſteken, en niet leck;
Daer worden ſy gewaer dien d'ooren niet van ſteen zijn
Waer heen ſijn' eenigheit, waer all de ueren heen zijn
Die 't Hof ſijn aenſicht derft: dat taſtelijck bewijs
Van Roomens dolingen, dat Chriſtelicke wijs
In waerheits onderſcheid, dat wijſſelick beſchrijven
Hoe 's Hemels Solderingh d'een' d'andere doet drijven;
Hoe, waerom, en wanneer de Son het Masker draeght,
Waer 't altijd ongelijck, waer 't altijd effen daeght,
Hoe 't elders Somer komt als onſe ſtroomen backen;
Hoe yemand tegen ons kan treden ſonder ſacken;
Hoe d'Aerde hangen kan, hoe haer geweldigh rond
Onſichtbaer werden ſouw, die by de Sterren ſtond;
Hoe 't rond te meten is, hoe bierige Matrooſen,
De Zee vermeeſteren door ſtomme Staele Rooſen:
Hoe 't ooge door een' ſpleet van verr verſek'ren kan
Soo dickmael houdt dat ſteil de lenghde van een man:
Hoe 't puntigh aerden-werck der ſlechter eewen Torens
En mueren overtreft; wat Maenen en wat Horens
De trouwſte borgen zijn, wat gangen onder d'aerd;
Wat buyten beſt beſpringt, wat binnen beſt bewaert.
Dat bondige verhael doet voelen datter grond is,
En ruym ſijn' herſſenen wat voller dan ſijn mond is.

Quæ mare compeſcant cauſæ, quid temperet annum; Stellæ ſponte ſuâ juſſæne vagentur & errent; Quid premat obſcurum Lunæ quid temperet orbem. Hor.

Maer, wordt hy voorts geverght, en voert hem 't onderſoeck
Van graege vraegeren door's werelds wonder-boeck,
Van d'eerſte Jaeren af tot daer ſy leerde ſwemmen,
Van daer tot op den dagh van 't Hemelſch overſtemmen
Der ſtraffe letteren en onvoldaene Wett,
Tot datter Die ſe gaf den hals voor had geſett,
Van daer, door't 'twaggelen, door't ſtruyckelen, door't rijſen
Van Godes ſtichtingen, tot op het vuyl afgrijſen
Der dagen die wy ſien: de ſlechtſte ſtaen verſtomt,
De wijſte twijffelen hoe 't weten in hem komt;
De kinder-tuchteren, die geen gelijck en lijden,
Eerbieden ſijn onthoud, en derven 't hem benijden,
Die mogelick, als ſy, naer 't ſitten niet en hinckt,
Naer 't bucken niet en buyght, naer 't leſen niet en ſtinckt.
Want, ſchorte'r oeffeningh van mannelicke leden,
Hy ſchijnt'er toe gevormt; oock tot de Simme-ſchreden
Dien vluggen Aexter-gangh, dat konſtelicke Mal,
Dat rijſen als een' veer, dat ſtuyten als een Bal:
Hy doet het, en gelooft, als emmers, boven 't ſingen,
Volmaeckte vrolickheit het Herte wil doen ſpringen,
En 't hert den heelen Man, beſt ſpringht hy die 't gelaet
Van ſpringen dwingen laet in reden, rijm en maet:
Maer doet het ernſteloos, en verre van verwachten
Dat d'eere daer uyt volgh' die'r kind'ren in betrachten.
Soo acht hy 't vingerſpel, ſoo 't klaet'ren van een' Fluyt,
Soo 't ſnuyven van een Veel, ſoo 't kraeken van een' Luyt;
En gond' hem God een' keel die ſnaeren kan verſellen,
Hy leertſe danckelick Sijn' wonderen vertellen,
En mogelick daer by dat ſijns gelijcke Jeughd
Soo Jeughdelick behaeght als deughdelick verheught.
Maer ſiet hem naer in 't groen, eer 't Sonne-peerd van honck ſcheidt,
Hoe hy het ſijne daer ten afgerichten ſpronck leidt:
Ghy vindt de logen waer die 't Peerd verſieren dorſt
Dat menſchen maeckſel was van boven tot de Borſt;
Soo kleeft hy aen de Beeſt; ſoo is 't maer een beroeren
Der Dijen die hy ſluyt, der Schencken die hem voeren;
Soo doet ſijn' ſtiller hand dan of ſy niet en dé
Dat Peerd en Ruyter doen, en geen en ſchijnt van twee.

Havendo io già più volte penſato meco onde naſca

Met

Met ſulcken radden tuygh betrouwt hy ſich 't verſchijnen
Ter oogen van ſijn' Vorſt, die ſomtijds op de Swijnen
Of op een' feller' Leew, of op een' ſneller' Haes
De ſchaduw ſchild'ren wil van 't Krijgelick geraes,
Daer gaet hy voor een' Man; en, wil het Wild noch raemen,
Noch ſtruyck'len voor ſijn' ſchoôt; hy wringht ſijn' ſterckte t'ſaemen,
En onderhaelt ſijn' vlucht, en thoont hem met een' ſpeer,
Dat kracht ten ſtrijde baet, maer oeffeningh noch meer:
De Prince ſiet hem nae met half verſlaegen' oogen,
En volght hem in 't gevaer met prijſen en medoogen,
Maer volght befluytende, die 't op de Beeſten kan,
Sal 't, van gewoonte ſchier, niet weig'ren op den man.
Daer mede gaept de Deur van 's Heeren welgevallen,
Die, deunder onderrecht door eene Deughd van allen,
Sijn' oor gewonnen geeft, ſijn' gunſtigheit, ſijn' Minn.
Den eigenaer te loon. Dat Ridderlick gewinn
Al is 't het eerſte wit van ſijn geſtadigh loopen,
Beſitt hy even koel als waer het noch te hoopen,
Of wanckelick geveſt, of twijffelick begonſt;
En wie 't hem overſtrijdt bedanckt hy voor de gonſt,
Gemoedight, ſoo het ſchijnt, om waer te willen maecken
Dat hun waerachtigh dunckt. Maer even met het blaecken
Van voorſpoeds volle vlam ontſteeckt de Nijd de ſijn';
Geluckigh en geruſt is 't allom niet te zijn;
Te Hoof van allom minſt; daer moet hy voelen ſmoocken
De wroeters die ſijn doen of trachten te beroocken,
Of doen 't, ſoo 't doenlick is, en ſaeyen in ſijn pad
De ſtricken daer wel eer ſijn voor-genand in trad:
Hy treedt ter zijden af met wel-geveinſde treden,
Als roôck hy lont noch kruyd: dat giſteren, dat heden,
Dat ſtaet hy morgen uyt; tot dat hy, als te veld,
Beſett, beſtreden wordt met onbeſchaemd geweld,
En maskerlooſen haet; ſoo wordt hem ſpijt en logen,
En onverdient verwijt gewreven onder d'oogen;
Soo moet hy wat hy doet ſien maelen met de koôl,
Soo ten beſchimpe ſtaen van boven tot de zoôl.

queſta gratia, laſciando quelli, che dalle ſtelle l'hanno, trovo una regola univerſaliſſima, laqual mi pare valer circa queſto in tutte le coſe humane, che ſi facciano ò dicano più che alcuna altra. E ciò è fuggir quanto ſi può, e come un aſperiſſimo e periculoſo ſcoglio la affettatione, e per dir forſe una nova parola, uſar in ogni coſa una certa ſprezzatura che naſconda l'arte, e dimoſtri ciò che ſi fa, e dice venir fatto ſenza fatica, e quaſi ſenza penſarvi. Da queſto credo io che derivi aſſai la gratia, perche delle coſe rare e ben fatte ogn'un ſa la difficultà, onde in eſſe la facilità genera grandiſſima maraviglia; è però contrario, il sforzare che (come ſi dice) tirar per li capegli da ſomma diſgratia, e fa eſtimar poco ogni coſa per grande che ella ſi ſia. Però ſi può dir quella eſſer vera arte, che non appare eſſer arte, ne più in altro ſi ha da poner ſtudio, che nel naſconderla, perche, ſe è

Hy

ſcoperta, leva intutto il credito, e fa l'huomo poco ſtimato. Balth. Caſtigl. Corteg. 1.

Hy ſwijght, en reickt voor al ſijn' ſchuldelooſe vuyſten
Voor Gods gerechte vuyſt; die opent ſulcke puyſten,
En perſt 'er ſoo den wind en ſoo den etter uyt,
Dat elck ſijn' Meeſter loont en in 't geſichte ſpuyt.
Noch is ſijn' bede verr van quaed om quaed te vergen;
Heer, ſeght hy, ſtootſe wel die my ter onſchuld tergen,
Maer ſtootſe ruggelingh ter rechter reden in,
En daer hunn' boosheit endt, Dijn' goedigheit beginn'.
Hoe lieffelicken wraeck geniet hy op de quaeden,
Dies' op ſijn' tegen-bé van 't quaede ſiet ontlaeden,
In 't goede ſoo verlicht, dat haer berouwt gewis
Haer' hardſte geeſſelingh en ſalighſt pijnen is!
De naeſte toeverlaet is 's Rechters vonnis hooren:
Daer onder hy die 't lijdt en die 't hem aen doen hooren;
(Dat 's oock tot God gegaen, die 't ſoo, en ſoo begeert,
En wordt door middelen, en ſonder die ge-eert)
Daer daeght hy voor 't gerecht dien 't onruſt luſt te ſaeyen
Daer vrede groeyen koſt, en in haer' ſchande maeyen,
En dorſchen in haer' ſcha, daer graſiger gewas,
Danck, eer, en eenigheit voor niet te beuren was.
Sijn' ſake pleit haer ſelfs, en, waer 't voor vyands ooren,
De reden moſt'er in; ſoo kan de waerheit booren.
Nu is ſijn Rechter bei ſijn Rechter en ſijn Vriend:
Noch raeckt hy maer aen recht, die'r gunſt hy heeft verdient;
Maer ſcherp genomen recht is ruyme gunſt te noemen,
Daer ſcherp gegeven gunſt ruym onrecht kan verdoemen;
Ruym onrecht doen die 't doen door ongunſt van gemoed,
Ruym' gunſt doet hy'er voor die'r maer recht over doet.
Mackers. Dat's 't ruggelingh gewin van nijdige Geſellen,
Die door haer wiggelen, verr van den boom te vellen,
Die in haer ſpijtigh oogh te wel gewortelt ſtond,
Noch diep en dieper klem doen winnen in den grond.
Maer 't katten-ſpel komt laetſt; men gaet hem met de pert aen
Die d'aller Hoofſchſte heet; men taſt hem in het hert aen;
En ſeght hy heeft'es geen, of 't is gelijck een' Noôt,
Of 't had ſijn' eigenaer gedraegen door den nood:
Het klagen is te kindſch, het kijven is te hoerigh,
't Verdraegen is te hondſch, en 't pleiten is te boerigh;

De

De wraeck is mannelick, en Adels eigen Recht;
Soo dat te ſoecken is, men vindt het in 't gevecht;
Een ſchrappen oogenblick betaelt'er ſoo veel' ſlechter';
Wat leght hem aen 't gedingh die dus ſijn' eigen Rechter
Heeft hangen aen de zijd? maer mog'lick of de klingh
Uyt die gevanckenis haer' handgift oyt ontſingh.
De werre-wateren, geboren tot het woelen,
Die van haer ſelf ſoo wit, ſoo ſwart van hem gevoelen,
En ſteken daer de ſpell van haren moetwill niet;
Maer jagen naer 't verwijt van dadelick bediet;
En wringen uyt ſijn' tongh een onverhoeds ontkennen,
Dat, Liegen, wordt gedoopt; Met ſiet hy ſich berennen,
En knijpen in den dwangh van onderlinge wraeck.
Soo komt hem 's anderdaeghs op 't ſcheiden van den vaeck
De Wiſſel-brief te huys van lijf om lijf te ruylen,
„ Ghy, ſtaet'er, ongewoon tot anders iet als ſchuylen;
„ Ghy nochtans onbeſchaemt om bet'ren dan ghy zijt
„ Te drucken daer 't hun deert, te ſeggen dat haer ſpijtt.
„ Gedenckt aen giſteren; en, zijt ghy Man geboren,
„ Staet mergen voor een' man die door uw' borſt wil booren,
„ En ruckender dat hert, dien Vrouwen huysraed, uyt,
„ Oft wachten dat het hem geſchiede van een' guyt.
Dien hitſigen ontbijt en kan hy niet verſwelgen
Door ſulcken koelen keel, oft 't hert en wil 't ſich belgen;
Sijn' geeſten zijn ſijn giſt, en jaegen 't vierigh op,
En ſenden hem den brock te rugge door ſijn' krop:
Weerbaer en ſchuldeloos, verwijt en ſchuld te hooren,
Hoe lijd' ick 't, (mommelt hy) hoe ſtopp ick hier mijn' ooren,
Hoe klemm' ick hier mijn' tongh, hoe bind' ick hier mijn' hand?
Neen, 't waer te veel gele'en; der booſen onverſtand,
Den hooghmoet zy geſtraft; 'k wil and're met my wreken
En diergelijcken ſlagh op diergelijcke breken,
Het bloedige geluck van een doornagelt hem
Magh and're voor altijd doen ſchroomen voor mijn' lem.
Maer, lem, bewaert uw' ſchee, (ſoo komt de koele Reden
Ten ſtrijde tegen 't Hert ſijn' vierigheit getreden)
Waer heen ontſteken bloed? wat ſoeckt ghy in de moord
Van 't maeckſel dat alleen ſijn' Maker toe behoort?

Uw terger heeft de ſchuld; wilt ghy s' hier op u haelen,
En met gevaer voldoen, en ná noch eens betaelen?
Komt u de ſtraffe toe der ongerechtigheit,
Deut. 32. 35. Daer dieſe niet en lijdt, Mijn is de wrake, ſeit?
Rom. 12. 19. Prov. 20. 22. Die hand en ſal de hand der booſen niet ontloopen,
Wat leght u aen de haeſt? die 't quaede moet bekoopen
Bekoope 't door het quaed van quaedere dan hy;
Wat ſcheelt u 't onderſcheit of 't flus of t'Avond zy?
't Sal weſen als Hy 't doet die niet en kan als recht doen;
Dat kan Hy door uw' hulp en wel beleidt gevecht doen,
Maer wacht ghy door ſijn' hulp uw' Man te ſien vermant,
Die Hem ſijn Hemel-recht wilt wringen uyt de hand?
Die ſijn gedulden terght, om dat het uw' geterght wordt,
Die Hem wilt onrecht doen, om dat het u geverght wordt?
Als had uw knecht gelijck, die van ſijn' medeknecht
Verongelijckt, voor hem, u ſelver eerſt bevecht?
Wat is de ſmalle ſtipp, 't onſichtbaer Punt van eeren,
Daer op ghy ſchemer-ooght? een lijf van lichte veêren,
Een' ſchaduw van een ſchimm, een baſtaert van de Deughd,
1 Que frenesia de Satanas causò este mal abuso con el hombre, que tan desatinado lo tiene? Como si no supiessemos que la honra es hija de la virtud. Mat. Al. 1 Een twiſtbal uyt de Hell, een ſtal-licht voor de jeughd:
Of eer en is geen' Eer of 't is de loon van 't goede;
Uyt opgemeſten grond met broederlicken bloede
En ſproôt die ſpruyte noyt; en d'eerſte van den Stam
Daer u het beter zijn dan andere van quam
Gewanſe verr van ſoo: Ja, mannelicke ſlaegen
Verhieven ſijnen roem; maer deughdelick geſlagen,
Maer noodelick beſteedt, daer Gods gerechte ſtraf
Sijn' waerheits vyanden die ſweepen over gaf.
O rechten Adel-boom van adelicke blaeden,
Dijn' tacken ſchoten eerſt uyt ongemeene daeden,
2 Ea animi elatio, qua tenitur in periculis & laboribus, ſi juſtitiâ vacat, pugnatque non pro ſalute communi, ſed pro ſuis commodis, in vitio eſt. Cic. 1. de Offic. Maer daeden voor 't Gemeen; 2 Stoutheid van ongeduld,
En Moed voor eigen baet zijn ſelden ſonder ſchuld.
Wat ſoeckt ghy dan? Mijn' Eer. Waer is die Eer te vinden?
Op dieſe my ontſtal. Wie kan 't ſich onderwinden?
Mijn Schelder ſteeltſe my, en ſal het meer en meer,
Soo langh ick weerloos ſitt. O ſoecker naer uw' Eer,
Misrekent Cyferaer! die welgewonnen ſchatten
Zijn verre buytens reicks van ſulcker ving'ren vatten;

Hy

Hy ſpouwt wel na de Maen, maer raeckt noch geen gewelf:
* Wie Eer heeft kanſe maer verlieſen door ſijn ſelf.
Noch neem ick hem voor dief; hy hebb' u konnen rooven
Van 't geen hy niet en kan; is 't waerdigh om gelooven
Dat die u by der Straet ontmantelt of ontgeldt,
Sijn' ſtraffe tegen u ſal haelen in het veld,
En boven 't eerſte quaed een arger mogen hopen,
En doen u eigen goed met eigen bloed bekoopen?
Waer is de Wett gemaeckt die my mijn' ſchuldenaer
Heet maenen in mijn' hemd, en gijz'len met gevaer?
Daer ſtaet de Rechtsbanck voor; daer ſtaet hy voor te daegen
Die voor gewiſſe ſchuld gewiſſe ſchá ſal draegen,
Verr van onwetene getuygen van 't gevecht
Sijn' overhand te ſien beduyden op ſijn recht.
Maer mannelick geſchill moet mannelick geboett zijn;
Hoe waer 't my eers genoegh die eerlick wil ontmoett zijn,
En man voor man geſtraft, of ſtraffen, ſoo hy kan,
Te roepen daer een kind beſtaen kan voor een Man?
Hy is geen eere waerd die 'r in ſijn herte geen' berght,
Hy berghter geen' in 't hert dies' andere te leen verght,
En, arger, ſtelen will, en, arger, and're tracht
In ſijn' onachtbaerheit te maecken ongeacht.
Noch werdt hem overmaet van Eere toegemeten
Die voor den eerlicken ſijn' oneer niet verweten
Maer ſtaetigh werdt getoetſt, en rechtigh overtuyght;
Een' eerlick' oneer draeght, die voor ſijn' Rechter buyght.
Volherdt ghy even mild in Eer te willen ſchencken
Daers' eerlick zy beſteedt; leert aen Sijn' Eer gedencken
Die vré' voor laſteringh, die vriendſchap voor verwijt,
En d'ander wange biedt aen die op d'eene ſmijt:
Gunt Hem Sijn' eigen' Eer, gelijck Sijn' trouwſte Knechten,
De Knechten na Sijn Hert; die tijd'lick konden vechten
En ſwichten tijdelick, voor Sijn' geſtolen Eer,
Voor hunn' bekladden naem, geſtolen ruſt, en meer.
Sy wiſten dat den Sott in 't ſotte te bejeg'nen
Waer' worden dat hy is: leert ghy ſe van hem ſeg'nen
Die uw' vervloeckers zijn, en bidden om haer' ſoen
Die ſoo goedduncken de *niet weten wat ſy doen.*

* *Tanto que uno ſuere virtuoſo ſerà honrado, y ſerà impoſſible quitarme la honra, ſi no me quitaren la virtud, que es el centro d'ella.* Matth. Al.

Nec tibi deerit Ultio, ſi juſtè cauſa querela Deſertur. Juven.

Matth. 5. 44.
Ibid. 39.

Prov. 26. 4.
Matth. 5. 44.

Luc. 23. 34.

Al ſtaet Verlies en Winſt van eewigheit voorſchreven;
Sy wanck'len in ons oogh; die hopen moet, kan beven:
Maer wordt u ſelven baes, [1] verwint uw' eigen bloed,
Die winſt is waerden wiss, en Honigh ſonder roet.
Gedachten gaen als wind, ſoo wind gaet als gedachten,
Maer wind en volghtſe niet: de Bode ſchijnt te wachten
Die 't moorder Brief ken braght; maer 't dunckt den Bode niet,
Soo ſpoedigh komt hem voor dit mondelingh bedied:
„ Gaet, vriend, en ſeght uw' vriend, ick leerde nemmer wijcken
„ Als voor de Redens kracht; die ſal mijn recht doen blijcken,
„ Daer 't Eer en Reden zy. Maer Meeſter van de leên
„ Die hy en ick beſitt is Dieſe maeckt' alleen:
„ 'k Ben Chriſten, en Soldaet, en Edelman geboren,
„ En trachte met de twee het eerſt altijd te hooren:
„ 't Beſchermen is mijn' konſt, het Schermen zy de ſijn';
„ Die ſal ick beſigen daer 't moet' en moge zijn:
„ Quaet doen van tijd verdrijv ben ick van jonghs ontwaſſen;
„ Beſpringht hy my te moet 'k ſal op mijn' hoede paſſen;
„ Maer bidd' hem om geduld tot daer wy vyand ſien;
„ [2] Daer ſal de beſte man de leſte zijn in 't vli'en,
Soo ſpreeckt hy door uw' mond, [a] groot doender, en groot ſpreker.
Gods Krijghsman in het veld, te huys Sijn' waerheits wreker,
Sijn Degen en Sijn Penn, bei mannelick gevelt
Op 't Seven-berghs verſier, en Arragonſch geweld.
Soo ſtamert hy naer u [b] Stout Chriſten Arm-van-yſer,
Die ſoo veel min verzaeght daer 't weſen moſt, als wijſer
Daer d'Eer oneerlick ſcheen, dorſt aengaen daer hy vlood
Dien ghy geweigert had't het weerſlaen ſonder nood.
Die ſtappen ſtapt hy na, wanneer de dwangh van ſaecken
Sijn' Meeſter buytens Wals ten tegenweer doet waecken;
Of booren door de korſt van 't [3] aerdige geback
Daer een' geborgen Stadt Paſteis gewijs in ſtack;
Of 't ſtormigh welgevall van oogelooſe nachten
Beſteden daers' hem oock by dage niet en wachten;
Of proeven op een Heid' waer 't Noodlot henen will,
En maecken eenen dagh jongh Schepen van 't geſchill.

Daer

1 *Quippe minuit, Semper & infirmi eſt animi exiguique voluptas Ultio.* Juv.

2 *Demaratus Spartanus apud Herodotum, cum Xerxe in Græciam tranſitum diſſerens, Ego, inquit, neque cum decem promittam me poſſe dimicare neque cum duobus; ac ne ſingulari quidem certamine libens certavim: At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, promtiſſimè cum unoquovis iſtorum omnium dimicavim, qui ſe ſingulos ajunt eſſentos ad dimicandum cum ternis Græcorum.*

3 Van aerde.

a De Heer van S. Allegonde.

b De Heer van La Noüe.

Daer doet hy wat hy kan; maer, in ſijn eigen waenen,
Daer doet hy noyt genoegh; naer andere vermaenen,
Daer doet hy wat hy hoort; naer and're, wat hy moet;
Naer and're, veel te lauw, naer and're, koel van bloed.
Hy doet het evenwel, en die hem 't Hert betaſt hadd,
Sou 't ſoo koel en ſoo lauw bevinden dat het vaſt ſat;
Maer died'er 't lood in ſonck; ſou' voelen dat ſijn Vyer
Sijn ſelven, ſoo beklemt, moet vrijen van getier:
De pit-ziel van het Vyer is eene van de voncken
Die ziel en herſſenen naer 't eewigh Vyer doen loncken,
Daers' uyt geregent zijn; de heilig' yver-brand
Die 's levens vodde-vreughd, en ſchroomens onverſtand
Voor d'uer die komen moet, al komtſe ſoo veel laeter,
Om God verachten doet, en midden in 't geklater
Van Stael- en Blixem-lood doet ſchreyen van vermaeck
In 't wel verdedigen van Sijn' gerechte ſaeck.
Soo voert hem 't rechte ſtout, de welgeruſte vroomheid,
Dien op haer hittighſte de Reden by den toom leidt,
Daer daegers om een woord, en waegers om den deun
Staen ſchrickende van verr, Wat doet de Man ſoo deùn?
Maer deùn en is maer deun dien levende gedachten
't Ontleven ſtaende voets van voren doen verwachten,
En 't is hem ſelven vreemd, hoe dat hem 't beven ſtaet
Die t'ſamen op den tip van dood en Leven ſtaet.
Ontkomt hy levendigh, hy waſcht niet eer ſijn' handen
Het bloed af dan ſijn tongh, die datelick in banden
Moet ſwijgen wat hy ded', en lijden dat men 't ſegg';
Al droegh 'er oock de Nijd 't benijdelixt af wegh.
t' Huys in de Winter-ruſt is 't verre van ſijn derven,
Te blaſen, daer, en daer, en daer genaeckt' ick 't ſterven.
Ick voren uyt, ick hier, ick ginder, allom ick;
Om Jofferen te ſlaen met wonderen van ſchrick:
Dat malſcher Menſchen-deel, die minnelicke dieven
Van Mannen dieren tijd, verſtaet hy te believen
Met ſoeter onderhoud dan redenen van Stael,
En kluchten die het Haer doen ſteigh'ren in 't verhael.
Geraeckt hy in die ſchaer' (hy wilder ſomtijds raecken,
En allen ernſt ſomtijds verdrincken in vermaecken)

Hy ſchudt'er ſoo den Man, den Krijghsman emmers, uyt
Als waer' een' Trommel-ton verſchapen in een' Luyt.
Spel iſs'er meeſt ſijn Witt, ſijn' meeſte wijsheit, jocken;
Maer lijdelick gejock ter oor' van alle Rocken;
Ten oorboor menighmael; want dat men oock de Deughd
En bitt're leeringen vergulden kan met vreughd,
Beſluyt hy uyt den Lent' van 's Werelds Grieckſche Jaeren,
Doe d'eerſte wijsheit ſprack door 't ſtreelen van de ſnaeren,
En Menſchen hard als klipp vermorwden door 't geluyd
Dat Menſchen-tuchteren bedreven op haer' Luyt.
Matth. 13. Geluckt hem 't goed doen niet (ſoo valt het beſte Koren
Of vruchtigh in de klei, of in de kei verloren)
Quaed mijden is de trapp die naeſt ten Hemel leidt:
Dat doet hy met ſijn' Tongh, die noyt van tand en ſcheidt,
Om 't Goddeloos misbruyck van Goddelicke ſaken
Matth. 5. 37. Het noodelooſe ſlot van Ja en Neen te maken;
Lands Heeren acht 't ghy oock op ſulck' een Dienaers Eed,
Die 't derde woord bevloeckt en ſelver niet en weet?
Noyt willens-onverhoeds na woorden die de teenen
Van Maeghden ſterven doen om 't aenſicht bloed te leenen
Sijn adem ſtincken doet, en lichten 't eerſte wijf,
En lichten d'eerſte Man het Vijgenblad van 't lijf.
Hy wordt'er noyt beticht van ſtameren, van lispen,
* Irritare. Van ſijn' berisperen ten loone te * berispen
Topſwaer van Druyven-damp; alwaer de misdaed min;
De beeſt'lickheit van 't quaed vervreemdt het van ſijn' ſin.
Hy wordt'er noyt beklapt van lange Winter-nachten
Te hebben ſchrap geſtaen, daer hem de Kans hiel wachten,
En mogelick nu mild, en mogelick dan ſcherp,
Sijn' Hemel en ſijn' God verlooch'nen om een' werp.
Hy wordt'er ſoo geſien, hy komt, hy blijft, hy gaet'er,
Hy doet, hy zeit'er ſoo, dat menigh ydel praeter
Moet lijden dat ſijn' winſt van taeye Joffer-gonſt
Een' ander' mede vall' die ſoo langh ná begonſt.
Noch vindt de wangunſt ſelf in ſijn geregelt laeten,
In ſijn' beſneden doen niet waerdigh om te haeten,
Dan dat ſy'er niet en vindt: dat Laeten en dat Doen
Schijnt met hem opgegroeyt ſint 's Moeders eerſten ſoen:

Hy

Hy doet niet dat hy doet, of't paſt hem als ſijn eten,
Hy laet niet wat hy laet, of ſchijnt niet bet te weten:
In wat hy niet en laet, in wat hy niet en doet
Verneemt men 't eigen E'el van welgeboren bloed.
Berekent hy dat bloed van heden op de jaeren
Doe d'eerſte van ſijn' Stam het ſterven moeſt ontvaeren,
Het hooghſte welgevall dat hyd'er in geniet,
[1] Is dat hem niemand ſcheel voor Baſtaerd aen en ſiet.
Bereickt ſijn' Rekeningh den tweeden derden man niet,
Ja is hy ſelf de man die d'eerſte nae ſijn' Van hiet,
De Peter van 't geſlacht die 't Velſens E'el begon
Was thienmael Gerrit waerd die 't ſmoorden in ſijn' Ton:
[2] En, ſullens' Edel zijn die uyt hem ſullen teelen,
Hoe licht ſijn' Kaers min licht dan dien ſy 't Licht ſal deelen?
Of Princen zijn miſdeelt in Edelheid van Stam,
Of Edel was het hoofd daers' al en eerſt uyt quam.
Gevalt hem dan die gonſt van een der Minder-menſchen
Die ſijne gonſt gevall', en dunckts' hem waerd om wenſchen,
(Dat toetſt hy aen de ziel, en minſtendeel aen 't lijf;
Het vell-diep ſchoon en maeckt niet half het ſchoone wijf,
Maer, geeft een' ſchoone ziel in tamelicke leden,
Sy ſal haer heiligh ſchoon doen glimmen door de zeden,
En ſtellen haer Lanteern ſoo doorſchijn voor 't geſicht
Dat oock de dicker Hoorn ſal monſteren voor licht)
Hy neemt haer gonſt te baet, en derfts' haer ſelven vergen,
En ſeght, Mijn hert en is met weig'ringh niet te tergen,
Noch hoeft het niet te zijn; 't en waer' ick ſeggen moght,
Ghy toont u half vernoeght, ick my heel wel bedocht.
Ick ſchaemde my 't verſoeck; maer op het ſtom bekennen
Van wederzijds gevall, op 't vriendelick verwennen
Van menig' eerbaer uer, verſtout ick deſen mond
Op't binnenſt onderſoeck van uwes herten grond:
Spreeckt korte vonniſſen; en gunt ghy my het hopen,
Misgunt my t'eener tijd het noodelooſe loopen;
Misgunt ghy my de hoôp van ſoo gewenſchten Ja,
Vergunt een ſpoedigh Neen voor ſpaeder ongena:
Dan, vreeſt geen' worſtelingh, al luſt u niet te ſingen
Soo ick te voren fluyt', de Min verſtaet geen dwingen,

Noë.

1 Ἀλλ' εἰ δικαίως ἐξετάσεις, καὶ χλιδῶν ὁ χρηστὸς ὄφις; ὃ δ' ἀνυπόκριτος καὶ γόνιμος. Stob. ex Menand. *Quod ſi rem potius ſpectes quam vocis ſonum, Legitimus eſt frugi omnis, & nequam nothus.*

Νῦν χρὴ θεᾶσθ', ὡς οὐδὲν τἠμορφίας ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας καλὰς ἔχῃ. Stob. ex Eur. *Spectanda mens eſt, nil decus formæ juvat, Si pulcher abſit animus, & re-cta indoles.*

Εἰ γὰρ ἦν ἴσιον. εἰ δὲ μὴ, τί δεῖ καλὴν Γυναῖκ' ὁ; εἰ μὴ τὰς φρένας χρηστὰς ἔχοι. Id. ex eod. *Si benè animata eſt, perplacet. Sin, quo mihi Formoſa vultum, pectore inteſtabili?*

2 *Quod ſi tam Græcis novitas invisa fuiſſet Quam nobis, quid nunc eſſet vetus?* Hor. lib. 2. epiſt. 1. *Malo patet tibi ſit Therſi-tes. &c.* Juv.

Dit

Dit vrijen ſtont my vry in 't vrijſte van 't gemoed,
Doet vrylick wat u dunckt, ſeght vrylick wat ghy doet.
Al had hy niet geſeght, de kennis van ſijn' waerde
Sprack ſterren uyt haer' Lucht, en Boomen uyt haer' Aerde.
Sy antwoordt ſtommelingh; tot dat ſy 't flauw gerucht
Van 't maeghdelicke Ja ter diepſter longh uyt ſucht.
Maer 't Ja wordt ſoo bedoeckt met weigerlicke veinſingh,
Met deinſend' ſtille ſtaen, met ſtille ſtaende deinſingh,
Dat wie min Maeghden had behandelt en betre'en
Nam 't voor een Neenigh Ja, of voor een Jaïgh Neen.
Het ſtof daer uyt geſift, de wimpelingh ontbonden,
Hy wordt'er mé te vre'en den Oud'ren toegeſonden;
Den Oud'ren twee en twee op ſulcken voet verknocht,
Dien 't nu bejegent wat haer eertijds oorboor docht;
Die geeren aen de ſpruyt van haer' vergaerde ſtroncken
Een' Int verhechten ſien die Inten kan verproncken,
En ſeght hun vruchten toe daer haer' verſtorven kracht
Weer vrucht, weer ander' vreughd verlangende van wacht.
Die vreughd, die ander vrucht be-erven ſy by tijden,
Soo 's Hemels ſuer verdriet de booſer eew wil lijden,
Haer ſtadige misvall, en baſtaerd wangebroed
Te ſien vertemperen door ſoo veel tegen-goed.
Sijn groeyend' Vaderſchap verheft ſijn' danckbaer' Heere,
Die ſijne Jeughd genoôt, met trap op trap van eere,
Met Stedelick gebied, met Staetelick bewint,
Met al wat ſpreken kan hoe verr' hy hem beſint.
Sijn' kind'ren, d'ernſtighſte van ſijn' bedaerder ſorgen,
Verrijckt hy meeſtendeel met wat ſy konnen borgen
Daer 't brooſer goed verbrandt, en 't vooſere verſinckt.
Gevalt hun yet te deel dat door de Borſe klinckt,
Matth. 6. 31. Hy laet en leert het hun ſoo achteloos genieten
Als hy 't verſamelt heeft; noyt walgelick vergieten;
Al ſtaet het yeder een van allom toe te vlo'en,
Ib. 33. Die 't eewigh ſoecken wil, en ſchoeyen op ſijn' ſchoen.
Soo door het rouwſt geraes van 's Werelds booſte baeren
Meeſt ſonder ſtuyt gerolt, en ſonder ſtoot gevaeren,
Tot daer 't geſoncken Lood den Haven-dorpel raeck',
Tot daer het Ancker ſegg', te Lande, Man, ick haeck,

Verlaet

Verlaet hy 't lecke Schip daer 't ſtranden moet en ſplint'ren,
Om eewigh op het hoogh van Zion te verwint'ren,
De Hooge-Bootsmans ruſt; van daer hy deſen Ball
Leer' keuren voor een blaes, een punt, een Nietmetall.
O Edel Stam-geſin van ſijn' gelijcke Erven,
Stelt vryelick op 't ſcheel van ſijn' verrotte ſcherven
Dit weinigh en dit veel: *Hier leght voor Mier en Maey,*
Die geen' gelijck' en hadd, 't en waer' een' witte Kraey.

EEN PRINT-SCHRYVER.

HY is een' Spiegel-ruyt die elck ſijn ſelven thoont;
Een weerſchijn aller verw; een viller van gewoont;
Een' kat die nagels heeft en krabb'len moet daer 't row is,
Maer glijen over 't gladd; een' tongh die nergens ſchouw is
Dan daer de waerheit feilt; een deughdelicke ſpie;
Een al-om Waerſegger, al waeght hy waer noch wie;
Een Schilder met de pen, al rieckt ſy na ſterck-water;
Een all dat yemand is; een ernſtigh kluchten-praeter.
Sijn opper oogh-merck is profijtelick vermaeck;
d'Een treck'er voedſel af, een ander niet dan ſmaeck;
Hy heeft'er twee voldaen; doch beide maer ten halven:
Maer 't ſpertelende been is moeyelick om ſalven.
Wie dan noch vrucht noch vreughd wil vinden in ſijn Dicht,
Stopt Oor en Oogen toe in ſpijt van klock en licht:
De waerheit ſtelt ſich ſchoon voor dieſe wil begrijpen;
Wie tegen haer verhardt en laet ſy niet te nijpen;
Hoe wel-voordachtelick omhelsden elck ſijn' roe,
En roemde ſich van ſchaemt, Die plaeſter hoort my toe!
Hy wandelt by den wegh met ſlechte, ſluycke treden;
Maer wacht u, die hem moett, voor 't ooge van ſijn' Reden,
Hy ſtraelt'er ſterlingh mé door 't buffel leder heen:
Hy ſtroopt de ſchaduw-Deughd de ſpieren van het been,
En van ſoo menig' blein, ſoo veelderhande pocken,
Als duycken onder 't dack van Broecken en van Rocken,
Verſamelt hy een' klomp, en print daer af een beeld,
Daer 't rechte weſens-krooſt der Moeder-vorm in ſpeelt.
Soo tracht hy yeder een ſijn' Bulleback te maecken,
En door ſijn' eigen Deur de Deughd te doen genaecken:

Ut per leve ſeveros eſſin- dat junctura ungues. Perſ.

Die voor ſijn ſelven ſchrickt ontloopt ſich ruggelingh,
En raeckt doch daer hy hoort onwillens, blindelingh.
Maer 't groot ſchort ſchort hem oock, de kennis van ſijn ſelven;
Dien dicken dampen-dijck en kan hy niet doordelven;
Sijn' keers en licht hem niet, ſijn heel lijf ſtaet'er voor;
Sijn' oogen ſien hem niet, hy ſluypter tuſſchen door;
En ſeght hy wat hy is, hy giſt maer ſoo te weſen;
Sijn Boeck light averechts; ô, die het rechts kont leſen,
En hebt uw aengeſicht nae 't ſijne toegewent,
Waſcht ſijn' met uwe hand, en maeckt hem ſich bekent:
O oogen die van 't ſand van vuyle laeck-ſucht vry zijt
Beloont ſijn trouw HY IS, met een medoogend' GHY ZYT;
Dat heeft de Redens-kracht verkregen op ſijn bloed,
Koel ſeggen wat hy ſiet, koel hooren wat hy doet.

LIBERA PER VACUUM POSUI VESTIGIA PRINCEPS:
NON ALIENA MEO PRESSI PEDE.
JUVAT IMMEMORATA FERENTEM
INGENUIS OCULISQUE LEGI MANIBUSQUE TENERI. Hor.

STEDE-

STEDE-STEMMEN.

Fuit moris antiqui, eos qui vel ſingulorum laudes, vel urbium ſcripſerant, aut honoribus, aut pecuniâ ornare: noſtris verò temporibus, ut alia ſpecioſa & egregia, ita hoc inprimis exolevit. Plin. ſec. Epiſt. l. 3.

DEN STEMMENDEN

STEDEN

van

HOLLAND

ende

WEST-VRIESLAND

GELUCK.

SOo ſcheid' V Nijd noch Tijd, ſoo werd' hy noyt geboren
Die naer uw' ſchande tracht, die van uw' ſcha' will' hooren,
Getrouwe Suſteren, hoort yeder van't geluyd
Van uw' bekende Stem den weerſlagh op mijn' Luyt,
Mijn' onbekende Luyt, maer beſt-genegen Snaeren
Ten roem van uwen naem en hoorens waerde maeren.
't En is niet of ick't Sout, of 't Water t'Zeewaerd droegh;
Men vindt en ſiet en kent ſich ſelven noyt genoegh.
Soo verr ben ick u nut. En, vraeght ghy naer't vermaecken,
Hoe veiler kont ghy daer, hoe naerder aengeraecken,
Die onder 't ruyme dack van't all-gemeen gewelf
Geen waerdiger geſicht kont vinden als u ſelf?

DORDRECHT.

IN mijns gelijcken Schaer beſit ick 't eerſte woord;
Al waer't mijn' waerde niet, dat geeft my mijn' geboort,
En [1] 't planten van de kroon op onſer Vooghden hoeden.
Doe ſat ick in de kley, die oock mijn' bueren voedden:
Sints heeft mij [2] eene nacht Venetien gemaeckt,
En all' mijn' wandelingh in handelingh geſtaeckt.
Maer of de Spaenſche keel na mijne Stapel-moſten,
Na mijn' Munt dorſten dorſt; het ſoud' haer 't ſwemmen koſten,
Dat 's menigh natten voet, en waeter in haer' Wijn:
Is 't niet de Land-ſcha waerd ſoo veil begracht te zijn?

1 De Graven van Holland plegen ter verſchijninge der Staten van den Lande te Dordrecht gehult te worden.

2 In 't Jaer 1421. door den hoogen water-vloed die 72 Dorpen wegh nam.

HAERLEM.

AL heb ick t'mijner tijd [3] der Vorſten Hof gevoedt,
't Is mijn geringſte roem, mijn hooghſte ſtaet in 't bloed,
Der Goddelooſen bloed; van [4] doen mijn' Staele kielen
Haer Ys'ren Haven-touw aenvaerdden te vernielen.
t'Huys heb ick oock voor God, voor goed en vryigheit
Mijn' Borgeren gewaeght, en Spagnen noyt gevleidt.
Zijn 't koele wonderen, en hoorens' and're meer toe;
Van 't allerwonderſte komt my alleen de eer toe,
Geen ongeſiener naem, geen aengenamer ſtuck;
[5] 'k Heb konſt en konſtenaers geholpen in den Druck.

3 Graef Floris de Vette heeft ſijn Hof te Haerlem gehouden, met ſijn' Gemale Petronella, Dochter van Saxen, die het Klooſter te Rhijnsburgh ſtichte.

4 De Haerlemmers worden geſeght onder Jonckheer Willem, naermaels 13 Grave van Holland, met den Keiſer Freder. Barbaroſſa tegen de Sarracenen getrocken, de Stadt Damiata te hebben helpen veroveren, ſnijdende de ketenen die Sagen die ſy aen de kielen van haere Schepen geſlagen hadden.

5 In 't jaer 1464. Werde de Boeckdruckerije te Haerlem gevonden.

DELF.

'k BEn tweemael dat ick ben, ſints dat ick 't eenmael was,
En [a] eens mijn' mueren heb ſien wentelen in d'as:
Maer danck hebb'' t Vaege-vyer; ick bend'er door gereſen,
Mijn ſelven dubbel waerd: Het overkoolde weſen
En komt my niet van daer; ſoo moet de kuype ſien
Die Vriend en Vreemdelingh moet laeven en bezi'en.
'k Heb grooten *Wilm* gehuiſt, ſoo lang 't de Moorder dooghde;
Die my en mijn' gebuert verraderlick [b] ontvooghde;
Maer, Spagnen, 't baett' u niet, ick heb de ſcha geboet,
En voor alſulcken Vaer alſulcken Soôn gevoedt.

a 1536.

b 1584.

LEI-

LEIDEN.

'T EN ware 't nijdigh Duyn, of 't Rhijnſch verdwaelde ſogh
Ick waer, ſpijt andere, de grootſte Rhijnſtadt noch;
Om nevens Katwijck uyt mijn' wraecke te gaen haelen
Van 't Arragonſch geweld. Hoe ſouden ſy 't betaelen
Die, [a] op mijn aller weeckſt, voor 't ſtuyvende gerucht
Van een' verrotten muer verſtoven in de vlucht!
Nu doen ick 's meer van verr, nu doen ick oock te Roomen
Mijn' ware wetenſchap, mijn' wijſe Waerheit ſchroomen;
Krabt, kloeckſte Phariſeên, van alle die ick ken,
't Zijn ſcherpe nagelen die 't meer zijn dan mijn' Pen.

a 1574.

AMSTELDAM.

GEmeen' verwonderingh betaemt mijn' wondren niet;
De Vreemdelingh behoort te ſwijmen die my ſiet.
Swijmt, Vreemdelingh, en ſeght, Hoe komen all' de machten
Van al dat machtigh is beſloten in uw' grachten?
Hoe komt ghy, gulde Veen, aen 's Hemels overdaed?
Pack-huys van Ooſt en Weſt, heel Water en heel Straet,
Tweemael-Venetien, waer's 't einde van uw' wallen?
Seght meer, ſeght, Vreemdelingh. Seght liever niet met allen:
Roemt Roomen, prijſt Parijs, kraeyt Cairos heerlickheit;
Die ſchrick'lickſt van my ſwijght heeft aller beſt geſeit.

GOUDE.

MYn' Gouwe voert meer Gouds, mijn' Yſſel meer gewins
Dan Tagus gulde grond ter borſe van ſijn' Prins.
'k Heb meer van hun te bat: Doe mijn' [b] gebuer-Stadt brandden,
En baedden in haer bloed haer' moordenaeren handen,
Ontſwom ick hun geweld, en duyckten in mijn' Gouw,
En kroôp mijn' Yſſel diept' ten hals toe in de mouw.
Spijt Spagnen dan, ick ſta: Oock ſonder d'oude mueren
Van 't Kaſtelijns gebied. Wie zijt ghy mijner Bueren
Die door den neus noch ſpreeckt, en my 't gebreck verwijt?
Ick ſegge t'mijnen roem', 'k ben Brill en brillen quijt.

b Oudewater. 1575.

ROT-

ROTTERDAM.

't ZY Wael, of Rhijn, of Maes, of alle dry te ſaem,
't Zy Yſſel, Merw, of Leck, of dry in eenen naem,
Of ſes in eenen buyck, ſy moeten t'mijnent bueren,
En willen niet in Zee of kuſſen eerſt mijn' mueren;
Mijn' mueren ſoo gereckt, mijn' ſoo gerijckten grond,
Dat die my nu beſiet, kan vragen waer ick ſtond.
O mueren, en ô grond, ô wel gevoeghde Stroomen,
[1] Amſteldam. Wijckt voor [1] de Wildernis der averechte Boomen,
Maer wijckt voor haer geluck: En, Vreemdelingh, ſeght ghy,
Hoe verr en wint het niet mijn' Maſe van haer Y?

GORNICHEM.

DIe my benijdelick 's hooghs Arckel-huys beſitt
Ter aerden effende was verre van ſijn witt:
Wat geld ick zedert min, wat kan ick minder gelden
Soo langh mijn' muren ſtaen, en 't Klaver in mijn' velden
Voor Klaver niet en wijckt? ſoo langh mijn' volle Merw,
Mijn welgewrongen melck, mijn' altijd bollen terw
Te winſte van my haelt; ſoo langh mijn' aerde Punten
Het oogh verbijſteren dat op my derve munten?
Seght dan, ſeght ſelver, Nijd, ſeght met den bitſten beck,
Maer ſeght waerſchijnelick, Wat 's Gornichems gebreck?

SCHIEDAM.

[2] De Schiende de Gouwe omcingelen Schieland van achteren, ende de Maſe van voren.

[2] TWee Stroomen ſcheiden my van 't achterleggend' Land,
De derde ſluyt den ringh en geeftſe bey de hand:
In 't midden ſtaet mijn ſtoel op welgeſteunde ſtijlen;
Daer oeffen ick mijn' Jeughd op 't noodigh kennip-quijlen,
En 't ruggelingh geſpin, die reckt haer ſpinſel uyt
Tot daer het licht en dicht den Haringh-buyt beſluyt,
En 't mijnent binnen ſleept, van daer hy met mijn' Brieven
Noch eens ter Zee geraeckt, de Wereld gaet gerieven.
Die my klein Rotterdam en groot Delfs-haven noemt,
Heeft niet te laegh gelaeckt en niet te hoogh geroemt.

SCHOON-

SCHOONHOVEN.

DE beurt en wederbeurt van 't nemmer ſtaende rad
Daer 's Werelds werr op draeyt, heb ick op 't ruymſt gehadt:
Noch is mijn overſchot van d'eertijds ſchoone hoven,
De Peters van mijn' naem, voor andere te loven.
Wat ſchaedt my 't op en neer? 'k heb mannelick geleên,
En meeſt al winnende, minſt wijckende geſtreen,
Maer evenwel geſtreen. Land-Vooghden, die de ſtangen
Van dit gebiedt berecht; 'k weet meer als Salm te vangen:
Of 't weer op 't prangen quam; denckt hoe ick [a] voormaels dé,
En ſtelt in 't Wapen-boeck, Schoonhoven ſtaet voor twee.

a Ten tijde van Vrouw Jacoba tegen die van Rotterdam, ende met die van der Goude, in den ſlagh te Alphen, &c.

BRIEL.

'k EN ken geen [b] Heele meer, en Breehiel is my vremd:
Nu houd ick 't met den naem die op den neuſe klemt:
Dat werde *Phlips* gewaer, die door mijn' Brill-gelaſen
Al vroegh ſijn' avont-uer, en hoe 't 'er noch ſou raſen
Om Hollands Vryheid, las. Wat leght my aen den lof
Van uyt de diept' gedijckt, van klei geworden ſtof,
Van ſtercke Zee-gebuert? [c] 'k heb door het ſpits gebeten,
Dat heeft vry Nederland mijn' tanden danck te weten:
Daer gaet 'er veel ten ſtrijd', en 't winnen wordt gemeen,
En volgers winnen oock; maer voor en wint maer een.

b De mond van de Maſe wordt Helium geheeten door Plinius.

c 1572.

ALCKMAER.

't WAs [d] Al Meer daer ick ſta, en nu is 't vry al meer;
Soo haeſt Verone viel be-erfden ick haer' eer,
En groeyden uyt haer Ass, tot dat ick oock eens Ass werd,
En wederom verrees, en dubbel wel te pas werd.
Sints ſeght de Vreemdelingh die op mijn' waerde lett,
Waer iſſer eene meer ſoo ſuyver en ſoo vett?
Dat ſagh de Spaenſche Wolf, die na mijn' adren dorſte,
Doe noch het Haerlemſch bloed ſijn' aderen uyt borſte;
Maer, eere zy den God die 't hooge boos verworpt,
Hy weêck, en hadd' es meer geſpogen dan geſlorpt.

d Van 21 Meeren die daer rondom lagen ſeght men den naem gekomen te zijn.

1573.

HOORN.

BEn ick de Moeder-Stadt van ſoo veel moedigh bloed,
Dat ſoo veel' wond'ren dé, en ſoo veel' wond'ren doet,
Van Mannen die, vermant, voor mannen noyt en weken,
Van Zeilers die, verzeilt, voor Zeilers noyt en ſtreken;
a 1416. Heb ick van allen [a] eerſt 't groot Haringh-net gebreidt,
Van allen eerſt geſpreidt, van allen eerſt verbreidt;
Ben ick de Zuyvel-mouw van voor en achter Stav'ren,
Ben ick, ſoo verr ick ſie, de Vrouwe van de Klav'ren,
En vraeght men hoe ick Hoorn van ouds herr heeten moet?
Cornucopia. En heet ick anders recht als Hoorn van overvloed?

ENCHUYSEN.

VAn Enckel' huyſen is groot Roomen opgegroeyt,
En ick van enckele: groot Roomen heeft gegloeyt,
b Door de Heeren Jan van Arckel ende Vincent van Putten van wegen de Hollanders. En ick ben platt [b] gebrandt: groot Roomen is herboren,
En ick van niews herbouwt, bey beter dan te vooren:
Groot Roomen heeft ſijn jock den Spagnaerd opgedruckt,
En ick mijn' vrijen hals het Spaenſche jock [c] ontruckt,
c 1572. Noordholland, hebt uw deel in d'eere van uw' Vryheit,
Maer weet dat d'eerſte ſteen van 't groote werck in my leit,
En, quam de heele buert te deinſen tot den val,
Weet dat ick daer toe noyt den laeſten leggen ſal.

EDAM.

DE Dam die 't Zuyderdiep het binnen Y onthiel
Gaf my d'Ydammer naem; dien ick niet langer hiel
Dan tot het vett gerucht van mijn' gewilde Kaeſen
De wereld had gevult, en naer mijn aes doen raeſen:
Sints noemden ſy 't *Eet-dam* daer ſoo veel etens groeyt.
Maer dat men mijner melt ſoo verr het ebt en vloeyt,
Is elders op geveſt: hoort, Hollander, de wielen
Van uw' Victori-koets zijn uw' bezeilde kielen;
Dat zijn de mijne meeſt: Behoort niet meeſt de danck
Den Raden-maker toe van 's wagens gladden ganck?

MONIC-

MONICKENDAM.

't Zuyd-Ooſte Purmer-end beſett ick met den Dam
Die van een Monick-Meer wel eer ſijn Doopſel nam.
Meer eertijds, nu niet meer, hoe ſien ick uwe baeren
Van baeren [1] ingeſlockt? als minder Viſſchen vaeren
Van die haer meerder zijn. En, vraegh ick 't ook de faem,
'k En leere geen beſcheid van d'ouder' baeren naem.
Al vult ghy dan mijn' Schild, ſtaet buyten halve-Paepen,
Om blijven dat ick ben, behoev' ick meer als 't gaepen:
Mijn' Borgers moeten bey Godsdienſtigh zijn en koen;
Hun wel-zijn hanght gelijck aen 't Bidden en aen 't doen.

1 De Monick Meer leght nu met de Zuyder-Zee gemeen.

MEDENBLICK.

WEſt-Vrieſen, weeſt getuygh', 'k heb [2] Koningen gevoedt,
Weſt-Vrieſche Koningen, de Vooghden van uw goed.
Maer dat ick *mé den blick* van [3] Waerheits helle ſtraelen
Mijn' gulde [4] Toovenaers' ter Hellen ſagh doen daelen,
Was meer verheugens waerd, en 't dienen onder God
Veel vryer vryigheit dan 't Koninclick gebod,
Daer Godes niet en was. Noch ſtaen ick verr van ſlaeven,
Maer vrijelick ten dienſt die my de Vryheit gaeven;
Al heb ick over langh de gunſtigheit beloont,
En Holland [5] eerſt het pad naer 't Gulden Vlies gethoont.

2 Dirck (Sone van Radbod) Dibbald, Beroald ende andere Koningen van Weſt-Vriesland.
3 Adelgil Sone van Beroald liet Wilfrid het Chriſtel. geloof preken.
4 Medea, die daer plagh aen geloof preken.

beden te werden in een gulden beeld.

5 De eerſte Schipper naer Guinea was van Medenblick, 1593.

PURMERENDE.

HOe oud en ben ick niet, die 't ſelver niet en weet!
Hoe weet ick 't, die ſoo jongh ſoo menigh meeſter ſleet?
Sints [6] Eggerts dicke Beurs den jongen Vorſt verbonde,
Die my ter danckbaerheit het hooge huys vergonde.
Maer dubbel was de gonſt, al was ſy 't by gevall,
Van die mijn' wooningen beſloten in een' Wall;
Met werd ick Stad genoemt, met heb ick ſtad gegrepen
In 's Vaderlands bewind; daer ſegh ick onbegrepen
Of, Ja, wanneer 't my luſt, of, als ick weiger, Neen:
Wat ſchaedt mijn' kleinigheit? de grootſt' en zijn maer een.

6 Jof. Willem Eggert hadde den jongen Hertogh Willem van Beyeren (in ongenade van ſijn' Vader Hertogh Albert zijnde) door by-ſtand van gelde ſulcks verplicht, dat hy hem onder

andere beloóningen vergunde het Slot te Purmerende te bouwen, daer van hy de eerſte Heere werd. 1410.

DORPEN.

Aen Ioffw.

DOROTHEA van DORP.

DE Dorpen, aller Dorpen DORP,
Die ick den Nijd te vooren worp
Gehooren yeder aen een' Heer,
Behoeder van hun Recht en Eer;
Den meeſten ſchort het aen een' Vrouw:
Gedooght dat ick 'er V aen trouw',
Die, warens' all of elck een' Stadt,
Aen noch ſoo veel' te weinigh hadt.

'S GRAVENHAGE.

HEt heele Land in 't klein, de Waege van den Staet,
De Schaeve van de Jeughd, de Schole van de Daed,
Het Dorp der Dorpen geen daer yeder Steegh een pad is,
Maer Dorp der Steden een daer yeder Straet een Stad is,
De rondom groene Buert, het rondom ſteenen Hout,
Des Boers verwonderingh, al komt hy uyt het woud,
Des Stémans ſteedſch vermaeck, al komt hy uyt de mueren,
Der Vyanden ontſagh, De Vrijſter van de Bueren.
De Werelds leckernij, des Hemels welgevall;
Is 't daer met all geſeght, ſoo ben ick meer dan all.

'SGRA-

'S GRAVESANDE.

ALſwoer ick wat ick was, ick vonde nauw geloof;
Wie t'sGraveſande voer vertrock wel eer te Hoof.
Mijn' Sandvloed lieb ick ſints mijn' Sondvloed moeten noemen,
En 'sGraven Marmeren in Duynen ſien verdoemen.
Nu zijnder dat ick was. Maer daer de kloot op gaet
Is een bedenckelick punt; Soo is de tijd die ſtaet,
En Nu is nu verby, en Zijn en is maer vlieten,
Herdenkens achter-om het ſtadighſte genieten;
Stelt Was en Is by een, wat ſcheelt den Haegh en ick?
Een' tegenwoordigheit, geen thiende van een' ſnick.

RYSWYCK.

MYn Rijs en wijckt voor geen, ſoo langh Caſtilien wijckt
Voor *Naſſaus* hooger hand, die 't dagelicks verrijckt.
Men moght my op de ry van mijns gelijcken tellen;
Maer MAURITS is te verr voor ſijns gelijck te ſtellen;
Die luyſter hanght my aen. Men noeme my dan ſtof,
Ick noeme my ſijn Hof, ten minſten ſijnen Hof.
't Viervoetige gebroed, ſijn' lieffſte Hovelingen,
Zijn aen mijn' borſt geſpeent; waer Spagnen is te dwingen,
Daer worden ſy met Hem ten voorſten uytgeſett,
Verdien ick niet wat lofs in 's Vaderlands ontſett?

LOOSDUYNEN.

GEen *looſer Duyn* dan 't mijn, geen graſclooſer ſtof,
Oock op mijn krachtighſte geen dorrer Nonnen-hof:
Noch lev' ick in den mond van gierig' ondervinders,
Die geen' verwonderingh en ſtellen voor mijn' kinders;
Danck hebb' * Griet Floris kind, en 't vinnigh bedel-wijf,
Die heel den Almanack dé krielen uyt haer lijf,
En 't halve jaer na Jan, en 't halv' na Lijs ſagh noemen.
Men magh groot Amſteldam om 't jegenwoordigh roemen,
My viert men om dat was, ſoo doet men Roomen oock;
Dat was een ſchooner Vyer, maer wat verſchilt de roock?

* Vrouw Margariet Dochter ende Erfgenaem van Graef Floris de IV. die geſeght word 364 kinderen t'eener dracht gebaert te hebben.

SCHEVERINGH.

AL waer't oock Scheperingh, de naem betaemde my;
Soo pas ick op het nett en 't ſiltige gety.
Ghy weet het, leck'ren Haegh, die ſes gevoerde Viſſen
Voor dry gedragene vermuylen kont en miſſen.
Noch is mijn Wagen ruym mijn' Pincken dubbel waerd;
Mijn' Pachters prijſen oock ſijn' zeilen byder aerd
Voor d'oude water-konſt die 't goud ſoo verr gaet halen:
't Is waer, noch vim, noch veer en kan hem onderhalen,
Noch Æols hollen aem, noch Titans helle tredt;
Hy loopt het al verby, maer hunluy altijd met.

VALCKENBURGH.

SOo verr vier voeten gaen, vier voeten in 't beſlagh,
Vier voeten in den dwangh van Ruyterlick geſagh,
Soo verr men ringht en ſpringht, onthaelt men de geruchten
Van mijn' September-feeſt en woelende genuchten.
Die mijne Peteren mijn aenſtaen had vertelt,
Sy hadden mijnen naem in Paerdenburgh verſpelt.
Gelijck het koren gaet op, door, en uyt den Mœlen,
Soo treck, ſoo ſend ick uyt het meer en minder Vœlen.
Wat dunckt u, Vreemdelingh, van 't wederzijds verſtand?
Heel Nederland vult my, en ick heel Nederland.

Einde des derden Boecks.

VIERDE BOECK.

DAGH-WERCK.

Obſervabo me protinus, & quod eſt utiliſſimum DIEM meum recognoſcam. Hoc nos peſſimos facit, quod nemo vitam ſuam reſpicit. Sen. Lib. 12. Ep. 1.

GEbreeckt u yet aen 't werck: (het meeſt gebreeckt'er aen,
Mijn Leſer, en ick ben voor halfwegh blijven ſteken)
Hoe korter Dicht, hoe min misdichtens is begaen;
Hoe meerder uw gebreck, hoe minder mijn' gebreken.

ILLUSTRISSIMO SIDERUM,

STELLÆ,

ANIMÆ DIMIDIO SUÆ,

DIEM VITÆ,

VITAM DIEI,

OPERIS DIMIDIUM SUI,

ET SUI,

CUM ÆTERNO LUCTU

D.

NON SUUS AUTOR.

Propera vivere, & ſingulos dies ſingulas vitas puta. Sen.

Stabilita mens ſcit, nihil intereſſe inter diem & ſeculum. Sen. Ep. 101.

Vnus Dies gradus eſt vitæ. Id. Ep. 12.

Voor mijn' Uytleggingh.

* Proſa.

*SOo daer geen onderſcheit en waere tuſſchen Dicht en * onDicht, mocht men altoos in Dicht, of altoos in onDicht ſchrijven. Maer het langh gebruyck ſeght jae, en vele redenen bewyſen't; alle te kennelick, om op niews te melden. Nochtans ſiet men ſoo ongelijcke dingen hier vermengen, daer verwiſſelen. Daer zijn Dichters, die ſelden Dicht baeren: meeſt onDicht in Rijm, ende het wordt gangbaer;* pro captu lectoris. *Haer lof is; ſy ſpreken klaer, en behoeven geen' tolck. Soo en doen ſy: Maer wie ſoude haer de duyſterheit vergeven? haer Dicht is onDicht. Soo en gingh't met de Oude niet. Haer Dicht was dicht; verre van onDicht; en behoefde wat vertolcks. Wel den genen die ſich in de moeyte geſteken hebben. Sonder haer, de ſoetſte wijsheit van eertijds waer ons onkundige vruchteloos. Maer de Tolcken hebben hier en daer de weldaed vergalt: Sy hebben den Dichteren menighmael toegedicht 't gene haer noyt in den ſin en quam. Den weinigen die noch heden d'oude nae dichten, heb ick 't ſelve ongeval ſien over komen; en 't heeft my ſchouw van alle ſchaduwen gemaeckt: my, die d'oude als een' ſcheeve ſchaduwe volge, en nochtans volge. Soo ben ick mijn eigen Tolck geworden. Neemt het wel of qualick, Leſer; Leeſt my, of laet my ongeleſen: Mijn recht is, geleſen te werden ſoo het my luſt. quamend'er oock vreemde handen over, wat gedaente kregen ſchaduwen van ſchaduwen?*

Se le parole che uſa il Scrittore, portan ſeco un poco, non dirò di difficultà, ma d'acutezza recondita, e non coſi nota, come quelle che ſi dicono parlando ordinariamente, danno una certa maggior autorità alla ſcrittura; e fanno ch'il lettore va più retinuto e ſopra di ſe, e meglio conſidera e ſi diletta dell' ingegno e dottrina di chi ſcrive, e col buon giudicio affaticandoſi un poco, guſta quel piacere che s'ha nel conſeguir le coſe difficili; e ſe la ignorantia di chi legge, è tanta, che non poſſa ſuperar quella difficultà, non è la colpa dello Scrittore. *Bald. Caſtigl Corteg.*

ANNÆ MARIÆ à SCHURMAN

EPIGRAMMA

In

Nobiliſſimi præſtantiſſimique Viri,

D. CONSTANTINI HUGENII Eq.
& Zulichemi Domini

OPUS DIURNUM,

Quod in gratiam lectiſſimæ ſuæ quondam Conjugis,

DOMINÆ SUSANNÆ à BAERLE

auctor conſcripſit.

QUæris an hæc claram mereantur carmina Lucem.
Quis neget? Hanc poſcit nobilis UMBRA ſibi.
Nec, ſi forte velis, potes occultare Diurnum,
Cum natura tibi, PHOEBE, repugnet, opus.

Op het DAGH-WERCK *van den Heere*

CONSTANTIN HUIGENS.

DAgh-werck, dat den plicht vervaet
's Menſchen, die in eere ſtaet;
Dagh-werck, dat, in weynigh ſtonden,
Komt kompas en ſtreeck oorkonden,
Om te doen behoude reis,
Met de Schuit van 't dood ziek vleis:
Veel is 't waerdt voor Lîen en landen,
Dat ghy komt uyt Huigens handen,
Die geen ander zedeſpoor
Schildert, dan zijn hart verkoor.
Daer, in 's werelds onderrechten,
Praet en Daed te zaemen vechten,

Vecht men om des Leeraers zin,
En zijn' woorden gelden min.
Veelen, die van Deughden ſchreeven,
Wiſchten 't uyt met ſtrijdigh leven.
Maer zijn letter en zijn Geeſt
Schoeyen juiſt op eene leeſt.

P. C. Hooft.

Myn Heere.

Geen dagh en heeft my oyt een toorts onſteken, daer by ick mijne verloren dagen klaerder ende aendachtigher hebbe op gemerckt, als wanneer my uwe gunſtighe hand heeft toe gereyckt zijn en zijne Sterre's Dagh-werck. 't is ſoo af gebeelt als 't noyt yemand beter konde: maer ſoo af gewerckt, dat het de beſte werckluyden verre buyten aeſſem achterlaet. Ick heb noyt Dicht met grooter luſt geleſen; maer noyt Gedichte met grooter onluſt naer gedacht: Noyt te gaſt geweeſt daer 't my beter ſmaeckte; maer noyt op geſtaen van daer ick my meer verkropt vond. Ende heeft dit leſte mijne ad'ren ſoo verſtopt en ontroert, dat het al dick en drabbich is wat ick 'er zedert hebbe konnen uyt perſſen. Ende en ſal daeromme uwe wijsheyt niet vremt keuren, dat ick (als over gierighe gaſten haeren milden waert plegen te bedancken) ſoo heerlijcken onthael erkenne op een onvaſte maet-voet met een ſtamerende tonghe. Ick vertrouwe dat uw diep-door-boorend' ooge, op 't vol-feylich uyterlijcke niet ſtuytende, een vlijtigh toe-eygenen van ſchuldige dienſtbaerheyt ſal konnen afnemen ſelfs uyt een hinckend aenbieden. Dat 's mijn trooſt, en ſulcker anderen meer als ſich neffens my verminckt voelen door het tegeſtel van ſoo onvolchbaren voor-loper. God gunne u dien op ſoo ongemenen wijſe ten half gebrachten dagh tot een algemeen voorbeeld, wel laet te moghen brenghen ter dieper avond, de welcke u weder ten opganck ſtrecke in een beter horiſont, leenende ondertuſſchen te met wat lichts aen.

Myn Heere,

Haghe deſen 12. May 1639.

Uwen on-eyndelijck verplichten Dienaer
G. R. Doublet.

Aen

Aen de Heere

CONSTANTIN HUYGENS, Ridder,

Heere van Zulichem, &c. op zijn beſchreven

D'AGH-WERCK.

DOor nacht-werckt Dagh-werck, daer noch oly'aen geſpaert is,
Noch keers, noch Sterr', noch Son, noch Sin, noch zielen-licht:
Wat is mijn ziel verruckt door 't hooch-ſtijgh van een Dicht,
't Geen uyt een Hemelſch breyn met Wijsheyt voortgebaert is!
Daer rijm met re'en, de ſchell' met kernen, ſoo gepaert is,
Dat elck voor 's anders pronck, voor beid's al ander ſwicht:
Dat ſegghens wet, en nauw beſette dichtens-plicht
Noch oyt ſoo wel geleert, noch oyt ſoo wel bewaert is.
'k Roem 's Dagh-werck's ſchaduw' nu: 'k blijv' voor de ſchaduw' ſtaen:
't Noyt vol-roemt Dagh-werck ſelfs en roer' ick niet eens aen.
Dat's my niet nieuws; dien 't luck van kints-aen ond'r een buyrkerck,
Uw' gunſt van jeuchts-aen heeft geleghert in uw' gunſt.
Die 't op-merck van uw' Son en Sterre-loop, de kunſt
Uw's Dagh-wercks, niet zijn Dach, maer maeckt zijn dachlycx uyr-werck.

G. R. DOUBLET.

Perilluſtri Viro,

D. CONSTANTINO HUYGENS, Equiti,

Zulichemi Domino, Sereniſſimo Auraſionenſium Principi à Conſiliis & Secretis, Theod. Graswinckel S. D.

O *Economica tua legi relegique: quo minùs remittam non tam me penes eſt culpa, qui uxorem cœleſti hoc depoſito fraudare nullus ſuſtineo, præſertim dum pientiſſimæ matri cum morbo colluctanti ancillatur, quam penes bonitatem tuam; cui ut ego uxorque omnia debemus, ita & volupe eſt, eandem hanc ipſam eſſe, quæ impudentiam noſtram tegat. Quatenus verò uxor retulit abs te judicium meum requiri, ut ut ſupervacaneum ſit hoc illud, apud Te præſertim, qui tenuitatem meam noſti, eſt tamen autoritatem diffugiendi religio. Ut ex veteri formula, præſiſcini, ſine fuco ac fallacia, dicam quod ſentio;* AB HOC MONUMENTO DOLUS MALUS ABEST.

Quidquid ab empyrea ducendum ſpiritus aula
Entheus humanum flectat ad obſequium,
Quidquid ad empyreas animantem ſubvehat aulas,
Detque pedem patrio figere poſſe polo,
Omne libellus habet: Zulichemo digna parente
Progenies. Serus qui legis iſta nepos,
Ne raptas cœlo Flammas mirare, ſupernâ
Defixum potius ſed ſtatione ſolum.
Furta Prometheæ valeant mendacia virgæ,
Qui cœlo terras inſerit, Hic DEUS *eſt.*

III. NON. NOVEMBRIS cIↃ IↃC XL. Hagæ.

Op het

DAGH-WERCK

Des Heere van Zuylichem.

OM dat de Ster verdween die uwe hand beſtraelde
Hebt gy, doorluchtigh Man, dees Rijm-draed afgeſneen;
Gy zijt voor 't vierde ſchoft de winckel uyt getre'en
Om dat het licht niet meer op uwen arbeyd daelde,
Het licht van eene Ster, die vaſt, of datſe dwaelde,
U diende tot een ſtuyr en ſteun van rijm en reen:
Des hebben wy al me door 't quaede uyr geleen
Dat ons met uwe Ster uw werck-luſt voorts onthaelde.
Het licht, dat in het druckſt van uwen dagh vergingh
Waer aen 't volmaecken van ſoo ſchoonen puyck-ſtuck hingh
Sal eens weer komen op een heerelijcker ſchijnen:
Maer, wanneer raeckt dit Werck uyt ſijne duyſternis?
De graege Leſer roept: Men geev' het ſoo het is,
Schuyf van uw Dagh-werck eens de dicke nacht-gordijnen.

J. WESTERBAEN.

In

In Nobiliſſimi, præſtantiſſimi, clariſſimique viri D. CONSTANTINI HUGENII Eq. &c; OPERA & Dies.

NUnc ſordent, ASCRÆE, tuæ ſine lumine luces,
Nunc tua, nox nobis creditur eſſe, dies.
Excurrunt priſci denſa caligine Soles,
Et tenebris horrent ſidera Graia ſuis.
Hoc, quod ſcribis, opus, nihil eſt, niſi ruris & otî,
Et ſterilis vana relligione labor.
Inſtruis agricolam, dictas facienda colono,
Officiumque legunt bos & aratra ſuum.
Sudant deſeſſæ pigro ſub vomere dextræ,
Quodque manus verſet ſedula, vile lutum eſt.
Noſtra ſibi pandunt meliores tempora luces,
Metiturque ſuum dignior hora diem.
Aula ſapit formatque virum, ſe perficit ipſa,
Et ſocia recti conjuge, recta facit.
Illa Deo Chriſtoque ſuos pia nuncupat annos,
Illa ſacroſanctâ verberat aſtra prece.
Sic prior in cœlos rapitur. mox Principis audit,
Et bellatoris dicta ſevera Ducis.
Prandia formantur monitis, & currus & uxor,
Et puer, & medio fabula nata foro:
In leges liber, in leges coguntur amici,
Stringitur ad normam prodiga turba novam.
Auſcultant tanto ſtomachus, ſplen, lingua magiſtro,
Quaſque premunt partes crimina, juſſa regunt.
Vapulat obſcuri maleſanus carminis autor,
Vapulat abjectæ ſimplicitatis epos.
Fit ſchola totus homo, mundus, domus, aula, poëtæ,
Quaque præis, laus eſt Te, ZULECHEME, ſequi.
Exemplo mandata legis, fax, lumen honeſti.
Dirigitur ſtudiis quilibet ordo tuis.
Tu Pharos es, vitæ lex fulgida, regula morum,
Dum comes it Phœbo Stella SUSANNA ſuo,
Qua tu luce nites, nitet hæc. qua vivis amuſſi,
Vivit, & exactum quod facis, ipſa facit.

Quod-

Quodque bonum gemini facitis, jam diſcimus omnes.
Flectimur ad tantos fœmina virque duces.
Tam pia cum ſcribas Aulæ præcepta miniſter,
Hoc loquar: HANC SUBEAT, QUI VOLET ESSE PIUS.

C. BARLÆUS.

In Clariſſimum Opus-Diurnum Illuſtris Domini de Zuylichem, &c.

QUis te, ſumme virûm, tantæ dum conſulis aulæ,
Credat Apollineæ plectra movere lyræ
Et vatum delubra ſequi? Jam Pollio noſter
Mæcenaſque diu Belga vacandus eras.
Jam tibi componunt alii. Tibi rura Maronem
Mox tribuent, ſi non jam tribuere, novum.
Aſpice ab Amſteliis tibi quæ vox inclyta ripis
Tollitur; & tua queis vocibus Haga tonet.
In tua proſiliunt fluvii, in tua nomina ſaltus:
Najadibus mixtas cernis Hamadriiadas.
Tu vatum ſis dulce decus: Nos turba, poëtæ
Simus; & è querula carmina ſume toga.
Dum fora me laſſant, requiem mihi ſuffice laſſo,
Et me Naſſovio perge beaſſe tuo.
Sed dum tantus amor, Conſtanti in pectore, Phœbi eſt,
Tange, licet tactam ſæpiùs, uſque chelyn,
Et noſtro te redde choro; ſed Apollinis inſtar;
Et medias inter regna capeſce Deas:
Pone modum nobis, & quam vis percute chordam;
Atque tuo ſurgat lumine noſtra dies;
Noſtra dies veſtro ſplendorem debeat aſtro,
Vergat in occaſum te duce noſtra dies.
At tua Lux, quæ Stella polo nunc fixa ſereno eſt,
Dum videt, è ſummis nubibus iſta legat.
Scilicet hæc, uni in terris celebrata marito,
Omnibus hinc cœli ſidus in arce micat.

C. BOYUS. J. Ctus.

IN

IN
DIEM ET EJUS OPERA,
Deſcripta ab illuſtri Viro,
CONSTANTINO HUGENIO, Equite, &c.

DEſinat, Hugeni, jactare vetuſtior ætas
Sæcula quæ Pylii terna fuere ſenis.
Non ſatis eſt vixiſſe diu: ſatis omnibus una
Quæ tibi deſcripta eſt non peritura dies.
Una dies longæ quævis compendia vitæ,
Una dies tanti temporis inſtar habet.
Nil tibi cum votis, qui vota emenſus & annos
Mille annos condis, ſæcula mille tibi,
Quoque ſuos ſpatio Phœbus ſibi colligit ignes
Te ſtupuit vitæ plus tribuiſſe tuæ,
Jamque tenes quidquid conſumptum temporis orbi,
Et quidquid nondum prædicat eſſe ſuum.
Sæcula deficiunt alios, tibi mille ſuperſunt;
Hoc quoque, quod non eſt, tempore, tempus habes.

Multum verò tibi debeo, illuſtris Domine, qui ad tam ſancti & ingenioſi Operis tui lectionem me quoque admiſiſti. Noli tamen id publico diutius invidere, cujus partem cœlum jam ſibi vendicavit. Vale, Vir maxime, & æternum vive. Lugd. Bat. XXVI. *Martii* CIↃ IↃC XXIX.

M. Z. BOXHORNIUS.

Aen den Heer van Zulichem.

OP HET OVERLYDEN VAN SYN EGA,
Mevrouw
SUSANNE VAN BAERLE.

IS Zuylichem een ſtercke zuil,
Hy wankel' niet, noch wroet den kuil

Van 't graf, waer in zijn Ega leit,
En ſlaept, en wacht op d'eeuwigheid,
Niet open, noch verſteur Gods acker,
En roep zijn lijk-Vrouw t'elckens wacker.
Het treuren weckt den doode niet,
En voed des levenden verdriet.
Al zochtghe ſchoon met Charons ſchuit
Euridice, en al kon uw luit
De harp van Orpheus zelf verdooven,
Ghy ſpeelt haer' geeſt niet weder boven.
En waer het moghlijck te geſchien,
Ghy zoud niet laeten om te ſien,
En haer verliezen, al beſchreit,
Daer 't licht en 't naere duiſter ſcheit.
Uw morgenſtar zou u ontzincken,
Daer onſe Zon begint te blincken.
Wat moeitghe 't onverbid'lijck hol?
Uw ſchoone bloem is in haer' bol
Gekropen, om weer op te ſtaen,
Daer heur geen Hagel-ſteenen ſlaen,
Noch al te herde ſtraelen rooſten.
Ghy kunt u met d'afzetſels trooſten:
D'afzetſels, daer heur ziel in leeft,
Haer geeſt en zedigheid in zweeft.
De menſch, die na het oogh vergaet,
Herleeft onſterflijck in zijn zaed.
Al ſchijnt de zerck 't gezicht te hind'ren,
Men ziet de moeder in de kind'ren.
Der kind'ren wackere oogen zijn
De ſpiegels en het kriſtalijn,
Waer in der ouderen gelaet
En ſchijn en aenſchijn voor ons ſtaet:
't Zijn onverzierde Schilderyen
En verwen, die ons hart verblyen.

J. V. VONDEL.

Aen

Aen den Wel-Edelen Geſtrengen Heere

CONSTANTIN HUYGENS, Ridder, &c.

Op zijn' Boeck,

genaemt DAGH-WERCK.

MIlaen magh vryelijck van zijnen Biſſchop zwijgen,
Die 't werck der Schepping in ſes dagen fraey beving:
Hoewel'er aen dat ſtuck meer daegen arbeyds ging.
En Vranckrijck magh zijn' moedt nu oock wel laten zijgen
Die 't op zijn Week-werk voert: Nu wy van Huygens krijgen
Zijn Huys en Burger-plicht. 't Is noodloos dat men ding
Om d'eere met die twee voor hem, wiens lof ick zing,
En wiens verdiende Roem men ziet ten Hemel ſtijgen.
Hun' Boeken waeren vol van Godes wonderdâen;
In 't zijne, al is het kleyn, daer vangt hy ernſtigh aen
Om ons Godtvruchtigheit en Deughden aen te preeken.
Maer is 't geen jammer, dat ſo kloek en ſchrandr' een man,
Die in een' dagh alleen ons ſoo veel leeren kan,
Zoo ſchoon en nut een werck laet op den Middagh ſteecken?

DANIEL MOSTART.

Aen den Heer

CONSTANTIN HUYGENS, Ridder, &c.

Op Sijn Boeck,

genaemt DAGH-WERCK.

GY! op wiens trouwicheid den grooten Fred'rijck ruſt,
O! onbewogen ziel, tot Hollands ſtut geboren,
Die rontom in de weeld', en midden in de luſt,
Door weelde noch door luſt u noyt en liet bekooren;
Verheven Conſtantin! ſoo dickmael als ghy komt,
En doet u ſtercke ſtem, in onſe oore dond'ren,
Beſtraft ons vriendelijck, wy ſtaen gelijck verſtomt,
Sijn nergens toe bequaem als om u te verwond'ren.

De wereld is verblint met grouwelen belaen,
De deuchd verhuiſt, d'ondeuchd heeft d'overhand gekregen,
Maer ghy, geſwinde geeſt, komt met u Dagh-werck aen,
En opent ons geſicht, en wijſt ons beter wegen.
Wy ſien hoewel ghy leeft, en hoe u groot gemoed,
Niet mee bekommert is, daer 't meeſte deel der menſchen;
Wy werden ongeruſt; en deſe onruſt doet
Dat Wy, het geen wy zijn, niet meer te blijven wenſchen.
U dach weet van geen nacht. Maer noch (vergeeft het my)
O Huygens! (en het werdt van elck een ſoo geweſen)
Het gene, dat ghy wilt, dat maer een Dagh-werck ſy,
Sal, of ghy niet en wilt, een eeuwigh eeu-werck weſen.

Aen de tijd-verſuymende Jeuchd, op het ſelfde Werck.

TYd-quiſters, wijvich volck, die, ſwaer van ydelheden,
U cierend', u ontciert, die 't beſte van u tijd
Noyt wel en hebt beſteedt, noyt wel en ſult beſteden,
Soo langh ghy niet bedenckt, waer dat die heenen glijt.
Leert, ſoo ghy leven wilt, van Huygens beter weſen,
En hoe men door de deuchd en eert, en wordt ge-eert,
God dient, Sijn ſelven kent; Ghy hoeft niet veel te leſen.
Onthouwt, maer eenen dach, ghy hebt genoegh geleert.

FRANC. LE BLEU.

DAGH-

DAGH-WERCK.

1. STERRE, die my in de Sterren
Menigh onty doet verwerren, 1 Cor. 15. 41.
Keurigh, of my een' van all'
Als mijn' eigen Sterr gevall':
Sterre, die veel Sterren aen ſien,
Als de Keerſen by de Maen ſien,
Als de Maen (in mijn geſicht)
By de macht van 't Moeder-licht:
Sterre, mergh van all' mijn' vreughden,
Die my eens met, Ja, verheughden,
Noyt bedroeven ſult met, Neen,
Tegen 't ja-woord van de Re'en:
Sterre, regel van mijn' reden,
Al van doe my mijn' gebeden
Voor uw' reden ſtelden veil:
Sterr', alleen en al mijn heil:
2. Nu 't den Hemel ſoo gepaſt heeft,
Dat mijn' ziel aen d'uwe vaſt leeft.
Dat Ick Ghy, en t'eener tijd,
Ghy tot Ick geworden zijt;
Nu wy maer van naem en ſchillen,
Nu mijn' luſten zijn uw' willen,
All uw willen all mijn luſt,
Yeders vreede elkanders ruſt;
3. Luyſtert nae de overſlagen
Die mijn' ziele, langh gedragen,
Nu voldragen, barens-ree,
Als een' droppel in uw' Zee
Van beſcheidenheit wil ſchencken,
En uw krachtiger bedencken
Haelen over 't kinder-kraem
Daer ſy geern te bedd' af quaem.

Anima illius anima hujus devincta eſt. Gen. 44. 30.
Scias ſpiritum uxoris mea in meo verti. Sen. ep. 104.

2. STERRE, mijn eenigh wel gevallen en geluck.
2. Dewijle God de Heere ons naer Ziel en Lichaem heeft gevoeght.
3. Hoort en helpt my uyten 't gene ick daer op over langh heb erdacht.

't Kint ſal ERNST VAN VOOR-RAED heeten:
Helpt my door den arbeit ſweeten,
Daer Ghy Ick zijt, en Ick Ghy,
Moet de Moeder heeten, Wy.
4. Soo en vrees ick voor uw' ſtraf niet,
Of ick hier te ſchielick af liet,
Daer te lange lagh en ſpon
Over wat ick eens begon;
Of my hier mijn' hand ontholde,
Om een Rijm die ronder rolde
Dan de Reden; of ick daer
Wrangh, of hier te lecker waer.
't Is uw hert dat in mijn' ad'ren
Deſe krachten helpt vergad'ren,
't Is het mijn dat in u ſchuylt;
Ziel is tegen Ziel geruylt:
Staet u niet in aller feilen
Wederhelft met my te deilen?
Of wat feilen kander zijn
Dat of 't uwe zy of 't mijn?
Luyſtert dan; en hoort ghy dolen,
Denckt, dat was ons bey verholen;
Soo u yet om 't herte lacht,
Seght, ſoo hadd' ick 't oock gedacht.
5. Hoe wy deſe kleine wereld,
Die ghy, Sterr, alleen beperelt,
Die ick, ver van uws gelijck,
Ick, en ick alleen, beſlijck,
Des', om nauwer te beſchrijven,
Bed-gemeente van twee lijven,
Van twee lieven, ſegh ick beſt,
Tortelen van eener neſt,
Tamelickſt beſtieren ſullen,
En met vreughd op vreughd vervullen,
Heb ick, hebben ick en ghy
Dus beregelt, ſeggen wy.

6. God,

4. Mits wy een ende eens zijn, ende dit werck gelijckelijck hand te wege brengen, ſult ghy deel aen de feilen ende onfeilen hebben, ende ick uw beriſpen minder ſchroomen.

5. Mijn, ick ſegge, ons voornemen is, by Voor-raed vaſt te ſtellen, hoe wy op het gevoegelickſt te ſamen ſullen hebben te leven.

6. God, de God die ons gepaert heeft,
God de Soon die hy gebaert heeft,
God de Geeſt, met-all, met een,
God allom, altijd, alleen,
Sal de Vader-Meeſter weſen
Die wy vriendlijck ſullen vreeſen:
En ons eerſte onderwint
Daer de wijsheit af begint.

7. 's Morgens, eer wy 't licht ontmoeten,
Sullen wy die Godheit groeten,
's Morgens, eer de dagh ontwaeckt,
En de Son de Sterren ſtaeckt.
Sulcken ure koos de Koningh, Pſal. 130.
Die ſijn' nachten aen 't getoon hingh.
Daer af 't heilige geluyd
Noch in onſe ooren tuytt:
Een van beider nucht're monden
Sal de ſchuld van beider Sonden
Voeren voor 't genadigh recht,
Daer geen' boeren tongh te ſlecht,
Daer geen dubbel hert te dicht is;
Daer het ſaligh tegen-wicht is
Onſer ſchael, die altijd helt,
God met God te vre'en geſtelt.
't Zaligh opſicht onſer wegen
Sullen wy hem toe bewegen,
Hem, beweeghlick met een woord
Dat men maer in 't hert en hoort.

8. Heer, bejegent ons' gebreken,
Sult ghy; Sterr, of ſal ick ſpreken,
Leert ons eiſchen wat ons dient:
9. Geeft en neemt voor 't onverdient,
Voor 't onendelick ontfarmen
Ons altoos onnutt', ons armen,
Ons ondanckbaren gegunt,
Onſer herten beſte munt.

Κύριε δίδαξον ἡμᾶς τί ποιῶ- σὺν δέομαι. Luc. 9. en 11. 1. *Suggere, Domine, quid de te cogitem, dicam quibus te ſermonibus invocem.* Aug.

6. Gods Vreeſe ſullen wy voor al betrachten.
7. Des morgens vroegh, ſulcks de gewoonte was van de Proph. David, ſullen wy hem aen roepen, ſeggende:

Danck-

8. Heere komt ons onverſtand te gemoet en leert ons bidden.
9. Geeft ons ende ontfaught van ons onſe oprechte danckbaerheit voor dijne oneindige barmhertigheden.

Danckbaerheit in woorden, wercken,
In gedachten te bemercken,
Stichtelick voor 's naeſten oogh,
Heilighlick voor 't dijn' om hoogh.
10. Deckt het misdoen onſer dagen
Met het voldoen en voldragen
Van hem Menſch, en van hem God,
Hem 't voll-op van dijn Gebod.
11. Hoedt ons, daer wy heden leggen,
Daer wy ſwijgen, daer wy ſeggen,
Daer wy wandelen of ſtaen,
Met ons ſelven overla'en:
Laet ons over ons niet ſtorten,
12. Heet ons uwe Eng'len ſchorten,
Doet ons willen wat ghy heet,
Die ghy onſen onwill weet
En altijd genegen herten
Om dijn' lijdſaemheit te terten,
En altijd gebeten bloed
Tegen wat ghy heet en doet.
13. Zegent Ziel en zegent Leden;
Doet ſe beid haer pond beſteden
Dy ter eeren, dy alleen,
Eigenaer van Ziel en le'en.
14. Moet het huys van deſe ſinnen
Nu een' huyveringh van binnen,
Nu een' ſtoot van buiten aen,
Nu een dobbel quaed begaen;
Slaet geneſelicke ſlagen,
Die wy dan, en dan maer, dragen,
Dat ons naer den ſueren dagh
't Soete weer te ſchooner lach'.
15. Overwicht van noodlicheden,
Dobbel op het brood van heden

Fac velle, quod jubes, & jube quod vis. Aug.

Heeft

10. Vergeeft ons onſe miſdaden om de Voldoeninge Jeſu Chriſti.
11. Weeſt allom onſe hoede. Bewaert ons voor ons ſelven.
12. Overſtreeft onſen booſen Wederwil.
13. Zegent onſe Zielen en Lichamen, ſulcks dat beide ſich tot dijner eere beſteden.
14. Treft ons niet als met genadelicke ende geneſelicke kranckheden.
15. Laet niet toe dat wy onſe herten verhangen aen de ijdelicke middelen, daer mede ghy ons mildelick gezegent hebt.

Heeft alreeds dijn' milde hand
In ons' ackeren geplant;
Lijdt niet datter onſe Zielen
Haere tochten in vernielen,
En verſmooren daer het vier
Dat veel hooger hoort als hier;
16. Leert ons 't leen als leen beſitten,
En in tijds de herten ſplitten,
Daer af 't minſte weder-deel
Aen de tijdlickheit verheel';
T'allen ſtonden even vaerdigh,
Om den ballaſt van dit Aerdigh
Uyt te werpen in ſijn' Zee,
En ſoo, kommerloos, de ree,
Ja de ſteile rotz beklimmen,
Daer de Werelds looſe ſchimmen
In het prachtigh niet-met-all
Onder ons verdwijnen ſal.
17. Staet 'er in dijn heiligh voorſien,
Daer dijn' oogen langhs het ſpoor ſien
Van der dingen eewigh wiel,
Dat dy eens voor all beviel,
Staet 'er dat uyt dit verſaemen
Onſer naemen erfgenaemen
Spruyten moeten, een oft meer,
't Zy dan, Heere, dy ter eer,
Dy ten dienſte; Laet ſe dijn' zijn
Eer ſe door de Moeders pijn zijn,
Laet ſe dijn' zijn tot de uer
Als de geeſten uyt de huer
Van de leden ſullen ſcheiden,
En dijn' tweede komſt verbeiden,
Met verlangen naer den dagh
Daer 't Geloof maer tegen magh.
18. Werpt een ernſtigh medelijden
Over 't onweer onſer tijden,

Pſal. 15. 1.
Pſal. 43. 3.

Pſal. 139. 13.

Rom. 1. 17.
Act. 10. 43.

16. Maer altoos willigh en vaerdigh mogen zijn, om daer af te ſcheiden, ende onbelaſt ten Hemel te gaen.

17. Is't by dy van eewigheit geſchickt, dat kinderen van ons geboren werden, Weeſt haer genadigh God van 't begin ten einde haeres levens.

18. Erbarmt dy over de buyten en binnen ſwarigheden dijner Kercke.

Over 't ijſelick gewip
Van dijn tuymelende Schip.
Buyten lijdt het van de baeren,
Die het nu te nauw benaeren,
En van alle ſijden ſlaen;
Binnen heeft het noyt gedaen
Met het heelen van de ſpleten
Die der nijd en ſpijt in reten:
Slaept niet, zijt niet langer doof
Onder ons van klein geloof.
19. Stier de Stierluy van dat Schip, en
Sluyt haer' herten op haer' lippen;
Lijdt geen Babel in haer werck,
Dien het dack-dicht van dijn' kerck
Met den binnen-bouw betrouwt is:
20. Laet de leugen, die ſoo oud is
Datſe kindſch geworden ſchijnt
En al groeyende verdwijnt,
Groeyende voor haer verdwijnen,
Die ghy eens hebt willen mijnen
Tot den huys-dienſt, en niet meer,
Van dijn' erffeniſſen, Heer.
21. Oh, gelijck haer heiligh Herder,
Tot den huys-dienſt, en niet verder,
Laetſe ſich verledigen:
22. Maer, voor 't beſt verdedigen,
Leertſe leven ſoo ſy leeren,
En met weldoen wel bekeeren;
Seggen heeft geen ſeggens macht,
Daer 't de Segger eerſt veracht;
Voordoen is geweld van reden,
Die het keyen hert kan kneden,
En dijn vleeſch-geworden woord
Werd geſien gelijck gehoort.
23. Staet de voorſte van de Vorſten
Die de voorſte wagen dorſten

Haer

Marc. 4. vſ. 38, 40.

Qui vitâ decent, & quos magis admireris cum videris quam cum audieris. Sen. ep. 52.

Quid faciendum ſit, à facientе diſcendum eſt. Id. ep. 58.

Quidam exempla ſeipſos inutilis diſciplinæ circumferunt. Id. ep. 108.

19. Zegent de Dienaren dijnes Woords met eendracht.
20. Soo dat Sy de dolingen verdelgen.
21. Bekommerende ſich, als Chriſtus haer Heer, alleen met haer beroep.
22. Beveſtigende haer' Leere met het voorbeeld van haer leven, daer 't meeſte bewegen in is.
23. Zegent de Princen die dijne ſake verdedigen.

Haer en 't haer in dijn gevecht:
24. Treedt niet in het ſcherpſte recht
Over 't menigh overtreden
Van haer' weelderige leden,
Van haer' Zielen in de weeld
Ongevoelick over-eelt.
Hooge helle ſlibber-wegen
Hebben ſy te deel gekregen;
Meeſt haer leven is ſoo gladd
Datter oogh noch voet op vatt;
Laet de haer voor ſtruyck'lingh boeten,
Min als and're minder voeten,
Die door oneenparighe'en
Van vermaeck, van ſwarighe'en,
Van gedeckte en bloote leden,
Slepen ja, maer vaſter treden.
25. *Frederick*, dijn eigen Held,
Tegen 't ſtijgende geweld
Van 't ſteegh Ooſtenrijck geſtegen,
Frederick, 't mergh van den zegen
Dien ghy noch de kleine reſt
Dijner Kudde gunt op 't leſt,
Frederick, doe ſtaegh bedyen,
En beminnen, en benyen,
In ſijn vriendelick geſagh:
Raed, of aen, of wapenſlagh
Feile noyt van ſijn beſtellen:
26. Laetſe 't voor den ſlagh ontgellen,
Die daer mog'lick hand en moed
Scherpen op ſijn edel bloed.
Dondert noyt op onſe dagen
Met den ſchrick van ſulcke ſlagen:
27. Liever maeck de booſe gram
Met meer ſtruycken van den ſtam
Dan 't haer luſte te verdelgen;
Voor-raed, Heer, van ſulcke telgen

24. Vergeeft de Sonden harer Weelde, die ſlibberigh is, by de ſtramme banen van de gene, die door voor- en tegenſpoed wandelen.
25. Zegent het beleid des Princen van Oranje met geluck, met liefde des volcks, met nijd des Vyands.
26. Verſtoort de aenſlagen op ſijn leven.
27. Zegent ſijn huys met Lijfs erfgenamen.

Eiſchen wy dijn' milde hand,
Die de vrijheit hier geplant
En de ſlaverny gevelt heeft.
28. O, die d'oogen en 't geweld geeft,
Oogen geeft by dit geweld:
* *Unanimiter.* Rom. 12. 16. en 15. 5. Oogen * eens ter wacht geſtelt,
En die all' ſien ſoo der veel' ſien:
Hoedt dijn erve voor haer ſcheel ſien,
Daer de misſlagh af ontſtaet,
En 't mistrouwen, erger quaed.
29. Laet dijn' eer ons eenigh wit zijn,
Die in 't koſtelick beſit zijn
Van dijn' waerheit, ſchier allom
Uytgeluydt met pijp en trom:
Schuyltſe noch in 't onkruyd elders,
In de rotſen, in de kelders,
d'Oude herbergh van haer' jeughd,
Luc. 15. 7. Doet dijn' Engelen de vreughd
Datſe 't onkruyd onderdrucke,
En haer' taeye rijſen rucke
Rom. 15. 21. Over 't heidenſch wangewas
Eſ. 15. 5. Daerſe noyt geplant en was.
30. Buckt genadigh over 't knielen,
Daer de knyen en de Zielen
Buygen eenerhanden bocht;
Rom. 10. 20. Heer, ghy hebtſe eerſt geſocht
Philipp. 2. 13. Die dy hebben leeren ſoecken;
Soecktſe noch, daer d'een in doecken
D'een in yſers, d'een in bloed,
D'een in armoed light en wroet,
Ander' onder all' verſmooren,
En met open ooren hooren
Naer de trage ſcheidens uer,
Die den naeſmaeck van dit ſuer
Drencken ſal in ſtadigh bly-zijn,
1 Cor. 13. 12. Door het hoofd-voor-hoofdſe by-zijn.

En

28. Geeft den Overigheden voorſichtigheit ende eendracht.
29. Doet ons behertigen de voortplantingen dijnes Woords, onder des ſelfs blinde verdruckeren.
30. Verhoort het ſchreyen aller krancken, gevangenen, armen, ende die daer uyt dit ellendige leven in 't eewige wenſchen vervoert te werden.

En het eewige geſicht
Van dijn onbegrepen licht.
31. Hemelſch Vader, dijns naems eere
Zy geheilight meer en meere;
Naerdere dijn eewigh rijck;
Gelde dijn gebod, gelijck
Boven, ſoo allom beneden;
Dagelicks voedt onſe leden;
Houdt ons onſer ſchulden vry;
Soo wy willen wien het zy;
Laet ons verre van 't gequel zijn
Des benyders van ons wel zijn;
Want het hemelſche beleid
Hoort dy in der eewigheit.
32. Soo bedachtelick ontſlapen,
Soo verſien van 't heiligh wapen,
Tegens Wereld, Hell en ons, Epheſ. 6.
Sterre, ſullen wy den dons
Onbekommerlick ontſtijgen,
En geſonde lenden rijgen
In haer noodigh ongemack,
't Linnen, 't wollen, 't zijden pack,
33. Maer op 't koſtelick vermallen
Sal ons' weelde noyt vervallen:
Tamelick verdeck van lijf,
Soo 't vermanne noch verwyv',
Sal de vracht zijn onſer leden;
En gekoppelt aen de reden,
Sullen wy den Franſchen dwangh,
Niet, als ander', in 't gedrangh,
Maer, als andere, van verre
Volgen voor een' valſche Sterre,
Die den Reiſer, moe geroert,
Voert, en noyt ten einde voert.
't Oude ſtaet ons niet te ruylen
Tegen 't niewe, ſonder pruylen

31. Ons Vader, die daer zijt in de Hemelen, geheiliget &c.
32. Soo gebeden hebbende, ſullen wy ons in de kleederen leken.
33. Kleederen die ons voegen: de niewe wijſe van verre als een ſtall-licht, ende niet geern, jae niet eer involgende dan d'oude belacchelick werde.

Over't ſtadige berouw
Van de werelds laetſte vouw.
Laet het niewe door-gejouwt zijn,
Laet het oude ſoo veroudt zijn
Dat het op het jouwen ſtae,
En by't niew in masker gae,
Eer wy't niew voor't oude kieſen,
En ons in den dragh verlieſen
Die de reden, metter tijd
t'Enden adem, overrijdt.
34. Futſelingh van lint en knoopen
Op het ſpoedelickſt ontloopen,
Sal ick't oor verlegen gaen
Over't ſtadigh af en aen
Van begeerers, van beklagers,
Van verdedigers, van vragers,
Die op 's Vorſten goedigheit
Door my hebben toe geleit.
Grooten ſal ick eere bieden,
Even oft ſy my gebiedden;
Mindere, even oft ick haer
Broederlick verbonden waer;
Armen, onderdruckten, weeſen,
Met noch vriendelicker weſen
Uyt de wanhoop op doen ſtaen;
Niemand helpen aen een traen
Door verbyſterige woorden,
Die d'onnooſele vermoorden,
De behoeftige verſlaen
En ten tweeden doen vergaen.
35. Kan't niet even rond gedyen,
Trooſteloosen te verblyen,
Hopeloosen by der hand
't Lijf te bergen op het land,

'k Sal

34. Gekleedt, ſal ick my verledigen tot de aenſprake van allerhande aenſoeckeren: met eerbiedinge aen de Groote, ende mewaerdigheit aen den geringen ende armen.

35. Kan ick den bedroefden niet altoos helpen; ten minſten ſal ick hem met beleeftheit bejegenen, ſoo dat ſy my vinden deel in haer leed te hebben, ende wat troosts in mijn medoogen.

'k Sal mijn eigen hert ontſchulden,
En de weigeringh vergulden
Met een vriendelicker, neen,
Dan het, jae, te werden ſcheen.
Magh ick aen 't geluck niet deelen
Van d'ellendige te heelen;
'k Sal haer thoonen, dwers door my,
Wat ick in haer lijden ly.
Aengetogen ſwarigheden
Werden ſtucks-gewijs geleden,
En gedragen, als een lijck,
Van veel' ſchouderen gelijck:
't Scheelt een merckelick pond quellinghs,
Weinigh merckelick ontſtellinghs
Van een ongeveinſt gelaet,
Daer 't medoogen achter ſtaet.

Hoc quidem facile præceptum eſt, ut quod acturus ſis, id ſignifices te ſtudioſè ac libenter eſſe facturum, illud difficilius quod ſac re non poſſis, id eſt jucundè neges. Cic. de petit. Conſ.

36. Endtelick, op 't hooger dagen,
Van belegeringh ontſlagen,
Sal ick 't wagen in 't gedrangh,
Van het ydel uren-langh,
Dat men in de hoofſche mueren
Overduldigh uyt moet dueren,
In een hoeckjen van ſluweel,
Van geweven goud in geel,
Van Chronijcken aen de wanden,
Wanden, die met zijde panden
Bergen Spinneweb en ſtof,
't Evenbeeld van 't dubbel Hof.

37. Maer de plichten mijner neeringh
Sullen my tot door de ſweeringh,
Door 't beliegen, door 't beklap,
Door 't bedriegen, door 't betrap,
Door 't beſtrijcken, door 't beſtreelen,
Door 't bequijlen, door 't bequeelen
Voeren in den dichten hoeck,
Daer mijn Vorſt in 't groote Boeck

Van

36. Op den Voormiddagh ſal ick my te Hove begeven.
37. Door het gedrangh van de Voor-kamers in 's Prince Cabinet, daer hy de ſorge van de gemeene ſaecke bearbeidt.

Van 't beleid van ſeven Landen
Met geſtadigh' oogh en handen,
Overladen, onvermoedt,
Tegen meer als Spagnen wroet:
Daer de ruſt die wy beſlapen,
In de vormen werdt geſchapen;
Daer men d'onruſt leven geeft
Daer 't voorby de Son af beeft;
Daer de Wereld werdt gewogen;
Daer het ſincken en 't verhoogen
Van gebuer, vriend, vyands ſtaet
Stadigh in de ſchaelen ſtaet;
Daer men Grol * in 't witt beſette,
Eerme'r lood of ſtael op wette;
Daer men 't Weſeltjen beſprongh,
Jaeren vroeger dan men 't vongh;
Daer men viſchten in Matanças
Eerder viſch, of nett, of kans was,
Daer men 't Vuchter end ontſtack
En met Grobbendonck verſprack
Eer ſich 't Vuchter end verhoedde,
Eer oyt Grobbendonck vermoedde
Dat hem noch Oragnen bloed
Dreighden in den trotſen vloed
Die ſijn' ongemaeckte muren
Tweemael Mauritz uyt dé duren,
Eenmael Frederick verliet
Voor 't geluck van ſijn gebied.
38. Binnen ſal men my de woorden
Die men buyten van my hoorden
Melden hooren, hem te baet
Die ſich t'mijner trouw verlaet;
Verre zy het liſtigh dencken
Hoe behendelick te krencken,
Hoe bedecktelick te ſlaen,
Met het averechts vermaen

* Op de Caerte.

Van

38. Daer ſal ick oprechtelick den dienſt doen, dien ick buyten belooft hebbe, ſoo verre mijn vermogen ſtreckt.

Van een' omgewrongen reden,
Tegen toeſegh en gebeden,
Tegen hoop, gegeven hoop,
Van een hopeloos beloop.
Die my trouw eiſcht, falſe vinden,
En my aen mijn woord verbinden;
't Ja geſeght, en 't neen gedaen
Sal maer aen 't vermogen ſtaen.
39. Die my aen de uytkomſt meten,
Zijn in 't redenloos geſeten;
't Willen gaet naer 't my gevil,
't Konnen hanght aen hooger will.
Valt de kans ter ſlincker zijde,
Noch al blijv ick dieſe mijdde,
En begae noch ban noch boet,
Voor 't misdijen mijner moet.
Valtſe daerſe mijn beſtier dreef,
Laet het nemen of ick 't vyer vreef
Uyt de vyer-key, die my maer
't Vrijven koſt, en voor of naer
Van een' ander hand gevreven
Mogelick meer voncks ſou geven.
40. Over-danck noch overloon,
Zijn geen' peerlen aen de Kroon
Die der vromen hert moet kroonen.
'k Sal de arme hand verſchoonen,
'k Sal de rijcke doen verſtaen,
Dat ick min om loon begaen
Dan om danck ben: min om 't dancken,
Min om 't ſtreelige bejancken,
Van een' halver-mijne gaev,
Dan om 't innerlicke gaef
Van der Zielen wel geſteltheit
Die haer ſelven in 't gewelt heit,
Die de weldaed om het, wel,
Sonder ander wit, beſtell'.

39. Mislucka mijn beleid, ick ſal buyten ſchuld blijven. Luckt het; ick en heb maer den danck van een' geringe moeyte verdient, die een ander mogelick met meer machts aengewendt hadde.

40. Belooninge ſal ick van den armen ontſeggen; den rijcken thoonen hoe die mijn voorneeme wit geenſins en is, maer het vrome genoegen dat uyt wel-doen ſpruyt.

41. Wie den Vorſten, groote Slaven,
Deel eiſcht in haer' minſte gaven,
Slaet de zeiſſen in haer gras,
Ja in 't redelickſt gewas
Daer ſy 't ploegen om beſweeten,
Van oock Gods-gelijck te heeten,
In 't verdeelen van de macht
Daerom haer te deel gebracht.
42. In 't vertieren van die panden
Dienen mogelick mijn' handen
Voor een Teems of voor een Treeft:
Maer wat geeft hy die ſoo geeft?
Wat verdient hy by het geven,
Die, tot Teems of Treeft verheven,
Hoe hy 't, wel, of qualick, meent,
't Geven maer de hand en leent?
43. Werd ick dieper in gewrongen,
En mijn onderwind beſprongen
Met een onvoorſiens bevel
Van gewichtiger beſtell;
'k Salder trouw en vlijt aen hangen:
Noyt verdrieten noch verlangen
Proeven laten die my laſt:
Maer bedrogen en verraſt
Sal hy ſijn bevel ſien keeren,
En ſijn' hand te hulp begeeren,
Die 't verſegelende ſal
Hechten aen ſijn welgevall.
44. Waer den omtreck van dien vinger
Sporen laet van ſijn geſlinger,
Werdt de mijne van 't gewicht
Van de rekenſchap verlicht:
Niemand eiſche my de reden
Van bevelen of gebeden

Die

41. Want die ſich deel toeſchrijft in den danck die den Princen voor haere ſwaere moeyte alleen toekomt, eigent eens anders goed.

42. Gaet de gift door mijn handen, wat verdien ick daer by?

43. In bevelen de gemeene ſake betreffende ſal ick my insgelijcks trouwelick quijten, ende ſoo naerſtighlick, dat de Prince ſijne onderteickeninge daer op te ſetten ſal hebben eer hy 't gelooven konde.

44. Naer die onderteickeninge hebb ick in 't werck niet meer te verantwoorden, maer de Teeckenaer, die 't ſal doen als 't noodigh is.

Die des Vorſten hoofd gebaert,
't Mijne voor hem heeft bewaert,
Voor hem, op ſijn welbehagen,
Oor of ooge voor gedragen.
Soeckt ghy 't grondighſte beſcheid?
Daer is borge voor 't beleid:
Die 't beleidde ſal 't beleggen,
En 't weerleggen wederſeggen,
En verdedigen 't gevall
Daer 't den oorbaer eiſchen ſal.
45. Ick voldoe by deughd van dooſen,
Graegh in 't laden, traegh in 't looſen,
Dicht van duygen, licht van dracht,
Voor de vreemdelingen nacht,
Middagh voor des Meeſters oogen;
Daer toe reck ick mijn vermogen,
En voldoe my, en voldoe
Eer en eed ten bodem toe.
46. Soo bevracht, ſoo ſomtijds ledigh,
En van buyten even vredigh,
't Zy dan ledigh of bevracht,
Noch verlegen om de vracht,
Noch verlegen met de ladingh,
Tuſſchen 't walgen en de gadingh,
Sonder fronſſen, ſonder lach,
Sonder wenſchen dat men 't ſagh,
Sonder vreeſen dat men 't mercke,
Hoe ick ledigh gae of wercke,
Hoe ick in den Acker ſweet,
Hoe ick van geen ploegh en weet,
Noch ontſtuym, noch honds, noch haerigh,
Maer gemoedigh, maer eenpaerigh,
Maer eenparigh, Sterr', als ghy,
Met u, meer en minder bly,
Sal ick voor uw oogh verſchijnen,
En mijn' ſorgen doen verdwijnen

45. Ick volſtae met willigh en geheim te zijn.
46. Van 't Hof ſal ick t'huys keeren, ſonder uytterlick te ſaken blijcken, of ick vol beſigheits ben of niet; latende alle 's Hoofs bekommeringh buytens huys.

Tuſſchen ſtraet en ſtoep en poort:
Daer ſal een voor een vermoort
Tot den naeſten uytgangh ſmachten,
Om mijn hoofd we'er op te wachten,
Met als 't onder zeil, op ſtraet,
Wederom te Zeewaert gaet.
47. Stilte ſoeck ick in mijn' haven,
Moed' van ſlingeren en ſlaven
Over 't Hollandſch dieper holl:
Stilte kan ick, als een toll
Dien de kinderen begaepen
En al draeyende doen ſlaepen,
Veinſen en genieten me',
Met de ſinnen uyt der Zee
Noch vol duyſelinghs gebleven;
Even als de beenen leven,
Beenen die van gaen vermoedt
Tintelen van giftigh bloed.
48. Loop ick over van geruchten,
Die ick melden met genuchten,
Die ghy ſonder affien meught
Mengen onder ander vreughd;
'k Sal u 's werelds meeſte maeren,
Binnens muers doen wedervaeren,
Soo men door 't gelaſen gat
't Leven van de dingen vatt,
Die ſich op het heetſte dagen
Buytelende binnen dragen.
49. Buytelende; Sterre, merckt;
Dat 's gelijck de logen werckt
Op de niew-geboren Waerheit,
Niew geboren in de klaerheit
Van des middaghs hoogen dagh.
Dieſe ſoo ten teerſten ſagh,

Sou'ſe

47. Stilte ende geruſtigheit wil ick t'huys vinden, niet tegenſtaende de ſuyſelingh van 't gerucht die my in 't hoofd moge ſpelen.

48. Heb ick aengename niewe tijdingen, ick ſalſe u binnens huys voor brengen, gelijck men in een' duyſtere Kamer, door een geſlepen Glas by ſonneſchijn verthoont 't gene buytens huys omgaet, maer averechts.

49. Soo veraverecht ende vervalſcht de Logen de tijdingen die van buyten in komen, eer het yemand gelooven ſoude.

Sou'ſe van geen vuyl verdencken:
Maer, wie kan ſoo ſchielick wencken,
Als het, neen, voor, ja, verſchijnt,
Als het, ja, tot, neen, verdwijnt?
50. Gaet, geleerde werelds pennen,
Die dat buytelende rennen
Van der dingen, ja, en, neen,
Duſend jaren achter een
In de vlucht beſtaet te vatten,
En verkoopen nu voor ſchatten
Van een ongeſchendde Waer,
't Geen ten eerſten met een, Maer,
Schier als met een Mael, geboren,
't Waere weſen had verloren
Tuſſchen 't kraem-bed en de wiegh,
En, geſwachtelt in 't bedriegh,
En, gebakert in de leugen,
Noyt en heeft begoſt te deugen,
Staegh verergert is, en ſtaegh
Is wat yeder meeſt behaegh'.
Hoe moet nu de waerheit hincken
Die ſoo jongh begon te pincken?
Kaes verrott, en werdt gemint:
Maer wat quaed verrott en wint?
51. U en ſal men niet berichten
Dan met waeren van gewicht en
Maeren van getoetſte trouw:
Lijdt ghy dat het niew verouw',
't Sal u langer niet berouwen
Dan de Pap en doet in 't kouwen,
Pap, die tuſſchen tongh en tand
Maer den haeſtigen en brandt.
52. In 't geheimſt van mijn geweten,
Dat mijn' ad'ren niet en weten,

50. Wegh dan, Hiſtorie-ſchrijvers, die ons nu noch d'oude geſchiedeniſſen voor waerheden veilt, die noyt ſuyver en waren.

51. U, Sterre, en ſal ick niet als oprechte tijdingen geven, inſonderheit ſoo ghy te vreden zijt, datſe liever wat out ende ſeker, dan heel niew ende onſeker zijn.

52. 't Geheim dat my van den Prince betrouwt werdt, en ſal ick U niet weigeren te ontdecken, want ghy ſult ſoo redelick willen zijn, dat ghy 't my niet en ſult vergen; Jae ghy ſult het verbieden, of ick wanckelde.

Daer mijn hert aen mijn gemoed
Schaerſche rekeningh af doet,
Dat my van de hand betrouwt is,
Daer mijn' rechter aen getrouwt is,
Met geen' ernſtelooſer trouw,
Sterre, dan ick U en houw,
In dat mergh van mijn onthouden
Sal ick u geen deel onthouden:
Noch ghy 's eiſchen in wat my
Verre min als eigen zy:
Uw' beſcheidenheit ſal weeren
Mijn ontſegg, en uw begeeren
Op het ongemeen Gemeen;
En my 't onbeſoetelt leen
Met den Maeghdom lev'ren laten
Aen de ſinnen die 't beſaten
Eer het my te leene viel.
Liever dan mijn' ſotte Ziel
Van die misdracht ſou bevallen,
Van haer aenſien te vermallen
Om een niewtjen min of meer;
Sal uw' reden ſich ter weer
Tegen mijn beſwijcken ſpannen,
En uw' eigen luſt vermannen,
En onthouden my 't berouw
Van om 't jocks verraden trouw.
53. Laet s' haer aen die doornen ſchenden,
Die haer' ſinnen ſpelen ſenden,
In de wilde ſtraetſche maer,
By gebreck van 't Straetſche Waer;
Die haer huys, in plaets van lampen,
Voederen met ſulcke dampen,
En de waerheit by gevall
* Treffen. * Sticken onder niet met all:
Laets' haer' ſlechte bedd-gemaelen
Koeſteren met ſulck verhaelen

By

53. Luyden die malkanderen niet als met niewe tijdingen en weten te onderhouden, mogen ſich ſoo vergrijpen.

By gebreck van noodlickheit
Over haev' en huys-beleit.
54. Haev' en huys-beleit met eeren,
Vroom gewin, verhaelbaer teeren,
Beſigheit van binnens deurs
Sal ons buyten ſoo veel keurs
Van uytheemſch, van inheemſch praeten
Luys en leeghs niet ſoecken laeten.
55. Binnens deurs ſal uw gelaet
't Voorſlagh zijn van ons gepraet:
Staet het als uw'-minder ſtraelen,
Sterre, die den nacht in haelen,
Staet het als een' Sterr in 't hol
Van een' wolck: die, vuyl en voll
Van gereede Somer-plaſſen,
Om den hoy-boer te verraſſen,
't Lieve licht ſijn tintel ſtaeckt;
Staet het ſoo de Son ontwaeckt,
Eer ſy van haer' nuchter' oogen
Al het nacht-goed hebb' getogen,
En noch in de ſlaep-muts ſteeckt
Die ſy ſelver maeckt en breeckt:
56. 'k Salder mijn geſegh nae ſetten,
En beſlaen my in de wetten
Die de reden en 't beſcheid
Heeft geſtelt op uw beleid.
57. 'k Sal my ernſtigh doen verklaeren
Van 't onluſtigh wedervaeren,
Van het overkomen leed
Dat mijn' Sterre verComeet.
't Overkomen leed ſal mijn zijn,
'k Sal ten halven van de pijn zijn
Met ick 't van de Waerheit zy:
Met de wederhelft daer by

Sal

54. Het beleit onſer Huyshoudinge ſal ons ſoo veel tijdverdrijfs geven, dat wy 't in de klapperije van niew-maeren niet en hoeven te ſoecken.

55. Binnens huys dan ſal ick ten eerſten acht ſlaen op uw weſen. Staet dat droevigh, als een' Sterre in een' Regenwolck, oft als de Sonne in de morgenſtondſche dampen.

56. Ick ſalder my naer voegen.

57. Maer oock ernſtigh onderſoecken wat u queit; ende 't halve, ja 't geheele leed op my laden, gelijck men de Waeren met Windaſen uyt de groote Schepen in de Lichters verbodemt.

Sal ick mijn geduld bevrachten,
En het uw met reden trachten,
Met die reden, Sterre, die,
Die ick altijd by u ſie,
Met die reden ſien te lichten,
Even als men pack van wichten
Swarigheit van over Zee
Platte bod'men op de Ree
Siet ontfangen uyt de ronde,
Door gemackelicken vonde,
Wel gewogen, wel geſtelt,
Sonder openbaer geweld.
58. Maer bevind ick 't pack ſoo tilbaer,
Dat het, ſoo 't mijn' Sterres will waer,
By haer' eigen Redens macht
Of vermijdt waer of verkracht:
'k Sal het leed een' leer ontleenen,
En beſpreken 't haeſtigh ſteenen
Met een nimmelick verwijt;
59. En verwijten u den tijd
Doe noch ghy noch ick en waren;
Doe het Vaderland in 't baeren
Van de Vrijheit lagh en kreet:
Doe men ſich de ſchand verweet
Van een onverhoedſche ſuchten,
Van een' traen gevloeyt in 't vluchten,
Van een ſuer geſicht in 't vier,
Aen de pley, in 't ſmooren ſchier.
Doe men, trots de beter' eewen,
Sagh in-mans-gekleedde Leewen,
Vrouwen vond als heele mans,
En in allen weerſpoed kans.
60. Sulcker Stammen zijn wy ſpruyten,
Sal ick ſeggen, en beſluyten,

Sou

58. Vind' ick dan de oorſaeck van uw' quellingh ſoo geringh, dat ghyſe had konnen ontgaen oft vermeeſteren, ſal ick trachten U een vriendelicke Leſſe daer op te leſen.

59. En verthoonen U de ſwarigheden der vervolgingen, met ſoo veel manlickheit, by onſe vorouderen gedragen.

60. Seggende, wy zijn kinderen van die ouders, ſouden wy ons kleinmoedigh ende der Stammen onwaerdigh dragen?

Sou ſoo wel geboren tack
Buygen onder 't minſte pack?
61. Staet mijn' Sterre niet in 't hooge,
Siet haer onbetimmert Ooge
Over heen de welvaert niet,
Watter wolcken van verdriet
Bijder kimme rijſen mochten?
62. O, God ſuyvere de locht, en
Weere 't weer van ongenae;
Maer, om 't ongewiss hier-nae,
Laet ons ſucht en traen-ſucht ſpaeren
Tegen meer gewelds van baeren
(Lange legg' het wegh en wijt)
Dat men redelick bekrijt?
63. Staen uw' Sterren, Sterr, als Sterren
Die haer oogh in punten ſperren
En betintelen ſchoon weer;
Huyden eerſt, en morgen weer;
D'eerſte locht van ongenucht en
Sal men in mijn oogh niet luchten:
Sondeloose vreughd om vreughd,
Kind en Moeder van de Deughd,
Sal ick wiſſelen en ruylen:
64. Uyt de wegh ontijdigh pruylen:
't Leven is ſoo korten ſpan,
't Slaepen ſteelter ſoo veel van,
Kleedingh, reedingh alle morgen,
Straetſche, Staetſche, Steedſche ſorgen,
Elck ontſnijdt het ſulcken ſné,
Dat ſy 't van de vier op twee,
Van de twee op een verengen:
Maer 't genoegen kan 't verlengen,
Tweemael is, die wel geſint
Aller zijds genoegen vindt.

61. Bedenckt ghy niet in uwe hooge beſcheidenheit hoedanige ſwaerigheden ons naer de tegenwoordige welvaert mochten overkomen?

62. God verhoedeſe: maer in allen gevalle, laet ons ſuchten ende traenen ſpaeren, tot wanneermenſe met reden mochte te gebruycken hebben.

63. Vind ick u daer-en-tegen vrolick van oogen, gelijck als glinſterende Sterren, die ſchoon weder maken ende voorſeggen; van mijn' zijde en ſal den onluſt niet komen. Vreughd ſonder ſonde ſal ick tegens uwe Vrolickheit in brengen.

64. Wegh quellingh ſonder ſwaerigheit. De ſlaep ende de beſigheden verkorten ons korte leven al te ſeer. Laet het ons met alle mogelicke welgeſintheit ende genoegen leggen.

65. Vinden ſal ick 't ſonder ſoecken,
Soo diep ſien ick in de boecken,
In 't gekoppelde beſtier
Van der dingen verr-van-hier.
Socht ick 't, 't waer ſoo haeſt verloren
Als gevonden of geboren;
Vind ick 't, Sterr, of vindt het ghy,
Die niet Ick en zijt, maer Wy,
't Sal voor eens gevonden blijven,
En gemackelick beklijven
Als het entjen aen den tack,
Als aen een geſmolten lack.
66. Sulcke ſal de tweeſpraeck weſen,
Stille ſwijgend', van ons weſen,
Sprekende, van beider mond;
Still of niet, van yeders grond;
Still en ſprekend' onder 't maelen
Onſer dagelickſcher Maelen,
Over Suycker, over Wijn,
Sal 't de beſte Sauce zijn.
67. Dagelickſche mael-getijden,
Onder uw gemenght verblijden
Sal 't verblijden van den ſmaeck
't Slechtſte zijn daer ick naer haeck.
'k Heb geen' Tong te deel gekregen
Die ſich van gemeenen zegen
Fier en weelderigh ontſtell':
Suer en bitter ſcheidt ſy wel,
Sout en Honich kan ſy keuren:
Maer geheimenis van geuren,
Die men maer de walgh en biedt,
Is van haer bekreuningh niet:
't Gulſige van 't oude Roomen,
't Vieſe van het niew ſijn' droomen

Tuſſchen

65. Mijnenthalven, ick voorſie genoegh, dat ghy ende ick dat genoegen by den anderen wel vinden ſullen, ende ſonder ſoecken: daer meeſt aen gelegen is: Want daer men moeyte moet doen om het te ſoecken, en is het noch oprecht noch beſtendigh, ſoo het by ons weſen en hechten ſal.

66. Soodanigh ſal ons onderhoud over Tafel weſen.

67. Daer ſal men my weinigh wercks van de keurlicke Spijſen ſien maken. Ick ben geen lecker onderſcheider van gerechten.

Tuſſchen vrucht van Zee en Land
Schudd en ſchutt ick van den tand.
68. Belght u niet, gepluymde Borgers,
Sorgelooſe koſt-verſorgers,
Kleine ſpeel-luy van de locht,
Dood en levend ſoet gedrocht,
Onder dack en in de lommer;
Noyt en was 't van mijn bekommer
Welck uw malſchſte jaer-gety,
Waer uw leckerſt kerven zy:
Magh ick 't roemen ſonder ſchaemen,
Noch van aenſien noch by naemen
Houd ick uwer veel bekent:
69. Maer mijn vreught is ſonder end;
Kennis dwinght genught in paelen;
Die en zijnder geen' in 't dwaelen;
Wat ick miss in mijn onthoud
Vind ick altijd niew in 't * Hout.
70. 't Lecker ſcheel van hoofd en wagen,
Viſch gevoert en viſch gedragen,
Sluys en Schevelinger vangh
Schick ick van gelijck verlangh;
71. 'k Heb mijn' onbehaerde kaecken
Verr en by door alle ſmaecken
Tamelick te weick gehadt:
'k Weet hoe Vorſten uyt haer' Schatt',
Krijghs-bevelers in haer' Tenten,
Heeren uyt haer' hooge renten,
Heertjens uyt haer Land-gewas,
Handel-drijvers uyt haer' Kas,
Borgers uyt haer koel verſtoken
Maegh en tongh en tand bekoken.
72. Wederzijds van 't witt geberght
Dat der Sterren ſteilte terght,
Daer de Rhijn en Pô uyt hangen
Als twee tuyten by de wangen,

* *Boſch.*

68. De beſte jaer-getijden van 't gevogelte, jae ſijn' meeſte naemen zijn my onbekent.
69. Oock in die onkennis is mijn vermaeck ruymer.
70. Scheveninghſche oft Maes-ſluyſche, gedragen, oft gevoerde Viſch geldt my gelijck.
71. Ick heb van jongs af hooge ende leege Stands Tafelen bewandelt.
72. Oock in Duytſland ende Italien.

Heb ick ſuer en ſoet en vett,
Na des eenen wilde wett,
Na des and'ren vieſe kieſen
Sijn' gedaente ſien verlieſen,
En in masker over mael
Wandelen ſoo menigh mael:
73. 'k Heb mijn ſchotel ſien bekruyſen
In de magere combuyſen,
In een' kaetsball van de Zee,
Hier op reis, en daer op Ree:
74. Maer ik vraegh allom mijn' waerden,
Of ick oyt te deun vergaerden
Aen de vriendſchap van den kock,
Om een aengenamer brock
Dan ick elders kon verdouwen;
Of my yemand heeft ſien ſchouwen
Tafels daer de deughd aen ſat
Om 't geringe dat me'r at.
75. Sterre, ſtelt my uyt uw' ſorgen,
Suft niet over nu en morgen,
Wat ghy mijn' verweenden tand
Bieden ſult van Zee of Land.
Om niet veel gerechts te tellen,
Voedſel eiſch ick uw beſtellen;
Voedſel ſoo, dat bors en maegh
Onbeklaegelick verdraegh';
Voedſel daer ghy ſonder ſchroomen
My en yemand op ſiet komen,
Yemand dien ons daghlicks deel,
Noch verhonger' noch verveel'.
76. Will verbinten is of reden
Dat men nu en dan de ſchreden
Van gebreck en van gebruyck
Met den beck en met den buyck,
Met de vrienden overſchrijde,
Sett ſoo langh gebreck ter zijde,

En

73. Oock t'ſchaep.
74. Maer noyt werck of onderſcheit van eten gemaeckt.
75. Bekommert u dan met mijn Tafel niet. Ick ben te vreden met geſonde ende middelmatige ſchotelen, daer
men een' vriend op mede brengen moge.
76. Is 't ſomtijdts noodigh dat men een grooter gaſtmael toerechte, laet ons ſoo langh het dagelickſe te buyten gaen.

En gebruyck ten naeſten dagh:
77. Gaet de werelt ſoo ſy plagh,
Vriendſchap will ſomwijl eens ſwemmen,
En veranderen van hem, en
Spoelen al de vuyltjens uyt
Died'er veel van ſwijgen ſpruyt,
Veel van ſeggen, veel van vragen,
Veel van onverantwoordt klagen,
Veel van ongunſt ſonder grond,
Tuſſchen hert en oogh en mond,
Die te langh van een gewennen,
En den anderen ontkennen.
78. Naeſte bloed, laet vreemden gaen,
Treckt ſich ſulcke ſmetten aen,
En daer groeyt yet tuſſchen magen
Dat geen' redenen en dragen,
Daer af d'oorſaeck in de lucht;
Als een ſtall-licht ſtaet en vlucht.
Witſte vriendſchap, witſte laken
Siet men lichtſt aen plecken raken;
En de plecken belgen meeſt
Daer noyt vuyl en is geweeſt.
79. Maer die plecken, en dat vuyl, en,
In een woord, de pleck van pruylen
Kan verdwijnen in een glas
Of ſy noyt geweeſt en was.
80. Roomen heeft men doen gevoelen
Watter uyt dat vrolick ſpoelen
Blancke vrundlickheits ontſtaet:
Dat een ongebonden Staet
Van verſchrickte Batavieren
Tegen 't dier als ſeven dieren
En all 't overberghs geweld
Sijn' eenſinnigheit geſtelt,

Apoc. 13. 1. en 17. 7.

77. Het ſtreckt tot onderhoud van vriendſchap, die door langh af zijn vervuylt oft verflauwt.
78. Selfs onder naer verwantſchap, daer d'onminne leeckſt op af ſteeckt.
79. En kan afgedroncken werden.
80. Dat de Romeinen allom meeſter geworden, by onſe voorouderen geſluytt werden, ende ſich endtelick met een' redelicke vrede te vreden hielden, ſoo dat de Bataviers op oude ſteenen genoemt zijn geſien *fratres & amici populi Romani*, gebeurde uyt kracht van des volcks verbinteniſſen by den dronck. *Tac.*

Hebb' geſtelt met ſulck bedijen
Dat gemeene tyranny, en
Allom ingevoert gebied
Eerſt op ons ſijn' hoornen ſtiet,
Stiet ſijn' hoornen, jae, en deinsde
Op een' langh en ongeveinſde
Wederzijds geverghde Vré:
't Was een dichte dronck of twee,
Die het Heſſen bloed verplichte,
En den ſteen in Holland ſtichte
Daer de Batavier op ſtond
Broe'r en vriend van 't Roomſch verbond.
81. Vryheit, die wy noch beleven,
Die ons noyt en * wilt begeven
't Liep oock op uw kindermael
Luſtigh over kop en ſchael,
En wat knoopt' uw' Peters handen?
Klaere Rijnſche wijngaerd banden.
82. † Noch en miſt het Spagnen noyt
Daer de Ketter bidt of poyt,
Daer de Geuſen in haer vaſten
Hong'righ naer den Hemel taſten,
Of een algemeen gelagh
Teeren in den droeven dagh.
83. 't Gaet als daer de bleecke ſtraelen
't Ziltigh nat de Zee onthaelen;
't Opgeſogen komt wel weer,
Maer de buyen brengen 't neer.
84. Hevigheit, in 't bits en 't goede,
Overvloed van vollen moede
Volght het vochtige gewagh
Van een vriendelick gelagh:
En den oorbaer eiſcht die buyen,
Hier om 't ſtillen, daer om 't ruyen;

Veel-

Tacit. Hiſt. 4. *De pace & bello plerumque in conviviis conſultant, tanquam nullo magis tempore aut ad ſimplices cogitationes pateat animus, aut ad magnas incaleſcat.*
Tac. de Mor. Germ. *Levantes tempore feſto Corpus & ipſam animam ſpe finis dura ferentem.*
Hor. 2. ep. 1.
* *velis.*
† *adhuc.*

81. Het verbond der Edelen, ſtichters onſer tegenwoordige vryheit wierd mede by vruntlicke mael-tijden beveſtight.
82. Noch dagelicks vernemen de Spaenſche, dat onſe Bid-dagen ende meer als gebruyckelicke gaſt-maelen eenigh groot voornemen beduyden.
83. Soo treckt de Son vochtigheit uyt der Zee, ende ſtortſe wederom uyt met onweder.
84. De Gaſterije, ſegg ick, kan dienen, 't zy om luyden gaende te maken, oft in ſtilte te helpen.

Veeltijds iſſer * witt of wat
Voor een' Saus van druyven-natt.
85. Maer wy ſullen Ziel en Magen
Vrijen van gedichte vlagen
Van gelagen dagh op dagh;
Wied'er tegen will of magh,
Sterre, my en ſal 't niet luſten:
Vrolickheden ſonder ruſten
Werden onluſt in den hoop:
En ick walge voor den ſtoop,
En geperſte druyven ſchouw ick;
En de keurlickſte verdouw ick
Als het over Zeeſche Rha,
Voor een dienſtigh achterna,
Tot verwin van over-ſpijſe.
86. Moght ick, d'oude Duytſche wijſe
Van bedorven natt in weit
Stopte mijn begeerlickheit,
En al 't meer als noodigh natten
Dat de metſelrij doe vatten,
En van kruymen maeck ciment
Dat ſich om de ribben prent,
Wenſcht' ick aller weeghs t'ontbeeren.
87. Enden hebben haer begeeren,
En de Swaenen voelen dorſt,
Beide ſitten met de borſt
Daer 't de drinckers haer benijen;
En de redelooſe prijen
Kennen 't redelick vol-op
Van haer' onbedwongen kropp:
Hoe is 't menſchen toe te geven
In haer voedſel ſoo te leven
Dat 'er 't leven in vergae,
Dat de voet niet meer en ſtae,

* *Scopus.*

Potui humor ex hordeo aut frumento, in quandam ſimilitudinem vini corruptus. Tac. de Mor. Germ.

Dat

85. Maer wy ſullen haer gebruyck ſchouwen ſoo veel mogelick is. Te veel verveelt. Ende ick beſige den Wijn als Rhabarber, tot behulp van de mage.

86. Soude oock liever altoos Bier gebruycken, ende geern allen dronck buyten oorbaer miſſen.

87. Want Enden en Swaenen weten haere drinckens maet midden in den overvloedt: hoe kan men de redelicke menſchen vergeven, dat ſy ſich met haer voedſel vermoorden?

Dat de hand niet meer en voele,
Dat de tongh niet meer als woele,
Woele, woel' een wild gewoel,
Sonder regel, roy en doel.
88. Enden, koſt ghy meer als queken,
Swaenen, koſt ghy ſoo veel ſpreken
Als men u geſanghs toe leyt,
Wijſe beeſten, 'k wedd ghy ſeidt,
Beeſten, meer dan wy die 't ſeggen,
Komt ter ſcholen daer wy leggen,
In 't verſadelick gemoed
Is de luſt van overvloed.
89. Wy dan Swaenen en wy Enden,
Willen wel doen en wel enden:
Doen en enden in den tijd
Die de reden heet of lijdt.
90. Waerom ſouden wy die uren,
Die haer' vluchtige geburen
Volgen met ſoo ſnellen ſchoot
Of mens' uyt een vier-roer ſchoot,
Waerom ſouden wy die dagen
Die den anderen ſoo jagen,
't Leven dat noyt Nu en is,
Voorwaert uyt ſoo ongewiss,
Over ſtuer alleen beſeten,
Door gerieflickheit van weten;
Waerom ſouden wy den tijd
Diem' oock ſlapende verſlijt,
Aen ons' backhuyſen vergaepen,
En ons niet ſoo veel als raepen
Uyt het voeder en de miss?
91. 't Is ontallick watter is
Om de dagh en avond-uren
Sonder na-wee uyt te duren,

Spec-

88. Koſten die ſtomme dieren ſpreken, ſy onderweſen ons op haer voorbeeld.
89. Soo ſullen wy met reden de redeloſe ſchepſelen trachten te volgen.
90. En waerom ſouden wy den vluchtigen, ongewiſſen, korten tijd verſpillen met ons overvloedigh voedſel; *Senza leuarci à volo*: ſonder van der aerde te vliegen?
91. De middelen om den tijd met vermaeck en ernſt door te brengen, zijn niet te berekenen.

Speckend' allom leer en vrucht
Met ontſpannende genucht.
92. D'eerſte kan de ſtramme bochten
Van verſeten knîjen verlochten;
Wandelingh van duſend treên
Weckt naer noens een ſlapend been,
En verdeelt den Room van velen
In onendtelicker deelen,
Eer hy ſich tot grover Sopp
In de dunſte nauwten propp',
Daer ſich 't vyer voedt van de tortſen
Averechts herdoopt in Cortſen,
Corſten van ſoo taeyen ſleet
In mijn ad'ren, als ghy weet.
93. Komt'er die, met ſich verlegen,
Weerwerck ſoecken by de wegen,
Weerwoord, ſegg ick, by de buert,
Kouters die de tijd ontſuert,
Klapſters die hem ſich te Wagen
Als verbranden turf ontdragen;
94. Laets' ons ten gehoore ſtaen,
En min ſeggen als verſtaen;
Lichtelick loopt luye reden
Op 't behael van ſucht of Zeden,
Van gedaente, van gemoed,
Van des naeſten eer of bloed.
95. Elck een wil den ſpiegel ſwaeyen
En ſijn eigen ſcheel ontdraeyen,
Elck een vraeght hem naer beſcheed
Van een anders ſwackſte leed.
Mog'lick die hem recht liet hangen,
Speurden in ſijn' eigen wangen

92. Voor eerſt het vermaeck van de Wandelingh doet den lichame goed: Spreyende het voedſel, nu in de mage tot eenen Room verteert, in ſijne gedeelten, ende belettende, dat het ſich niet onverteert in de enghde der aderen ende andere gangen en ſtoppe, daer uyt de vlammen ſmoken van de Cortſe, jae Corſte, die in my gemeenlick ſoo taey om ſlijten valt.

93. Komen ons ledige praeters beſoecken; die haren tijd in Coetſen uyt dragen, gelijck men d'aſſche met mis-wagens doet.

94. Laetſe meer t'onſent brengen dan halen. Lichtelick verklapt men ſich in onnoodigen praet, tot achterdeel van ſijnen even naeſten.

95. Yeder een bekroont ſich meeſt met eens anders gebreken, ende keert van ſich den ſpiegel daer in hy genoegh met de ſijne te doen ſoude vinden.

Sulcken vuyl en ſulcken ſcheef,
Dat hy ſich vergapen bleef,
En beval een yeder t'ſijne.
96. Lieve Sterre, daer ick mijne,
Mijn' ontelbaer' feilen hebb
Tot een' af te ſpinnen webb,
Hoev ick in der bueren hoecken
Geen gehaſpelt werck te ſoecken:
97. Laet ons' oogen inwaerts ſien:
Die ſich ſoo veel kan gebien
Sal de deughd, de Ruſt, de Reden
Dagelicks wat naerder treden,
En verachten 't vuyl gebruyck
Van de Franſche led'ren huyck,
Die der Vrouwen lichte hielen
Lichter hollen doet op wielen,
Wielen die haer licht geklapp
Die wel eer een' natte kapp,
Een' beſlijckten ſchoen ontſagen
Lucht en droogh ter ſtede dragen,
Dragen daer niet door en koſt
Doe de Joffer draven moſt.
98. Lucht en droogh was wel verſonnen;
Wel hem die het eerſt begonnen,
Eerſt het reiſend' rollebedd
Op ſijn' Aſſen heeft geſet;
99. Maer als wy het ſchockigh vlieten,
't Schoon gelend gevaer genieten,
Van het over-Zeeſch geſleep
In 't beleid van toom en ſweep,
Sullen wy 't te ſtade brengen,
Niet om 't korten, maer om 't lengen
Van des levens nauwen tijd.
100. Sterre, daer ghy met my zijt,

Daer

96. Maer de mijne geven my ſoo veel wercks, dat ick my die van andere niet en behoeve te onderwinden.

97. Laet ons op ons ſelven ſien: die dat op ſich ſelven kan verkrijgen, ſal het quaed gebruyck van de Caroſſen leeren misprijſen; ſiende dat de vrouwen daer door te Commereachtiger werden, die voor deſen ten minſten met quaed weder t'huys bleven.

98. De vond van de Caroſſen is wel in ſich ſelven niet quaed, maer wel bedacht, ende eer hebbe de hand.

99. Maer ghy en ick ſullen hem beſigen tot verlengh, ende niet tot kortinge des tijds.

100. Ende als wy ſoo t'ſamen in onſe Coetſe ſullen rijden, ſal ick den Sterren-wagen om den Noord-pool ſijn' glorie niet benijden.

Daer ons twee paer wielen dragen,
Sal de grootſte Sterre-wagen
Die om 't Noorden rent, by mijn'
Vroegh noch laet benijbaer zijn.
101. In die ſtilte van twee menſchen,
Vind ick 't uyterſt mijner wenſchen,
Mijner tochten leſte wit,
U, en eenigheits beſit.
102. Daer in ſullen wy de dagen
Die wy ſien en die wy ſagen,
Die wy langh of kort miſſchien
t'Samen hebben t'overſien,
Overſien ten weder zijden,
En verſtrammen ſoo het glijden,
En verlengen ſoo het touw
Van der uren rapp getouw.
Die ſoo kan, kan drijmael leven:
Maer wien is het ſoo gegeven
Dien ghy niet gegeven zijt,
Hooghſte gift van onſen tijd?
103. Van die welluſt ſonder vlecken
Sullen ons getuygen ſtrecken,
Welcke plaetſen? welcke niet?
Alle die den Haegh beſiet:
Hier het vochte, daer het hooge,
Hier het leege, daer het drooge,
Nu ghy Rijſewijcker wey,
Nu ghy Wateringer kley,
Nu ghy Naeldewijcker graenen,
Nu ghy gaeve boecken-baenen,
104. Nu ghy eicken, edel blad,
Daer de plantſter onder ſat
Does' haer t'midden haerer jeughde
In de vierde trouw verheughde:

101. Daer ſal ick mijn hooghſte begeeren, U en d'eenigheit beſitten.

102. Daer ſullen wy te ſamen ons voorleden ende toekomende leven verhandelen, ende alſoo den ſnellen tijd ſluyten ende verlengen. Dat kan men met U doen; maer met wie noch?

103. Soo ſullen wy alle de ſchoone geweſten om den Hage bewandelen.

104. Oock Vrouw Jacoba van Beyerens plantagie.

105. Hier ghy, mem op mem van ſand,
Ginder ghy, mijn liever ſtrand,
Enge, ruyme, ſoete, ſilte,
Ruchtige, geruſte ſtilte,
En ghy endelooſe plas
Van koel en geſmolten glas;
Alle ſullen tuygen weſen,
Tuygen van 't volmaecktſte weſen
Dat de miltſte Sterre kan
Gunnen, Sterre, vrouw en man.
106. Lijdt ghy (en ghy ſult het lijden,
Want de Reden aller zijden
Spoor en breidel van uw' ſucht
Lijdt wel dat ick mijn genucht
In de ſmalſte riemen ſnipper')
Lijdt ghy dat ick, vracht en Schipper,
Als der menſchen Beſtevaer
Met ſijn' ribben noch te gaer,
Sonder been van ſijn gebeente,
Heer alleen, alleen gemeente,
D'enckelſt' eenigheit geniet',
Diem' onvriendelick verbiedt,
Dien de Sinnen niet en hollen
Dorr van hitte, niet en ſtollen,
Dood van koude ſlijmigheit,
Maer in middelmatigheit
107. Tuſſchen 't mal en 't vroede dolen:
Dolen ſal ick, en mijn' ſolen
Slepen door 't verborgen gras
Daer dat jaer geen ſool en was:
Of, geſtegen op de lenden
Van een vriendelick, berend, en

Dertel,

105. Oock de geſwollen Zee-duynen, als witte memmen; het ſtrand ende de Zee.

106. Gedooght ghy, (ende ghy zijt ſoo redelick, dat ghy 't gedoogen ſult) dat ick mijn vermaeck ſoo naew ſoecke als ick kan, dat ick ſomtijds gantſch alleen gae wandelen, ende ſoo alleen als Adam, eer hem Eva uyt ſijne ribben bygeſchapen was; een vermaeck dat men wel behoort te verbieden aen uytſinnige, door te droogе, oft aen dweepe menſchen door te vochtige herſſenen, maer niet aen den genen die middelmatigh getempert zijn.

107. Soo ſal ick my te voet gaen vermeiden door eenſame paden; oft geſeten op een goedaerdigh, afgerecht, vrolick, ende nochtans gehoorſaem Peerd; dat my noch ongeruſt noch droomigh make, ſal ick 't op het ſoetſte ende ongedwongenſte onderhouden dat ick kan.

Dertel, en gehoorſaem Ros,
Dat my mijn' gedachten los
In ſijn' ſedigheden laete,
In ſijn' vrolickheit ontlaete,
Daerſe ſich te vaſt op een
Stremmen mochten en vertreên;
Sal ick mijne beſigheden
Deelen in de ſoetſte leden
Die my luſt, oft luſt en val
T'ſamen, doen beyroeden ſal:
Regel ſal, geen regel, weſen:
108. Somtijdts ſal ick opwaerts leſen,
En verlieſen my in 't vack
Van Gods tweede werck; in 't dack
Van ſijn's anderdaeghs getimmer,
En door henen 't blauw-geſchimmer
Datm' in ſoo veel ſchellen ſnijdt,
Stijgen boven allen tijdt,
En beſien in mijn beſinnen
't Onuytſprekelick beginnen
Onbegrijpelick belendt
Met een buyten ſonder end.
109. Schielick ſal mijn aendacht vallen
Tot in 't onderpunt van allen,
Tot in 't onverdeelbaer Yet
Daer heen alle ſwaerte ſchiet,
Daer heen alle vlackten buygen,
Door 't onwederſtaene ſuygen
Dat men avrechts, vallen, noemt.
110. Trap ick door het klein gebloemt
Dat ick tuſſchen gras en varen
Ongekoeſtert ſie vergaeren,
Trots het konſtige geweld
Daer men 't in den tuyn mé quelt:

Χαίρω τοιαύταις ἀγαπεσέαις ἀνεμπόδιστος γάρ μοι ὁ λόγος πρὸς ἐμαυτὸν γίνεται, *Juſtin. dial. cum. Tryph. Jud.* Gen. 1. 14.

108. Somwijlen ſal ick mijne gedachten voeren boven alle de verſierde hemelſche ringen, tot in den hoogen, onendigen, onbegrijpelicken Hemel.

109. Flux ſullen mijne gepeinſen dalen tot in 't middel-punct van den Aerd-kloot, daer alle ſwaer naer getrocken werdt, alle vlack naer buyght, ſulcks men by valſck gebruyck vallen heet.

110. Uyt Bloemkens, Muggen, Mieren ende Sieren ſal ick my leſſen trecken. Want der ſchepſelen tot noch toe ongeſiene deelen zijn nu bekent geworden, door hulpe van onſe korte vergroot-brillen.

Voel ick Muggen, vind ick Mieren,
Sie ick ongeſiene Sieren,
En al wat men meer veracht;
Uyt des eens bekende macht
Anders nu bekende deelen
Die ſich ons geſicht ontſtelen,
Maer geluckigh zijn geſocht,
En ter kenniſſe gebrocht:
Door 't beklap van ſtomme glaſen;
Allom ſal ick my uyt aſen,
Allom ſuygen mijns gemoeds
Leſſen, beteringh en toets.

Quid ni juvaret vagari inter tam latè ſparſa miracula? Sen. ep. 90.

111. 't Schraele meel dat wy vertreden,
Dat wy met de voeten kneden,
Sal mijn inſicht niet ontgaen:
't Zijn geſteenten daer wy ſtaen,
Sterre, 't zijn doorluchte kluyten,
Dobbel waerdigh op te ſluyten
By 't beſweetſte poppe-goed
Van der menſchen mal gewroet.
112. Maer men kanſe nau beoogen:
113. Wel toch, oogen, ſiet om hoogh, en
Twijnt de draeden van uw' kracht
Door de floerſſen van den nacht,
Door de ſoo gevoeghde ringen
Dat ſy van genoegen ſingen,
't Schijnt de Sonne blaeckt op 't ſtrand,
't Krielter van Chryſtallen ſand,
Sand van vyer, en elck een' ſterre:
114. Maer men ooghſte van ſoo verre
Dat de ſchoonſte (wie ſeidt neen,
Wie heeft op de Son gere'en

Om

111. Het dorre ſand en ſal ick niet onbeſien laten. Want door die brillen bevindt men dat elck greintjen als een grof geſteente is, waerdiger dan de gene die de menſchen met de meeſte moeyte bekomen.

112. Maer, ſeggen de luyden, men kan dat by der ooge niet mercken.

113. Ick antwoorde: Siet des nachts ſcherpelick opwaerts door de Planeet-hemelen (die men ſeght dat in hare bewegingen een' ſoete overeenſtemminge maken) tot in de vaſte ſterren: daer vindt ghy een' glinſteringh, gelijck men in het ſand van den oever doet, daer de Sonne op ſchijnt;

114. Ende mogelick gebeurt het, door de groote verheit, (wie heefter ſoo naer by geweeſt dat hy 't wederlegge?) dat de ſchoonſte ende ſnelſte der Sterren by ons voor eene der geringhſte werdt gekeurt: ſoud 't daerom waer zijn?

Om de ſchoonſte t'onderſcheyen?)
Dat de ſnelſte van de reyen
Van ſoo verr' om laegh miſſchien
Voor de flauwſte werdt geſien:
Moetſe dan de flauwſte weſen?
115. Hanght het ſchoone ſchrift aen 't leſen,
't Soete ſingen aen mijn oor,
Die het licht voor onſoet hoor,
Daer my 't onſoet ſtaet te wijten?
116. Maer nu dancken wy den tijdt, en
Die den tijd de gave gunt:
Wy verdeelen tot een punt;
Wy ontkennen groot' en kleinte
Die de dolende gemeinte
't Schepſel by der oogh toe dicht;
117. Wy gevoelen by 't geſicht;
Wy doorwandelen de gronden
Van een' wereld, niew gevonden
Voor een' vijfde vierendeel:
118. Weinigh heeten wy ſoo veel,
Dat wy 't meeſte weinigh heeten,
119. Stede-poorten zijn maer ſpleten,
Spleten, poorten ſonder maet;
120. Duſend mijlen in een' graed:
121. En waer ſullen wy belenden?
Alle maet is ſonder enden,
Alle minder, by verſin,
Deelbaer in een eewigh min,
En het minſte gaet in deelen.
Sterre, 't magh u wel vervelen,

Maer

115. Hanght het fraey van een geſchrift, ofte het ſoet van een geſangh aen een mogelick gebrekigh oogh oft oore?

116. Emmers door de ſcherpſinnige vonden van de voorm: Glaſen doorkruypen wy al het geringhſte; bewijſende dat het gene men tot noch toe groot of klein genoemt heeft, in der daet ende by ſich ſelven noch groot noch klein en is,

117. Ende onderſcheiden alles by onſe oogen, als of wy 't met handen taſten; wandelen door eene tot noch toe onbekende wereld van kleine ſchepſelen, als oft het een niew ontdeckt gedeelte van den Aerdbodem waere.

118. Het gene tot noch toe voor klein ende weinigh is aengeſien, ſeggen wy ſoo groot te zijn, dat het gene tot noch toe voor groot ende veel is gehouden, klein ende weinigh daer by is te noemen.

119. By voorbeeld, Een' Stads poorte, ſoo wy ſe nu ſien, is maer een' ſplete, by een' ſplete door het vergroot glas geſien, die ſich als een onmatige Poorte verthoont.

120. Ende als men met ſulcke brillen eenen van de 360 graden beſagh, men ſouder ruymte in vinden wel voor 1000 mijlen in plaets van 15.

121. Hoe onendelick is dat bedencken, daer het minſte altoos noch deelbaer is in minder! mijne aendacht roert het tot God toe.

Maer 't vervoert my boven Maen,
Boven Son en hooger aen.
122. Voel ick my te hoogh ontvoeren,
En mijn' aendacht ſoo ontroeren
Dat 't vermaecken my vermoe';
'k Sack wat leeger naer my toe:
123. Met den Hemel gae ick ſpreken,
Met der Wolcken winter-deken,
Pſal. 19. 6. Met den Bruygom in de lucht;
Al haer heilige gerucht
Pſſ. 4, 5. Dat ſich ongehoort, ter ooren
Aller volckeren doet hooren,
Sal ick gierigh gade ſlaen;
Uyt des eenen daghs vermaen
Pſ 3. Tot den and'ren, ſal ick leeren
't Waerdigh melden ſijner eeren
Pſ 8. Die den weteloſen wett
Aen de trouwe ſijner Wett.
124. Wed'rom ſal ick my ontſincken
Uyt het aller hooghſte blincken
Tot in 't midden van de locht,
En daer 't vrolicke gedrocht,
Burgery van hoogen ſtamme,
Nu ſijn gave, nu ſijn ſtramme,
Nu ſijn ſcherpe, nu ſijn holl,
Nu ſijn enckel, nu ſijn voll,
Nu ſijn' allerley geluyten
Hem ten dancke hooren fluyten
Die het veer en voedſel geeft.
125. (Is 't gedrocht wel ſoo beleeft
Dat hy 't voedſel, en de veeren,
En de reden en 't beheeren
Aller veer en voedſel gaf?)
126. Een' verdiepingh laeger af

Vind

122. Bevind ick endelick dat dat diepe inſicht ende bedencken my vervele, ick dael wat nederwaerts.

123. Ick gae bedencken de deftige geſtaltenisſe des Hemels, der wolcken, ende inſonderheit der Sonne, die, als de Prophete ſeght, als een Bruydegom uyt ſijne kamer komt, dewijle de Hemelen een' Tale ſpreken die alle volcken verſtaen, ende ick leere, uyt het vermaen des eenen daghs tot den anderen, de eere verbreiden van God almachtigh, die des onverſtandigen verſtand aen ſijn' getrouwe Wet ſcherpt.

124. Noch wat laeger daelende ſal ick my vermeiden onder het verſcheiden geſchal der vogelen, ter eere van haren Schepper ſingende.

125. Is de menſch wel ſoo danckbaer die dit alles beheert?

126. Noch laeger vind ick de viervoetige dieren, ende leer van haer menigerhande goede dingen, daer ſy ons in overtreffen.

Vind ick d'onderſte gebueren,
Die haer kleedingh noyt verdueren,
Noyt en wiſſelen van bont
Daer mens' eens gedeckt in vond.
Leer ick niets van haer bedrijven?
Hondert leſſen die beklijven:
Vré, genoegen, ſtilte, ruſt,
Weelde, maer bepaelden luſt,
On-ſorgh tegen flus of mergen,
Korten haet op lange tergen,
Wenſch noch vrees, d'onnutte pijn,
Daer wy koſt'lick mal mé zijn.
127. Iſſer meer? meer ſonder paelen:
Oh! den Ooghſt is dick te haelen,
Maer de werck-man ſtaet 'er dun
Hoe veel dien ick 't niet en gun
Treedt'er langhs die rijcke paden
Of ſy door de doornen traden,
In bekommeringh van veer,
Om gewin, om wraeck, om eer,
Om gewin ten overvloede;
Over wraeck van wrevelmoede;
Over eer van over-eer,
't Joockſel van geſtadigh meer,
Zeilen, meer dan 't Schip kan voeren.
128. 't Heilige leght voor de boeren,
En men trapter over heen.
Maer ick raep wat voor ons tween,
Sterr', en altijd ſal ick weeren
Met de le'ge hand te keeren
Uyt Gods acker, altijd wat
Gad'ren dat ick niet en had.
129. En gedoogen 't le'ge vrienden
Die my op den dool-wegh vinden,

Matth. 9. 37.

127. Noch iſſer veel meer af te haelen: maer men verſuymt het, ende de meeſte luyden treden daer door henen; beſigh ende overladen met haere menſchelicke bekommeringen, van geld, van eergierigheit, van wraeck en diergelijcke.

128. Ondertuſſchen light alle die koſtelickheit alleen onder der landluyden voeten; maer ick ſalder altoos yet voor ons beiden af t'huys ſien te brengen.

129. Is 't dat my oock in die eenige wandelingh ledige luyden ontmoetende ongemoeyt willen laeten (want daer en is niet quellickers noch gevoelickers, dan in ſijn'geſochte eenigheit geſtoort te werden) ſoo dat ick mijne gedachten by den anderen vergaderen moge.

En ontſlaen ſy mijn ontmoet
Met een' wenſch en met een' groet,
(Die ſich by der nacht vervaeren
Tuſſchen trouweloose baeren
Aen een' klippe voelt om hoogh,
Die een gloeyend exteroogh
Tegens key of kanten ſtoot, en
Staet ſoo bitter niet verſchoten,
Als een eenigh man, beknelt
Van een' aenſpraeck die hem quelt)
Doogen't vrienden uyt medoogen
Die my neffens my beoogen,
En niet neffens my als my,
Dat ick, aller aenſtoot vry,
Mijn' gegaerde bloemen-ſtelen
Tot een tuyltjen magh verheelen,
130. 't Garen ſal, grof onder fijn,
Van mijn' eigen twijningh zijn:
Garen van gevlochten woorden,
Die u, Sterr, wel eer bekoorden,
En bevielen my om u;
Vlechten, hoe? als deſe nu.
Sulcke reepen ſal ick leggen
Om mijn binnens-mondſche ſeggen,
Om den beſſem ſonder band
Van mijn weyende verſtand.
131. 'k Wil wel lijden dat ſy dencken,
Die my lacchende bewencken,
Siet, men merckt het aen 't geſicht,
Of hy mijmert, of hy dicht.
Laet my mijmeren en dichten;
Mog'lick wat ghy van gewicht en
Onverdoemder ſtoffe vindt
In de munt van mijn bewint.
Mog'lick of de nijd ſal lijden
Dat ſich, verr van deſe tijden,

(Men

130. Ick ſalſe in Dicht verknoopen, ende als bekuypen.
131. Ick magh wel lijden, dat men my dan voor een' dichter aenſie. Want mogelick ſult ghy eenigen ſmaeck in mijne wercken vinden; oft oock de naekomelingen; ende prijſen dat ick getracht hebbe yet ongemeens voor te brengen.

(Men beleeft die gunſten niet)
Yemand half genoeght geliet,
Half gedwongen vond te ſeggen,
Waer magh nu die Dichter leggen,
Die ſoo noo 't vertreden pad
Van 't gemeen gerijm betrad,
Die ſoo walghde van de woorden
Die men maer in 't oor en hoorden
Van het flauw en lauw geluyt
Van een' al te gladden fluyt?
132. Sterr', onſchuldight mijn vermeten,
'k Ben onſoenelick gebeten
Tegen 't lamme laffe lijm
Van den dagelickſen Rijm;
En beſtae het leed te wreken.
133. Rijmen is wat meer dan ſpreken,
Spreken min dan ſeggen, vry,
Dichten ſtaet voor alle dry.
Maer daer meenter' wit te raecken,
En ſy ſeggen of ſy ſpraecken,
En haer dichten is geſeyt.
134. Hoofden verre van beſcheit,
't Oude woord kan 't wederleggen,
't Iſſer niet te doen met ſeggen,
Keur van woorden, pit van ſin,
Drijmael dobbel binnen in,
Wat of ſchael of ſchel beloven,
Heldre tael en onbeſtoven,
Spraeck van huyden, toon van ſtraet,
Mannen meeningh, vrouwen praet,
Klaere letter, duyſter dencken,
Min dan herſſenen kan krencken,
Meer dan herſſenen ontoom',
't Rijm voorwind, 't gerijmd' in ſtroom;

Vbi acer ſpiritus ac vis
Nec verbis nec rebus ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni ſermo merus. Hor. 1. Serm. 4.

Non ſatis eſt puras verſum perſcribere verbis. Hor. 1. Serm. 4.
-- neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis, nec ſi quis ſcribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc eſſe Poëtam. Ib.
Vehemens & liquidus puroque ſimillimus amni. Hor. 2. ep. 2.

135. Sulc-

132. In der daed, ick hate de laffigheit van de gemeene dichtery, ende pooge't tegens in te gaen.

133. Vier trappen tellick van onderen op. Spreken, ſeggen, rijmen en dichten. Deſe en onderſcheiden de gemeene Dichters niet. Soo meenen ſy wat volkomens te wege gebracht te hebben, als ſy yet gedicht hebben, dat pas voor ſpreken, oft voor een gemeen ſeggen magh uyt gaen.

134. Maer daer werdt wat meer vereiſcht tot een volmaeckt Gedicht, naementlick de eigenſchappen die hier volgen.

135. Sulcke zijn haer' eigenſchappen
Die ick ſoecke t'onderſtappen;
Soecke, Sterre, maer van wijds:
U ontſtappen ſy van bijds;
Ghy door taſts' als fijne webben
Die men in 't gevoel moet hebben;
Ghy door-ſmaecktſe, ghy bevroedt
Wat het Sout in 't Suycker doet.
Gulde middelmaet van koken!
Honich in Aſijn gebroken,
En dat, hoe? dat ſnelle ſcherp?
Neen; dat ampere, dat ſerp.
136. Ghy gevoelt de dichte feilen
Daers' haer' ſtreken in verzeilen
Dien geen Reden, maer geweld
In 't gerucht van dichten ſtelt.
Tweederhande die wy weten
Op den anderen gebeten
Tergen meeſt uw taey gedult:
Beide gaen van ſchuld in ſchuld:
137. Deſe ſtelt ſijn hooge luyſter
In het ſwartſte van den duyſter;
Cijffert al dat leesbaer was,
Of men 't in een' doolhof las,
Schuylt ſich in vuyl warre-gaeren,
Soeckt, en ſchroomt ſich t'openbaeren,
Deckt ſijn' kernen met een' ſchell
Die den hardſten tand ontſtell';
138. Wie geluſt ſich t'overbijten,
Wie ſoeckt pitten door dat ſplijten,
Die men duchten magh en moet
Of ſy bitter zijn of ſoet?
139. 'k Eiſch een ſmaeckelick vermaecken;
En verſuft men my met kraecken?

Vir bonus & prudens verſus reprehendet inertes, Culpabit duros. Nec ſatis eſſe pulchra eſſe poëmata, dulcia ſunto. Hor. de Art.

In vitium ducit culpæ fuga. Stultidum vitant, &c. Hor.

Qui quum legi vellet, quæ ſcripſiſſet, intelligi noluit quæ legerentur. Schal. Hyperer.

'k Gae

135. Dat zijn de deughden van de oprechte dicht-Konſt, daer ick van verre naer trachte; maer die ghy van naer by begrijpt; verſtaende te recht, hoe het krachtige ende 't aengenaeme t'ſamen een volmaeckt Gedicht moeten uytmaken.

136. Ghy weet hoe onredelick ſommige quaede Rijmers in de gunſt van de wereld zijn, ende die tweederhande.

137. d'Eerſte pronckt met een' geſochte duyſterheit, als oft hy in Cijffer ſchreve; ſchijnende geleſen ende niet verſtaen te willen zijn.

138. Ende wie magh de pijne van door duyſtere woorden henen te ſoecken, dat mogelick gevonden zijnde der moeyte onwaerdighſt weſen ſal?

139. Moet ick een Gedicht met arbeid leſen, daer ick my in ſoecke te verheugen?

'k Gae te gaſt op Tongh en Moſt;
Moet ick ſweeten om den koſt?
140. d'Ander, op den kam geſchoren,
Staet gelijck hy werd' geboren,
Sonder krull en ſonder kleet;
'k Weet ten eerſten wat hy weet,
'k Woel hem nergens in mijn' tanden.
Die my nood' op Melck in manden,
Sond my niet ſoo onverſaedt
Van ſijn' tafel op ſijn' ſtraet:
Wie magh Oly in lauw water?
141. Langh-verſlagen-wijn-verlaeter,
'k Mis al waer ick hier om kom,
En noch wil mijn' maegh rondom.
Wat een vriendelick vermaecken,
Daer de Feeſt begint van braecken!
Foey van al 't geladde mall;
Vett en ſoet onſteeckt mijn' Gall.
142. Sterr', hoe nauw is 't hier te paſſen,
En hoe ſult ghy my verraſſen,
Die mijn' onmacht in een' wett
Van ſoo kieſen keur beſett!
143. Maer ick wett; en laetſe ſnijden
Die mijn' wetten willen lijden:
Kreupels wijſen wel een' tré
Die noyt kreupel naer en dé;
Schorre kelen * leeren ſingen:
En uw' goedheit ſal u dwingen
Waer mijn eigen ongevall
In mijn eigen boete vall'.
144. Sal ick d'eerſte meeſter weſen
Die ſich lam en ongeneſen
Voor den ſiecken hebb' verthoont?
Die ter hooger heide woont

Sectamen laevia nervis deficiunt animique. Hor. 2. ep. 2.

--uter vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.

* *docent.*

140. De tweede daer tegen komt heel effen en ſlecht uyt; ende door ſijne laffigheit werdt hem mijn ſmaeck nauwlicks gewaer.

141. Laffedichter; ick walge van uwen lauwen gladden Rijm; ende uwe ſoetigheit vergramt my.

142. Maer ghy, Sterre, ſult my met reden uyt mijn' eigen regelen veroordeelen.

143. Doch ten minſten in mijn' plompigheit dien ick voor eenen ſlijp ſteen aen andere: ende de meeſters en zijn altoos de gauwſte niet in 't uytvoeren van de konſten die ſy voort leeren.

144. Een kreupel Doctor kan evenwel dienſtigh weſen, en de Vierbakens zijn ſtom en dienſtigh.

Kan ter Zee den Stierman ſtieren:
Ja de ſtomme ſtaende vieren,
Rechten hem ſijn' loop van ſtrand:
145. Neemt my voor een' houte hand
Die den reiſer op een' kruys-wegh
't Kortſte toepad naer ſijn huys ſegh';
Neemt mijn' feilen voor een wrack,
Dat een ander mijd' op 't vlack;
Feilen is oock onderwijſen,
En noch is hy wat te prijſen
Die ſigh als een' le'ge tonn
Voor een baeck ten beſten gonn'.
146. Maer wat aerde ſal my draegen
Brengh ick t'huys dat u behaegh', en
U in oogh en oor gevall'?
Lieve leſer, een' voor all;
All' om een' kond ick verachten;
Maer ſy hebben 't niet te wachten;
All' om eene ſullen mijn',
Alle mijns geſinden zijn:
'k Houw' my alle proef te boven
In uw lijden, in uw loven
Alle proevers: en wat meer?
147. 'k Magh wel ſwellen op een' eer
Die ick my niet toe en mete,
En maer Polla danck en wete;
Daer haer' vijlen over gaen
Sal ick tegen 't roeſten ſtaen,
Tegen 't ſpijten, tegen 't nijden,
Tegen 't ſuer van alle tijden,
En men ſal my ſien naer my,
Daer ghy Ick werdt, en ick Wy.
148. Maer der Sterren welgevallen
Magh my ongeſtadigh vallen

Meer

145. Soo kan ick als een houten weghwijſer, als een ſchip-wrack op een' plaet, voor een' waerſchouwingh dienen: Jae een Boll-baken is maer een' ledige Tonne.

146. Maer hoe heugelick ſal my daer tegen weſen, ſoo u mijn werck bevalt? Naer uwen lof tal ick aller leſeren beſpingh verachten: hoewel ick geloove dat elck ſal willen goed vinden 't geene ghy niet en veracht.

147. Soo derv ick ſtoffen, door dien mijn' Gedichten door u gevijlt ende verholpen ſullen werden, als die van *Lucanus* van *Polla Argentaria*, ſijn wijf, wierden. Door dat behulp ſullen mijne wercken het verroeſten ende verſueren van den tijd ontgaen.

148. Soo my nu quaed, windrigh, of regenachtigh weder de wandelingh buyten belett, heb ick binnens huys een' ander wandelingh te doen.

Meer dan ghy, mijn' even Sterr;
Mog'lick of ſich 't weer verwerr',
Mog'lick my uyt Boss en weyen
Kom' te ſuchten of te ſchreyen,
Ander' weyen, ander Boss
Kan ick rijden ſonder ross:
149. 'k Weet een Boss van witte blad'ren,
Voll van ad'ren, ſwerte ad'ren,
Ad'ren voll van 't beſte bloed
Daer ſich hert en hoofd af voed'.
'k Weet een Boss uyt alle winden;
Over Eicken, over Linden;
O mijn beſte wandel-pad,
O mijn Boss van Boecken-blad!
150. Sterre, ben ick t'huys te ſoecken,
Soeckt my in de Boeck-wey-hoecken:
Magh ick weyen, dat 's de wey
Daer ick liefſt van allen wey.
151. Maer en laet'er my niet ſoecken;
Ben ick uyt, dat 's in mijn' Boecken;
En 't en is geen valſch beduyt,
Daer in, ben ick allom uyt.
152. Heet ick t'huys, laet boden ſweeren,
Menighte van groote Heeren
Staen hem om en om ter tael;
Heeren all? jae t'eenemael;
Heeren, die geen' Heer en kennen;
Heeren, die ſich niet en wennen
Heeren flauwer aen te gaen
Dan den armen op de baen;
Heeren onverzaeghde helden,
Die het lief en 't leede melden,
Sonder blick en ſonder blos,
In de Steden als in 't Boss.

153. Sy

149. Onder mijne Boecken.
150. Daer moet men my binnens huys ſoecken, als in mijn aengenaemſte tijd-verdrijf.
151. Doch laet liever ſeggen, wanneer ick daer ben, dat ick uyt ben. Want, in der daed, zijnde in de Boecken, houde ick my uyt en verre van alle andere beſigheit.
152. Jae mijn volck mogen ſeggen, dat ick met een deel Heeren te ſpreken hebbe: Want Boecken zijn Vry-heeren, die elck het ſijne derven ſeggen, ſonder groot oft klein te verſchoonen.

153. Sy getuygen dat ſy weten
Die 't my ſoo ter deur uyt heeten,
't Al te droevigen ontruſt
Van mijn' ſteels gewijſen luſt.
154. Kort mijn' lange buyten-uren,
Kortſe die ick in mijn' muren
Voedſel, vaeck, vermaeck, verdriet
Schuldigh blijv; hoe nae is 't niet
Daer mijn' vrijheit ſtaet op maecke!
155. En, wanneers'er aen geraecke,
Denckt hoe ſlick ick naer een' beet
Die mijn honger niet en weet
Of hem mergen ſal gebeuren;
Denckt hoe datſe my verſcheuren
Die my hier ter halver mael
Stooren tuſſchen lipp en ſchael.
156. Hier onthalen my mijn' Heeren,
Hier en heb ick niet t'onbeeren,
Dan 't gerecht dat my verveel';
'k Leen niet meer als keur en keel,
Oogh en oor, en tongh en tanden,
Luſt en laſt, en hert en handen;
'k Eiſch maer, en het valt my toe:
En wat eiſch ick, wie, en hoe?
Duſend monden die my toeven,
Die my 't haere heeten proeven,
En verſadigen om ſtrijd
Eene maegh op eenen tijd.
157. Grijſe mannen, hemel-kinders,
Aller Zielen onderwinders,
Stellen my het Manna voor
Dat wy ſwelgen door het oor,

Dat

153. Ende mijn volck, die my ſoo doende van de ſtoorers van mijn kort vermaeck verloſſen, ſullen maer de waerheit ſeggen.

154. Voorwaer een kort vermaeck: Want treckt van mijn leven den tijd, die ick, meeſt buytens huys, aen mijn beroep; binnens huys, aen allerhande dingen moet ſpillen, hoe weinigh ſchieter over t'mijnen vryen verdoene?

155. En als my dat geluck gebeurt, hoe graegh moet ick het nutten, en hoe quellick is 't daeraf geruckt te werden!

156. Hier vind en geniet ick al wat my luſt, en elck een deſer Heeren ſpijſt my om 't eerſt.

157. Eerſtelick vind ick daer de Kerckelicke Schrijvers, die my Gods woord voor houden: ſoo ten breedeſten uytgeleght, dat het de teere leerlingen ſonder moeyte konnen begrijpen.

Dat wy in 't Gewiss verkoken;
En ſy rechten 't ſoo gebroken,
Soo doorhackt en ſoo doorſtooft,
Dat het maer een buckend hoofd,
Maer een gaepen heeft te koſten.
Suygelingen, die begoſten,
Dien, ter ſpijſe niet geherdt,
Niet als melck geſchaft en werdt,
Souden dit gerecht verdouwen.
158. Maer wie ſald'er 't ſuer uythouwen,
Wie het bitter, wie het ſcherp,
Wie het bitſige verwerp,
Wie het hitſigh tegen-ſtoken
Van het wederzijdſche koken,
Wie het hooger ſcheel als oot
Tuſſchen Vlees en duydend Brood,
Tuſſchen Bloed en ſap van druyven;
En wie ſal de blind' onthuyven?
159. Heere, reckt noch dijn geduld
Op den blinden ſonder ſchuld:
Maer hoe lange wilt ghy beiden
Met den moed-will van 't verleiden,
Met den ſienden, die dijn licht
Schuylen voor 't gemeen geſicht?
160. Naeſt den Preker ſtaet de Rechter,
Mijn getrouwe onderrechter,
Mijn geheime kamer-raed
Over aengeboren baet,
Over aenbeſchoren ſchade;
Mijn verdediger in 't quaede,
Mijn beleid naer nutt en goed.
Iſſer dat ick ſchutten moet,
Iſſer dat ick eiſchen derve,
Dat ick laete, dat ick ervè;

158. Maer hoe ſal men ten einde van den twiſt ende geſchillen komen, die onder haer luyden, ſonderlingh tuſſchen ons ende de Roomſch-geſinde in ſwangh zijn? ende hoe ſal men die verblinde menſchen op den wegh der waerheit helpen?

159. Weeſt noch langhmoedigh, ô God, over de onnoozele ende misleidde; maer hoe langh wilt ghy 't weſen over den genen die haer, beter wetende, misleiden?

160. Volgen de Boecken van Rechtsgeleerdheit; die my ten dienſte ſtaen als ſoo vele Raeds-heeren, 't zy ick te eiſchen of te verweeren hebbe. Met hun beraede ick my uyt allerhande ſoorten van Rechten, als daer zijn *Lex & Principum placita, Plebiſcita, Senatusconſulta & Magiſtratuum Edicta, Reſponſa prudentum, Conſuetudo.*

'k Vordere geen licht beſcheid,
'k Vraegh hem wat de Keiſer ſeidt,
Wat de Borgery van Roomen,
Hoe 't de Raedsheer heeft genomen,
Hoe 't de wijſe man verſtaen,
Hoe 't gebruyck, daer tegen aen:
161. Wil de ſchael niet overwegen,
Staen ick om gewicht verlegen,
Sterre, 'k ſegg het u in 't oor,
Allerwegen valt gehoor,
Allom glimp, en allom deken,
Allom recht om recht te breken;
Wijſen tegen, wijſen met:
Wil de Wett niet in de wett,
Wett werdt ſoo om wett gewrongen,
Soo gedreven, ſoo gedrongen,
Soo gepijnight, ſoo *gepleyt,
Dat ſe ſeidt en niet en ſeidt,
Wat wy velen of bevelen:
't Sterckſte recht beſtaet in velen,
En men ſtelt ſich rechters toe,
En men. Wegh, ick werdt het moe.
162. Verre zy van my bevonden,
Dat ick door de vuyle wonden
Die 'ck in 't Roomſche lichaem kenn,
Van ſoo menigh' ſcherpe penn,
Hier gebeten, daer gebeden,
Daer 't gewin ten dienſt geſneden,
Booren wil in goed of erv
Dat ick ſonder onrecht derv.
163. Geld met Guychelen verovert,
Goed den eigenaer onttoovert
By geſwinder wetten treck,
Acht ick minder dan gebreck.

164. Langh

* aen de poleye gehangen.

Corpus Iuris Cæſarei.

161. Vind ick daer niet t'mijnen voordeel beantwoordt: De uytleggingen der Doctoren zijn van ſoo verſcheiden befluyt, dat men altoos by den eenen oft den anderen geholpen kan werden; ende met de meeſte ſtemmen kan men 't veeltijdts wegh dragen.

162. Maer God verbiede dat ick my tegen recht ende reden ſouden willen behelpen, met eenige der Keiſerlicke onredelicke wetten, die de Wetgevers haer ſelven oft yemand anders te gevalle hebben uytgegeven.

163. Liever wil ick gebreck lijden, dan my door ſlimme trecken verrijcken.

164. Langh te niet waer 't lange rechten,
Kon men met ſijn ſelven vechten,
Fer men aen de nabuer viel:
Die de vierſchaer 't ſijnent hiel,
En verdoemde daer ſijn' tochten,
Eers' hem voor den Rechter brochten,
En beſloot ſich in de Wett
Die hem ſijn Gewiſſe ſett,
165. Op de Roll en hong ſijn' Vloe niet,
't Scherpe Recht en waer de roe niet
Tot der Armen eeltigh vell:
't Billick viel ons ſchier te fell,
En wy ſouden 't voelen ſtrijden
Met geduld en medelijden,
En ontgeven ons wel wat
Dat de Wett gegeven had
Die 't de wett had willen vragen:
166. Maer 't vermogen en 't verdragen
Wil ſoo qualick eenen wegh;
En hy wil ſoo noode wegh
Die de plaets kan eigen heeten!
167. Waer heen ſtreckt my oock het weten,
't Woeſte weten van de Wett
Daerm' ons herſſenen in plett,
In verduft, en in doet ſmooren,
Pas als Herſſenen en Ooren
Op het baerden van de jeughd
Houwbaer ſijn aen hooger deughd?
Dient haer 't meſs, die 't niet en trecken?
168. Dapper: 't Sal ter weere ſtrecken;
't Sal my decken van een' ſtoot;
't Sal den mijnen in den nood,
't Sal den weduwen, den weeſen,
Voor een muer van Koper weſen,

164. Oock, ſoo yeder een eerſt met ſijn eigen gemoed te rade gingh, en ſtelde alle eigenſucht onder de voet, het lange gepleit waer haeſt af.

165. In plaets van ons ter vierſchaere te haeſten om den behoeftigen op 't Lijf te vallen, ſouden wy ſchier ons aller billickſte recht ten ſcherpſten niet willen uytvoeren.

166. Maer de machtighſte wil ſoo qualick aen 't wijcken.

167. Doch, ſal yemand ſeggen, ſoo wy ons met de Rechts-geleertheit niet en mogen behelpen, waer toe breeckt mender ons het hoofd mede, in 't beſte van onſe jaeren, wanneer wy de krachten hebben om yet beters te leeren?

168. Antwoord: Sy ſal my ſtrecken, om my, den mijnen, ende den verdruckten, ter nood te helpen verdedigen, ſoo ick oyt tot het Rechter-ampt verheven werde.

Rijs ick oyt daer wees of weeuw
My ten Richter-ſtoel beſchréew'.
169. Richter-ſtoel, een yeders gadingh,
Die verſittingh en verſadingh,
Hooger trappen en gewin
Voor wat leeger en wat min
Loss of loos beſtaen te keuren,
Mog'lick ſult ghy my gebeuren,
Mog'lick waer gebreck van ſtoff
My vereiſch' in 't Richter-hof;
170. Maer, geladde wentel-trappen,
'k Sal ter ſchoore naer u ſtappen,
Stappen, taeyer dan mijn ſchoen,
Sal mijn voet naer boven doen,
Boven daer 't ſoo voll gevaer leit.
171. Recht is waerheit: en wat, waerheit?
En waer waerheit? 172. Waere God,
Die dit blindelingh gebrodd,
Dit geſtommel, dit gewemel,
Naer 't geheimſte van den hemel,
Naer de waerheit, ſiet en lijdt,
Die ghy wegh en waerheit zijt,
173. Siet en lijdt met medelijden
Die daer gins en weer, beſijden
Wegh en waerheit, ſuffen gaen,
In vertwijffelingh van ſtaen,
Meer als wandelende rooſen
Die de reiſe doen in dooſen,
En, als twijffelende, doen,
Maer geraecken noch ten ſoen
Van de Sterre, die ſy vrijen,
En de waerheit daer s' om ſtrijen

Noli quærere fieri judex. Eccleſiaſt. 7. ỳs 6.

Joan. 18. 39. *Fer ergo judex ſententiam, & pronuncia, quis tibi veriſimillimum videatur dicere, non quis verum dicat, id enim tam ſupra nos eſt quàm ipſa veritas.* Sen. ep. 65.

Laet

169. O Rechter-ampt, dat ſoo begeert werdt door alle ſoodanige, die oft onbedacht, oft met quaed opſett uyt haren middelmatigen ſtaet ſoecken te verſitten tot eenen hoogeren, daer ſy hare begeerlickheit in mogen voldoen, mogelick oft ick, by gebreck van betere, tot u beroepen werde.

170. Maer ick ſalder niet geern toe komen.

171. Want een Rechter moet waerheit ſpreken: en wie kent de waerheit?

172. O Heere ende alleen waerachtige God, die ons dus blindelingh naer de waerheit ſiet grijpen en grabbelen,

173. Erbarmt u over den genen die 't ſich moeten onderwinden, loſſer drijvende dan de naelden van de ſcheepscompaſſen, die doch, al ſoeckende, in 't einde haere Noordſterre geraecken, ende gelijck als kuſſen.

Laet ſich dwingen met der tijd.
174. Waert ghy ſoo verr van 't verwijt,
Onder-Goden, water-paſſen,
Die ons Bloed, en Erf, en Caſſen,
Gods-gewijſe, royt en recht!
175. Maer, waer blijft hy in 't gevecht
Van Gewiss en nacht gepeinſen
Dien de droeve droomen deinſen
Op verweſen erf of Bloed:
Daer noch 't menſchelick gemoed,
In de ſchemeringh van weten,
Twijffelt, door ſoo nauwe ſpleten,
Tuſſchen d'onſchuld en de pijn,
Offer recht gerecht magh zijn?
176. Suer beroep, waer is 't behagen
Dat hem dwingh' u naer te jagen
Dien de middelmaet van eer
Meer vernoegen kan als meer?
O bewind van Luyd en Landen
Fier beſtaen van Reuſen handen,
Dier betrachten, ſwaer gebod,
Menſchen zijn, en doen als God!
177. Stracken ernſt, geſpannen droomen,
Die my wakend' overkomen,
Laet mijn aendacht wat verlaets:
'k Sie wat in de naeſte plaets
Dat mijn' ſinnen kan ontdoyen,
En ick derv'er u op noyen,
Sterre, die des kundigh zijt
Tot der kundigen verwijt.
178. Luyden die het langer leven
Niet en nemen, niet en geven;

174. Ende, ô Rechters, meeſters van ons goed ende bloed, waere het noch met u luyden ſoo geſtelt, dat ghy endtelick de geſochte waerheit treften!

175. Maer wat moet de menſche ſtrijds in 't gemoet hebben, die, te rugge denckende aen een vonniss over goed of bloed gegeven, al noch, in de duyſterheit van ſijn verſtand, light en twijffelt, of hy Recht geſproken heeft, dan of de beklaeghde op eene onwaerachtige ende maer uytgepijnighde bekenteniſſe veroordeelt is geweeſt!

176. Stout, ſwaer, ende gevaerlick bewind, des God alleen machtigh is, waer is de redelicke menſche, die ſich met een middelmatigh leven konnende te vreden houden, naer u ſoude willen trachten?

177. Naer deſe ernſtige ende ſwaermoedige gepeinſen luſt, my mijne ſinnen wat te verſraeyen; ende ick ſieder de Boecken toe hier neffens ſtaen, die ghy, Sterre, beter als de ervarenſte verſtaet.

178. Naementlick de Schrijvers in Medicine.

Maer ontgeven wat gebrecks,
En beſtellen wat verſpecks
Tegen 't rooven van de quaelen
Die wy voeden oft behaelen:
179. Sulcker luyden ſtaender hier
Van de grijſen dry of vier,
Van de groene dichter hoopen:
180. Eertijds pinten zijn nu ſtoopen;
Dat is menſch en tijds gelaet;
Meerder jaeren, meerder praet,
Ouderdom verſoet aen 't klappen,
Als de kinderen aen pap, en
Poppegoet en koeck en koot,
En de wereld gaet ter dood,
S'is op 't ſloopen; dat 's haer ſterven,
En ſoo rammelen haer' ſcherven,
Meer dan in haer' hechte jeughd;
Doe de ſluycke, ſlechte deughd,
Of ontkleedt, of ſonder boorden,
Sonder boorden gingh van woorden,
Vodden daer ſe nu in ſmoort.
181. Sterre, 't is langh all gehoort
Dat men hoort: 't zijn oude koolen
Die men op hervonckte kolen
In 't langh ſop van deſen tijd
Onſe walgh te voren ſnijdt.
182. Maer, geſtaedt ghy mijn berechten,
'k Sal de meeſters voor de knechten,
't Grijs voor 't groene doen geſtaen:
En hoe ſal ick ſpelen gaen!
183. 'k Sal ons door ons ſelven voeren
184. Langhs de lijnen van 't beroeren
Van de toppen tot den teen,
185. Langhs het holl' en 't volle been,

't Hard-

179. Van de oude hebb icker weinige; van de jonge veel.

180. Soo gaet het met de Wereldt: hoe ſy ouder werdt hoe ſy meer klaps krijght, oock gaet ſe in duygen vallen; daer af rammelen de ſtucken, meer als in haer jonge kracht; doe de wetenſchappen in weinige ongepronckte woorden werden beſchreven.

181. Heden en werdter niet niews geſchreven: Al dat onſe langhwijlige ſchrijvers doen, en is maer d'oude ſpijſe met niewe ſlappe ſauſen te verwarmen.

182. Maer wy, ſoo het u goed dunckt, ſullen ons aen de oorſpronckelicke meeſters houden.

183. Ende vermaecken ons met het ſchepſel van 't menſchelicke lichaem te onderſoecken, ende daer in

184. De Zenuwen;

185. 'T Gebeente;

't Hardſteen-werck van onſe huyſen;
186. Langhs de klapiens van de ſluyſen
Die ſich 's levens Ty ontſluyt,
Daer 't ſich heimelick voor ſluyt,
Als 't den oorbaer dwinght te ebben;
187. Langhs de weergae van die webben
Daer ſich vierigh vocht door jaeght:
188. Door 't beſluyt daer 't all af waeght,
Door den huysraed van de ſinnen,
189. Door het vroeghſte van 't beginnen,
Door het laetſte van 't vergaen,
Door de Smiss van 't eewigh ſlaen,
Door het Onruſt onſer ad'ren,
190. Door de ſponſien die 't naedren,
Uyt medoogen van den brand
Van ſijn' endelooſen trant.
191. Door de klein-gekliſte ſtreenen
Van de teere Bloed-web henen;
192. Door de keucken van 't geſin
Daer ick ſoo te ſchrobben vin;
193. Door de vier-pan, die met ſtoken
Moet en macht geeft om te koken;
194. Door den poel van 't overſchot
Die my ſoo veel ſoets verbrodt
Met het ſuere van ſijn' dampen,
Wortels van mijn' yd'le rampen,
Mijn' bekommeringh met niet,
Mijn moedwillige verdriet;
195. Door de kærens die het ſcheiden
Van de leſte wey beleiden,
En beleiden 't door den dwangh
Van den nauwen nedergangh

186. De Aderen, met de open en toegaende vellekens daer in gevonden, het Bloed ophoudende ende afiaetende, naer 't noodigh is;
187. De Arterien, daer het geeſtighſte Bloed door ſchiet;
188. De Herſſenen;
189. Het herte, oorſpronck van pols en leven;
190. De Longen, dicht bij 't herte geleght om het te koelen;
191. De Lever, gelijckende een' webbe van ontallicke adertkens;
192. De Mage, die my ſoo licht vervuylt;

Daer

193. De Gal, diens hitte de maegh verſterckt;
194. De Milte, die my veeltijdts ſoo quellijck, ſonder andere oorſaeck, maeckt;
195. De Nieren, die het onnutte vocht, als een' wey, van 't Bloed ſcheiden, ende nederbrengen door de enghde van de watergangen tuſſchen Nier en Blaes, in de welcke wy de felſte pijnen van 't Graveel voelen, baerende gelijck ſteenen kindertjens; als die uyt de ſteenen groeyden die Deucaleon en Pyrrha naer den vloed over rugg wierpen, om de wereld van niews met mannekens en wijfkens te verſien.

Daer wy grouwelick door baeren
Keytjens of het kindjens waren,
Kindjens van den harden ſlagh
Die men kindjens werden ſagh,
Doe men d'eerſte ſteenen beide
Van de tweede wereld leide;
196. Door den Treeft van alle vocht;
197. Door al wat men noemen moght
Eer het misdaed was te noemen
Dat de misdaed dé verdoemen,
Eer den appel 't vijgenblad
Tot een' broeck verweſen had;
198. Door de ſlangh van 't leſte voedſel,
199. Door de ſlangetjens, haer broedſel,
Die ſe nuttigh ſooght en voedt
Uyt het onnut dat ſy broedt.
200. Sterre, dat's een menſch in 't korte:
Die hem reckt', als ick hem ſchorte,
Wanneer zeilden een Colom'
Deſe kleine wereld om?
201. Maer wat zijnder min als blinden,
Die ſich 't ſnuffelen bewinden
Door geſolder en gewelf
Van haer koſtelicke ſelf,
't Rijckſte Boeck van die wy leſen!
202. 'k Sie by raedſelen geneſen:
Hoe verdouwt het ons geduld?
'k Sie een' Lever ſonder ſchuld,
Voller Gallen, vuyler Maegen,
Dicker Milten boeten draegen:
203. Die noyt Milt of Maegh en ſagh,
Noyt en wiſt als by gewagh

Gall

196. De Blaeſe;
197. Τὰ αἰδοῖα;
198. De Darmen;
199. Ende endelick de kleine Aderen langhs 't ingewand, *Venameſaraica*, die al het nutte uyt de laeſte verteeringh ſuygen.
200. Dat is het kort begrijp van een menſch, de kleine wereld geheeten, die een Chriſtophor. Columbus, omzeilet van de groote wereld, qualick omzeilen ſoude, als menſe ten breedſten mat.
201. Maer hoe weinige onkundige van dit maeckſel nemen de moeyte van het te doorſoecken!
202. Soo komt het dat men ons medicijnen byder taft geeft; en 't eene lid voor 't ander quelt.
203. Want die noyt menſchen en ſagh openen, derft teelttijdts elck binnen-lid met een Briefken het ſijne toeſchicken; oft eenen ſleur van gewoonte, oft ſijn' gierigheit te gevalle.

Gall en Milt en Maeghs beleiden,
Derftſe by geſchrift beſcheiden,
En beſchicken in een' Brief
Elck ſijn' boet, of ſijn gerief:
In een' brief die uyt ſijn' pen, en
Vuyl gewin, en vuyl gewennen
Heeft geſogen en geloſt:
204. En hoe kent de Kock ſijn' koſt?
Als ſijn' over groote Vader,
By verhael; neen, noch wat naeder,
By ſijn koock-boeck: noch een' ſteck,
Noch een treetje, noch een' treck
Naerder waerheit, by de ſtreken
Van een Schilder van dry weken.
205. Sterre, 't ſtaet ons niet te deel,
't Spelen met een anders keel:
Maer 't raeckt d'onſe, wat wy eten:
En wien voeght het niet te weten,
Wie en roert de kennis niet
Van der ſchepſelen bediet?
206. Langht my 't Ceeltjen van Geneſen,
'k Salt u lichtelick doen leſen
In noch eens ſoo ſtercken int
Als uw oogh in 't Ceeltjen vindt:
Leſen, jae, met all' de ſinnen:
Keurt mijn' kruymel-doos van binnen;
'k Levert all in kruymelen
Wat ghy ſiet verduymelen,
Wat ghy leſen ſiet en pluyſen
Voor de vracht van peperhuyſen
In de bitt're Coomeny:
207. Soeckt ghy Greinen? 'k ſetſe by;
Blad en vrucht, die konſt kan ſpaeren,
Bloemen, altijd lieve waeren,

204. Oock en kent ſulcken Doctor de Kruyden die hy voorſchrijft niet anders als by overgift van ouders tot ouders, oft by ſijn Medicijn-Boeck, oft, voor 't naeſte, by ſijn Kruydboeck, met plaeten van eenigh jongh Schilder verſien.

205. Ons aengaende: Wy en zijn van dat ambacht niet: nochtans iſſet ons en yeder een aengelegen, te kennen wat men ons in geeft.

206. Ghy dan, thoont my wat de Doctor heeft voorgeſchreven; ick ſal u al het gene dat daer genoemt ſtaet doen handelen, ſmaecken, riecken en ſien, in de dooſen van ſimpelen, die ick vergadert hebbe, om die kenniſſe te bekomen, thoonende by ſtucken ende monſterkens al wat men in de Apotheke vindt.

207. Het zy dan bladen, vruchten ende blommen, die bewaerbaer zijn.

208. Binnen, om, en onder hout,
209. Taeye traenen ſonder ſout,
210. Dieren, brockelingh van dieren,
211. Steenen die wy t'over vieren,
212. Plunderingh van onder d'aerd?
213. Staet uw onderſoeck bewaert;
En 't almachtige vermeugen
Van uw onverſaedt geheugen
Sal het machteloose mijn
Trouwelick ten ſteune zijn,
En wy ſullen 't ſamen wagen
't Onderricht op alle vragen;
Over aller dingen hoe,
Wat, waeraf, waerom, waertoe.
214. Maer het leſte ſal ons gellen;
En gebeurt ons yet t'ontſtellen
Dat den helper by der nacht
Sonder ſorge niet en wacht',
Dat wy duldeloos verdroegen,
215. Beide ſal de vijſel voegen,
Bey de ſift, en bey de ſchael:
En het kruydje dat ick hael'
Uyt mijn Hof van dorre Rooſen,
Uyt mijn Bogaertje van dooſen,
Sal ons ingaen als een beet
Die men van ſijn Entjen eet:
Senne ſal ons min doen zitt'ren;
Myrrh' en Aloë ontbitt'ren,
Rhá min yſen, Rhá by d'ons,
Rhá, niet barber ſoo, maer ons.
Eigen meſs, en eigen ſlagen
Kan men ſchrickeloos verdragen;

't Drei-

208. Of Houten, Schorſſen ende Wortelen,
209. Of Gommen en Terpentijnen, met diergelijcke,
210. Of Gedierten en gedeelten der ſelver,
211. Of Geſteenten, die men te hoogh acht,
212. Of Berghwerck: *Mineralia.*
213. Alles ſal ick t'uwer begeerte leveren, ende uwe krachtige geheugeniſſe ſal de ſwackheit van de mijne daer in te bate komen; ende wy ſullen malkanderen indachtigh houden van alle deſer dingen gedaente, eigenſchap, oorſpronck, oorſaeck, reden en gebruyck.
214. Maer het gebruyck ſullen wy van allen maeſt behertigen; ende ſoo ons by nacht ofte ontijden yetwes ſchielick over komt, daer wy ſonder gevaer oft onlijdelicke pijn den Doctor niet toe en konnen verwachten,
215. Sal d'een of d'ander van ons de hand aen des Apothekers werck ſlaen; ende 't gene wy ons ſelven ſoo uyt onſe droogiſterye in geven, ſal ons min walgen, dan 't gene ons van buyten werdt gebracht.

't Dreigen van den Beul doet wee
Meer als eigen priem of ſnee.
216. Maer God weere priem en ſneden
Verr en langh van onſe leden:
Sterre, werdt ghy d'onluſt moe
Tuſſchen Beul, en Meſs, en Roe;
'k Sald'r u by den Neus af leiden,
En in ſoeter dooſen weiden,
Dooſen daer ick't voer uyt tap
Van mijn' drooge dronckenſchap.
217. 't Stae te prijſen of te laecken,
My bekittelt een vermaecken
Dat de thiende niet en voelt:
O de koſtelicke ſoelt;
O't geheim van dichte geuren,
Die niet alle neuſen keuren,
Die men alle rieckt, en geen,
Seven Eenen onder een,
Keur ick met ſoo vieſen keuringh
Of mijn wel-zijn aen den keur hingh
Van het eenigh Spaenſche wel
Van een droncken Geiten vell.
218. (Of 't gevilde beeſt ſijn' leden
In 't getaende vell verkleedden,
Wat een kijcken waer in 't woud!)
219. My zy dan de konſt betrouwt
Van gemengh, geplengh, gepletter,
Van den Indiaenſchen Etter;
Van de graeuwe water-Gomm
Met ſijn' lichte ſchimmel-blomm
Dieſe 't Goud doet overwegen;
Van den ongel, waer gekregen?

216. Maer in lange en moeten wy 's niet van doen hebben; Ende verveelt het u daer af te hooren ſpreken, ick ſalder u af helpen, ende brengen u tot de laden van mijne Reuck-wercken.

217. Want, men vinde het goed of quaed, ick vermaecke my in 't konſtige vermengh van koſtelicke Reucken, daer de thiende menſch geen werck af en maeckt; ende onderſoecke ſe met ſulcken aendacht, als oft mijn' welvaert hingh aen het ſcherpe oordeel van een geparfumeert leder, daer van de Spaenſche alleen de konſt te rechte verſtaen.

218. (Hoe ſouden de dieren ſtaen ſien, dat een Beeſt ſijn ſoo beroockte en bereuckte vell weder aen trock!)

219. Soo ſal ick dan de hand aen 't Werck ſlaen; en ſtampen, en mengen den Muſcus, den Amber (diens ſchimmel ſijn bloeſſem heet, ende hem ten hooghſten koſtelick maeckt) ende de Civette, diens oorſprongh ick my wederom hier als wel eer in 't koſtelick mal ſchaeme te noemen.

Uyt, (mijn' penne weigert weer)
Uyt gemeſte katten leer.
220. Ghy ſult doos en roos doen ſweeten,
Ghy ſult * Zelſaminen heeten
All haer vett en all haer vocht
Lev'ren door den heeten bocht
Van verzegelde gelaſen.
221. Wel hem, die't vernuftigh blaeſen,
't Scherpe ſcheiden aller ſtoff,
Aller fijn van alle grof
Uyt ſijn' Lever heeft geleſen:
Dien den nooddruft heeft geweſen
Hoe men 't noodeloos van 't nutt
Door de kop're neuſen ſnutt.
222. Laet hem 't ſoet geheim misbruycken,
Die ſich Bloemen ſchaemt en ſtruycken,
Die, met ſcheiden onvoldaen,
Voegen will; en, hooger aen,
Voegen dat den hemel ſcheide,
Doe hy 't ſwaerſte laeghſte leide,
Goud in d'aerde, niet in 't vier.
223. Sterre, waerom zijn wy hier?
Om het ſchepſel te genieten;
224. Wil hy 't ruylen of vergieten,
Die 't noch eigen, noch alleen,
Nauwelicks beſitt te leen,
Die 't eens all ſal moeten derven?
225. Laet ons bedelen, verwerven,
En bedancken die het geeft:
Maer 't is wreed of onbeleeft
Den beleefden te beſpringen,
En voor Goud Goud af te dwingen.

* *Gelzamini.*

226. Wie

220. Ghy, Sterre, ſult uw tijdt-verdrijf nemen in 't trecken van Eſſentien uyt allerhande ſimpelen en Bloemen.

221. Danck hebbe, mijnenthalven, die man, die het werck van de Lever nae bootſende, het ſcheiden van de nutte uyt de onnutte ſtoffen door het Werck-tuygh van de Alchimie heeft gevonden.

222. Ende wie dat ſich dan, in het ſoete overhaelen van Kruyden ende Blommen, met het ſcheiden der dingen niet te vreden en houdt, magh ſich begeven tot vergaderen van onvergaderbare ſtoffen, naementlijk tot Goud-maken.

223. Ons aengaende, wy leven om de ſchepſelen in haere eigen gedaente te genieten.

224. Wilt ſe ſich de menſch onderſtaen te verwiſſelen, dieder niet eigens aen en heeft?

225. Laet ſe ons God af bidden, ende hem voor de gifte dancken; 't Is onbehoorlick, meer als genoegh te eiſchen van ſoo milden hand.

226. Wie derft munten? 't ſlechte merck
Vindt men op des meeſters werck,
En de ſtempel light verborgen.
Wy hem ſoecken? ſonder ſorgen,
Vruchtbaer vier, geleerde pott,
227. Ed'len helm, der dwaeſen ſpott,
Der behoeftigen bekoren,
Den beſcheidenen beſchoren
Tegen walgh en overlaſt,
Tot gebuyl van pitt en baſt,
Tot behoeven en vermaecken;
228. 'k Kom uw' ſtonden niet bewaecken
Op een' oude goude hoôp
Die mijn Silver-ſack bekoop',
'k Eiſch geen' Kroonen voor oud yſer;
229. Werdt mijn arre-moed niet wijſer,
'k Sie ſe traegelick verguldt.
230. Maer s'is lichtelick gevult,
Als een' kinderhand, met blommen,
Saeden, bladen, vruchten, gommen,
Steentjens, beentjens, ſchors en hout,
En uyt yeder een ſijn goud;
Goud van reuck, van ſmaeck, van leven,
Leven ſonder kramp en beven,
Leventje, ſpijt vee en viss,
Sonder all wat heelbaer is.
231. Sterre gunts' haer' diere ſchijven,
Die ſe koopen voor haer' lijven,
Voor een oogh, een eewigh ſeer,
Voor geruſtigheit, voor eer,

226. Endtelick, 't is alle valſche munt, die wy God naer ſlaen; laeter ons de hand af houden.

227. Waerdige konſt van Alchymie, die maer van de onverſtandige veracht en werdt, van de arme gevrijt, die den verſtandigen gegeven zijt, om het goede uyt het ongoede ende overige te ſiften, ende ſoo den ſiecken in 't in nemen min te doen walgen, de aengenaemheit by den Oorboor voegende.

228. Ick en gae niet by een geſtadigh vyer ſitten waecken, op hope van Goud te maecken, daer ick mijn goed Silver aen ſpille.

229. Werd ick niet rijck als door dien wegh, ſoo blijv ick langh arm.

230. Maer mijn begeerlickheit en ſtreckt niet hooger, als om de gulde krachten uyt allerhande voorgemelde ſimpelen te trecken, ende daer door 's lichaems gebreken te voorkomen oft te geneſen.

231. Laet ons haer dan dat diere Goud niet benijden, dieder haer' welvaert, haer' geſondheit, haer eere ende geruſtigheit aen te koſt leggen.

Wind voor weelde, hoôp voor have:
232. 't Hooge loon dat ick beſlaeve,
Slaev ick oyt om helm en kruyck,
Is het lemteloos gebruyck
Van geſonde Ziel en leden:
Noyt en heb ick meer gebeden:
Wacht' ick meer van menſchen kunſt,
Schepper, dan van dijne gunſt?
233. Deſe zijn de meeſter-wijſen
Die ſich't recht van onderwijſen
En behouden wat wy zijn,
Eigenen, by recht of ſchijn;
234. Die het recht van haer te rechten
Als haer' eigen' opper-knechten,
't Recht van 't Staetige Gemeen,
235. 't Recht van allen onder een,
236. 't Recht van allen onder allen,
237. 't Recht van weiniger gevallen,
238. 't Recht van betere dan veel'
Leveren by ſchael en ſcheel,
239. Eiſchen haer gehoor, met oogen
Van 't vernuftige vermogen
Daer de wereld onder buckt:
240. 'k Geef gehoor, en werd verruckt
Uyt het Ooſtelicker dagen
Tot het bedde-gaen der dagen,
En, in 't kruys, van 't Zuyder Ys
Tot de Peper en den Rijs:
Elck ontroetelt my het prijſen
Van ſijn' hergebrachte wijſen,

Elck

232. Al dat ick uyt de Alchymie ſal ſoecken te haelen, (ſoo ickſe my oyt onderwinde) ſal 't betrachten van mijn' volkomen geſondheit weſen.

233. Tot noch toe heb ick geſproocken van de Boecken der Medicijnen, die ſich (te recht of niet) onderwinden den menſchen haere geſtalteniſſe te leeren, en haer leven te behouden.

234. Volgen nu de Boecken der gene die Meeſters van deſe Meeſters zijn, namentlick de *Politici*, die daer handelen ende overwegen de verſcheidene manieren ende regelen van 't beleid der Gemeene ſake.

235. Het zy dan in *Monarchia*, onder eenen Prince,

236. Oft in *Democratia*, onder 't geſagh der Gemeente,

237. Oft in *Oligarchia*, onder 't beleit van weinige,

238. Oft in *Ariſtocratia*, onder 't bewint van de beſte van 't land.

239. Maer deſe verſcheidene Schrijvers verſchijnen voor my met dat ſelve ſtracke geſicht, daer ſy de konſt mede handhaven van de Wereld te regieren, ende begeeren van my gehoort te weſen.

240. Ick hoorſe van Ooſten, Weſten, Zuyden en Noorden; ende elck wil ſijns lands oud gebruyck gepreſen hebben, als daer het ſelve langh by beſtaen hebbe.

Elck verheft het vaſt geſtel
Van ſijn langh geſtadigh wel.
Wie wil tuſſchen Boom en Schellen
'k Kittelachtigh vonnis vellen?
Spreeckt ghy, Sterre, neffens my.

Maer wie ſtaet neffens my? wat ſpreeck ick, en waer henen?
Mijn Leſer valt in ſlaep, mijn' Sterr is uyt geſchenen;
Daer ſleept een' witte wolck haer' dampen over heen:
Sy ſtrijckt ten Tijden uyt: Ick ſie het, en verſteen,
En ſteên als ſteenen doen van onder aerdſche dompen,
Die haer doordonderen, en ſcheurenſe tot klompen.
Soo ruyſcht mijn' ſteene Milt, mijn moeyelicke klomp:
Soo ſcheurt my mijn gepeins, en mijn verwerde romp
Huyſt mijn' verſlagen Ziel als haſpelen in ſcherven:
't Huys met den *Huys-raed* woeſt; de mueren aen 't bederven,
Den inboel hoeckſch en dwerſch'. O, Godheit, ſiet om leegh;
Bekent mijn * eenige, mijn eewige t'ondeegh.
Oh, Sterre, noch wat ſtraels! noch een oogh van medoogen
Op des' onwaerdige, die noyt en ſullen droogen!
Hoe treckt ghy t'zeewaert in, en laet my op het ſtrand?
(Wat ſegg' ick dweepende?) Hoe geeft ghy u te land,
En laet my in de Pinck, ter welluſt van de baeren,
De baeren deeſer eew? Wy wilden t'ſamen vaeren,
En deelen 't onweer half, en half de blijde vaert:
't Gevaerlickſte gevaer was welvaert daer ghy waert,
En, daer ghy niet en zijt, is welvaert, qualick ſpoeden:
Hoe ſpoedt ghy dan te land, en laet my in het woeden,
In 't woeden tegens My, mijn' Onluſt en mijn' Luſt?
Ey, Sterre, voelt noch wat mijn' onruſt voor uw' ruſt.
De Wereld is ſoo barſch, ſoo koel van medelijden:
Wien ſal ick, ſonder u, doen deelen in mijn lijden?
Wie ſal mijn toevlucht zijn? wie ſal my eenen drop
Van traenen leveren uyt half ſoo vollen krop
Als mijne dagelicks ter halver vloed ſal ſwellen?
Wie ſal ſich waerdigen te queelen in mijn quellen?

* *Solitarium.*

Wien

Τίς ἀναστήσεταί μοι ὀπὶ πονηρευομένοις ἢ τίς συμπαραστήσεταί μοι ἐπὶ τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν. Pſal. 44. 16.
In qua fuerat ſpes una mihi, Totque malorum
Breve ſolamen; nunc in luctus
Servata meos magni reſtat nominis umbra. Sen. oct. 1. 3.

Wien ſal ick d'aenklacht doen van onverdient geweld,
Van hoon te loon voor goed, van ſpijt voor vlijt gevelt,
Van ruggelinghs beklapp, van opgeſtoockte quell-raed,
Voor onberoemde gunſt, voor onverdiende wel-daed,
Van Vré' in tween geruckt, van twiſt met liſt geweckt,
Van vuylen argewaen met Rooſen toegedeckt?
Wie ſal ſich pijnen tot een trooſtigh, *Weeſt te vreden,*
't Is werelds werck en wind; God leeft, en weet de reden,
En d'uytkomſt, en 't gevolgh ten beſten van die 't lijdt:
Waer wacht ick ſoo veel heils? de Wereld is ſoo wijd
Gemaeghſchapt in den nood; wien ſal ick onderhaelen,
En rughlingh over mijn oft mijner misvall haelen;
Wie ſal mijn' ſiecke Ziel geleiden als een Hert
Door 't drooge woud ten ſtroom, ter koelingh van haer' ſmert?
Wie ſal mijn duyzigh hoofd, mijn' ryelende leden
Van byds bekoeſteren, van verre met gebeden
Ontlaſten van haer leed? Wie ſal mijn haev' of eer,
Gekrompen of gekroockt, betreuren als ſijn zeer?
Wie ſal mijn' reisbaer' Geeſt ten huys' uyt helpen packen,
Ten huys uyt van dit ſlijck; als ſteen, en ſtijl, en dack, en,
Verrotte ſolderingh niet langer, ſonder pijn,
d'Onſterffelicken gaſt huys-veſtens machtigh zijn:
Wie ſal mijn' ſtijve lipp, mijn' lichteloose lichten,
Beluycken met een' hand, diens vriendelick gewicht, en
Betraende klammigheit mijn oogh noch voelen ſou,
Mijn mond noch troetelen door ſtervens leſte kouw?
Of blijv' ick laeter op, door 's hemels heiligh hengen,
Naer uw te-bedde-gaen, en ſie mijn' dagen lengen
In tamelick vernoegh; de Wereld is ſoo bits
Op 's naeſten voorden-wind, ſoo nijdigh en ſoo ſpits
Op vetter Vee als t'huys, op weeldriger gebueren
Dan d'eigen mergen-tael: Waer ſal ick een' om hueren
Een' uyt den dichten drangh, die met geduld en ſmaeck
Mijn' welvaert melden hoor', die deel' in mijn vermaeck,
En gunne my 't geluck? En, magh ick 't minſte klagen,
De wereld is ſoo vies, en onſe leck're dagen

Soo

Supremoque die notum ſpectantia cœlum
Texiſſent digiti lumina noſtra tui. Ovid. 4. Triſt. 3.

--- me cum clamore ſupremo
Langentes oculos clauder amica manus. Ovid. 3. Triſt. 2.

Soo ſatt, ſoo walgende van 't dagelicks gerecht:
Wie ſal mijn Leſer zijn; hoe ſal ick in 't gerecht
Der ſtrenge keurlickheit beſtaen, en U onbeeren,
U, Polla van mijn' penn, die, ſonder u, geen' veeren,
Of vochte veeren voert, van zilte traenen vocht,
En, eertijdts achter u geſtegen in de locht,
Nu by der aerde kruypt, en vreeſt voor alle tacken,
En, waerder yet min hoogh als d'Aerde, ſouder ſacken?
Ey, Sterre, noch wat ſtraels; of voert my daer ghy gaet,
Of licht my daer ick blijv. Wij ſpreken veel te laet,
Mijn hert, en t'enden hoôp; en hopeloose wenſchen
Zijn droomen by ſchoon dagh van vaeckelooſe menſchen:
Sy reiſt, en ſiet niet om, ſy rijſt, en ſiet niet neer.
Ey, Sterre, noch. Wat noch? Sy is geen' Sterre meer;
Sy treedt op Sterren. Trooſt, trooſt, vrienden, die mijn' reden
Van ſchrick en haer te bergh gevoelt hebt in uw' leden,
Soo immer levend lit van levend lit geſchroeft
Uw uyterſte geweld van lijden heeft geproeft;
Kent wat ick lijd', en trooſt: Mijn wederwilligh ſpreken
En ſal den ſtracken raed van uw geſegh niet breken:
Tot ſpreken hoort noch kracht; de mijne gaet te niet:
Spreeckt, vrienden, ick....

Daer light mijn' plompe Penn; en, moet ſy weer te ploegh,
Sy ſal niet leveren als leeden-lied en lijcken.
Maer, Leſer, 't kan beſtaen; meer waer meer als genoegh:
Waer 't kind volmaeckt, ten ſou ſijn' Vader niet gelijcken.

Interea noſtri quid agant, niſi triſte, Libelli;
Tibia funeribus convenit iſta meis.

Mijn voornemen was op den ſelven voet als tot hier toe dwers door de Boeck-Kamer te wandelen, ende by den wegh op allerhande Wetenſchappen mijn eigen gevoelen aengeweſen te hebben, ſoo naer de Waerheit, ende ſoo verre van't gemeene pad, als my doenlick ware geweeſt.

Daer aen meende ick te melden andere mindere beſigheden van geſtolen uren binnens huys, als daer zijn den Hof, de Muſike, het Schilderen, Teeckenen, Boetſeren, Gieten, Draeyen, ende diergelijcke veel; yeder oock met ondagelickſche opmerckingen min of meer gelenght.

Tegens het ontallige tijdverſlijten in konſtigh of onkonſtigh ſpel, als Schaecken, Verkeeren, Dammen, &c. wilde ick wat uytgevaeren hebben, by vergelijckinge van betere, emmers my aengenaemere oeffeningen des lichaems, naementlick in Peerden, in Geweer van verſcheiden ſlagh, Ball, Boll ende Boll-Tafel, met diergelijcke: oock in Danſſen, welcks gebruyck, ongebruyck ende misbruyck, ick hier mede, op mijn' maniere, meende aengeroert te hebben: hoewelder mijn' groenſte Jeughd noyt mede verruckt noch verlockt en is geweeſt.

Naer ſulcke Achter-middagh uren, waere ick wederom tot de Hoofſche beſigheden gekeert, dien den Avond eigen is: aenwijſende hoe verr het van de gulde Vryheit is, op tijdige ende ontijdige uren ten beroepe van 't Hof te ſtaen.

Daer op waer een licht Avontmael aengeroert; ende mijn gebruyck van het Huys-geſin ten gehoore van Gods woord ende een gemeen Gebed te verſamelen, met wat vermaens over eenige misſlagen, die ſommige Chriſtenen, mijns bedunckens, in de maniere van bidden begaen.

De ontledinge van deſen eenen dagh had ick voor, met algemeener leſſen, bedenckingen ende voor-raed te beſluyten: daer toe ick, (om meeſt alles in't korte ende in't beſte te begrijpen) een groot gedeelte uyt het 12 Capittel tot de Romeinen te baete gekoren hadde.

d'Opvoedinge der kinderen waere my een' verſche baen geweeſt; daer wel wat adems toe behoort hadde; maer ick meende met minder omſpraecks daer over te gaen, ende handelen 't ſtuck krachtigh; doch als bywerck.

Uyt alles en wiſt ick niet gevoegelicker te ſcheiden dan met den wenſch van, vele ende lange ſulcke dagen beleeft hebbende, wel gereet en geern uyt de Wereld te mogen gaen: doch met eenen voorwenſch, van noch eens al levendigh de ydelheden van't Hof te mogen ontſterven; te landwaert in ſtilte geſeten, ende aldaer in volle ruſt ende eenparigheit van gemoed afwachtende des Heeren toekomſte, den heiligen wegh ter woonſtede der Gerechtigheit.

Soo

Soo ſteil had ick derven op ſien, mijn Leſer. Maer mijn' lieve Leeſter, dien dit eenigh te gevalle gewrocht wierde, dieder my in ſteunde en ſtierde; die my leerde wat ſy hooren wilde, ontviel my daer ghy mijn' beſwijcken geſien hebt.

Illud opus potuit, ſi non prior ipſe periſſem, Certius à ſumma nemen habere manu. Ov. 3. Triſt. 14.

E volea dir; ô di miei triſti e lenti, *Petr.*
E più coſe altre; quand' io vidi allegra
Girſene lei fra belle alme lucenti.

Anzi tempo per me nel ſuo paeſe
E ritornata, & alla par ſua STELLA.

Soo ick ontrent den middagh ſweette, gingh ſy ſlapen,

E compiè ſua giornata inanzi ſera;

Jae, tot mijnent, langh voor noen: wat haer belanghde, geen' oogenblick te vroegh.

Pieno era 'l mondo de' ſuoi honor perfetti,
Allhor, che Dio, per adornarne il Cielo
La ſi ritolſe: e' coſa era da lui.

Heb ick noch konnen aenwijſen, hoe verr ick met haer hoopte te gaen,

Queſto m'avanza di cotanta ſpene.

Neemt het

—— per ſuoi ſanti veſtiggi.

Maer en verght my niet dat ickſe natrede. Mijn' Leid-STERRE miſſ ick, ende moet ſwichten:

Ingenium fregere meum mala; cujus & ante Fons infœcundus parvaque vena fuit. Ov. 3. Triſt. 14.

Non venit STELLA non præeunte DIES. O. vid. ad Liv.

Morta colei che mi facea parlare,
E che ſiſtava de' penſier' miei in cima,
Che poſſ' io più?

Laet my met vrede ſwijgen,

—— e vincavi pietate:

— Τί δ' ἄλλον ἀνέεα κήδεος
Μένῳ ἐπὶ γαίας, εἰχομένης ἀλόχου; Anthol. l. 3. c. 12. ep. 46.

Op de dood van Sterre.

OF droom ick, en is 't nacht, of is mijn' Sterr verdweenen?
Ick waeck, en 't is hoogh dagh, en ſie mijn' Sterre niet.
O Hemelen, die my haer aengeſicht verbiedt,
Spreeckt menſchen-tael, en ſeght, waer is mijn' Sterre henen:
Den Hemel ſlaet geluyt, ick hoor hem door mijn' ſtenen,
En ſeght, mijn' Sterre ſtaet in 't heilige gebied
Daer ſy de Godheit, daer de Godheit haer beſiet,
En, voeght het lacchen daer, belacht mijn ydel weenen.
Nu, Dood, nu ſnick, met een verſchenen en verby,
Nu doorgangh van een' ſteen, van een geſteên ten leven,
Dun ſchutſel, ſtaet naer by; 'k ſal 't u te danck vergeven;
Komt, Dood, en maeckt my korts van deſe Cortſen vry:
'k Verlangh in 't eewigh licht te ſamen te ſien ſweven
Mijn Heil, mijn Lief, mijn lijf, mijn' God, mijn' Sterr, en my.

Οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν. Act. 25. 11.
Luce non gratâ fruor: Abſit crimen à fatis meis, mori juvabit. Sen. Oct. 1. 3.

Einde des vierden Boecks.

VYFDE BOECK.

EUPHRASIA.

OOGEN-TROOST.

NE lege me, cui menſa nitet meliore ſalino,
Nec ſapit antiquis mollior eſca cibis,
Ne lege me, moneo: non eſt quo lumen utrumque,
Non eſt alterutrum quo doluiſſe velis.
Imploranda fuit quæ ſe vernacula virgo
Virgini, & huic durum Muſa probaret epos.
Talis danda fuit tali Medicina palato:
Exegit Batavos ægra Batava modos.
Si tamen hæc aliquis vultu dignare ſereno,
Cui Patriæ non ſit patria lingua meæ:
Eſt ubi divertas, eſt quæ delectet euntem,
Si piget ignoto flumine, ripa decens.
Invenies illic lapides Oriente petitos,
Liliaque Argivis Itala miſta roſis:
*Guſtabis ſubducta ſacris, * extorta profanis*
Non nova conſenſu fercula grata novo:
Ut malè conſutæ pretium det fimbria veſti,
Ut, ſi diſpliceant ἔργα, πάρεργον ames.

CONSTANTER.

* Si quæ vera Philoſophi dixerunt, ab eis ſunt, tanquam ab injuſtis poſſeſſoribus, vindicanda in uſum noſtrum. *Auguſt. de Doctr. Chriſt.*

DEN BLINDEN WAS ICK [TOT] OOGEN.

Job XXIX. 15.

MONEO quod poſſum, pro mea ſapientia. *Ter. Andr.*
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis. *Horat.* I. *Ep.* I.

Quod ſi tibi tacita cogitatio ſcrupulum moverit, cur monitor ipſe non talis ſim, qualem te eſſe deſidero, ut nonnullos videris in medio itinere corruiſſe: illud breviter reſpondebo, non mea eſſe quæ dico, ſed Domini Salvatoris. Non monere quod ipſe poſſim, ſed quid debeat velle qui ſervus eſt Chriſti. Et athletæ ſuis imitatoribus fortiores ſunt, & tamen monet debilior, ut pugnet ille qui fortior eſt. *Hieron. Ep. ad Jul.*

DOMINE, IN COECITATE SUMUS, ET VANITATE CITO ABDUCIMUR.
Th. à Kemp. de Imit. 3. 41.

Ad

Ad Illuſtrem

Zulichemi Dominum

CONSTANTINUM HUGENIUM

Auriaco Principi à Secretis primum, &c.

LEgi, virgineo quod das ſolamen ocello,
Atque oculis didici poſſe carere meis.
Omnes cæcutire doces: quin lumine caſſum
Fœlicem vitio vis, Zulicheme, ſuo.
Scilicet, una Creatorem mens noſtra tuetur:
Nil, oculus, bruti plus animantis habet.
Corporeas nihil eſt acies radiosque per omnem
Aëra & in vaſtas ejaculare plagas.
Facta Dei omnipotentis habent objecta videntis;
Omnipotens cœlis ſe objicit ipſe Deus.

C. Boyus.
cIↃ IↃC XLVII.

OOGEN-

OOGEN-TROOST AEN PARTHENINE,

Bejaerde Maeghd; over de verduyſteringh van haer een ooge.

VErdenckt den Dichter niet die deſen Rijm beleidt:
Hy heeft U vander jeught met ydel' vrolickheit,
Met jock voor jock bericht; en 't docht hem, in die jaeren,
Dat woorden ſonder ſout en lacchen, Suſters waren,
En 't docht u even ſoo: Nu weten Ghy en Hy
Het ſuer en 't ſoet geſicht te ſtellen, naer het zy.
Naer 't nu is, voeght ons 't ſuer: maer tuſſchen t'ſuer en 't ſuere
Valt keurigh onderſcheid: d'ellendig' avond-uere
Daer God ons mede dreight, vereiſcht een amper ſoet,
Een ſtaetigh-ſuer gelaet van oogen en gemoed.
[1] Als 't kind geſlagen werdt betaemt hem eens te ſuchten:
Maer knorr en kijven zijn ontijdige geruchten,
Die noch een' niewe roey verdienen van de hand
Die d'eerſte geeſſel gaf aen ſijn geliefde pand.
De Pottebackers will is meeſter van ſijn' aerde; Rom. 9. 21.
Misbruyckt hy 't aerden vat tot dienſten van onwaerde,
Wat reden heeft het vat te ſeggen, waerom dus, Job 10. 8.
Waerom en ben ick niet ſoo koſtelick als flus?
Verſtaet my, aerdigh vat, voll allerhande deughden;
God heeft u van een' kley die oor en oogh verheughden
Voordachtelick gedraeyt: Nu luſt hem van die kley
Wat aerdighs af te doen: Denckt of de Schepper ſey,
Schoon' aerde, wordt tot aerd: wat ſtaet u toe te ſeggen? Pſal. 90. 2, 3.
Waer mede meent het Kind de macht te weder-leggen

[1] Μετακαλεῖται δαίμονα, ἀνίχα, Eurip. Antig.

Van 's Vaders wijs beſtier? wat reden heeft een Worm
Te klagen, Ben ick oock gegoten in Gods vorm;
Waerom vertreedt hy my? [1] Leert ſuchtende belijden
Dat hem de roey toe komt, en u de ſchuld van 't lijden:
En, of 't u erger gingh; 't vat heeft geen woord in 't vat,
Om ſeggen, waerom doet de Pottebacker dat?
[2] Daer zijn goe' Predickers die met geſonde monden
Bequaeme meeſters zijn tot ongevoelde wonden,
Stuerluy den op het ſtrand, die Vrienden, in den nood,
Geruſt en ſorgeloos vermaenen tot de Dood.
Van deſe ben ick geen: uw lijden is mijn' pijne,
Behalven het medoogh is uw verdriet het mijne;
[3] En, ſpreeck ick uyt medoogh, ick ſchrijf met een mat oogh,
Dat God weet of het meer of min dan 't uwe doogh:
En ghy weet of 't my raeckt, mijn uyt-ſicht te ſien mind'ren,
Daer langhs het Brood in moet voor Vader en voor Kind'ren;
En ghy weet of ick 't voel, mijn' macht verkort te ſien
Om mijner dagen tijd te dienen Dien ick dien.
Maer God, God, *Parthenin*, die deſe lichten ſtichte,
En altoos ſtoppen magh, God vlieght ons in 't geſichte;
Of ſeght maer, mogelick, Komt, Kinderen, te bedd,
Ick treck een' venſter toe: En wy, als recht, die 't lett,
Wy houden ons misnoeght, en ſtellen ons in 't klagen,
Om dat wy niet en ſien, al wat wy geerne ſagen.
[4] En wie en ſou die klacht niet luſten, waer 's hem nutt?
Maer wie heeft oyt daer met des Hemels loop geſtutt?
En of den Hemel hoorde, en ſchonck ons nieweglaſen
In de bouwvalligheit van ons getimmer; Dwaeſen,
Wat meenen wy te ſien? Deughd en Gerechtigheit?
Trouw, Liefde, Vrede-vreughd, meer dan wy door 't beleid

Van

1 Σὺ δ' εἶκ ἀνάγκῃ, ἣ θεοῖσι μὴ μάχου. *Eurip.* Optimum eſt pati quod emendare non poſſis, & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari. *Sen. Epiſt.* 107. Unum eſt levamentum malorum ingentium, pati & neceſſitatibus ſuis obſequi. *Id.* 3. *de Ir.* 16. Ἀργαλέον γάρ τ' ἐστὶ θεὸς κροτῶ ἀνδρὶ δάμασσαι. Ἀλλὰ τί μοι τὰ ἄφατα νόμως θεότητι πιθέσθαι;

—— Tantum aliquis ſibi poſſe videtur,
Fata quoque ut ſuperet? *Ovid. Met.* 9.

Potius verò, ſi id nolumus quod Ille vult, nos culpandi ſumus, quàm Ille non recte aliquid facere exiſtimandus eſt. *Aug. Ep.* 793.

2 Οὐ χαλεπὸν δ' ἐστὶ τὸ κακῶς πράσσειν τὴν ἰδίαν τύχην, μὴ κακῶς ἔχειν. Πυκτῆ τ' ἐπιτιμᾶν ἑδὸν ἔστιν μαχόμενον. Αὐτὸν δ' μάχεσθαι ἐκ ἔστ' ἐστὶ ῥᾴδιον. Ἐτέρῳ τι τὸ λέγειν ἐστὶ τὰ πρὸς θέναι. *Phil. ap. Stob.* Ῥᾴον ἐστὶ νουθετεῖν, ἢ παθόντα πρὸς πρεῖν. *Ine.* Ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί. Facile omnes cum valemus, &c. *Ter. And.* 21.

Heu mihi quàm facile eſt, quamvis hoc contigit, omnes
Alterius ſuctu fortia verba loqui! *Ovid. ad Liv.*

3 Εἰς ἀσθένειαν ἀσθενὴς ἐλήλυθε. —— Ut ſi Cœcus iter monſtrare velit: tamen aſpice ſi quid Et nos quod cures proprium feciſſe, loquamur. *Horat. l. Ep.* 17.

4 Εἰ τὰ ἄκαιρα ἡμῶν τῶν κακῶν ἰᾶτ' φάρμακον, Ἀεὶ κλαύσας τὸ πρεῖν ἐπαύετο. *Phil. ap. Stob.*

Van twee jong' oogen oyt bejoegen? Amy, neen:
Veel' oogen van de ſnelſte, en die getwernt in een,
En vonden door den drangh van vuyle menſchlickheden
Die ſchoone tronjen niet; en 't ſchijnt [1] de ſtam is heden
In meeſte Hoven uyt; der vruchten is niet meer
Als Abricoſen hier en Perſiken wel eer.
Nu hebben Ghy en Ick de Wereld uytgeleſen:
[2] Wat dunckt u, ſoud 't voor ons al heel ontijdigh weſen,
Het Boeck eens toe te ſlaen, en maecken op den Text,
Op 's menſchen allerwijſt, dat is op 't aller ghext,
Ons blindelingh Sermoen, ons oogeloos bedencken?
[3] Sou niet des Hemels gunſt ons hebben willen krencken,
Om binnewaerts te ſien, en met de raemen toe,
Der ſtormen en 's geruchts der ſtraeten even moe;
Ons goedjen t'overſlaen, en onſe drooge Lampen
Van olie te verſien, om of de Bruigom quamp, en
De middernachtſche dief ons' grendelen ontſloot,
En ſtal ons uyt ons, door de reten van de Dood?
Twee oogen van gelas, van zenuwen en water
En dienen daer niet toe: [4] die zijn ons met den Kater
En met de Katt gemeen; en alle beeſten ſien:
[5] Maer God heeft onſe Ziel met beter licht verſien;
Daer ſlaet een' ander' ſtrael naer binnen, op wat rijckers:
[6] De Wijſe Luyden zijn haer' eigen' verre-kijckers;
En die ſich wel gebruyckt en hoeft geen' Brillen meer,
En die ſich ſoo gebruyckt mach ſuchten, en niet meer,
Om een verlooren oogh: maer laet hem met ſijn' Reden
Den overigen dagh aen God en hem beſteden,

1 Οὐ γὰρ ἀληθείης φυτόν ἐστιν νεῶ ἐπὶ γαίης.

2 Πολλὰ δύσκολα. Ἐν τοῖς πᾶσιν δίψεις πεφύκαμεν· ἀλλ' εἰ πλείονα. Τὰ συμφέροντ' ἔνεστι, τῶ τὸ δεῖ σκοπεῖν. *Menand.*

3 Animo multis modis variiſque delectari licet, etiamſi non adhibeatur adſpectus. *Cic. 5. Tuſc.* Hoc eſt ſpectaculum, quod videtur etiam luminibus amiſſis. *Cypr. de Spect.* Appius eſt ductor, Pyrrho qui pace negatâ

Multum animo vidit: lumine captus erat. *Ov. Faſt. VI.* Illud autem imperitos in vexatione corporis malè habet; non aſſueverunt animo eſſe contenti, multum illis cum corpore fuit. *Sen. Ep. 78.* An forſan vecordes oculati corporaliter judicio credentur cœco anteire ſapientes? *Claud. Mam. lib. 3. de Stat. an.* Quid ergò non miſericorditer præſtatur hominibus à Domino Deo, à quo etiam tribulatio beneficium eſt? *Aug. Ep. 87.*

4 Si magis pollerent oculorum quam animi judicia, profectò de ſapientia foret Aquilæ concedendum. *Apul.*

5 Νῆς ὁρᾶ ἡ γῆς αὐτή· τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ ἡ τυφλά. *Plut. de Sol. Anim.*

6 Οὗτος μὲν παιδεύσεως, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ. Quamcunque partem rerum humanarum divinarumque comprehendens, ingenti copiâ quærendorum ac diſcendorum fatigaberis. *Sen. Ep. 88.*

Hy heeft de Ziel vol wercks, [1] en, in die beſigheit,
En ſal hem niet een uer, niet een', voor d'ydelheit
Der eewen over zijn: door d'eewen van daer boven
Sal ſijn gedachte gaen, hy ſal God moeten loven
Voor d'ongemeene gunſt, die hem den hellen dagh,
[2] Die hem het eewigh licht, dat ooge noyt en ſagh,
Noyt menſchen hert begreep, met ſijnes herten oogen
By voor-raed open doet en voor de hand beoogen.
[3] De luſt van dat geſicht heeft blinder menſchen hand
Haer' glaſen in doen ſlaen, ſy hebben 't lieve pand
Van kijcken aen haer ſelfs moordadelick ontſtolen,
Sy hebben in haer ſelfs haer ydelheit ontſcholen,
En in die donck're ſchool meer wetenſchaps geleert,
Dan daer ſy, met den naem van Wereld-wijs ver-eert,
Natuers geheimenis geloofden te begrijpen.
Sy dochten, 't mael was op; men moſt het meſs nu ſlijpen
Tot voedſamiger ſpijs: ſy dochten, 't ſpel was uyt;
Al wierd 'er weer op niews getrommelt en gefluyt,
[4] 't Sou 't ſelve ſpeeltje zijn; [5] daer werdt niet niews gebooren;
En, ſoo der noch yet niews ontſtond voor oogh of ooren,
Sy lieten 't voor de Jeughd, [6] die haer verdrietigh pad
Door doorn en diſtelen noch nae te treden had.
[7] Sy waren moe gegaen, gelegen en geſeten,
Gewoelt, gewrocht, geſocht, geſeit, geſien, geweten;
Sy wilden uyt den Tijd. Noch was haer 't pad ontkent:
Het naeſt van haer begrip was daer of daer ontrent;

Sy

1 Videt ergo animus absque corpore non corpulentum aliquid, aut per loca diſtentum, ſed ipſam veritatem (quæ ſummè incorporea Deus eſt) incorporeo contemplatur obtutu. *Cl. Mamert. l. 3. de Stat. an.* Jam hinc, altius aliquid ſublimiuſque meditare. —— Diſcutietur iſta caligo, & lux undique clara percutiet. —— Tunc in tenebris vixiſſe dices, cum totam lucem totus aſpexeris, quam nunc per anguſtiſſimas oculorum vias obſcurè intueris, & tamen admiraris tàm procul. Quid tibi videbitur divina lux, cum illam ſuo loco videris? *Sen. Epiſt.* 102. Profectò lux illa Deus ipſe eſt: quoniam Deus lux eſt, & tenebræ in eo non ſunt ullæ, ſed lux mentium purgatarum, non iſtorum corporis oculorum. Erit ergo tunc mens idonea, quæ illam lucem videat, quod nunc nondum eſt. Hoc autem oculus videre corporis neque nunc poteſt neque tunc poterit. *Aug. Ep.* 6. Nec doleas, ſi hoc non habeas, quod formiculæ & muſcæ & ſerpentes habent, id eſt carnis oculos: ſed illum te oculum habere lætare, de quo in Cantico dicitur Canticorum: Vulneraſti me Soror mea ſponſa, uno de oculis tuis, quo Deus videtur. *Hieron. Epiſt. ad Abigaum.* Ex quo pervides quod multo melius ſit ſpiritu videre quàm carne: & illos oculos poſſidere in quos peccati feſtuca non poſſit incidere. *Id. Ep. ad Caſtrut.*

2 Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ὅπλήσθω πάντων.

3 Quoſdam etiam Mundi Philoſophos legimus, ut totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem, oculos ſibi eruiſſe. *Hieron. diſt. Epiſt.* Sine varietate colorum licebat Democrito vivere beatè, ſine notione rerum non licebat. *Cicer. 5. Tuſc.*

4 Τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει παρδαῖσα. *Soph. Aja.*

5 Πάντ' ἐσ' ὅμοια, οὐ θ'οδὸς πρὶν καλή. Πάλιν χέουσι τἀρχαῖα καινὰ γίγνεται.

6 Præſentem vitam, quaſi viam ſubigendo tranſimus. *Greg. in Mor.* Vita hæc eſt vita dubia, vita cœca. *Auguſt.* Omnia iſta in longa vita ſunt, quomodo in longa via & pulvis, & lutum & pluvia. *Sen. Epiſt.* 96. Ecce quam malos dies, & nemo vult finire dies malos. *Aug. de verb. Dom.*

—— Jam nemo feſſus ſaturuſque videndi
Suſpicere in Cœli dignatur lucida templa. *Lucr.* 2.

7 Κόμ@· ὦ πάντων, οὐ καλῶν οὐ χειρόνων.

Sy hadden yet geſien, maer ſchemerings gewijſe,
Veel meer als niet met all, veel min als 't rechte wijſe:
En, als 't op ſcheiden quam, op 't ſcheiden uyt dit lijf,
Dan karmden ſy om hulp [1] (blind bedelaers bedrijf)
En wiſten niet tot wien. [2] Wy weten ons waer-henen,
Ons toe-pad, en ons recht, dat over langh verſchenen,
Gereet ſtaet te voldoen; ons recht ter heerlickheit
Van 's Vaders erffeniss, en eewigh' eewigheit.
Soo veel verſchillen hier blind Heiden en blind Chriſten:
[3] Die ſonck van duyſterniss in donckerheit, en miſten:
[4] Dees rijſt van licht tot licht, in 't doncker, en voortaen,
[5] Tot in der Eng'len licht, daer ſulcke blinden gaen;
Geen' and're, van den ſlagh [6] die nu de Werelt decken:
Den Hemel viel te nauw voor all' de blinde gecken.
Want, PARTHENINE lief, 't is niet de moeyte waerd
De blinde gae te ſlaen die hier en daer ter aerd
Den kruys-wegh buyten Sté en binnen over-karmen;
[7] De blinde rijck en eel verdringen ſlecht' en armen.
En, wilt ghy met my gaen en wandelen door 't ſlijck
Van 's werelds vuyle ſtraet, ſiet wat wy ongelijck
[8] Meer blinden, meer en ongeneſelicker blinden
Dan wy zijn, by den wegh ſchier blindlingh ſullen vinden.
My maelt een lange lijſt van blinden in het hoofd:
Sy moeten 'er eens uyt; en, ſoo ghy my gelooft,
[9] Wy ſullen Valcken zijn, en hebben Arends oogen,
[10] En ſeggen, God zy danck, die ons in ſijn medoogen,

1 Τυφλὸς τὸ ἐρώτημα. *Ariſt.*

2 *Ghy lieden aenbidt dat ghy niet en weet; wy aenbidden dat wy weten.* Joan. 4. 22.

3 *By welcken deſe dingen niet en zijn, die is blind, van verre niet ſiende.* 2 Petr. 1. 9.

4 *De Heere opent de oogen der blinden.* Pſal. 146. 8. *In dien dage ſullen de oogen der blinde ſien.* Eſ. 29. 18. en 35. 5.

5 Vita bona non eſt, niſi beata. Vita beata eſſe non poteſt, niſi æterna, ubi ſunt dies boni, non multi, ſed unus. *Aug. de verb. Dom.*

6 —Tantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent. *Virg.*

7 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem; *Horat. lib. 2. Sat. 3.* Omnes quodammodo cœci ſumus. *Apul.*

8 Πάμπαν δ' ἄμμορος ἔ τις ἐδ' ἀκούει. Videtur mihi rerum Natura, quod graviſſimum fecit, commune feciſſe, ut crudelitatem fati ſolaretur æqualitas. *Sen. de Conſ. ad. Polyb.* Levius communia tangunt. *Claud. Rapt.* —— Huic ego vulgum Errori ſimilem cunctum inſanire docebo. *Hor. 2. Serm. 3.* —— Glomerantur in unum Innumeræ peſtes. *Claud.* Τυφλὸν γ' ἢ δύσλυτον ἀνθρώποις βέλος.

9 Γίγνωσκε τ' ἀνθρώπεια, καὶ θ' ἁπαρμίτρεφος. Ἀλλ', ἡμῖν γὰ ἐ σὺ πεφύκεισαν μόνη. *Eurip. Ion.* Εἶτα τῶν τις ἄλλοισιν εἰδὼς κακά. Ἀσμένως ἔχοις ἂν ἃ νεῶ ἔχεις. *Stob. ex Phil.*

—— Si cuncta vides ſimili fora plena querelâ
Te nunc delicias extra communia cenſes
Ponendum? *Juv. 13.*
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit una domus, paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude. *Juv. 13.*
Reſpice quod non es. *Perſ. 1.* Dulce lamentis reſonare gentes. —— Dolor ipſe magnus Gaudet in multos ſua fata mitti, Seque non ſolum patuiſſe pœnæ. *Sen. Tro.* Mitte mortalium incommoda tanquam propria deflere. *Val. Max. 7.*

10 Habe gratiam, velut uſus alienis. *Sen.* Hoc habet inter reliqua mala dolor, quod non ſupervacuus tantùm, ſed ingratus eſt. *Sen. Epiſt. 99.* Acquieſcamus his, quæ jam hauſimus: ſi modo non perforato animo hauriebamus, & transmittente quicquid acceperat. *Ibid.*

Maer een oogh en ontnam, en beide nemen moght.
Dan ben ick t'ende wercks, dan heb ick uyt-gedocht:
[1] Sitt neer, 't viel ons te bangh, ſoo wy de lijſt uyt-ſtonden;
Mijn uer-werck is voor twee dry ueren opgewonden:
Of 't met een' veer gaet, of met hangende gewicht,
Staet u te keuren, naer mijn' reden, ſwaer of licht.
Geſonde Li'en zijn blind: ſy ſien maer door de weelde
Van haer welrijend bloed: ſy ſagen noyt wat ſcheelde
Kranck en onkranck te zijn: ſy ſagen noyt haer' Gall
Ontſteecken tot een' Koorts: ſy ſagen noyt den vall
Van ſoute ſinckingen op oogh, of oor, of longen;
Sy ſagen noyt een' Roos op eenigh Lidt ontſprongen:
[2] Het ſtadige geblick van haren Sonne-ſchijn
Verblindt haer' oogen ſoo, dat wat ſy niet en zijn
Haer dunckt onmogelick, als andere te werden.
[3] Soo ſiet men ſe door weeld' in weeld' op weeld' volherden;
Soo leggens' alle daegh 't haer van den hond daer op;
Soo vierenſe ſtaegh ſchoot, en voeren 't in den top:
[4] Tot dats' een ſlinger-buy ſien vallen in haer laken,
Die 't Schip op zijde werpt, of dat ſy 't voelen kraken,
't Zy op een' blinde klipp, (de klipp en is niet blind,
De Schipper is het, die ſich 't ſtieren onder-windt,
En heeft geen oog' in 't zeil, en weet van ſtroom noch ſtreken)
't Zy op een brandigh ſtrand; daer raeckt het roer aen 't ſteken,
De Stierman over boord. Dat heet voor uyt te ſien
Ter langhde van ſijn neus: ſoo ſien geſonde Li'en.
De Siecke ſien noch min; te weten door de dampen
Van haer ontſteken bloed, door Gichten en door Krampen,
Door Steenen en Colijck, door Groen' en ſwarte Gall:
Wat haer te voren komt, haer' pijnen verwen 't all;
Sy ſien 't huys tuymelen dat recht ſtaet in ſijn' mueren;
Sy ſien haer' vyanden voor 't bed, en 't zijn gebueren,
Die haer ten dienſte ſtaen: ſy ſien de dood in 't vat
Dat haer geneſen moet; ſy ſchricken voor goed nat,

Al

1 Licet hic conſidere: non eſt Cantandum, res vera agitur. *Juv.* 4.

2 Ferme fit, ut res ſecundæ negligentiam creent. *Liv.* 21.

3 Οὐδ' ὑγιείας τ' ἔχει σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρή, Ἀλλὰ ποτὲ τε μήτηρ ἡ σίτε γυμνασίων τε Ποιεῖσθαι. *Script. aur. Carm.* Νοσοῖ δ' ὑγιῶν, οἳ μὴ φόβῳ εἰσ' αὐθαίρετοι. Αἳ δ' ἐν θεῶν πάρεσιν. *Eurip. Beller.*

4 Nemo celeriùs opprimitur, quàm qui nihil timet. *Vell.* 2. — frequentiſſimum initium calamitatis, ſecuritas. *Ibid.*

Al ofs' een dollen hond ſijn gift hadd' aengebeten;
Sy ſien noch hulp noch hoôp, (ſoo dichte zijn de ſpleten
Daer d'onervarentheit in hoogen nood door ſiet)
Sy ſien noch licht noch locht tot uyt-komſt van verdriet;
Sy ſien de geeſſel wel daer mé ſy zijn geſlagen;
[1] Maer Gods hand, dieſe voert, en ſienſe door de plagen,
Verdiende plagen, niet; (mijn' lieve PARTHENIN,
Slaet deſe blindheit gae, daer ſteeckt voor ons wat in)
Sy bijten in den ſteen, en ſien niet [2] dat de Werper
De Pottebacker is: haer lijden maecktſe ſcherper;
Sy werden lijdende [3] half moedeloos, heel gram,
Als of haer geld weerom, en veel gelijcks toe quam.
Sy pleiten tegens God, ſy konnen Job van buyten:
Haer hert ſtremt tot een' key daer redenen op ſtuyten
Als ballen van den muer. Het blindſté van haer zeer
Is meerder twijffelingh: ſy ſien niet dat haer Heer
Haer Heer en Meeſter is, en meeſterlick kan ſalven,
En ſtraftſe mogelick niet wijder als ten halven,
Om heel erkent te zijn [4]: ſy ſien haer' dorheit aen,
En ſeggen, Menſchen-kind, is 't mog'lick te verſtaen
Dat deſe beenderen noch eens aen 't leven raecken,
En noch eens over end? ſy ſien niet dat hermaecken
Veel min als maecken is, en dat van yet tot yet
Een ſlecht mirakel is by 't eerſte yet uyt niet.
Tot dat ſy 't ſamen ſien en voelen en beſinnen.
Vriendinne, weeſt getrooſt; [5] God kan ſich ſelfs verwinnen,
[6] Hy heeft noch ſlijcks genoegh en ſpeeckſels in den mond,
Om ons te leeren ſien wat ſieck ſcheelt en geſond.
Geruſte Li'en ſijn blind: ſy ſien maer door het troet'len
Van haer' eenparigheit. [7] ſy keuren 't all voor hoet'len
Dat onruſt geven kan: ſy ſien de ſorgen aen
Voor Schroeven ſonder end, die door de ſinnen gaen,
En ſchroeven vruchteloos; ſy ſien den dagh van morgen
Niet eer dan 't morgen is: ſy wilden geerne borgen

Kond

1 Δοκεῖς τὰ θεῶν σὺ ξυνιστὰς μανθάνειν ποτε. Καὶ τίνι δίκῃ πᾶς μακρὰ δοκεῖ δεῖν βροτῶν; Ηδ' ἐξ ὑπερδεξίου, οὐχ ὁρᾷς ἐφ' ἑαυτὸν ἰοῦσαν. Inc.

2 Αἰσυμορᾷ πλάσσων βροτοῖς θελήματα.

3 Αὐτὸν γὰρ ὄγκῳ τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον Ελθόντα μανίᾳ τοῖς ἔχουσι γίνεται. Cleanth. ap. Stob. Nemo nocens sibi ipse pœnas irrogat. Sen. Her. Oet. Ανδρῶν τὰ δ' ἔξω σὺν δίκῃ σκοπεῖν τε χὐ σοφῶν. Καὶ τοῖσι δεινοῖς, μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς. Eurip. Μὴ θυμοῦ λάζυ, μηδὲ φρονεῖ γε τοῦ πράγματος. Χειμῶνας ἐτήσιους, τοὺς ἀναγκαίους φέρε. Men.

4 Hy en geloofſt niet uyt de duyſterniſſe weder te keeren. Job 15.22.

5 Hinc omne principium: huc refer exitum. Hor. 3. Carm. 6. —— Ὥστε μηθεὶς θεοὺς θεῶν προσπλανᾶν κακῶς λίαν ἀθυμίαις πυκάζειν. Ἴσως γὰρ ἀγαθὸν τοῦτο προφάσεις γένηται. Men.

6 Ζῶς πάντων αὐτὸς φάρμακα μεθ' ἑαυτοῦ ἔχει. Inc.

7 Abundè ratus, ſi præſentibus fruatur, nec in longius conſultans. Tac. 2. Hiſt.

Kond 't ſorgeloos geſchien: [1] ſy wiſten geern hoe 't gaet
In 's Vaderlands beſtier, hoe 't met den Oorlogh ſtaet,
Wat Munſter broeyen ſal; waer 't kommerloos te leſen:
Sy ſien haer' plichten niet, of ſchricken voor haer weſen,
Als waer 't Meduſas hoofd: [2] ſy ſien niet dat een man
Sijn Lands-heer ſchuldigh is all wat hy weet en kan:
[3] Sy ſien haer huys-geſinn niet hollen, door de ſlaep-ſucht
Van haer onweckbaer oogh: ſy ſien niet of een Aep ſucht,
Of eenigh Chriſti Lidt: ſy ſorgen als de Katt,
Sy ſagen geern' een' vriend geholpen uyt het natt,
Kond 't maer drooghs-poots geſchien: Sy wilden geerne ſtelpen
Des naeſten woedigh vyer; waer 't met een wenſch te helpen:
Sy gingen geern in 't huys van jammer en verdriet,
Verſtoorde maer 't gekarm haer' ſoete weelde niet:
Sy ſien den roock op gaen van Engeland in kolen,
Van Yerland half in d'aſch, van Duytsland, van de ſolen
Ten halſe toe verſchroeyt: maer 't is een ſchrickigh ſien,
Gelijck kleinhertige ſtaen by gequetſte li'en,
En vreeſen voor een' ſwijm, die haer' geſontheit krencken,
Haer aenſicht ſlencken mocht: ſy keeren ſelfs haer dencken
[4] Van den ellendigen; ſy wenden 't van de ree
Daer 's naeſten ſchip op ſtuyt, en kieſen volle zee,
Zee van geruſtigheit; daer hoeft noch tou noch lood uyt;
[5] Haer Broeder moght vergaen, ſy ſetten niet een' Boot uyt:
[6] Sy ſien niet dat ſijn leed magh morgen zijn haer wee:
Sy ſien niet hoe 't haer gingh als God met haer ſoo dee:
[7] Sy ſien haer niet vergaen, ſy voelen haer niet ſlijten,
Sy haeten 't Spiegel-glas, om dat het kan verwijten
Hoe verr' haer aenſicht van der groene jaeren kuſt
In rimp'len is verzeilt, hoe naer ſy zijn de ruſt,

Die

1 Καλὸν ᾗ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα Εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος. *Eurip.*

2 Πάλαι ποτ' ὄζει τοῦτό μοι δεδραγμένον. Ὁ μὴν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνήρ. *Eurip.*

3 *Die ſich ſlap aenſtelt in ſijn werck, die is een broeder van een Doorbrenger.* Proverb. 18. 9. Ὁ δ' ἀδὺς αἰὼν, ἡ κακή τ' ἀνανδρία. Οὔτ' οἶκον, ἔστε πόλιν ἂν ὀρθώσειεν οὔ. *Eurip.*

4 Μὴ σκυθρωπὸς ἴσθ' ἄγαν πρὸς τοὺς κακοὺς. Πεφύασιν ἄνδρασι γοεροὶ. *Eurip.*

5 Μὴ φθόνει τ' ἀταῖσιν ἐν κακοῖσι κείμενον.

6 Ne craſtino quidem dominamur. *Sen. Epiſt.* 101. Ἄλλοτε γὰρ τὰ φίλα, πάλιν ἄλλοτε ἐχθρά. Φθόνει, τὰ τῆς δίκης μονόντων ὡς τάχιστα τρέφει θεός. Ὡς δύκολος πέπυσται αἱ κάμπτουσαι τύχαι. Nemo ſecurus eſt in his bonis, quæ poteſt invitus amittere. *Aug. de lib. Arbit.* 2. Cauſa mortalium incerta, quantoque plus adeptus ſis, tanto te magis in lubrico puta. *Tac.* 1. *Ann.* Nil ſibi quiſquam ſpondere poteſt firmum & ſtabile. *Sen. Oct.*

—— Omnia verti
Cernimus atque alias aſſumere pondera gentes,
Concidere has. *Ovid. Metam.* Ὁ δ' ὄλβος ὃ βέβαιος, ἀλλ' ἐφημέρου. Σοὶ μὴ γὰρ τὰ πάλαιστον ὑπάρξῃ ἄλλοτε ἄλλῳ, Ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν. *Theogn.* Καθ' ἡσυχίαν ᾗ κεῖσαι μόνος. *Lucian. Dial. Mort.* Uni nimirum tibi recte ſemper erunt res? *Hor.* 2. *Sat.* 2.
Οὔτ' ὄλβιοῖς, μάλιστα μέμνησο ζάλης. Οὐ χρὴ τυχόντας εὖ, δοκεῖν, παράζειν ἀεί. Χρὴ δ' ἐντὸς ὄντι πημάτων, τὰ δ' εἰς ἀρὰς, Ὅ τι πονήσας αὖθις ὀλλυται κακῶς. Si in ſecundis rebus bonam quoque mentem darent Dii, non ea ſolum quæ evenirent, ſed etiam quæ evenire poſſent reputaremus. *Liv.* 30.

7 Τυφλὸς ὀφθὰν, ὃς ἴδῃς κακὸν, ὃν ἔστ' ὄλεθρον.

—— Secura quies illum, ſimiliſque ſopori
Detinet. *Ovid.* 1. *de Arte.*

Die haer' ruſt ſtooren ſal. Nochtans de jaeren loopen;
[1] d'Onruſtig' uere komt, die't ſchoon gebouw ſal ſloopen;
En wee dan d'ongereed', en wel den dienaer dan
Die God ſoo doende vindt als geen geruſt' en kan.
Wat zijn d'Onruſtige? noch eens ſoo blind te achten: Matth. 24. 46.
Sy ſien maer door de webb, van roerende gedachten,
[2] Van ſorgen ſonder vrucht, van kommer ſonder leed,
Van traenen voor den tijd: de Winter valt haer heet,
De Somer dunckt haer ſuer. Dit zijn neus-wijſe blinden;
Sy ſien dat noyt en was, ſy konnen knoopen vinden
In't gladſte van de bies. Uyt wat hoeck dat het waeyt;
Sy zeilen by den wind: ſy wieden eer men ſaeyt,
Sy hooren hoe 't gras waſcht. ſy ſien de ſchoor-ſteen roocken
[3] Eer't hout ontſteken is. [4] ſy ſien de Werelt ſmoocken
Van 't allerleſte vyer: ſy ſien God in de wolck
Langh voor den Dieven-nacht: ſy beven voor Gods volck
Verr van de Roode Zee: ſy konnen niet bevroeden Matth. 24. 43. 1 Th. 5. 2. 2 Petr. 3. 10. Apoc. 3. 3. en 16. 5.
Dat, Dieſe maecken koſt, kan voeden en behoeden.
[5] Sy zijn altoos beroyt: haer mangelt altoos wat,
Haer leſte droppel leckt uyt 't niew ontſteken vat;
[6] Sy trouwen ſpy noch ſlot; ſy hooren allom dieven.
De ſomm van alles is, God kanſe niet believen:
Sijn ſonne-ſchijn is ſtorm, ſijn' weldaed is elend,
Sijn' gunſt is tegenſpoed: de Logenaer ontkent
All wat hem tegen gaet, [7] d'ondanckbaere derft heelen
All wat hem mede loopt; de wel-vaert mach hem ſtreelen,
Hy maeckter hell-vaert af: waerom? daer is geen' ſtaet
Te maecken op den duer: ſoo keuren ſy den Staet
In't uytterſte gevaer, in 't beſte van ſijn bloeijen;
Soo noemen ſy Gods gunſt ſijn' boeijen en ſijn' roeijen,

1 Sæpe mens, dum virtutis ſuæ ſecuritate reſolvitur, inſidiante adverſario inopinatæ culpæ telo perforatur. *Greg. in Mor.*

2 Pelle timorem, Nec dolor adſit: Nubila mens eſt Hæc ubi regnant. *Boëth. de Conſ.*

3 Malus interpres rerum metus, omne trahebat Augurium pejore viâ. *Claud. de Bell. Get.* Nemo beatus, qui in metu eſt, qui ſuſpectam habet vitam. *Inc.*

4 Quid prodeſt mala accerſere & præſens tempus futuri metu perdere? *Sen.* Quid dementius autem, quam angi futuris, nec ſe tormento reſervare, ſed accerſere ſibi miſerias & admovere? *Sen. Ep.* 74. Si verò aliquod timetur malum, eo perinde, dum expectatur, quaſi veniſſet, urgetur; & quidquid ne patiatur timet, jam metu patitur. Quemadmodum in corporibus futuri languoris ſigna præcurrunt: quædam enim ſegnitia nervis ineſt, & ſine labore ulla laſſitudo, & oſcitatio, & horror membra percurrens: ſicque firmus animus, multò antequàm opprimatur malis, quatitur: præſumit illa, & ante tempus cadit. *Ibid.*

5 Nunquam dives agit qui trepidus gemens Seſe credit egentem. *Boëth. de Conſ.*

6 Inter ſuſpecta malè vivitur. *Sen.* Meticuloſi ad deteriora credenda proni. *Curt.* 4.

7 Τίς ἂν πορίσειεν ἅπαντας; Κέρδεά τοι θνητοῖς ὥπασαν ἀθάνατοι. Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἰὼ ὁπόταν Ζεὺς Πέμψῃ πομφόλιξω, ἄλλοτε τ' ἄλλῳ ἴσῃ. *Sol. ap. Stob.*

Soo doemen ſy de vreughd voor ondeughd, ſoo de ruſt
Voor onluſt: ſoo is heil haer hell, en laſt haer luſt:
Soo is de wel-vaert maer een masker in haer' wijsheit:
Soo dunckt haer dat de wall maer op een doyend ijs leit,
De Wall van Staet en Stadt, de mueren van haer huys
[1] Beſittens' op genae van Mier, en Moll en Muys.
[2] Ten einde werden ſy Propheten eerſt tot haerent;
En valt 'er uyt de locht quaed vyer, ſy wedervaeren 't;
Haer droomen wordt voldaen. Hadd' Pieter min mistrouwt,
Hy hadde min geſackt, en hadd' hy recht gebouwt,
Diep maer een Moſtaert-ſaed, hy leerde water treden.
Soo teer is 't onderſcheit van toeverſicht met reden,
En kommer buytens tijds. [3] God leer' ons middel-maet,
't Is gins en weder mis al wat daer buyten gaet.
Al laegh het Goud in een' en 't Lood in een' der ſchaelen,
't Is gins en weder mis, ſoo langh daer een kan daelen.
[4] De Gierige zijn blind: ſy ſien maer door haer beurs,
Die dick en duyſter is; en geeft haer eens wat keurs
Van wijs en ongeleerd, [5] ſy weten 't niet te ſcheiden;
Van vroom en deughdeloos, de rijckſte wint van beiden;
Van ſchoon en van mismaeckt, de rijckſte weeght haer meeſt;
Van bott en van beleeft, ſy zijn voor 't rijckſte beeſt;
Van nutt en van onnutt, van on-e'el en van adel,
Sy keuren 't beſte peerd naer de verguldſte zadel:
[6] Sy kennen vriend noch maegh door 't blicken van de winſt;
Haer' brillen zijn van tien ten honderden; voor 't minſt:
Sy leenen niet; dat 's ſcha': ſy handelen; dat 's eerlick:
Sy ſtelen niet; dat 's ſchand: ſy woeckeren, dat 's heerlick:

Sy

1 Καὶ μῶς δικαι ἄνδρα πονηρόν.

2 Effugere mortem, quisquis contempſerit: timidiſſimum quemque eam conſequi. *Curt.*

3 Μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μηδ' ἀπελπίζειν ἄγαν. In vitium ducit culpæ fuga. *Hor. de Art.* Virtus eſt medium vitiorum. *Id. l. Ep.* 18. Μέτρον δ' ὅτι πᾶσιν ἄριστον. *Script. aur. Car. ap. Stob.* Σκέψασθαι δ' ἀπιστίας κάρ' ὄφελος χρησιμώτερον. Ut nihil timendi, ſic nihil contemnendi autor ſim. *Liv. 6.* Sunt enim qui dum nimis timent, ne quaſi in dexteram rapti extollantur, in ſiniſtram lapſi demerguntur, & ſunt rurſus, qui, dum nimis ſe auferunt à ſiniſtra, ne torpidâ vocationis mollicie ſorbeantur, ex altera parte jactantiæ faſtu corrupti atque conſumpti in favillam fumumque vaneſcunt. *Aug. Ep.* 81.

4 Cæcos reddit cupiditas, avaritia & audacia. *Cic.* Avarus cœcus eſt. *Auguſt. de Doctr. Chr.* Auri cœcus amor. *Virg. Æ. 2.* Prædæ tam cæca cupido eſt. *Ovid. Met. 3.* Impius lucri furor. *Sen. Hippol.* Ὁ δ' πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακός, Τυφλοῖς, βλέπουσι δ' ἀλαζόσιν, πιθεῖ. *Inc.* Ὁ δὲ πλοῦτος τυφλὸν. Τυφλὸς δ' ἐς αὐτὸν βλέπουσιν δεικνύς. *Men.*

5 Tanti quantum habeas ſis. *Hor. Serm. lib. 1. Sat. 1.* Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet Quæſtio. *Juv. 3.* Πλοῦτος δ' πολλῶν δεσπόζουμ' ἐστὶν κακῶν. *Men.* Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille Clarus ſit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, & rex, Et quidquid volet. *Hor. 2. Serm. 3.* Τὸ μόνον δεσποτεῖν, καὶ δυσγένειαν, κἢ πρόσθε πονηρίαν, καὶ πᾶσιν, οἷς ἔδωκεν ἀνθρώποις κακοῖς, Τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι τὰ δ' ἄλλ' ἐλέγχειν. *Theog. ap. Stob.* —— ut quiſque Fortunâ utitur, Ita præcellet, atque proinde ſapere eum omnes dicimus. *Plaut. Pſeud.* Inſcitia veri cæcum agit. *Hor. 2. Serm 3.* Μόνον ἄρχειν βλέπουσι. *Anacr.* Sanctiſſima divitiarum Majeſtas. *Juv. 1.* Τὸν γὰρ κέκτησθαι πλοῦτον εἰς σωφρόνας ἄγῃ.

6 Φιλαργυρία πᾶν ἐστιν, ὅταν ἀπεὶς σκοπεῖν Τὰ δίκαια, τὰ κέρδη λῇ παντὸς δ' ἄλλου ἧς. *Diph.* Criminibus debent hortos, pomaria, menſas. *Juv.* Τὸ κέρδος ἡδύ, κἂν ὅπῃ ψεύσθαι δέῃ.

Sy liegen niet; dat's ſond: ſy ſeggen rond en klaer,
[1] Daer moet gewonnen zijn, God gev' op wie of waer.
[2] De Quiſtige zijn blind: ſy ſien maer door * het puylen
Van oogen rood en leep; en meenen wel te ſchuylen,
Waer? [3] onder 't ſchoone dack van openhertigheit,
En meenen, [4] wie daer meeſt kan ſpillen, met beſcheit,
Of onbeſcheit, is mild; en meenen, [5] 't grove teeren,
Is een' gewiſſe kunſt, die knechten maeckt tot Heeren;
[6] En ſien niet, dat het kleed des Heeren op den knecht
Juyſt als 't Goud-laken op den houten Leeman hecht;
En ſien niet: ja ſy ſien 't, maer door [7] den leſten helder,
(Want deſer blinden oogh werdt op den avont helder)
Dat die de maeltijdt geeft, de geck is van de feeſt,
En by de Wijſe heet een op-gegeten beeſt.
De Prachtige zijn blind: ſy ſien maer door fluweelen,
Die ondoorſichtbaer zijn; ſy kunnen 't lijf niet deelen
[8] Van 't uyterlick gewaed, [9] ſy keuren haer en ons
Naer zijd' en wollen webb: de tijck, en niet de dons,
Maeckt haer het bedde waerd; de lijſt, en niet de doecken,
De ſchoone ſchildery, de band, en niet de boecken,
Maeckt haer den ſchrijver goet; het huys, en niet de man;
De kapp, en niet het hoofd, is dat haer ket'len kan,
[10] De Machtige zijn blind: [11] ſy ſien maer door haer' krachten,
Die lomp en moedigh zijn, ſy pletten en verachten

1 Εἰ μὴ περδαίνοντα κακλῆδας κακόν. Rem facias; rem, Si poſſis rectè: ſi non, quocunque modo rem, *Hor.* 1. *Ep.* 4. Ὅταν πεφᾷς κέρδος, ὅτι ἐκνεῖν φρέατος.
Quis metus aut pudor eſt unquam properantis avari? *Juv.* 14.
Mercedem aut nummos, unde unde, extricat. *Hor.* 1. *Serm.* 3. Κακοῖς τὸ κέρδος τὸ δίκης ὑπέρτερον. *Eurip. Hypſ.*
2 Nunc age, luxuriam & Nomentanum accipe mecum, Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes. *Hor.* 2. *Ser.* 3. ſuperfluâ carne diſtenti. *Leg.* 1. 6. Quibus in ſolo vivendi cauſſa palato eſt. *Juv. Sat.* 11.
Stupet hic vitio, fibris increvit opimum
Pingue. *Perſ.* 3.
— rarum & memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusque magiſter. *Juv.* 2.
— Hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. *Perſ.* 6.
3 Fallit enim vitium ſpecie virtutis & umbrâ. *Juv. Sat.* 14.
4 Divitiarum & pecuniæ non alium fructum putant quam profuſionem. *Suet.*
5 Τὰς δ' ἰδίου δυσταυρώντας ἀλογίστως βίου. Καλῶς ἀκούειν ταχὺ ποιεῖ πᾶσι κακῶς. *Men.* Ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάσταγμα τοῦ βίου ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει. ἐν δὲ τοῖς μικροῖς δυσταυρώματον, πολλὰ ἀναλίσκει καμαρώνεται δὲ μέγα. *Ariſt. Eth. Nic.* 3. 6.
6 — beatus enim jam Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia. *Hor.* 1. *Ep.* 18.

7 — ad imum Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum. *Hor.* 1. *Ep.* 18.
8 — Purpura vendit Cauſidicum, vendunt amethyſtina. *Juv.* 7.
9 Mirantur opes & nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant. *Juv. Sat.* 14.
Quis unquam veſtimenta æſtimavit arculâ, nec bonum, nec malum gladium vagina facit. *Sen.* 14. *Ep.* 93. — οἱ δ' δύσδαίμονες Ἐν πᾶσι κλεινοὶ τῇ πρεπόντως βεβοτοῖς. *Eurip. Iphig.*
10 Neque enim ſolùm ipſa Fortuna cœca eſt, ſed eos etiam plerumque efficit cœcos, quos complexa eſt. Itaque illi efferuntur faſtidio ferè & contumaciâ: neque quicquam inſipiente fortunato intolerabilius fieri poteſt. *Cic. de Amic.* Felicitas in malo ingenio avaritiam, ſuperbiam, cæteraque occulta mala pateſacit. *Tacit.* 3.
11 Virtus & ſumma poteſtas Non coëunt. *Luc. De groote doen een jegelick verdriet aen.* Prov. 26. 10. Κακοὶ γὰρ οὐ πρέποντες ἀρχέτωσαν, *Æſchyl.* Quod non poteſt, vult poſſe, qui nimium poteſt. *Sen. Hippol.* Θεσπὺς ἦ δυνατός, ἢ λέγειν οἷός τ' ἀνὴρ Καὶ πολίτης γένηται νοῦν ὃν ἔχων. *Eurip.* Magnitudinem fortunæ ſuæ peccandi licentiâ metiuntur. *Vell. Pat.* Sine injuria potentiam levem atque inopem eſſe arbitrantur. *Cic.* Οὐ κρατοῦντα χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεών. Τὸν δύνοντα χρὴ σοφὸν πεύκειν. Πλοῦτος ἀλόγιστος πολεῖ. *Men.* Τὸ περιφανὲς πῦρ γένηθ' ἡλίαν τροφή. Ὅτε πλοῦτος ἐξώκειλε κεκτημένον. Εἰς ἔτεσον ἦθος ὡς ἐφ' ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν. *Id.*

All wat haer onder light: ſy trappen op dedeughd:
De klemm, den ondergangh der ſlechten is haer' vreughd:
[1] Sy knellen 't arme recht van Weduwen en Weeſen:
Is reden voor haer, ſy verduyv'lenſe met vreeſen;
Is d'onſchuld aen haer zy; ſy tredens' in de ſchuld;
Waer 't korte Recht haer' baet, ſy tergen d'ongeduld;
En wringenſe ſoo langh, ſoo langhſaem, dat ſy ſplijten,
En, moede pleitens, in den ſueren appel bijten:
Is ootmoed haer verſett, ſy loopens over 't hert,
[2] En noemen haer geluck 't ontgaen van meerder ſmert.
d'Eerſuchtige ſijn blind: ſy ſien maer door de duygen
Van haer' bekuypingen, onachtbaere getuygen
Van wel-geworven eer; [3] ſy draven vroegh en ſpae,
En geen ſtraet valt haer ſuer, mits dat ſy opwaerts gae.
[4] Sy hebben geen geſicht naer onderen; ſy ſterren
Geſtadigh Hemelwaerts: de laeghſte van de ſterren
Dunckt haer niet hoogh genoegh om by te willen ſtaen:
Sy gaven niet een duyt voor d'eere van de Maen,
Soo langh 't de Sonne wint in hooghde, glans en hitten:
[5] Waer Gods geſtoelte leegh, ſy ſochten 't te beſitten.
[6] Sy ſien de mis-maet niet van haer te kleinen lijf,
Om 't kleed te vullen van het wichtige bedrijf
Dat d'eer kan geven, die ſy blindelingh bejaegen;
Sy wegen niet hoe ſwaer de Kroonen zijn om draegen,
Haer luyſter, meenen ſy, paſt yeder even nett,
Die maer het hert en heeft dat hy'r 't hoofd onder ſett;
De plaetſe maeckt den Man: men kan al doende leeren,
En onbequaeme knechts zijn licht bequaeme Heeren.
't Gae met het Staets bewind ſoo 't God en Lot belieft belieft,
Mits haer' all-waerdigheit ten hooghſten zy gerieft.

In 't

1 Quaſi injuriam facere, id demum eſſet imperio uti. *Sal.* Malè vim ſuam poteſtas aliorum contumeliis experitur. *Plin. Sec. Ep. lib.* 8.

2 —— libertas pauperis hæc eſt,
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti. *Juv.*

3 Habet hoc vitium omnis ambitio; non reſpicit. *Sen.* Vetus ac pridem inſita mortalibus potentiæ cupido. *Tac. 2. Hiſt.* Natura mortalium avida eſt imperii, & præceps ad implendam animi cupidatem. *Sall. Jugur.* Τῶν ὕβρεις τε βίπτε σώφρεσιν κρεμὸν ἦπαρ. Ambitio non patitur quenquam in ea menſura honorum conquieſcere, quæ quondam ejus fuit impudens votum. Nemo agit de Tribunatu gratias: ſed queritur, quod non eſt ad Præturam uſque perductus, nec hæc grata eſt, ſi deeſt Conſulatus, ne hic quidem ſatiat, ſi unus eſt, ultra ſe cupiditas porrigit, & felicitatem ſuam non intelligit: quia non unde venerit, reſpicit, ſed quò tendat. *Sen. 2. de Ben. c. VI.*

4 —— animorum
Impulſu, & cœcâ magnâque cupidine duſti. *Juv.* 10.

5 Θεῶν ὃ δυνατὸς κάρτος ἁ φρὴ φέρει. *Eurip.*

6 *De weelde en ſtaet eenen Sot niet wel: hoe wel min eenen knecht te heerſchen over Vorſten.* Prov. 19. 10.
Ἀυπεῖ μὲ δὲλ& δοσπότ᾽ μεῖζον φρονῶν.

[1] In't ende draeyt haer't hoofd op die verheven klippen;
En dan voelt Phaëton den toom ſijn' hand ontſlippen,
Dan komt hy, [2] als gewipt, weer blindelingh ter neer,
[3] En't koſt hem blindelingh ſijn leven en ſijn' eer.
[4] Verliefde Li'en zijn blind: ſy ſien maer door haer' luſten,
Dat vuyle brillen zijn: al dat ſy geerne kuſten
Dunckt haer't bekoorelickſt van al dat Son beſchijnt;
[5] 't Vell-diepe rood en wit, dat met den dagh verdwijnt,
Eerbieden ſy niet min dan boter tot den bo'em toe;
[6] Daer gaen haer' tochten heen; ſy hebben der geen toom toe,
[7] Sy ſien geen' kreup'le knie, ſy ſien geen ſcheeve borſt,
Mits haer het hoofd-ſtuck met ſijn' aenhangh en ſijn' korſt,
Mits haer een toover-mond, mits haer twee oogen-ſtraelen
[8] De reden uyt den hoofd, 't hert uyt den boeſem haelen.
[9] Haer' domſte blindheit is; [10] ſy ſien dat noyt en was;
Een Vryer ſtaet en kijckt of't ſpoockte: O beeld van was,
[11] O, ſeght hy, warm Yvoor, murw Silver, vochte Kraelen!
[12] En die daer neffens ſtaen en na de waerheit taelen,
En vinden noch Koral, noch Silver, noch Yvoor;
Maer vleeſch als't haere, met bruyn ganſe-vel daer voor.
Dan deſe blindheit, ſchijnt, (men ſoud't haer ſchier benijden,)
[13] Geneeſt in eenen nacht, in't uyterſte verblijden,

1 Rarus enim fermè ſenſus communis in illa Fortuna. *Juv.* 8. quaſi iſta inter ſe contraria, bona fortuna, & mens bona. *Sen. Ep.* 94. Non enim ſolum ipſa Fortuna cæca eſt, ſed cos etiam plerumque efficit cæcos, quos complexa eſt. *Cic. Lal.* Βεροῖς τὰ μείζω τῶν μέσων πάντ' νόσος. *Eurip.* Oſtendat ex conſtitutione vulgi beatos, in iſto invidioſo faſtigio ſuo trementes & attonitos, longeque aliam de ſe opinionem habentes, quàm ab aliis habetur. Nam quæ aliis videntur excelſa, ipſis prærupta ſunt. Itaque exanimantur & trepidant, quoties deſpexerunt in illud magnitudinis ſuæ præceps. Cogitant enim varios caſus, & in ſublimi maximè lubricos: tunc appetita formidant. *Sen. Ep.* 94. Eſt qui ſtultus apparuit, poſtquam elevatus in ſublime eſt. *Eccleſ.* 30.32.

2 Ἐπαίρεται γὰρ μείζον ἵνα μείζον πέσῃ. *Men.* Summum ad gradum cum claritatis veneris, Conſiſtis ægrè, & quàm deſcendas, decides. *Labee.*

Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ.

3 Ὁ Ζεὺς πολασγὸς τῷ ἄγαν εὐτυχεροῦντι.

4 Quæ ſunt dicta in ſtultum: Caudex, ſtipes, aſinus, plumbeus, In illum nihil poteſt: exſuperat ejus ſtultitia hæc omnia. *Terent. Heaut.* 5. 1. —— τὸ ἐρᾶν δὴ πάντας ἀνθρώπους οἶς ἔοικε, τῷ τοῖς δὲ λόγος Καὶ τοῖς καλῶς ἔχουσιν. *Men.* hæc tibi Non abſtulit modo, ſed in amorem conjecit fortiùs. Quo te conſiliumque tuum atque mentem perdat funditus, Atque oculorum tibi præſtringit aciem. *Plaut. Merc.* 5. 3

5 —— Vultus ad noſtra incendia nati
Quique ſubeſt niveo lævis in ore rubor. *Ovid. Her.* 19.

6 Τοῖσδε γὰρ εἰλόπτερος ἔρως, ὑπὸ κραδίῃ ἐλυθεὶς Πολλὼ κατ' ἀχλὺν ὄμματων ἔχουσι, Κλίψας ἐν ηπείρων ἀπάλας φρένας. *Archit.*

7 —— mens omnis aberrat,
In vultus, quos finxit amor. *Claud. de nupt. Hon.*

8 —— miſero quod omnes Eripit ſenſus mihi. Nam ſimul te, Lesbia, adſpexi, nihil eſt ſuper mi, Quod loquar amens. —— gemina teguntur lumina nocte. *Catul.*

9 Τυφλὸν γὰρ τὸ φιλεῖν τε φιλεῖσθαι τε. *Plut.*

10 Ἐν δυσὶν πέλα βλέπεσθαι.

11 —— non labra roſæ, non colla pruinæ,
Non crines æquant violæ, non lumina flammæ. *Claud. de Nupt. Hon.*

12 —— Velut ægri ſomnia, vanæ Finguntur ſpecies. *Juv.*

13 Nempe oculos nox una dedit. *Ego in Sat. Miſog.*

In 't doncker krijgen ſy haer' oogen weder op,
En 't hert toe; [1] en de Bruyd werdt een' verſleten popp,
Die kinderen van niews vertoyen en verhullen,
Maer met den yver noyt dies' in des Kramers prullen
Voor de volmaecktheit der volmaecktheden aenſagh,
Eer 't kermis-capital daer voor verſutſelt lagh.
[2] De Nijdige zijn blind: ſy ſien maer door de hoecken
Van 't een en 't ander oogh, [3] die beide ſtaen en ſoecken
Op zy en achter om, waer 't yemand beter gaet:
[4] Soo ſiens' haer ſelven ſcheel en bleeck op hoeck en ſtraet:
[5] En, vindenſe voor-wind in yemands ronde zeilen,
Sy leſen uyt haer Boeck de minſte ſijner feilen,
[6] (Want ſy en hebben geen') en roepen, 't kan niet ſtaen,
De wind moet keeren, daer, daer is hy ſchuldigh aen;
[7] En vindens' yemand wel geſtegen langhs de trappen
Van vrome moeylickheit, ſy trachten met beklappen
De lagen van 't gebouw te ſloopen tot den grond,
[8] Tot dat s'hem wederom gevelt ſien, daer hy ſtond
Eer God den arm uytſtack en hielp hem boven water:
[9] En gaet haer gevel op een' halven ſomer laeter
Dan die van 's buermans huys, ſijn hard-ſteen en ſijn' kalck
Sijn ſand light in haer' wegh, ſijn' ſplinter is een balck,
Een balck in haer quaed oogh; en, konnen ſy wat werren,
Sy weten op een' drop ſijn' arbeit te verſperren;

En,

1 Eripitur perſona, manet res. *Juv.*

2 *Gedenckt dat een nijdigh oogh een quaet dingh is. Iſſer yet geſchapen booſer dan ſulcken ooge?* Eccleſ. 3. 1.

Ὢ τῆς μεγίστης τῶν φθόνου πομπείας!

3 Ὁ φθονερὸς αὑτῷ πολέμιος καθίσταται. Αὐθαιρέτους γὰρ συνέχεται λύπας ἀεί. *Men.*

4 Ὁ φθόνος δεῖ κἂν τυχὸν, ἔχῃ δ' ἃ καλὸν ἐν ἄλλῳ, Τὴν γὰρ εὐτυχοῦν ὄμματα καὶ κεκάθικεν. *Incert.* Ægris oculis alienam felicitatem intuentur. *Tac. 2. Hiſt.* Invidus alterius rebus macreſcit opimis. *Hor.*

Obliquo livore macet, fœtuſque veneno
Æſtuat, atque aliena oculis bona limat acutis. *Ang. Pol. Ruſt.*

5 Πρὸς γὰρ τὸν ἔχοντ' ὁ φθόνος ἕρπει. *Soph.*

—— etſi adeo omnes
Diteſcant orti pejoribus, uſque recuſem
Curvus ob id minui ſenio. *Perſ. 6.* Μὴ φθονεῖ τοῖς δυστυχοῦσι, μὴ ἀναίσθητος εἶναι κακός. Ὅλως τ' ὁ τοῖς ἔχουσι τἀγαθὰ φθονῶν.

6 Ἀγαθοῦ ἦ τὸ κακοῦ ἐπιμὴ ἐσ' ἐτέρους ἰδεῖν, Αὐτοὶ δ' ὅταν πειθώμεθ' ἁμαρτάνομεν. *Men. ap. Stob.*

—— quid tu? Nullane habes vitia? immo alia, haud fortaſſe minora. *Hor. 1. Serm. 3.* —— Eheu, Quam temerè in noſmet legem ſancimus iniquam. *Ibid.* Non ſoles reſpicere cum dicas injuſtè alteri? *Plaut. Pſeud. 2. 2.* Φθονοῦσιν αὐτοῖς χεῖρες πεπόνθασι. *Eurip.*

7 Εἰς τὰ πάσματα δ' ὁ φθόνος πηδᾷν φιλεῖ. *Ib.*

Quoſdam præcipitat ſubjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque inſignis honorum
Pagina. *Juv. 10.*

—— Opportunus iniqui
Judicio vulgi, aut celſa conſpectus in arce
Degeneri patet invidiæ. *Arg. Pol. Ruſt.*

8 Τὸν δύτυχῆ μισεῖ τις, ὃν θεὸς φιλεῖ. *Pallad. ap. Stob.* Hi ſunt invidiæ nimirum, Regulæ, mores. *Mart.* Nec ſibi felix pauper habetur, Niſi felices cecidiſſe videt. *Sen. Herc. Oet.* Invidentiam dicunt eſſe ægritudinem ſuſceptam propter alterius res ſecundas, quæ nihil noceant invidenti. *Cicero. Tuſc. quæſt. 4.*

9 Feſtinanti ſemper locupletior obſtat. *Hor. 1. Serm. 1.* Inſitum naturâ mortalibus, recentem aliorum felicitatem ægris oculis introſpicere. *Tac. hiſtor. 2.*

Nihil denique tam vile, tam vulgare eſt, cujus participes malignis æmulationis ſtimulis vacent. *Claud. Mamert. Genethl. Maxim. Aug.*

[1] En, waſcht ſijn Koren dichtſt, en draeght ſijn Wijngaerd beſt,
[2] Sy ſchreewen, hy en quam niet eerlick aen de meſt.
Sy taſten blindelingh in Gods geheimeniſſen,
En leeren, [3] ſpoedigh rijck is ondeughd, ſonder miſſen.
[4] In 't ende ſietſe God, en ſlaetſe voor de kunſt,
Met haer', met ſijne, met een yeders weder-gunſt.
[5] De Toornige zijn blind, daer hoev' ick geen bewijs toe;
[6] De Wijnige zijn blind, daer zijn wy bey te wijs toe;
De kinderen verſtaen 't, en thoonter my een' voll,
Die door de druyven kijckt, ick thooner u een' doll.
De Vrolicke zijn blind: ſy ſien maer door het blincken
Van tegenwoordigheit, als li'en die overdrincken,
En ſpringen met den wijn die in haer' glaſen leeft,
En ſien niet dat de giſt, die aen den bodem kleeft,
De leſte toogh ſal zijn, en mogelick den naeſten:
[7] Sy ſien niet hoe dat vreughd en rouw den and'ren naeſten,
En vallen ongereet en blindelingh, als 't komt
Dat de bedrieghlickheit der dingen ſich ontmomt.
De Treurige ſijn blind: [8] ſy ſien maer door haer' traenen.
't Is ſoo, het voll gemoed ontlaſt ſich door die kraenen;
[9] Maer door die bobbelen ſwelt aller dingen ſchijn,
En 't werden wijde, dat maer enge wonden zijn.
[10] En, ſlaender winden toe, ſy ſuchtenſe tot baeren:
Soo datſe door den ſtorm wel, waer ſy geerne waeren,
Maer niet en ſien, waer langhs: [11] haer predick' Maeghd of Man,
Sy ſien niet hoe het weer klaer weder werden kan.
[12] De Beſige zijn blind: ſy ſien maer door de ſcheuren
Van haer' al-doenlickheit: ſy ſien geen' tijd van treuren,

Sy

1 Quamvis multum poſſideas, tamen quia aliquis plus habet, tanto tibi videberis deficere, quanto vinceris. *Sen.* 18. *Ep.* 105. — Angulus ille Vicini noſtri quia pinguior. *Perſ.* 6. Quodque aliena capella gerat diſtentius uber Tabeſcunt. *Hor.* 1. *Ser.* 1.

2 — Virtutes ipſas divertimus atque Sincerum cupimus vas incruſtare. *Hor.* 1. *Serm.* 3. Γλῶσσα γὰρ ἀνθρώπων φιλοκέρμων. *Muſ.* Χρησὲ παρ' ἀνδρὸς μυθὲν ὑπανδὴ κακὸν. *Incert.*

3 Οὐδεὶς ἐπλάτυνε ταχέως δίκαιος ὢν. *Men.* Novi ego hoc ſeculum, moribus quibus ſit: Malus bonum malum eſſe vult, ut ſit ſui ſimilis. *Plaut. Trin.* 2. 2.

4 Culpam pœna premit comes. *Hor.* 4. *carm.* 5. Οὐ δεινὰ, τὰ τὴν δεινὰ τὸς εἰργασμένες.

5 Ὀργὴ παρελογισμός ποτ' ἐδεὶς φάνεται. Λυπὴ κρατεῖ ὡ. ἰὼ γὰ μικρὸν παρεμβάν, Κατύφλεί τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρ. *Men.*

6 Ἀνθρώπων ἀκρήτω ἀμφιδυώντες ἐπωπεί — πᾶς γὰρ οἰνωθεὶς ἀνὴρ Ἥσσων μὲν ἑαυτὸν ὀργῆς ἔῃ, τὰ δ' ἐς κακὸς. *Soph.* Τὸ πρὶν ἐὼν σώφρεσον, τότε νήπιος. *Theogn.* Ἡ πάροινος ὢν, Ἡ νῦ μεμηνώς. *Schet. ap. Stob.*

7 Ὅσῳ δ' τοῖς πολλοῖσιν ἀνθρώποις ἐγὼ. Τίκτουσιν ὕβριν τλὼ παρόινος δύπρεξία. *Eurip. Hippol.* Φεῦ τὰ τ' δύσμαινόντων ὡς τάχα τρέπει Θεὸς! *Id. Med.* Τὰ μεγάλα δόξαν τ' τύχης ἐχθρὸν φθόνον. Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν ἐκ αὐγὴ ἐων πυρεῖ. *Inc.*

8 Per lachrymas ſpectant. *Ovid. Her.* 6.

9 Ἀγαθὸ γὰ ἡ λύπη καθ' αὑτὴς ἀναπλάσαι. Ἀτυχῶς ἀναπλάσα τ' ἀληθείας κακῆ. *Phil. ap. Stob.*

10 His ſe ſtimulis dolor ipſe laceſſit. *Lucr.*
— Flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe viri nec vulnere major. *Juv.*

11 Λύπη μανίας ὁμότοιχος εἶναί μοι δοκεῖ. *Antiph. ap. Stob.*

12 Ὁ πλείστα πρήσσων πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν. *Eurip.* Omnia non properanti clara certaque ſunt; feſtinatio improvida eſt & cæca. *Liv.* 22.

Sy hebben 's geen voor vreughd: [1] haer doel-wit is Profijt
En eer, ſoo verr't de loop van 't ſoete voordeel lijdt.
[2] Sy jagen dat profijt met [3] blindelingen yver;
En vraeghtm' haer na [4] vermaeck; dat 's dat de borſe ſtyver,
De Kaſſe nauwer werdt, de Schuere voll gewaſch,
De Korven te benauwt voor Honigh en voor Waſch,
De Kelder voor niew natt: maer Bos en Kas zijn blinden
Die nimmer dagh en ſien; jae konnen 't licht niet vinden,
Al klopt de nood aen 't flot. 't Is wonder, altijt geld
Te ſchrapen, nemmermeer te proeven wat het geldt.
[5] De Luye Li'en zijn blind: ſy ſien door taeye lichten,
Die opgaen even als Blaes-balcken met gewichten
Die 't Orgel ſpreken doen. Haer' keers ſtaet ongeſnutt;
Haer' ſinnen wentelen in 't bedd' of in den dutt:
In 't bedde gins en weer als deuren op haer' duymen:
Sy lacchen met het volck dat hoed of helm met pluymen
Haen-ſteertelick verçiert: doo' veeren liggen beſt,
En zijn der lenden over-over-lieve neſt.
Soo denckens' in haer hert: 't is wonder dat ſy 't dencken;
En niet en vreeſen ſich al denckende te krencken;
Want dencken is een laſt van ſinnen, en haer grouwt
Van alle beſigheit, die hert of huyt verouwt.
Denckt hoe haer 't ſpreken luſt, hoe 't ſtaen, en gaen: te weten,
Dat is de Wereld met een' paſſer over-meten,
Een' Ploegers ſlaverny: maer, Koetſen, lieve vond,
Ghy zijt een ſoet verſett: daer gaen de wielen rond,
Daer ſit mijn luye blind'; [6] en ſiet niet dat ſijn' leden
De leden niet en zijn die dat behulp met reden
En ſonder ſchaemte voeg', en datter neffens gaen,
Die 't beter paſſen ſou te ſitten als te ſtaen.

Dat

1 —Locum virtutis deſerunt, qui Semper in augenda feſtinat & obruitur re. *Hor.* 1. *Ep.* 16.

2 — Πλεῖστον πάντοθεν θηρεύμενοι. Σύμμικτα μὲν δίκαια, κ) δίκαι ὁμοῦ. *Eurip.*

3 Ἐπίσταται γὰρ τὸ φρονεῖν τὸ καμβάνειν. *Antiph. ap. Stob.*

4 Nimirum quia non bene norunt quæ ſit habendi Finis & omnino quoad creſcat vera voluptas. *Lucr.* 5. Amas pecuniam, ô cœce, quam nunquam videbis; cœcus poſſides, cœcus moriturus es. *Auguſt. de Doctr. Chriſt.*

Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cœci propter patrimonia vivunt. *Juv. Sat.* 12.
Tam deeſt avaro quod habet, quàm quod non habet. *Sen.* 7 *Contr.* 3. Πλεῖστον μὲν πλεῖστ' ἔχεις, ψυχὴ δ' πένητος. *Pallad ap Stob.* Ἐγὼ μὲν ἂ πολὺ πλεῖστον ὄλβον κεκτῆσθαι, Φύλακα δ' μᾶλλον χεμαιτέπην βιβαίμονα. *Eurip Ant.* Οὐ πόποι ἐξεστε πλεῖστα σφόδρα. Ἄνθρωπον, ὃς πλουτοῦντα μηδὲν ἀνήδ. *Antiph.*

Sed quò divitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubiè, cum ſit manifeſta phreneſis,
Ut locuples moriaris egenti vivere fato? *Juv.* 14.
Divitiarum nomen invalit occupata paupertas. *Sen. Ep.* 119.

5 Qui vigilans ſtertit. —Mortua cui vita eſt prope jam vivo atque videnti. *Lucr.* Nimis homo nihil eſt qui piget eſt, Nimiſque id genus odi ego malè. *Plaut. Rud.* Mihi enim, qui nihil agit, eſſe omnino non videtur. *Cic. de nat. Deor.* 2. —Letho junxere ſoporem. *Claud. in Eutrop.* 2.

6 Geſtatio neſcio an & contra naturam ſit; quæ pedes dedit, ut per nos ambularemus *Sen Ep* 55.

Dat kan luy-leckerny ; Sy blindt verſtant en oogen,
En maeckt ſich meeſter bey van reden en medoogen:
't En is de ſlechtſte ſlagh van alle blindheit niet,
Daer yemant wat hy ſiet moet-willens niet en ſiet.
De Schilders (dit gaet hoog,) de Schilders, PARTHENINE,
(Noch zijn ſe van 't geſlacht dat ick eerbiedigh diene)
De Schilders heet ick blind, en, ſoo m'er wel op lett,
't Zijn Scheppers meeſtendeel: ſy ſien maer door 't palett,
En bouwen een' Natuer, die vriendlick is van weſen,
En ſoet en aengenaem: maer meentghy daer te leſen
Hoe Groote-Moer Natuer haer eigen weſen ſtaet?
't Is verre van den wegh. Een' ſteegh is oock een' ſtraet,
Een' hutt is oock een huys, en ſtruycken zijn oock boomen,
Maer ſteegh en hutt en ſtruyck zijn ſchaduwen en droomen
By ſtraet en huys en boom: daer hoort veel goedheits toe
Om Gods en Menſchen werck te keuren met gemoe
Voor even en gelijck. Wat wilm' ons meenen leeren?
[1] Twee droppen zijn niet eens, twee eyeren, twee peeren,
[2] Twee aengeſichten min: de trotſte mogentheit
Van d'eerſte Schepper blijckt in 't eewigh onderſcheit
Van all dat was en is en werden ſal naer deſen;
En is 't laet-duncken van een Menſch ſoo hoogh gereſen,
Dat Menſchen konnen, daer toe God, in allen ſchijn,
Niet Kunſtenaers genoegh, niet Scheppers wilde zijn?
[3] Siet hoe verr 't ſoete volck in deſe blindheit dwaelen:
Gaet met haer wandelen door boom en bergh en daelen,
[4] Dat's, ſeggens', een geſicht dat Schilderachtigh ſtaet.
'k Kan 't niet onſchuldigen, 't is derteltjes gepraett:
My dunckt ſy ſeggen, God maeckt kunſtige Copijen
Van ons oorſpronckelick, en mach ſich wel verblijen
In 't meeſterlick patroon, al waer 't van onſe hand,
't En kon niet ſchooner zijn, in Zee en Locht en Land.
Gaet met die Scheppers t'huys, en leent ſe 't ſtrackſte weſen,
't Langhmoedighſte geduld, om door en door te leſen
Hoe God uw aenſicht ſchiep: Als 't langh gemartelt is,
Daer ſtaetghy in 't paneel: maer, in een woord, 't is mis:

1 Οὐκ ὀρθὸν ἐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.

2 Quid inter ipſos homines, nonne & ſimillimis formis diſpares mores, & moribus figura diſſimilis? *Cic. l. 1 de Nat. Deor.*

3 Multa vident pictores in umbris & eminentia, quæ nos non videmus. *Cic. 4. Acad.*

4 Ἡ γεωμετρικὴ ὅλως ἡ μιμητικὴ πόῤῥω μὲν ἀληθείας ἔστι τῶν αὐτῆς ἕργων ἀπαίζειν, πόῤῥω δ' ἀφρονήσεως ὄντι τοῦ ἐν ἡμῖν θρεπομιλεῖτε ἡ ἐταίρᾳ ἡ φίλη ὄζη, ἐπ' ὠφελεῖ γ' οὐκ ἐπὶ ἀληθείᾳ. *Plat. Dial. 10. de Rep.*

Sy Scheppen u een Yet, een' Bloed-verwant, een' Broeder:
Maer ghy en ſtaet 'er niet. de Dochter is maer Moeder,
De Vader is maer Soon. En, ſoeckt ghy meer bewijs,
Komt tot de tweede proef: daer 's 't weer een' ander' wijz,
Een ander Bloed-verwant, een niewe Nicht geboren,
En ghy in twijffelingh wie wijſſelickſt verkoren.
Siet nu de Menſchen in haer' oogeloosheit aen,
Of 't volck is om Gods doen of miſdoen aen te ſlaen.
[1] De Moedige zijn blind: ſy ſien maer door het blaecken
Van haer ontſteken hert: De ſlagen die haer raecken;
[2] Het ſterven dat haer dreight, de leemt, die arger is,
En voor langh ſterven ſtreckt, ſien beid' haer' oogen mis.
't Zijn blinden die men hoeft, en niet en kan ontbeeren,
[3] Vijf-ſtuyvers-blinden 's daeghs, om vyand af te weeren,
Om vrienden voor te ſtaen, en ſy gaen op het merck
Van Eer en Onderhout ſtantvaſtelick te werck:
Dat 's redelick geſien: [4] maer kan men moedigh noemen
Dat voort moet? Als de ſpuyt het water over bloemen
Of over webben drijft, is d'eer van het geweld
In 't water, of alleen van acht'ren in die 't knelt?
De Moedige gaet aen gelijck een nucht're Tijger:
Ja, maer van achteren maeckt yet den ſtouten krijger,
Den [5] Honger en de Eer. Den Honger is niet waerd
Te melden: 't is geen man die 't niet en is van aert,
Maer om niet doot te zijn: in d'Eere will yet blaecken,
Dat ſchijn heeft van een' man recht tot een' man te maecken.
Jae ſchijn, maer Eer, en [6] vrees van Oneer zijn ſoo nauw
Uyt een te keuren, als het lichaem en de ſchaeuw.
Siet door den moyen miſt van 't ingebroken ſchijn-ſtout;
Ghy vindt die vreeſe, die den Jager op het Swijn ſtout,

Den

1 —— Cæco præceps audacia vultu. *Claud. in Ruf.* 1. Φεῦ τ' ἀνοίας, ὡς ἀπαλόν τον θρέμμα.

2 —— Quos ille timorum
Maximus haud urget lethi metus: inde ruendi
In ferrum mens prona, vitis animæque capaces
Mortis. *Lucan.* 1.

Hæc gens hominum fertur rapidis Obvia fatis, incerta ſui, Stygias ultro quærimus undas. Nimium Alcide, pectore forti Properas mœſtos viſere Manes. *Sen. Herc. Fur.* —— Cupiuntque ſuum reperire periclum. *Ovid. Met.* 8. Cœca ambitione & in gladios ruente. *Sen.* 7. *Benef.* 26.

3 —— Mercedibus emptæ Ac viles animæ. *Petron.* Scire ſat eſt quantâ fuerint mercede nocentes. *Luc.* Quanti ſua funera vendant. *Juv.* —— Caput in mortem vendunt. *Man.*

4 Τὰ πολλ' ἀνάγκη δ' ἀφέρῃ τιμήματα. Η' ὃ ἀνάγκη κὴν δανὸν πρὸς κέρδος ἐγείρῃ.

5 Οσία δ' ἀνάγκη πολεμικωτάτη θεός. Δεῖ δ' ὃ δὶ ἀνάγκην ἀνδρεῖον εἶ δ' ἀλλ' ἔστι καλόν. *Ib.* Τίς δ' ἔρχεται θανάτῳ μᾶζον φόβῳ, ὦ φίλτατε, Ο'ς ἕνεκα τ' ζῆν ἵεται δυσθανέμῳ. *Antiph. ap. Stob.* Mortis timor etiam inertiſſimos excitavit in prælium. *Sen. de Ir.* 1. 13. Οὕτω γε, κἂν οἱ ὄνοι ἀνδρεῖοι εἶεν πειρῶντες. *Ariſt. Eth. Nic.* 3. 11. Deſperatione in audaciam accinguntur. *Tac.* 3. *Hiſt.* Ignaviam quoque neceſſitas acuit. *Curt.* 5. Graviſſimi ſunt morſus irritatæ neceſſitatis *Porc. Lat. in Declam.*

6 Τὸ γὰρ σφαλῶν δεινόν. αἰσχύνη δ' ἔχει. *Eurip. Herc.* Verecundia dum prohibet fugere, facit eſſe victorem. *Veg.* 1. 7. Nonne mori ſatiùs quàm vitæ ferre pudorem? *Claud.*

Den meeſten krijger op de wall en tegen 't lood.
[1] Kort om, de pijnbanck werdt ontweken door de Dood:
Dat 's alſoo ſcherpen dwang als honger. Laet dat loopen;
Daer komt een' derde toe, die bloed uyt-geeft met ſtoopen:
[2] De moedige werdt gram; ſijn bloed koockt in ſijn lijf,
Sijn' galle braeckt, ſijn hert maeckt alle ad'ren ſtijf;
[3] Nu is hy bloed-blind, nu en ſiet hy noch de reden,
Waerom hy oorloght, noch 't perijckel ſijner leden;
Nu gaet hy als een Leeuw die rood ſiet; nu is 't uyt
Met Menſchen-moedigheit; en furie voert de Schuyt,
't Peerd en de Schipper holt. [4] Noch ſtaens' haer en verwond'ren,
Veel' blinden die het ſien, als die het hooren dond'ren,
En weten d'oorſaeck niet van 't vierige gedreun:
Maer die het ſiende ſien, en vechten even deun,
[5] Doch met beſcheidenheit, en koel, [6] en wel gedreven
Van yver voor Gods ſaeck, daer tegen lit en leven
Soo ruſtigh werdt gewaeght als hoy en ſtroy voor Goud,
Die ſeggen, [7] deſe Leeuw is herſſeloos, en ſtout,
Om dat hy 't niet en weet, en 't is een beeſt met eeren;
Maer 't is geen moedigh man; hy kan ſlaen en verſeeren,
Maer vechten kan hy niet. Soo veel ſcheelt Toorn, en Maet,
[8] Dat des' beſcheidene, [9] die blinde ſlagen ſlaet.

1 Οὐχ ὅτι καλὸν, ὑπομένειν, ἀλλὰ φεύγειν κακόν. *Ar. Eth. Nic.* 3. 11.

2 — & accenſæ non fortiter imperat iræ. *Ovid. Met.* 9.
— Maternis ſævus in armis
Æneas acuit Martem & ſe ſuſcitat irâ. *Virg. Æneid.* 12.

3 Η' ἡ φρενοπλὴξ ἰσχύειν σοι φαίνεται; Ira in adjutorium virtutis non venit, ſed in vicem. *Sen. 1. de Ir.* 13.
— notum quid cæde calentibus armis,
Quantum iræ liceat, motuſque quid audeat enſis. *Sil.* 1.
— χόλος δέ τε ἡ τὰ κελεύει. *Il.* v.
Actior ad pugnam redit, & vim ſuſcitat irâ. *Virg. Æn.* 5.
— & rabie jecur incendente feruntur
Præcipites ut ſaxa jugis prærupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. *Juv.* 7.
Vide, ne fortitudo minimè ſit rabioſa, ſitque iracundia tota levitatis: neque enim eſt illa fortitudo, quæ rationis expers eſt. *Cic. Tuſc. qu.* 4.

4 Primi in omnibus prælliis oculi vincuntur. *Veg.* 3. 26.
Τὸ δ' ἐμπλήκτους ὀξύ, ἀνδρὸς μοῖρα πορσυνέειν. *Thuc. lib.* 3.

5 Πρὸς σοφίᾳ μὲν ἔχειν τολμᾶν, μᾶλλα σὺμφορόν ὄζει. *Even. ap. Stob.*

6 Contemnendæ ſunt humanæ res: negligenda mors eſt: patibiles & dolores, & labores putandi. Hæc cum conſtituta ſint judicio atque ſententiâ, tum eſt robuſta illa & ſtabilis fortitudo: niſi fortè quæ vehementer, acriter, animoſè fiunt, iracundè fieri ſuſpicamur. *Cicer. Tuſc. qu.* 4. Ὁ μὲν οὖν ἀνδρεῖος ἃ δεῖ, καὶ ὡς δεῖ καὶ ἡνίκα, ὑπομένων καὶ φοβούμενος, καὶ ὡς δεῖ καὶ ἐπὶ. *Arist. Eth. Nic.* 3. 10. Sunt & belli, ſicut pacis jura: juſtèque ea, non minùs quam fortiter debet gerere. *Liv.* 5.
Cauſa jubet ſuperos melior ſperare ſecundos. *Lucan.* 7.
Frangit & attollit vires in milite cauſa
Quæ niſi juſta ſubeſt excutit arma pudor. *Prop.* 4. *Eleg.* 6.
— pulchrumque mori ſuccurrit in armis. *Virg.* Id ſolum refert, noviſſimum ſpiritum per ludibrium & contumelias effundant, an per virtutem. *Tac.* 3. *Hiſt.* — τὸλμᾳ μὲν ἰσικὼς Θυμὸν ἐρεθεμέλῃν θηρὸς λεόντων. *Pind. Iſth.*

7 Iſto modo dic & phrenefin atque inſaniam viribus neceſſariam; quia ſæpe validiorem furor reddit. *Sen.* 16. Nemo iraſcendo fit fortior, niſi qui fortis ſine ira non fuiſſet. *Id.*
Et canibus blandis rabies venit. *Vir.* 3. *Georg.*
— Minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentes. *Juv.* 7.
Καὶ ἃ θυμὸν ἔδωκε καὶ ἀνδρείαν ὑπεφέρεσκεν. ἀνδρεῖοι γὰρ ἔφ' ὁκοῖσι ἡ οἱ λοιποὶ θυμὸν ὤασαν καὶ θηρία ὅτι σὺν τοῖσιν τοιούτοισι, φερέμβιοι, ἢ οὐ ἡ οἱ ἀνδρεῖοι θυμεσθεῖς. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν τοιούτων, μᾶλλον μὲν ἀνδρεῖοι δέ. ἐ γὰρ λοιπὸ τὸ καλὸν, ἀλλ' ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ λοιπὸ τὸ παθος. *Arist. Eth. Nic.* 3. 31. quid igitur huc adhibetis iram? an fortitudo, niſi inſanire cœperit, impetus ſuos non habet? *Cic. Tuſc. qu.*

8 Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν ἔχει. Furor iraque mentem præcipitant. *Virg. Æneid.* 2. — acri potior prudentia dextrâ. *Val. Flac.* 14. *Argon.* Πεφιτεικὲ γὰρ μᾶλλον ἡ θρασύτης ἢ θυμὸς ἄλογος ἔπ ἢ ἡ κενοδοξία ἢ τύφος. *Polyb.* 3.

9 — male cuncta miniſtrat Impetus. *Lucan.* Temere in acie verſari & manu cum hoſte conſligere, immane quiddam & belluarum ſimile eſt. *Cic. de Offic.*

Nu, 't ſtrijden heeft een end; daer is veel eers bevochten:
Maet en Toorn heeft verricht all wat ſy beide moghten:
De Peck-ton gaet aen brand, de Vier-pijl en de Klock,
De Dichters mengen lof en eer met ernſt en jock:
Eer is de beſte buyt; dat geef ick bey gewonnen;
Wie deelt dien beſten buyt? Sy die de Webbe ſponnen,
En komen kreupel t'huys, of krijgen voor haer' ſerck
Het bloedigh aerdrijck? Neen. de [1] Reeders van het werck,
De Hoofden van de ſaeck, de Leids-luy van de ſchaeren
Gaen met de Croonen door. wie meent ghy dat ſy waren
Die Alexanders deughd verhieven tot den throon,
Die Ceſars booſen will voll voerden? blinde doòn,
Blind voor vijf ſtuyvers 's daeghs; hoe hieten die Soldaten?
Geen' ſchrijvers hebben 't oyt, mijns wetens, nae gelaten:
[2] Wat duncktu, PARTHENIN, is yemand dichter blind,
Dan die ſich ſelfs verlieſt en voor een ander wint?
[3] Hoe is 't? zijn 't bloode dan, zijn 't bloode lien die wel ſien,
Die daer voorſichtelick na 't bergen van haer vell ſien?
Noch blinder; [4] bloode li'en zijn blinde li'en voor all,
Sy ſien maer door een oogh dat midden door den ball
Het vreeſe-vlies bedwelmt: [5] ſy ſien geen blad bewegen,
Sy meenen, 't is een lood; ſy ſien geen' blooten degen,
Sy'n voelen hem in 't hert; ſy ſien geen kruyd aen gaen,
Sy'n dencken, 't yſer komt recht op haer leven aen;
Sy bucken voor een' vliegh, ſy ſchricken voor een' vogel,
En, of het duycken waer een' borſtweer voor een kogel,
Sy ſtruyck'len ongequetſt in 't vlacke veld; in 't end,
Sy deinſen blindelingh, en die 't dan tijdighſt wendt,
En met de hielen ſchermt, en op den rugg laet waeyen,
[6] Siet ſcherper in den wind dan die het voor-hoofd draeyen
Van daer de blixem komt, en ſien niet dat de man
Die naer ſijn' vyand ſiet, kan dat ſijn vyand kan,

Kan

1 Νίκης σφετερὸς ἢ δίκησιν ἀργυτας. Illud quidem ingens fama, hoc nulla circumfert. *Plin. Sec. ep. l.* 3.

2 Ὦ κενὲ καμάτοιο, καὶ ἀπρήκτε πολέμοιο. *Pantel. ap. Stob.* Ἐγὼ δ' ἴῃ τιμὴ, ἢ ἔβ' κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός.

3 Ποτερα βλέδδ δῆτα χρησιμώτερον Σωστὸν ἄπτυμον, ἢ βραχιώνε κάμαδη; *Eurip. Oedip.*

4 Timor abſtulit omnem ſenſum animumque. *Ovid. Met.* 14. Eſt genus unum Stultitiæ nihilum metuenda timentis. *Hor.* 2. *Serm.* 3. Nunquam fidele conſilium datus timor. *Senec.* 7. *Benef.* 26.

5 Κἄπαυτα γάρ τι τῷ φοβεμβίῳ ψοφεῖ. *Soph. Aja.*
Hi ſunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure Cœli. *Juv.* 13.
—— veluti pueri trepidant, atque omnia cœcis
In tenebris metuunt. *Lucr.* 2.

6 Οὔτε δεινὸς τότε πῶς καὶ κρίτης γίγνοιμ' ἂν ὅς μόνον τὴν κεφαλὴν τ' φυχῆς. *Lucian. Tim.*

Kan winnen en verſlaen, en [1] dat begin van loopen
(Sett Schand en Eer op zy) het end is van haer hopen,
En dat een man die wijckt ſijn lijf ten beſten geeft,
En 't leven, ſoo hy 't berght, verblindt van ſchaemte leeft.
[2] De Jonge Li'en zijn blind, ('k wil van geen' Liefde ſpreken:
Wy waren oock eens jongh: maer onder die gebreken
En lagen wy noyt ſieck) de Jonge Li'en zijn blind
Van [3] eigen waen in 't geen een yeder 't ſoetſte vindt.
't Licht van de niewe Wer'ld ſlaet flick'righ in haer' oogen;
Sy vrijen 't als de mugg; [4] het redelick medoogen
Der ouden, die ſe ſien verſengen aen de vlam,
En komt haer niet te baet; [5] haer onderwijs is lam,
Haer' reden is bequijlt, ſy hebben ſe vergeten,
De rechte levens konſt, (die deſe beter weten)
[6] Haer woord is tandeloos, ſy ſuffen onder 't pack
Van grijſe jaeren, ſy zijn luſteloos en ſwack,
Sy mogen in de jeughd, die luſtigh is van krachten,
Geen vrolick weſen ſien, ſy ſtraffen en verachten
All wat haer niet en ſmaeckt: [7] de minſte vreughd is ſond:
[8] Sy dencken niet hoe groen wel eer haer herte ſtond;
Haer' oogen zijn ſoo ſwack, ſy ſien door lange dagen
Het groene wambas niet, dat Groote-vaer gedragen
En langh verſleten heeft: [9] maer jonge Li'en zijn kloeck;
Sy kijcken ſonder brill in 's Werelds groote boeck,
En leſen 't luſtigh door; en vinden ſy daer bladen
Met inckt van ſwaerigheit en kommer overladen,
Sy gaen niet door de ſloot, ſy ſpringens' over heen,
[10] En maecken witt van ſwart, en ſmelten Jae tot Neen:

1 Ὁ γὰρ θάνατος ἔρχεται ἢ φυγόμαχον. Ἐπὶ τοῖς πολέμων φεύγουσι καὶ θάνατον, οἱ δὲ φεύγουσι, καὶ φεύγοντές τε πίπτουσιν, ὑπερ οἱ ἑστῶτες, καταφρονήσαντες θανάτου, δειλὸν μάχῃ νόσων πρὸς χεῖρας. *Imp. Man. c.* 46. —— Multos in ſumma periculo miſit Venturi timor ipſe mali. *Luc.* Multis ipſum Timuiſſe nocet, multi ad fatum Venere ſuum, dum fata timent. *Sen. Œdip.* φοβούμενον δ' ἔτ' ἂρ κλέος ὄρνυται, ἠτέ τις ἀλκή. *Hom. Iliad. ε'.* Magna eſt ſtultitia id ipſum quod vereatis, ita cavere, ut cum vitare fortaſſe potueris, ultrò accerſas & attrahas. *Cic. Brut.* Semper in prælio iis maximo eſt periculum, qui maximè timent; audacia pro munro habetur. *Sal. Catil.* Mors & fugacem perſequitur virum, Nec parcit imbellis juventæ Poplitibus timidoque tergo. *Horat.*

2 Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλὸν δὲ καὶ θρασύ. *Metr. ap. Stob.*

3 Propter adoleſcentiam Minus videtis, magis impenſe cupitis, conſulitis parum.

4 Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,

Utilium tardus proviſor, prodigus æris,
Sublimis cupiduſque & amata relinquere pernix.

5 Denique jam fabulæ ſumus ſenex atque anus. *Ter. Hec.* Ὀχληρὸς ἀνὴρ ὄζει τε νέοις γέρων. Ὦ γέρον, ἢ μάλα δῆτα νέοι τέρπουσι μᾶλλον ἢ πατήρ. Tum etiam in ſenecta hoc deputo miſerrimum, Sentire eâ ætate eſſe odioſum ſe alteri. *Cæcil. ap. Cic. de Senect.*

6 Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt. *Hor. de Art.*

7 A pueris illico volunt naſci ſenes. *Ter. Heaut.* Nobis maligni judices, æqui ſibi. *Sen. Agam.*

8 Ex ſua libidine moderantur quæ nunc eſt, non quæ olim fuit. *Ter.*

9 Quotusquisque vel ætati alterius, vel autoritati, ut minor cedit? ſtatim ſapiunt, ſtatim ſciunt omnia, neminem verentur, imitantur neminem, atque ipſi ſibi exempla ſunt. *Plin. Sec. ep. l.* 8.

10 Nullum vitium eſt ſine patrocinio. *Sen.* 21. *Ep.* 117.

[1] Tot dats' eens in de keers haer' wiecken voelen ſchrempen;
Dan gaen haer' oogen op, dan ſien ſe [2] dat haer ſlempen,
Haer hollen, haer getuyſch 't pad naer beneden is,
En dat de rechte baen verr mis getreden is.
Dan d'oude zijn oock blind: (ick wil haer niet verwijten
De quelling die haer ſlijtt en ons begint te ſlijten)
'k Heb 't op haer' oogen niet; maer oude Li'en zijn blind,
En werden kinderen in meeſt haer onderwind:
Sy ſchem'ren van verr-ſien, [3] ſy ſtruyckelen van vreeſen,
(Daer 's een voorſichtigheit die 't all te ſeer kan weſen,
En [4] die 't Cryſtallen vat te kommerlick verſett
Ontvalt het, want daer was all bevend' op gelett)
Sy hoopen over een all wat ſy ſien en ſagen,
En om een uer beraeds beſteden all' haer' dagen;
[5] Sy weten all wat was en all wat weſen kan,
En ſien op 't Mogelick als gingh 't all aen den man.
Soo valt haer ja-woord ſtram, en ſchiet haer vander tongen
Als aengebacken ſtruyf: noch duncken haer haer' longen
Te ſchielick van geblaes, [6] en op het leſt beſluyt
Van 't liedjen zijn ſy maer ter halver wegen uyt.
Haer' Kinders minnen ſy ſoo haer haer' Ouders minden:
Maer in het tweede lit zijn ſy de ſoetſte blinden
Van all dat niet en ſiet: [7] By een misboren kind
Van Dochter of van Soon? geen Minnaer is ſoo blind:
Sy ſien niet dat het hinckt, ſy ſien niet dat het ſcheel ſiet,
Sy ſien ſijn' bulten van de billen tot de keel niet,
Sy ſien het onkruyd niet te wieden, dat in 't vett
Der niewe gronden ſijn' vergiften wortel ſett:
Kinds Kintje magh geen quaed: al will 't de Moer verhind'ren
Kinds Kind ſtaet alles vry: [8] ſy werden ſelfs Kinds Kind'ren,
En broeyen Kinds Kind mal, en geven 't ſulcken ploy
Van luy, van onbeleeft, van koſtelick, van moy,

Van

1 *Sy ſullen wandelen als blinden, om dat ſy den Heere geſondight hebben.* Soph. 1. 17.

2 *Daer is een wegh, die yemand recht ſchijnt: maer het laetſte van dien zijn wegen des Doods.* Prov. 16. 25. Ὡς πολλὰ λῷ τοὺς ἡδονὰς λυπήμεθα.

3 Frangere dum metuis, frangis Cryſtallina, peccant
Securæ nimium ſollicitæque manus. *Mart.*

4 —— Res omnes timidè gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, aviduſque futuri. *Hor. de Art.*

5 Quæ neque futura, neque facta ſunt, tamen ii ſciunt. *Plaut.* Norunt quid toto fiat in orbe, Quid Seres, quid Thraces agant. *Juv.*

6 Deficit auditor, non deficit ipſe loquendo:
O ſolâ fortes garrulitate ſenes! *Cor. Gall.*

7 Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἀνθρώποις θεὸς Ἔθηκε. *Eurip.* Ὦ παῖδες ὦ φίλτρον ἀνθρώποις φρενός. ut amice Turpia decipiunt cœcum vitia. Strabonem Appellat pœtum pater: & pullum male parvus Si cui filius eſt. *Hor. Serm.* 1. *Sat.* 3.

8 Πάλιν γὰρ αὖθις παῖς, ὁ γηρῶσιν ἀνήρ. Ὡς ἡδὺ φησὶ κἀ μεῖζον τοῦ πρόσθ᾽ Πατήρ. *Men.* Τῷ ὄντι γὰρ πάππος ἑαυτοῦ ἐστιν ὁ πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ πάππου γέρων. *Lucian. Hale.*

Van vuyl, van onbeſuyſt, van ſnoeperigh, van vraetigh,
Van vreck, van ſtuer, van ſteegh, van dertel, van wanwaetigh,
Dat Vader qualick weet, dat Moeder qualick ſiet
Waer mé den rechten bocht te krijgen in het ried.
[1] Swijght van den ouden tijd: ghy hoeft het niet te ſpreken,
Sy ſpreken 't ſonder end: men kend'er de gebreken
Van deſe eewen niet; Gerechtigheit en Deughd,
En Liefd' en Zedigheit was't quaedſte van haer' jeughd:
Men ſchold ſijn' Broeder niet, men wiſt van geen bedriegen,
Men haette Vleyery, en Achter-klapp en Liegen,
Men gingh den rechten wegh: daer was geen' Overdaed,
Geen' Gulſigheit in huys, geen' Hoovaerdy op ſtraet;
't Was in de gulden Eeuw, de [2] Werld was onverſleten,
't Schijnt Grootvaer hadd noch in den appel niet gebeten:
En 't ſcheelt maer vijftigh jaer van haer tot onſen tijd.
[3] Siet hoe het klaer geſicht in 't grijſe haer verſlijt.
[4] De tijd liep als hy loopt; de boosheit ging haer' gangen,
Daer was ſoo veel te doen met pijnigen en hangen
Als Banck en Beul vermoght. en, ben ick niet heel blind,
De Soon gelijckt ſijn Vaer, de Moeder was als 't Kind.
De Joffrouwen zijn blind (hoe ſal ick hier door raecken,
Wat aenſicht heb ick nu, wat bloedelooſe kaecken,
Die u met deſen trooſt te velde komen derv?
Maer u en teeckenden ick noyt op deſen kerf;
Of ſoo gh'er oyt op ſtont, het merck is uyt-geſleten:
Of immers ghy en hebt u noyt ontſien te weten
Dat uw' Vrouw Groote-moer Heer Adams Huysvrouw was)
[5] De Joffrouwen zijn blind ſy ſien maer door het glas
Van ſpiegels die de damp van eigen waen beſoetelt,
En vragen aen dat Glas, als 't langh genoegh gehoetelt,
Gehult is en getoyt, hoe ben ick, ſchoon of niet?
't Glas antwoort wat het ſiet, maer ſy en vatten 't niet.

Noch

[1] Difficilis, querulus, laudator temporis acti. Se puero: cenſor caſtigatorque minorum. *Hor. de Art.* Hoc Majores noſtri queſti ſunt, hoc nos querimur, hoc poſteri noſtri querentur, everſos eſſe mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in in omne neſas labi. *Sen. 1. de Benef.* 10. —quaſi non plurimum Malefacta mea eſſent ſolida in adoleſcentia. *Plaut. Epid.* 3.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo. *Juv.* 13. Super omnibus negotiis meliùs atque rectiùs olim proviſum: & quæ converruntur, in deterius mutari. *Val. Max. lib.* 2.

[2] Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti Vivebant homines. *Juv. Sat.* 6.

3 Profectò deliramus interdum ſenes. *Plaut. Epid.* 3. 3.

4 Idem ſemper de nobis pronunciare debebimus, malos eſſe nos, malos fuiſſe: invitus adjiciam, & futuros eſſe. *Sen. 1. de Benef.* 10.

5 Καὶ γὰρ ἐπ' ἀγλαΐης ζωλήμονες εἰσὶ γυναῖκες. *Muſ.* Multa ſunt mulierum vitia: ſed hoc è multis maximum eſt, Cum ſibi nimis placent, nimiſque operam dant ut placeant viris. *Plaut. Pan.* 5. 4. —Ita eſt ingenium muliebre, Bene cum lauta eſt, terſa, ornata, ficta eſt, infecta eſt tamen. *Id Stich.* 5. 5. Jam dudum vera rerum vocabula amiſimus. *Cat. ap. Sall.*

Noch eens, wat ben ick, blanck van huyd, en blond van haeren?
[1] 't Glas ſou wel antwoorden, maer weet het niet te klaeren:
't Vraeght ſelver, Joffertje, wat zijt ghy, dat of dit?
[2] Daer ſitt een ſmeerigh rood, daer ſitt een konſtigh witt
En maeckt my twijffel-blind: het ſtuyft 'er ſtof van boomen
In die gekrulde lock: heel Cypers en heel Roomen
Staen tuſſchen u en my; waer zijt ghy? Wel gevraeght:
Maer elders werdt haer' kunſt geluckiger gewaeght:
Een Jager van ſulck Wild ontmoet ſe by der ſtraeten,
En roept, [3] ô blanck en blond ten hemel afgelaeten,
Wie kan u wederſtaen? en ſy en ſiet het niet,
Onnooſel' oogeloos', dat hy ſe niet en ſiet:
Sy ſiet het ſnell en wel, dan 't luſt haer niet te weten.
Dit mach de ſoete, dit de ſotte blintheit heeten:
Maer geen' en ſtreckt ſoo wijd. Van aller eewen herr
Was liegen Vrouwen voer: Ick raeckte noyt ſoo verr,
Of Vrouwen-lof was lief. En, ſoo Bedrogh en Liegen
Van 't naeſte Maeghſchap zijn, noodſakelick, Bedriegen
Hoort Liegen met vermaeck; [4] en Poeyer en Pinceel
En Vliege-plaeſters, Hull en Krull, Kant en Fluweel,
Is een' verbintenis van hoffelicke logen:
Wie daer min aen beſteedt dan 't uyterſte vermogen
Van liegen, heeft het Hof maer blindelingh doortaſt:
De vrouw die ſchoon will zijn, will't hooren, dat gaet vaſt.
[5] De Kaeckelaers zijn blind: ſy ſien maer door haer' woorden,
(Ick weet niet hoe ghy vaert) [6] daer mé ſy my vermoorden:
Sy ſien maer door haer' galm, [7] niet waer, noch wat, noch wie;
Sy ſnorren u om 't hoofd gelijck de rommel-bie;
Mits dat haer ſeggen klinck', ſoo houden ſy 't gewonnen:
[8] Maer ſiet niet haeſt na land; ſy hebben nau begonnen

Als

1 Τίς γὰρ κατόπτρῳ τὴν τυφλὴν κοινωνία; *Epich. ap. Stob.*
Seque reformidat ſpeculo damnante. *Claud in Eutrop.* 1.

2 Fucari pigmentis, quò vel rubicundior, vel candidior appareat, adulterina fallacia eſt, quâ non dubito etiam ipſos maritos ſe nolle decipi, quibus ſolis permittendæ ſunt fœminæ ornari, ſecundum veniam, non ſecundum imperium. *Anſ. Ep.* 73.

3 Κύπρι φίλη μὴ κύπριν, ἀλλ' ἀνίην μετ' Ἀδώνιν. Οὐ γὰρ ἐπιχθονίην ἴσθι καλέω σε μιαιφόνον. *Muſæ.*
Illum turbat amor, vultumque in Virgine figit. *Virg.* 12. *Æneid.*
Spectat, & in vultu velut tum denique viſo
Lumina fixa tenet, nec ſe mortalia demens
Ora videre putat.

4 Et finxit vultum, & meruit formoſa videri. *Ovid. Met.* 4

5 Quorum omnis vis virtuſque in lingua ſita eſt. *Sall.*

6 Παρασείσαντα ᾧ χρὴ σὺν τέχνῃ τὸν ἄνθρωπον ἡδέως μῦσαι ἀπαλάβοις, ὅστις ἀπύρετος βούλεται εἶναι. *Theophraſt.*
Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἡδέως λέγων ἀεὶ λέληθεν αὐτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς. *Soph.*

7 Ἀνθρώποισιν ὦν ἐχρῆν ποτε Τῶν πραγμάτων ἢ γλῶσσαν ἰσχύειν πλέον. *Eurip. Hec.*

8 Γλώσσης πρεῖσσον τὸν ἔργον ἢ αἰδοίημα. Κατέλιπε ἀνθρώπῳ σιγὴν χαλεπώτατον ἄθλον.

Als wy zijn uitgehoort. [1] ſy ſlaen ſoo veel geſchals
Met haer' ontriemde tongh, [2] en ſien ſoo veel gevals
Aen ſlagh en weer-ſlagh van dien klepel van haer klockhuys,
Dat ghy veel beter light dicht by de groote klock t'huys
Dan by haer onderhoud haer heele hoofd is klock,
En wee hem die ſe roert: ſlaet wijsheit voor, of jock,
Sy luydend'er op in: wel-ſpreken en veel ſpreken
Is haer de ſelfde konſt. [3] veel' woorden, veel' gebreken,
Sprack een wel-ſprekend man: maer ſy en hebben dat
In langen niet geſien, of nimmermeer gevatt. Prov. 19. 11.
[4] Vergadert endelick all' die gebraeckte toonen,
En ſmelt ſe tot een' klomp; de reden ſal u thoonen
Dat koper ſonder glans, quickſilver ſonder goud
Dry aeſen in de ſchael, maer geen' proef tegen houdt.
[5] De Swijgers zijn ſtock-blind: ſy ſien maer door haer' ooren;
Sy hooren en ſy ſien, maer ſien niet wat ſy hooren:
Sy proncken met haer' ſtilt', en die ſe ſwijgen ſiet,
[6] Schrickt voor haer ſtom geſicht; want ſtilt' heeft haer bediet
En maeckt Matrooſen bangh en dreight haer met tempeeſten:
Maer ſtomte, PARTHENIN, [7] is eigenſchap van beeſten,
En ſpreken heeft ſijn' uer; en ſwijgen [8] buytens tijds
Beduydt veel droomens, veel onwetens, of veel [9] ſpijts.
Daer gaen ſe veel af groot, die geen' bequame reden
Haer weer-woord waerdigh ſien: My dunckt ick ſie ſe treden
In't Kaets-ſpel, daer geen ball, hoe ſchoon, hoe wel beleidt,
Hoe konſtighlick, of hoe onkonſtigh, haer beſcheit,
Haer' weder-ſlagh verdient: de blinde, ſoud' ick ſeggen,
Gaen beter uyt de baen of in haer' pluymen leggen,
En ſpreken in haer' droom, of wandelen in't woud,
En ſpreken blinde tael met blad'ren en met hout.
De Singers zijn ſoo blind als vincken, die 't ſoo leeren:
Sy ſien maer door haer' keel en door haer quinckeleeren;

1 —— Verborum tanta cadit vis;
Tot pariter pelves & tintinnabula dicas
Pulſari. *Juv.* 6. Καὶ ὅτι θρασὺν κρᾶδίαν ἔδοξεν, ὡς ἂν μεγαλοφωνότερος αὐτῆς ἀναβοήσειεν. *Lucian. Bis accuſ.*

2 Χαλκοῦν τῷ λάλῳ δεῖ στομάτων, καὶ ὡς εὐῤῥῳῦς ἔζειν ἡ γλῶττα. *Theophr.*

3 Πολλὰ φέρει τοῖς λόγοις ἀνάπαυσις βροτοῖσι πταίσματα. *Theog.* Loquentiæ multum, ſapientiæ parum. *Sen.*

4 Σὺ δ' ἐν τροχὸν μὲ γλῶσσαν ὡς φρενῶν ἔχεις, Ἐν τοῖς λόγοισι δ' ἐκ ἐνεισί σοι φρένες. *Eurip.* Χαλκίνων στομάτων τὸ τέλος ἀῦσυρὸν ἠχώ. *Eurip.* Εὐσταθοῖς αὐλοῖς, παρ' ὄχλῳ μυσπώτεσι λέγειν.

5 Χωρὶς τὸ τ' εἰπεῖν πολλὰ κ' τὰ καίρια. Καὶ τ' ἄγαν μὲν δεῖ πε σιγᾶς βάρος.

Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus
Aſperitas agreſtis, & inconcinna gravisque. *Hor. 1. Ep. 18.*
Parvus ſermo illis, & magna libido tacendi,
Atque ſupercilio brevior coma. *Juven. 2.*
—— nec labra movet, cum mittere vocem
Debuerat vel marmoreus vel aheneus. *Juv. 13.*

6 Sæpe tacens odii ſemina vultus habet. *Ovid. de Art. 3.*

7 Vitam ſilentio tranſigunt veluti pecora. *Sall.*

8 Οὐδὲ σιωπᾷν, κ' λαλεῖν ὅτε χρεών, Σιγᾷς; σιωπᾷ δ' ἄπορος ἐμπίπτων λόγων. Quis non illum ſapientem fuiſſe putaſſet, ſi pro neceſſitate temporis locutus eſſet? *Val. Max. 4.*

9 Quodque ſævæ cogitationis indicium eſt, ſecreto ſuo ſatiantur. *Tac. Agr.*

Sy ſien niet wie haer hoort, noch wien het langer luſt;
[1] Sy gaen traegh onder zeil, ſy willen van de kuſt
Gepreſt, gepijnight zijn: maer voerens' eens haer' winden
Van Land te Zeewaert in, ſy konnen 't huys niet vinden;
Sy krijgen luſt in 't ſpel, als Kinderen op ſtraet;
Sy ſien niet wat de wett van 't ſingen is; de maet:
Sy ſien niet wie daer geewt, en wenſchtſe met haer' gorgel
Te bedd' of aen een' galgh: een lood light op haer Orgel,
Het huylt onendelick. [2] en die ſe ſwijgen doet
Heeft meer gewelds van doen, dan die ſe bidden moet.
Ick ſpreeck mijn ſelven aen: men moet het my vergeven;
Daer ſtont voor op mijn hoofd, al in de wiegh, geſchreven,
Ick ſoude ſpeel-ſieck zijn, keelblind en ſnaeren-blind.
Men heeft my opgequeeckt tot hooger onderwint:
Maer ingeboren aerd gaet allen dwangh te boven:
Ick ſie noch huys-beſtier, noch Heeren-dienſt, noch Hoven,
Noch Nood, noch Oorboor aen; ick ſie geen' tijd te kort,
Daer Veel, of Keel, of Luyt, of Fluyt verſleten wordt.
De Springers zijn ſoo blind als Clavecingel-pennen;
Sy hipp'len dien ten ſpott die haer den hals af mennen:
De Speelman drijfts' om hoogh, en geeſſelt ſe weer neer,
Conſtantinopolen, noch Roovers van Algeer
En quam 't noyt in den ſin haer' afgetouwde ſlaven
Soo vruchtelooſen ſweet ten hals uyt te doen draeven:
't Is Chriſt'nen ſlavernij; ſy ſien niet dat de man
Die haer in 't ronde ruckt niet anders leven kan;
Sy zijn genoeghlick blindt; ſy ſien niet [3] dat hy heden
De gangen tegen ſpreeckt, die 't giſteren te treden
De ſchoonſte mode was; ſy ſien niet dat hy ſtaegh
Op Niewigheden droomt, en yet dat weer behaegh',
Om dat het noyt en was. (want of 't quam af te ſoeten
Dat afgeſprongen is, ſijn' keucken moſt het boeten,
Sijn' Molen-beeck liep droogh) heel onlanks gingh men holl,
[4] Gelijck de Noord zee gaet; nu is men droomigh doll;

De

1 Omnibus hoc vitium eſt. *Hor.* 1. *Serm.* 3.

2 Non obtinebis ut deſinant; ſi incipere permiſeris. *Sen.* 21. *Ep.* 117.

— Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quicquam proficeret. *Hor.* 1. *Serm.* 3.

Ὅραχωῆς ἅ αὐλεῖ, πτῆδέσον ἢ παύεται. Ἐπὶ φαύλοις ἢ χαυνεύεται πρόσωπα μεγάλων ἀπειλῶν πυρός. ☉. *Lucian. de Salt.*

3 Idem eadem poſſunt horam durare probantes! *Hor.* 1. *Ep.* 1.

4 Ut mare, quod ſuâ naturâ tranquillum eſt, ventorum vi agitur. *Cic. pro Cl.* Καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ κρίμασι ἢ πειθοῖσι ἢ πομπῶν κλύπτω καταγέλαστα ὡς ἀληθῶς πρόσωπα, ἢ ἥκιστα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ πρέποντα. *Lucian. de Salt.* Τίγνεται ἅπερ ἐν λόγοις, ἅπως ἢ ἐν ὀργῇ ἢ πρὸς τὴν πολλῶν λαμβάνῃ κακοζηλίαν. *Ibid.*

De voet kleeft aen den vloer, men magh ſe nau ontlijmen:
De man draeyt ſpits gewijs, de vrouwen ſchijnt dat ſwijmen;
Soo deftigh is de mode; en hoe ſal 't mergen zijn?
De Duyvel en ſijn' Moer ſtuderen op een' ſchijn
Van niew bevalligheit: daer ſal wat ſoets uyt broeyen,
Wat niews, om man en vrouw heel av'rechts te vermoeyen;
En, of ons' Duyvelen niet langer wiſten hoe,
De heele Franſche Hell, die ſtadigh op en toe
Niew' ydelheden braeckt, ſal by den and'ren ſchraepen
[1] Daer onſe blinden ſich bevalligh aen vergaepen:
Wegh met den ouden trant; daer komt een and're ſwier,
Verſleten te Parijs, en van de niewſte hier.
Soo blind en ben ick niet in menſchelicke dingen;
Ick ſie wel [2] dat de vreughd door ſingen, of door ſpringen
De jeughd ten hals uyt will, en, als men ſpringen moet,
Is mog'lick hy minſt blind die 't minſt onmaetigh doet;
Maer 't moeyelicke mall, en altijds niewe vodden,
Gaen boven mijn geduld: men kan papier verbrodden
(My dunckt ick 't red'lick kan) met all te dert'len int;
De ſchool-ſtrick, voor goed ſchrift, maekt ſchrift en ſchrijver blind.
De wijſte Koningh danſt', (hoort, vrouwen, en hoort, Heeren)
Maer op ſijn' eigen ſnaer, en deed het God ter eeren,
En mat ſijn' treden niet op uytheemſch onderwijs; Matth. 14. 15.
Sijn heiligh herte was ſijn' voet-maet en ſijn' wijs.
[3] Jalourſe li'en zijn blind: ſy ſien maer door haer' droomen:
Sy ſien dat niet en is; ſy ſoecken dat ſy ſchroomen;
Sy taſten naer haer ſeer, en vinden 't, als een dief
Die een in 't doncker grijpt, all waer 't hem wel ſoo lief
Daer waer geen vatten aen. haer' Liefd' is over-liefde:
Sy lijden, billick, niet dat yemant ſich geriefde
Van 't geen haer eigen is: maer Liefd' en is maer Haet
Die van 't geliefde niet vermoeden kan als quaed.
Wantrouwigh' achterdocht is een' mismaeckte ſchaduw
Van Liefdes eigenſchapp. Jalouſe man, beraedt u,

1. O imitatores, ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum veſtri movere tumultus. *Hor. 1. Ep. 19.*
2. Οὐκ ἐμὲ κινεῖος, αὐτὸν τὸν σπέλη χορδύλον. Inſanire paro certâ ratione modoque. *Hor. 2. Serm. 3.* Τὸ γὰρ κῶμος καὶ ῥυθμὸν ταῦτα ποιεῖν ἐ ὄρχησιν, ἐ λόγος ἂν αὐτὸς, ἀλλ' ἔπαινος ἂν εἴη. *Lucian. de Salt.* Ἐπαινετέον δὲ ἐκ ὁμοίως καὶ τὸν ῥυθμὸν ἁ τέχνης ἰκανῶς ἅπαξε ἁρῶντας. *Ibid.* Unumquodque animal naturâ ſalire conſuevit. Homo autem, cum numeri ſenſum acceperit, ſaltationem generavit & peperit. Cantus item numerum excitat; quæ ambo invicem copulata, choream & ludum pepererunt. *Plat. 1. de leg.*
3. Οὐ γάρ τοι ζήλοιο πέλει συνεροώτερον ἄλλο.

Jalouſe Vrouw, ſiet om; uw' ſwackheit werdt bewaeckt;
Daer ſtaet 'er een en loert, ſoo ghy 't ten bontſten maeckt,
Die uw' verzieringen met waerheit wil bekrachten.
[1] 'k Heb vrouwen licht geſien, om dat men ſe ſoo achten;
'k Heb mannen buyten 't ſpoor gevonden, als uyt ſpijt;
Om d'ongerechtigheit van grondeloos verwijt
Te wreken met der daed: Dief heeten, en dief weſen
Waer d'onderſcheidingh waerd, ſtond 't op der menſchen weſen,
Wie 't is en niet en is, maer, meenden ſy, die 't hiet
En niet en liet, waer wijs, by die het hiet en liet;
't Was redelick de naem te paſſen op de wercken:
't En is geen' niewe huyck, ick gaed 'er mé ter Kercken.
Matth. 14. 15. Dat is het rechte paer daer van de Waerheit ſprack,
Twee blinde leiden d'een den and'ren in de wrack.
De Jagers in haer veld, de Tuyſchers op haer' ſchijven
Zijn blinder dan de ſnepp die m' in een nett kan drijven:
[2] De Jagers ſien geen' ſtorm geen' hagel in haer' loop.
De Tuyſchers kennen munt, [3] noch klein' uyt grooten hoop;
Soo langh haer kleine Hoôp van winnen houdt by d'ooren:
Haer' halſen zijn verſtijft, ſy ſien maer recht naer vooren,
Niet eens meer achterwaerts, [4] daer by ſter' Armoe ſtaet
En drijft haer' kind'ren met den bedelſack langhs ſtraet.
De Pleiters, zijn ſoo blind (ick derf geen' Rechters raecken)
Als droncken Schippers zijn, die malle giſſingh maecken,
En zeilen tegens tij, met weinigh winds in 't Schip,
En drijven achter uyt, en meenen dat de klipp
Daer 't Schip voor over moet, van uer tot uere nadert:
Tot dat ſe, moe geſtreeft, geſchreven en vergadert,
Met open' oogen ſien haer' langh miſleide hoôp
Verdwijnen in een' webb van ſacken over hoop.
[5] Het heele Hof is blind: [6] (hier moet ghy my gelooven;
Men magh den ambachts-man ſijn' eere niet ontrooven;
Getuigen gelden wat, maer ſijn' verklaeringh meeſt:
Ick ſweer het op mijn boeck: 't is langh mijn ſtijl geweeſt,
En, naer ick hoôp, of vrees', hy ſal 't noch lange blijven)
Den Hovelingh is blind: het ſchoonſt van ſijn bedrijven

Betrouwt

1 Deſine (crede mihi) vitia irritare vetando. *Ovid.* 3. *Am.* 4.
—— ipſaque furem Cura facit. *Ibid.* Multi fallere docuerunt, dum timent falli. *Sen. Ep.* 3.
2 —— ſub Jove frigido Venator teneræ conjugis immemor. *Hor.*
3 —— Neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſitâ ſed luditur arcâ. *Juv.* 1.
4 Infelix humili egreſſu comitatur egeſtas. *Claud.*
5 Neque quicquam hic vile nunc eſt, niſi mores mali. *Plaut. Trin.* 1. 1.
6 Τοσῶτον οἶδα κἀπαρὼν ἐπίσταμαι.

Betrouwt hy op ſijn oogh, dat door de mode ſiet.
Den nevel die daer ſtaegh van uyt den Zuyden vliet
En ons geſicht bedwelmt gelijck de miſt van 't Noorden.
't Onredelickſt geſtell daer menſchen oyt van hoorden
Werdt een bevalligheit door deſen waeſſem heen,
[1] En ſoo oneindelick zijn de bekoorlickhe'en,
Dat my de diere tijd in kruym'len ſoud' ontvallen,
Eer ick 'er 't end af ſagh; 'k moſt noch eens KOST'LICK MALLEN,
Als ick 't uytvoeren ſou. maer 'k heb mijn een oogh blind
Gekeken aen de vlagh van deſen warrel-wind;
My luſt het tweede niet daer over uyt te ſchrijven:
Daer is een' ander ſchell, van geen geſicht te wrijven,
Dat in den Hoofſchen roock ſijn' luyſter hebb' bemorſt:
Den Hovelingh en ſiet geen onderſcheit in korſt
En kruymen van oneer, in doyeren en ſchaelen.
Verwijt hem onverſtand: hy ſal u niet behaelen;
Verwijt hem meer gebrecks als in een aerdigh beeſt
Te lijden ſoude ſtaen van 't minſte tot het meeſt,
Hy houdt het u te goed: [2] verwijt hem eene logen,
[3] Ghy moet 'er mé te veld: de degen werdt getogen
Om waer te maecken dat hy Menſch geen Menſch en is,
Geen Logenaer in 't minſt: al weet het ſijn Gewiss,
Dat Menſchen Menſchen zijn, dat 's Logenaers geboren:
[4] Hy will, hy kan, hy magh ſijn' Menſchlickheit niet hooren
Van eenigh even Menſch; de Lemmer moet ſijn recht
Verweeren in een wild en twijffeligh gevecht.
Hoe vaert de Logenaer? ſoo God will, kan hy ſchermen,
Hy wint het mogelick, en ſiet ſijn 's Broeders dermen
Ten buick uyt [5] met een' vreughd die geen' gelijck en heeft.
[6] Nu is 't een Moordenaer; maer ſiet, die langhſte leeft
En is geen Logenaer. Hoe is 't proces gewonnen!
Maer ſoo de konſte lieght (daer zijnder die ſe konnen
Met poppen voor 't geweer, en met de punten niet)
En ſoo de Dood verſchijnt, daer bloed of voet ontſchiet,

1. Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? *Hor. 1. Ep. 1.*
Quod petiit, ſpernit; repetit quod nuper omiſit. *Ibid.*
2. *Die eenen menſche ſchuldigh maecken om een Woord, en leggen dien ſtracks die haer beſtraft in de poorte.* Eſa. 29. 21. Κὴρ ἐλοιδόρησε φιλοδίκαιος, ὁ καλὴ,
——horum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia cauſis,
Quantula cumque adeo eſt occaſio, ſufficit iræ. *Juv. 13.*
3 Φάρυγξ ὁ πικρὸς ὀξυβόλητος μαχάς.

4 Εἰ γὰρ ἄλλῳ ὁ βλάψῃ, ἂν μὴ θέλῃς, τότε ὃ ἴσχῃ βεβλαμμένῳ, ὅταν ὑπολάβῃς βλαπτέως. *Epict. 37.*
5 Ἔχει γὰρ ἐλθεῖν ἡδονὰς θνήσκων ἀνήρ.
——corpore trunco
Invidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis. *Juv. 13.*
6 —— Miſeri, quorum gaudia crimen habent. *C. Gall.*
—— proſperum & felix ſcelus Virtus vocatur. *Sen. Herc. Fur.*
Hic ubi aut perire neceſſe eſt, aut, quod æquè apud bonos miſerum eſt, occidere. *Tac. 1. Hiſt.*

En vindt hy geenen tijd om ſeggen, God der waerheit,
Vergeeft my Logenaer, die nu voor 't eerſte waer ſeit.
Nu is 't een Moordenaer [1] die hem waer dencken dé,
En met een' lompen ſteeck de waerheit over ſtré.
[2] Hoe vaert de Moordenaer? [3] ſoo langh hem God doet leven
Betreurt hy ſijn geluck, en voelt ſijn' ziele beven
Voor 't uitterſte Gerecht. maer beurt hem mergen weer
Te hooren dat hy lieght: [4] aen 't dagen, aen 't geweer,
Aen 't ſchermen, aen de Moord: Want, hoe wy 't ons ontgeven,
't Is beter, Duyvels zijn, dan Logenaer te leven.
Dat 's uyt ſijn oogh geſien! maer God, die alles ſiet,
Vindt ſulcke ſienders t'huys, wanneer, en ſegh ick niet.
My walght van bloed en moord: Ick gae tot and're blinden;
Tot blind' onnooſele; door 't heele land te vinden,
[5] Die 't meenen all te ſien: [6] De Letter-Li'en zijn blind;
Joh. 9. 41. [7] En ſien maer door haer boeck: ſy ſtruyck'len als een kind,
En meenen vaſt te gaen in all haer doen en ſeggen:
IN [8] Vijf roepen, dat 's de wegh, tien konnen 't wederleggen:
[9] En Waerheit is maer een'. Hier loopt de Son in 't rond,

Daer

1 Νίκαν γε μήτι τὴν κακὴν τιμᾷ Θεός.

2 Nec habet victoria laudem. *Virg.*
Exigit à meritis triſtes victoria pœnas. *Luc.*

3 Jam pœna eſt totum quod vivimus. *Cor. Gall.* Quod quiſque fecit, patitur, autorem ſcelus Repetit. *Sen. Herc. Fur.* Neque enim patiuntur ſæva quietem Crimina. *Claud. 2 in Ruff.* Perfecto demum ſcelere magnitudo ejus intelligitur. *Tac. 14. Ann.*

— Cur tamen hos tu
Evaſiſſe putes, quos diri conſcia fati
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum? *Juv. 13.*

Οὐ συμῶν κατέδων, πάντων ἀνθρώπων ἀλιτεινων. *Hom. Il. ζ.* Infixa nobis ejus rei averſatio eſt, quàm natura damnavit. *Sen. Ep. 98.* Deprendas animi tormenta latentis. *Juv. 7.* Pœnamque luit formidine pœnæ. *Claud.*

4 Quiſquam hominum eſt, quem tu contentum videris uno flagitio? *Ib. De hond is weder-gekeert tot ſijn eigen uyt-braeckſel.* 2 Pet. 2. 32. — redit in faciem ſcelerumque immane reſumit Ingenium. *Cl. in Ruff. 2.* Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia. Neque enim ullum finitur vitium ibi ubi oritur. *Val. Max. 9.*

Illum indulgentem tenebris imæque receſſu
Sedis, in aſpectos Cœlo radiiſque penates
Servantem, tamen aſſiduis circumvolat alis
Sæva dies animi, ſcelerumque in pectore diræ. *Stat. Theb. 1.*

Sceleris in ſcelere ſupplicium eſt. *Sen. Ep 97.* — Mortis habet vices Lentè cum trahitur vita gementibus. *Sen Her. Oet.* Pœna præſens, conſciæ mentis pavor Animuſque culpâ plenus & ſemet timens. *Id. Hippol.*

5 *Hebt ghy een' man geſien die wijs is in ſijne oogen? van eenen Sot is meer te verwachten dan van hem.* Prov. 16. 12.

6 Οἱ τὰς τέχνας ἔχοντες ἀθλιώτατοι. *Eurip.*

7 Φεῦ, φεῦ τὸ μὴ τὰ φρόνημα' ἀνθρώποις ἔχειν Φωνὴ, ἵν' ὡς μηδὲν οἱ ἐσθλοὶ λόγοι. Νῦν δ' ἀρύθμους πρῶμνα τάλη-θέστατα Κλέπτουσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἃ χρὴ δοκεῖν. *Eurip. Hipp.*

8 Omnium rerum, ſic literarum intemperantiâ quoque laboramus. *Sen. Ep. 107.* Nihil tam abſurdè dici poteſt, quod non dicatur ab aliquo Philoſophorum. *Inc.* Velle ſuum cuique eſt. *Perſ. 4.* Οὔτε μὴν πάντες ὁμῶς φίλων ἔπλετ' ἑταῖροι. — quoniam variant animi, variabimus artes *Ovid. 2. de Rem.* Si quid authoritatis in ipſis eſt, crebris contradictionibus detrahunt. *Tac. 25. Annal.* Quotidianum iſtud ac ſine effectu jurgium. *Sen. Nat. qu. 4.* Ex opinione multa, ex veritate pauca judicant. *Cic. pro Roſc.* Ut aliquid ſui videantur adferre, etiam recta commutant. *Quint. 3. Inſt.* Vult ſibi quiſque credi. *Liv. 22.* Καὶ τὸ πάντων δεινῶν ἀτοπώτατον, ὅτι οὐδὲ ἑνὶ ἐθέλει πιστὰ τῶν ἔργων αὐτῶν λέγειν, σφόδρα νικῶντες, ἢ πει-θανὰς λόγους ὑποβάλλεται, ὥστε μήτε τῷ θερμῷ τὸ αὐτὸ φρόνημα λέγοντι, μήτε τῷ ψυχρῷ, ἀντιλέγειν ἔχειν. *Lucian. Necyom.* Καὶ τὸ τῷ ὄντι ὡς ἀληθῶς γελοῖον, τὸ, φιλοσοφοῦντας διαλέγεσθαι πρὸς ἀλλήλους. *Id. Eun.*

9 Τὸ ἀληθὲς ἓν, τὸ δὲ ψεῦδος πολυσχιδές. Οὐρᾶν ἡ ἀλήθεια ἀεί. *Soph.* Ὃ δὴ μάλιστα εἰς ἀπορίαν με καθίστησι, ἐκεῖνό ἐστι, τὸ εἰδέναι ὅτι πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀλήθειαν. *Luc. Herm.* Ὥστε ἢ πᾶσι πιστεύειν χρὴ, ὥσπερ γελοιότατον, ἀπιστεῖν ὁμοίως· μακρῷ γὰρ ἀσφαλέστερον τὸ πιστεύειν. *Ibid.* Ἐγώ τε τὸν λόγον ξυνωμό-σημι, ἄχρις ἂν ἄδηλον ᾖ τίς ἀληθὴς ὅς τε φερέπεσε καὶ φιλοσοφεῖ μηδεμίαν αἱρεῖσθαι. *Ibid.* Fer ergo judex ſententiam, & pronuncia, quis tibi veriſimillimum videatur dicere, non quis verum dicat, Id enim tam ſupra nos eſt quam ipſa veritas *Sen. Ep. 65.* Verum autem ſcire, divinæ ſapientiæ eſt. *Lactant.*

Quid dubitas, quin omne ſit hoc rationis egeſtas?

Omnis cum in tenebris præſertim vita laboret? *Lucr. 2.* Inter cætera mortalitatis incommoda, & hoc eſt, caligo mentium; nec tantum neceſſitas errandi, ſed errorum amor. *Sen. Epiſt. 65.* Animus autem noſter ad vera perſpicienda caligat. *Sen.* Tantaque nox animi eſt. *Ovid. Met. 6.* Ἄνθρωποι δ' μάταια μισοῦμεν, εἰδότες ἀεί. Heu quam præcipiti merſa profundo mens hebet! *Boeth. de Conſ.* Τὸ τοὺς νομοὺς τῆς ἀληθείας κρί-

Daer is 't de Werelds werck by niewer fixer vond;
En waerheit is maer een: Hier zijn ons' oogen boogen,
En ſchieten ſtraelen uyt: daer is 't een' grove logen,
Daer is 't maer ſpiegel-glas, en neemt de dingen in,
En ſendt ſe met beſcheid naer d'algemeenen ſinn'.
En Waerheit is maer een'. Hier drinckt men Goud met ſtoopen,
Daer is 't een valſche toogh: hier hoeft men 't niet te koopen,
Men ſpilt 'er niet ſoo veel als Yſer aen of Stael:
Men maeckt het van klaer Lood. Hier kan men 't all te mael;
Daer weet men niet als Niet. Hier kan men 't Vier-kant ronden,
En 't Rond vierkanten; daer zijn 't grondelooſe vonden:
Hier heeft men 't Eewige bewegen, daer is 't mall:
Hier loopt het Bloed rondom, daer doet het niet met all:
Hier is de Timmer-konſt een' wetenſchap met reden;
Daer kanſe, die 'r maer geld en ſinn will aen beſteden:
Hier weet men 't Lang en 't Breed, daer weet men 't Breed alleen,
En lacht de Langh-konſt uyt, en Waerheit is maer een':
Hier zijn de dingen ſtof van Bollekens, die werren,
En maecken vocht en droogh, en ſcheppen Sonn en Sterren;
Daer is 't een wack're droom, en ſoo, genoegh geſeit,
Dat yeder ſchepſel werckt naer ſijn' verborgentheit:
Hier kan het pitt alleen van kruyd en blomm geneſen;
Daer moetens' heel in 't lijf, of 't beſte werdt verweſen:
Hier weet men. [1] maer ick voel mijn' penn noch ſoo voll ints,
Soo voll vertwijfelinghs, ſoo vol ſtrijds, ſoo vol blinds,
Dat, ſoud' ick hooger gaen, en al den oorlogh melden
Van blinden over hoop, [2] ſy vielen wel aen 't ſchelden;
De blinden wierden 's eens, en ſcheidden van 't gekijf,
En tegen my alleen met kruck en penn te lijf.
Noch even wel een gangh. De Letter-Li'en zijn blinden;
Ick ken 'er noch een ſoort die ghy van jonghs beminden:
De Dichters zijn dicht blind: ſy ſien maer door het Rijm,
En geven 't op voor konſt: of Kiſte-makers lijm,

COE-
TU
TUR-
BU-
LEN-
TO
VA-
RIÆ
SEN-
TEN-
TIÆ.
Apul.

Lijm,

1 Οὐκοῦν ὁ τέχνῃ τὶ ἰόμβῳ ἐν γράμμασι καταλιπεῖν, ἢ αὖ ὁ ἀγαθὸς ῥήτωρ, ὡς τι σαφὲς ἢ βέβαιον, ἐν γράμμασιν ἐσόμενος πολλὰς ἂν δικαίας γάμοι. Plat. Phædr. Τὸ, τι τοίνυν τὸ ἰόμβῳ τῆς ὠδῆς, καὶ τὸ ἀτίμητον αὐτῆς, ἐ μέλεος παρακλῆσαι, ἢ δοκεῖν πιεῖν, ἢ μάλιστα οἱ ἀγαθοὶ ὑπερδιατεινάμενοι, τὰ ἑαυτῶν ἔπαθον ἐπαινοῦντες. Luc. Herm. Facilius inter philoſophos, quam inter horologia conveniet. Sen. Apocol. Denique non omnes eadem mirantur amantque.

Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſo palato. Hor. 2. Ep. 2.
Εἰ καμὲ ἡμεῖς τῆς ὠφελείας τε ἢ ἀφελείας ἀμελήσαιμι πάνυ μετρίως παντελῶς, δοκιμάζομεν δὲ ἢ ἐγὼ ὠφελεῖν ἀγωνίζεσθαι ἔσαν, ἢ ἄπιστον, ἢ ἀέρατον. Lucian. Hale. Τί δῆτα ἂν οἱ ἀγωνίζοντες τὰς τῆς θεᾶς ἢ δαιμονίων ὠφελείας ἰσχύειν ἂν εἰπεῖν; πότερον ὠφελείας ἢ ἀδύνατόν τι τῆς τοιαύτης. Idem.

2 —— Increſcunt animis diſcordibus ira. Virg. Æneid. 9

Lijm, die maer kleven kan, voor ſteken en voor ſchaven,
Voor maet en regelen, den lof aen 't Ambacht gaven.
[1] Sy taſten blindelingh de ſwaerſte ſaecken aen,
En hopen, will het Rijm maer volgen, 't ſal wel gaen:
[2] En, will het Rijm niet voort, ſy wenden 't van die wall af,
Weer op een nieuwen boegh, en raeckender ſoo mall af,
En weer ſoo lam daer aen (en lam is av'rechts, mall)
Dat Reden endelick in 't rijmende gevall,
Als in den lijm, verſtickt. [3] en ſiet eens waers' u ſlepen,
[4] Sy ſelver wegh geſleept. en lett eens waer ſy ſchepen,
En waer haer ancker valt: ſy munten 't op Japan,
En drijven duyſend mijl van daer in Aſtracan;
Dat zijn Piloten, dat zijn verre-ſiende luyden!
Kan ick 't u krachtiger als met mijn ſelfs beduyden?
('t Was tijd ick my beklapt', en by de blinden bracht',
Ghy hadt het all begoſt, ick voelden uw gedacht)
Gedenckt waer ick begon, waer ick mijn ſchaetſen aen bond
Siet waer ick henen ben, en, ſooghy 't ſoo verſtaen kont,
Weet dat het lieve Rijm mijn lijmen heeft beleidt,
En, waer ick uyt-gerijmt, ick waer langh uyt-geſeit.
Noch ben ick ſoo ſoet blind als een der mede-blinden,
En beeld mijn' ſotheit in, ghy ſult mijn onder-winden,
Mijn' aller winden loop voor lijdelick aen ſien.
Wat ſeght ghy? ben ick nu ſoo blind niet als ick dien?
Maer 't is Poëten ſlagh; ſy konnen 't niet ontleggen,
Sy ſien geen ſchooner ey dan dat ſy ſelver leggen:
En dreight ſe met de pley, ghy pijnight 'er niet uyt
Dat eenigh Dichter oyt haer Luyt hebb' over-luydt.
Daer zijn [5] noch blinden meer. [6] meer blinden? jae, meer blinden:
Gelooft my, PARTHENIN, [7] ick wiſt'er meer te vinden

Dan

1 Ubi animus erat optimum eſt caſum ſequi. *Sen. Agam.*

2 Καὶ μάλιστα ὅταν δεσπόζωσι περὶς τὰ μέτρα; τότε γὰρ αὐτοῖς, ὦ Ζεῦ, πολυώνυμος γενόμενος, ὑφρείδεις τὸ πίπον ἢ μέτρον, ἢ ἀναπλεροῖς τὸ κεχλωκὸς ἢ ῥυθμόν. ——ἅπαντα γὰρ ταῦτα λήρου ἦν καὶ ἀναπέρανε, ἢ καπνὸς ποιητικός. *Lucian. Tim.* Οὐ γὰρ εἶναι χρὴ ὥσπερ τοὺς ποιητὰς ἐς τὸ λεπότατον ἀκριβολογουμένους, ἀπαιρεῖν χρὴ τὸ συλλαβὼν ἐκάστων ἐνταῦθα τὰ εἰρημένα, κἂν εἴ τι σε τοῦ τῆς ποιήσεως δέους ἀφαιρεῖν λαθῇ, πικρὸς τὸ ἐξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλαὶ ἡμεῖς, ἢ τῶν μέτρων ἕνεκα ἢ τοῦ φωνῆεν ἐπεμβάλλομεν. *Luc. Diſſ cum Heſiod.*

3 Dixit adhuc aliquid? Nil ſanè. *Hor.*

4 Nec audit currus habenas. *Virg.*

5 Quos nequeo monſtrare, & ſentio tantum.

6 Quid reliquum eſt? reliquum? *Perſ. 6.* Haud centeſimam partem dixi, atque otium rei ſi ſit, poſſim exprimere. *Plaut. Mil. 3. 1.*

7 —— neque quàm multæ ſpecies & nomina quæ ſint
Eſt numerus. *Virg. 1. Georg.*
—— nunquam adeò fœdis, adeóque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora ſuperſint. *Juv. 8.*
Cætera de genere hoc longum eſt, ſi dicere coner. *Lucr. 4.*
Qui te circumagas, quæ prima aut ultima ponas? *Juv. 9.*
Multum *Cæci* poſt terga relictum. Ante oculos plus eſt. *Ovid. Met. 2.* —— Pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona, atque illis multum diverſa remotâ
Erroris nebulâ. *Juv. 10.*
Talibus in tenebris vitæ, tantiſque periclis
Degitur hoc ævi quodcunque eſt. *Lucr. 2.*
Reſpicio & quæ ſit me circum copia luſtro. *Virg. Æn. 2.*
—— centumque oculos nox occupat una. *Ovid Met. 1.*
Omnibus iidem oculi. *Ped. Alb.* Quam multi indigni luce ſunt, & tamen dies oritur. *Sen. 1. de Ben. 1.*

Dan ick 'er hebb ontdeckt: en hoe ick verder kom,
Hoe ick meer blinden vind, voor, achter, en rond om:
Maer klein' en acht ick niet, daer is mijn' penn te ſier toe:
De lompe walgh ick van; daer is mijn inct te dier toe:
De wijſe ſchrick ick voor, de Groote ſien ick aen
Gelijck de kinderen het aenſicht van de Maen;
Sy ſtaen my wat te hoogh; [1] en dan, ſy hebben ſtraelen,
Daer geen verſett op is, [2] ick heb 'er wel ſien haelen,
Dien 't luſte veel behaels: ſy ſchieten diep, van verr,
Gelijck de Sonne doet en d'allerminſte Sterr.
[3] Ick ſtaeck het by die Spell. Hoe raeck ick nu ten ende?
O! die my dwaelen ſiet, [4] wijſt waer ick wel belende;
Doet hier een' minne-proef aen een' arm' blinden man
Die op den dool-Rijm is, en 't huys niet vinden kan.
My dunckt ick had het oogh (het is ſoo langh geleden
Dat ick het qualick heugh) op 't eene van de leden
Die onſe toortſen zijn, en daer men door het glas
Yet vuyls, yets onganſchs, yet bekommerlicks in las.
Is dit nu 't heele pack, zijn wy tot daer toe effen,
En voelden wy ons noyt een ander' lemte treffen?
Wel ſeven. [5] Maer een Oogh, een oogh is ſulcken ſchat!
't Is wel waerachtigh: maer waer laet ghy 't Kelen-gat,
En ander' Enckele, voorſichtelick te melden,
Min misbaer als een oogh? wat hebben die t'ontgelden,
Wat loopen die gevaers? een oogh is maer een oogh:
De ſlechtſte Schutter hoeft maer 't eene tot den Boogh,
En daer een tweelingh ſterft daer kan een tweelingh trooſten;
't Is altoos Oogh om Oogh. al ſtond de Sonn in 't Ooſten,
[6] Die t'onſen Weſt-waert hanght; een oogh waer ruymt van licht.
Nu leeft hy noch, die ſprack, ſoo 't rechter u ontſticht, Matth. 5. 29.
Verwerpt het; en hy leeft, die 't een en 't ander bouwde: Prov. 20. 12.
't Waer wel wat ongerijmts, dien ick een' Keel betrouwde, Exod. 4. 21.
Een' Mond, een' Longh, een' Maegh, een' Lever en een Hert,
(Elck is my 't leven waerd) dat ick mis-trouwigh werd

1 Nemo potentes aggredi tutus poteſt. *Sen. Med.*
2 —— ponere foris, ſi quid tentaveris unquam
Hiſcere.
—— plurima ſunt quæ
Non audent homines pertusâ dicere læna. *Juv. 5.*
3 Φθέγξομαι, ἐσ' ἐπέοικεν, ἃ δ' ἐνθέμις, οὐδὲ νοήσω.
4 Depunge ubi ſiſtam. *Perſ. 6.*
5 Oculi profectò lucis uſu vitam ab tenebris & morte mihi diſcernere videntur. *Cæl. Rhod. 3. 82.*
Τὸ φῶς τὸ δι' ἀνθρώπιον ἥδιστον βλέπειν. Ἀμαχόνη ἔοικεν ἡ δὲ ἄφαος ἡδονή. *Luc. de Dom.*
6 Ἡ δὴ γὰ ὁ βίος ἡμᾶς ἐσπέφυκεν ἄγη. *Alex. ap. Stob.*

Om ſorgeloos een oogh op ſijn' ſorgh te beleven.
Wat lightm'er op en dinght? Wy hebben maer een leven,
Wy hebben maer een' Ziel, die God behouden moet:
Onthaelt hy s' ons, [1] 't is wel all wat de Schepper doet,
't Goed gaet van waer het quam! mits 't eene van twee oogen
Ten Hemel binnen raeck', ſoo blijft men onbedrogen.
Maer daer en komt geen licht van oogen toe te baet;
[2] Veel ſien en geldt hier niet: [3] men ſiet meeſt allom quaed,
Ten minſten ydelheit; dat is het rechte teer-geld
Tot d'Hemels reiſe niet, men eiſcht ons wat, dat meer geldt:
Men ſeght ons niet, Siet uyt; maer Siet'er uyt; en hoe?
Als Ick geduldige ter dood des Kruyces toe:
Matt. 11. 29. Men ſeght ons, Laet u ſien, en laet uw weldoen blincken,
Soo dat Gods heerlickheit en uw' eer t'ſamen klincken.
Epheſ. 5. 1. Dus, PARTHENINE, [4] (want wy zijn malkand'ren moe
Matt. 11. 29. en 5. 16. Geprevelt) weder nae den Pottebacker toe:
Job 15. 13. Pſal. 27. 1. [5] Hem volgen voeght de kley, en breeckt hy ons tot ſcherven,
Job 29. Pſſ. 25, 26. Ons hopen ſtaet in hem, al ſoud' hy ons doen ſterven;
Matth. 5. 8. En ſluyt hy ons een oogh of twee eer 't avond is,
[6] 't Is om een ſchooner licht; 'k weet' dat ick niet en miss,
Ick ſpreeck een heiligh woord; laet ons op 't hooghſte Lot ſien,
Blind en onblind is een; [7] De vrome ſullen God ſien.

1 Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὖ πράξεις. *Epict.* 13. Animus æquus optimum eſt ærumnæ condimentum. *Plaut. Rud.* 2. 3. Quod Dii dant fero. *Plaut. Aul.* 1. 2. Εἰ ἑτέρως ἐθέλουσι θεοί, καὶ τοῦτο τετύχθω. Ἀλγεινὰ ταῦτα· δῆλον· ἀλλ' ὅμως χρεών. Τὰ θεῖα, ὅσα τοῖς ὄντως, οὐ ῥᾳθύμως φέρειν. *Soph.* Πάντ' εὐχαρίστως δεῖ δέχεσθαι παρὰ θεοῦ. Ἐκεῖ γὰρ θεοῦ πᾶς καὶ γαλὰ καὶ ὑρπαγή.

2 Non intelligis partem innocentiæ eſſe cœcitatem? *Quint.*

3 Πλείη μὲν γὰ γαῖα κακῶν.

4 Meque ſub his tenebris nimium vidiſſe quereris. *Ovid. Met.* 3.

Contigimus portum, quò mihi curſus erat. *Ovid. 2. de Remed.*

5 Πλεῖ χρὴ δαίμονα. *Eurip.*

Magna quidem ſacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ ſapientia.

Dicimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ
Nec jactare jugum vitâ didicere Magiſtrâ. *Juv.* 13.

Τάδ' αὖ Διὶ πάντα μελήσει. *Hom. Il.* Ψ. Μοχθεῖν ἀνάγκη, πᾶς ὅ δ' ἀμείνων τύχας. Ὅστις φέρῃ κάλλιστ' ἀνὴρ ἔσθ' σοφός. *Eurip. Æol.* Ὅσοις θεοῖς ἐπιπέσεται, μᾶλλον τ' ἔκλυον ἀνήρ. Quid eſt viri boni? præbere ſe fato. *Sen. de Provid.*

—— Vires pepulit Ponduſque mali, caſus animo qui tulit æquo. *Sen. Herc. Oet.*

6 Tunc animus noſter habebit quod gratuletur ſibi, cum emiſſus his tenebris in quibus volutatur, non tenui viſu clara perſpexerit, ſed totum diem admiſerit, & redditus Cœlo ſuo fuerit. *Sen. Ep.* 97. Quid tenebras & nomina vana timemus? Morte carent animæ. *Ovid. Met.* 15.

Da, Pater, auguſtam menti conſcendere ſedem,
Da fontem luſtrare boni, da luce repertâ
In te conſpicuos animi defigere viſus. *Boëth. de Conſ.*

Μὴ σκοπέντων ἡμῖν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα· τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια. 2 *Cor.* 4. 18. Quod ſi, purgatis oculis, res illis ut ſunt ſeſe oſtenderent, tum cernerent, quàm nihil ſint illa, quæ cacutienti videntur indigentia. *Eraſ. paraphr. ad* 8. *Marc.*

7 Cum legis: Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt, intellige, impios non viſuros: neque enim beati & mundo corde ſunt impii. *Aug. Epiſt.* 6.

Einde des vijfden Boecks.

SESTE BOECK.

VITAULIUM HOFWYCK.

VITAULIUM
HOLLWYCK

Toe-eigeningh van den eerſten druck

AEN VROUW

GEERTRUYD HUYGENS,

Geſegt

DOUBLET,

Vrouwe van S. ANNELAND, &c.

ME Vrouw en Waerde Moeye;

De Wijſen van eertijds hebben't ſoo verſtaen, ende het is altoos waerachtigh gebleven, dat Vrucht en Vreughd, Voordeel en Vermaeck in een getwernt den deughdelickſten draed maecken. Daer op ſagh ick dat mijn Vader geſien hadde, als hy ſich geluſten liet de lichamelicke luſten van ſijn Hofwijck ſoo te beſchrijven, datſe de Ziel raeckten; maeckende van die Wandelingh een' Handelingh, die naer hem ſijn' Erven, ooc naer den ondergangh van de plaetſe, te ſtade komen moght. Ende het ſoete voornemen alſoo uytgevoert, heeft my te dienſtigen licht gedocht voor de Korenmate, daer onder het geſchapen was voor eerſt te ſmooren, ſonder de moeyte die ick aengewent hebbe, om het ooc onſe Eewe te mogen bekent maken. Hoe het deſe neus-wijſe Wereld ſal op nemen, ſtaet te ſien. By V E. en meen ick geenen ondanck verdient te hebben. De Stichter van Hofwijck is haer te lief, om een ſtucksken Wercks van den Dichter te verwerpen. Een ſtucksken Bywercks noemde ick het beter: dewijle wy heel wel weten, en qualick gelooven konnen, dat hy daeraen al gaende en ſtaende niet meer en heeft beſteedt, als de brockelingen van vier der druckſte maenden die hy beleeft heeft, ſonder

VITAULIUM.

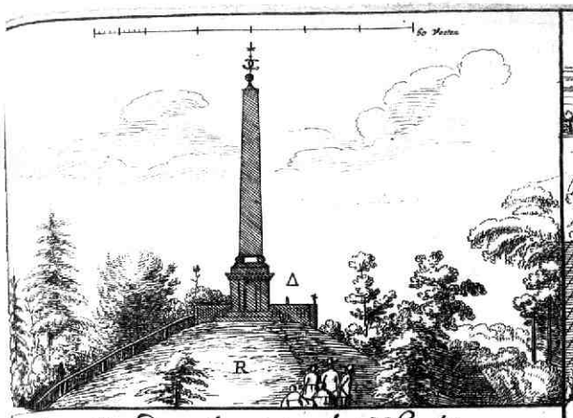

Sexta Pyramidum sileat miracula Memphis:
Inuidiâ Cœli lignea digna fuit.

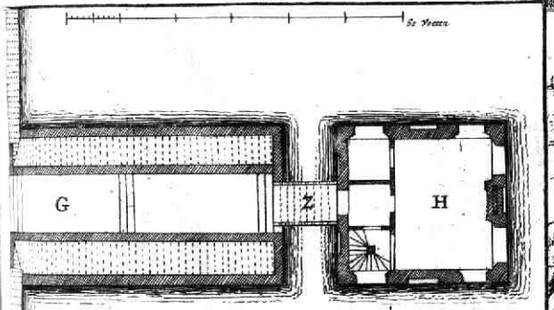

A. Gemaackterweech met Abeelen beſett.
B. Cant in Weſt-Linen of dreuen van Linden.
C. Cant ende Weſt kromten van Eſſchen.
D. Plein wt Eſſchdoren beſett.
E. Vier houten Somer-Hayskens.
F. Vier Perchen Fruytboomen inden Boomgaert.
G. Steenen eyggangh.
H. Huys.

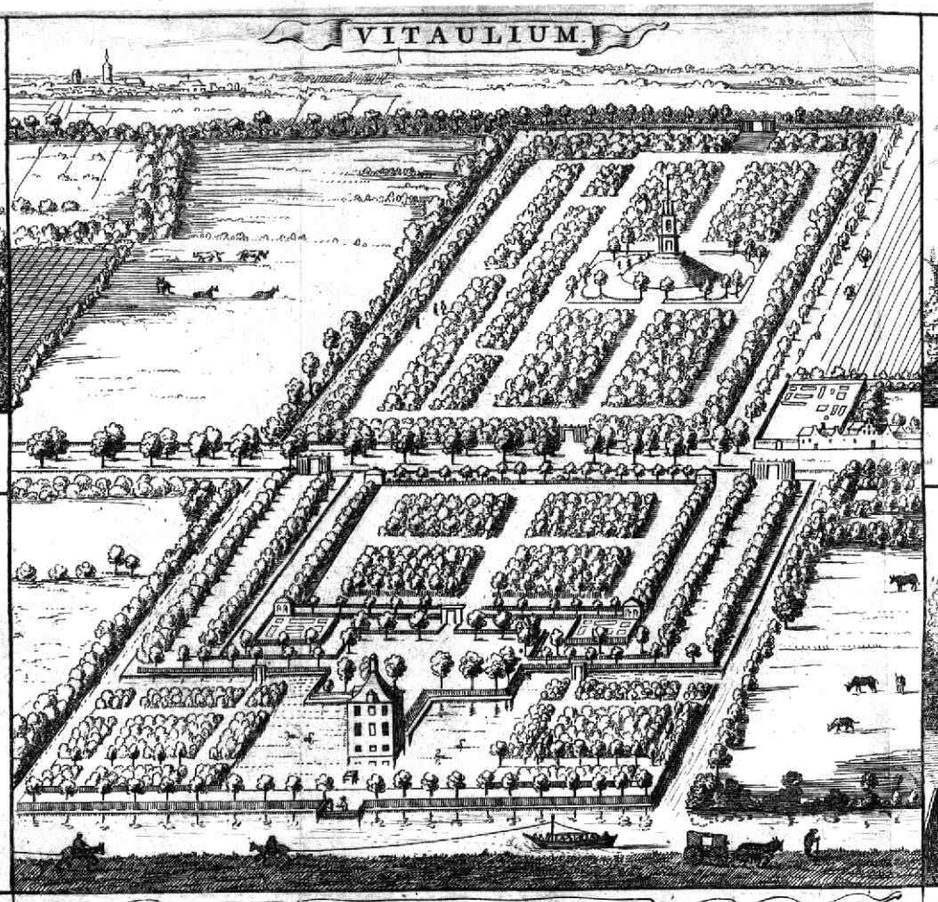

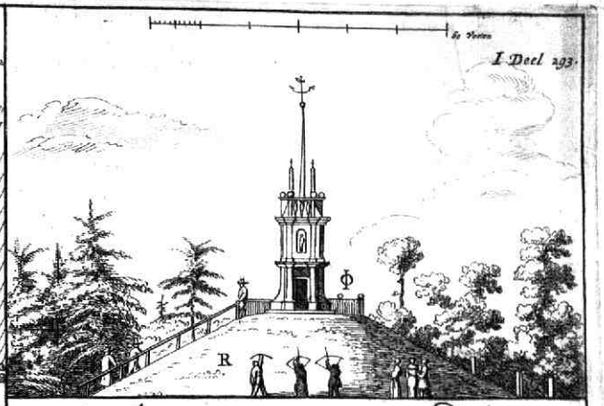

Tanti flamma nocens, tanti est Jovis ira; quod olim
Cocca Pharos, nova nunc et Pharos et specula est.

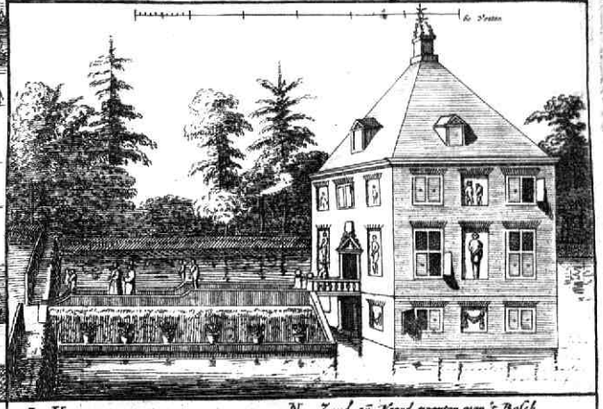

I. Vyver.
R. Oost ende west Eiland Maſtbosschen.
L. Vliet.
M. Bolhaen.
N. Zuyd en Noord poorten van 't Bosch.
O.P. Vier Eycken Laenen of dreuen.
Q.R. Bergh
S. Maſt Boskens.

HOFWYCK.

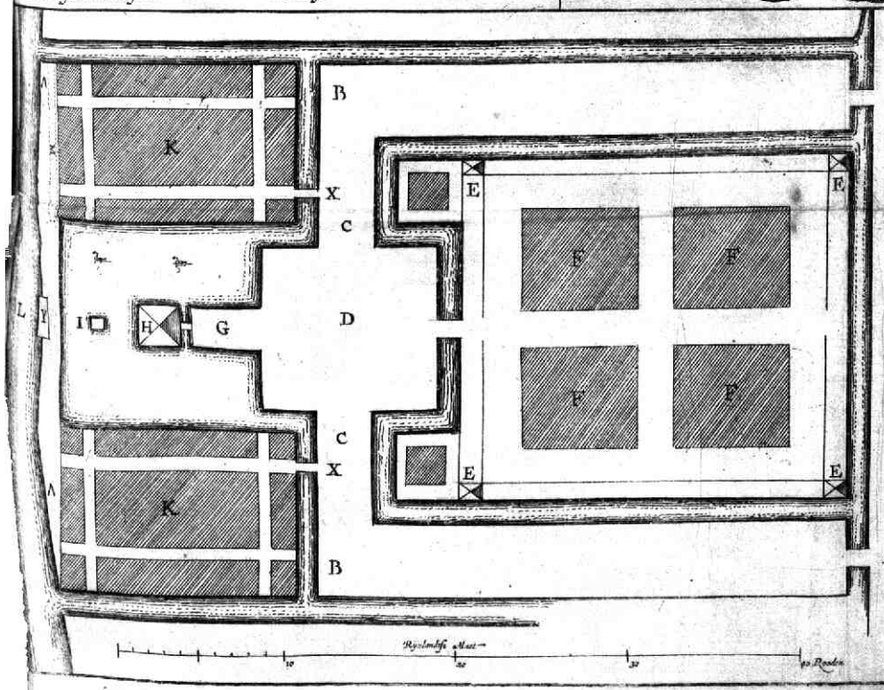

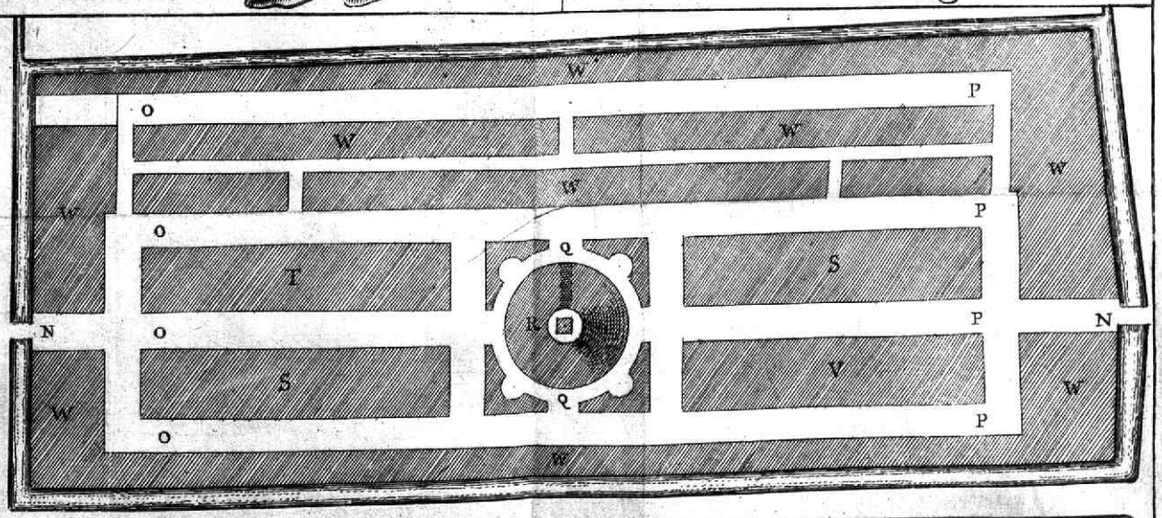

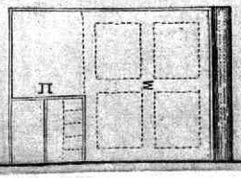

T. Eycken Schaer-hosken.
V. Bercken Bosken.
W. Elsen Bosch.
X. Ingangen vande Eilanden.
Y. Uytsitt inde Vliet.
Z. Houten Brugge.
Δ. Naelde.
Φ. Overall.
Λ. Ypen Mantelingh.
Ξ. Kruyd hoff.
Π. Stall huys.

dat yemand getwijffelt hebbe, dat hy in't gewoel van ſoo vele andere beſigheden yet ſulcks onder de leden ſoude hebben. Nu het Kind ſchielick ter wereld is gekomen, ende my, den oudſten van de Voor-kinderen, als het jonghſte van't tweede Bedd, vertrouwt, weet ick het niet beter te beſteden als by V E. beider oudſte Moeye; die ick wenſchte dat ſich ſomwijlen daer mede wilde verluſten tegens de ſwaermoedigheden die haer overigh mogen zijn, zedert ſy de twee lieve derdendeelen van hare eigen Bedde-vruchten uyt der tijd heeft ſien haelen; wel goeds tijds, na ons gevoelen; maer ontwijffelick te goeder tijd, dewijl het Gods tijd was. Hem bid ick V E. in alle tijden ende naer alle tijden te ſegenen met tijdelick ende eewigh wel zijn, blyvende,

Me Vrouwe en Waerde Moeye,

U E. Ootmoedige Neef en Dienaer

C. Huygens.

Aen

Aen den

LESER;

Voor de By-ſchriften.

WIe is'er met ſich ſelfs of met ſijn' tijd verlegen,
Sijn' koſtelicken tijd. wie ſoeckt naer niewe wegen
Om luſtigh leegh te zijn? wien ſtinckt de Steen en 't Berd,
En ander arger vuyl, dat ſpel gerekent werdt?
Hy kome daer ick gae, wanneer ick Haegh en Hof wijck;
Hy blyve daer hy is, en volge my op Hofwijck;
Hy wandele met my, en ſpaere voet en ſchoen;
Hy kan ſijn' welluſt met een' oogen-blick voldoen.
Of, is ſijn' Oogh te luy, met een geduldigh Oor-deel;
Daer, hooren, ſtreckt voor, ſien, en geeft het oogh geen voordeel;
De doove by ſijn oogh, de blinde by ſijn' oor
Kan voelen waer ick tree, en treden in mijn ſpoor.
Men hoor' of ſie my dan, ick ſtae in voor 't berouwen
By alle keurige van planten en van bouwen;
En, ben ick niet verleidt van eigen toover-minn,
Sy ſullen Hofwijck bey ſoo vinden als ick 't vinn.
Noch liegh ick voor de helft: de blinden ſullen voor gaen,
En dobbele genucht ſal in des hoorers oor gaen,
By d'enckele van 't oogh: Soo gaet het met de penn,
De Rijm-penn: want ſy lieght ten deele van gewenn,
Ten deelen om de kunſt: en die de waerheit ſoecken
In 't loss aenſienelick van wel-gerijmde Boecken,
Zijn even verr van 't pad als die den wilden aerd
Van 't weelderigh pinceel aenvaerden voor een' Kaert.
Leeſt met voorſichtigheit wat Dichters van haer geven;
't Is rouw' Land-metery, daer ſtaet geen paſſer neven.
En die een dobbeltje wil hangen aen de vracht,
Om Hofwijck te gaen ſien in d'ongemeene pracht
Dien ick het hebb geleent, ſal weinigh min als vloecken,
En ſeggen, Wel ick ſegg! is dat het voer van Boecken,

Is

Is dat een' Schildery die op het leven treckt?
't Schijnt dat men kinderen d'oud' avontuer vertreckt
Van 't Koninghs dochtertjen, om in den ſlaep te raecken:
Is dit het hoogh Kaſteel, zijn deſe dorre ſtaecken
Die Eicken Hemel-hoogh, is dit het Maſten-woud,
Zijn deſe Lindekens het andere Voorhout,
Is deſe bult een Bergh, is deſe plass een Vijver?
Wat quelt my d'ydelheit van dien verweenden Schrijver!
Laegh noch mijn dobbeltjen in 't ſackjen van de Kerck,
Soo had ick Godt behaeght en ſat noch op mijn werck,
Jae, vrienden, blijft by huys, en ſpaert uw' feſtien duyten:
'k Heb rijp en groen geſeght, om dat het *Dicht* ſouw ſluyten.
Soo gaet het (noch eens) met de Rijm-penn; om een woord
Dat ſonder weergae is, moet arme Waerheit voort,
En om een braever woord dan woorden die wat ſeggen,
Moet onred' in den topp, en Reden onder leggen;
Mits dat het Klinck-dicht zy, is 't ſnoodſte 't beſte Dicht,
En beſte Dichter is die konſtelickſt verdicht.
Beſchaemt den Meeſter vry, die van de kunſt wilt heeten;
En laet ons een voor een ontlaſten ons geweten:
Wy lijden van den Rijm all dat het Schip in Zee
Van vloe en ebbe lijdt: wy leggen 't op de ree,
De ree van Reden, aen; en 't ſchijnt, de volle zeilen,
En 't ſchijnt, de ruyme ſchoot en weten van geen feilen;
Het Roer light midden-boords, de Vlagge wijſt voor uyt,
De Naelde wijckt noch wraeckt, en alle giſſingh ſluyt,
En all 't beſteck gaet vaſt; voor-wind maeckt rechte ſtreken.
Maer, Stierman, waer is 't Schip ten einde van ſes weken?
Voor S^t. Helena? jae, ſoo 't God en water will,
Soo niet, aen S^t. Thomé, of mog'lick in Braſil.
Dat doet de blinde kracht van ongemerckte Stroomen.
Soo gaet het in 't beleid van Rijmers en haer' droomen;
Sy munten 't op de kuſt daer 't Schip op is bevracht,
Sy hebben Roer en Schoot (ſoo meenens') in haer' macht:
Maer daer 's wat onverhoeds in 't Zee-ſopp en ſijn' baeren
Haer' ſlechte Zeemanſchap in 't zeilen wedervaeren;
Een' ongevoelde drift, een Tij heeft haer verleidt;
Sy hebben eens een woord voordachteloos mis-ſeidt,

Goe'n

Goe'n avond Redens-ree; dat woord moet weer berijmt zijn,
Of 't ſtreeck houdt of geen' ſtreeck, of 't Dicht ſoud ongelijmt zijn.
Soo lijmt men dan voort aen, en raeckt van Ooſt in Weſt,
Van 't Zuyden in het Noord: tot datm' in 't lieve leſt
Verzeilt en bijſter 's weeghs met loeven en laveren,
God weet hoe gracelick, naer 't oogemerck moet keeren:
Terwijl de Leſer ſtaet en gaept met open mond,
En wenſchte dat hy eens den Dichter wel verſtond,
Die wel verſtaenlick waer, kond hy ſich ſelfs begrijpen.
Gaet, lieve Leſer, gaet uw' herſſenen nu ſlijpen,
Om door 't geheim te ſien van 't mijmerigh geſegh,
Daer, die u leiden ſou, verruckt is van den wegh.
Nu heb ick my ontkleedt: waer hael' ick Vijgen-bladen
Tot masker van de ſchaemt daer med' ick ſtae beladen?
Wie will nu Hofwijck ſien of hooren met geduld,
Met logens opgepronckt, met klater-goud verguldt?
Ghy, Leſer; hoort ghy noch dry woorden van verſchoonen;
Noch ben ick leſens waerd, en kan het ſus bethoonen.
All dat ick Hofwijck noem is Of-wijck van den wegh
Die waerdigh zy betre'en, indien ick Hoef-wijck ſegg,
Soo ſpreeck ick uyt mijn' Bors en uyt mijn hert te ſaemen;
Maer die het Stof-wijck heet, heeft goet verſtand van naemen,
En van de ſlechte ſtof daer Hof-wijck af beſtaet,
En van der Dichteren ruym ſpreken ſonder maet.
En is 't Geſticht ſoo ſlecht, wat ſal 't Gedicht verbloemen,
Dat, die wat Hofwijs is, ſal Hollwijck derven noemen?
Holl, lieve Leſer, holl, en holler dan een' blaes;
Een' blaes met boonen, is dit voddige geraes.
Verhaeſt uw vonnis niet; jae ſpreeckt het ſonder ſchroomen,
Ick help 't u ſpreken; 't zijn derddaeghſche-kortſe droomen,
Daer op ick u onthael; 't is ongerijmde Rijm,
Een buyten çierlick graf, van binnen aſch en ſlijm.
Maer houd het vonniss in, en hoort my noch eens ſpreken:
Die oyt gewandelt heeft langhs modderige beken,
En heeftſe niet altoos bewandelt ſonder luſt:
De Zee is allom ſout; maer hier en daer de Kuſt
Beſett met ſoet gewaſch van Bloemekens en Kruyden,
Daer 't keurige begrijp van recht neus-wijſe Luyden

Sijn' ſinnen in voldoet, en vindt de wegen kort
Daer hier wat nuts en daer wat ſchoons gevonden wordt.
Het kreupele geſchrift van teere Leerelingen
Wordt by des Meeſters hand met konſtelicke ringen,
Met ſtrick en Spinneweb omvlochten en geçiert,
En hoe 't min deughdigh is, hoe meer betiereliert:
Soo kan een' Ebben lijſt een' ſlechten doeck verrijcken,
En doen hem voor wat goeds verkoopen of bekijcken:
Die lagen legg ick u. mijn' Beeck, mijn Schrift, mijn Doeck,
Mijn' tamme Schildery, recht uyt geſeght, mijn Boeck,
Mijn Hofwijck in papier is wandelen, noch leſen,
Noch koop, noch kijcken waerd; dat vonnis is geweſen:
Maer kuſt, en ſtrick en lijſt, die 't çieren op den kant,
Zijn op de proeven van het keurlickſte verſtand.
Veracht ghy dan mijn' ſtof mijn' ſelf kant moet ghy prijſen;
Danck hebbe 't ſoet behulp van afgeſtorven Wijſen:
Die heb ick uyt haer graf doen ſpreken t'mijner baet,
En van haer' lappen my een feeſtelick gewaet
Geflickt en omgedaen: met Peerlen van Athenen
Is dit gewaet verſien; De koſtelickſte ſteenen
Van Roomens burgery, does' op haer rijckſte was,
Hebb ick geleſen uyt haer Puyn en uyt haer' ass,
En my mé geborduert: der Chriſtelicke Vad'ren
Hebb ick het beſte bloed van haer' ontſteken ad'ren
Geſmolten in mijn vleeſch, en uyt haer oud gebeent
Het onverrotſte mergh geſogen en geleent.
Nu pronck ick met den buyt, nu tert ick uw gedulden:
Verkoop ick niet als lood, 'k heb 't weten te vergulden:
Nu moet ghy Hofwijck ſien, het zy u lief of leed:
't Kind is wanſchapen; maer 't is rijckelick gekleedt.

AEN

AEN DEN DRUCKER.

'k HEbb Hofwijck uytgedruckt: is 't t'uwent niet te druck;
Verdruckt my in uw' Pers, en helpt ons in den Druck;
My in den druck van eer of oneer, van beriſpen,
Of prijſen; naer het volck of ſpreken will, of liſpen:
U in den meerder druck van Koſtelick papier,
Als Ketter-vleeſch, te ſien verdoemen tot het Vier.
Van duſend tegen een de nadruck ſal ons' beurt zijn;
Ick heb 't u ingedruckt: denckt als het ſal gebeurt zijn,
Die Dichter heeft ſijn' plicht uytdruckelick vervult:
Mijn onderdrucken is de dochter van mijn' ſchuld.

CONSTANTER.

Incomparabili, ac ſupra laudem

ZULICHEMI DNO.

Aulifugium ſuum publici juris facienti.

PAbula cordatæ ſemper gratiſſima menti,
Hinc Natura parens ſufficit; inde Deus.
Illa, per amfractuſque ſuos, formaſque, modoſque
Emicat: Hic cunctis, undique cunctus, ineſt.
Naturamque Deumque ſequi contermina Cœlo
Vita ſtudet, Superis proxima, ſacra ſibi.
Hæc Tu, Summe Virûm, Tibi lumine pectoris hauſta
Aſſeris, in Genii præmia juſta tui:
Naturæ ſcrutatus opes, divina recludens:
Naturæ dicam Filius, anne Dei?
Otia ſedulitas ſuperat: ſed & hæc quoque credi
Dulcia vis, vaſtis obrutus officiis.
Te ſtupeat Natura Suum: Deus annuat Unum,
Quem Sibi, quem cunctis juſſerit eſſe ſacrum.

THEOD. GRASWINCKEL.

Aen mijn Heer

Mijn Heer VAN ZUYLICHEM

Over het leſen van ſijn Ed^s.

HOFWYCK.

't IS een dagh of vier geleden
Dat ick hallif moe getreden
Door de paedtjes van mijn Hof
Wat gingh ſitten onder 't lof,
Daer de hitte niet kan nijpen
Onder 't lommeren van ypen,
Op een banckje van een deel,
In een koel en groen prieel;
Daer de dichte blaedjes weeren
Dat de Son my niet kan deeren
Schoon hy op de middagh blaeckt
Als hy 't Hemel-kreeftje naeckt.
Om mijn' eenſaemheit t'ontvluchten
Die my ſomtijds doet verſuchten
Als ick aerſel op de ſchâe
Van mijn' afgeſtorven gâe, (een?)
(Wie kan ſteeds den menſch verkrach-
Liet ick drijven mijn gedachten,
Liet ick mijn herdencken gaen
Door u lecker letter-blaen
Die ick even had geleſen:
Blaen die voor geen ſterven vreſen,
't Zy de Somer ſwicht of brand,
Van een ſoete Joff'ren-hand
Door uw' wil aen my gegeven:
Blaen, daer HOFWYCK door ſal leven
Langer, alſſer boſch of laen
Staet, of met, of ſonder blaen:
Langer, als d'abbeele kruynen
Sullen HOFWYCK en ſijn tuynen
Decken voor de ſcherpe ſnêe
Van de ſeyſſen uytter Zee:
Langer, als ſy met de toppen
Van haer hoogh-geſtege koppen
Sullen weygeren den pas
Aen het huylen en 't gebas
Van de nortſe Noorder-winden
Op den bloeyſem van de Linden
Die aen d'ooſt' en weſter-kant
Van den HOFWYCKS Hof geplant
Maecken ruyme wandel-dreven,
Die het quaelick willen geven
Voor 't Voorhoutſe Joffren-rack,
Munnick-tuyntje, blaeder-dack,
Dat door 't roemen uwer Dichten
Voor geen dingh behoeft te ſwichten
Wat of in of buyten 't landt
Sijne borſt op ſchoonheit ſpant:
Langer, als de maſte-boomen
Sullen weder-zijds bezoomen
Met een altijd groenend lof
't Buyte-pad van uwen Hof:
Als de nimmer-dorre Climmen
Sullen klauteren en klimmen
Langhs 't gebeent' en armen op
Over hooft en kruyn en top
Van de * hoeckſe Vierelingen,
Al gelijck in allen dingen
Broeders even hoogh en breedt
En al even eens gekleedt:
Daer de Cabbeljaeus geſinden
Noch wel herbergh ſouden vinden
Soo 't de Land-vooghd ſoo verſtond
Dat hy die in ſchootels ſond
't Lijf geſoon, de ſtaert gebraeden,
En een kruyck met wijn gelaeden
Van de Moeſel of de Deel,
Om het oud-verſufte ſcheel

Met

* Vier houte Cabinetten of Prieelen met Clim bewaſſen, ſtaende op de vier hoecken van den Hof, alle uyt eender hand gemaeckt.

Met een Roemer af te drincken:
Langer, als de Vloer ſal blincken
En het marmer ſtaen te prael
In uw ſinnelicke Zael:
Langer, als uw Slot ſal duyren
Dat met even-zijdſe muyren,
Vierkant uyt het waeter rijſt,
Dat de Waerd en gaſten ſpijſt
Met een vanghſt van goede viſſen
Als 't u die gelieft te diſſen,
Slot, als men 't van 't Zuyden kijckt,
Dat een Fleſch in 't koelvat lijckt:
Langer als men 't paerdt ſal jaegen
Langhs de Vliet met ſweepe-ſlaegen
Nae den Dam, of Delft, of Haegh:
Alſſer Schip, en ſchuyt, en kaegh,
Met ſijn vracht, en volck' en waeren
Uw Kaſteel verby ſal vaeren,
Die, of van, of nae de Vliet
Door den Duycker henen ſchiet:
Soo langh als men Duyts ſal ſpreken
En geen leeſer ſal ontbreken
Die een aerdigh Rijm bemindt
Daer men pit en kruym in vindt.
Wijl ick ſuff' en ſitt' en mijmer
Opgetogen hoe de Rijmer
In ſoo een gemeene ſtof
Wint ſoo ongemeene lof,
Hoe hy Wijsheit mengt met kluchten,
Hoe hy onder jock kan tuchten,
Hoe hy ernſt met lacchen ſpeckt
Daer men les en vreughd uyt treckt,
Vind ick my in 't Boſch gekommen
En op uwen Bergh geklommen
Daer een vierkant hout-gebouw
(Wiſt ick hoe men 't noemen ſouw)
Braght my weder op mijn ſinnen
Datter voordeel was te winnen
Van een heerlick Peterſchap
Voor die op den hooghſten trap
In het giſſen konde raecken
Van 't proffijtelickſt vermaecken
In het geven van een naem,
Beyde, nut en aengenaem.

Ick gevoelde my beſtreeden
Van mijn tochten en de Reden;
d'Een ſey dat ick 't laeten ſouw,
d'Ander rieper tegen, houw,
Houw en wilt u daer voor wachten,
't Is geen werck van uwe krachten,
't Is geen laſt van uwen rugh;
Wat vermeet ſich vliegh, of mugh,
Dat een kemel is te vergen?
Wie begeeft ſich op de bergen
Die genoegh ſich vind beſwaert
Dat hy kruype by der aerd.
Reden had nae reen geſproken,
Eerſucht quamper tegens ſtoken:
Die niet ſoeckt, die niet en vind,
Die niet waeght, die niet en wint;
Waegt ghy: 't kan miſſchien gelucken,
Miſt ghy; 't hoeft u niet te drucken;
Vele die wat groots beſtaen
Hebben met de wil voldaen;
Oock ſoud ghy den eerſt niet weſen,
Dien, als anderen voor deſen,
Een geluckigh woort ontvil,
Als 't geluck maer dienen wil;
Blinden kunnen ſomtijdts raecken,
En oock acker-lieden ſpraecken
Somtijdts wel een tijdigh woord
Dat den wijſen heeft bekoort;
Oock is 't mee al waer bevonden
Dat een haes voor ſnelle honden
Afgeloopen vry en los
Is gevangen van een Os,
Die hem op ſijn lenden trapte
Wijl hy door de weyde ſtapte
In een dichten bos van gras
Daer het wild gelegert was.
Wat is goed, en wat is beter?
Soo 't geluckt, ſoo werd ick Peter,
En ſoo 't miſt, waer kom ick heen?
Wat is 't als een blaeuwe ſcheen?
Die is lichtelick te waegen;
Vryers loopens' alle daegen,
En wie gaetter kreupel van?
Dus geſchuddet in een wan,

Dus gehangen tuſſchen beyden
Eer dit ſtrijden was geſcheyden
Had my d'eerſucht al vermant,
En de Pen was in de hand,
En de Reden aen het ſwijnen,
En den Dichter aen het rijmen
En de veder in den int
Om een naem voor 't houte kind.
HOFWYCKS Hoogh-beroemde Schrijver,
Dus geraeckt' ick door den yver
Die de reden had verbluft,
Van het peynſen half verſuft,
Aen het raen, en aen het rijmen,
Aen het voegen, aen het lijmen,
Aen het krabblen met de pen,
Waer van ick dit naeſchrift ſen.
Heb ick 't wit niet kunnen raecken
Van 't profitelickſt vermaecken,
Soo ick in den naem hier mis
Wat, en nut, en vrolicks is:
Heb ick 't bey niet kunnen raemen,
Wilt de Meeſter niet beſchaemen,
En die mee is van de kunſt
Deck mijn feylen met ſijn gunſt.

20. *Julii*, 1652.

PRO-

PROSOPOPOEA.

Spreeckende

HOUTE GEBOUW

Op den BURGH in 't BOSCH

Van

HOFWYCK.

Hof-ſtede des Heeren van ZUYLICHEM by VOORBURGH.

Dus ſprack een houte Kind, of een van ſijnent wegen,
Doe hy ſich vond op 't Land om tijd-verdrijf verlegen.

ICk heb dat weſen niet dat ick te hebben plagh.
Een quaden avond-luym, een felle blixem-ſlagh
Die hooge bergen treft en ſpaert de laege heuvlen,
Wirp my ter aerde neer eer hy my dede ſneuvlen,
Soo dat ick met mijn top beneden in het gras
Verraedlick lagh geſtort eer ick gewaerſchouwt was.
Ick was, of ick geleeck, een van des werelds Wondren,
Een van het ſeven-tal, eer 't blixemen en 't dondren
My door een domme kracht ter neder had geploft:
Ick leeck der Spitzen een daer Memphis noch op ſtoft,
Die Vorſten-beenderen en Koninclicke lijcken
Verſtreckten tot een graf in de beroemde Rijcken
Daer 't Nyle waeter meſt het Kooren-rijck Egipt.
Ick wierd van yder een beſprooken en belipt.
Die timmert aen den wegh is ſelden buyten opſpraeck.
Ick leeck der Spitzen een daer, eer men tot den top raeck,
En ſieſe van der aerd ter wolcken uyt gebout,
De * Stichter ſagh verſpilt ruym hondert tonnen gout,
En noch eens, en noch eens, en ſeventigh en negen
Aen loock, ajuyn, en kaes, ſoo ick het heb te degen

* *In pyramidum ſtructuram, inquit Stephanus, quindecim millia talentorum inſumpta ſunt pro cæpis dumtaxat, allijs & caſeo.*

En

En men de rekeningh van Steven wel verſtaet.
Nu ben ick: Kijcker ſtae. ſegh, eer ghy henen gaet.
Wat ben ick? Wie hier gaeuwſt en kloeckſt ſal in de weer zijn,
En 't nutſt en 't vrolickſt vind, die ſal mijn Heers Compeer zijn,
JAN maeck het Boſch-heck op, en ghy, ô Kijcker-vrind,
Komt nader en bedenckt een naem voor 't houte kind.
Sie my van elcke kant, van boven, van beneden,
En wilt om wel te ſien wat tijdts aen my beſteden;
Het ſien en koſt hier niet. Aen een wanſchapen dier
Hebt ghy ſomwijl verſnoept een ſtuyver drie of vier;
Te kermis, aen een méyt, die armeloos gebooren
Uyttarte met de voet de beſte Nayſter-ſlooren,
Stack dråen door 't naelden-oogh en naeyde wacker heen,
En wat daer vingers doen, dee vaerdigh met de teen:
Aen een die ruym het hoofd van een volkomen man had,
Maer borſt, en buyck en dyen, en beenen van een ſpan had;
Een Reus in 't Aepen land, die in een Munnicks mouw,
Die in een Viſſchers hoos ſijn herbergh vinden ſou;
Een Karel onder 't volck dat in voorleden tijden
Tweemael ſes duymen hoogh met Kraenen plagh te ſtrijden;
Een ſchaduw die de Son hier op de middagh geeft
Als hy een man beſchijnt van boven uyt de kreeft:
Aen een gebaerde knecht, die met ſijn hooft en borſt ſat
Op ſijn verdort geraemt, die veel tijdts goeden dorſt had,
En mocht ſijn kroes wel uyt, en op de toon-banck ſprack
Wat meerder als een hooft daer 't lichaem aen gebrack.
Oock ſiet men aen dit lijf geen beenen noch geen voeten,
Maer, ſoo 't geoorloft was te graeven en te wroeten,
Men vonde dat ick die heb langh en dick en breet;
Maer dat ghy 's niet en ſiet dat heeft oock ſijn beſcheet.
Weet dat ick *RODEN-BURGH heb onder mijne ſoolen
En tree de voncken uyt van ſijn verborgen koolen
Die hy hier onder my met groene rocken deckt,
En door een ſnoode peſt uyt giftigh ſand verweckt,
Mijn buyren ſterven heen. dees trapten ick het hooft in,
En ſtae tot op ſijn hert daer ick het vyer verdooft vin.
Een koocker is mijn romp, mijn ingewand een trap,
Waer langhs ick lijde dat men tien en tienmael ſtap,

* Een Bergh van het roode ſandt gemaeckt dat de boomen dede uyt gaen, ende naemaels verlaeten wierdt, ende op een hoop gekart, ende met groene zooden bedeckt.

Tot

Tot dat men eyndelick koom boven op mijn ſchoudren;
Daer laed' ick jong' en ouw, en kinderen en oudren,
En vrind en vreemdelingh; komt vry in groot getal,
En niemand ſy vervaert voor ongeluck of val,
Danck heb geen ſackende maer rijſende bragoenen;
Die door een draeyend hooft raeckt onvaſt in ſijn ſchoenen,
Om dat hy ſich te hoogh vind boven in de locht,
Die leune vry daer op, en vreeſe kräck noch bocht.
Hier ſiet men 't grootſt waerom des Heeren die my boude;
Oock iſſer geen geweeſt die deſe moeyte roude,
Dat hy den * hoender-trap langhs Rodenburgh beklam,
Tot hy door mijn gedarmt op mijne ſchouders quam.
Hier ſiet ghy over 't vlack der voor en achter-weyen
Hoogh boven top en tack van elſen, eyck en meyen.
En onverhindert komt den halven wereld-kloot
In uw verheven oogh; hoe ſpits, hoe ſteyl, hoe groot
Geſticht, of boſch, of boom, ghy ſiet het al gedoocken,
En onder uw geſicht ootmoedigh en gebroocken.
Sie, Kijcker, dat ghy ſiet en neemt wat tijdts daer toe;
Verſchoont mijn ſchouders niet; die werden nimmer moe.
Verſchoont alleen mijn hals, daer magh ick weynigh veelen,
Met halſen valt het wat gevaerelick te ſpeelen.
Ghy ſiet hoe langh, hoe ſmal, dat hy nae boven gaet,
En wat een top-ſwaer hooft dat aen het eynde ſtaet,
Een hooft, dat nimmermeer is ſonder ſchudde-bollen,
En echter even net hoe het de winden ſollen,
En, 'tzy of dagh of nacht, al even fraey gehult:
Maer, ſoo het herſſens had by 't koſtelick vergult,
Wat ſpijtigh Reyntje kon op mijne ſchoonheit ſmaelen?
Waer ſou het Vosje ſtof tot leppigh ſchempen haelen?
Wat dunckt u, Kijcker-vrind, hoe ſtaet u 't maeckſel aen?
Een hals ſoo dun, ſoo langh, als tienmael van een Kraen,
Een hooft ſoo hoogh van 't lijf! Maer doch 't en is om niet niet,
Dat ghy mijn hals ſoo langh als eenigh Indiſch riet ſiet,
En dat mijn hooft ſoo ver van mijne ſchouders ſtaet:
De reden vind ghy licht ſoo ghy uw' oogen ſlaet
Op mijn vergulden kop, daer wonden en quetſuyren,
Die ick gekreegen heb van Eygens en van Buyren,

* Een trap van een ſwaere planck gemaeckt daer dicke latten over dwers op genagelt zijn om op den Bergh te klimmen.

U leeren, dat mijn hooft ſtreckt tot een Pylen-doel.
Men rake ſoo men kan, het heeft doch geen gevoel,
En ick noch arm noch hand om zeer of leed te wreken.
Meer wil ick van my ſelfs voor deſe mael niet ſpreken.
Gae, Kijcker, gae nu heen, en ſpann' uw krachten in,
En geeft het kind een naem nae mijner Stichters ſin.
Indien 't u wel geluckt, ſoo ſult ghy deughd gevoelen;
Men ſal op mijnen Doop de beſte glaſen ſpoelen,
En doen een friſſchen dronck van koele Deele-wijn,
En Ghy ſult de Compeer van Hofwycks Land-heer zijn.

KYCKERS ANTWOORD
En
KEUR VAN NAEMEN
Voor het
HOUTE GEBOUW.

I.

Du JE-NE-SCAY-QUOY van HOFWYCK.

ELck die uw hooft bemickt, treft ſijnen Doele niet;
Het is altijds geen lap wanneer de Schutter ſchiet,
Nochtans, wanneer der prys met ſchieten is te winnen,
Sijn's altemael te been die roer of boogh beminnen,
En hoopt oock d'alderminſt 't geluck van eene ſchoot
Door een beleefde pyl of door een gunſtigh loodt.
Soo waegh ick mee een kans, en vlam op het Compeerſchap
Meer als op't beſte glas van ſulcken braeven Heerſchap
Die met een Fenix-pen, wanneer hy 't ſich bepynt,
De Son beſchryven kan veel ſchoonder als hy ſchynt.
Maer weer ſoo waegh ick't niet. Hoe raeck ick dat te vort is?
Hoe reyck ick aen een ſpits daer mijnen arm te kort is?
Hoe werd een rappen haes gevangen van een Koe?
Hoe vlieght een lamme gans tot aen den Hemel toe?
Wat maeckt een blinderick in winckelen en hoecken
Daer't voor een Arents oogh is duyſter om te ſoecken?
Wat vind Tireſias daer Argus is van noo?
Noch waeg' ick't evenwel. Een vryer al te bloo
Beſliep noyt ſchoone vrouw, die 't gunſtigh uyr laet deur gaen
Als ſy wel willen ſouw, moet naemaels voor de deur ſtaen:
Mijn vrind, ick ken u niet, gôen avond en gôe nacht,
Ghy hebt het luck verſuymt dat u heeft-toe gelacht.
Dien de Fortuyn verſchijnt die grijpſe by de vlechten;
Voor iſſer vatten aen; 't is naemaels niet te rechten
Soo ghyſe glippen laet, Want achter iſſe kael,
Daer heeftſe tuyt noch hayr. dies, Vryers altemael,

Paſt op het vinck-ſlagh wel, en laet geen tijd verlooren.
Soo een geluckigh uyr u heden werd geboren,
Soo wacht tot morgen niet; wanneer het visje byt,
Soo ſlaet den hengelaer, of anders is hy 't quyt.
Soo waegh ick dan uw naem die ſoo langh ſonder naem ſtaet,
Men oordeel of men dus het nut en 't ſoet te ſaem raedt.
Een halve kap, een lap van pluys of van fluweel
Bedeckt voor locht en kouw het teere Vrouwen-ſcheel
Van 't voorhooft tot de kruyn, en wie kan ſich beroemen
Dat hy die kap, die lap, met ſijnen naem kan noemen?
Nochtans krijght hy een naem waer aen hem yeder kent,
En echter yder ſeyt: Ick weet niet wat je bent.
Dit is uw bey gemeyn. Dies ſegh ick ſonder wachten:
(Men magh het nemen aen of vryelijck verachten)
Die op het uytterlick alleen ſijn oogen wend,
Vind tuſſchen u meer ſcheels als tuſſchen Koe en End,
Maer, ſoo men meer op reen als nae 't fatſoen en ſtof kijck,
Sijt ghy JE-NE-SCAY-QUOY *van het Kaſteel van* HOFWYCK.

II.

DE SCHOU-BURGH VAN HOFWYCK.

Die u een SCHOU-BURGH *ſey, ſou die ſich al vertaſten?*
Of ſou het dorre boſch der averrechte maſten,
Het machtigh Amſterdam, de geld-ſack van Euroop,
Niet lyden dat men u met ſulcken naem hier doop?
Nochtans ſoo kunt ghy 't ſijn met wel-gegronde reden,
Het ſpijte, ſoo het wil, die groote Stadt der Steden;
Haer SCHOU-BURGH *heb de naem, of heel, of hallif, wel,*
En dien' haer om te ſien een bly of treurigh Spel:
Maer die uw Burgh beklimt tot boven op den ſolder,
Schouwt ſteden daer van daen, en menigh dorp en polder,
Jae ſchouwt op ſijn gemack den halven wereld kloot,
Daer yder ſpeelt ſijn Rol, hy ſy of kleyn of groot.

III. DE

III.

DE KIIK-IN-DE-POT VAN VOORBURG.

SO Voorburgh door de nood of door de gunſt van Heeren
Sich eens ſagh in een Stad met Wall' en muyr verkeeren,
En bracht haer Veſtingh uyt tot om dijns Heeren Slot,
Was HOFWYCK het Kaſteel, en Gy KIIK-IN-DE-POT.

J. WESTERBAEN.

Omne tulit punctum qui miſcuit utile dulci.

Ὅτι καλὸν, φίλον ἐστὶ· τὸ δ' ἡδὺ καλὸν, ἡδὺ φίλον ἐστὶ.

Op

't HOFWYCK

Van den

Edelen en Geeſtigen Heer

Van ZUYLICHEM, &c.

SIet hier den rechten Hof, daer buyten 's Hofs geruchten
De Wijsheyt leeft haer bladt, de Ruſte pluckt haer vruchten:
Een ſchoon, een luſtigh bladt, een wel geſchildert bladt,
Als Huygens in het gras en onder d'eycken ſadt.
Daer Huygens buyten 't Hof ſijn Hof-tent heeft geſlaegen,
En queeckſel, en geboomt ſtelt boven 's Graven-Haegen.
Maer een dinck vraeg' ick noch, en vraeg' het met verlof,
Hoe kan het Hofwijck ſijn, is Hofwijck in den Hof?

BOXHORN.

Aen den Heer
Van ZUYLICHEM,
Op zijn HOFWYCKSCH Gedicht.

DOor-wijſe Hovelingh van veel' door nijdt beſtreden;
Van meer om ſtrijdt geroemt; die midden in het ſlick
Houdt beyde voeten droogh; en uw' genegenheden
Noyt hingt aen ydelheyt van's werelts oogen-blick;
Die nu en dan van't Hof u laet nae Voor-burgh voeren,
En daer bekommeringh, beſlommeringh ontwyckt,
En daer uws ſelven zyt, een Heerſchap by de Boeren,
En daer u landt, u Hof, u rijck eens over-kijckt,
U ſteene Hof-wyck wyckt voor ſommige gebouwen,
In grootheyt, koſtlickheyt, doch niet in çierlickheyt;
Maer nu gy door u pen door-kunſtigh hebt ontvouwen,
Hoe all' de werelts doen daer voor uw' oogen leyt,
Mag't ſteenen Hof-wyck wel voor and're't vaent je ſtrijcken,
Maer voor't papiere, 't welck is onwaerderelijck,
By't welck' niet is, niet was, niet zijn ſal te gelijcken,
Is't reden dat het all' eerbiedighlijcken wijck',
Noch't ſteenen Hofwijck, noch het ſterckſte huys van allen,
't Welck oyt is opgebouwt door Menſchelicke handt
En ſal altijdt beſtaen; maer noyt en ſal vervallen
Dit Hofwyck, opgebouwt, mijn Heer, door u verſtandt.

HENRICUS BRUNO.

HOFWYCK.

DE groote webb is af, en 't Hof genoegh beſchreven:
Eens moet het Hofwijck zijn. [1] wie kent den draed van 't leven,
Hoe kort hy is, hoe taey? de ſnaer die heldſte luydt,
Scheidt d'eerſte menighmael van leven en van Luyt,
Verkracht en over-reckt, of met der tijd verſleten.
'k Heb over-reckt geweeſt; maer ben'er deur gebeten:
Op 't ſlijten komt het aen; Twee dingen maecken 't waer;
Of ick't ontveinſen wouw, mijn' jaeren en mijn haer.
[2] En als de ſnaer begint te ves'len en te pluyſen,
Soo ſtaet ſy meeſtendeel op 't ſchielicke verhuyſen.
[3] Wie weet of 't ſchielicke verhuyſen deſer Ziel
Niet voor mijn' deur en ſtaet? En of 't God ſoo beviel,
Sou Hofwijck onberijmt ſijn' Stichter overleven,
En wijcken voor 't Voorhout? en ſoud' ick my begeven,
Die anderen mijn' penn baldadigh heb geleent?
Met reden eiſchte men de ſchuld van mijn gebeent,
„ Met reden ſchreefm'r op: Hier light een Man begraven,
„ Die meende te volſtaen met planten en met graven,
„ De ſlechte boeren-konſt, en moght de moeyte niet
„ Sijn eigen maeckſeltjen te çieren met een lied.
Mijn ſterven weet ick met langh leven niet te weeren;
Maer, leef ick weinigh meer, het Graffſchrift wil ick keeren,
En ſingen wat ick poot, en rijmen wat ick bouw,
[4] Eer deſe keel verſchorr', en deſe penn verouw'.
'k Will Hofwijck, als het is, 'k will Hofwijck, als 't ſal weſen,
Den Vreemdelingh doen ſien, den Hollander doen leſen.

Soo

[1] Vita quàm ſit brevis, ſimul cogita. *Plaut. Moſt.* 3. 2. Omnia quæ ventura ſunt, in incerto jacent. protinus vive. *Sen. de brev.* Οὐκ ἐπίσταῃ τὸ σὸν αὔριον ποῖα γένοιτ' ἂν ζωὴ ὑμῶν; Ἀτμὶς γάρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δ' ἀφανιζομένη. *Jacob.* 4. 24.

[2] Hoc quod ſenectus vocatur, pauci ſunt circuitus annorum. *Sen. Conſ. ad. Marc.* Cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum eſt. *Ibid.*

[3] Quis eſt tam ſtultus, quamvis ſit adoleſcens, cui exploratum ſe ad veſperam eſſe victurum? *Cic. Cac. maj.* Quis ſcit an adjicient hodiernæ craſtina ſummæ Tempora Dii Superi? *Hor.*

[4] Velut ex torrente rapido, nec ſemper caſuro, citò hauriendum eſt. *Sen. de brev.*

[1] Soo ſwack is menſchen-werck, het duert min als papier.
De tijd ſlijt ſtruyck en ſteen: eens ſal men ſeggen, hier,
Hier was 't daer Hofwijck ſtond, nu Puyn en Queeck en Aerde:
En dan ſal Hofwijck noch ſtaen bloeyen in ſijn' waerde:
Ja, waerde, [2] ſooder oyt yet waerdighs van mijn' hand
De jaeren heeft verduert en ouderdom vermant.

[3] IN Holland, wat een Land! Noord-Holland, wat een Landje!
In Rhijnland, wat een' kley! in Voorburgh, wat een ſandje!
Aen 't Koets-pad, wat een wegh! aen 't water, wat een' Vliet!
Aen all dat lieffelick of vrolick rieckt of ſiet;
Daer lagh een brockje vets; daer lagh een blockje magers,
Een beetje voor het vee, een treetje voor de Jagers;
Daer lagh, dat ſchickelick gevoeght had heel aen een,
Maer van het groote ſpoor verſcheiden lagh in tween:
Het ſpoor en Vrouw Natuer verſtonden hier den and'ren,
Ten Zuyden lagh de Wey; op 't Noorderlick verand'ren
Van Wey in drooge kroft, daer deelde 't ſpoor het ſcheel,
Gelijck een Riem een' Mann in op en onder-deel,
In Broeck en Wambas ſcheidt. Daer hoefde geen bedencken
Op yeder deels gebruyck: de kley ſcheen my te wencken,
En raedde ſtommelingh, ſy was ten Boomgaerd nutt,
Mits met een wilde muer gemantelt en geſchutt:
De kroft en eiſchte niet als vruchtelooſe boomen,
Die ſy pas machtigh waer in wel-ge-Elſte zoomen.
Elck heeft ſijn' Keur voldaen, hier 't Wilde, daer het Tamm,
Een yeder heeft volbracht het geen hy ondernam.
Lett, Ouders, en lett ſcherp op 't keuren van uw' gronden:
Veel' hebben ſich vergeefs 't verkrachten onderwonden
Van kinderen verſtand met onverſtand getucht;
[4] Veel' hebben wreedelick in eewig' ongenucht

Ge-

1 Tabida conſumit ferrum lapidemque vetuſtas;
Scripta ferunt annos. *Ovid. de Pont. El.* 8.
Cætera fragilia & caduca, non minus quam ipſi homines, occidunt deſinuntque. *Plin.* 11. *ep.* 10. Quicquid eſt hoc temporis futilis & caduci, ſtudiis proferamus; & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixiſſe teſtemur. *Id.* 3. *ep.* 7.

2 Si qua fides arti, quam longo fecimus uſu. *Ovid.*

3 Prædium, ſi poteris, in meridiem ſpectet, loco ſalubri: & oppidum validum propè fiet, & amnis quà naves ambulent, aut via bona celebriſque. *Cat. de Re Ruſt.*

4 Ψυχῆ βιωτὸν ἔμμορον μάθημα. *Plat.* 7. *de Rep.* Illud in primis reſtandum eſt, nihil præcepta atque artes valere, niſi adjuvante naturâ: quapropter ei cui defecerit ingenium, non magis hæc ſcripta ſunt, quàm de agrorum cultura ſterilibus terris. *Quint. proœm. l.* 5. *Inſt.* Malè reſpondent coacta ingenia: reluctante naturâ irritus conatus eſt. *Sen. de Tranq.* Διὰ τὸ μήτε πρὸς ἅπαντας ὁμοίως ἔχειν, μήτε φύσεις. *Diu. Ital. l.* 2. Οὕτως ἰσχύουσι τὸ ἀνίκητον ἡ φύσις, ἢ ἀνθρωπίνη. *Epiſt.* In hoc potiſſimùm ſita eſt hominum felicitas ut quiſque ad hoc applicetur, ad quod natura compoſitus eſt. *Eraſ. lib.* 24. *Epiſt.* 5.

Gekluyſtert en geboeyt wel draghbaere vernuften;
Maer die ondraghbaerlick haer 's levens tijd verſuften
In onwerck; dat is werck haer' driften onbevoeght,
Haer krachten ongelijck: [1] veel' hebben ſich verploeght,
Verweven, of verſchaeft, en geen bedydt van allen;
Die Staet of Letter-volck, of Krijghsluy konden vallen,
En zijn 't geluckelick, en zijn ter eer en baet
Van eigen en gemeen, van Huysgeſinn en Staet.
Het ſcheel alſoo gedeelt door my en door ſich ſelven,
Quam 't op de ſpaden aen: mijn' eerſte ſorgh was, delven.
Noch was 't de tweede maer: d'eerſt' had wat meerders in:
[2] Tot werck hoort overſlagh, tot weldoen goed verſinn.
My docht, papieren blad was licht genoegh te krijgen,
En daer bleef 's ruym genoegh voor peper en voor vijgen,
Of ick 's een' riem verkladd' en aen mijn' droomen hingh.
[3] 'k Sagh menigh misverſtand, en redenlooſigh dingh
Des werelds aengeſicht mismaken en onteeren,
Gelijck een' ſchoone Vrouw lijdt van verbrodde kleeren;
'k Sagh 't ſchoonſte geld in 't ſlijck geworpen by gevall,
'k Vond allom niewen druck van Koſtelicker Mall
Dan ick heb doodt gerijmt, of, mogelick, doen leven:
En all dit ongevall wiſt ick ſijn' naem te geven:
't Hiet [4] Na-docht, ſoo my docht, en 't was geſpaert papier;
't Was noch yet oolickers, 't was [5] een onkundigh fier,
Een' ſtout' onwetenheit, die niet en koſt als wagen,
Om dat ſy liever wouw niet twijfelen dan vragen.
Ick twijffelden en vraeghde, en ley mijn' rouwe ſtoff
Voor oogen die ick wiſt met vollen danck en lof,
Stoff als de mijne was te hebben helpen keuren,
En oorbaerlick verſny'n, niet ſnipperen, noch ſcheuren.
Maer all mijn recht was mijn, ick hiel een woord in 't vat;
De Landheer had wat wils, en d'onderwijſer wat.
De konſt leed geen geweld, maer liet ſich wel wat recken,
Ter liefde van mijn' luſt. En ſoo van duſend trecken

1 Poteſt ingenium fortiſſimum ac beatiſſimum ſub qualibet cute latere: Poteſt ex caſa vir magnus exire: Poteſt & ex deformi humilique corpuſculo formoſus ac magnus animus. *Sen. ep. 66.*

2 Μελέτη τὸ πᾶν.

3 Hoc ipſum maximum artificium eſt, in arte ſua poſſe alienis exemplis uti. Nam rerum omnium imperiti, qui unicujuſque rei de rebus ante geſtis exempla petere non poſſunt, hi per imprudentiam facillime deducuntur in fraudem. At hi qui ſciunt quid aliis acciderit, facile ex rerum eventibus ſuis poſſunt rationibus providere. *Cic. Rhet. nov. l. 4.*

4 Deſperatiſſimum perfugium eſt, ſe imprudentem feciſſe. *Cic. in Verr. 2.*

5 Φιλόνεικοι, καὶ μέγιστον τεκμήριον ἡμῶν, τὸ μετὰ πάντας τοὺς τὰ βέλτιστα. *Gal. de opt. doct. gen.*

Bleef d'een en d'ander vaſt; en van dat af en aen
Bleef yet lichamelicks in 't ſwart en 't witte ſtaen;
Een dingh dat Armen had en Schouderen en Beenen,
Een redelick geſtell van 't hoofd af tot de teenen,
Soo veel my duncken moght. En nu ſtond Boom aen Boom,
Daer Boom aen Boom ſou ſtaen; nu gingh ick in den toom
Van Voor-raed en beſcheid, en, hoe 't ſich nae moght ſchicken,
Ick hiel mijn' plicht voldaen met giſſen en met micken.
[1] Soo verr gaet menſchen macht in allerley belangh;
Beraeden, overſlaen ſijn' volle ſtade langh;
Meer eiſcht men hem vergeefs maer 't langh heeft ook ſijn maeten:
Die langh doen kan en magh, moet oock eens konnen laeten:
Is 't overdencken goed, [2] het over dencken niet:
Hy ſiet ſijn ſelven uyt, die all te langh doorſiet:
Ons oogh verdrinckt in 't werck daer 't moed in is geſwommen,
En ons vernuft beſwijmt, gelijck die, hoogh geklommen,
Met ſchrick te rugge ſien, en weten niet waer heen,
Om hals en been geheel te brengen naer bene'en.
Soo raeckt men bijſter 's weeghs in 't ſoecken van veel' wegen,
[3] En daer en komt geen end van ſtadigh overwegen:
Die altijd willen doen en hebben noyt gedaen;
't Schael-tongesken moet eens in 't huysken blijven ſtaen.
Doe 't kind geboren was, hoe 't afliep met ſijn' lueren,
Sijn' ſwachtels en ſijn' wiegh, ſoud' hier wat langer dueren
Dan 't yemand luſten moght; en van die eerſte jeughd
En ſmaken meeſtendeel maer ouderen de vreughd:
Vreughd, die de Niewigheit en Hoôp alleen doen leven,
Die ſelf den ouderen ten einde werck begeven;
[4] Waer op volght ongevoel van welluſt, doove plaegh,
Daer van ick (ick bekent 't) mijn [5] kindſch gedeelte draegh.
Nu, 't kind is jongh geweeſt, en 't is gebracht aen 't groeyen,
Aen 't bloeyen metter tijd: 'k heb niemand te bemoeyen,
Met wat het tien jaer langh te queecken heeft gekoſt:
De Wijſen eten mé, de gecken doen den koſt.

Komt,

1 Ne incognita pro cognitis habeamus, eiſque temerè aſſentiamur; quod vitium effugere qui volet (omnes autem velle debent) adhibebit ad conſiderandas res & tempus & diligentiam. *Cic. 1. off.* Agere volentem ſemper meditari decet. *Auſon.*

2 Appelles dixit, omnia ſibi cum Protogene paria eſſe, aut illi meliora. Sed uno ſe præſtare, quod manum de tabula neſciret tollere: memorabili præcepto: nocere ſæpe nimiam diligentiam. *Plin.* 35. 10.

3 Μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναί ποτε, ἢ παύσεσθαι ἡμᾶς δεησείων. *Plat. in Phileb.*

4 Humanas oblimat copia mentes. *Claud. 3. Rapt. Pros.* ὑποσβέσειεν ἂν κόρον, ὡς τὸ πολὺ λύοντα, καὶ παῦσαι ἐκπεπλῆχθαι τοῖς κακοῖς. *Nazianz. ep.* 179.

5 Puerile.

Komt, wijſen, eet met my, ick ſal u niet beſwaeren
Als met wel-gaere ſpijs en wel-betaelde waeren:
Ick will u Hofwijck doen aenſchouwen, of 't te nacht,
Gelijck als Duyvels-brood, te voorſchijn waer gebracht:
Jae meer, ick will het u, en my oock doen betreden.
Als waer ons' gifteren een' ganſche eew geleden:
'k Will met kinds kinderen goed deelen voor mijn' dood,
Als waer ick Grootevaer en twee drijmael ſoo groot.
Het wereldſche beſitt en is toch niet als droomen,
En of 't gekomen is, of mogelick te komen,
't En is maer binnen ons het gen' het ſchijnt of is,
[1] 't Zy by voor-ſieningen of by geheugeniss.
Dus ſal dan Hofwijck zijn, neen (wy zijn hondert jaren
Geboren naer den dagh dat wy geboren waren)
Dus ſien wy Hofwijck ſtaen: Ten Noorden van 't groot ſpoor
Nae Voorburgh, 't ſchoone Dorp (of ſeght'er, Steetje, voor)
Light een aenſienlick Boſch in mindere geſneden: N. O. P.
Vraeght naer de lenghde niet by Roeden of by Treden;
Die aen den ingangh ſtaet en ſiet den uytgangh niet,
En 't eind is verr genoegh daer 't oogh geen eind en ſiet.
Een' tamme wilderniss van woeſte ſchicklickheden;
Soo noemt ſich dit vertreck, ter liefde van de Reden
En gulde middelmaet, die ick ſoo waerdigh houw.
[2] Te tamm waer all te ſtijf, te wild waer all te rouw;
Daer is wat tuſſchen tween, dat tweederhands begeeren
Voldoen kan, tam en wild, en dit door dat vermeeren:
Gelijck wat etens, dorſt, wat drinckens, honger maeckt;
Gelijck langh ſlaepen weckt en langh gewaeck vervaeckt.
Den tammen luſt voldoen vier wonderlicke dreven O. P.
Van Eicken ſaeghbaer hout, van Boomen die daer ſtreven
Om dickte by der aerd, om hooghten in de lucht,
Om breedten onder weegh en groen en koel gerucht.
'k Heb ſaeghbaer hout genoemt: maer laet het niemant wagen,
Mijn [3] Trouw-verlaet t'ontdoen, mijn' Dreven om te ſagen:
Daer 's Potgeld, ſoo men 't heet; ſiet dit voort Poot-geld aen.
Ick ſegg' het eew voor eew, Kinds kinderen, laet ſtaen,

1 Exigua pars eſt vitæ quam nos vivimus. *Sen. de Brev.* Præteritum tempus pro modo ſuo longum, futurum autem infinitum eſt: præſens tempus breve, & ſemper in partem utramque mutabile, cum & à præterito relinquatur, & transeat in futurum. *Eumen. Rhet. Paneg. Conſ.*

2 Μηδὲν ἄγαν· τὸ μέσον. *Anth. l. 4.* Πάντων μέτ' ἄριστα. *Theogn.* Μηδὲν ἄγαν· τῷ ἐπὶ σωφρονέοντι σοφώτατον εἶπεν. *Anth. l. 2.*

3 Fideicommiſſum.

En brandt of warmt u niet aen hout dat ick hiet waſchen:
Ondanckbaer' erffeniss en is niet af te waſchen:
Ten minſten moet hy doen het geen de Sterver hiet,
Die 't leven door hem kreegh en van ſijn ſweet geniet.
Twee dingen ſcheid ick uyt, het derde moet ick dulden:
Onſchuldigh Brood-gebreck ſal u voor eerſt ontſchulden:
En, d'allerleſte nood is buyten alle wett;
Gods Koningh heeft ſijn' maegh met Autaer-brood ontſett:
Maer welvaert doll geſpilt is verr van mijn medoogen:
Hy is noyt byſtand waerd die noyt heeft willen doogen.
Daer aen volght ouderdom van Eicken die vergaen:
Men ſpaertſe te vergeefs, die niet en konnen ſtaen:
Maer daer den ouden ſtam ontſtaet, ſtaet haeſt een jonge:
Soo ſal mijn na-kinds kind, ſchoon ick het niet bedonge,
Gedencken, daer een man in 't vechten werd gevelt,
Dat daet'lick in de ry een verſch man werdt herſtelt.
[1] Oock ſtaet de wereld ſoo; die ſchael moet even drijven;
Pas ſoo veel ſchepſel niew verſchijnen als ontlijven;
Of 't waer een le'ege wer'ld, daer in wy Borgers zijn,
Of langh waers' overkropt, geborſten van de pijn.
't Leſt (dat ick lijden moet) is 't all-gemeene lijden
Van 's Vaderlands verderf. Staen die bebloedde tijden
In 't eewige beſchick van Gods voorſienigheit:
Moet Holland eens niet zijn, of Niet zijn; is 't geſeit
By, diens ſien ſeggen is, en ſeggen doen, en heden
En morgen 't ſelfde punt, dat Holland weer beſtreden,
Weer overſtreden zy, weer werdde ſoo het was,
Doe 't in ſijn kolen ſmoockt' en ſmoorden in ſijn' ass;
Moet dat rad noch eens om; broeyt Spagnen noch een' toelegh
Van Thiende-penningh-dwangh, en leght het maer de roe wegh
Tot dat het onvoorſiens ſijn' geeſſelingh hervatt',
En drijv' ons tot den keur van mutſaerd en van Rad,
Of van verſworen trouw en van verſaeckt gevoelen;
Sal ſich dat heete bloed noch eens op 't onſe koelen;
(God zy genadiger, en weer' den droeven dagh)
Dan is mijn will geen will; en, als heel Holland lagh,
En waer 't niet redelick dat Hofwijck over end ſtond;
Van nu af ſchrab ick uyt wat in mijn Teſtament ſtond:

Als

[1] Obſerva orbem rerum in ſe remeantium, videbis in hoc mundo nihil extingui. *Sen. ep.* 36.

Als 't Vaderland vergaet zijn mijn' voor-ſorgen uyt:
't Is reden dat de vracht verſincke met de ſchuyt.
Soo zijn 't vier dreven dan, en altoos weer vier dreven,
Die 't Boſch verr en naer by ſijn prachtighſt aenſien geven:
Als ick ſoo ſpreken magh, van bijds viermael 't Voorhout,
Van verre 't hooge groen van 't Maſt en Lieſen hout.
Breda vergeve my, en oock den Haegh, dit roemen;
Hier derv ick 't Eicken loof by 't Linden blad wel noemen:
Daer ſien ick niet als Maſt, en Eick, en Elſt en Berck:
Tot mijnent 't ſelve groen, en even 't ſelve werck.
Hier buygh ick voor Breda; mijn' Maſten zijn haer' kind'ren:
't Heeft Frederick belieft ſijn hout-gewaſch te mind'ren,
Om 't mijne te verſien: 't zijn Jofferen van 't Land,
Mijns Vaders vaderland, die ick heb voortgeplant:
'k Segg Jofferen, noch eens: 'k mochts' ed'le wijfjes noemen;
Bredaeſche wijfjes, jae; maer die ick derve roemen
Op Hofwijck Haeghs gemaeckt te hebben en Hof-wijs:
Daer warren s' onder een als overgroeyend rijs:
Hier ſtaen ſy zedighlick en proncken daer ſy ſtonden,
Does' eerſt verhijlickten aen 't Sand-ſchap mijner gronden:
Daer ſtaen's in 't wild gerucht van kinders kind'ren; hier
Als maeghden, ſonder meit of kinderen getier.
'k Laet yeder overſlaen welck zijn de lieffſte gaſten,
Gevolghde of ongevolghd': ick derf 't niet ondertaſten;
Men krijght'er ſulck'en ſulck', en houdt ſich wel te vre'en,
Maer, heeft uw gaſt geen ſleep van aenhangh, ſoeckt'er geen.
Dit volckjen heb ick t'huys gehaelt, als kaele wichten,
En van der jeught gefockt, en voor my leeren ſwichten.
Neemt dat ick Rhee of Hind gerooft hebb' uyt het wald,
En in mijn' wildbaen ruym en lieffelick geſtallt.
Soo ben ick altoos t'huys, en altoos by de dieren,
Die t'haerent Menſch noch Beeſt, maer my tot mijnent vieren.
Neemt dat ick uyt Braſil Tapouijers hebb' ontleent,
En blinde Heidenen met Chriſten melck geſpeent:
't Is ſwart volck, maer dat ſwart is vell-diep, en van binnen
Maeck ickſe mijns gelijck; dienſtbaer, in blancke ſinnen:
Soo paſſen 's op 't gemack van dieſe voedt en houdt.
Soo doen mijn' Bruyntjens oock, mijn' Wijfjens uyt het woud:

Beſiet hoe vriendelick ſy my ſtaen en beluymen:
Als ſeiden ſy, Lands-heer, geniet ons' groene pluymen;
Is 't heet, wy keeren u [1] 't beſwaeren van den dagh;
Is 't koud, wy decken u voor al dat nijpen magh,
En onſe dienſtbaerheit hanght aen geen' Jaer-getijden;
Daer dient'er by de Maend; wy konnen doen en lijden
Het rond jaer uyt en in met eenerley gelaet,
Wat Eicken, 't ſtercke blad, nauw 's Somers uyt en ſtaet;
Ja, deſe trouw munt uyt, en ſpant haer' fierſte krachten
In 't felſte van de locht, in 't langhſte van de nachten:
Maeckt ſtaet op vrienden, die op voorſpoed niet en gaen,
Maer in den tegenſpoed als kop're mueren ſtaen.

S.S. Twee troppen tell ick hier die ſulcken taele ſpreken,
En kruys-weeghs over een mijn Boſch in vieren breken.
Soo moſt de deelingh zijn; dat weet de minſte Kock,
En all dat oyt ontſagh eens Hovemeeſters ſtock.
Twee ſchot'len eener zopp op eene zy te ſchicken!
Daer ſoud' een ſwanger Vrouw, jae bergen, van verſchricken:
Ten minſten ſlaet het een den hongers luſt ter neer:
Soo fier is 't keel-gat ſelf, ſoo ſpeelt het oock den Heer:
Ick ſwijgh van andere, die oock haer weetjen weten,
En houden haer gebruyck ſoo koſtelick als eten.
'k Hebb dan op 't Kruys gepaſt, gelijck 't de dis-konſt noemt:
En vraeght ghy of ick 's my met reden hebb beroemt?
Lett op den overhoeck; ghy vindt hem naer den regel
In evenredigheit ſoo vierkant als een tegel:

T. Dat doet een Eicken block, verſtaet een perck van groen,
Daer Eickjens Nutt, Vermaeck en Heerlickheit voldoen;
Hegh-houtje recht en kromm, dat om de ſeven jaeren
Sijn' Meeſter leert hoe ſoet genieten is, en ſpaeren,
(Elck in de middelmaet en ten beſetten tijd)
Hoe goed een kleedſel is dat dient en niet en ſlijt,
Dat, zijnde, warm en koel, niet zijnde, warm kan maken.
Soo doen mijn Eickentjens; Ick laet den Honds-dagh blaken
Op 't ſteilſte van den Noen; Ick laet het Noorder guer
Sijn' ſcherpſte buijen toe, mijn groene dack en muer

Belett

[1] Τὸ βάρος τῆς ἡμέρας. Matth. 20. 12.

Belett my wederzijds het ſweeten en het beven:
[1] En in de leckerny van dit ſtaegh-ſtervend leven
Hebb ick altoos getelt het dobbele geniet
Van yet verheugelicks op 't kantjen van 't verdriet;
Op 't kantjen, ſonder ſchroom; ſoo dat vaſt and're ſmaken
Het gene my genaeckt, en niet en kan geraken.
't Zy goed of quaede ſinn, ick voel mijn' voorſpoed bet,
Als yemands tegenſpoed daer nevens werdt geſett.
[2] Ick ſcheppe geen vermaeck in mijnes naeſten lijden:
Maer, als hy 't lijden moet, ſoo kan ick my verblijden
In dat ick 't niet en lij. Geeft my een blockje land,
Een Eiland als een' vuyſt, bezeet van allen kant,
Bezeet van ſulcken diep, dat op het minſte blaeſen,
Sijn' holle baeren ſtouwt gelijck de groote dwaeſen,
Die met bergh over bergh ten Hemel wilden gaen,
En grijpen naer de Sonn en treden op de Maen;
Geeft my dat Eyland rijck van Beemden en van Koren,
Geeft my een huys daer in om weelde te bekoren,
Geeft my Boſch om dat Huys, en langhs mijn ſteile ſtrand
Of opgeworpen Hout, of uyt de konſt geplantt;
Siet my daer wandelen vry van den brand van 't Zuyen,
Van Ooſt en Weſter vlaegh en van de Noorder buyen;
Siet my daer ſorgeloos van d'een en d'ander hoeck
Vertreden mijn gepeins, of oock een beter Boeck,
Een wijſer mans gepeins, terwijl een' vloot van Zeilen,
Die ſtorm en holle Zee den anderen toe keilen,
Gedreight werdt gangh voor gangh met 's levens leſten krack
Op mijner Stranden klipp: denckt of ick mijn gemack
[3] Affteken ſie als 't witt by 't ſwart van die elende;
Denckt of ick my rondom, als in mijn' rooſen, wende;
Terwijl dat arme volck de handen van 't geſchrobb
Van touw en takel zeer ten duyſt'ren hemel op
Met kromme knijen ſtreckt: [4] denckt of 't mijn' luſt verdobbelt
Dat ick ſoo veiligh ſitt, en mijns gelijck ſoo tobbelt,

Soo

1 Τί πάτερ χέρμα μεῖζον ἂν λάβοις ποτὲ τᾶς γᾶς ὅτι φαιδρῶ ξὺν πνοᾷ πόντῳ πυκνᾷ οἰκεῦσαι ψαχάδος ἐλεύθερον φρενί. *Soph. ap. Stob.*

2 Non quia vexari quenquam eſt jucunda voluptas,
Sed quibus ipſe malis careas, quia cernere ſuave eſt. *Lucret. lib. 2.*

3 Suave mari in magno, turbantibus æquora ventis,
E terra magnum alterius ſpectare laborem. *Lucr. lib. 2.*
Curæ eſt ſua cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit. *Ovid.*

4 Ὦ ſ' ἐγὼ ἡδὺ ἢ θαλάσσαν ἀπὸ γᾶς ὁρᾶν. Ὦ μῆτερ, μὴ πολέων τὰ μὴ δαμῶς. *Menand.*

Soo dobbelt om ſijn lijf. Soo gaet het allerweeghs,
Hoe dichter onluſt is by welluſt, hoe meer deeghs.
En ſoo doet Vrouw Natuer, in vele van haer' wercken,
Het wederſtrijdige door 't ſtrijdige verſtercken:
Soo werdt de kelder warm als 't ys in 't water leit,
Soo werdt de kelder kout als 't Somer-veld verheidt:
Soo ſitt ick in mijn' kluys van Eicken, in mijn kluysje,
In mijn' gevonden hoeck, mijn ongevonden huysje;
Hoe 't buyten banger brandt, hoe koeler en min bangh,
Hoe 't buyten wilder waeyt, hoe louwer, in den drangh
Van blaertjens die ick hoor rondom my henen ruyſchen,
Maer als de baeren doen die op mijn' klippen bruyſchen,
En doen my minder leed dan of ſy 't niet en de'en,
[1] Om dat ick ongemack verneem, en lijde's geen.
Wat ſcheelt het of my dit een Bosjen of een Boss doet?
Luc. 12. 15. Wie leeft van overſchot? de weide die den Oss voedt
Is voor hem all' de wer'ld, en hondert mergen gras
En doet hem niet meer nuts dan of 't 'er niet en was;
En duyſend roeden houts en ſou my niet meer ſtrecken,
Dan minder, die my hier verluſtigen en decken.
Koſt yeder dat verſtaen, wat waer de gierigheit
In haer holl kaeck-gebeent een ſchoon gebit geleit?
Noch werdt mijn' kleinigheit geboett met ander voordeel:
De menſch is altoos menſch; neemt rijp en onrijp oordeel,
Neemt ſinnen oud of jongh; ſoo menigh als wy zijn,
[2] Veranderen geeft vreughd, en niet verand'ren pijn.
Die vreughd is in mijn' macht, die pijne kan ick ſchouwen,
Soo haeſt mijn' keure my will ſchijnen te berouwen;
[3] Gelijck de ſiecke mann het eene Bedd verveelt,
Tot dat hy 't ander proeft, en dat het niet en ſcheelt
Van 't eerſte ſijn gemack. ſoo ruyl ick Berck voor Eicken,
En Elſt voor Bercken-boſch. Bey kan ick ſoo bereicken,
Dat dit voor onder, dat voor opper-kleed verſtreckt,
Dat gen' als mantel, dit als Broeck en Wambas deckt.
De Bercken ſtaen om my als Toortſen, die in Kercken
Niet half ſoo dienſtigh ſtaen en druypen op de Sercken;

Blanck-

1 Mea ſine parte periculi. *Luer.* 2.
2 Dulcis mixtura bonorum. *Corn. Gall. E.* 1.
3 Sunt enim quædam, quæ corpus quoque noſtrum cum quodam dolore delectant: ut verſare ſe, & mutare nondum feſſum latus, & alio atque alio poſitu ventilari. *Sen. de Tranq.*

Blanck-ſtammigh is de Boom, gelijck 't waſch van de Bije,
Sijn maker, werdt onthaelt; noch is 't veel dat ick 't ſie,
Soo duyſter is 't in 't groen, ſoo groen is 't in den duyſter;
Den duyſter, daer ontrent de flickerighſte luyſter
Van Wolle-wevery, die t'huys mijn' mueren deckt,
Nau voor een' ſchaduwe van ſomer-groente ſtreckt.
Wat magh de ſotte konſt haer ſelven onderwinden?
Haer uytterſte geweld is qualick werck van blinden,
By 't minſte Bercken-blad, den minſten Elſen-tack,
[1] Mijn' muer-tapijten hier, mijn' ſold'ringh en mijn dack.
In deſe wonderen bergh ick de ſoetigheden
Van mijn' geſnoepten tijd: hier ſpreeck ick [2] met de Reden,
Met my, met d'eenigheit, met vrienden verr van my,
Met eewen, goed of quaed, te komen, of verby.
Maer 't is altoos geen ernſt: ick hoord'er oock wel ſpreken;
Soo ſich een vriend met my in 't groene komt verſteken,
En op de praete-banck, van zoden daer geplant,
Sijn uertjens wagen will en helpenſe van kant.
Neemt een' gelijckeniss tot keers-licht van mijn' reden:
De Peerel-viſſcher duyckt tot dat hy ganſch beneden
Den bodem van de Kuyp die 't zilte Zee-natt houdt,
Geluckelick betreedt en als ſijn' acker bouwt:
Daer taſt en grabbelt hy naer Oeſters, die haer' ſchaelen,
En daer ſy groot af gaen, ſijns lijfs gevaer betaelen:
Maer 't is niet altoos prijs in ſulcken Lotery:
De Nieten zijn te veel: noch is de Viſſcher bly,
Als baet by laſten komt, en d'een den ander' dragen.
Die in mijn' groene Meer met my den brand der dagen,
Of booſer weer ontſitt, is hier als op den grond
Van een' ontſtelde Zee, de baeren, boven rond,
Gaen als 't den wind behaeght; beneden is 't ſtill water;
Daer ſoeck ick peerelen, ick en mijn mede-praeter;
Maer beter peerelen dan daer den Indiaen
Sijn' adem om verkracht, en hanghts' ons Vrouw-volck aen;
Die kraelen zijn maer kalck: by d'onſe niet te tellen,
By d'onſe maer Ayuyn van ſchilferende ſchellen,

[1] ἐγὼ Σολομὼν οὐδὲ ἓν τούτων. *Matth. 6. 29.*
[2] Commodius nihil eſt, quam ſemper cum ſapientia loqui. *Petron.*

By d'onſe maer Schotſch goed. Ons' peerelen zijn puyck
Van Deughd of Wetenſchapp, bey dingen van gebruyck:
Die ſoecken wy in 't ſtill, in 't groen diep mijner baeren,
Mijn' Zee van bladeren, die wy wel hooren baeren
En ruyſchen over ons, maer die ons niet en deert.
Daer viſſchen wy ſomtijds yet dat ons ſticht of leert:
Daer miſchen wy ſomtijds dat ſtichten kan of leeren;
[1] Gedachten gaen als wind, en buytelen en keeren,
En ſpringen Ooſt uyt Weſt, eer dat hy 't weet die denckt,
Eer dat hy met een oogh of met een oogh-ſcheel wenckt:
[2] Soo ſlipt men lichtelick van goed' in ſlechter ſinnen;
Die dan uyt d'eene Webb een' andere verſpinnen;
En warren in een' knoop van ſoete voddery,
Dat 's dan een mis-ſlagh van verloren Viſſchery,
Een' Schotſche Peerel, of een' Oeſter-ſchelp die holl is:
Soo komt het dat de menſch ſtracks zedigh en ſtracks doll is:
Jae, neemt van 't ſtadighſte; 't ſchijnt levend Vleeſch en Bloed,
En all' de menſchlickheit beweeght by Ebb en Vloed:
Ernſt will getempert zijn, Jock wild'er onder weſen:
Ick hebb het ſoo geſien, ick hebb het ſoo geleſen;
Wy zijn geen' Engelen: De Reden doet haer beſt,
Maer 't wiſpeltureloos en komt niet als op 't leſt.
'k Will uyt mijn' Boſsjens niet; daer is noch wat te hooren:
Is 't mogelick voorby, het tuyt noch in mijn' Ooren.
'k Spreeck van geen' Nachtegael; die heeft'er oock ſijn neſt,
En maeckt'er meer geſchals dan all' de vlugge reſt:
'k Spreeck van gevogelte met koſtelicker veeren,
Veel aerdiger gebeckt, en in veel langer kleeren.
Voor allen noem ick een' UTRICIA voor all,
Ons' Swaen, of ons' Swaenin, of hoemens' heeten ſal.
Die hebb ick hier gehoort, die dunckt my noch te hooren,
Die hebb ick hier geſien de Nachtegaelen ſtooren,
Gelijck de Morgenſtond de fierſte Sterren ſtoort,
En houdt alleen het Veld, en vleidt ſich met die moord,
En pronckt met dat geſagh. Aenſienlickſte der Vrouwen,
Aenhoorlickſte daer toe; ick hebb 't ſoo wel onthouwen,

Wat

1 Τάχιστον νῶς, ἀλλ' πάντως γὰ τρέχει. *Thales ap. Laërt. lib. 1.* Animo nihil non eodem quo intendit momento pervium eſt, fidelibus velocioni. *Sen. 2. de Benef.*

2 Difficillimum eſt ſobriam invenire mentem, & quæ ſuis jugiter intenta ſit objectis. *Max. Tyr. diſſ. 1.*

Wat dat ghy ſchoon geſchals gemaeckt hebt in dit groen,
In dit ſtill-wilde louw, dat ick 't u noch hoor doen,
Noch voor de waerheit houw, dat van mijn' beſte boomen
De beſte naer uw' keel mijn Boſch in zijn gekomen,
Noch voor mirakel houw, hoe 't mog'lick is geweeſt,
Dat daer gelegert hebb' ſoo veelerhande Beeſt
Als ghy d'er hebt gelockt; waer d'Olijfanten ſtonden,
Waer Dromedariſen en Kemels ruymte vonden,
Waer d'Eſel en de Bock, het Vercken en den Uyl;
Want, liegh ick van haer' komſt ſoo valt d' hyſtory vuyl,
Die haer' komſt van eertijds op 't ſpel der Grieckſche veelen
De wereld heeft verthoont met min gewelds van keelen.
Maer ick verdien geloof van 't Vercken en den Bock,
Van d'Eſel en den Uyl; die uw geſangh betrock;
Daer hebb ick menighmael geruygh af moeten weſen,
En ſchrick'er nu noch voor, en voel mijn haer gereſen,
Als 't my te voren komt, 't onlijdelick gehoor
Van Beeſten Menſch-gelijck, dat's Eſels ſonder oor.
Sy ſtaen my in den wegh, ſy wegen my op 't herte,
En, zijn ſy onvernoeght, dry vierendeel der ſmerte
Gevoel ick ruym en ſuer: ſy wenſchen ſich 't gat uyt,
Ick wenſch haer daer geen' tangh gekent werdt uyt een' Luyt:
Men wenſcht haer in de Hell, maer ick en ben ſoo fell niet;
Daer is een ander Hell, of die wat naer de Hell ſiet,
De boven aerdſche Hell, de Hell van misverſtand,
Van Kercken-ſcheuringen, van twiſt in Stadt en Land,
Van onminn tuſſchen Bloed en Swagerſchap om erf-quaed,
(Dat heden erf-goed heet); en all dat op den kerf ſtaet
Van tweeſpalts vuyl bedrijf: daer voegenſe wel by,
En 't ſcheel is wel gedeelt; Sy vrolick, en ick bly:
Nu is 't geſelſchap goed, wy ſonder haer gebleven,
Sy ſonder ons gegaen in 't ſoetſte van haer leven,
In 't eewigh mis-geluyd van tweeklancks wreede ſnaer.
't Is onbezeffelick, 't is grouwelick, maer waer,
Daer zijns' aen 't hooghſte lot van haer' bevallickheden:
En, als men 't overſlaet, het heeft de ſelve reden,
Goed mengelmoes van ſmaeck, van reuck, van Verw, van toon.
Dat is het uyterſte van menſchen-mog'lick ſchoon

1 Ὅσσα γ' μὲ παίδων, Ζεῦς, ἀτύζοντα βοὰν Πιερίδες εἶσσον. *Pind. Pyth. od.* 1.

Te ſchouwen met een' haet die niet en is om ſoenen.
Wat ſeght ghy *** die van 't hoofdt tot de ſchoenen
Verſtant en reden zijt, die ick ſoo veel betrouw,
Dat ick, wat u mishaeght, voor onbevallick houw;
Dat ick toon toons genoot, en ſnaer op ſnaer geſpannen
Mijn oor betrecken laet om datſe 't uw vermannen;
Wat ſeght ghy van den aerd van menſchen die noch ſnaer,
Noch keel-werck meer en ſmaeckt dan of het houts-kool waer;
Wat ſeght ghy van uw' Luyt, uw' Boogh en uw' Clauwieren,
Die uw' thien vingeren ſoo weten te beſtieren,
Dat, waer ick meeſter van thien ſinnen tot de vijf,
Sy roerden in my om het mergh van Ziel en lijf;
Is 't walgelick gerecht, is 't voedſel om vermuylen?
Ghy ſchrickt van eigen lof met eigen lof te vuylen:
Ghy weet het, maer uw' deughd waer ondeughd en wat meer
Soo ſy maer ſcheen den prijs te weten van haer' eer.
Weet ghy 't dan ongeſeght; Ick weet het en wil 't ſeggen:
De reden moet hun ſelfs dwers in den wege leggen,
Die d'evenredenheit van toonen, uw' of mijn',
Of ſchuppen met vermaeck, of herbergen met pijn.
Want (tuſſchen ons alleen) wat ſchroom ick goed te vinden
Dat u bevallen kan? ick ben niet van de blinden
Die 't niet en zijn als t'huys: maer, nu ghy 't ſeght, is 't waer,
Daer is, ten minſten, wat verdraeg'licks in mijn' ſnaer;
En d'een nakomelingh of d'ander ſal 't geſtanden;
Somwijlen heb ick yets gebaert uyt hoofd of handen,
Dat tegens d'opſpraeck moght: en daer weet Sion van,
En dien ick 't heiligh lied heb na gebootſt, Gods mann,
De mann na 's Heeren hert; en, die wat nau kan keuren,
Sal mog'lick oordeelen, dat ſulcken ſlagh van neuren,
Op ſulcke woorden paſt; En, als ick 't ſeggen moght,
Dat geen bevallicker geweld en is bedocht
Om 't ſterck en 't lieffelick van 's Koninghs diep bewegen
Ten naeſten by te gaen en billick nae te plegen.
Nu will ick uyt het Boſch; Het ſtinckt 'er naer mijn' mond,
En die naer eigen roem, die noyt mond wel en ſtond.
Maer ſeggen blijft geſeght; Of 't Waerheit is, of logen,
Of 't Witt is, of geen Doel, die pijl is afgevlogen.

Hey!

Hey! daer ick pijlen noem en magh ick noch niet wegh:
'k Heb noch meer wederwercks ten Noorden van den wegh.
Gebueren in 't Zuyd-weſt, beleefde Mann en Vrouwen,
Leen-volger van den naem die niet en ſal verouwen,
Soo langh daer Hoonaerts zijn van ondeughd, die den lof
Uws Vaders machtigh zijn te ſcheiden uyt ſijn ſtof:
Gebuer en ſoet geſinn, weeſt doenders en weeſt tuygen;
Brenght Pijl en Koker toe, laet Spaenſche Bogen buygen,
En beter' Engelſche dan daer men heden ſiet
Dat Vader mé na Soon en Soon na Vader ſchiet:
Ons luſt geen Menſchen-vleeſch te priemen of te ſcheuren:
Ick wacht u voor een' Doel, dien 't beter kan gebeuren
Dan Heiligh Baſtiaen, te lijden ſonder pijn,
Als wijſe lien, gequetſt en niet geraeckt te zijn,
Veel' ſcheuten uyt te ſtaen, en willenſe niet voelen:
Mijn Doel is als een Bergh, mijn Bergh is als dry Doelen,
Of een' de hand verſaeckt', of mogelick de Boogh,
Of een' een tamme Pijl gelijck een' Wild' ontvloogh,
Daer 's borge voor de ſchand; 't is hier meer konſt te miſſen,
Dan elders op 't vierkant van ſes voet doels te giſſen;
't Is altoos, Penn of Lapp, of Witt, of emmers, Bergh.
Denckt dat men u wat gelds in blinde lotingh vergh':
Al treckt ghy veeltijds mis, 't is trooſtelick om hooren,
Dat die het ſijne miſt niet all en heeft verloren;
Een doosjen is een Niet, een Spiegeltjen, een' Spell,
Maer, als 't maer Wat en is, al is 't geen Wat, 't is wel.
God ſelver neemt het ſoo: wy micken op ſijn' Wetten,
En treffen nu en dan: maer, met het minſt verſetten,
Wild zijn de ſchoten, wild, en wijt van 't Heiligh witt:
Maer hy, die voll Gerechts en voll Medoogens ſitt,
Hooft-richter van ſijn menſch, ſijn ſchepſel, duydt den mis-ſchoot
Van een welmeenend hert, als of het wel en wis ſchoot.
[1] Hoe komt de menſch ſoo wijs, of liever, hoe ſoo geck,
Hoe ſpant hy ſulcken oogh, ſoo vinnigh, in 't gebreck
Van ſijns gelijcken vat: [2] will die geen' mis-ſlagh dulden,
Die dag'licks feggen moet, vergeeft ons onſe ſchulden?

R.

1 Det ille veniam facilè cui veniâ eſt opus. *Sen. Clyt.* Faciet nos moderatiores reſpectu noſtri, ſi conſuluerimus nos: numquid & ipſi tale commiſimus? numquid ſic erravimus? *Sen. 2. de Tr.*

2 Veniam ergo alienis peccatis demus, ut noſtris impetremus; remittamus, ut viciſſim nobis remitti poſtulemus. *Greg. Naz. or. 17.*

[1] 't Is wonder, een blind mann, die ſtadigh valt of dwaelt,
Is d'eerſte die ſijn' Broer, ſijn' blinden Broer, behaelt.
Is 't ſpeeltjen op ſijn hooghſt, en zijn wy moe geſchoten?
O neen, 't is op ſijn laeghſt: mijn' lieve Schutt-genoten,
Siet ſteiler in de locht; wy hebben ſchooner werck.
Daer ſtaet'er een in ſpijt van 't haentje van de Kerck,
Ten einde van een' ſtengh en drilt als of hy leefde,
En ſijn gevaer verſtond, en voor ons' pijlen beefde:
Hy ſchreewde, waer hy niet een Papegaey van hout,
En waer veel liever in een' warme koy gekrouwt,
Dan dus van onderen gepeutert in ſijn' veeren:
Hem moeten wy te lijf, die 't niet en kan, magh 't leeren;
De Kempen konnen 't wel, en all' de Meyery;
Ten minſten is het geen' verboden weyery:
De Wett ſeght, veer met veer; wy nemen 't niet ſoo teertjens,
Het komt ten naeſten by, 't is hout met hout, en veertjens.
Daer light hy: wat een' vreughd! wat kan daer tegen op?
Daer 's een onnoſel beeſt gereſen tot den topp,
En uyt den topp gelicht: Zijn 't niet ons' oude perten?
[2] 't Hoogh doet ons ſeer in 't oogh: ſtracks trecken wy 't ter herten,
En wenſchen 't naer om laegh: rijſt yemant in geluck
Van eeren? halſen werck; 't is yeder een ſijn ſtuck,
Ten minſten met fenijn van nijdige gedachten
Te ſchieten naer ſijn' vlagg, en op ſijn' vall te wachten;
[3] Als of 't ons beter gingh in yemands minder wel:
En, als men 't ſeggen magh, daer ſpringht'er uyt haer vell
Van vreughden, als een valt die haer, wat hoogh verheven,
Een' nijd-blein in haer oogh onſchuldigh hebb' gegeven:
En laet ons op den wegh ſien ſtruyck'len by gevall
Die 't niet verdient en heeft, wy lacchen om den vall.
Hoe d'ongerechtigheit haer ſelfs weet te bekeuren!
Wy grimmen om dien lacch, als 't ons komt te gebeuren.
Bekeur ick dan 't gelacch van onſe wilde vreughd;
Van ons getuymelt beeſt? ô neen, ick prijs de deughd

Des

1 Aliena vitia in oculis habemus, à tergo noſtra ſunt. *Sen. de Tr.*

2 Πᾶν τὸ ὑπερέχον πινὰς κὴ ζηλᾶται κὴ φθονεῖται. *Caſ. ap. Dion. lib.* 38. Summa petit livor. *Ovid. de Rem.* Invidiâ, ceu ſulmine, ſumma vaporant, Plerumque & quæ ſunt aliis magis edita cumque. *Lucr. lib.* 5. Aſſidua eminentis fortunæ comes invidia eſt, altiſſimiſque adhæret. *Patere.* Intacta invidiâ media ſunt, ad ſumma fermè tendit. *Liv.* 45. Ὁ δὲ τοῦ χῶν ὁμοίως κὴ ἀ μισεῖται λυπεῖ κὴ ἀ φθονεῖται. *Plut. de Inv.* Οὐ μόνον φθόνῳ, ἀλλ' ὀξὺ ὀργὴ τις ἐκπαίεται πρὸς τὸν εὐτυχοῦντα. *Polyb. lib.* 9. Πολλοὶ μὲ ἀτυχῶσι τοῖς φίλοις συμπάσχουσι, καὶ ὡς ὑ πρέπον φθονῶσι. *Iſocr. ad Dem.*

3 Alienis delectari malis voluptas inhumana eſt. *Sen. de Tran.*

Des Schutters dien ſijn pijl, ſijn' pees, ſijn boogh, ſijn' oogen,
Sijn' taeye zenuwen voor die reis niet bedrogen.
Meer ſal ick 't prijſen, meer, als 't noch en noch een' mael,
En noch een' mael geſchiet: nu hangh ick 't in de ſchael,
Of 't heele konſt of half, of 't half geluck of heel is.
[1] Ick taſt aen deſe ſtropp, om dat 't mijn' eigen keel is,
Die ick'er mé benauw; wie ghy my kent of niet,
Miſtrouwt het weinige dat m' aen my hoort of ſiet:
'k Hebb wel een Papegaey een' vleugel af geſchoren
Met een bevallick woord: (of ſulcken ſlagh van ooren
Vernam het dien 't beviel.) och armen! maer 't is miss,
Soo 't my te voller eer oyt toegerekent is:
't Geval heeft mé gedaen; En die 't my noch eens verghde,
En noch eens, en noch eens, ſouw ſien hoe ick my berghde,
En in mijn ſelven doock, daer 't holl is; als een vat
Dat van een klopjen bomt, en laedt noch droogh noch natt.
't En is geen achterklapp; ick ſegg 't voor Son en Sterren;
Wanneer ick in 't gedoen der menſchen kom te werren,
[2] 'k Sie meenigh averechts voor-oordeel op het pad:
'k Sie groot geluck betracht, en even op gevatt,
Of 't groote wijsheit waer; 'k ſie uytkomſte van ſaken,
Of 's uyt den Hemel viel en ſtortte door de daken:
'k Sie de geluckige, daer 't ſoo op ſolder leeckt,
Voor d'allerkloeckſte gaen, daer niet aen en gebreeckt:
En God weet hoe 't 'er ſtaet, en of ſy niet en dachten,
Sy waren aen de Caep als ſy 't voor Java brachten.
Wel toch! tot Java toe? ey ſiet, hoe vlieght de wind
Van menſchen-mijmeringh, hoe vind ick my verſint!
Ick maeck den wijſen mann, den Doctor en den Leeraer,
Oud Schoolkint, maer och Heer, in 't voorſte van mijn leer-jaer:
Ick ſie ſuer buytens tijds: 't is aengenaem en fraey:
'k Stoof ſoute ſaucen tot een houte Papegaey.
Nu, Buervolck, voor de moeyt van d'onluſt, weeſt te vreden
Een treedjen min of meer mijn Bergh-werck op te treden:
Ghy zijt in 't vlack voldaen, de niewigheit van 't hoogh
Sal uw' vermoeyden voet ontmoeyen door uw oogh.

Mijn

[1] Quod homines de aliis libentiſſimè faciunt, de te apud te male exiſtima. *Sen. ep. 68.*

[2] Πολλοὶ ἤδη τινὲς ἐκ ὀρθῶς διαχειρίσαντες, δόξαν, ὅτι ὀλίγοις ἐπιτυχεῖς εἰσὶ περὶ ἐμοῦτο, ἀβελτερίας ἔχον. *Dion. Caſſ. l. 45.* Τοῖς γὰρ δὴ τύχαις ἀεὶ τὰς δόξας ὅτι τοῖς πρότερον βεβουλευμένοις ξυμμεταλλάττειν εἰκὸς ἀνθρώποις. *Procop. Vand.* Hoc plerumque facimus, ut conſilia eventis ponderemus; & cui benè quid proceſſerit, multum illum providiſſe, cui ſecus, nihil ſenſiſſe dicamus. *Cic. pro Rab.*

Mijn, noem ick't ſonder roem, of met roem, een van beiden,
Sijn' afkomſt is bekent en van my niet te ſcheiden,
(Sijn' opkomſt ſeid' ick beſt) ten kortſten uyt geſeit,
't En is geen Bergh van weeld', maer van Barmhertigheit:
Erbarmt u van't verhael: Ick moſt barmhertigh weſen,
En komenſe te hulp, die met haer quynend weſen
Met eenen voet in 't graf (ſoo ſtaen ſy trouwens noch,
Mijn' Eicken) riepen, moord, van 't ſchadelick bedrogh,
Dat haer, op hoop van winſt, uyt Eickens waerde gronden
In't ſand bracht, daerſe nu ſoo ſtierven als ſy ſtonden;
In 't Rood Sand, ſoo ick meen, [r] de Turf-aſch van de Hell,
Die noch brand nae haer dood, en is als kôol, ſoo fell.
Soo ſtonden Boom voor Boom, als ick, op heete kolen;
En aen haer' kruynen bleêck het rooſten van haer' ſolen:
't Fenijn diend' onder uyt: 't en diende niet; het moſt:
Wie kond'er tegenſtaen? de Reden zeid't, en POST;
Poſt, die de Reden heeft veel meer roems doen bereicken,
In't ſtellen van ſoo veel Pilaeren ſchier als Eicken,
Dan hem van Hofwijck komt, ſijn vormſel niettemin,
Gevroevrouwt door ſijn' Pen, met dat het uyt den ſinn,
Den reden-rijcken ſinn van CAMPEN wierdt geboren,
Van Campen, dien die eer voor eewigh toe ſal hooren
Van't blinde Nederlands mis-bouwende geſicht
De vuyle Gotſche ſchell te hebben afgelicht.
Sijn' Reden ſeid' het mé: 't vergift moſt uyt der aerden;
De mijne ſeidt'er by: flucks wagens en flucks paerden
By duſenden, niet min, die my van dat geweld
Ontlaſten voor mijn' ruſt, mijn luſt en oock mijn' geld.
Nu was de Hell berooft en all' de boosheit boven:
Waer henen met het vuyl? het had ons overſtoven
En weer op niews verra'en, 't en waer ick't meeſter was.
Mijn' bueren vraeghden wel naer Sand, maer naer geen' Ass.
Soo keerde Nood in Deughd: 'k moſt bergen wat ick roeyde:
K. Dat bergen wierd een Bergh, die tot des' hooghde groeyde.
Wild moſt hy daer niet zijn: eerſt wierd hy onder tamm,
Met dat ick hem beſnoeyde en hier gaf en daer nam;
Flucks wierd hy klocke-rond, gelijck 't ſpoor van een' paſſer.
Bewaeren is meer konſt dan krijgen is; hy was'er,

Hy

r Contra quàm apud Romanos, ubi ſabulo albus ad ſerendos ſurculos alienus; contra rubicundior appoſitus. *M. Var. de Re ruſt. l. 1.*

Hymoſt behouden zijn. Ick vongh hem in dit nett,
In deſe groene Muts; die werd hem opgeſett,
Als gaende nu te bedd om ſlapers-wijs te dienen,
Met gras en bloemekens. Nu geef ick het in tienen,
Dit raedſel, wie het zy, die 't van my niet en weet,
Hoe 't innerſt ingewand van deſen Schoon-ſchijn heet.
Van buyten ſtaet hy groen en ſoeckt my te believen
Met kruydjens velerhand, geſpeckt met Matelieven;
Van binnen is hy ross, verrader-lick: of rood
Van ſchaemte; [1] Lett daer op, ghy die een' ſwacke boot
Door's Werelds baeren voert: daer [2] moeten ſich, niet Bergen,
Maer Menſchen als mijn Bergh, die binnen alles bergen
Wat boos en on-recht heet, [3] van buyten in een' ſchijn,
Die haer meer Engelen dan Menſchen maeckt te zijn.
Schrickt oock wat voor rood ſand, ghy Groene-wambas-kalven,
Die u heel Meeſters houdt, en niet en weet ten halven;
De Berghjens die ghy vleidt zijn blanck en groen om 't ſeerſt,
En 't lacchter u all toe, dewijl ghy op uw teerſt
Tot op den Bodem toe gras-boter meent te vinden:
Maer 't is'er ſorgelick te treden voor de blinden:
Geſuyckert is de korſt, de Taerte menighmael
Van Gall of Aloë, en 't vriendelick onthael
Van 't Meisje werdt rood ſand; Als de beloften uyt zijn,
En 't Bruylofts bed verkroockt: dan moet ghy haer te buyt zijn,
En klagen ſonder hulp, dat u een vriend'lick vell
Gevoert heeft (ick en weet niet heeters) in de Hell.
Doet oock u ſelf beſcheit, Moer Evas echte kind'ren,
Stall-lichtjens voor de Mans, ick will u niet verhind'ren
Uw weer-woord uyt te ſlaen: het deckt oock wel rood ſand
Dat ghy tot onſent licht ſoudt nemen voor goed Land:
Die lieffelicke korſt van buygen en van ſtrijcken,
Van ſterven lit voor lit, uer voor uer te beſwijcken,
Berght veeltijds, (lett, veeltijds) ſoo wonderlicken aerd,
Dat ghy het beter wiſt, geſcheiden, als gepaert.

1 Diù mihi, inquit *Attalus*, impoſuere divitiæ. ſtupebam, ubi aliquid ex illis alio atque alio loco fulſerat. exiſtimabam ſimilia eſſe quæ latèrent, his quæ oſtenderentur. *Sen. ep.* 110. Malitiam & ærumnoſi animi veternum proſpiciemus: quamvis tuentem, hinc honorum, illinc magnarum poteſtatum falſa lux verberet. *Sen. ep.* 115. Multis ſimulationum involucris, & quaſi velis quibuſdam obtenditur unuſcujuſque natura,

frons, oculi, vultus perſæpe mentiuntur; oratio verò ſæpiſſime. *Cic. l.* 1. *ad Qu. fratr. ep.* 1.

2 Occurrunt.

3 Ἀνθρωποειδῆ θήρια, τῶν π σώματος μερῶν εις δύκησιν, ἠμερότητος δὲ ἡ ψυχὴ ἡ ἀπαδὴς πεφυσιωμένοι. *Phil. in Mos. vit.* Τῶν μὲν λῃστικὸν ἡ τὸ πρόσωπον ἀμοιβὴ Ἔχει δύκεις, τὰ δ' ἔνδον ὁδὸν λῃστρίδες ἀρίσκοντες. *Hermip.*

Dus ben ick Heer in 't groen van Roodenbergh gewerden.
Dat was te trotſen Van, om ſoo ſlecht uyt te herden:
Daer moſt wat aenſiens op, ſoo dat mijn niew beſitt
Ten minſten wierd vereert met kijckers, Wat is dit?
Dat luckte wiss en wel; 1 'k vermoeyde Land en luyden,
Met vragen, kijck, kijck, kijck, wat heeft dit te beduyden?
Wat werpt de Zee all op? wat of dit werden ſal?
En 't vragen werde meeſt voldaen met, Niet-met-all:
Maer met een Niet-met-all, dat Antwoord moght verſtrecken,
Daer een 's neuswijſigheit tot vragens toe mocht recken,
Wat's Menſchen Neus beduydt in 't ſchoonſte van ſijn hoofd,
En wat mans tepelen, en Vrouwen kinn geklooft,
Wat putjens in haer' wangh, wat kuyten aen ons' beenen,
En, als men 't nauwer nam, wat nagelen aen teenen?
Men antwoordt, Niet-met-all; en 't is niet mis geſeit;
Maer, ſien wy ſcherper toe, 't en is maer half beſcheit.
Daer is een Niet-met-all, dat noodigh werdt gepreſen,
Om dat het noodigh is, en noodigh moet het weſen,
Om dat het God beval te weſen dat het is;
Dat noodigh is 't çieraet van 't ſchepſel, en, gewiss,
Gods hand-meid voeght al om het Goed en 't Cierlick t'ſamen.
Nature paſt daer op, wy weten 't als ons' naemen;
En daerom voeght het ons een voeghlick Niet-met-all
Te dulden, hoe het zy, by konſt of by gevall.

A. By konſt of by gevall, naer 't yemand luſt te doopen,
Daer is wat çierlickheits mijn Berghjen op gekropen,
Wat tuytighs ſonder dienſt, wat aenſiens ſonder nutt:
De groene Muts was yet voor 't hoofd en ſijn beſchutt,
Maer 't pluysken moſter op, of 't was geen' Muts by Mutſen
Van aenſien aen te ſien. Soo raeckten ick aen 't klutſen,
Aen 't klampen ſtijl aen ſtijl, en dêel aen wederdêel,
Die ick eendrachtigh bond aen een' verborgen ſteel;
Gelijck een rugge-been met ribben of met graeten
Vleeſch of viſch t'ſamen houdt, en niet en kan verlaeten,
Dan als ſy bey vergaen: dat maeckſel ſcheen geplantt;
Maer 't hongh aen 't rugge been; en woegh niet op het ſand:

Daer

1 Si quid præter conſuetudinem emicuit, ſpectamus, interrogamus, oſtendimus, adeò naturale eſt, magis nova quam magna mirari. *Sen. lib. 7. quæſt. natur.*

Daer moſt ick in verſien; men had my ſunſt verweſen,
[1] Als die noyt Heiligh blad in Grieckſch en hadd geleſen.
Doe 't uyt den koker quam van ſteigeringhs beſleur,
Verſcheen daer, wat? een Spell, een' Naeld, of ſulck'en leur;
[2] En ſtack, als naeld of ſpell, in d'ooren en in d'oogen:
In d'oogen, daer men 't ſagh, in d'ooren daer het logen
Of waerheit overdroegh, ſoo 't was of niet en was.
Wat raed? 't was aen den wegh; daer 't altoos voll gebass
Van ſtoute keffers is: die dat niet kan verdouwen,
Moet naer Egypten toe, en in de Sand-Zee bouwen.
Maer honden werden mack van vreemden veel te ſien:
[3] Soo werdt de vreemdigheit onvreemt voor ſulcke lien:
Soo wierd mijn' opſpraeck gunſt, ſoo temden ſich de ſotten:
Eerſt hiet ick Schots alleen, doe wierden wy all' Schotten,
En ſagen 't Schotſche werck voor wat gedooghlicks aen;
[4] De ſlechtſte van gewoont, de wijſte door vermaen
Van haer' geheugeniss; daer 's in geſchreven vonden,
Hoe ſulcke Bakens noch oud Roomen niet mis-ſtonden,
Noch 't niewe niet mis-ſtaen, en wat oud Roomen dé,
Om ſulcke wonderen te ſchepen over Zee,
En wat niew Roomen doet, en wat het derft verteeren,
Om ſulcke wonderen weer gaen en ſtaen te leeren.
Vijf duyſend ponden ſteens, en dat twee hondert mael,
Moet daer bewogen zijn en hangen in de Schael,
En ſtaen weer op ſijn lijf, en konnen noch eens vallen:
En all, om (als ick ſey) een çierlick Niet met-allen,
Een' ſtatig' ydelheit, of, ſoo 't wat beter is,
Tot 's Stichters ſterfflicke, maer doch, gedachteniss.
Hadd ick 't daer oock gemunt? Ick kan 't niet heel ontkennen:
Mijn Maeckſel was van hout; maer, na de jaeren rennen,
En mijne zijn gerent naer 't einde van de baen,
My docht een houten bouw koſt langh na my beſtaen;
[5] En, of hy 't niet en koſt, ſy konden 't hem wel leeren,
Die na my ſouden zijn, en ſijn' verrottingh weeren

1 *Matth.* 7. 26, 27.

2 His imperitorum feriuntur oculi, omnia ſubita (quia cauſas non novere) mirantium. *Sen. Ep.* 89. Novitas conſuevit ad repentinas viſiones animos hominum pellere. *Apul.* 4. *Metam.*

3 Nil adeò magnum, neque tam mirabile quicquam,
Quod non paullatim minuant mirarier omnes. *Lucr.* 2.

4 Ut nemo feſſus ſatiate videndi
Suſpicere in Cœli dignatur lucida templa. *Lucr.* 2.
Magnitudinem rerum conſuetudo ſubducit. *Sen. nat. qu.* 7. 1.

5 Ita fit, ut quod per injuriam poterat labi, manentium videatur diligentiâ ſuſtineri. quia facilis eſt ædificiorum ruina, incolarum ſubtractâ cuſtodiâ; & citò vetuſtatis decoctione reſolvitur, quod hominum præſentia non tuetur. *Caſſiod. lib.* 4. *var. ep.*

Met ſorgh van onderhout. dat nam ick voor geen' ſchand:
Soo, ſeid ick, leeft het all dat water voed of land:
Des menſchen leven ſelfs beſtaet maer by het lappen
Van dagelicks niew aes: en altoos ſal men tappen
Uyt Heidelberghs voll vat en van den ſelven wijn,
Soo langh daer vullers en hervullers ſullen zijn.
Dus rekend' ick alleen, en ſonder Waerd te hooren,
En menſchen ſtonden 't toe: maer 't quam my niew te voren
Dat uyt den Hemel quam; als of 't een' ſtemme waer,
Die ſey, Mans-maeckſeltje, ſtaet af, en gaet van daer.
Gods ſeggen en Gods doen gaen t'ſamen; als de winden
Haer dreigen en haer' drift, haer ſnuyven en haer ſlinden:
Gods ſchicken is Gods doen, en 't is niet eer gedacht
(Ick ſpreeck het menſchelick tot menſchen) als volbracht.
Gods woord quam en Gods wind, met ongehoorder buyen,
Dan of heel Noorden wouw verhuyſen naer heel Zuyen;
Gods woord ontſtack de locht met ſulcken vyer op vier,
Dat avond middagh wierd, en alle dingh papier,
En all æenſtekelick wat Donder kon bereicken,
Of Blixem, Donders kind: om verr gingh Yp en Eicken,
Aen brand Gewaſch en Bergh: [1] en doe 't aen Bergen gingh,
Scheen 't niet onredelick dat ick mijn deel ontfingh.
Mijn' Naelde kreegh mijn deel, mijn' Bergh en kon 't niet deeren;
Dat heeft het Aerdrijck voor, vyer kan het niet verteeren,
Gods laeſte vyer alleen ſal 't brengen daer het was,
Waerachtelick tot niet, waerſchijnelick tot glas.
[2] Het houte maeckſel ſprongh als lammeren in 't wilde,
Als, doe d'Egyptenaer Gods Heir-kracht volgen wilde,
Den heuvel ſtond en ſprongh: mijn Maſt was maer een ried;
Hy knapte daer hy 't moet gelooven die het ſiet,
En daer die 't niet en ſagh ſouw ſchricken te gelooven;
Uyt ſlipte penn en gat, het onderſte quam boven,
Het bovenſte te grond: de naem-knoop, verr geſien,
Lagh droeffelick gevelt, Susann en Constantin:
Maer bey noch onverdeelt, gelijck ſy moeten blijven;
Haer' Zielen, meen ick nu, gelijck wel eer haer' lijven.

In

1 Τὸ μόνον τὰς συμφορὰς ὑπομενῆς ἀνθρώπινον πάθημα. *Aſſid.* Βλέπουσα εἰς πᾶσ' πόλας κακὰ Ρ'έων χθὸς ἄν.
2 *Pſal.* 114. 4.

In't ſtorten van de Naeld heeft yemand daer ontrent
Een' ſwaeren ſucht gehoort en naderhand bekent;
Gevallen ſprack ſy noch, want viel, noch ongebroken,
En, is't gelooffelick, dus heeft het hout geſproken:
„Hier legg ick: feller weer dan Sonn oyt ſagh of Maen
„Heeft Boomen uyt der aerd, en my ter aerd' geſlagen:
„Ick was maer menſchen werck, moſt ick het wederſtaen?
„Gods ſtijfſte Schepſelen en hebben't niet verdragen.
Dat komt'er af, van't Zeil te voeren in den topp;
De hooghmoed gaet niet voor, of neerlagh volght'er op:
Ick nam die less te baet, [1] en, of my vrienden terghden,
En weer een' tweede Spits in plaets van d'eerſte verghden,
[2] Ick ſwichte voor den ſlagh, geſlagen met Gods hand,
Die die plaets niet en gunde aen't geen ick had geplant:
Ick kroop in't ongeluck, en leerde my bedaeren,
[3] En koos de Lull voor't Zeil, om niet meer ſoo te vaeren:
Soo wierd het ongevall maer omgevall, niet ſcha,
[4] Scha-baet, dat's voor, verlies, en wijsheit achter nae.
Daer ſtaet een ſtaeltjen af in plaets van d'eerſte délen;
De voet ſtaet ſoo hy ſtond; 't ſcheel is in d'opperdeelen,
Die gaen ter halver hooghd, meer ſtevigh en min engh:
Matroos ſal ſeggen, 't is een doorgeſchoten ſtengh:
Een yeder ſal't op niews herdoopen nae ſijn oordeel,
Des wijſen Doopers vond aenvaerd ick tot mijn voordeel,
En hy ſal Peter zijn van't niewe houten kind,
Die in den vrolickſten den nutſten toenaem vindt.
Want vrucht en vreughd is't witt dat ick hier ſchiek te raken,
De Vreughd is taſtelick, gaet op, ghy ſultſe ſmaken:
Een Baken ſtond hier eerſt tot in den Haegh geſien,
Tot in de Duynen toe, tot in de Zee miſchien:
Maer die aen't Baken ſtond, en ſagh maer pas de weiden
Die Voorburgh en den Haegh, weerzijds de Scheijingh, ſcheiden;
De reſte was geboomt, dat door mijn' eigen ſchuld
Den ſchoonſten hoeck geſichts met blad'ren heeft vervult:

1 Neminem ad excitandas domos ruina deterruit, & cum penates ignis abſumſit, fundamentum tepente adhuc areâ ponimus. *Sen. 7. de Benef.*

2 Τὰ δ' μὸι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάρεστα μαθήματα γέγονεν. *Craſ. ap. Herod.* Scias licet ea demum fulmina eſſe juſtiſſima, quæ etiam percuſſi colunt. *Sen. Conſ ad Polyb.* 32.

3 Formido nimiùm ſublimia ſemper. *Ovid. 3. Faſt.* Jure perhorrui Latè conſpicuum tollere vertice em. *Horat.*

4 Terrâ marique humana opera ceſſarent, niſi malè cadentia iterum tentare libuiſſet. *Sen. de Benef. 7. 1.*

En 't gingh met Hofwijck toe, als met de Stadt der Steden,
Mijn ongeſien Parijs, die ſich een Geck met reden,
Beklaeghde niet te ſien door d'all te dicke wolck
Van Huyſen over hoop en 't woelen van haer volck.
Blind had ick my geplantt, en, wild ick my ontblinden,
Ick moſt een' hooger' topp dan all' mijn' toppen vinden,
Die nu gevonden is: thien trappen en thien meer
Ontbinden mijn geſicht, waer dat ick 't henen keer
Ick overtopp mijn ſelf, en Hollands beſte deelen,
Die veel en veel geſien geen' oogen en vervelen,
En all dat Delfland heet van Rhijn en Schie tot Maes,
Tot in het Noorder Silt ſijn' golven, ben ick baes.
Dat heet ick overſien. Haer' Graven en haer' Staten,
Die nu Beſitters zijn, en die 't wel eer beſaten,
En waren noyt meer Baes: ſy koſten haer beſitt
Niet meer als overſien, niet meer als daer ick ſitt.
Noch ben ick het wat meer: ſy ſagen 't door de wolcken
Van haer' bekommeringh voor Steden en voor Volcken:
Ick ſien het ſorgeloos en op ſijn Hofwijcks aen,
En laet Gods weer en wind Gods acker overgaen:
Ick vaer als reiſer mé, de Stierluy moeten waken:
Sy woelen onder een in ſacken en in ſaken;
Ick ſie van boven neer, als uyt de tweede lucht,
Daer geen gevoel en is van onder-Maenſch gerucht.
Dûs verre gaet mijn' vreughd: de vrucht van deſe plancken,
Daer hebb ick 't ongevall noch ruymer voor te dancken:
De reden is ſoo klaer als middaghs Sonne-ſchijn,
Dat verr ſien beter is als verr geſien te zijn:
Voorſichtigheit ſiet verr, en mergen is haer huyden;
Daer d'onvoorſichtige zijn als byſiende luyden,
Min ſiende dan geſien: en 't is der wijſen lot,
Onſichtbaer verr te ſien, waerom? want ſoo doet God,
Dien niemand noyt en ſagh, en die d'aenſtaende ſtonden
Soo tegenwoordigh ſiet als offe voor hem ſtonden,
En dat geſchieden ſal, als waer het nu geſchiet.
By die verrſichtigheit en ſtell ick 's menſchen niet;

Maer

1 Παντὶ πολλῷ ὁπισθίῳ τὰ τ' ἐοῦσα ὅσσα ἦ Uno mentis cernitictu, quæ ſunt, quæ fuerunt, venient-
ἐσσόμενα ἔην, ὅσσα τ' ἐστιν ὕστερα αὖτις. *Orph. Hymn.* 14. que. *Boëth. 5. Conſ.*

[1] Maer's menſchen laſt is, Gods volmaecktheit na te trachten,
En dieſe meer betracht is minder te verachten,
Dan dieſe meeſt verſuymt: laeſt ſagh my alle mann,
Nu ſien ick met gemack die my niet ſien en kan.
Is't hoogh genoegh gepocht, is't Less genoegh geſogen
Uyt ongeſienen bouw? neen, 't is in mijn vermogen
Meer wijsheits uyt de planck te trecken dan ick docht.
Hier ſtaen wy vander aerd geſtegen in de Locht:
Lett, vrienden, die met my tot deſer hooghd geklommen
Van boven neder ſiet; hoe is 't 'er toe gekommen,
Waer zijn wy door geſchroeft? [2] langhs ſteile trappen heen,
Door engd' en ongemack met ſuchten en geſtêen;
Dat heeft het klimmen in, [3] daer moet hy ſtaet op maken,
Die van beneden op aen 't uytſien meent te raken,
Aen 't aenſien eigentlick: den traegen beurt het niet,
Die met den arm in 't kruys ſtaet opwaerts aen en ſiet:
Daer ſtaet wat ſweetens toe. en woelen hoort by wenſchen,
En by gewill geweld: maer daer by zijn wy menſchen,
En konnen niet als gaen; het vliegen is quaet ſpel
En met den hals betaelt: dat weet de Schipper wel;
Die beſight hand en voet, ſijn menſchelick vertrouwen,
En klautert in de Marſch by takels en by touwen.
By trappen zijn wy hier geklautert, en dat 's recht:
Wel hem die ſijn bedrijf by trappen op verrecht,
By ſoete trappen, by niet all te wijde ſchreden,
En ſtaeckt, als in de Marſch, ſijn ſteigeren met reden,
Niet aen de Vlagge-ſpill, [4] daer 't hoofd draeyt eer men 't weet,
En daer niet yeder een ſijn' moeyte wel beſteedt.
[5] Half wegen is ſoo veil, dat, konden wy 't bezeffen,
Wy ſouden 't eens ſoo lief als't Papegaeyken treffen,
Ten einde van de Stengh: 'k beroep my op de pijn
Van die van all te hoogh te laegh gevallen zijn.
Het Boſch is uyt geſuft: God zy gedanckt, ſeght, Leſer;
De Schrijver ſeght het oock, daer hoeft wel een Geneſer

Voor

[1] *Matth.* 5. 48.

[2] Confragoſa in faſtigium dignitatis via eſt. *Sen.* 12. *ep.* 85.

[3] Generoſos animos labor nutrit. —— non eſt viri timere dorem. *Sen ep.* 31. Οὐκοῦν ὃ δεινὸν κλῆσιν εἰρηκόσιν φύσις δεῖσθαι. *Phil. de Sacrif. Ab. & Cain.* Ei δέ τις ὀλίγῳ ἐν ἀνθρώποις, ἀνδρὸς κεφαλὴ δ' ἅλις ἔστω. *Pind. Od.* 12.

[4] O quantum caliginis mentibus humanis objicit magna felicitas! *Sen. de Brev. c.* 14.

[5] Maxima quæque bona ſollicita ſunt, nec ulli fortunæ minùs quàm optimæ creditur. Omne enim quod fortuito evenit inſtabile eſt: quò altiùs ſurrexit, vergit pronius in occaſum. *Sen. de Brev. c.* 17. Non tu ſcis, cum ex alto puteo, ſurſum ad ſummum excenderis, Maxumum periculum inde eſſe, à ſummo ne rurſum cadas? *Plaut. Mil. Act.* 4. *Sc.* 4.

Voor uw oogh en mijn' hand; ſoo zijn ſy bey gefoolt.
Heeft yemant oyt ſoo langh in ſulcken woud gedoolt?
Maer 't is de Naeld haer' ſchuld, haer maken en haer breken,
En ick hebb van de Naeld ten draed toe willen ſpreken:
Naer my ſoud 't niemant doen: nu hebick 't ſoo gedaen,
Dat ick na my gehoort ſal werden en verſtaen.
En dit 's aen 't Huys ten Dêil; wie luſt'er mé naer Leiden?
Komt, Kijcker, Mann of Vrouw, ick gae u binnen leiden.
Tot noch toe treden wy in 't Voorburght van 't groot Hof,
In 't Neer-Hof van 't Kaſteel; daer volght wel ander ſtoff.
Is 't uyt de maet geſtoft? beveelt my niet te ſwijgen;
Schoon op-doen heeft veel in; 't is om u voort te krijgen.
A.A. Waer zijn wy? tuſſchen Boſch en Bogaerd. ſtaet wat ſtill;
Dits 's oock mijn eigendom; ick doed'er wat ick will;
En wat ick heb gewilt en ſal u niet vervelen,
En wat ick wilde, zijn twee wanden van Abeelen,
Die nu ten Hemel gaen, en proncken met haer' kruyn
(Denckt aen mijn hondert jaer) tot in het Noorder duyn,
Wel voeght haer dat gepronck; ſy mogen ſich beroemen
Voor Schutters van Geboomt, van Kruyden en van Bloemen;
En ſood'er een van all' ten einde levens kom
Daer ſy ten ſcherme ſtaen, 't is maer van ouderdom.
Aen haer en ſiet men 's geen; en 't magh haer wedervaeren
Dat een den loover-drill van haer' ongroene bla'ren
Tot minder waerde duy: maer dat 's 't haer van haer hoofd,
En dat 's daer noyt wijs man een mann ſijn' eer om rooft.
't Grijs heet de kerckhof-blom, maer 't heet ſoo tegens reden:
't Is 't merck van rijpigheit van Sinnen en van Zeden.
Gaet by d'Abeelen op, tot daer ſy ſpitſer zijn,
Daer is noch krack, noch kreuck, noch ſchaduwe, noch ſchijn
Van buygen voor geweld van 't vinnige Zuyd-weſten,
Of van 't verdelgend Noord met all' ſijn Boomgaerd-peſten.
Abeeltjens, oud, grijs volck, oud Krijghsvolck, ſeid' ick recht;
Ghy hebt voor ons geſtaen in 't heetſte van 't gevecht,
Dat 's 't koudſte van den ſtrijd; en Appelen en Peeren,
Of met uw' wapen en gedeckt, of met uw' kleeren:
Wel heeft den Hemel u gerechtelick geloont,
En in den ouderdom met ſtijve jeughd gekroont:

Heel

Heel Voorburgh heeft met my te deelen in 't bedancken,
Als't op uw' ſtammen ſiet en als't ſiet op uw' rancken:
Het ſiet u niet alleen voor Voorburghs voorburgh aen;
Maer voor de çierlickheit daer 't ſchier om werdt begaen:
Dat weet de Vreemdelingh, de Wandelaer van buyten,
Dien ſulck'en Galery doet giſſen en beſluyten
Wat van uw binnen is, daer 't buyten ſtaet en lacht,
Met ſulck'en trotſen vreughd, met ſulck'en ſoeten pracht.
Danckt my toe, Vreemdelingh, die, t'uwer gunſt genegen,
Noch ſchooner hebb gemaeckt den ſchoonſten wegh der wegen:
't Is maer half prijſens waerd, ſich ſelven te verſien;
Heel is hy 't, die betracht dat voor 't gemeene dien'.
Is't voorbeeld nutt en goed, volght, Boeren, en volght bueren,
Wy ſullen Honſlaerdijck verbijſteren en Buren,
En dieſe t'ſamen will beſoecken, heeft voortaen
Geen' ſtraeten als den Straet naer Voorburgh te begaen.
Aenſienelicke ſtraet van Stads-gelijcke Huyſen,
Is't dat ick Hofwijck magh van lit tot lit ontpluyſen,
Gunt my den eigendom van 't eerſt in uw getal,
En lijdt dat ick het noem mijn Tuyn-huys en mijn' Stall.
Mijn Kruyd-hof hoort'er toe, en, heb ick wel gekoſen, s.
Het is mijn Perſen-perck, mijn Queeck van Abricoſen:
Een' houten warme doos, met plancken wel beſtaeckt,
Die Suycker-wercken berght aen 't Sonnevier gemaeckt.
[1] 't Waer veiler niet gemelt, ſoo dicht aen twee dry wegen:
Maer, daer de heiningh klapt, had ick vergeefs geſwegen.
Nacht-pluckers, weeſt mijn' moeyt genadigh en mijn' koſt:
Had ick u hier ontſien, 't werck waer noch onbegoſt.
Ontſiet u voor den luſt van weinigh ſoete beten
Voor dieven uyt te gaen, of 't in uw hert te heeten.
Ghy lett op d'eerſte meeſt, ick op de tweede ſtraff,
En, krijght ghy d'ander toe, ſoo denckt, dat komt'er af;
Wy hadden wijſſelick na Groot-moer om gekeken,
En aen verboden vrucht noch hand noch mond geſteken,
Maer 't is om niet gepreeckt, de boosheit is in 't bloed;
Verbiedt het quaed te doen, 't is daerom dat men 't doet,

1 Sic vero invidiam effugeris, ſi bona tua non jactaveris, ſi ſcieris in ſinu gaudere. *Sen. ep.* 105.

En dreigen werdt bevel: Ick magh 'er niet om pruylen;
Staet bouwen aen den wegh ter keur van alle muylen,
En aller tongen ſchimp, [1] die aen de wegen plantt
En komt niet minders toe van allerhanden tand.
Nu, Wandelaer, komt in; 't ſal 't Hof van Hofwijck gelden:
Verſiet u van geduld, ick ſal het minſte melden,
En ſwijgen niet van 't meeſt: daer moet de Kijcker aen;
Daer werdt noyt planter moed' op eigen grond gegaen,
Van eigen grond gepraett, van eigen grond geprevelt;
Als 't regent dat het plaſt, ſoo dunckt hem dat het nevelt,
Als 't nevelt, is 't ſoet weer, als 't ſtormt, en is 't maer koel,
En, dien de luſt vervoert, en weet van geen gevoel.
Voor d'eerſte quellingh, hoort dry woorden, eens voor allen;
't Waer meerder quellingh ſtaegh op 't ſelve platt te vallen;
En ſtaegh te ſeggen, ſtaegh te hooren, voor of na,
Dit 's dus in 't Ooſt geſchickt, in 't Weſt de wedergae:
[2] Daer is een' middel-lijn, die Hofwijck ſcheidt in deelen,
Daer van de ſlincker van de rechter niet en ſchelen:
Een' Ooſt, een' Weſter poort, een' Ooſt' een' Weſter laen,
Een Eiland Ooſt, een Weſt, in bey gelijcke pa'en;
Een Boomgaerd midden in, een Plein, een Huys, een Vijver,
Ten Zuyden op de Vliet een open Tijd-verdrijver.
Dit t'ſamen (koſt het zijn) in 't Goud gewicht geleght,
Soo ſtond de Tongh in 't huys, en bey de Schaelen recht.
Wie die verdeelingh laeckt, veracht voor eerſt ſijn ſelven,
[3] En 't ſchoonſte dat God ſchiep. Eer ick beſtond te delven,
Nam ick des wijſen less tot richtſnoer van mijn doen;
'k Beſagh mijn ſelven. meer heeft niemand niet van doen.
Twee Venſters voor 't geſicht, twee voor den Reuck, twee Ooren,
Twee Schouderen in 't kruys, twee Heupen daer ſy hooren,
Een' Dye van weder zijds, een' Knie, een Been, een Voet;
Is, ſeid' ick, dat Gods werck, ſoo is 't volkomen goed,
En, waer ick henen ſagh, ick wiſt geen wett te ſoecken
Die by dees' gelden mocht: wegh, riep ick, ſcheeve hoecken,
En oneenparigheit, en ongeregelt ſcheel,
Dat niemant en vermaeckt, dan die ſijn' Neus, ſijn' Keel,

Sijn'

1 Ἐν ἐδοῦς πλεῖστοι ἀδικοῦντες. *Socr. ap. Xenoph. 2. memorab.*
2 Τὸ περίμεσον δεῖ ποεῖν τὰ σύμφορα μάλιστα πάντων. *Ariſtoph. in Concion.* Ἡ τάξις σαφῶς Σοφὸν μὲ ἀπαλλαχὲ δόξι, κἂν πάσῃ τύχῃ. *Soſip. ap. Athen. lib. 9.*

3 Corpus hominis præſtantius cæteris decore & gratiâ eſſe, quis abnuat? *Amb. lib. 6. Hexaem.* Corporis noſtri partes, totaque figura & forma, quàm apta ad naturam ſit, apparet. *Cic. 5. de fin.*

Sijn' Mond, ſijn' Kinn, ſijn' Buyck, ſijn alle dingh, kan lijden
Verr van de Middel-lijn ſlimm uyt geſtelt ter zijden.
En, als ick overſloegh waer ſulcken ſtell op trock,
Soo viel ick op 't oneens van een' Japonſchen Rock,
Op 't onbegrijpelick van die verwerdde plecken,
Die 't kleedſel voor çieraet, en my voor onluſt ſtrecken.
En, als ick by gevall door ſulcke paden trad,
Soo docht my, 't was om 't jock gedobbelt of om 't wat,
Waer deſe boom ſou ſtaen, waer die ſteegh ſou belenden;
Ick wierd'er koortſigh af, en waer ick quam te wenden,
Daer draeyde my het hoofd, gelijck des planters dé
Die alles onverhoeds gedraeyt had uyt ſijn' ſté.
Verlappers van oud werck koſt ick genadigh dulden:
Maer Snijders van niew' ſtoff en ſagh ick niet t'onſchulden:
Mijn Laken was geheel, en ick een ſcheele geck,
Soo ick 't verſnipperde met een verſuft beſteck.
Recht-zijdigh ongemack en vond ick niet prijswaerdigh;
Maer, waer het mogelick, 't gemackelick en 't aerdigh
't Geſchickt' en 't dienſtige te mengen onder een,
Soo was de Nuttigheit verhijlickt aen de Rêen.
Dit hijlick ſloot ick ſoo, en noyde Poſt tot Speelman,
Die maeckte d'ondertrouw; en quam'er wat krackeel van,
't Wierd op 't papier geſlicht, en, naer een ſoet gekijf,
Vergaderde 't gemack, en 't fraey, als Mann en Wijf.
Dat 's uyt: en nu niet meer van recht of ſcheef te melden.
De Spa gingh door de Zoo van klaere klaver-velden,
Daer wel een Koe dry vier haer' meugh aen bijten moght:
En 't heeft een' taeyen Boer wat jammerlicks gedocht,
Soo koſtelicken ſtael ſoo konſtelick te ſcheuren;
Maer 't waſſer toe gedoemt, het ſou en 't moſt gebeuren:
Waerom ſou 't beſte groen het eewigh erfdeel zijn
Van Beeſten muylen, niet van Menſchen, en niet mijn?
Men moet wat aen de vrucht, wat aen de vreughd beſteden:
Wy leven van de Wey en van de Ploegh, dat 's reden:
Maer ſonder lijf en ziel en is de Menſch niet heel;
Is 't lichaem dan vernoeght, de Geeſt verheiſcht ſijn deel,
En treckt ſijn voedſel oock, maer op een' beter wijſe;
En Gras of Koren-werck en ſtreckt hem voor geen' ſpijſe;

Daer hoort ſijn voeder toe, noch luchter dan de lucht,
Hoe noem ick 't op ſijn beſt? [1] onnooſele genucht.
Dat voedſel aeſt het hert, en daer 't van 's werelds ſaken
Gekneuſt is of gequetſt, kan 't maer vermaeck vermaken;
En die voor ſulcke Salv een pottjen overgaert,
Heeft wiſſelick geſorght en wijſſelick geſpaert.
Verr van mijn' kinderen ſy 't roeckeloos verquiſten:
'k Had beter niet geweeſt, dan dat ſy 't van my wiſten;
Maer nuttelick geſpilt naer Borſen grond en macht,
En heeft noyt wijſe Man verweſen noch veracht.
[2] Vier Sonen heeft my God, en 't Vaderland geſchoncken,
En, ſoo 't een Vader voeght, ick derv'er wat mé proncken:
Mijn' ſorgen hebben haer door wetenſchapp en deughd
Voorſpoedelick geleidt tot door de tweede jeughd,
En 't ſullen Mannen zijn als ick'er niet ſal weſen;
Daer zijn mijn' plichten uyt: God, Vader van de Weeſen,
Beveel ick haer beſtier, met eene Suss daer toe;
Daer bid ick allen voor, als ick voor allen doe:
[3] Beſteden ſy het klein dat ick haer naer kan laeten
In ſoeten teer naer neer, in vrolickheit met maeten,
Sy hebben 't lijdelick, en die 't ons gonde, leeft,
Die niet te leur en ſtelt dan die hem eerſt begeeft.
Noch ſtaen wy voor mijn' Poort ('t is onbedacht geſproken,
Mijn' Poorten moſt'er ſtaen, of 't waer mijn woord gebroken)
Noch ſtaen wy niet daer voor, ons' oogen zijnder in:
't Zijn Heckens, Vreemdelingh, en dat heeft oock ſijn' ſinn;
't Is open-deuren-werck; 't gelaet van alle vromen,
Die in haer blancke hert voor geen geſicht en ſchroomen,
Voor geen' getuygeniss van wat daer werdt gedacht,
Of in ontfangenis, of in geboort gebracht;
Want, als de buyten Stoff, is 't voeder van haer' rocken,
En, of ghy op het werck, van binnen op getrocken,
Of op den wijſer ſiet, ſy ſlaen altoos op een:
Maer ſulcken uerwerck is, God weet het, niet gemeen:

My,

Exultat gaudio pater juſti: qui ſapientem genuit, lætabitur in eo. 23. *Prov.* 24. Χαιρατὸς, ὅστις δυτύχησεν εἰς τέκνα. *Eurip. Or.*

1 Ἥδομαι μετρίως, τ' ἀγαθὸν. *Athen. lib.* 12.

2 Dedimus, quod famæ opponere poſſis. *Juv.* Gratum eſt quod patriæ civem populoque dediſti, Si facis ut patriæ ſit idoneus, utilis agris, Utilis & bellorum & pacis rebus agendis. Plurimum enim intererit, quibus artibus & quibus hunc in Moribus inſtituas. *Juven.* 14.

3 Felix qui indultis notuit feliciter uti Muneribus, parcumque modum ſervare fruendi. *Prudent.*

My, bidd ick, dat het voor wat open hertighs ſtrecke,
Dat hier en daer een' Poort geſcheurt is tot een hecke,
En dat het op het hert des Meeſters werd' gepaſt.
Twee Poorten ſeggen meer: onthael ick vriend of gaſt,
't En is niet door een' deur, 't is door twee open' deuren:
Den ruymen ingangh thoont wat binnen ſal gebeuren,
En dat de vrienden op mijn Brood en op mijn' Wijn
Niet half, niet heel, niet eens, maer tweemael welkom zijn.
Komt yemand tegens my het blaedjen om te keeren,
En ſeght, twee deuren op? daer wil men ons by leeren,
Dat als 't op ſcheiden komt, twee Laenen open ſtaen,
En dat ick tweemael heet mijn' gaſten henen gaen,
Die eens genoodight zijn: dat will ick niet ontkennen;
Aen Mann of Vrouwen-kracht kan ick my niet gewennen;
d'Onheuſche heuſigheit, 't onſinnige geweld
Dat op den ſoeten kerf van vriendſchap werdt mis-ſtelt,
En hebb ick noyt gelooft: maer wel van outs onthouden,
[1] Die willen, laeten gaen, die niet en willen, houden:
De Waerd moet gaſt-vry zijn; [2] maer oock de gaſten vry;
En dien ick ſoo misdoe verhael' het ſoo op my;
En 't ſal in my den luſt van wederkeeren wecken,
Daer gulde vryheit woont voor komen en vertrecken.
Mijn' Poorten houd ick wel verdedight: volght mijn Laen,
Mijn Laenen' wederzijds: die moet ghy oock ſien ſtaen, A. B.
Als Armen die mijn' vriend omhelſen en onthaelen.
Doch Armen ſpreken niet: dees' konnen oock geen' taelen:
Maer d'ander' menſchlickheit, het Lacchen, is haer' gaef.
Verſtaet ghy dat gelach? lett op het groene gaef
Der Linden, mijn geboomt, en eertijds mijn' Laurieren,
Die haeren koelen pracht als waſche Toortſen çieren,
En denckt, (om kort te zijn: ſy ſelver zijn niet langh)
Dat wat mijn' jonge fluyt van 't Voorhouts groene gangh,
Op niewe noten peep, van deſe ſtaet te pijpen,
En, ſoo ick mijn vernuft noch eens beſtond te ſlijpen,
Dat Hofwijck en den Haegh te ſamen ſouden gaen,
Of, waer den Haegh de Sonn, dat Hofwijck waer de Maen.

1. Χρὴ ξείνον παρέοντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν. *Hom.*
2. Siccat inæquales calices conviva ſolutus Legibus inſanis. *Hor. 2. Serm. 6.*

De Stammen zijn gelijck, de ſchaduwende kruynen
Staen hier, ſoo wel als daer, gelijck begraesde duynen.
Hier in gaet Hofwijck voor; in 't 's Gravenhaeghſche Pand
Is niet als Linden-hout by Linden-hout geplant,
En dan een' ſteene buert, daer Menſch en Peerd en Wagen
De vlugge Fluytertjens den ſoeten Haegh uyt jagen:
Danck hebb' het vuyl gewoel van Wagen, Menſch en Peerd;
Sy jagen Hofwijck toe dat Hofwijck meeſt vereert.
De Goudvinck is van 't minſt, de Kneu, de Spreew, de Lyſter,
Hier ſitt de Nachtegael en gorgelt met ſijn' vryſter,
De Koeckoeck ſlaet de maet, en roemt van ſijn bedrijf,
In volle vrijheit, want de Land-heer heeft geen wijf:
In Sté en doet hy niet dan Mans en Vrouwen tergen,
En menigh laccht'er om diens haeren ſtaen te bergen.
Hier danſt dat vrye volck van d'een' op d'ander' tack,
En, is 't de Linden moe, het kieſt een ander dack,
Een dack van Elſen-loof, reis-mantel van die Linden,
Die s' in haer' eerſte jeughd beſchermden voor de winden,
Beſchutten voor Noord-Ooſt, behoedden voor Noord-weſt,
En doen noch dagelicks daer toe haer niewe beſt.
Heilſaemen Elſen rack, wie ſoud u konnen derven?
Ghy doet ons vreughd en baet in leven en in ſterven;
Uw leven ſtreckt voor muer, met een, en voor tapijt:
Uw leven geeft ons warmt, en koelte, naer den tijd,
En altijd louwe warmt en altijd ſtill verkoelen;
Uw' doode beenderen verquicken ons gevoelen,
Als 't Ys en Sneew verdooft, het is een meerder goed,
Geſtorven, goed te doen, dan menigh menſche doet.
Maer branden is te wreed voor ſulcken dienſt van leven:
Daer is een' minder' pijn, die u niew leven geven
Of 't oude lengen kan: ghy leent uw' lieven romp,
Daer Schip en goet aen hanght, tot booren van een' pomp,
Van kokers onder aerd, daer wateren door ſluyſen,
Spijt Roomens Metſel-werck, en Bruſſels loode buyſen,
Daer Klinckaert, en Arduyn en Koper moet vergaen,
Daer ſtadigh lappen is en niew verboeten aen,
Daer overleeft uw lijf, en daer ontſterft uw ſterven,
En daer gerieft ghy kind, kinds kinderen en erven;

In

In 't water ſtond uw' wiegh, uw' dood-kiſt licht in 't vocht;
Daer duyckt ghy, en ontgaet de ſchennis van de locht:
Onſterffelicker lof verdienen noch uw' ſtoven;
Onſterffelicker penn dan deſe maghſe loven;
Mijn' uytſpraeck ſchiet te kort, wanneer ick overſlae,
Wat winſt is door verlies, wat voordeel is door ſcha.
d'Ondanckbaer Eicken ſtamm en laet ſich maer eens houwen:
U kan ick hondert mael behouwen en behouwen:
Behouwen? dat 's niet all, ghy levert goed voor quaed,
Ghy voed die u verdoet, ghy ſegent die u ſlaet,
En, die de vreughd will ſien van dickwils niewe telgen,
En neem' niet als de moeyt van wreed zijn en verdelgen;
't Onthoofden geeft de winſt: waer is dat noch gehoort?
Meer kinders dienen my, hoe ick meer ouders moord.
De wand van mijn Voorhout, of van mijn' twee Voorhouten,
Is noch maer half voldaen: maer u verveelt mijn kouten,
Niews-gierigh Wandelaer: ſoo ſwijgh ick van het groen
Van Haegh en Meijen-Boeck, die hier de plichten doen
Van Wallen hoogh en dicht, van vriendelicke mueren,
Die my het vry geſicht bepaelen van mijn' bueren,
Die Maertje Knelis oogh onthouden uyt mijn' grond,
Als offer tuſſchen ons een' ſteenen heiningh ſtond.
Verganckelicke kalck en kon my maer bevrijden;
Dit eewige kan bey, bevrijden en verblijden:
In een woort ſegh ick 't all; 't is 't oorbaerlickſte ſchutt,
Dat ſchoon en dienſtigh is, en aengenaem en nutt.
Nu rechts of ſlinghs gewent; of quellen u de bochten
Die deſe wereld laeckt en d'oude tijden ſochten?
Leght beider redenen in d'een' en d'ander' ſchael;
Wy hebben veel gelijcks, maer min als altemael.
Een' lange ry Voorhouts te ſaemen te ſien krimpen
En ſluyten tot een punt, gelijck de Backers timpen,
Verheught des Kijckers oogh all waer het noch ſoo dom,
En in de red'lickheit gaet alle recht voor kromm:
Maer 't kromm heeft oock ſijn' deughd, en 't buygen van de ſtegen,
Ontwalght den Wandelaer van all te lange wegen;
Of, ſijnſe wat te kort, de kromte maecktſe langh,
En, ſoo de plaets gebreeckt, de konſt is in 't verlangh.

Het

Het een is prijſens waerd, het ander niet te laken;
Elck een voldoet ſijn' ſmaeck, elck een verſnipt ſijn laken
Naer eigen welgevall: [1] eens was 't een ſpitſche ſchoen,
Nu kan een' platte leeſt, en anders geen, voldoen.
Eens was de broeck ſoo ſmall, als mag're menſchen dyen,
Nu zy 't ſoo goed als 't will, de mode will 't niet lyen;
En 't zy dan ſpits, of rond, of langh, of ruym, of ſmall,
Elck weet ſijn' verwe voor ſijn koſtelicke mall:
De grill rolt als de Tijd: will yemand Rechter weſen,
Het vonniss, ben ick wijs, en ſal men hier niet leſen:
't Zijn ſmaken; en die ſtaen den vryen menſche vry:
Laet niemant oordeelen van 's naeſten leckerny:
De rechte Dreef is recht, de kromm' heeft oock haer voordeel:
Sus doen, ſoo laeten doen, is 't veilighſt, in mijn oordeel;
En die den minſten haet ſoeckt in de meeſte ruſt,
Vergunn' aen yeder een ſijn' onbeſproken luſt.

B. C. In 't praeten vind ick ons het hoeckjen om gekropen.
Die naer 't Langh Achterom het Korte door wil loopen,
Is niet verr van de Merckt: ſoo gaet het hier in 't groen:
Maer die gelijckenis en kan my niet voldoen:
De Boomen paſſen beſt tot voorbeeld van de Boomen:
Denckt dat wy 't ſchoon Voorhout ten einde zijn gekomen:
Nu volght de Kneuterdijck, en ſtracks de Plaets daer aen:
Daer heb ick 't. Hagenaer, en treckt het u niet aen;
Noch ſtoff ick om den prijs: Ghy levert niet als Linden
Na Linden op de ry: hier is wat niews te vinden,
In 't niewe Pad niew Blad; Veranderingh verheught,
En al dat ſterf'lick is kan walgen aen de vreughd
Die evenſtadigh is: [2] De vriendelickſte toonen
Vervelen op den duer: het oor ruſt op 't verſchoonen,
En alle lit begeeft dat niet verpooſt en werdt;
[3] Veel ſoets vergalt ſich, jae langh kittelen wordt ſmert.
Noch is ons oogh het vieſt, en keurighſt aller leden;
't Will wiſſelen, of 't kreunt; jae van bevallickheden;

En

1 Sic volvenda ætas commutat tempora rerum.
Quod fuit in pretio fit nullo denique honore:
Porrò aliud ſuccedit, & à contemptibus exit,
Inque dies magis appetitur, floretque repertum
Laudibus, & miro eſt mortales inter honore. *Lucr.*

2 Μονοειδὲς ἐν ἅπασίν ἐστι πλήσμιόν τε καὶ κορέσεως, ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν. *Plut. de lib. ed.* Similitudo ſatietatis mater eſt in omnibus. *Cic. de Inv.*

3 Ὡς καὶ τὸ μέλι καὶ τὸ πλέον ἐστὶ γλυκύ. *Anthol.* 1.

En die de reden ſoeckt van ſijn' beweeghlickheit,
Sal vinden datſe daer en naulicks elders leit.
De niew' bevallickheit, daer 't hier mé ſtaet te vleyen,
Is 't lieve loover-groen van ſuyver' Eſſchen Meyen.
Daer valt min ſchaduws af dan m' onder Linden ſiet:
Maer ſchaduwen zijn wind, of ſchaduwen zijn niet:
Het lichaem maeckt den mann, de ſtammen zijn de Boomen:
Als 't op de waer aenkomt, voldoet men met geen' droomen:
Stae by, taey' Eſſchen waer: De waerde van uw' trouw
Verdiende wel wat roems dat hier ſtaen proncken ſouw;
Maer is de Vred' in 't land, ick wilſe niet verſtooren;
[1] Ter hellen met den krijgh; 'k magh van geen' Piecken hooren,
Die dunne Boomen, met een vinnigh ys'ren blad.
Als 't aen mijn vonniss ſtond, hy ſat noch op een rad,
Die d'eerſten Eſſchen ſtamm tot ſulcken grouwel kliefde,
En menſchen raſerny met wapenen geriefde.
Blijft Boomen tot der dood, plantſoenen van mijn' hand:
En, ſoo u ouderdomm, nae' menigh jaer, ontplant,
Leent liever uw gebeent voor Pylen en voor Bogen,
En wordt voor tijd-verdrijf geſchoten en getogen,
Dan dat ghy menſchen-vleeſch ſoudt ſcheuren met geweld,
En trecken uyt het groen in een rood bloedigh veld.
't Is langh genoegh gedolt in tweemael veertigh jaeren,
Om eens den Eſſchen tack tot Bijl en Ploegh te ſpaeren.
[2] Laet noyt de Sonn op gaen, God Vader, en God Soon,
God Geeſt, dry-eenigh God, die ons den ouden toon,
Den on-toon, valſch geluyd van Trommelen en Fluyten,
Van niews opheffen ſie van binnen of van buyten;
Laet dijn' geterghde wraeck verſaedt zijn in 't verderf
Van ons gebuerigh volck, daer nu dijn heiligh erf,
Dijn' Kercke light verſmoort en in haer bloed verſopen,
Haer Koninclicke bloed, en buyten hulp en hopen,
En buyten trouw en trooſt voor eewigh ſchijnt ontdaen,
't En zy ghy met de boos' eens in 't gericht wilt gaen.
Daer was ick over Zee: afgrijſen doet my keeren,
Van daer een eenigh Heer geſpliſt is in veel' Heeren,

1 Plaude tuo Marti, miles, nos odimus arma. *Ovid. de* | Candida pax homines, trux decet ira feras. *Ib.* 3.
m.
2 Ω πότνι εἰρήνη φιλτάτη βίοτ' ἡμῖν. *Ariſtoph. Pac.*

Van daer een' Kroon, een' Kroon, en noch een' Kroon verraſt
Op hoofden is geraeckt daer op ſy niet en paſt.
Hoe ſoet is 't in mijn Laen te komen uyt die ſtancken!
Wat hebben wy met ernſt den Hemel te bedancken,
Voor 't ſachte ſpiegelen aen volckeren, diens quaed
Het onſe ſchier, niet ſchier, maer verr te boven gaet!
'k Hebb met den Eſch gedaen, Eſch-doornen, ſchooner troncken,
Ghy mooght niet ongemelt mijn' Vierhoeck om ſtaen proncken.
(Dit 's Merckt-veld, of de Plaets, naeſt aen 't kort Achterom,
Of aen mijn Kneuterdijck) ick heet my wellekom,
En, vrienden, u met een, die met mijn' trage treden
Tot op dit groene Ruym geduldigh zijt geſchreden.
Leent noch wat lijdſaemheits eer dat wy verder gaen,
't Is mogelick de pijn wat waerdigh ſtill te ſtaen.
My dunckt het is een Plein: een Pleintje ſult ghy 't noemen:
Maer, daer de waerheit ſpreeckt, en ſchroom ick niet te roemen.
Denckt aen het hoogh gebouw van balcken verr gebrocht
Dat geen vervuyl en kent van Spinnewebs gedrocht:
Denckt aen het trots gewelf van Hollands oude Heeren,
Daer duyſend Menſchen daeghs en duyſend in verkeeren,
Daer dack, en mueren toe, gekropt zijn met den pracht
Van Spaenſche Vendelen by Wilhem t'huys gebracht,
By Maurits menighmael, by Frederick om 't beſte,
By Wilhem ander mael: (God geve niet voor 't leſte:
Soo 't oyt gebeurde dat de leſte van dien ſtamm
Den toom van 's Vaderlands beſtier te ſtade quam)
Daer eens het bloedigh jock geſchopt en afgeſworen,
En uyt de ſlaverny de vryheit is geboren;
Daer laeſt der Pylen knoop, die op het ſlippen ſtond,
Van niews verſekert is in broederlick verbond.
't En is geen Kamertjen: 't magh wel een' Kamer heeten:
't En magh geen' Kamer zijn: een' Sael is 't, die wy weten
Dat by de grootſte ſtaet, een vloer, daer menigh voet
Den anderen doorwerrt en geen belett en doet.
Maer, brenght de Maet-ry voort, 'k ſal 't tot een vloertje maken,
Een Vloertje tot mijn Plein: nu ſchijnen 't ſtijve kaken;
Stracks ſullen 't ſtappen zijn. wat zijn thien roeden vlacks
Op vier of vijf in 't kruys? veel, ſeght ghy, onder dacks:

't Is

't Is ſeker en bekent: maer dobbel doet veel ſchelen,
En dobbel is de vloer. en tweemael hier de deelen
Van gins het breed en 't langh; Siet vry mijn Pleintjen aen,
Daer ghy ſtaet, ſouden pas twee Hooffſche Saelen ſtaen:
Maer 't ſchijnt niet. Dat's ſoo waer, dat ick, die 't hoor te weten,
Mijn ſelven menighmael de mis-maet heb verweten,
Mijn' oogen menighmael in 't ongelijck geſtelt;
Tot dat ick 't wiss en 't waer van niews had overtelt,
En 't vonniss tegens mijn ſteegh onverſtand geſtreken.
Doe 't waer was en waer bleef, beſtond ick de gebreken
Van 's menſchen oordeel ('k meen ſijn oogh-deel) aen te gaen,
En, dool ick nu noch niet, ſoo hebb ick 't doe verſtaen.
Dit Plein is, als ick ſey, twee Saelen; maer twee Saelen
Met eene kapp bedeckt; en die kapp doet ons dwaelen:
Die kapp is 't halve rond des Hemels, dat wy ſien;
[1] En tegens ſulcken kapp wat is dit Plein? miſſchien
Een punt in duyſenden van punten doorgeſneden.
Doe pleitt' ick tegens my, doe vraeghden ick mijn' Reden,
Is 't wonder dat het krimpt en klein wordt in ons oogh?
Is 't wel een ſtuckjen van een pees tot ſulcken boogh?
Langhs die leer klom ick op tot boven all' de buyen
Die 't Zuyden tegens 't Noord, 't Ooſt tegens 't Weſten ruyen
By dagelicks krackeel: van daer tot by de Maen,
Van daer verby de Son, tot daer de Sterren ſtaen,
Van daer tot daer Gods mann ſijn' heilige gedachten,
[2] Sijn Lichaem, of ſijn' Geeſt (hy kon 't niet ſeggen) brachten
Ten derden Hemel in; en 'k was mijn Pleintje quijt,
Als of 't 'er niet en waer. [3] Doe viel ick aen 't verwijt
Van 's werelds ydelheit, en, ſeid ick, ſotte menſchen,
Beſteedt men daer beneên dat ſorgen en dat wenſchen,
Dat eewigh tommelen aen ſulcken nietmetall?
Is heel de werelds kloot niet meer als ſulcken ball,
Is 't ſulcken balletje? en, als wy 't al beſaten,
Met all' den Mieren-neſt van Kroonen en van Staten,

1 Omnem Terræ ambitum ad Cœli ſpatium puncti conſtat obtinere rationem. *Boëth. 2. de Conſ.*

2 *2 Cor.* 12. 2.

3 Mundi punctus (neque enim eſt aliud Terra in univerſo) hæc eſt materia gloriæ noſtræ, hæc ſedes, hic honores geritmus, hic exercemus imperia, hic opes rapimus, hic tumultuatur humanum genus. *Plin. lib.* 11. *c.* 68. Hoc eſt illud punctum, quod inter tot gentes ferro & igne dividitur: quàm ridiculi ſunt mortalium termini! Punctum eſt illud in quo navigatis, in quo bellatis, in quo regna diſponitis. *Sen.* 1. *nat.* 9. Terram hanc cum populis urbibuſque & fluminibus & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad univerſa referentes. *Sen. Conſ. ad Marc.*

Waer't wel een Datje by het onuytſpreeckbaer Dit,
Waer't wel beſittens waerd by wat men hier beſitt?
[1] Mijn' ziel was ſoo vernoeght in 't geeſtigh ommeroeren
Van all haer binnenſte, en 't heilige vervoeren
Verwerdden haer ſoo ſoet in 't dencken wat ſy docht,
Dat ickſe pijnelick van boven neder brocht:
My docht ſy futſelden, en hare luſten ſpraken
Van Tabernakelen om hoogh te mogen maken:
Soo wel was't daerſe was, en daerſe gingh ſoo ſlecht.
Nochtans hier is ſy weer. Hoe raken wy te recht?
Eſchdoornen, leeft ghy noch? u liet ick hier beneden;
U komt het einde toe van mijn' gebroken reden.
[2] Zijt ghy het wild geboomt daer 't mannetjen in ſat
Om God in 't vleeſch te ſien? Daer leeft wat in uw blad
Dat Sycomorich lijckt; en 't heeft de ſoete luyden
Die, langh in d'aerd verrott, noch leven in haer' kruyden,
Doen ſeggen ja en neen; en 't hanght noch in den ſtrijd,
Dien ick niet ſcheiden ſal: ick neem u ſoo ghy zijt;
Of als m' u hebben wil, of als ick u kan vinden;
Half Moerbey en half Vijgh, half Wijnranck en half Linden,
Al ſoo m' u doopen will, mits ghy voor ſlaeven ſtreckt,
En mijn hoofd met het uw, als *Paraſollen*, deckt.
't Is aengenaemen dienſt, ſoo langh uw' kruynen dueren;
Maer dat 's half-jaerigh werck: Dat weten uw' gebueren,
Mijn' bruyne Mannetjens, die tuſſchen beiden op
By ell voor ell in 't jaer haer' nemmer grijſen kop
Ten Hemel ſpoedigen, om Somer-Sonn te blinden,
En 't plein te decken voor de ſchracle winter-winden.
'k Verpraet my: 't is oud Hout, en hondert jaer in ſtaet
Van breede ſchaduwen. en die van verre ſtaet
Verneemt van Nootdorp af het vierkant Boſch van Maſten;
En die 't van bijds geniet (u meen ick, lieve Gaſten,
Die Coets en Peerden hier of voor de koude bergh,
Of voor de ſpitſe Mugg' die warme Henghſten terght)
Prijſt de voorſichtigheit van Hofwijcks dooden ſtichter,
Die 't ongemack bevroed' en maeckten 't Beeſten lichter,

En

1 Jam verò ipſa terra ita mihi parva viſa eſt, ut me imperii noſtri, quo quaſi punctum ejus attingimus, poeniteret. *Cic. Somn. Scip.*

2 *Luc.* 19. 3, 4.

En menſchen aengenaem, gelijck is alle pijn
Die onſen naeſten ſmert en daer wy vry af zijn.
Mijn Wandelaer is moe: ick kan 't hem niet verwijten:
Wie ſoud ſijn' lijdſaemheit in 't einde niet verſlijten,
Op ſoo veel wild geklaps? maer 't ſal haeſt beter zijn:
Tot noch toe voed ick hem met Peper en Aſijn,
Tot allerley Salaet van ſmaeckelooſe bladen:
Hier neffens light een Boſch dat beter is geladen;
Een dat de keel toe lacht; een' Keucken-wilderniss, F.
Daer 't fruyt geſchotelt ſtaet en maer te grijpen is.
Komt binnen, Heer en Vrouw; maer, Meid en Knecht, ſtaet uyt, en,
Lackeyen, weeſt gegroet, en, Pages, wandelt buyten:
Voor ſulcke Kijckers zijn de ſporten van dit Heck,
Voor ſulcke moſt mijn' Bors aen 't koſtelick beſteck,
Dat deſen Boomgaert ſloot in vyverlicke Grachten.
Een woord voor duyſenden, all die maer met gedachten
Mijn' ſinlickheden rooft, is hier ſoo willekom
Als hamer-ſlagen op een' Porceleine komm.
Nochtans is 't open Hof in deſe vier Saletten.
Maer moet ick Heer en Knecht gelijck aen tafel ſetten,
Plant ick voor groot en klein? Ey, jongh volck, neempt mijn geld,
En ſnoept den Merckt-korf uyt, en doet hier geen geweld.
Geweld is, achterbax den Landheer af te haelen,
Dat weinigh ſtuyvertjens met niemands leed betaelen,
Daer 't naer den kooper wacht: Hier kan mijn ſoet verwacht
Van menigh jaer gequeecks onwetens, ongeacht,
't Geſtolen beetjen zijn van die maer luſt te ſnoeyen:
Hier kan de dertelheit den teeren tack in 't bloeyen
Soo ternen dat hy bloed', en niet en bloey van 't jaer.
Maer 'k wenſchte, dat ſoo ſterft, noch ongeboren waer,
Eer dat ick om een leur van Appelen of Peeren
Het vriendelick onthael van vreemden moſt ontbeeren,
En ſien ſuer eer ick 't wiſt. Neen, vrienden, wie ghy zijt,
Die my een deel vergunt van uw' verloren tijd,
En komt van uyt den Haegh tot binnen deſe hagen,
Gevolght of ongevolght; ick ſtell 't aen uw behagen,
De ſleutel van mijn hert is die van deſen thuyn,
Daer is een' vrye Jacht oock in 't verpachte Duyn:

Magh de gebroodde knecht ſijns Meeſters plaets bewaeren,
Ick gunn u met de vreughd de vrucht der volle jaeren;
Pluckt en doet plucken, ſchudt en laet u ſchudden, raept
En laet u raepen: denckt de Land-heer ſitt en ſlaept;
't Is buyt all wat u luſt: ſpaert maer de teere telgen;
't Ooft is ten beſten, 't hout en kan mijn niet verſwelgen;
Die 't Capitael behoudt ſorght voor den Intereſt:
Die blijft u op mijn gunſt voor 't naeſte jaer geveſt.
Doctoren van den Haegh, 't zy t'uwer baet geſproken:
Send ick u Siecken t'huys, ick houw my niet gewroken;
My is geen leed geſchiet dat wrekens waerdigh zy:
Is 't mergen mogelick, Rhabarbertje ſtae by,
En Sene, windigh blad, en Mann' en Tamarinden,
En Aloë, die 't all kont drijven en ontbinden,
De ſchuld is buyten my: ick ben maer Waerd geweeſt;
Dien 't minſt van allen paſt, *dit ſchaedt* of *dat geneeſt*.
'k Hebb vry gelagh gegunt, 'k hebb mildelick gegeven,
En laeten nemen: maer van giften die vergeven
En draeght mijn Acker geen: [1] het ſchielick witte-brood
Dat naer den Duyvel heet, en altemets eens doodt,
En altijd geck en lockt, en wijſe luy doet duchten,
Schaff ick geen' vyanden. Indien uw' ſiecken ſuchten,
[2] Sy wijten 't niemand als haer' ongebonden keel,
En 't lieve mis-verſtand, dat [3] Koſtelick Te Veel,
Dat gulde letteren tot uwent moſten eeren;
Raeckt dat ter wereld uyt? ſeght, goeden nacht, mijn' Heeren,
Aen Boeck, en Apotheeck, aen Croes en Recipe.
Maer 't ambacht lijdt geen' laſt; de Duyvel lacht 'er mé.
Van Adams Boomgaerd af tot die wy heden pooten
[4] Zijn onſe keelen maer bedrieghlicke gooten,
Verraders van ons Lijf en onſe Zielen toe.
Och of ſy lacchen koſt, die weelderige koe,
Die ginder in 't voll-op van Hollands beſte weiden
Genoegh en overdaed ſoo wijs'lick weet te ſcheiden;

Wat

1 Hoc hic quidem homines tam brevem vitam colunt, Cum haſce herbas ejuſmodi in ſuam alvum congerunt, Formidoloſas dictu, non eſu modo: quas herbas pecudes non edunt, homines edunt: *Plaut. Pſeud.* 3. 2.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis. *Juv.*

2 Numquid enim hic furor eſt, quod nemo noſtrum mortalem ſe cogitat, quod nemo imbecillum? *Sen. ep.* 114.

3 Οὐδὲν ἀγαθὸν, ὅτι ἂν μᾶλλον ᾖ φύσεως ἢ. *Hippoc. ſec.* 2. *aphor.* 4.

4 Eò mores venere, ut homo maximè cibo pereat. *Plin. lib.* 26. *c.* 8.

Wat maeckte sy geschals, wat sprack sy met genucht,
Dat, die haer Meester is, sijn selven niet en tucht,
Dat die de wetten maeckt en roemt alleen op Reden,
Geen' eigen wett en weet voor 't minste sijner leden;
Geen' buyck, geen' mondjes-maet, dat Beesten Menschen zijn,
En menschen meestendeel maer redelick in schijn!
Wat light my aen de moeyt van 't pleiten voor de Beesten?
't Stuck valt my wat te swaer; ick schenck het stercker' geesten:
Want, wat de keel belanght, en 't leckere verdriet,
't Zy roemeloos-geseght, de Sond en raeckt my niet.
Danck hebbe Die my gaf mijn selven te vermannen,
[1] En tegens 't sott geweld van Mond-lust in te spannen:
Ick ben niet smaeckeloos, noch mijn gehemelt steen:
Maer 't is mijn Hemel niet: mijn' tongh en is geen been;
Sy voelt; [2] en ick voel òock hoe langh sy dient te voelen,
Hoe veel, en hoe veel niet: verdrincken is geen spoelen;
Daer hoort maer drincken toe; dat weet ick, en wat meer:
Gelijck het spoelen koelt, soo doet [3] verdrincken seer:
[4] All dat ick dragen kan, en schroom ick niet te laden:
Maer dat ick niet en kan; [5] het minste Meer, kan schaden:
Als 't vat maer voll en is, soo drijft het, of het stond;
Soo haest als 't overloopt, soo moet het naer den grond:
Dat doet de leste dropp: wat doen dan duysend droppen
Naer 't vat aen 't sincken is? [6] lett, sponsien, lett, soppen,
Lett, drinckers, die te bedd, gelijck te gronde, gaet;
En, daer ick wesen wouw, lett, Snoepers sonder maet,
Wat dat uw' Maegh gewelds van Tongh en Keel moet lijden,
Van overswelgens meer als Beestelick verblijden.
Een gierige Portier magh aen de deure staen,
De deur van 't Kamer-spel, en laeten binnen gaen
Al wat 'er wesen will: in 't ende moet hy hooren
Dat over-vall benauwt; dan moet het of van voren,
Of weer van achter uyt, dat meer is dan de Sael
Kan swelgen met gemack. Ick spreeck geen' duyster' tael;

1 Σωφροσυνη πολλους ἔντεχνον ἀργαλέον. *Palladas. ap. Stob.*

2 Οὐτε τι γὰρ ἥδεται, ἤτε λίην μεθύων. *Theogn.* Ἡδὺ πᾶν τὸ μέτριον, ἥτε ὑπερβάλλον. Ἀπέρχεται γαῦ, ἤτε κενός, Ἀλλ' ἡδέως ἔχων ἐμεῖται. *Alex. in Syntroph. ap. Athen.*

3 Mergunt in pocula mentem. *Manil. 5. Astron.*

4 Non vinum hominibus moderari, sed vino homines solent, qui quidem probi sunt. *Plaut. Trin.* Οὐ βέλομαι πιὼν λύσαντι δεῖδε. *Callisth. ad Alex. ap. Plut. de ira cohib.*

5 Καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσῃ πολέμιον. *Hippocr. 2. Aphor. 51.*

6 Hinc phrenesis periculosa, hinc calculi gravis pœna, hinc exitialis cruditas, hinc vomitus frequens, seminas epulas cum internorum viscerum cruore fundentium. *Ambros. de Hel. & jejun.*

De

De ſaecke ſelf ſpreeckt Duytſch: wie ooren heeft, kan hooren;
Wy ſien wat ons gebeurt van achteren, van voren,
(Daer moet geen doeckjen om) van ond'ren, met verlof,
Van boven rauw en rott, en geel, en groen, en grof,
En al om eens Portiers verraderlick onthaelen
Van all dat binnen will, en eindelick de Saelen
Van Maegh en Buyck en Darm doet berſten van Colijck,
[1] En, voor het beſte loon, maeckt van een Lijf een lijck.
Nu, Snoeyers, 't ſtaet u vry; ghy mooght wel binnen komen;
Maer, weeſt 'er op verdacht, de dood is in de Boomen;
Dan 't leven iſſer oock. Siet ghy die peerſche Pruym,
Die ongefoolde Maeghd van vinger en van duym,
Dien Appel, goud op groen, die wonderlicke Beſſen,
Die Kerſſen, uytterlick als roode wijn in fleſſen,
Noch beter in haer lijf; die Peer met haer geſlacht
Door menigh overſpel tot ſoo veel keurs gebracht?
Het lacht all, dat men 't ſiet (men ſchijnt het ſchier te hooren,
En ſo waer 't Spreek-woort valſch, de Buyck en heeft geen' ooren)
Maer 't lacht voll Aloës, voor die ſich ſelfs verraedt,
En niet en onderſcheidt verſott zijn, van verſaedt.
Ghy zijt verſaedt, en meer, van dit langhwijligh preken;
Maer, hoort het tot de lijſt van kribbige gebreken,
Uyt dingetjens van niet, uyt ongeachte ſtoff
Te ſuygen 's ſchepſels nutt, te tuygen 's Scheppers lof;
Ick ken de volle ſchuld, en wilſe niet verbloemen:
'k Maeck geeren yet van niet, en diſtelen tot Bloemen.
All wien het luſt met my de Bloemen gae te ſlaen,
E. E. Begeve ſich op zy, daer all' def' Mannen ſtaen,
('k Segh niet meer Mannetjens; dat voeghd' haer' jonge jaeren)
Maſt-boomen, dick en ſteil, die met haer' bruyne paeren
De Cingels van mijn' Thuyn omcingelen met pracht,
En maeckend'er by naeſt van Middagh Midder-nacht;
D'Atheenſche Galery daer Roomen ſelfs gingh haelen
De wandelende leſs van wetenſchap en taelen,
Moet ſwichten voor dit pad, voor deſer paden groen.
Komt, wijſe Wandelaers, hier hebb ick u van doen:
Laet Vrouw en Kinderen de vooſe vreughd der vruchten
Genieten voor haer deel, en naderhand beſuchten;

Wy

[1] Nonne furor & ultimus mentium error eſt, cum tam exiguum capias, capere multum? *Sen. de Brev. c. 10.*

Wy ſullen Mond en Tongh beſteden aen wat meer,
Aen vrucht daer van den beet tot beter voedſel keer'.
Het gemelick verhael van Staetſche vodderyen,
Van Werelds werringen en meen ick niet te lyen:
(Die wetten ſchrijv' ick voor) ick bann den heelen Hacgh,
Met al ſijn achter-klapp, [1] ick bann de vuyle plaegh
Van looſe pleitery, ick bann d'onſtuymigheden
Van over-heerigh volck in ongeruſte Steden,
Den niewen overgangh. Ick bann het bits vermaen
Van Kercken-ſpertelingh: Staet uyt, Arminiaen,
Die op den Gomariſt uw' tanden meent te ſlijpen;
En ſtaet uyt, Gomariſt, die deſen meent te grijpen
En krabben d'oude roov' van 't ſeer van Achtien op:
All' die u ſulcken gall voelt ſteken in den kropp,
Ick bid u, ſtaet van verr, en laet de vuyle luchten
Van ſulcke poelen hier d'onnooſele geruchten
Van beter onderhout niet ſmetten met verdriet:
Vergalt ons' eenigheit met ſulcken Alſſem niet.
In 't drucke van den Haegh verdragen wy 't by tijden,
En draegen met geduld all dat men daer moet lijden,
En ſtaen ons' poos te roer, en vinden in 't krackeel,
[2] Wel tegens heugh en meugh, ons ongeſochte deel,
En ſien ons niewen haet voor ouden dienſt beſtellen,
En met gerockten vloeck voor vrome meeningh quellen:
Hier zijn w' op Hofwijck, [3] ſchouw van al dat Hooft en Haeght,
En al dien d'onvré luſt, en dien de vré mishaeght,
Mishaeght ons' broederſchap, die ſonder Eeck en Alſſem
Naer Waerheit en niet meer, der Zielen eigen Balſem,
Door ſoete wegen ſpoort, en houdt geen onderſoeck
Haer' moeyte waerder dan Gods een en ander Boeck.
[4] In 't een en 't ander Boeck zijn een' en ander' Bladen
Voor onſer oogen miſt met duyſterheit geladen:

1 Eſte procul lites & amaræ prælia linguæ. *Ovid. de Art.* 2.
Protinus ante meum quidquid dolet exue limen. *Juv.* 11.

2 Τί δ' μείχεσι κήμοί; *Anacr.*

3 Seceſſi enim non tantum ab hominibus, ſed à rebus, & primum à meis. *Sen. ep.* 8. Minimè malè cogitantes ſunt, qui in Agriculturæ ſtudio occupati ſunt. *Cat. de re Ruſt.*

Ergo,
Sermo oritur non de villis domibuſve alienis;
Nec malè necne Lepos ſaltet: ſed quod magis ad nos
Pertinet, neſcire malum eſt agitamus. *Hor.* 2. *Sat.* 6.

Romæ magni officiorum negotiorumque acervi omnes à contemplatione talium abducunt, quoniam otioſorum & in magno loci ſilentio apta adminiſtratio talis eſt. *Plin.* 36. 5.

4 Involuta veritas in alto latet; nec de malignitate naturæ queri poſſumus: quia nullius rei difficilis inventio eſt, niſi cujus hic unus inventæ fructus eſt, inveniſſe. Quicquid nos meliores beatoſque facturum eſt, aut in aperto, aut in proximo poſuit. *Sen. de Benef.* 7. 1.

De Waerheit iſſer in, dat s'klaerheit ſonder vleck;
[1] d'Onklaerheit is alleen der Leſeren gebreck;
Die dat den Schrijver wijt, doet even als de blinden,
Die midden op den dagh den middagh niet en vinden,
En keuren hem voor nacht, om dat haer alles ſwert
In haer onkunde dunckt, en't witt onthouden werdt.
All't noodige nochtans is klaer voor alle Vromen,
Als middagh: uytgeſeght, de moedwill onſer droomen;
Den Leſer die ſich minſt in ſulcke droomen voedt,
Gedijdt ontwijffelick het noodige tot goed.
Maer deſer redens toom en zijn wy ſoo niet machtigh,
Of hy ontſlipt ons wel: ſoo dat ons klaer, klaerachtigh,
En waer, waerachtigh werdt: en dan volght meer en min,
Naer meer en min verlaets op't ſoet van eigen ſinn:
Soo komen wy ſomtijds van ſinnen wat te ſchillen,
Soo dat'er twee Zuyd-weſt, twee and're Weſt aen willen;
[2] Maer 't ſcheel en maeckt geen' twiſt; ick haet mijn' broeder niet,
Om dat ick liever groen, hy liever purper ſiet:
't En is geen Menſchen werck; 't zijn ſtege [3] beeſt'lickheden,
Eens anders met geweld te binden aen mijn' reden,
En maken plotſelick een vyand van een' vrind,
Om dat hy ſijn Geloof in 't mijne niet en vindt,
Om dat hy niet en voelt dat ick meen wel te voelen.
Laegh dat vuyl over boord, wat waerd'er min te woelen,
Wat waerd'er min geſpoocks, wat waerd'er min gedruys,
Wat waerd'er koele kalmt' in Kerck, in Huys en kluys!
Om alles in een woord van kort beſlagh te knoopen,
Vind ick mijn' even-menſch het toe-pad mis te loopen,
Den Bywegh in te ſlaen; of ſien ick hem verlockt
Van ſpijſe daer de dood een' tand heeft in gebrockt;
Wat maeck ick voor gebaer? ontſtell ick my van buyten,
Ontſteeck ick mijn gemoed; werp ick dien Mann met kluyten,
Schend ick hem met verwijt, wenſch ick hem erger quaed
Dan 't geen hy eten will, dan daer hy henen gaet;
Haet ick hem om ſijn doen, vloeck ick hem om ſijn dwaelen?
Dat ly den Hemel niet: Ick tracht hem af te haelen,

Ick

1 Animus noſter ad vera percipienda caligat. *Sen* 10. *ep.* 72.
2 Inde furor vulgo, quod numina vicinorum Odit uterque locus, quum ſolos credat habendos Eſſe Deos, quos ipſe colit. *Juv. Sat.* 15. Utilius eſt oculos à rebus diſplicentibus averte re, & unicuique ſuum ſentire relinquere, quàm cententioſis ſermonibus deſervire. *Th. de Kemp. de Im. Chr.* 3. 44.
3 Mundi Principio indulſit communis conditor illis Tantum animas, nobis animum quoque. *Juv.* 15.

Ick thoon hem ſijn gevaer; ick wijs' hem 't beter pad
Met all' mijn' Redens macht: ſoo hyſe niet en vatt,
Ick ſucht hem droevigh naer, ick wenſch hem beter' oogen,
Ick ſtraff hem met niet meer als broederlick medoogen,
Ick doe hem wat ick wouw dat my gebeuren kond',
Wanneer een Broeder my een ſtall-licht volgen vond;
God roep ick tot ſijn' hulp; God, die my heeft bevolen
Mijn' vyand wel te doen: [1] want ſelver ſoud' ick dolen
En in den doncker gaen, gund' ick mijn' naeſten quaed,
En ſultte ſijn ellend met Chriſtelooſen haet.
Wie deert Gods erfdeel niet, wie treurt niet om de Joden,
Het heilige geſlacht, dat haeren Heiland doodden?
Wie deert de blindtheit niet van 's werelds grootſte deel,
Dat Hell en Duyvels macht noch hebben by de keel?
Wie kan de Chriſtenen beſien en niet beſchreyen,
Die door Roomſch miſverſtand van Sion zijn geſcheyen,
En willen ſcheppers zijn des Scheppers die haer ſchiep,
En willen noch voldoen 't geen hy van 't Kruys af riep
[2] By Hem te zijn voldaen, en doen Hem ſtadigh ſterven,
Die ons door eene dood het leven heeft doen erven;
't Zijn blinde grouwelen, onnooſel mis-verſtand:
God weer'ſe meer en meer van u, mijn Vaderland,
God kome noch eens af, en geeſſel' hier beneden
Noch eens die koopers uyt ſijn' huyſen der gebeden:
Het ſchijnt geen Menſchen werck, wy zijn der moeyte moe,
Der vruchtelooſe moeyt'; daer hoort mirakel toe.
Maer eer 't mirakel kom' (Hy weet ſijn' goede tijden)
Wat zijn ons' plichten meer als treurigh medelijden?
Wat zijn ons' wapenen, als bidden om dien dagh,
Die eens de heele Kudd' in een' koy brengen magh?
Dat bidden is mijn haet, mijn vloeck, beminde blinden,
Dat ſult ghy in mijn' wraeck, in plaets van mutſaerd, vinden,
Dat Chriſtelicke vyer, in plaets van rad en galgh,
Daer van ick even ſoo als van uw' miſdaed walgh.
Dit 's uyt het Boeck gepraett dat God heeft willen ſpaeren
Tot onſer zielen licht, van doe wy niet en waren.

1 Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ. 1 Ioan. 2, 9, 11.
2 Ioan. 19. 30.

Het ander light'er by: [1] het Boeck van alle dingh,
Van alles dat hy eens in 't groote Rond bevingh,
Het wonderlicke Boeck van ſijn' ſes wercke-dagen.
Wat ſeght ghy, Wandelaer? indien 't u kan behagen,
Wy gaen van blad tot blad, van daer de Sonn begint,
Tot daer Sy ſlaepen gaet, en laet de wereld blind:
Wy weten wonderen uyt dit Boeck te vertellen:
All zijn de Sterren veel', wy wetenſe te tellen,
Te paſſen op een' myl: al loopt de loſſe Maen
Dan blootshoofds, dan gehult, dan met een masker aen;
Al duyckt ſy voor ons oogh, ſy kan ons niet ontſlippen;
Wy weten wat ſy meent met plecken en met tippen,
Met ringen, en met geen'; wy weten wat haer ſchortt,
Wanneerſe ſomtijds Goud en ſomtijds Silver wordt:
All krimpt de dageraed van 't Ooſter-punt naer 't Zuyen,
Wy weten waer 't hem lieght: all pruylt de Locht met buyen,
Al huylt ſy gins en weer, al ſtelts' haer ſelf in vlamm,
Al rommelts', of 't blauw dack van boven neder quam,
Al ſchreitſe weer daer op, en leſcht haer' eigen' vieren,
Al lachtſe datelick met Kruyden en met Dieren,
Dien haer' geſtalteniss tot luſt en onluſt wendt;
Van all dat Uerwerck zijn de veeren ons bekent,
En rad en ronſſelen, en ketingen en ſnecken:
De Miſt en miſt ons niet, noch wat hem kan verwecken;
De Dauw is niet ſoo fijn, wij'n ſien hem dropp voor dropp;
De Zee is niet ſoo diep, wij'n keuren op end' op
Wat van haer maeckſel is, en waerſe't Sout van daen heeft,
Wat datſe van de Sonn, wat datſe van de Maen heeft,
Hoe datſe groent en graeuwt, hoe dat haer volle plass
Gedurigh voller loopt en houdt ſijn Water-pass,
Wat Ebb en Vloed beduydt, wat wetten haer bepaelen,
Hoe verr men Weſtwaert uyt haer voor-ſtroom moet gaen halen,
Om Ooſtwaert aen te gaen, hoe verr de Naelde wraeckt,
Wat datſe ſomtijds ſtaend' en ſomtijds gaende maeckt:

Wat

[1] Τὸν δ' ἀνδρωπον θεατὴν εἰσήγαγε ὁ θεὸς, αὐτῆς τε καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ, ἣν ἐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐζηγητὴν. *Epict. lib. 1. diſſ.* Cum ſapienti Remp. ipſo dignam dedimus, id eſt Mundum: non eſt extra Remp. etiamſi ſeceſſerit, imo fortaſſe, relicto uno angulo, in majora atque ampliora tranſit, & cœlo impoſitus intelligit, cum ſellam aut tribunal aſcenderat, quam humili loco ſederit. Depono hoc apud te, nunquam plus agere ſapientem, quàm cum in conſpectum ejus divina atque humana venerunt. *Sen. ep. 68.*

Wat dat den Aerd-kloot ſteunt in 't middel-punt van allen,
Waerom hy vlot en vaſt kan drijven, en niet vallen;
Wat in ſijn ingewand het mindere Metael
En 't meerdere verweckt; hoe dat doorſchijnigh ſtael,
Die ſteege Diamant, die bloedige Robijnen,
Als ſterren onder aerd, in 't Ooſten veel verſchijnen,
In 't Weſten nemmermeer: hoe d'Oeſter is van aerd,
Die puyck van Peerelen, maer noyt geſond, en baert:
Waer van 't geboomte groent, waer langs en door wat monden
Sijn blancke voedſel komt uyt ſware ſwarte gronden:
Hoe 't in de tacken rijſt, hoe 't in de bladen ſtuyt,
Hoe 't in den Somer werckt, en ſcheidt'er 's Winters uyt:
Wat Gouwe ſtincken doet, wat Rooſen wel doet riecken;
Wat Kraeyen ſwarte geeft, wat Swaenen witte wiecken;
Wat Eyeren bevrucht, wat Waſch en Honigh ſcheelt,
Hoe 't by de ſlechte Bije verſtandigh werdt verdeelt;
Hoe beeſten beeſten zijn, en beſigen haer' leden,
En ſtieren haer beleid bynaeſt met onſe ſeden:
Hoe 't aller wonderlickſt der wonderen, de Menſch,
Van Menſchen werdt geteelt met min ſchier als een' wenſch;
Wat Ziel, wat Lichaem is, en hoe ſy konnen paeren;
Hoe 't Vier in 't herte komt, hoe 't Silver in de haeren,
Hoe 't Bloed de ſchaemte meldt, hoe 't Oogh van verre voelt,
Hoe all het ſichtbaere dat door den and'ren woelt
Geſchift werdt ſonder moeyt, en ſonder konſt geſcheiden:
Hoe Neus en Mond alleen, en Ooren met haer beiden
Gelijcke plichten doen; wat Lippen tot de Spraeck,
Wat Tongh en Tanden doen tot beide, Spraeck en Smaeck,
En in wat bochten die de deſe moet ontmoeten:
Hoe 't Hoofd gehoorſaemt werdt van Handen en van Voeten,
Niet met de moeyte die een Heer neemt als hy wenckt,
En doet ſijn' Dienaer gaen, maer even als 't maer denckt:
Hoe 't Bloedſchift van ſijn' Wey, Hoe 't Melck word in de Borſten
Hoe 't elders Vell en Vleeſch, en elders harde korſten
Van Knorr en Beenen werdt: Hoe 't in de Keucken gaet,
Ontfanghſter in 't gemeen van alle goed en quaed,
De Maegh, verkrachte Maeghd van onſe gulſigheden:
Wie Kock is, wie Kocks maet, wie Onder-kock met reden

Genoemt werdt, geele Gall, of roode Levers warmt;
Waer toe den ommeloop van kronckeligh Gedarmt,
Waer toe de vieſe Milt, waer toe de luchte Longen
Haer op en neder dient; waerom de Meid geen jongen,
De beſte ſlagh, en viel. waerom. Dit langh waerom
Verveelt u overlangh: 't Is reden dat ick kom'
Daer ick 't Boeck opende. dit Boeck; [1] dit Boeck der Boecken,
Is ſoo voll onderſoecks, ſoo voll van ſoete hoecken,
Als Hofwijck bladeren aen Boom en kruyden telt:
Ick hebb wat veel geſeght, maer niet-met-all vertelt,
By al dat ſeghbaer is: Dit zijn de beſigheden
Daer in wy Ziel en Lijf vermaken en vertreden:
Dit 't veld van onſen ſtrijd, maer ſtrijd van vreedſaemheit,
Daer yeder op ſijn' beurt ſijn' ſtille meeningh ſeit,
En luyſtert naer ſijn' vriend, en laet ſich onderrechten,
[2] En heet verlieſen winſt, [3] wanneer hy valt in 't vechten,
En wijs in 't vallen werd. [4] Verr is het ſtrack gemoed,
Dat ſteegh en ketterlick de waerheit tegen wroett,
En liever dolen will, en dollen will, dan wijcken,
En liever Schip en goed verhoetelen, dan ſtrijcken;
Het Hofwijcks Spreeckwoord ſeght, en allom is het waer,
Dat ſeven oogen veel, maer min ſien als vier paer.
Dit 's woord en weder-woord van Waerd en waerde gaſten,
Die hier mijn' eenigheit op 't onvoorſiens verraſten,
Of veel en veel genoyt verſchijnen in mijn' Hof,
En vallender op 't fruyt, het fruyt der buycken, of
Het fruyt der Boecken; fruyt, dat niet en kan verrotten,
Fruyt dat den Maeyeman, ſchuld-eiſcher van de Sotten,
Sijn maenen niet en vreeſt. Beſitt ick my alleen,
Geheel en onverdeelt, en word ick moe getre'en
En molewijs geſtapt in 't trond, in 't langh, in 't kruys-pad;
Of ſeght my natt of kouw, 't waer oorbaer dat ick t'huys trad;
Ick tree wel in vier tre'en en in vier huyſen t'huys:
E. Vier huyskens over hoecks, en elck een' groene kluys,

Daer

1 Τῆς ὀπτήσεως φρέαρ ἔστιν ἡ τελευτή. *Phil. de Somn.*

2 *Prov.* 25. 12. En tiempo y lugar Perder es ganar.

3 Ἄμεινον ἦν καλῶς νικᾶν τὸ καλῶς ἡττᾶσθαι. *Iſid. Peluſ.* Compungimur enim cenſoriis ſermonibus, ſed benevolentiæ delectamur ſedulitate. *Ambr. lib.* 1. *off.*

4 Εἰ ἀμφίβολον, νικᾷ τὸ φιλάνθρωπον. *Nazianz. Or.* 40. Ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ ἢ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐείζουσι δὲ οἱ διαφορεῖ τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις. *Plat. in Protag.* Ἀλλ' ἀίδες κ' λῶπες ἢ σοφὸς τὸ μανθάνειν πολλ', ἀλγεῖν ἄδειν, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἀγαν. *Soph. Antig.* Vide non tantùm, an verùm ſit quod dicis, ſed an ille cui dicitur ſit veri patiens. *Sen. de Tr.* 3. Injuſtiſſima eſt ſimultas, quæ hominem hominem eſſe non ſinit. *Quintil. Decl.* 110.

Daer in ſich kluyſenaers gekluyſtert konden wenſchen,
Belocken my om 't ſeerſt, en ſpreken ſchier als Menſchen.
Komt, roept'er een, tot my, en 'tandere, tot my,
't Zy dat het deſes tael, of ghenes Ecchozy:
En ick hangh tuſſchen vier, als Mahomet ſijn' beenen
In 't even ſtae'gh geweld van vier verſierde ſteenen!
In 't einde deel ick 't ſcheel, en vraege Sonn en Wind,
Waer ick beſt ſitten ſal gedoken en geblindt,
Geblindt en ongeſien: meeſt winnen 't twee van vieren,
Die neffens 't groote ſpoor mijn Hofwijckjen verçieren,
En doen den Vreemdelingh in 't trijden en in 't gaen
Uytroepen, 't Is daer moy, en 't ſtaet'er my wel aen.
Daer ſchuyl ick in de Klimm en in de Memme-bloemen;
Daer hoor ick my met luſt dan prijſen, dan verdoemen;
Daer duyck ick achter my, gelijck de Schilder ſat,
Die achter 't Tafereel der Kijckers dit en dat
Beluyſterd en beloegh; daer ligh ick, als geſtorven,
„ En hoor, als naer mijn dood, Wat is daer gronds bedorven,
„ En klaere kley geſpilt, om overdaed van luſt!
„ Daer hoor ick tegen aen, Wel zy hem, waer hy ruſt,
„ Den Planter, die den poel van eertijds wilde weyen
„ Verçierde met de pluym van altijds groene meyen,
„ En dorſt een hoeckjen erfs beſteden aen ſijn' vreughd,
„ En keurde matelick verquiſten voor een' deughd,
„ En docht, het Goud en was in 't water niet geworpen,
„ Dat ſtreckte voor vermaeck van hem, en Stadt, en Dorpen.
Daer hoor ick, wat noch meer? of wat en hoor ick niet?
Den Kermiss-boer ſijn geld, den Vryer ſijn verdriet
Beweenen aen de Meid, die niet en ſchijnt te hooren.
Moy Meisjen; ſiet rondom, de Boomen hebben ooren:
Ick hebb het Voorburghs-bier ſien ſieden in uw' borſt,
En over 't Minne-vier een'and'ren niewen dorſt
Onſteken in uw hert, ick hebb u Kees ſien douwen,
Sien foolen mond aen mond, ick hebb den beſten Bouwen,
Den niewen Schorteldoeck ſien wringen tot een ſlett,
En hebje 't Klaes verboon, Kees hebje 't niet belett.
„ [1] Trijn, ſeid' hy, trouwe Trijn, wat heit het te beduyen?
„ De kolen aen den haerd, de Middagh-Son in 't Zuyen

Zijn

[2] Nec meus hic ſermo, ſed quem *rutlavit* Ofellus Ruſticus, *inconcinnus amans*, craſſâque Minervâ. *Hor. 2. Sat. 2.*

„ Zijn koeler dan de Sneew, by 't vier daer ick in brand:
„ Komt, ſoetert; eens voor all, waer is je rechter hand?
„ Kom, nobele kerſow, 't is by men ziel ter eeren,
„ En om de werld in echt met ſuck ſlagh te vermeeren
„ As jouw moy backes is: Wat duy vel ſchort'er an?
„ Men Vaertje ſagh'et gaern, je Mortje weeter van;
„ Je noom, Klaes Gerritſe, ſeit meenighmael, wel, Keesje,
„ Hoe maeckj'et mit men Nicht? gaet an; het wildſte beesje
„ Wordt metter tijd etemt; de Knijne worde mack,
„ Het Nachtegaeltje neemt ſen koytje voor een tack:
„ Houdt jy maer voet by ſteck; de Meisjes moete ſuer ſien;
„ Dat ſel wel overgaen: je ſelt noch ſulcken tuer ſien;
„ Trijn ſel iens mit en wip ontdoyen; dat gaet vaſt:
„ Soo voer ick mit men Pleun: wat had ick s' op epaſt,
„ Eer 't ja-woord ſchuyven wouw! dan wouwſe, maer ſen ſou niet:
„ Die molen liep rondom; dan ſouſe, maer ſen wouw niet:
„ In 't ende quamt'er toe, als ick'er 't minſt om docht:
„ Soo benne w' entelick as lijm an ien erocht:
„ Maer, as je weet, het lock en heit niet wille diene,
„ Dat vleis van ongſe vleis en bien van ongſe biene
„ Liep ſpeule by de weght; en 't is met Pleun edaen,
„ Wangt die niet meer en magh die moet wel ſtille ſtaen.
„ Dan dat waeyt jou in 't zeil; nouw heb ick woll noch webbe,
„ Noch langhd, noch weuninge, Trijn moet al't hoopjen hebbe,
„ En 't wordt je ſaem egunt: gaet an ſlechts, watje meught,
„ Je vrijt niet min als 't puyck van Delfland en ſen jeught.
„ Nouw mochje miene, kint, nou mochje grouwen, hartje,
„ Dat ick je goetje vry, wangt dat is 't ouwe partje
„ Van 't volck te langdwort, jae wel degelick in ſté:
„ Maer by kris en by kras (en daer 's gien jocke mé,)
„ Je deed me gien ſpuls recht, wouwjy me dat op tijge:
„ By gurcke, 't moet'er uyt, al mocht ick 't beter ſwijge,
„ 'k Heb mé kley an me gat; dat weet me 't Hongſlaerdijck,
„ Te 's Graveſae in 't ſangt, te Wateringh in 't ſlijck:
„ En offer wat an ſchortt', ongs' Anne Jans, me Meutje,
„ En doeter mé niet toe; en Gerrit Oom, 't out reutje,
„ Heit maer ien ſpeul-kint t'huys, ſoo komt het al op mijn:
„ 't Is ſoet te deelen, daer twie hangden meeſter zijn:

„ Neen,

„Neen, lieſte, 't aerdſche goet en hoef ick niet te ſoken:
„You Hemelſe Parſoon, jouw monckje ſoet beſproken;
„You kaeckjes as en roos, jouw ooghjes as en get,
„You borsjes, met verlof; daer ick men pinck op ſet,
„(Stil, ſcyſe, ſchaemje niet, Kees, houdtje hangde voorje,
„Nouw, Kees, hoe ſtaeje ſoo?) wel nou dan, Troosje, hoorje,
„Die hebbe mijn jongh hart ontſteken en beklemt:
„Jae 't ſou niet overgaen, al ſtondje naeckt in 't hemt.
„ En benje 't boeren moe, en ſtaetje 't melcke tegen,
„Ick weet raet tot en pluym, en mantel en en degen;
„En voor jouw weet ick raet tot en geporſte huyck,
„Of tot, hoe hiet ick 't oock? laet ſien; en Haeghſe pruyck,
„En ſwarte lap voor 't hooft, voor 't ſteke van de vliege,
„En bouwe met en hoep, om vroemoers te bedriegen,
„En ſchoentjes as men duym, ſoo kort niet, maer ſoo ſmal,
„En al 't goet dat de Vent van 't Koſtelicke Mal
„Jens heit eretorijckt (ick gis je kent wel leſe,
„Of ſpelle O. N. on) en datter by moet weſe;
„Ick weet raet tot en Krots, met ſpickers deur'et leer,
„Als Gerrt van Velſens Ton, gehackelt, min noch meer:
„ Stae by, de bruyne Meer met ronde witte kolle;
„Twie meugewer wel voen. Gut, Trijn, hoe ſouw'we rolle,
„'t Schavot om, langhs de Plaets, de Vijver en 't Voorhout,
„Deur al [1] dat luye volck beſlagen in fijn gout?
„'k Heb menigh Maenendagh men ſelver dood ekeke
An dat beſuckt gefleep: wel, ſeid ick, ſelleweke,
„Is dat het ploegen hier, geeft dat den Haegh de koſt?
„Dan, docht ick, meugelick daer hebbent'er begoſt,
„Die 't niet te mackelick en wete te volende;
„Nou benneſer aen vaſt, nou meugenſe niet wende.
„Al gaet het by de wint. 'k ſag'ht ſommigh' an her neus;
„En docht ick, Joffer, of men Vrouw, of enter deus,
„Rijdt daerje rijdt, men gelt rijdt metje langhs de ſtraete:
„Men haver was te goet om onbetaelt te laete:
„Voldoet men ceeltjes eerſt, en rijdt dan je naers moe.
„Gut, trock ick na de Hal, en na den Backer toe,

[1] Nec illos quidem inter otioſos numeraveris, qui ſellâ ſe & lecticâ huc illuc ferunt, & ad geſtationum ſuarum, quaſi deſerere illas non liceat, horas occurrunt. *Sen. de Brev.*

„ En na den Brouwer mé, en veul meer fijne Borgers,
„ (Ja borgers neffens mijn) jouw' ſchamele verſorgers,
„ En ſonder die je ſturft van honger en van kouw,
„ 'k Mien da'kker op mijn voys en klachliet hoore ſouw.
„ Wat duycker, dat 's gien kunſt, ſen hartje te verblyen,
„ En, after niet en is, en Boer ſen beurs te ſnye.
„ ('t Woort waſſer qualick uyt, ick taſten in men ſack,
„ Ick vond men Beurs elight: dan 't was klein ongemack,
„ En Ducketon dry vier: al ken 't emens niet deere,
„ De Duyvel hael den Haeg, men wilt niet gaern onbeere)
„ Neen, ſei'ck ſoo by men ſelfs, in 't lock wil dat men Trijn
„ Men echte wijfje word, en ick'er man magh zijn,
„ We hanghe mé wel wat an ſulver goet en kraelen:
„ Maer, luſt ongs pracht of prael, we willen 't braef betaelen;
„ En gingen w'iens te Bier, te kermis of te mart,
„ De witte moſten uyt, of 't gingh noyt van men hart.
„ Dat heb je wel, ſey Trijn, aers moſte we niet leve,
„ Dat ben ick niet ewent, wangt die wat heit te geve,
„ Die macher wat op doen: Maer liever niet ehult,
„ Dan dat ick op men kop ſou dragen kap en ſchult.

Kees voelde dat de Boom te met begon te kraecken;
Met noch een houw twee dry kond hy ter aerde raecken.
Daer hackten hy op aen, of 't in den ſnoeytijd waer;
En, naer ick mercken kon, [1] daer wierd van twee een paer:
D'een rechter hand quam voor, en d'ander liet haer vangen,
En, als een' Lyſter-bey, ſoo ſagh Trijn om haer wangen:
Al gaende, ſagh ick wel, ſoo vielder veel te doen,
En, naer 't van verre klonck, ſoo was 't een vrouwen Soen.
Nu, Huyskens, ſoet vertreck, ghy zijt niet komen drijven
Daer ghy ſoo vierkant ſtaet; 't heeft al van ſwaere ſchijven
Mijn' lichte Bors ontlaſt, te werden ſoo ghy zijt:
Maer voor een' ſulcken deun ſchell ick u alles quijt.
My docht Kees Adam was, en Trijn mocht Eva weſen,
En 't Paradijs hier naeſt. ſoo vrijdenſe voor deſen
De goe'luy van dien tijd, doe Waerheit onbevleckt
Met rock, noch onderkeurs, noch hemd en was gedeckt,

Maer

1 Sic viſum Veneri: cui placet impares Formas atque animos ſub juga ahenea Sævo mittere cum joco. *Hor. 1. Od. 3.*

Maer gingh in Stadt gekleedt gelijck nu by de Boeren.
En, als ick 't overweegh, ſy wetens' uyt te voeren,
De ſoete vryery, met aerdiger beſtier,
Dan wy met all ons Hooffſch ge*larm* en ge*ſoupir*;
Wy ſchaemen ons Moers tael, als 't gelden ſal met minnen;
Verlieft werdt *amoureux*, en van gevallen ſinnen
Niet min als, *ſens ravis*, bekoorlickhe'en, *attraits*,
Gewonnen gunſt, *faveur*, en nemmermeer, *jamais*,
Bruyn' oogen, *beaux eſclairs*, *beaux ſoleils*, en *beaux aſtres*,
Miſnoegen, *deſeſpoir*, blauw ſcheenen-zeer, *deſaſtres*,
Als of het vryſpel ſelf niet kaps genoegh en waer;
Wy doender bellen toe, en haelen, 'k weet niet waer,
Waer mé de ſottigheid ter degen uyt magh klincken.
Als ick een' Vrijſter waer, de Vrijer ſou my ſtincken
Die uyt den Lande liep om tolcken van ſijn hert.
Vergeeft my, jonge luy, ick keur 't een' malle pert,
All 't ſinne-loos gelaet daer mé ghy meent te proncken:
'k Hebb oock eens jong geweeſt, 'k hebb oock eens voelen voncken
Dat Minn heet in goed Duytſch: maer tot de raeſerny
Die in de ſinnen ſlaet en viel ick noyt van my.
En, Meisjens, met verlof, 'k moet eens mijn hert uyt ſpreken,
't En ſal geen laſter zijn. of 't ſtaet u vry te wreken:
Jae wreeckt de waerheit ſelf; dat valt veel tijds haer lot:
Het ſmaeck' u heel of half, onthoudt het van een' Sott.
De weecker Menſlickheit, het volck met lange rocken,
En hebb ick noyt gehaet: eer heeft het my betrocken,
Eer heb ick 't nae gegaen, of vriendelick ontmoett:
Want, ſeid' ick, keurde God all dat hy maeckte, goed,
Dit 's van den beſten ſlagh het tweede: ſoud ick laecken
Dat God gepreſen heeft? daer neffens quam 't vermaecken,
[1] Dat alle Menſchlickheit in 't onderſcheid bevindt,
En daer door yeder, wat hy niet en heeft, bemint:
[2] Daer neffens quam het ſchoon met ſijn' bevallickheden,
[3] En daer ick Vrouwen ſchoon met minnelicke reden
Geluckigh ſagh verſelt, en daer ick ſtyve deughd
In morwe leden vond, en maeghdelicke jeughd

[1] Quum excogitaſſet Deus duorum ſexuum rationem, attribuit iis ut ſe invicem appeterent, & conjunctione gauderent. *Lactant. l. 6. c. 23.*

2 Gratior & pulchro veniens è corpore virtus
Adjuvat. *Virg. 5. Æneid.*

3 Νῦν χρὴ θεάσασθαι, εἰδέναι τι τὴ δίμορφίας ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας ἔχῃ. *Eurip. Oedip.*

Met wetenſchapp, of luſt tot wetenſchapp, beſteken,
En daer ick wijsheit hoord' uyt rooſe lippen breken,
[1] Daer, docht my, was ick by des wijſen mans gerecht,
In ſilv're Schotelen goud' Appelen geleght:
Maer, daer ick't niet en vond, en was ick van ſchoon' oogen,
Van blanck vell, en blond haer noch meer noch min bewogen,
Dan van het houten hoofd dat op de Cyters hals
De ſoete Joffer maeckt, terwijl de Cyter vals
En doof en ongeſtelt niet waerd en is te hooren:
Kort om. ick ſocht mijn Oogh te paeyen en mijn' Ooren;
Dat hiet ick volle vreughd. Gevoelens geilen ſinn
En keurden ick noyt grond van wel-geſtelde Minn;
Daer Trouwen 't voorland was, en teelens luſt met reden,
Daer viel ick vies en kies, [2] en ſocht geſonde leden,
Daer in een' held're Ziel, [3] gelijck een blinckent ſwaerd
In een' fluweelen ſchee, gehuyſt waer en gepaert.
God liet my ſulcken Ziel en ſulcken Lijf gebeuren:
En doe was Keesjes hert van Trijntjes niet te ſcheuren;
Maer jocken ſtond van kant: daer wierd in ernſt gevleidt,
En oorbaer wederzijds gewogen met beſcheid:
De Zielen wierden eens; de Caſſen van die Zielen,
Die d'eene d'andere geluckelick bevielen,
Beveſtighden den koop, en 't ſtond den Hemel aen,
Dat die vier, paer en paer, te bedde ſouden gaen.
Hoe't ſchickte, tuyght de tijd van thien vergulde jaeren,
Die wy eenlijvelick en evenzieligh waren:
Maer tuygen zijnder noch te ſoecken dien het heught
Dat my de domſte tocht van d'allergroenſte jeughd
Ter aerden hebb' gevelt, doen kruypen hebb', doen beven,
Doen ſchreyen om genâ, doen bidden om het leven,
Doen knielen, aeps-gewijs, voor een fier Vrouwen-beeld.
Fier, ſeid ick, Vrouw tot Mann, fier Vrouw uyt Mann geteelt,
En die weer ſonder Mann noch Mann noch Vrouw kan teelen,
De minſt' in Hoofd en Hert, de minſt' in alle deelen?
Daer moſt'er meer als een mé ſpelen; en dat ſchoon,
Dat Vell-diep aengenaem, in 't hooghſte van ſijn' throon, En

1 *Prov.* 25. 11.
2 Τύπ@· γὰρ ὅτι τὸ σῶμα τ' ψυχῆς. *Sext. lib.* 1. *Pyrrh.*
3 Η' ψυχὴ φορᾶς τινὰ ὥσπερ χιτῶνα καλὸν τὸ ἔνδυμα σώμα@. *Macar. Homil.* 4.

En kon mijn' vrijheit noyt in ſlaverny verkleden:
En, als ick wanckelde, ſtracks ſtelde ſich de Reden
Ter weere voor mijn' eer; ſtracks ſey ſy, 'k was een Mann,
En ſy mijn onder-menſch, die ick Meeſterſche van
Mijn voordeel maken wouw, en, was 't ſoo verr gekomen,
Dat Vrouwen eerbaerheit moſt wachten op Mans droomen,
Dat Spill-zy ſwijgen moſt tot dat de Swaert-zy ſprack,
(Dat ſchadelick beginn van menigh ongemack)
Als 't Mans hert open gingh en veilde ſijn' gedachten,
Sijn minſt was, weder-gunſt van 't Vrouwen-hert te wachten;
Of 't was een mancke minn, en 't kon, in allen ſchijn,
Noch in den Hemel Trouw, noch voor de menſchen zijn.
Want wien waer 't mogelick een' ſpijtig' gaſt t'onthaelen;
En wat ſchoon en wat rijck kon d'ongenucht betaelen,
Van een gedwongen hert, van een verkracht gemoed?
En wie dé geerne dat ſijn weergae noode doet?
Wegh, Ouders wreet geweld, wegh, Hell van felle vrinden:
Is 't Jae-woord aen de Pley, en anders niet, te vinden,
Soo ſegh ick, heyligh Neen; de Schael moet even ſtaen
Door eigen weder-wight, of 't Hijlick is verra'en.
Mijn hert is uyt geſeght: ick pass op geen verwijten:
De ſteen is uyt de hand; ſy mogender in bijten,
Dien 't luſt te ſpertelen; als 't bijten over is,
Soo ſal de waerheit noch een redelick Gewiss
» Doen ſtemmen met mijn ſtemm, en ſeggen, Dat 's geſpro-
ken,
» En dat 's een Batavier, die, door waerſchijn gebroken,
» Te voorſchijn heeft gebracht het moeyelick blanckett,
» Dat nemmer goed en doet, en veeltijds 't goed belett.
Wat heb ick tijds geſpilt, wat had ghy tijds te ſpillen,
Die dit gewichtigh ſtuck ten uyterſten moght willen
Voltoyen naer de kunſt! [1] maer 't is ſoo verr' voltoyt,
Dat die 't begrijpen will, begrijpt het nu of noyt;
Die 't niet en will, verdient geen meerder onderrechten:
My luſt den ſtégen niet onendigh te berechten;
Elck ſijn gevoelen vry; het mijn is uyt gepleitt:
Wel hem die beter weet; ick gun hem ſijn beſcheid:

[1] Εἰ δὲ εἰς νεῶν ἔλεγον μὴ πείσειν, τί ἂν ἔτι πείσω, εἰ εἰς τὸ ψυχρὸν φέρον ἐνδεῶ τὸ λόγου. Plat. Phad.

Men moght my 't langh geteem met billickheid verwijten,
Als wild' ick vrienden hier haer' ſchoenen doen verſlijten,
Haer' Ooren en haer' Tongh: terwijl my 't ſpreeckwoord raeckt,
Dat nemmer eigen grond den meeſter moede maeckt.
Maer, Vrienden, lacht van hôop; 't moe maken gaet ten ende;
En ſchrickt niet, of ick 't weer Zuyd en Zuyd-Ooſt aen wende,
En weer naer 't lange Plein, daer ick u ſtaende hiel,
En met meer woorden als goe' reden overviel:
'k Neempt voor een Schaeckberd nu, daer 't ons, niet lang geleden
Der Koninginnen gangh geluſt heeft te betreden,
In voor en achterwaerts, in zydelingh verſtell;
Daer volght' er noch een op: den toenaem weet ick wel,
Maer noem hem binnens monts: het is de gangh der Gecken.
X. Staet in de Boomgaert-poort: ten Ooſten ſtaet een hecken,
Ten Zuyden ſtaet' er een: twee tweelingen in 't kort,
Daer, door den Gecken-gangh, naer toe getreden wordt.
Kieſt recht' of ſlincker hand, ghy raeckt het Plein te boven;
En daer mé voer ick u in Hofwijcks ſchoonſte hoven.
't Ooſt Eiland is' er een, 't Weſt-Eiland is ſijn paer.
Die nu de Groot, of Cats, Heins, of Barlæus waer,
Die nu een' oude Pen, by een' van all' verſleten,
In dit groen machtigh waer, en louw en koel geſeten,
Moght ſeggen wat hy docht, en ſingen wat hy ſiet!
All wat ick beb geſeght waer weinigh meer als niet.
'k Heb menigh uer verpraett: hier hoefden ick meer weken,
Meer maenden te verdoen, meer jaeren uyt te preken,
Dan ueren aller weegh, om ſchielick door de pijn,
De pijn van overvloed, de ſtameringh, te zijn:
Lett op den overvloed; verdraeght mijn' ſtameringen,
All voegenſe noyt min als midden in het ſingen;
Mijn' onmacht ſal 't gewicht der dingen doen verſtaen,
Als, daer een Menſch de Sonn derft maelen, of de Maen.
Stae by, Caſtagnen-boom, ſtae by, bree Noten-bladen,
Staet by, bloedt-droppeltjens op Qualſteren geladen;
Van d'een' in d'ander' ſchaeuw verdwael ick in de keur;
Elck troetelt mijn vermaeck met ſchoon om ſchooner geur:
Maer ghy zijt Schaduwen, en meer niet, van de Planten
Die ick te melden hebb. mijn' lieve bloed-verwanten,

Mijn'

Mijn' echte kinderen, mijn' ſpruyten, mijn geſlacht,
Mijn' afkomſt, door mijn' ſorgh ter aerden uyt gebracht;
Mijn' eigen Mannetjens, mijn' Leen-luy en mijn' erven,
Die all dat Boomen kont, koſt ghy, als Boomen, ſterven,
Maer 't ſterven niet en kent: u ſtell ick voor, in ſpijt
Van 't eten van de Locht, van 't ſlicken van den tijd.
'k Heb trotſe Tempelen ſien proncken in den duyſter
Van kelderlick geboomt, en 't ſtreckte tot haer luyſter,
Geſien en ongeſien te duycken in dat koel,
En, ſoo veel 't buytenſt kan op 't binnenſte gevoel,
Die naere ſchaduwen zijn 't machtigh om te roeren,
En 't hert beweeght'er af: Spreeckt Stede-lien, ſpreeckt, Boeren,
Spreeckt, vriend en vreemdelingh, die langhs den Polder-dijck
Des Somers in het ſtoff, des Winters in het ſlijck,
Voor Hofwijck werdt geſtutt; wat ſeggen uw' gedachten,
Wanneer ghy Hofwijck ſiet twee doncker-groene nachten,
Twee nachten van geboomt bevleugelen met pracht,
Als warens' uyt het wildſt van Pruyſſen herr gebracht,
En door de locht gevoert, gelijck de li'en te Roomen
Van 't ongeloofelick Loretto derven droomen,
[1] (Hoe werr 't de Menſchlickheit van d'een' in d'ander' miſt;
Alss' eens het heiligh ſpoor van 's hemels waerheit miſt!)
Daer 't koſtelick gebouw geen' minder Metſelaeren
Dan Engelen vermeldt, die over bergh en baeren
In eenen nacht met Kerck en Autaer zijn gezeilt:
Hoe pijnt ghy neck en hals naer [2] d'ongemeine ſteilt'
Van weerzijds Maſten-boſch, hoe tergen ſy uw' ſinnen,
Om eens die wonderen van onderen, van binnen
Te mogen overſien! hoe quelt u 't Vlieder-diep,
Hoe wenſcht ghy dat het droogh door Booner-ſluyſen liep,
En ebde tot den grond! roept ſchepen aen en ſchuyten;
Daer ſtaen twee heckens voor; maer vromen uyt te ſluyten, M.
Is niet van haer bevel: de ſloten zijn van ſtroo
Voor d'open hertige; van Yſer, voor de ſnoo'.
Treedt in de Wilderniss ten Ooſten of ten Weſten;
Den ingangh is gegunt, de wandelingh ten beſten,

En

[1] Ubi oculos à ſumma luce veritatis ad inferiora & tenebroſa dejecerint, mox inſcitiæ nube caligant. *Boëth. de Conſ.* 5.
[2] Ἐλάτη τ' ὑψηκομόωσα. *Homer.*

En s'is uw' moeyte waerd: en, als ick 't ſeggen derf,
Ghy ſult met onberouw vertrecken van de werf,
En ſeggen flus te Delft, of ſeggen flus te Leiden,
Ghy hebt ſchoor-voetende van Hofwijck moeten ſcheiden;
Daer, dat ghy noyt en ſaeght in 't lieffelickſt geweſt,
Maſt-boomen van der jeughd met Rooſen zijn gemeſt.
Met Rooſen, lett'er op; ſy ſtaend'er noch en gloeyen,
En, als ſy, moe gepronckt, op 't einde van haer bloeyen
Haer' hoofden droeffelick onthullen van 'tgewaed,
Hoort, Haeghſche Joffertjens, dat boven 'tuwe gaet,
Dan ſtroyen ſy den vloer met haer' bevalligheden,
Als of 'er Bruydegom en Bruyd moſt overtreden:
Dan komt het Hemelſch natt, dat door de Maſten druypt,
En opent ſcheur by ſcheur, daer blad voor blad in kruypt;
En van dat ſoet bederf, en van dat ſchoon verrotten
Verſaedt ſich Maſt by Maſt en voert het in ſijn botten.
Gaet henen nu en ſoeckt of ergens wey of woud
Met edeler gewaſch begraeſt werdt of bebouwt.
Wie derft van Ypen-hout naer ſulcken puyck-goed ſpreken?
Het moet'er uyt nochtans; daer magh'es geen gebreken:
En, is de Schildery voltrocken, laet de Lijſt,
Daer menigh onverſtand de Schildery om prijſt,
W. Haer' beurte zijn vergunt: Tot u dan, Ypen-boomen,
Door lange droomen heen, tot u ben ick gekomen,
Scheid-palen van mijn' grond, belenders van mijn' Erf,
En, als ghy ſpreken koſt, Lijf-wachten van mijn' werf:
Ghy ſtaet niet daer ghy ſtaet om 't eenige vermaken:
Om Eer, om Nutt, om Luſt, die dry beroemde ſaken
Daer all ons doen op loopt, ſtaet ghy in 't voor-gelit,
Op 't uyterſte geſcheid van 't Hofwijcker beſitt.
Schoon voor-doen heeft ſijn' kracht, als alle Koop-luy weten,
En dickmael is het Huys by 't Voor-huys af te meten:
De ſelf-kant van 't Fluweel belooft wat van de Stoff,
En by de Heiningen voor-oordeelt men den Hof;
Soo kan uw' heerlickheid, ſoo moet ſy wat beloven;
En die daer Hofwijck prijſt heeft u voor al te loven,
En die van Nootdorp af, en, mogelick van Delft,
Hofwijcker Hof ontdeckt, moet ſeggen by ſijn ſelf,

Daer

Daer ſchuylt wat achter 't ſchoon van die verheven kruynen,
Dat prijſens waerdigh is; ſoo ſeker als de Duynen
Betekenen de Zee ten einde van haer ſand.
Daer med' is d'Eer voldaen: wat Nuttigheit mijn ſtrand,
Mijn ſoeten oever treckt van uw' getrouwe wortel,
Dat weet de Schipper beſt, die 't ſtadige gebortel
Van d'omgeroerde Vliet, in 't zeilen door haer natt,
Afgrijſelick verweckt en op mijn Kuſte ſpatt.
Wat ſoud'er tegen ſtaen, ſtondt ghyd'er niet ſoo tegen,
Als of ghy nacht en dagh mijn' Vyand met den degen
Van mijn' Lands-paelen dreeft, als of ghy dagh en nacht
Mijn' Helbaerdieren waert, en paſten op de wacht,
Van Hofwijck en ſijn' ruſt; en hielpt my, niet verlieſen,
Dat Plaetingen alleen, en Bitterlingh en Bieſen
Vergeefs verdedighden, 't en waer uw' ſtevigheid
De golven overwonn en all' haer' hevigheid?
Maer Luſt, de derde dienſt, die van u werdt genoten,
Gaet boven d'eerſte twee: ick ſie u ſoo geſchoten,
Soo weelderigh geſpreidt, ſoo deun en dicht gewerrt,
Dat ick veil onder u den felſten Middagh tert.
Waer zijt ghy, werelds oogh, dat allom door wilt booren?
Blaeckt over wegh en wey; hier is uw' kracht verloren:
Hier lacch ick met het ſweet dat van den Maeyer loopt,
Hier heb ick over my een Ypen-zeil geknoopt,
Een dack van bladeren, die voor de volle Maenen,
En voor de volle Sonn, jae voor des Hemels traenen
Mijn hoofd verdedigen: hier vlied ick louw en koel,
Hier lijd ick ſonder leed haer grouwelickſt gewoel:
Hier voel ick het vermaeck van naeſtgelegen lijden,
By naeſtgelegen vreughd: hier ſmaeck ick het verblijden,
Dat menſchen wedervaert die by de quellingh zijn,
En voelen geen verdriet, en weten van geen' pijn.
Hier deel ick in die vreughd met mijn' bemindſte panden,
Mijn lieve Vyvelinghs thien voeten en thien handen: M.
Hier is heel Scheveningh verſchenen t'mijner baet
En heeft mijn ſavel-kley met ſchelpen-gruys geſtraett:
Hier gaet de Boll in ſwangh, hier moet de Kegel beven,
En ſneven, en weer ſtaen: [1] hier keurt men 't ſoetſte leven

[1] Παίζειν μετὰ σοῦ πάντα θέλω. Eurip.

Geſpeckt met ſtracken ernſt, en met onnooſel jock.
Verr zy van ons het ſpel daer gunſt-verlies en wrock
By Geld-verlies op volght: verr zy van mijn' gedachten
Door vrienden onvermaeck naer mijn vermaeck te trachten.
'k Verdoem den Teerlingh niet, 'k en hebb niet op de Caert,
Dan dat ick houw[1] de tijd kan beter zijn geſpaert,
Als ſoo te lore gaen: en middelmatigh nutten
Verſchoont de leegheit ſelf, en kan mijn' opſpraeck ſchutten.
Maer daer verlies en winſt van Munte geel of witt,
In ſchijn van vriendlickheit der ſpelers hert beſitt,
Daer 't ooghmerck, krijgen, is, werdt ſpel en ſlagh van krijgen,
En die den ſlagh verlieſt, voor 't uyterſt magh hy ſwijgen;
Maer 't is een menſch die ſwijght, en, ken ick menſchen-aerd,
Daer is geen hert ſoo koel, geen' galle ſoo bedaert,
Of af-breuck in de Bors maeckt ſpijtige gedachten,
Die 't meeſterlickſt geweld van Reden moet verkrachten,
(En 't is der wijſen ſelf haer uyterſte gepoogh)
[2] Of 't ſpijt will uyt den mond, ten minſten uyt het oogh.
Wat light my aen dat leed, wat luſt my, lieve vrienden,
Die ſlus mijn' tafel, ſlus mijn' wandelingh beminden,
Still ſwijgende te ſien vervloecken mijn onthael?
Of, lacht de kans haer toe, wat luſt my 't gaſten-mael
Met niewe rekeningh van koſten te beſwaeren,
En werden tweemael Waerd, en moeten my bedaeren
Als of ick geerne ſchonck het ghen' ick noode miss,
En maskeren mijn leed met vrolicke verniss?
Ick haet mijns Vyands geld, of 't kan my niet verblijden:
En, hael ick 't van mijn' Vriend, 'tgevoelen van ſijn lijden
Maeckt dat ick mede ly, en wenſchten hem ſijn' ſchae
Met mijn verlies geboett, eer dat hy van my gae.
Soo laet ſpel ſpelen zijn [3] ja oeffeningh van leden
Met vrolickheit vermoeyt, ja oeffeningh van reden
Op 't handighſte beleidt, en ſonder achter-ſmaeck;
Die vriendlickheit vergall' en ſpel tot ſpellen maeck'.
Dit ambacht gaet hier om, en 't gaet'er om met luſten:
En dien 't niet langer luſt veraeſſemt ſich met ruſten,

En

1 Vano ſtudio nunquam emendum eſt otium: neque enim qui ſapit, id quod eſt jucundum, ei quod eſt melius prætulerit. *Clem. Alex. lib. 3. Pædag.*

2 Καὶ κύδος ἀγλαὸν πέπασο ἐχθρῶν. *Epigr. lib. 4.*

3 Τί δ' ἀδιαπὸς ἐῦσης, ἢ τοῖς γυμνασιωδεσι καταθλησαι πλεῖον εἰς ἰσχυὸν ἐπιδοῦναι; *Plut. de lib. educ.*
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos. *Juven. Sat. XI.*

En ſtaet als kijker by, of neemt de recht-banck waer,
En oordeelt ſittende van 't naeſte ſpelend paer:
En ſoo de Kegel valt die Koningh is van achten,
Soo vlieght 'er wel een droom door ſpelende gedachten,
Van Koningen ontdaen in 't midden van haer volck,
Dat over einde ſtaet, terwijl de ſwartſte wolck
Die oyt de Sonn beſloegh, wolck boven alle wonder,
Dry Kroonen zeffens velt met ongehoorden donder.
En ſoo wordt bollen ernſt, en Kegels Parlament;
En van dat onderhout en raeckt men niet ten end,
Voor dat de keers uyt gae, de groote keers der wereld,
En dat de Somer-dauw de Kruytjens over-peerelt,
En dat den Hagenaer naer Koets en Schuyten vraeght,
Om veiligh t'huys te zijn, eer dat de dagh ontdaeght.
Dan berſt het oude lied van, Scheiden, bitter ſcheiden,
Uyt d'een' of d'ander keel, en klinckt door wegh en weiden,
En 't andere, Wat ſal men op den avond doen;
En 't ſlott is, veel danck hebs, verſegelt met een' ſoen.
Daer ſtaen ick Kluyſenaer, ick Stelle-man, verlaeten,
Maer Vry-heer van mijn' tijd en van mijn doen en laeten,
En ſmaeck den nieuwen luſt van ſtilt' en eenigheit,
Gelijck die uyt der Zee en haer verbolgentheit
Moe Zeemanſchap gepleeght, moe wendens, en moe keerens,
Moe tobbens, moe gekaetſt, moe loevens, moe laveerens,
Het oppertje bezeilt, en buyten weer en wind
Sijn ſchielicke vermaeck in 't ſlechte water vindt.
Betreckt my d'avont-uer, en kan ick my niet pijnen
Om onder dack te gaen voor dat de Sterren ſchijnen,
En all' de vonderen van 't heerlicke geſicht,
Als d'ander' Keers verſchijnt op 't ondergaende Licht,
De tijd verveelt my min dan all de dagh der dagen,
En 't ſpijt my dat de klock van Voorburgh heeft geſlagen
Twee ſlagen meer als Acht, ſoo veel wercks valt my toe.
Wie oyt op Hofwijck was, en vraeg' niet wat ick doe:
Ick ben te landewaert, en 't kan my niet verdrieten,
Maer oock te waterwaert, en aen de Vliet der Vlieten,
De levenſte Rivier, de doorgeploeghſte Vaert
Van all' die Holland kent en binnen 's lands bevaert.

Fax altera Cœli.

L.

'k Geeft voor de waerheit uyt, al heeft het ſchijn van liegen;
(De tuygen zijn te veel, all ſocht ick te bedriegen.)
Twee hondert kielen zijn voor Hofwijck heen getelt,
Die dagelicks door Zeil, of Menſch, of Peerds geweld
Voor Hofwijck henen gaen. Nu tert ick Rhijn en Maze,
En Dort en Loeveſtein; nu lijd ick dat men blaeſe
Van Sparen en van Y, jae van de Noorder Zond,
Daer niemand meer gevaers en wedervaerens vond,
Als in mijn' volle Vliet; die niet en is te naken,
Men ſiet'er Schip of Schuyt d'een' d'andere geraken,
Men ſiet'er Lijn door Lijn geweven, Peerd aen Peerd,
Zeil achter Zeil gereckt, Roer tegens Roer gekeert;
Men hoort'er van, houw voll, houw binnen, en houw buyten,
Men hoort den Jager-boef ſijn ongemack verfluyten,
Of koelen met een lied de bleinen die hy rijdt,
Niet nu eens, en eens ſlus, maer ſtadigh en altijd,
By doncker en by daegh. Hier hoef ick niet te vraegen,
Wat tij is 't van den dagh? de Beurt-ſchuyt kan 't gewagen:
En die ten ſevenen ten Haegh uyt werdt gebelt,
Die weet ick dat met my de klock van achten telt;
Die vijf te Leyden hoort telt recht voor Hofwijck ſeven;
Dat 's 't uerwerck van de Plaets, dat ſonder veer gedreven
En ſonder weer-wicht gaet, en daerom noyt en wraeckt,
En daerom vaſter gaet dan all' diem' elders maeckt,
En windt ſich ſelven op en drijft ſijn' eigen' raden.
Hier treed ick 't ſoetſte pad van all' mijn' ſoetſte paden:
Hier treed ick weder zijds op 't kantjen van een' plass,
Die d'een den anderen verpocchen met haer glas.
I.L. Ten Noorden is 't mijn diep, ten Zuyden is mijn Schuyt-natt,
Daer ick dan d'eenen Boer, dan d'and'ren Schipper uyt vatt,
„ En vraege, waer wilt 't heen, Goe mannen, waer van daen?
„ Hoe gaet ghy ſoo ondiep, hoe zijt ghy ſoo gelaen?
„ Maer, Heerſchop, ſeghter een, wy hebben 't ruym vol plancke:
„ En geeft het goed wat winſt? wy hebbe God te dancke,
„ We laden 't te Sardam en komme langhs de Meer,
„ Deur d'ouwe Weteringh, en ſoo den Rhijn om neer,
„ En ſoo deur Leidſendam, om tot Schiedam te loſſen:
„ Daer krijge we licht vracht van Varckens of van Oſſen,

„ Of

„Of wat de Koopman will; want, kijck, 't is en moy Schip,
„En 't voert wel licht en ſwaer: en krijge we dan ſlip,
„En moete leegh naer huys, dat moete we verdrege:
„Scha-baet, daer valt te met een kanghsjen onder wege,
„Daer 't treck-gelt op magh ſtaen; aers moetw' in de lijn,
„En halen 't met den hals; maer dat 's en' korte pijn:
„Aen geun ſy van den Dam en vinde we gien breggens,
„Dan mach'er 't Zeiltje by. Hier op volght veel meer ſeggens,
Naer 't volckje ſprakelick en lichter aen de praet
Als af te helpen is: Maer 't Schip, dat niet en ſtaet,
Ontvoert my 't leſte woord of, liever, leſte woorden,
Daer ick den ſinn af giss all ſtond ick s'aen en hoorden;
„Klaes, roept hy tot ſijn knecht, die op 't voor-onder ſtaet,
„Hoe luſt het Steetſe volck een praetje by de ſtraet,
„Daer 't luys leeghs ſtaet en kijckt in 't midde van ſijn' luſsjes,
„Hoe kooſelde die Vent, hoe ſtill en hoe gerusjes;
„Hoe taeld' hy na beſcheit van den bekenden wegh?
„'k Namt voor en Hagenaer; en by men Ziel, ick ſegh,
„Dat Haeghje weeter of: me ſpeult'er vreemde ſtreke;
„Se raken aen groot goet, te met in minder weke
„Dan wy der jaeren an verſlooven nat en kout:
„Dan wetenſe gien raet met koffertjes vol gout,
„Dan gaet'et goet ſoo 't quam, dan tijenſe na buyte;
„En 't Rooſenobeltje moet ſpringe voor de kluyte,
„Voor Weuningh en voor Wey, voor Kroft en Klaver-kley;
„Gien goet en valt te dier, het macher of; wich hey:
„En dan 't Treweel in 't werck, en dan beget Caſteele
„As Toorens, elck om 't moyſt. Y gut Klaes, hiet dat deele;
„Heit ongſe lieven Heer ongs allegaer emaeckt
„Uyt iene ſlagh van Kley, en worde wy ewraeckt,
„En erve wy in 't goet as Baſterde? wat Duyvel,
„'k Wouw dat men aeſſem mé iens gaen mocht over 't ſuyvel,
„'k Mien dat icker men ſpul ſou ſpeulen as en helt:
„Ick ſie wel, dieder maer ſen lijf wat naer en ſtelt,
„Eer j' om ſiet benje rijck, en kuſſe mit en wape
„Maeckt alle kunſte goet; daer meugj' op ſitte ſchrape,
„Tot datje Troortje barſt en wordt en Yſ're kiſt
„Met ſeuve grendele. en wordje na geviſt,

„ Die 't laecke, doen 't ſoo wel, as die je 't ſtick verwijte;
„ Soo wordt 'er niet eklapt. Klaes, moetet me niet ſpijte
„ Dat ongſe beſtemoer, doe 'k Vaer en Moer verloor,
„ Soo lijdige verſuft' en dwaelde van het ſpoor,
„ En hielmen uyt 'et School: Gut had ick leere ſchrijve
„ En leſen, as dat volck, wat wouw ick niet bedrijve!
„ 'k Had langh een mantel aen, een Tabbert of ſuck goet,
„ Voor een bepeecte broeck, die 'ck nouw verſlijten moet;
„ Een handje vol Latijn, heb ick me late ſegge,
„ Daer komt het mieſt op an, en dat 's goet op te legge,
„ [1] We hebbe mé verſtanght, we bennen al ien ſlagh,
„ En dat 's wel haeſt eklaert, die maer wat ſuffe magh.

Meer had hy op de tongh, meer meenden hy te preken,
Maer 't Schip was voor den Dam, daer moſt hy 't laeten ſteken;
En 't zeil moſt over end. Wie wenſchte niet de vracht
Van ſulcken Schip te zijn? nu heb ick 't maer gedacht.
En, als ick 't overſlae, de Boeren weten wonder:
Maer weten min dan all: de waerheit loopt 'er onder;
Maer meer waerſchijnlickheits. O, Schippertje, goed knecht,
Waert ghy tot in den grond van alles onderrecht,
Saeght ghy tot in de Milt van die ghy wilt benijden;
Verſtondt ghy neffens my 't gepeperde verblijden,
Het gallige vermaeck van die daer ſtaet en ſiet,
En hoort u ſorgeloos ſtaen fluyten langhs de Vliet,
En wiſt ghy hoe dat hert, in 't midden van ſijn' Rooſen,
Sijn' kommeren veeltijds niet weet waer langhs te looſen;
[2] En wiſt ghy hoe heen 't haer te bergen komt te ſtaen,
Die wel op Hofwijck is, en naer den Haegh moet gaen,
Den Haegh, die doornen Haegh, daer Eer en Deughden Reden
Veel tijden wert betaelt met vuyl' ondanckbaerheden;
Daer weldoen werdt beloont met laſter of geweld,
Daer 't uyterſte gepoogh der Vromen werd geſtelt
Den booſen tot een' ſchimp; daer 't niet en is te paſſen,
Men ſie ſich langhs of dwers door ſpijt of nijt bebaſſen:

Daer

1 Hic animus tam in equitem Romanum, quàm in libertinum, quàm in ſervum poteſt cadere. *Sen. ep.* 31. Sæpe etiam eſt ſub palliolo ſordido ſapientia. *Cæcil. ap. Cic.* 3. *Tuſc.*

2 Ὡς ἡδὺ τῷ μισεῖν τὸ φαύλως πράττειν ἔρημα, ἢ τῷ μεταπονεῖν μηδὲν ἐν Πειραιεῖ κτῆμα ἀγαθὸς πρίασθαι καλόν. *Men. ap. Stob.* Οὐ γὰρ τοῖς ἄγαν, ὑπότων ἀναπεπταμένων βαλανείων, εἰς τὸν ἀγορὰν θέοντι, τοῖς μὲν πόλεις, κλωδάνας, τὸν δ' ἀργὸς, λιμένας νομίζοντες. *Liban.*

Daer ſelfs de Vrede-min misduydt werdt voor misdaed;
[1] Ick meen ghy ſoudt ſijn lot verfoeyen voor uw' ſtaet,
En kruypen in uw luyck, en leeren beter wenſchen,
En oordeelen 't geluck van uws gelijcke menſchen
Benijdelicker veel dan dat te Stéwaert blinckt,
En achter de gordijn van 't aenſien hinckt of ſtinckt.
Is 't Schippertje voorby, de Viſſcher uyt de Veenen,
De Meiſsjens uyt de Wey, met koele bloote beenen,
Met Emmertjens voll Melck en voll geruſtigheit,
Verſtercken wat ick peins, en wat ick heb geſeit.
En, ſcheid ick uyt den praet, en, treed' ick uyt mijn' hecken,
En, luſt my achter 't groen der hagen die my decken
De vrye vonniſſen te hooren van mijn werck,
Als laegh ick verr van daer begraven in een' Kerck,
Daer gaet het ſpeeltjen aen, daer hoor ick ſoet en bitter,
[2] En all wat yeder denckt van huys en van beſitter;
Daer hoor ick vogelen van allerhanden beck,
My roemen voor een Mann en doemen voor een' geck.
De Veerſchuyt voert van als: daer ſittend'er voll reden,
Daer ſittend'er voll ſpijt, die mijne ſinlickheden
Of prijſen uyt haer gunſt of laken uyt haer' gall.
» Daer ſeggend'er, 't is wel, Het Geld is niet-met-all,
» 't Gebruyck is 't altemael; de Mann die Hofwijck ſtichten
» Heeft wijſſelick gedaen; [3] hy moſt ſijn hert verlichten
» Van lange ſlaverny; hy heeft'er voor geploeght,
» En, als hy ploegende ſijn' Vorſten had vernoeght,
» En 't Vaderland voldaen; [4] en niemant uyt geſopen,
» En niemands voordeelen met liſten onderkropen;
» Den vromen voorgeſtaen, beſchoncken en gevoedt,
» Den booſen 't hoofd gebo'en, een Chriſtelick gemoed
» In 't Chriſteloos gewoel van Haegh en Hof behouden;
» Wat lighter yemant aen, of hy een Hofje bouden,

En

1 Utinam qui divitias appetituri eſſent, cum divitibus deliberarent! utinam honores petituri, cum ambitioſis, & ſummum adeptis dignitatis ſtatum! profectò vota mutaſſent *Sen Ep* 115.

2 Suis te illecebris oportet ipſa virtus trahat ad verum decus: Quid de te alii loquantur, ipſi videant, ſed loquentur tamen. *Cic. Somn. Scip.* Nihil hominibus adeò ſuave & jucundum eſt, ut de rebus alienis ſermonem habere. *Greg. Nazianz. Poem.* 3. 2. Quæſtui ſtultis habetur, male loqui de melioribus. *Plaut.* Sæpe alium inſanire dicunt, ultrò qui ipſi inſaniunt. *Id. Menæchm.* 5. 2.

3 Major pars ætatis, certè melior Reip. data ſit: aliquid temporis tui ſume etiam tibi. *Sen. de Brev. c.* 18.

4 Μὴ πλουτεῖν, ἀλλ' ἐξ ἀσίων πλουτεῖσθαι. *Phocil.* Non quid habeam, ſed quibus rebus invenerim quærant. *Cic. pro Quinct.* Habebit Philoſophus opes, ſed nulli detractas, nec alieno ſanguine cruentas, ſine cujuſquam injuria partas, ſine ſordidis quæſtibus, quarum tam honeſtus ſit exitus quam introitus; quibus nemo ingemiſcat iſti malignus *Sen. de vit. beat.* Κέρδη τοιαῦτα χρὴ πνεῖ πρὸς βροτῶν Ἐφ' οἷσι μέλλῃ μὴ πόδ' ὕστερον στῆναι. *Euripp. ap. Stob.* Τὸ πρέπον ἡγοῦ πρέπον, ἂν δίκαιον ᾖ. *Menand. Monoſt.*

„ En beſighden een deel van onbeſproken winſt
„ Tot onverboden vreughd; [1] om nu en dan voor 't minſt
„ Een haventjen vertrecks uyt Hoofs gewoel en winden
„ Voor heul en adem-tocht van ziel en lijf te vinden,
„ En ſmaken 't onderſcheit van ruymt en van gedrangh?
„ Verquiſten is geen' eer; [2] maer altoos deun en bangh
„ Sijn ſelf te pijnigen, om kinderen en erven
„ Te laeten, wat ſy wel en weeld'righ konnen derven,
„ En prees noyt wijſe mann: [3] Wel hem die wel vergaert,
„ En maetelick verſpilt 't gen' hy wel heeft geſpaert.
„ De Mann op Hofwijck heeft, in 't ſorgen voor ſijn ſelven,
„ Sijn' kinderen bevrijdt van ſpitten en van delven,
„ En van wat overſchots ſijn keurlickheit geboett,
„ De reſt is voor de reſt, die 't hebben ſal en moet.
„ [4] Maer beter' Tonnen ſchats heeft hy ſe leeren vullen
„ Dan die haer mogelick ten deele vallen ſullen,
„ Voll ſmeltelick Metael, voll ſchijven die het Vier,
„ Het Water en de Tijd kan brengen tot Papier,
„ Tot flenteren, tot niet. hy laetſe ſelfs voll ſchatten,
„ Daer Water, Vyer of Tijd niet aen en heeft te vatten;
„ Van Deughd en Wetenſchapp, en all dat Mannen maeckt,
„ En all dat eens vergaert ſijn' Meeſter noyt verſaeckt.
„ God, die hem ſegende met kinderen die weten,
„ En weten, mogelick, waer mede dack en eten,
„ Het Vaderland ten dienſt, te mogen waerdigh zijn,
„ Beveelt hy haer beleid, naer dat hy door de pijn
„ Die 't lichaem draegen moet om van de Ziel te ſcheiden,
„ Ter eewigheit ſal gaen. Die man gingh breeder weiden;
Maer 't Schuytje was verby, de Schipper riep, ſtap wegh,
En 't peerd ontvoerde my 'tbeſluyt van ſijn geſegh.

De

1 Η'δὺ κ) τὸ μετ' ἐλίγων ἡσυχέως διάλαυσαι. *Julian.*
Hic dilutis averte negotia curis
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem. *Juv. XI.*
Ex meo propinquo rure hoc capio commodi, neque agri, neque urbis odium me unquam percipit, ubi ſatias cœpit fieri, commuto locum. *Ter. Eun. 5. 6.*

2 Quanta dementia eſt hæredi ſuo procurare, & ſibi negare omnia! *Sen. ep. 123.*

3 Felix, qui indultis potuit mediocriter uti
Muneribus, parcumque modum ſervare fruendi. *Prudent.*
Ἀγάπα τὴν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ ἐ ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ μετρίαν διάλαυσιν. *Isocrat. ad Demon.* Ὅλως δ τὸ πλουτεῖν ἔστιν ἐν τῇ χρήσει μᾶλλον ἢ ἐν τῇ κεκτῆσθαι. *Arist. 1. Rhet.* Τὸν δ πολυκτέανον κ) πλέονα ἔχειν δίκαιον καλεῖν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται. *Luc. Anth. Gr.* Hanc ratus ſum partem meam, ſi uterer labore meo. *Eccleſ. 2. 10.*

4 Ἐ'φόδια ἅττα αὐτοῖς ἐναυλαγήσασα συγκολυμβῶσ. *Arist. ap. Stob.* Hæc metalla, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perfuſoriam voluptatem. *Sen ep 5.* Κρείσσων ἡ σοφία λίθων πολυτελῶν, πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς. *Clem. Alex.*
Petite hinc juveneſque ſeneſque
Finem animo certum miſerisque viatica canis. *Perſ. 5.*
Ἐ'φόδιον δεῖ νεόπτυς εἰς γῆρας ἀναλαμβάνειν σοφίαν, βέβαιόν ἐστιν γὰρ τὸ τῆς ἄλλων κτημάτων. *Bias ap. Laert.* Nihil horum non petitur vetuſtatem: quærendum eſt ergo quod non fiat in dies deterius. *Sen. ep. 31.* Qui confidit in divitiis ſuis, corruet. *11. Prov. 28.*

De Delfſche Veerman volght, (dat gaet voor Hofwijck ſeker)
Stracks op den Hagenaer; en weer een niewe ſpreker,
Een niewe kakelaer, gelijck het weſen will,
Dat een de vracht verbeent, daer vijftigh and're ſtill
Den mondighſten ontſien, en 't hooge woort vergunnen.
Die klapper taſt my aen. ([1] van duſend een zijn 't funnen,
Van ſchaemte noyt geroert, van reden onverſien,
„ Van Eer en Liefde meer) Ten eerſten is 't, Laet ſien,
„ Wel hey, wat 's hier weer niews, ſal 't noyt geen einde weſen,
„ All weer een niew Kaſteel in eenen nacht gereſen!
„ 'k Schick endelick de Vliet ſal worden tot een' ſtraet;
„ Den Haegh ſal metter tijd niet weten waer hy ſtaet,
„ Te Voorburgh of aen Duyn: ſiet de verweende gecken,
„ Sy walgen van de Stadt; den Haegh en kan niet ſtrecken,
„ De ſtraeten zijn te nauw, de wandelingh te kort;
„ De Koets moet ruymer gaen: wat Duyvel of haer ſchort?
„ Is 't niet genoegh, Voorhout en Vyverbergh te ſchenden,
„ Is 't niet genoegh, den Haegh t'ontſtraeten aller enden?
„ Moet Voorburgh mé in 't ſpel? 'k magh heugen dat die Wey
„ Voll klaere Klaver ſtond, voll vette beeſten ley;
„ Nu is 't een Hof, quanſuys, een Hofwijck: wel, waerachtigh,
„ Wy moeten in den grond, het volckje wordt te prachtigh;
„ Sy ſchraepen 't goed by een, ſlincks of rechts, 't ſcheelt haer niet;
„ En vallen dan aen 't werck van pijpjens in het ried.
„ Bedenckt eens wat 'er gelds aen ſulcke raeſery gaet,
„ En of men op het end met eens betaelen vry gaet:
„ Die Kloot en light niet ſtill: [2] die duſenden verbouwt,
„ En magh geen' honderden ontſien voor 't onderhout;
„ Die hooge thuynen derft uyt leege gronden haelen,
„ Moet alle jaer ſijn werck weer en weerom betaelen;
„ Die Vent en houd ick met geen hondert Kroonen vry:
„ Soo moet daer alles ſtaen in 't lood en op de ry,
„ Soo puntigh is m', als kacks: men waer ſchier ongeboren
„ Veel liever dan een Haegh te lijden ongeſchoren;

1 Ut quiſque contemptiſſimus, & ut maximè ludibrio eſt, ità ſolutiſſimæ linguæ eſt. *Sen. in Sap. non cad.* Semper inimica virtutibus vitia ſunt, & optimi quique ab improbis quaſi exprobrantes aſpiciuntur. *Sulp. lib. 3.* Homines mali ſunt, qui optimis dicunt malè. *Plaut. Bacch.* Iſthic eſt theſaurus ſtultis in lingua ſitus, At quæſtui habent malè loqui melioribus. *Id. Pœn.* Φαῦλος κρατῆς παντὸς κακὸν πεφύμασες ὄχλος. *Pythag. ap. Stob.* Πονηρὸν ἄνδρα Ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκοφάντης λέει, ἢ παντὸς χρῆσθαι βάσκανον ἢ φιλαίτιον. *Demoſt. pro Cteſiph.* Erras ſi iſtorum, tibi qui occurrunt vultibus credis, hominum effigies habent, animos ferarum. *Sen.* Φίλ. πῶς πονηρόν ἐστιν ἄνθρωπων φύσις, Τὸ συμπολεῖν, ὁ ζῆν πότ' ἐδικάσθη νέμει. Οἵᾳ τι πρὸς ἄλλων λέγεται Ἀθηναίων Ἄνθρωπον, ἄδε μικρὸν, ἀλλὰ χρήματα. Πλείω ἐστὶ τ' ἄλλα, τοῦτο δ' ὄρθρον Ἀθηναίων. *Lycurg. Poët. vet.*

2 Par ſumptus eſt, ſemel ſolida collocare, & ſæpe integrare cadentia. *Symm. lib. 6. ep. 70.*

„ Of 't God belieft of niet, de paden moeten bruyn
„ En kaeler zijn van gras als 't hooghſte van een' duyn;
„ De Schoffel heeft geen' ruſt, daer is een eewigh leven
„ Van wiejen dat men berſt. de Thuynman magh wel beven,
„ Soo 't onkruyd meeſter werdt door weelde van natt weer,
„ Door overvall van werck, en door verſuym noch meer.
„ De Joffers in den Haegh, met all' haer' malle krullen,
„ En hebben niet meer ſpels; men ſoud'er dry vier hullen,
„ All noemden ick'er meer, 'k wouw dat ick 't had gewedt,
„ Eer hier een Boogaerd-pad geklouwt is en geredt:
„ En, om Gods lijdſaemheit met alle macht te tergen,
„ Als of 'er werckgebrack, van vlackte maeckt men bergen,
„ 't Land word tot Vijvertjens verſnippert en gekerft,
„ En 't is de braefſte mann die 't konſtelickſt bederft:
„ 't Huys moet in 't water ſtaen, en Slots-gewijs ſtaen proncken,
„ Gelijck een' ſteenen fleſch in 't koel-vat werdt geſoncken:
„ Het ried-dack was wel eer de Weuninghs beſten hoet;
„ Doe moſten 't pannen zijn: dat 's nu de kleine voet;
„ Het Leitje moet'er op, dat ſtaet beknopt en abel,
„ Waerom? de Land-heer deckt ſijn luyſen met een' Sabel;
„ 't Huys komt niet minder toe; 't magh koſten wat het kan,
„ Het deckſel naer den Pott, de kleeren naer den mann.
„ En, als ghy binnen gaet, wat meent ghy daer te vinden?
„ Een opper-Kamertjen tot onderhout van vrinden,
„ Als in den gulden tijd van 't Hollands ſlecht en recht?
„ Neen ſeker, Kameren, op 't çierlickſt afgerecht,
„ Als ſtondt ghy binnen Delft; gemarmerde Saletten,
„ En van dien nieuwen ſnoff; hoe noemt men 't? Camenetten,
„ Pronck-cellen voor een' Prins, met borden en met leer
„ Op 't Haegelickſt verſien; (ja wel toch, lieven Heer,
„ Waer will dit heen in 't end!) en, ſeght mend'er wat tegen,
„ 't Heet maer een Weuninckje, een huysjen uyt den regen:
„ 'k Wouw dat hy met ſijn' poort in ſneew en hagel ſat,
„ Die Land-heer heeten will en woonen als in Stadt:
„ 'k Wouw dat hy. Weer-aen, riep de Schipper, is dat ryen?
„ Stap wegh, jou lompen uyl. ſoo raeckt' ick uyt het lyen;
Ja, lyen, ick bekent 't; [1] want waerheit, al te fell
Gepepert en geſult, gaet door en door het vell.

On-

[1] Τὸ μὲν ἀληθὲς πικρὸν ὄδωξι καὶ δηκτικὸς τοῖς ἀκούουσι. *Dio Chryſoſt.* Opus mordaci radere vero Auriculas. *Perſ. 5.*

Onkennis niettemin maeckt onminn by de Menſchen;
En menig' droeve reis heb ick my voelen wenſchen,
Mijn achterklapper waer mijn ronde Kamer-vriend,
En met mijn onderhout, als ick met ſijn, gedient:
Daer ſoude men ſijn waer noch ſijn' waerachtigheden
[1] Niet overweldigen: maer onderlinge reden
Doen gelden wat ſy koſt, en vriendelick bericht
Doorpluyſen op een aes van 't fijnſte goud gewicht;
En d'een den anderen ſoo veel beſcheits bewijſen,
Dat laken lichtelick verkeeren ſou in prijſen;
Of, kond't geen prijſen zijn, ten minſten tot gedoogh
Van hier een balck en daer een' ſplinter in ons oogh.
[2] En ſoo begrepen wy, of trachtten te begrijpen,
Hoe traegh voorſichtigheit moet vallen aen het ſlijpen
Van nagel of van tand, om in 't geſicht te ſlaen
Van die met ons voor God ten oordeel ſullen gaen;
[3] God, die ſich 't oordeel heeft en 't wraeck recht voor behouden,
Als meſſen die hy ons, ſijn' kind'ren, niet vertrouwden,
Sijn' blinde kinderen, dien geen geweer en paſt,
Soo langh wy menſchen zijn en dolen by den taſt.
Dit heb ick half geleert, en tracht het heel te leeren,
En, was ick buyten 't ſpoor, ten halven om te keeren;
Herſtelt my op de baen van dijn' gerechtigheit,
Die my het oordeel van mijn' Broeder hebt ontſeit.
Met ſulcke leeringen bevracht ick mijn' gedachten,
[4] En keur niet of 'er my quaedwillige toebrachten,
Of redelicke lien; ick lett niet op den mann,
Mits dat ick uyt ſijn roet wat honighs trecken kan.
Nu is de dagh ten eind', nu ſeggen Maen en Sterren,
't Is tijd u herſſenen in 't bedd te gaen ontwerren.
Ick weet het, en ick voel 't: noch gaet het langhſaem toe;
Want wy zijn kinderen, en hoeven ſchier een' roe,

Qui corripit hominem, gratiam poſtea inveniet apud eum, magis quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

28. *Prov.* 23.

1 Καὶ τὸ μὲν σῶμ' ὑπηρέτει τῇ ψυχῇ δουλικῶς τε καὶ ἀκόντως. Εἰδὼς. *Xenophon.*

2 Animum tuum horrare, ut iſtos magno animo contemnat, qui illum objurgant quod umbram & otium petierit, &, cum plus conſequi poſſet, prætulerit quietem omnibus. *Sen. ep.* 36.

3 *Matth.* 7. 1. *Rom.* 12. 13. *Deuter.* 32. 15.

4 Offendi rebus iſtis, tam ridiculum eſt, quàm queri, quod ſpargaris in publico, aut inquineris in luto. *Sen. ep.* 107. Ἄμεινον οὖν ἐστὶν ἀλλοῖς ἢ σοὶ σαφῶς τὸ ἑαυτοῦ μαθεῖν. *Iſid. Peluſ. ep.* 67. *l.* 4. Χρὴ, οἶμαι σὲ παραινοῦντας σωφρονεῖν ἔχειν ἀσαφῶς πρὸς ὦτα φαύλοις, κἂν μισθαμοῦσθαι σοι γράφωμεν. *Man. Imper.* Admoneri bonus gaudet: peſſimus quiſque correptorem aſperrimè patitur. *Sen. 3. de Tr.* Τοῦ ἀληθῆ λέγειν ἐστὶν ἀνεξίκακος ὁ δῆμος. *Plat. 5. Reip.* Non ægrè feras, ſi quidem de te male ſenſerint: & dixerint, quod non libenter audias. Tu deteriora de teipſo ſentire debes, & neminem infirmiorem te credere. Eſt non parva prudentia, ſilere in tempore malo, & introrſus ad me converti, nec humano judicio diſturbari. Non ſit pax tua in ore hominum. *Th. à Kemp. de imit. Chr.* 3. 28.

Die ons te bedde jaegh': ick will't van my bekennen;
Het zy een' goede drift, het zy een quaed gewennen,
Het ſlaepen houd ick voor geen menſchelick vermaeck:
En, als ick kieſen moght, ick wenſchte my noch vaeck,
Noch ſlaepen opgeleght. [1] foey, dagelickſche ſterven,
Foey, platte peuluw-Dood; foey, quiſtigh tijd-verderven,
Die u ontbeeren moght, wat waer ſijn leven langh?
[2] Hoe leefden hy in 't ruym, in ſtede van 't gedrangh
Der uren, [3] die den dagh verſnipperen tot leuren,
En, als den avont valt, de Menſchen van haer ſcheuren,
[4] En werpen ſe voor dood, als krengen, op het ſtroo?
[5] Maer emmers die het koſt niet ſchicken, ſchiekten 't ſoo.
Te bedd; 't is Gods bevel; men magh niet ſtadigh leven;
Daer hoort wat ſtervens toe: de bladeren die beven,
En houden aen den draed van een' verdordden ſteel,
Gaen met den voet in 't graf; het groene gras wordt geel;
Dat 's even of ick ſey, de dood is op de lippen:
De Wereld ſterft eens 's jaers; ſtaet s' in den Herfſt op 't glippen;
Des Winters is ſy dood, te weten, diep in ſlaep,
Tot dat ſe 't Voorjaer weck', ſoo dat ſe geew' en gaep',
En in den Somer kom' volkomentlick aen 't waecken.
De kleine Wereld, Menſch, dien God eens wilde maecken,
Hermaeckt hy dagelicks, [6] en, ſonder dat reſpijt,
Wy waeren 's levens kracht in weinigh' dagen quijt.
Die kracht hanght aen die dood: wel hem die 't kan bezeffen,
En ſtelt ſijn' rekeningh ſoo met den Hemel effen
In 't dagelicks verſterf, als waer 't ſijn leſte kouw,
Daer uyt hem de baſuyn des Richters wecken ſouw.
In ſpijt dan van mijn ſelf en van de ſpijtigheden,
Die 'ck van den ſnapper in de Veer-ſchuyt heb geleden,
'k Gae ſterven voor een' reis, en ſcheide van mijn' kuſt,
H. En gae my op mijn Slot begraven in mijn' ruſt:

Of

1 Ἔοικεν ἡ τοῦ ὕπνου καταφορὰ θανάτῳ. *Clem. Alex. 2. Pædag.*

Vigil ille, nec ullam
Ad requiem facilis; credens abſcedere vitæ
Quod ſopor eripiat tempus. *Sil. de Hannib. l. 12.*

Καθάπερ κάλλιστος ἄξιος, ὁδὸν μέλλον ἢ μὴ ζῶντος. *Ariſt.*
Ὕπνος τοῦ μικροῦ ἢ θανάτου μυστήριον.

2 Extendamus vitam: hujus & officium & argumentum uſus eſt. Circumſcribatur nox, & aliquid ex illa in diem transferatur. *Sen. ep. 122.*

3 Diducimus vitam in particulas & lancinamus. *Sen. ep. 32.*

4 Nihil morti tam ſimile quàm ſomnus eſt. *Cic. de Sen.*

5 Lex data eſt caducis, Deo jubente, membris, Ut temperet laborem Medicabilis voluptas. *Prudent. Hymn. 6. Cathem.* Tenenda nobis via eſt, quam natura præſcripſit, nec abilla declinandum. *Sen. ep. 122.*

6 Somnus refectioni neceſſarius eſt: Hunc tamen ſi per diem noctemque continues, mors eſt. *Senec. de Tranq.* Detur quieti tempus, ut ſomno gravis vis victa, morbo pectus oppreſſum levet. *Sen. Herc. Fur.*

Of is't een toon te hoogh, mijn Slotjen magh ick 't heeten:
En, vrienden van verſtand, u derv' ick't laeten weten,
[1] 't Is Hofwijcker Kaſteel daer ick te roeſt in gae.
Een' Kluys is oock een huys, en houdt voor wedergae
Der Princen hooge Burght, der Steden ſtercke mueren:
't Kaſteel en 't Verkens-kot zijn evenwel gebueren;
De Hutt ſtaet by de Tent, en elck en ſtreckt niet meer
Als voor een veiligh dack van klein of grooten Heer.
[2] Noch keer ick tot den roem, en pocche met de beſte;
Houdt my des' ydelheit ten goede; 't is de leſte:
En, die ghy uw gedult den om-loop hebt vergunt,
Verdraeght noch voor beſluyt een woord van 't middel-punt.
Ten hoofde van 't groot Plein, het Boſch van Sycomoren, D.
Daer Maſten overhands door en door henen booren,
Rijſt een gemuerde Dijck (een' Brugg en ſegg ick niet, G.
Dat 's de gemeene ſlagh, die m' allom elders ſiet)
Een' ondermuerde wall, een' wall beſett met Rooſen,
Die m' uyt de Veerſchuyt ſiet ſtaen flonckeren en blooſen,
Een lijdelicke Trapp, dien ick te leene houw
Van u, Venetien, de ſchoone; van 't gebouw,
Het wonderlick gebouw, dat ghy Rialto doopten,
Doe ghy d'er d'eene Stadt aen d'andere mé knoopten,
En liet d'onkundige wantrouwen van den boogh
Die ſulcken wijdde ſou beſlaen met eenen toogh:
't En was my niet ontgaen in twaelf en achtien jaren,
Hoe hy my, overgaen, hoe hy my, ondervaren,
In d'onervarentheit van jongen voet en oogh,
Door 't ſteile vlack en door het vlacke ſteil bedroogh.
Hier hebb ick't na gebootſt: twee flauwe ſteenen treden, G.
En twee, en noch eens twee, zijn ſes gelijcke leden
Van 't Hofwijckſche Rialt'. treedt op de leſte twee;
Ghy zijt niet meer vermoeyt als op den eerſten tree:
Ghy wandelt en ghy klimt, ghy laeft met lange pooſen,
Als Gall met Honighraed, en Diſtelen met Rooſen,
De dry mael korte moeyt, die ſes mael achter een
De minſt ſwaerlijvige ſouw voelen in ſijn' le'en:

1 Domus munimentum ſit adverſus infeſta corpori Hanc utrum ceſpes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil intereſt. Scito te hominem tam bene culmo quàm auro tegi. *Sen. ep. 8.*

2 Exiguæ ſæpe areæ in multos uſus deſcribentis atte patere: & quamvis anguſtum pedem, diſpoſitio fecit habitaculum. *Sen. 1. de Tranq.*

Ghy vindt u voet om hoogh, en weet niet of den ſeſten
Den eerſten opgangh is, en ſtaet all op den leſten:
[1] Dat kan verdeelingh doen van beſigh ongemack.
[2] Die ſoo de kaerte van ſijn' quellingen verſtack,
En temde ſuer met ſoet, en menghde pijn met ruſten:
Hy ploeghde ſonder ſweet en arbeide met luſten.
[3] Een uer geſpannen Booghs, twee Peze-loos of dry,
Ontwapent diſtelen, en ſuyckert ſlaverny:
Langh eener-hand verveelt, het zy ſoo ſoet als 't zijn kan,
Maer, die met ſlockjens ſlorpt, vermant wel een azijn kan,
[4] En, die by wijlen ſitt, en valt geen voed-pad langh;
Die van geen' pooſen weet, de weelde ſelver bangh:
Beurt en veranderingh verlichten doen en laeten.
Vier naeckte Kinderen; all konnen ſy niet praeten,
Beduyden hier die leer: [5] de Lente ſtaet voor aen,
Met vroege Blommekens van 't jonge jaer gelaen:
De Somer volght'er op, en pronckt met Koren-aeren;
En dan den rijpen Herfſt met ſmakelicke waeren;
De Winter luy en leegh, met Schaetſen aen den voet,
Seght datter eens een tijd van leegh-gaen weſen moet.
Soo loopt de tijd rondom, en deelt ſich af in Maenden,
En leert ons, ongevraeght, al wat ick ſlus vermaenden:
Want wie en wierd niet ſatt van 't eenerhande jaer,
Soo 't altijd Winter, jae, ſoo 't altijd Somer waer?

Z. Hier is Rialt op 't hooghſt; hier zijn wy, ſonder weten,
Tot aen de Vall-brugh toe en op mijn' ſtoep geſeten;
De Vall-brugh, Vreemdelingh; wat ſeghtghy nu van 't Slot?
Gaet noemt het nu Kaſteel, of noemt het Duyven-kot,
't Sluyt met een' Valbrugh af. Ghy ſult de ketingh ſoecken:
Maer dat 's een oude kunſt: wy hebben beter' boecken,
Van hooger onderwijs: wy roemen op een' vond,
Die weinigh is gepleeght, die niemand en verſtond,

't En

1 Η' ἀνάπαυσις ἀπὸ πόνων ἀρτυμά ἐστι. *Plut. de lib. educ.*

2 Quod ſi quando cum influentibus negotiis paria feciſti, inſtar refectionis exiſtimas, mutationem laboris. *Plin. Paneg.*
Non uno contenta valet natura tenore:
Sed permutatas gaudet habere vices. *Petron.*
Vita in omni quidquid eſt, Juſtum requirit optimæ pauſæ modum. *Auſon.* Ἐν πάσῃ καινοῦ τε σώματος, ὑπὸ τῶν ἄρχεσθαι πονέειν, τὸ ἀναπαύεσθαι δίδυς ἄκοπον. *Hippocr. 2. Aph. 48.*

3 Arcus & arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ:
Sin unquam ceſſes tendere, mollis erit. *Ovid. ep. 4.*

4 Denique ſi ſedeas, requies eſt magna laboris:
Si multum ſedeas, labor eſt: Maro namque Poëta
Pro pœna ponit, ſedet æternumque ſedebit
Infelix Theſeus. Semper nocet utile longum. *Tertul. Carm. ad Sen.* Omnibus quidem prodeſt ſubinde animum relaxare. Excitatur enim otio vigor, & omnis triſtitia, quæ continuatione pertinacis ſtudii addûcitur, feriarum hilaritate diſcutitur. *Sen. Contr. 1. Præf.*

5 Ipſe quoque Annus, temporum pater, quadrifariâ ſe diverſitate componit: nec deſiderium caperet, ſi novitatis gratiam non haberet. *Caſſiod. lib. 2.* Natura hoc quod vides regnum mutationibus temperat. *Sen. ep. 107.*

't En waer de Meeſter ſprack: leert buyten huyſen bouwen,
Daer 't veiligh ſlaepen is: de konſt is waert t'onthouwen;
De Vall-brugh gaet om hoogh, en maeckt een dobbel' Poort,
En buyten werdt geen' klanck van ketenen gehoort,
En binnen buytelt ſy met een verborgen ſlinger,
En ſluyt, oock grendeloos, bewogen met een' vinger,
De Keucken-water-Poort. Daer ſitt ick in mijn' Gracht
Van zeſtigh voet rondom, en ſpott met menſchen-macht:
Musketten ben ick baes, en ſlaep op bey mijn' ooren;
Laet grove Stucken ſien, die my beſtaet te ſtooren;
Soo roep ick, *qui va là*, en luyſter na geſpreck,
En moet mijn' hoogen moet ſien buygen voor een' geck.
Maer beter' grendelen en ſtercker ſlagh van ſloten
Verſekeren mijn bedd. ick ſlaep'er ongeſloten;
De Vall-brugh is gevelt, de ſpill roeſt in de pan,
En 't is van duſend een ofs' op en neder kan.
[1] Mijn trouwſte Nacht-ſlot is, voor geen' ontrouw te vreeſen,
Geen' moord, geen' over-vall, mijns wetens, waerd te weſen,
Der vromen vriend te zijn, [2] den booſen noyt geterght,
Noyt ongelijck gedaen te hebben, noch geverght.
God hoore wat ick ſegg; ick kan geen' vyand noemen,
Die ſich in mijn verderf, met reden, ſou verdoemen:
Mijn bloed was noyt verbeurt, 'k en hebb'es geen geſpilt,
Daerom my yemant wenſch' gerabraeckt of gevilt:
Men heeft my met de tongh beſprongen en beſtreden,
En tot de wraeck geterght; [3] Maer Gods bevel en Reden
Zijn ſtadigh meeſteren van mijn beleid geweeſt,
En die mijn' hand ontſagh, heeft averechts gevreeſt.
Mijn onſchuld is bepleitt; dat 's 't hooghſte van mijn wreken;
Soo houd ick hem voldaen, en ſatt van qualick ſpreken,
En quaed doens ongeſint, die ſijn' verbolgentheit,
Ten arghſten, heeft gevoelt bejegent met beſcheid.

God

[1] Tum te felicem eſſe judica, cum poteris in publico vivere, cum te patietes tui tegent, non abſcondent. *Sen. ep.* 43. Magnum eſt præſidium in periculis innocentia. *Sen. l.* 7. *Cont.* 1. *Quint. Decl.* 1.

[2] Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem laceſſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur: fuit enim hoc multis periculoſum. *Sen. ep.* 105. Securitatis magna portio eſt, nihil iniquè facere. *Ib.* Qui timetur timet: nemo potuit tetribilis eſſe ſecurè. *Ib.*

[3] Satis idoneus patientiæ ſequeſter Deus. Si injuriam depoſueris penes eum, ultor eſt: Quantum patientiæ licet ut Deum habeat debitorem! *Tertul. de patient.* Ita, quiſquis es, ſi ſapis, Patiare potiùs ipſe quàm facias ſcelus. *Sen. Theb.*

God heb ick veel vertoornt, [1] geen' redelicke Menſchen
Gerechtelick geperſt mijn' ondergangh te wenſchen;
Soo ſchrijv' ick op de deur van mijn ontſloten Slot,
[2] Siet Hofwijck daer voor aen, Men vreeſt 'er niet, als God.
Het minder ongevall, van plunderen en rooven,
En gaet my niet meer aen als Orgelen den dooven;
En, of de booſe luſt uw' handen vergen moght
De kunſt die niemand noch op Hofwijck heeft beſocht,
Huys-breker, ſpaert uw' moeyt; ick kan ſe niet betaelen;
[3] 't Is ſottelick gewaeght, daer niet en is te haelen:
En 't waer hier over kunſt te vinden by der nacht
Den buyt dien ick 'er noyt by daegh en hebb gebracht.
De reiſer ſonder buyl ſinght midden in de boſſen,
En weet, de roover heeft geen roer op hem te loſſen;
De rijcke wandelaer magh ſchricken voor geweld;
De veilſte Paſport is, een' borſe ſonder geld.
[4] Mijn bedd waer ſtelens waerd: maer daer voor ſoud ick vechten,
En, die my niet en ſteelt, met twee vertrouwde knechten,
Kan qualick Meeſter zijn van deken of matrass,
Daer op ick by der Nacht meer als by dage pass:
De reſt en is geen waer om by den wegh te voeren;
Wie ſou een' Schildery verduyſt'ren voor de Boeren?
Daer is geen heelen aen, 't zijn vodden van beſlagh,
By doncker ongeſien, en laſtigh [5] by den dagh.
Peurt aen mijn' keucken niet: ick weet 'er niets van waerde:
Mijn Bleck en Silverwerck, mijn' ſchotelen van aerde,
Mijn' linnen-kaſſen kael, verwachten ſonder ſchrick,
Wie tegens ſulcken winſt will tuyſchen om een' ſtrick:
Heel Hofwijck is geen proy om lijf of lid te wagen;
En died'er ſich vergrijpt, ſal 't op de leer beklagen,
Om yſer, overtent, om lood, om niet met all,
Gelijck de Muys om 't ſpeck, te treuren in de vall.

Soo

1 Deum time, & hominum terrores non expaveſces. *Th. de Kemp. de Imit. Chr.* 3. 36. Hæc in homines alieniſſimos, denique inimiciſſimos viri boni faciunt, & hominum exiſtimationis, & communis humanitatis cauſâ, ut cum ipſi nihil alteri incommodarint nihil ipſis jure incommodi cedere poſſit. *Cic. Or. pro P. Quinct.*

2 Timere multos non vis? Unicum time. *Carpathii.* Fortitudo ſimplicis, via Domini, & pavor his qui operantur malum. *Prov.* 10. 29.

3 Spem improborum eluſeris, ſi nihil habueris, quod cupiditatem alienam & improbam irritet, ſi nihil inſigne poſſederis. *S. p. ep.* 105. Κερδαλέης δίζεσθε δόμως λιπόφωτος ἀλωὴς, Τοῖς ἀγαθοῖς δὲ φύλαξ ἔμπεδος, ἠ πενίη. *Anthol. lib.* 4. 23. 6. Non capit has nugas humilis domus. *Juven. Sat.* 11.

4 Nam hic apud nos nihil eſt aliud quæſti furibus. *Plaut. Aul.* 1. 2.

5 ——— Adeò nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellæ, nec calculus ex hac
Materia; quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea. *Juv. Sat.* 11.

Soo valſch is 't uyterlick, en ſoo bedrieght ſchoon ſchijnen.
Mijn vollen inboel is niet waerdigh om te mijnen,
Als 't voor de Lapp-hoer quam: en die van buyten ſtaet,
Meent dat een' leyen-dack beduydt een huys van Staet.
Och armen! niet van ſtraet. 't zijn ſchraele leége wanden,
Daer Kluyver en Sté-boo niet wiſten wat te panden,
Holl als des Meeſters hoofd: ten naeſten by een' Tonn,
Als daer de Keiſer voor moſt wijcken uyt de Sonn.
Goe ruſt dan, grijpend volck; ick wacht te nacht geen' gaſten.
Daer zijnd'er die ick wenſch my mergen noen verraſten,
Min haelens ongeſint dan brengens, dat 's gewiss;
Maer haelers metter minn, daer geen' wett tegen is;
[1] Huys-dieven van mijn Kass en mijn' genegentheden,
Vijf Zielen wel gehuyſt in onverlemde leden,
Vijf haelers op een' kerf die noyt van yſer wordt,
Soo langh ick niet en vaſt en kom geen hemd te kort;
Vijf erven van mijn Erf, vijf Jcken, vijf Copijen
Van 't ſlechte Principael, [2] dat ſy, God lof, verby, en
Onendelick verby in waerde zijn geraeckt;
Vier knechtjens, die mijn' ſorgh tot Mannen heeft gemaeckt,
Een Meisjen, tuſſchen moy en lijdelick van aenſien,
[3] Daer in ſich Moeders deughd ontwijffelick laet aenſien;
Vijf gaſten ongenoyt en altijd wellekom,
Die my doen wenſchen dat den dagh van mergen kom':
Dit vriendelick geſinn onthael ick, ſonder pruylen,
Van dat ſy d'eenigheit, daer in ick ſoeck te ſchuylen,
Verſtooren met haer' jeughd, en roeren Hofwijck om,
En maken 't nauwer dan de ſtraet van 't Achterom.
Daer zijn de gaſten; flucks [4] den Room-pot uyt den Polder,
De Boonen van den ſtaeck, de Netten van den ſolder,
De Vijver in 't gewoel, de Snoecken in de Ly,
Jan Maertſen in de praem, en elck al even bly,
(Bly met de volle vanghſt, die ſelden komt te miſſen
Van ongeroofde winſt van ongekochte viſſchen)
De Peeren van den Boom, de Lijſter uyt de ſtrick,
Elck vrolicker als 't huys, elck beſiger als ick:

[1] Nam procreare liberos, lepidum eſt onus. *Plaut. mil. Act.* 3. *ſc.*
[2] Πολλοὶ μὲν παῖδες ἀρετῆλοιοι δ' ἀδαημόνων. *Anth.*
[3] Decus eximium formæ par reddit imago

Vultibus & ſimilis natorum gratia monſtrat. *Stat.* 3. *Syl.* 3.
[4] Muſicè hercle agimus ætatem; ita ut nos decet: Vino & victu, piſcatu probo, electili vitam colimus. *Plaut. Moſt.* 3. 2.

Ick beſiger als elck, op 't lichten van de Segen;
Wel ſegen in der daet, die ſegen brenght op ſegen,
Die ſtadigh en op niews een' volle Viſch-merckt geeft,
En tuſſchen ſlibb en krooſt van Water-ſchatten leeft.
Daer vley ick mijn gepeins en danck Geluck en Reden,
Die my een' vette Wey tot water ſcheuren deden:
Tot water, om mijn' erf te rijſen met die ſtoff,
En houden 't winter-peil beneden Huys en Hof.
Wel was 't een ſoete dwangh en een geſegent moeten,
Daer door ick Hof en Huys ontſloegh van natte voeten,
En gaf mijn' Boomen vry te weiden in het hoogh,
Des Winters niet te natt, des Somers niet te droogh:
Soo diep en ſoo ondiep pass als ſy moghten ſincken,
En vinden ſpijs genoegh, en niet te veel te drincken;
En die dien overſlagh verdoemden metter haeſt,
Staen d'uytkomſt aen en ſien, verwondert en verbaeſt,
En d'opkomſt ſtaet haer aen, en doet haer met my ſeggen,
Sulck water voor ſulck' land, was geld op woecker leggen.
Danck hebb' de volle Vliet haer ſtadige gevaer,
Die 't onder-water-volck doet vlieden voor 't gevaer,
En in de ruyme ſtilt van Hofwijcks klaere broecken
De ſtille ruymte met ſijns levens tochten ſoecken;
Van binnen veile vré, voor buytens wilde vreughd
Met ongeruſtigheit, die daerom niet en deught.
Onnooſel ſtomm geſlacht, ghy komt u hier vermeiden
Gelijck de Land-heer doet: 't is Hoffwijck voor ons beiden,
Ick ſchuyl'er voor 't geraes, ghy duyckt'er voor 't getier;
Een inſicht, een beſcheid, een einde brenght ons hier:
Maer, ſoo ghy ſpreken koſt, hoe ſoudt ghy my beliegen,
Hoe ſoudt ghy in de Vliet 't Hofwijcker-hooffch bedriegen
Ontdecken voor den mond van d'een en d'ander' ſloot,
„ En roepen, Siet u voor, daer binnen woont de dood.
„ Het water iss'er koel in Vijver en in Grachten,
„ Maer heete Ketelen en Rooſters ſtaen en wachten
„ Dry voeten van de vreughd, men ſpeelt'er met het nett,
„ En die daer ſlaepen will ſmoort in 't gevierde bedd:
„ Men noodt'er ons te gaſt, maer om den Waerd te ſpijſen;
„ Dat 's Hofwijcks en dat 's Haeghs: lett op den raed der Wijſen,

„ En

„ En ſteeckt u in geen gat daer geen gat door en is:
Die dat bevroeden kan is kloecker als een Viss.
Is 't niet vermaecks genoegh de Viſſen te verraſſen?
Hoort, Vreemdelingh, en ſpreeckt genadigh van mijn' plaſſen:
Een Vijver is voll vreughds, all waer by Viſſeloos:
Lett op die Boomkens hier, lett ginder op die Roos,
En all wat om den boord van mijn' geçierde grachten
1 Hofwijcker Hof verrijckt met ongemeene prachten:
Een' Rooſe maeckter twee, vijf Boomkens zijnder tien,
Vijf op het water-vlack, vijf op het land geſien.
Indien ick niet en dobl, dit Peerdje treckt noch ſtijver,
En 't is de tweede reis gewoeckert met mijn' vijver:
Twee huyſen voor een Huys, twee Eilanden voor een,
Is weeldrigh' Alchymy, of ick en kender geen'.
Goud-jagers holl en doll, en ſpott niet met mijn' winſten;
Sy gaen voor d'uwe verr, of wegens' op, ten minſten;
Ghy meent een' dobb'le kans te nutten, en ick oock;
Ick teer op ſchaduwen, en ghy verteert in roock:
Mijn' ſchaduwen ſtaen vaſt, uw roock en kan maer vluchten,
Uw' zijn verdwijnende, mijn' ſtadige genuchten;
Uw' droomen koſten geld, de mijne niet een' duyt,
En dueren, dat ghy 't weet, al gaet de dagh-keers uyt;
De Nacht-keers volght 'er op en thoont my weer mijn' ſchatten,
Soo, datt'er een Narciss ſou poogen naer te vatten;
En 't waer den Jongelingh vergeven, als hy ſagh
Al wat ick ſie by nacht, en by den vollen dagh.
'k Sie boomen voet aen voet, 'k ſie menſchen met de voeten,
En ſonder ſtruyckelen, malkanderen ontmoeten,
'k Sie; of ick meen te ſien, de weder-zy van 't Rond,
Als of ick in Japan, aen geen' zy Banda ſtond:
'k Sie ſchuyten kiel aen kiel, met averechtſche vrachten,
'k Sie hoeck en liengel-roe verſien van dobb'le ſchachten,
'k Sie Swaenen dompelen, en boven 't water uyt,
'k Sie alle dingh noch eens; en even als 't geluyd,
Dat van de bergen ſtuytt en van de woeſte wouden,
En van een' hollen Muer, voor ſoeter werd gehouden

1 Ripæ fraxino multâ, multâ populo veſtiuntur: quas perſpicuus amnis velut merſus viridi imagine annumerat. *Plin. Sec. Ep. l. 8.*

Dan Trommel of Trompett, die 't doen doen wat het doet,
Soo zijn mijn' ſchaduwen, of ſchijnen noch ſoo ſoet,
Als 't ſchepſel dat haer baert, en ſchepſelen doet ſchijnen.
't Is waer, ſy gaen te niet; maer ſien wy niet verdwijnen
Al wat de wereld draeght? en Kroonen en Gebied,
En ſulcke ſchaduwen, vergaens' in 't ende niet?
Zijn alle dingen doot, is 't Vijvertje bevroſen?
Ick vraegh mijn' rappe jeughd of 't qualick was gekoſen,
Wat waters voor wat gras, een' ry-baen voor een' wey?
De Schaetſen ſwegen 't niet, als 't anders niemand ſey:
Die ſchetteren 't my toe, terwijl ſy duſend quicken
In heen en weder-baen om Hofwijck henen ſtricken,
En doen my door 't gewoel van ſoo veel beenen ſien,
Hoe wonderlick verſcheelt het poogen van de li'en:
Hoe vele naer een witt door vele wegen trachten,
En elck door andere, hoe 't werren der gedachten
De wereld overkruyſt: Kort om, waer uyt ontſtaet
't Oneindigh vuyl Papier dat Kaſſen overlaedt,
Dat boecken ſwellen doet, daer ſolderen af ſtenen,
Die d'oude walgen doen, die kinderen beweenen,
Van kinds been af verbeent met ſchrick van wetenſchapp;
[a] Dat ſchrijven, ſegh ick, en dit kruyſſelingh geſchrapp
Van Schaetſen ſlaen op een. [b] De waerheit is te vinden
Door wegen recht en kort: wy ſoeckens' als de blinden;
En ſwieren gins en weer, en maken langh van kort;
Soo dat een rijs tot Boom, een blad tot Bladen wordt,
En bladen tot een Boeck, en Boecken, wilde wouden,
Daer wy den overlaſt ſoo wel af miſſen ſouden,
Als 't konſtigh ongeſont van ſpijs en overvloed
Die ons doet quijnen en den Apotheker voedt.
Hoe rijp is deſe text om bladen voll te preken!
Maer 't waer een ſott beſtaen het quaed met quaed te wreken,
Veel ſchrijven met veel klaps: mijn' Rijdertjens zijn moe;
Sy doen de Schaetſen af, en ick de Venſter toe.
Verheught u, Leſer-lief: 't is met my omgekomen;
Mijn' penn is afgedicht; vreeſt voor geen' langer droomen;
't Kan

a. Itaque quod Philoſophia fuit, facta Philologia eſt. *Sen. ep.* 108. Cogita, quod ſoleo frequenter tibi dicere, in iſtis nos nihil aliud quàm acumen exercere. *Id. ib.*

b. Si me nolueris per devia deducere, faciliùs ad id quò tendo perveniam. Nam (ut ille Tragicus) veritatis ſimplex oratio eſt. Ideoque illam implicare non oportet. *Sen. ep.* 49. Ἁπλᾶς ὁ μῦθος τ' ἀληθείας ἔφυ. *Eurip. Phœn.* Brevis eſt aſſertio veritatis. *Symm. lib.* 7. *ep.* 5.

't Kan ſoo voor eens beſtaen, en nu ick, uyt gemaelt,
Naer ſchijn en ſchaduwen tot Schaets-ſpel ben gedaelt,
Soo wiſt ick lichtelick niet lyvighs meer te vinden
Daerom ick uw geduld aen 't mijne ſou verbinden.
Gevalt u, voor de moeyt, van 't kinder-mael te zijn;
Wy ſullen uw verdriet verdrincken in mijn' wijn;
Komt peiſt'ren in mijn' Hutt ('k ſal 't geen Kaſteel meer noemen,
Ick ben ſoo ſatt als ghy van rijmen en van roemen)
Als't mael te maeghwaert is en't laken van den diss,
Dan ſal ick u in 't kort doen ſien wat Hofwijck is,
En voeden noch uw oogh met lieffelicker dingen
Dan die ick my vermeet te ſeggen oft te ſingen:
Ten Ooſten met een Dorp dat geen gelijck en kent,
Ten Zuyden met een' Wey die tegen 't Veen belendt,
En duyſent Wandelaers met vier gekloofde voeten,
Die Hofwijck met den dagh beleefdelick begroeten,
En loeyen my 't bedd uyt, en roepen in haer' ſpraeck,
„[1] Op, luyaert, uyt de Pluym, en ſchaemt u van den vaeck;
„Paſt op de Peerelen die in ons' eetſael ſfonck'ren,
„Eers' ons 't ſteil Sonnen-vier komt rooven en verdonck'ren;
„Daer komt de roover; in de vodden; 't is hoogh tijd;
„Of denckt, ghy zijt uw deel in ons ontbijten quijt.
Zuydweſtwaert Hoef aen Hoef, en Voorburghs Ambachtsheeren,
En Delft, haer' vaſte veſt, daer hondert Molens keeren,
En tuygen wat'er meels tot ſoo veel monden hoort,
Daer van men 't Straet-gerucht ſchier binnen Hofwijck hoort:
Dan Rijſwijck, 't ſchoone Vleck, dat Princen kon bekoren:
Ter Weſtelicker Sonn den lieven Haeghſchen Toren,
En, over 't Broecker hoy, der Graven hooge Woud,
En voorts de witte wall van 't Scheveninger Sout.
Kieſt venſter en geſicht; en weet'er af te ſeggen,
Dit keur ick voor het ſchoonſt, dit ſoud ick liefſt verleggen;
Soo weet ghy meer als ick, die noch een weerhaen ben,
En twijffel waer ick beſt mijn' oogen henen wenn.
Verveelt u 't uytſien, keert; met inſien ſal ick 't ſoeten,
En doen u in een Kas van [2] Boeren-boeckjens wroeten,

1 Surge, nugator, lacerande virgis, Surge, ne longius tibi ſomnus, unde Non times, detur. *Auſon. Ephem.* Ἔγρεο, Κωτίλλιον, τί χάλκεον ὕπνον ἰαύεις; *Anth. lib. 5. 120.* Uſque quò piger dormies? quando conſurges è ſomno tuo? *Prov. 6. 9.*

2 —— Quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc ſomno & inertibus horis;
Ducere ſollicitæ jucunda oblivia vitæ. *Hor. 2. Serm. 6.*

Van Boecken uyt de Stadt, van wijsheit in 't Latijn,
Of in ſijn Moeder, Grieckſch, of, dat nu Talen zijn,
Parijs-werck, en niew Roomſch, of in de ronde lett'ren
Van 't prachtige Madridſch, of in het Engelſch quett'ren,
De Tael van alle Tael, die nergens t'huys en hoort,
En all om boortigh is; of die m' in Holland hoort;
Of in beſaeit papier met letteren en noten
Van over Zee gebracht, of in mijn' vorm gegoten;
In Véelen, ſoo ghy 't ſoeckt, in Luyten, ſoo 't u luſt:
„ Tot dat ghy bidden ſult, ey, gunt mijn' ſinnen ruſt;
„ 'k Ben Hofwijck ſatt geſien, geleſen, en gegeten;
„ En wend het naer den Haegh: all wilt ghy hem vergeten,
„ 't Is oock een ſoet verblijf, ſpijt Hofwijck en ſijn' Heer:
Ja (ſegh ick ſuchtende) maer was 't voor deſen meer.
Soo ſcheid ik van mijn' vriend, ſoo breekt hy uyt mijn' banden,
Soo treed ick uyt mijn Touw, ſoo raeckt ghy uyt mijn' handen,
Moe Leſer, dien ick flus voor d'eerſte groete gaf,
Nu voor de leſte geef, De groote Webbisaf.

Einde des ſeſten Boecks.

SEVENDE BOECK.

DE

ZEE-STRAET

Van

's GRAVEN-HAGE

Op

SCHEVENINGH.

NOBILIBUS POTENT.QUE
DOMINIORUM HOLLANDIÆ
ET OCCID. FRISIÆ
RATIONARIIS

NEC NON

AMPLISS.IS PRUDENTISS.QUE
HAGÆ COMITIS
RECTORIBUS

AUTORIBUS PULCHRÆ, BONÆ, UTILIS VIÆ
BENEDICAT IPSA VERITAS, VITA ET VIA.

Op de

ZEE-STRAET

Van den

HEERE van ZUYLICHEM.

DIe in zyn groene jeugd het Haegs VOOR-HOUT beſchreef,
Dat koele wandel-rack, die ſchoone Linden-dreef,
Verdiende door zyn pen een eer-krans van Laurieren:
Nu vond zy ſtof in 't zand en deſe nieuwe Straet,
Waer langs men uyt den Haegh recht nae de zee toe gaet,
Om met geen minder groen zyn graeuwe hooft te çieren.

Dit wil hy dat men houw voor zynen Swaneſangh:
Ick roep'er tegen, neen, en wenſch dat hy noch langh
Magh leven eer hy in de boot van Charon trede,
Op dat hy deſe pen, die hem zo wel noch voeght
En daer hy my en meer liefhebbers door vernoeght,
Tot diergelycken werck ſomwylen noch beſtede.

Wy leven in een tyd, die dapper vruchtbaer is
Van Dichters, maer die al in de gedachtenis
Der menſchen door haer kunſt niet eeuwigh zullen leven:
Die meenigh vel papiers mee helpen in den int,
Daer zich de kruyenier niet quaelyck by bevindt
Om dat zy hem veel ſtofs tot peper-huysjes geven.

Maer zulcke Dichters, als den Heer van Zuylichem,
Die zyn der dun gezaeyt; zyn werck heeft kruym en klem,

VIZ
PER COLLES INVIOS ET IMMANE SABVLETVM
MAGNO PROCERVM ANIMO IMPENSA NOBILI
ET INDVSTRIA VERE BATAVA
DEPRESSÆ COMPLANATÆ MVNITÆ
ARBORVM PVLCHRA SERIE SEPTO AGGERIBVSQ PERPET
ORNATÆ MARGINATÆ VALLATÆ
OPERIS AVGVSTI
AVTORE FRIDEMANNO AGITATI ADVMBRATIET PRIMOR
CONSTANTINVS HVGENIVS EQV
INITIA PROGRESSVM FINEM FRVCTVMQVE
IN HIS ÆTERNVM PATRIÆ DECVS POSTERITATI
CONSTANTER.
R. de Hooghe. f.

Maer 't wil niet zyn geſlickt: men dient het-wel te kaeuwen
En doe, gelyck het ſchaep, dat graegh in 't gras wel byt
Maer, als 't verzaedight ſchijnt, gaet zitten en zyn tyd
Beſteedt om 't geen het ſwolgh wat kleynder weer te knaeuwen.

Maer ben ick wel beraen dat ick my hooren laet
Eer dat de Lezer treedt in dees berymde Straet?
Daer ſmaeckt geen wrange vrucht by 't zoet van rype vygen.
Maer 't goede hert, dat ick den Heere Dichter draegh,
Had my, eer ick 't bedacht, geworpen over ſtaegh
En dwongh my hier zyn lof niet heel en al te ſwygen.

PROSOPOPOEA.

Acclivis & declivis & multo fui
Moleſta ſabulo commeantibus via:
Nunc plana ſum platea, ſaxo coctili
Conſtrata nuper; quiſquis hac iter facit,
Eques pedeſve, quod queratur non habet;
Ad littus itur duro & æquo tramite,
Rhedæque molles, eſſeda & petorita
Leveſque carri celere transcurrunt rotâ
Et huc & illuc, arduuſque cornipes
Petulante planos ungulâ ſilices quatit
Vbi ante bibulâ ſe fatigabat viâ,
Pilenta, matres, filias, novas nurus
Anhelus & cervice pendulâ trahens;
Nec execratur nunc arenas, ut ſolet
Auriga potus cum per altum pulverem
Ageret flagello jam labaſcentes equos.

Numero virorum, vi lugonum & curruum
Sum facta quod ſum: ſed quod à multis legor
Quibus huc venire non vacat nec commodum eſt
Et nunc videndi me domi fit copia
Immunibus, ſedentibus, cubantibus,
Illud Camœnis ZUYLECHEMI *debeo.*
Quid huic rependam? Liber ipſi & poſteris
Vltrò citróque ſemper hac fit tranſitus.
Meretur hoc & amplius, qui me ſuis
Celebrare Muſis voluit & quàm plurimis
Forſan ſalivam movit huc excurrere,
Vectigal unde creſcat hic quod penditur.

J. WESTERBAEN.

Op de

ZEE-STRAET

Van den

HEERE van ZUILICHEM.

De STRAET ſpreeckt.

'k WAs eertijds Sand en Duin, nu leg ik vaſt in ſteen,
Van Wandelaars beſocht, van duiſenden betreen,
Voetknechten, Ruiteren, die 's avonds, voor het dalen
Der Son, na hunnen luſt, gaan een Zee-luchjen halen.
Noch is my meer gelukt; wat of ik was of wier,
Of Sand, of Steen, 'k ben nu verandert in papier,
Een gang-pad, niet ſo ſeer voor Hoeven en voor voeten,
Als wijſe herſſenen, die my eerbiedig groeten.
Ik ben nu wel bewaart; Ry, Jonker dat het klinkt,
Ik leg nu vaſt, ſo ſeer in ſteen niet als in Inkt,
Inkt duyrſamer als ſteen: Nu durf ik 't hooft opſteeken,
Niet min, (dewijl ik ook deſelve Afkomſt reeken
En eene Vader, daar ik hooge moet opdraagh,)
Als het gerijmde Hout, en den beſpraakten HAAGH,
So langmen Strandwaarts uit de lieve Staten ſtee gaat,
Heet ik, eeuw in, eeuw uit, de Zuilichemſche Zeeſtraat.

S. SIMONIDES.

SEVEN-

SEVENDE BOECK.

DE

ZEE-STRAET.

DE Wereld gaet haer' gangh, ſy werrt en blijft aen 't werren,
En 't gaet my in 't gewerr als met de meeſte Sterren:
My dunckt, en ick geloov 't, daer is een' order in,
Sy hebben elck haer' ſwier en haer' verſcheiden ſinn;
Maer ick ontwerr het niet, en die 't haer onderwinden,
Ick ſie ſy roemen 't, maer ick twijffel of ſy 't vinden.
Soo ſpaer ick wiſſe moeyt voor ongewiſſe Vrucht;
Ick beſigh Sonn en Maen voor heldere genucht,
En Sterren voor ſoo veel haer' glinſteringh kan ſtrecken,
En mog'lick van ſoo verr wat goeds of quaeds verwecken,
Terwijl het and'ren luſt te ſoecken, nacht en dagh,
Waer door en wat ſy doen, en wat elck weſen magh.
Het Wereldſche beleid van Landen en van Steden
Begaep ick even ſoo; ick houdt'er voor, dat Reden
Haer werre-garen twernt en ontwernt ſoo 't behoort;
Maer hoe dat twernen gaet, daer kom ick niet mé voort,
Noch tracht het niet te doen: ick kan de moeyte derven,
En leven ſonder ſorgh, om ſonder ſchroom te ſterven
Van quae Gemeentes klapp, die blinde ſlagen ſlaet,
En keurt het overlegg der ſaken, nae 't vergaet.
Het Schip zeilt, en ick mé: maer 't Zee-volck kent Getyen,
En Wind en Weer; ick niet: veel min verſtaen ick 't glijen
Van min en meerder Wand door Block en door Catroll:
Is 't ſlechte Zee, ick ſmaeck 't als and're; gaet ſe holl,
Ick draegh 't als andere, geduldigh ſtill, in 't midden
Van 't ſtormige gerucht, help ick de Maets met bidden
Dat God haer helper zy, en uyt mijn' arme kiſt
Met wat ick beter ſoo beſtede dan verquiſt.

Doe 't mijn' beurt is geweeſt den Mann te roer mijn' handen
Te leenen, daer hy quam te ſchepen of te landen,
Ded' ick het yverigh, en met de ſelve trouw
Die 'ck noch het Vaderland, als 't zijn moſt, leeſten ſouw.
Sijn Kind hebb ick gedient ſoo langh het God liet leven,
Het Kinds-Kind blijv ick by, ſoo langh het God will geven,
En 't Kind gedoogen ſal: de Peerel van ſijn' Erf,
Staet, ſeght men, eenighſins op mijner dienſten kerf:
En ſtaet my niet goed koop; vier mijner laeſte Jaeren,
Door Hoven vollgewoel, door Bergen en door Baeren,
Door ſtormen en ſoet weer, zijn even toegebracht,
Om 't Kind ſijn eigendomm te brengen in ſijn' macht.
Of 't menſchen niet en de'en, God heeft het willen loonen,
God heeft het midden op den middagh willen kroonen.
Sints ben ick moe gewerrt; en 't voeght my wel geſeght,
Haelt, Heer, in Ruſt en Vré uw' afgeſloofden Knecht;
Nu my de Wereld kan en ick de Wereld derven,
Weeſt met my op mijn End, en, na my, met mijn' Erven.
Ick hebber, door uw' gunſt, van Kinds been in geplantt
Wat deughd, wat wetenſchapp de dienſt van 't Vaderland
Van ſulcken eiſchen magh: men achte wat ſy weten,
Men acht' het niet; mijn ſorgh heeft ſich in als gequeten,
En 't queeckſel heeft ſich ſelfs gequeten ſoo het moſt,
En manlick uytgevoert het geen ick wel begoſt.
Terwijl ick 't ſeggen gae, en dien ſlagh van gedachten
Of wel, of qualick, ſoeck in andere te ſmachten,
En ſchudd mijn ſelven om, en ſoeck in mijn gemoed,
(Dat ſelden vrolick is als 't niet met all en doet,
En niet altoos geſint tot Stemm' of Snaer, of leſigh)
Waer mé 't bey, wel geſint te maken is, en beſigh,
Soo komt ghy meeſtendeel, mijn uyterſte behaegh,
Mijn noyt volpreſen, noyt half uyt gepreſen Haegh,
En opent my de Milt; want, tegens all' de Wetten,
Natuer, van uw geſagh, die luſt en liefde pletten
Als 't op de hoofden ſneewt, ſchijnt, deſe liefde groeyt,
Hoe mijn verloopen dagh meer na den avond ſpoeyt.
'k Hebb Jongh en achteloos, nu menigh Jaer geleden,
Soo 't Kalf treedt in de Wey, all daer ick tré getreden,

Maer

Maer ſonder gae te ſlaen in wat een Paradijs
Mijn ſnoer gevallen was. Nu werd ick het ſoo wijs,
Dat, waer my luſt of laſt gevoert heeft, op mijn' dagen,
(Vraeght jonge Lieden niet) my geenerlei behagen
In 't koſtelickſte mall, in 't wijſte moy, 't gemoed
In 't minſt en heeft beroert als mijn' Geboort-ſtadt doet.
Een jongh hert, wel geraeckt van 't ſchoon van ſijn' beminde,
En keurt niet ſchoon by haer, in wat geweſt hy 't vinde:
Mijn oud hert, even ſoo, en werdt niet ſchoons verthoont,
Dat ſchoon te noemen zy, by waer het wierd en woont;
Ick kom van over Zee, van uyt de warme Landen,
Die over-bueren zijn van d'Africaenſche ſtranden,
En hebbe daer doorſocht, doorkropen en doortre'en,
Wat heerlick, aengenaem en lieflick was, of ſcheen;
Maer, Ooſt, Weſt, t'huys was 't beſt. O t'huys van hooger waerde,
Koſt ick uw' wedergae niet vinden op der Aerde
Doen ick u laeſt verliet, Waer mede derv ick nu
Uw' onlanghs niewen glans verg'lijcken als met u?
Een' Land-ſtadt liet ick u, gedolven in uw' Duynen,
Gedoken in uw Sand: Waer zijn die witte kruynen,
Waer is die dorre Klift, waer is dat ſteile droogh,
Daer geen oogh over moght, m'en ſtonde Toren-hoogh?
Kan ick door Bergen ſien, en ſonder ſand in d'oogen?
En ſien ick Scheveningh, en ben ick niet bedrogen,
En ſien ick door een' Laen ten einde van ſijn' Straet?
O edel onderwind, ô eer van Stadt en Staet,
Waer vind ick woorden uyt om u voll uyt te prijſen?
'k Heb eertijdts wat beſtaen voor Sotten, wat voor Wijſen,
En wat voor een Voorhout, een Hofwijck, of een leur,
Hier weet ick wat, noch hoe, hier dwael ick in de keur;
Der dingen is ſoo veel, die 'k vinde te beſchrijven,
Dat, hoe 'k meer onderneem, hoe 'k min ſie te bedrijven.
Mijn' hand joockt niettemin, mijn' herſſenen, mijn hert,
En all wat met de hand in 't werck bewogen werdt.
Maer hert en herſſenen zijn mijn' twee ſcherpſte ſporen,
Die thoonen my mijn Haer, die brengen my te voren
Hoe kort het overſchot van mijne loop-baen is,
Hoe naer die uer kan zijn, die altoos ſoo gewiss,

En ſoo onſeker is, hoe 'ck ſtadigh hebb te vreeſen
Dat my de laetſte Sonn dien morgen is gereſen.
Den Hemel doe daer van wat des geſchreven ſtae,
Dit Haſpeltje moet af eer ick ontleven gae.
EN Is van giſt'ren of van heden niet begrepen,
Dat die den taeyen tré van door den Duyn te ſlepen
Soo verr verlichten koſt, dat Haeghſche Burgery
Voll adems, koel en droogh geraeckten op de Zy,
Een eewigh Mann ſou zijn, diens ſalige gedencken
Den Haegh en Scheveningh met Rooſen ſou beſchencken:
Maer 't hiet onmogelick, als all dat onbeproeft
Oneindelicken dwangh van redenen behoeft.
Noch houdt geen' reden ſteeck; men will 't niew ſien en voelen:
Voor dat men 't voelt en ſiet, ſietm' alle ſinnen woelen
Om 't voor ſott en verwaent te doemen, en 't Papier
Daer 't in bewor pen ſtaet verdoemen tot ſchoon Vier.
Wie dorſt een ſtuckjen Stael ſijn Schip, ſijn Goed, ſijn Leven,
Sijn' wel en qualick-vaert, ſoo te beleiden geven
Als 't nu gegeven werdt? wie docht'er dat een Steen
Dat Stael begaven ſou met oordeel, ſchier, en re'en,
Om altijd even wijs, en ſtevigh, voll bedaren
En onbeweeghlickheit in alle wedervaren,
(Dat menſchen niet en doen) ſijn ooghwitt gae te ſlaen,
En ſonder wanckelen recht uyt door Zee te gaen?
De Proef moſt richter zijn; en nu zijn 't ſoo veel proeven,
Dat w'er geen' reden van noch ſoecken, noch behoeven.
Wie wiſt hoe Swavel, Kôol en Steen-ſout t'ſamen ſwoll,
Eert 't uyt een Monicks Hooft of uyt een Duyvels Holl
Ter Werelt was gebracht? (waer 't in dat holl gebleven
Wat ſouder duyſenden, ſints maer dry Jaren, leven,
Wat vocht men mannelick en ſonder vuyl getier
Ten minſten in het diepſt van 't Water vry van Vier,
En ſonder Blixem-ſlagh te vreeſen als van boven!)
Nu weet men 't by de proef, nu derft men 't ſoo gelooven,
Als die geen' Hell en kent, en keurt de waerheit vals,
Tot dat hy 't voel' en hebb' den Duyvel aen den hals.
Wien docht het voor niet langh waerſchijnelick te weſen,
Dat een mann in een' dagh ſouw leveren te leſen

Daer

Daer aen een' menighte ſich ſatt te leſen vond,
Dat in een' oogenblick een blad voll lett'ren ſtond,
Daer op het ſcherpe Gift van Wateren, die bijten
En 't vinnighſte Metael doen ſplijten en verſlijten,
Geen' bijtens macht en heeft; ſoo dat de leck're tand
Van luye Monicken kon leven ſonder hand,
En, met de penn in 't vier, haer lollen en haer leſen
Voor onbeſorghden koſt haer ſwaerſte plicht ſou weſen;
En datter nauwelicks oud Linnen voor Papier
Genoegh verſlijten ſou, om dat onlesbaer vier
Van Schrijvers te voldoen, die, dagen langh en nachten,
Haer ſelven pijnigen, en ons met haer' gedachten,
Daer nu ſoo weinigh is te twijffelen aen 't ſtuck,
Dat heel de Wer'ld goed koop geraeckt is in den Druck?
Soud 't van geleerde Li'en niet zijn geſeght, ſy raſen,
Hadd haerer een belooft, met brockeltjens van Glaſen,
All' oogen, jongh of oud, ſoo ſtercken hulp te bien,
Dats' alle verr, naerby gedwongen, ſouden ſien,
En Delft en Rotterdam tot voor den Haegh beſcheiden,
En ſchier geen onderweegh begrijpen tuſſchen beiden,
En reiſen Hemel-hoogh, en ſeggen in de Maen
Schier hoe de Menſchen zijn die langhs de huyſen gaen?
't Is niettemin geluckt, en mog'lick niet ten ende;
Wie weet waer God begeert dat dat beſtaen belende,
En hoe veel naerder hy ſal doogen ons geſicht
By, daer wy henen gaen, den oorſprongh van het licht?
Hadd yemand oyt gewacht dat yemand in ons' dagen
De Son ſoo na ſou gaen, dat eens het eewigh klagen
Van ontrouw Rader-werck ten einde weſen ſou,
En geen' meer twijffelingh aen Veer of Wicht en Touw?
Siet, wy beſitten 't ſoo als 't niet en was te hoopen;
Men houd' het my te goe, derv ick my Groot-vaer doopen
Van d'allom lieve konſt; Hy dieſe heeft verſint
Is mijn affettelingh; Soo is ſy mijn Kinds kind;
En s'is noch in haer' groey, en ſal wel kloecker werden,
Kan 't des verſinners draed van Leven noch wat herden,
En will gramm Engeland eens luyſteren na Vré,
's Lands liefde voert hem wel tot in de zilte Zee,

Om Zeeluy t'ondergaen, en 't voordeel aen te wijſen
Van 't geen de Lieden nu maer voor wat geeſtighs prijſen,
En ſtellen haer ſoo vaſt (dat noyt en is gehoort)
Een Ooſt en Weſter punt, als dat van Zuyd en Noord.
't Hiet all onvindelick wat ick dus langh verhale,
En, wat ick preken moght, men hiel geen' ander tale
Van Haegh en Zee aen een te knoopen met een' Wegh;
De weerklanck van mijn Wegh en was niet als, wegh, wegh;
En op, Aen een, ſloegh Neen; en 't waren ſiecke droomen:
Wat mocht ick mijmeren, daer koſt geen deegh af komen.
Het ſand vermeeſteren met een' gebacken baen,
Waer, om begaen, niet vreemd, maer ydel, om beſtaen;
Was ick een Hagenaer, en kenden ick ons ſand niet,
En hadd ick noyt gelett hoe 't even over 't Land ſchiet
Als Ætna met ſijn' Aſch, van onderen geterght
Door d' ingeſlopen Zee, of 't Napelſche geberght?
Hadd ick geen' heugeniss van onſe Winter ſlagen?
'k Hadd heden wat gewrocht; men ſouw my mergen vragen,
Waer is die harde Wegh, die klare klinckaert heen?
Met ſulcken loſſen ſand, en well ſoo loſſen re'en,
Vielm' oud en jongh op 't Lijf. Ick pooghde my te weeren;
Ick pleitte, Sand was Sand, Sand quam, en Sand koſt keeren,
't En was noch Steen, noch Stael, en ſoo 't, als Stael of Steen,
Daer 't eens gedreven was gepackt waer over een,
Dat Haegh en Scheveningh van over lange jaeren
Onwedernakelick van een geſcheiden waeren,
Met ſpijtiger Geberght en naerder aen de Locht
Dan daer den Africaen ſijn' Leger over brocht:
Dat onſe heuvelen beſt ſchenen te gelijcken
Het dagelickſche lot van Armen en van Rijcken,
Altoos in 't ongewiſs, na 't ſtormen van den tijd,
Dan weeldrigh en voll op, dan kael en alles quijt.
Maer pleiten gingh niet aen: men leende my geen' Ooren,
Daer 't ſinnelickſt geweld van Reden in kon booren;
Onreden ſtont 'er voor, en onmacht, mogelijck,
Van mijn' te weke tongh, of des' en die gelijck.
Soo maeckten ick meer Zeils, en paſte ſchoot te vieren,
Om, in Ty, maer voorwind, mijn' haven te beſtieren.

Ick

Ick kende mijn' onkund' en mijn' onmondigheit;
En hoopte dat mijn' hand wat bondiger beſcheid
En meerder nadruck ſoud' en meerder indruck geven,
Ten minſten het Geſchrift den ſchrijver over leven,
En, als ick wegh ſou zijn, een vroom mann mogelijck
Van herten ſeggen ſou, Die brodder hadd gelijck.
Dat hebbenſe voor uyt, Papieren; langer leven
Als die haer 't leven gaf, ſijn' kind'ren, ſijn' naneven
En 't uyterſte geſlacht; wanneer die langh verby
En rott zijn in haer Graf, ſoo gaen Papieren vry.
Danck hebben de goe Lien die s' eerſt te voorſchijn brachten,
Die Gall, dat Coperood, dat Linnen en die Schachten,
Daer door de ſterflickheit haer ſelven overleeft,
En van 't onſterffelick wat voorſmaecks heeft en geeft.
O, dooden die ſoo leeft, en na dit halve ſterven,
De ganſche Wereld roept om van uw goed te erven,
(Want of het goed geruckt, gepluckt, ge-eigent wordt,
By Duſenden, ſoo valt den inboel noyt te kort)
O, dooden die noch zijt, ô Boecken die ick eere,
En ſoo gemackelick en ſoo geerne me' verkeere,
Hoe komt ghy my te ſtae, dien 't ydele gerucht
Van dagelicks geklapp noch vreughd en geeft noch vrucht?
Waer ick my henen wend', ick vind mijn' arme ooren
Soo veel onlijdelicks gedwongen aen te hooren,
Dat ick het ſchouw en vlucht, en bergh my onder u.
Want, ſchoon de Wereld eer niet wijſer waer als nu,
(Ick vrees ſy was 't nochtans; en ſie geen' Sterren lichten
Dien 't voor die van eertijds niet toe en ſtae te ſwichten)
Dit weet ick, wat Papier bevolen is geweeſt,
Was ſekerlick de vrucht van een' bedaerden geeſt:
Die Schrijver ſatt'er toe, en waer het in 't vermogen
Van ſijn vernuft geweeſt ſijn ſelven t'overpoogen,
En doen meer dan hy deed', en beter dan hy ſchreef,
Het hadd in 't Witt geſtaen: de ſchael hingh recht en ſcheef,
En wipte menighmael ter ſlincker en ter rechter,
Eer hy, ſijn eigen Roe, ſijn eigen ſcherpe Rechter,
Het vonniss vellen dorſt, en ſeggen eens op 't leſt,
Ick weet het nauwer niet te ſiften, dit's mijn beſt.

Hoe anders, Hemelen, ſienw' ons de Hoofden breken,
By menſchen, meeſtendeel, die metter haeſt eerſt ſpreken,
En dan bedencken! Volck, dat ons by loſs gevall
Haer wilde tael toebraeckt, en woorden by 't getal,
Geen' Reden by 't gewicht met reden en manieren
Will, noch weet voor te doen, noch will, noch kan vertieren.
Want kunnen hoeft ſijn' tijd, ſijn' ſtae, ſijn' overſlagh.
Oock is my onbewuſt wat ſtercker geeſt vermagh:
Mijn ſwacke werckt ſoo traegh op wat hy heeft te wercken,
Verbijſtert ſich ſoo licht in watter ſtaet te mercken,
Van 't geen by rappe lien en rapper tongen wordt
Met beckens, mogelick met emmers, uyt geſtortt,
Dat, my, dien 't lamm geſegh of ſluymeren of geewen,
Of walgen doet op 't leſt, my brenght het ſnelle ſchreewen
Van ſcherpe kakelaers in onmacht van begripp,
En 't fijnſte gae ick quijt, als tuſſchen Kaey en Schip.
Is 't vreemd dat my doo Li'en haer blad'ren beſt behagen?
't Zijn bladeren voll fruyt: en doo Li'en derv' ick vragen,
En vragen vraegh op vraegh, wie, wat, waerom en hoe,
En, wat ick vraegh en vraegh, ſy werden quaed noch moe.
Mijn Leſer is 't hier bei, ſoo 'ck lichtelick vermoede:
Oock voeld' ick 't komen; maer men houd' het my te goede,
Daer viel geen houden aen: als, 't hert van onderen
Aen 't blixemen geraeckt, will 't boven donderen:
Genegentheit ſlaet door, en is niet meer te dwingen
Als in eens Vryers mond het ſpreken en het ſingen
Van die ſijn hert beſitt. En, leſer, weeſt vaſt bly,
't Sal wel gevochten zijn, geraeckt ghy hier mé vry,
'k Hebb my ten deel voldaen: om op mijn pad te keeren,
Als ick geen' herten ſagh met ſeggen te bekeeren,
Beſtond ick 't met die Penn, die, als 't my heeft belieft,
Mijn ſchrijvens onderwind niet nood en heeft gerieft:
Ick bracht mijn Leger uyt, en ſtelde 't in ſlaghoorden,
Slaghoorden op Papier van geen' onduytſche woorden,
En plaetſten yeder een, ſoo veel en verr my docht,
Daer 't ſlaend of weerende ten beſten gelden moght.
'k Sei, Scheveninger Straet was een beſtaen voll eeren,
En geen ſoo heerlick om 's Lands luyſter te vermeeren,

En dan den luyſter van dien luyſter, onſen Haegh,
Ja mijnen van de Wiegh, daer ick mijn' roem op draegh;
Ick ſeide, geen vermaeck van alle de vermaken
Van in en om den Haegh en ſoude dit genaken;
Ick ſeide, geen gemack en waer ſoo wel beſteedt,
Als om arm Scheveningh te helpen uyt het ſweet;
Ick ſei, gewiſſe winſt was uyt het werck te malen,
En, quam het op de baen, hoe en waer ſou men 't halen?
Mijn' armoed ſtond' t'er voor, ick wou de mann wel zijn,
Soo geen Bors op en wou, men ſocht het in de mijn';
Op redelick beſpreck, dat niemand ſou beſwaren,
En doen my ſchad' ontgaen, en noch wat overſparen.
Maer, om geen' eigen-baet te ſchijnen na te gaen,
Ontleedd' ick 't heel geheim van all' mijn overſlaen,
En gaf het Stadt en Staet, en wie het waer, te kieſen,
By mogelick gewinn geen mogelick verlieſen:
Al watter tegen viel te dencken, wierp ick neer,
En blies 't gewichtighſte daer henen als een' veer.
Ten overvloed verſcheen het ſcherpſt van mijn' Geweeren;
Ick ſocht het ongeloof met Dichten te bekeeren:
Dit wiſt ick by de proef, dat Rijmens ſoete macht
Veel' Herten, meer als dwangh van redenen, verkracht:
't Gedicht is als de wind door een' Trompett gedreven,
De nauwte geeft hem 't ſcherp, en een veel ſneller ſweven,
Dan of de ſelve wind vloogh door een' open locht.
Dus hadd ick alles in een bondelken gebrocht:

„ *Waer 't niet als Eerlijck, niet als Voorderlijck alleen,*
„ *Niet als Vermakelijck, daer voor hier werdt geſtreden,*
„ *Mijn ſeggen waer gegrondt: Ja kieſt van dryen een,*
„ *In een van dryen is voll overwicht van reden.*
„ *Hoe blijfter dan yet goeds, yet doenlijcks ongedaen,*
„ *Daer Eer, en Voordeel, en Vermaeck te ſamen gaen?*

Dit roerde ſommige, die 'k mede ſcheen te ſlepen:
Maer daer het gelden moſt en wierd het niet begrepen.
Geeft goede drancken in; en blijft des wel gewiss,
Haer werck en doet geen werck eer 't zeer aen 't rijpen is.
De Kind'ren weten tijd van Knickeren en Koten,
En, ſonder Almanack, en is 't haer noyt ontſchoten.

Wanneer 't goed knickeren, wanneer 't goet koten wordt;
Soo langh ſchiet alle kracht van redenen te kort:
Tijd doet, en Tijd doet niet, Tijd geeft, en will niet geven:
All wie wat goeds verſint mach 't niet altoos beleven.
Geen dingh en werdt verkracht; daer hoort wat rijpens toe,
Soo lange ſtaet men ſtill en loopt ſijn ſelven moe.
Soo lagh die Miſpel daer, en ſcheen te moeten rotten,
Eers' eetbaer werden ſou: het meer en minder ſpotten
Van meeſt onkundige ſtond ick geduldigh uyt:
Ick koſtſe laten doen, 't en gingh niet door de huyt;
Daer is geen' gaere ſpijs voor magen die het woelen
Van ſcherpen etens luſt van binnen niet en voelen:
Haer walgen maeckte my noch yverloos, noch gramm:
Mijn' Tafel bleef gedeckt, om of haer honger quam.
Door eene twijffelingh weet ick my niet te redden;
Neemt redenloos Gediert; ick weet en derv' het wedden,
Het neemt gewilligh aen wat hem te ſtade kom';
Stelt het ſijn oorboor voor, ten ſendt het niet weerom.
Wat lett de menſchlickheit? wy, redelicke dieren,
Waer halen wy van daen d'uytſinnige manieren
Van, wat ons werdt verboôn, te willen met geweld,
En, wat ons werdt geboon en vriend'lick voorgeſtelt
Te haten en te vlien? Ick meen het is te halen
Uyt d'eerſte Appel-ſchuld, die wy ſoo dier betalen,
Dat elck genegen is 't verboden na te gaen.
Maer waerom taſten wy 't gebodene traegh aen?
Geleerder volck als ick, 'k laet u den knoop bevolen:
Als gh' hem ontbonden hebt, ſoo vraegh ick noch uw' Scholen,
Hoe komt het ydel Niew by menſchen ſoo bemint,
En tot een dienſtigh Niew elck een ſoo ongeſint?
Daer hoeft maer eenen Droom van dertele geburen,
Die onſe kleederen by dagen en by uren
Aen niewe ſnipp'ren ſny, van d'een aen d'and'ren dagh
En ſiet mender niet uyt gelijck men giſtren ſagh:
Spreeckt van huys-backen Niew, van ingeboren vonden,
Daer hooren jaren toe eers' yemand konnen monden.
En dit 's mijn lot geweeſt: nae langer jaren tijd
Verloſte 't Vaderland ſijn ſelven van 't verwijt

Van

Van all te tragen ſucht tot niewe nuttigheden,
Of nutte niewigheit: allenghskens wierd het reden,
Dat altijd reden was, maer ſoo niet heeten moght,
Doe 't ongeſiene kind ter Wereld wierd gebrocht.
Men ſocht het in de wiegh daer 't eertijds was geboren;
't En waſſer niet te ſien: Men wou den Vader hooren;
Hy was veel mijlen verr van 't Noorden om de Zuyd:
Maer met beleeft geweld van Brieven vondm' hem uyt.
Wat ſou daer tegen ſtaen? all 't vorige verachten,
Verachten ick ſoo geern als droomige gedachten,
En altijd was 't my lief, altoos quam 't my te pass
's Lands dienſt te voorderen met wat ick wiſt of was;
En die ſich emmermeer daer in dorſt laten ſoecken,
Verdiende noyt Rapier te handelen, of Boecken.
Gebrack 't aen ſleutelen, Smits haeckwerck quam te baet,
Om Kaſſen op te doen, daer Scheveninger Straet
Niet in het ſand en lagh, maer in Papier begraven,
Met all den ommeſlagh die haer mijn' ſorgen gaven,
En 't ſprekende Papier wierd ſoo beleeft onthaelt
Als vriendelick verſchaft; daer was ick me' betaelt.
't Gevolgh was ſoo wy 't ſien: wel zy de wijſe Raden,
Die 't Kind verheerlickten met meer en meer çieraden:
Sy zijn ſoo geeſtigh, ſoo voorſichtelick beſteedt,
Dat die het niet en looft niet loffelicks en weet.
Men damt Rivieren in met wederzijdſche Dijcken,
Om dollen overvloed van Wateren t'ontwijcken;
Hier werdt den overloop van Beeſt en onverlaet
Met Dijcken wederzijds gehouden van de Straet.
Wat is uw ongemack, bedillers, in 't bekrammen
Van 't uytſicht van eertijds, Wat doen u groene Dammen
Voor overlaſt in 't oogh; zijt ghy den dorren Duyn
Van ouds niet moe geſien, en kan u geenen Tuyn
Geen enckel wandel-pad volkomentlick behagen,
Soo gh' aen dat wandelpad geen' lijſt en vindt van Hagen,
Van Hagen daer veeltijds geen ander nutt af kom',
Dan dats' u moeyelick ontduyſt'ren kruyd en Blom?
En is het daer ſoo goed, het ſchoon geſicht te weeren,
En is het hier ſoo quaed, het leelicke t'onbeeren?

Lijdt

Lijdt met beleeft geduld wat hier te lijden is,
Dewijl dit lijdens end niet als verblijden is.
't Zijn gunſten diem' u doet; aenvaerdtſe maer ten beſte:
Onwijſe gaen ondiep, wel-wijſe ſien op 't leſte.
Maer neemt, de wandelingh en vall' u niet te ſoet:
Wy weten, hoofd voor hoofd, dat elck eens ſterven moet,
En van dat ſterven ſprack een' Wijs' in oude dagen,
Is 't ſterven niet te ſwaer, ſoo kan ick 't licht verdragen;
Soo 't ſwaer om dragen is, ten minſten is het kort;
En dat 's de ſelve trooſt die hier gegeven wordt.
Twee vierden van een' uer zijn haeſtigh omgeloopen;
Wie ſou voor dat verdriet die vreughd niet willen koopen,
Van door d'onluſtigheit van een' benauwden Pand
Sijn adem rijckelick te ſcheppen op een Strand?
Is 't niet genoegh geſorght voor all wat u kan deeren?
De Sonn, die booſe Sonn, heeftm' u geſocht te keeren:
En ſiet, de ſchaduw komt van menig' groenen tack,
Die in geen' lange wijl ſal groeyen tot een Dack.
Gebreeckt'er noch meer ſorghs, en ſchrickt ghy voor de Winden?
Die ſullen oock eer langh haer' krachten in ſien binden,
Eer lange ſtaet die Straet gemantelt op een' Ry
Met drymael dobblen Elſt aen d'een' en d'ander' zy:
Meer waer te veel begeert, daer meer niet is te wenſchen.
Maer hebb ick 't uyt een' droom, arm' Scheveninger menſchen,
Of is 't u uyt den mond gevallen, 't weeldrigh woord,
Daer van ick ſchrickende het galmen hebb gehoort?
Is 't wel gelooffelick dat oyt in uw' gedachten
Gedachten zijn gegroeyt van opſpraeck en van klachten,
Als of men u, eilaes, groot leed hadd aengedaen,
Als gh' over klinckertjens verbonden wierdt te gaen,
En ſlijten Schoen, of Kous, of kouſſelooſe Voeten,
Die in 't bekende Sand geen' Keyen en ontmoeten,
En veel min diſtelen, en Slangen allerminſt,
Soo dat u 't niewe pad verlies bood, maer geen' winſt?
Zee-buren, arm geſlacht, tot Slaverny geboren,
Was u dat ſeggen ernſt, ſoo moet ghy ernſtigh hooren,
Wat ick in ernſt verhael, en u te hooren ſtaet:
Uw' Voeten hebben my gebracht op deſe Straet;

Uw'

Uw' Hoofden oock niet min: in tijden en ontijden
Sagh ick haer' drachten aen met deerlick medelijden,
En my en docht de Sonn ſoo klaer niet op den Noen,
Als dat elck ſchuldigh was u wat onthefs te doen.
Daer deden 't met haer' Bors, en, mogelick, van deſen,
Als 't pass gegeven heeft, hebb ick wel willen weſen:
Maer uw noodſaecklickheit te keeren in vermaeck,
En uwen laſt in luſt, hiel ick een' beter' ſaeck.
Ey, ſluyt uw' herten voor ondanckbare gedachten:
Ghy waert het, kinderen, daer ickſe minſt af wachten.
En, over Kous en Schoen en blooten Voet en all,
Zijt ghy met my t'onvre'en, 't is onverdiende gall:
't Was dobbel wel gemeent, en beter uytgevallen:
Denckt hoe ghy zijt en waert, het moet u wel gevallen:
Scheelt ſingen uyt de borſt, en ſténen niet van een,
En dribb'len over Straet van door heet Sand te tre'en?
Gaet dribb'len naer de Merckt, en komt al ſingend' weder:
Valt u den Hemel hard met hard en onſoet weder,
Het hard dat onder light verſaft dat boven drijft,
Soo dat het eene hard het andere verdrijft:
Het ſachte pad viel hard, daer valt geen ſeggen tegen,
Nu valt het harde ſacht: gedenckt eens wat een ſegen,
Dat u de volle Mand min onder weegen weegh',
Dan die ghy door het Sand na Huys droeght licht en leegh.
Wijckt yemand onder u noch voorgevoel noch Reden,
En noemt hy met geweld ſijn oude, lieff'lick treden,
Sijn niew, onlijdelick, hoort, Wijven, 't gaet u aen,
De Duynkant ſtaet u vry, ghy mooght hem wel begaen;
Gaet douwter door en door, het is een ſoet vermaken:
Maer, waer ick in 't bewind, men ſoud u hier bewaken,
En, quaemt ghy eens de Straet te roeren met een' voet,
Men keurde Mand en Viſch den Tollenaer verboett.
Ghy, goede Tollenaer, die ſluyten en ontſluyten
Wel-wettelick verkoopt voor Stuyvers en voor Duyten,
Paſt op uw eigen recht, tolt alle Wiel en Been;
Maer onder Been en Wiel laet Scheveningh met vre'en:
De wel-beſteede gunſt en magh men 't niet beſnijden.
Oock ſal u noyt gebreck van Wandelen en Rijden,

Van gins en weder-reis bejegenen, ſoo langh
Als 't woeſte Noorder Natt ſal woelen tegen 't Strangh.
Maer, wilt ghy tuſſchen ons' vier oogen en vier ooren
Een' niewen overſlagh van wat meer voordeels hooren?
Een' onbeſproken winſt ſtaet alle neeringh vry:
Dus trachten ick mijn' Pacht te bet'ren, raeckten 't my:
De Zee geeft wonderen: ſy ſendt ons groote Viſſen:
Elck iſſer u een' waerd', dat ſal u ſelden miſſen:
Sy voert ons Schepen toe, dan heel, dan half vergaen:
Daer moet den Haegh op uyt; 't en kan u niet ontſtaen;
Sy ſendt ons het geluyd van droeve Zee-gevechten;
Daer will een yeder heen met Kinderen en Knechten;
Men haet dat donderen, en lange zijn wy 't moe;
Noch wilder yeder eens bekommeringh na toe:
Jae 't kon u lichtelick meer heugen als verveelen,
Wat onſe fiere Buert haer' drijvende Caſteelen
U hebben aengevoert voor kijck-geld over hoop;
(God gunn' u ſelden kans van ſulcken overloop)
Maer Vloten en Gevecht, en groote Viſch en Wracken
En zijn van geen gevolgh, maer ſeldſam' ongemacken:
Ick denck op 't dagelicks verlichten van uw' Pacht,
En, ſoo ick niet en dool, dus hebt ghy 't in uw' macht:
Het minſte niew gerucht kan ons ten Haegh uyt drijven:
Saeyt ſoete tijdingen van niewe tijd-verdrijven;
Doet ſpreken onder 't Volck van weddingen op Strand,
Om prijſen aengeſtelt op allerhanden trant,
En huert'er loopers toe te Voet, te Paerd, te Wagen:
't Verſchot ſal minder zijn, als wat de Toll kan dragen.
'k Hebb Londen leegh geſien (arm Londen, nu ſoo leegh?)
Om d'ongemeene Maer, die 't in ſijn' Straten kreegh,
Van diere Weddingen op een' verwaende Deeren,
Die 't rappe Mannevolck ſijn roemen af wou leeren,
En loopen een' verby die van de rapſte was:
Dat haelde Duyſenden uyt Duyſenden haer' Tass,
En noch meer Duyſenden ontliepen werck en huyſen,
Om 't Wedſpel by te zijn. Wat ſoudt ghy oortjens pluyſen,
Wat all Tol-dubbeltjens; gaf u den Hemel in,
Somtijds yet voor te ſlaen van dien of and'ren ſinn!

Indien die vreughd verſlijtt, denckt weer op vreemder vonden,
Die 't volck, of om haer niew, of om haer' waerde, monden:
Brenght Wagens onder Zeil: daer leeft 'er noch wel een,
Betakelt by Stevin en van ſijn' Vorſt bere'en:
Ick gev' u niet alleen mijn' Haegenaers te wachten,
Heel Delft, heel Rotterdam ſal Roſs en Rad bevrachten,
Om 't oud-niew wonderwerck te ſoecken op het Strand,
Daer 't een Zuyd-weſte ſtorm doe vliegen over 't Sand.
Maer gy, ſchoon Haegſch gedrocht, gy Danten en gy quanten,
Die niet als om 't Voorhout en weet te lanterfanten,
't Voorhout, die Kalverſtraet, daer yeder brenght te Mert
't Jongh goed, of 't niet genoegh op ſtall geſocht en werd.
Werdt ghy niet wervelſieck van dat mall mole malen,
Werdt het u niet van noo den aém eens op te halen,
In plaetſe van die rond', in een' geſtreckte Laen,
Die naer het oud Voorhout ſijn' eer begint te ſtaen?
Wat ſoeckt ghy in 't Voorhout? (want die u ſien en hooren,
Komt dat langh draeyen voor, als waerder wat verlooren
Dat niet te vinden is) wat ſoeckt ghy? niet met all.
Ey, wendt na Scheveningh; daer is noch Bergh noch Dal
Dat u gemack verſtoor', en uw' Gelaſen kaſſen
En vindend'er noch Aſch, noch Slijck, noch Puyn, noch Plaſſen;
En, light'er ſand geſtroyt, de klinckertjens te baet,
Soo veel verlicht men u 't gerommel van de Straet:
Daer hoort geen ſwijgen toe; hebt ghy wat ſoets te praten,
Ghy hebt het hier noch min als in 't Voorhout te laten;
Danck hebbe d'open' Baen en d'onbedompte lucht.
Noch meerder is 't verſchill van des' en die genucht:
Daer ginght ghy nergens heen, waer ſult ghy hier belenden?
Op 't heerlicke geſicht van een van 's Werelds enden;
Daer 't ronde van de Locht aen 't platt-rond van de Zee
Soo dicht ſchijnt aen gewelft, als waren ſe geen' twee.
Vindt ghy de Golven vlack en ſtill en ongereſen,
Slaet allen voorval gae, maer paſt voor all op deſen,
Ghy, Vryers, praets geſint, het is uw rechte ſlagh;
Verthoont uw' Joffertjens, hoe lieffelick 't gelach
Van 't ſoete weder is; hoe grouwelick daer tegen
Het bruyſſen van de Zee in baren opgeſtegen;

En ſeght haer, Kinderen, dus gaet het t'uwent mé,
Ghy kunt ſoo vriend'lick en ſoo ſuer ſien als de Zee:
Maer lett eens op 't verſchill van 't een en 't ander weſen,
Ghy ſult ons altoos ſoet, en noyt bars willen weſen.
Lacht, lieve ſchepſelen, en neemt uw voordeel waer,
Wy ſoecken 't, jae, voor ons, maer 't gaet u vry wat na'er.
Daer ſtaet geen ſchoon ſoo vaſt, 't en kan ſich wel ontçieren,
Dat hanght aen meer en min bevallicke manieren;
't En is geen' ſchoone Vrouw die ſuer ſiet op een' Mann,
't En is geen' leelicke die vriend'lick weſen kan.
Is 't wijſer onderhout dat ghy hebt uyt te houwen
By vracht van meerder ernſt, ſeght, Mannen, en ſeght, Vrouwen;
Siet ghy dat water wel? t'hans ſiet ghy 't ſoo niet meer;
Voor middagh gingh 't te rugh, van avond komt het weer,
En mergen ſoo weerom, en dat en ſal niet enden,
Voor dat ons Die 't ons ſchiep het laetſte Vyer ſal ſenden.
Wat ſtellen wy ons hert op voor of tegenſpoed?
In all het Wereltſche gaet even ſulcken Vloed,
En ſulcken Ebb te rugg: ſiet Menſchen, Huyſen, Staten
En Koninghrijcken aen: daer is geen toeverlaten
Op evenſtandigheit, die ſchael moet op en neer,
Die nu meent vaſt te ſtaen valt morgen wel om veer;
Het Huys dat heden bloeyt zy mergen op ſijn hoede
Voor onvoorſienen ſlagh die 't om ſtoot' of verwoede:
Wy hoeven geen bewijs van heelen half geſont,
Dat yeder lichtelick door all ſijn leven vond,
De Rijcken waggelen, de Koninclicke Steden,
En die men giſteren ſagh ſtaen, waer zijn ſy heden?
Soo draeyt der dingen Rad, en die dat ſtuyten will,
Sat beter op ſijn' ruſt en hiel ſijn' handen ſtill.
Als 't langh gekruyt ſal zijn, ten Ooſten of ten Weſten,
Naer 't Sonn' en Wind gedooght, langhs des' ons' buyten-veſten,
Daer van men heel die Zee de Grachten heeten magh,
Sult ghy noch lichtelick een ſteertjen van den Dagh
Aen beter' oeffeningh van moe-geſeten leden
(Want alle veel verveelt) met wandelen beſteden.
En vreeſt hier Slijck noch Stoff, jongh volckje, net geſchoeyt,
Of, als ick 't ſeggen magh, moetwilligh ſoo geboeyt,

Dat

Dat geen' gevangene meer lijden in haer' holen,
Het droevige vernacht van donckere gijolen;
Treedt af; daer light een Vloer van witt' Sand, daer den Haegh
Sijn' beſte Kameren mé moy maeckt alle Daegh;
En treedt geruſtigh toe, moy' Meiſsjes; 't mall vermaken
Daerm' uw' vrouw Moedertjens den Zeekant om de'e laken
Is langh in ongebruyck; daer valt niet meer te doen
Aen Vrouwen-ſpoelery, ſpijt niewe Kous of Schoen:
De Wereld, ſeght men ons, wordt alle daegh wat booſer;
En 't is waerſchijnelick: ten minſten wordt ſy looſer;
Ten minſten weet men nu wat beter als men placht,
Dat twee Li'en leed te doen, al waer 't maer met gedacht,
Sijn ſelven en ſijn' Vriend, is haperingh van ſinnen:
Hoe veel min ſchickt het ſich van Vrienden tot Vriendinnen,
Die m' eertijds handelden als warens' in de pijn,
Die menſchen overkomt, van Honden doll Fenijn:
Die doopers ſoo my dunckt, verdienden ſelf het doopen,
Soo ſotten waerdigh zijn haer' ſotheit te bekoopen,
En, dieſe nu ſagh doen dat doe ſoo geeſtigh ſtond,
Sou ſeggen, daer 's vergift aen 't wercken van een' Hond.
Maer beter beſigheit kan u den Tijd wegh helpen:
Raept Schelpen, die het luſt: en ſeght niet, 't Zijn maer Schelpen:
Neemt eene letter uyt, 't zijn Schepen, en gewiſs
Dat yeder Schelp wel eer een Scheepje was voll' Viſs,
Ja Schell-viſs, die ſijn' Schell, dat is ſijn Huys, ten leſten,
Moe levens, heeft geruymt, en gaf het ons ten beſten.
Het meer of minder groot en doet niet tot de waerd';
Daer ſwemt gediert in Zee, daer gaet 'et over d' Aerd'
Van ongelijcke form: een Walviſch by een' Haringh
Maeckt machtigh onderſcheit; een' Mier die aen een Haer hingh
En woegh het Haer niet door; wat meent een Oliphant?
Hy is, gelijck die Mier, een maeckſel van Gods Hand;
En bei die maeckſelen voll van gelijcke wond'ren:
Geheimen die de Konſt heeft onlanghs op doen dond'ren,
Als s' ons' onkundigheit, door kleine ſtuckjens Glas,
Als in een' Werld gevoert daer niemand oyt en was,
Heeft Schepſelen ondeckt, en door en door doen kijcken,
Die voor de machtighſte ter Wereld niet en wijcken,

In onbegrijplickheit van Leden en gewricht;
Maer in 't verſchill alleen van omloop en gewicht;
Siet wat all wonderwercks wy achteloos vertreden,
En of all 't menſchelick vernuft, met all' de reden
Daer 't ſich op roemen magh, een Schelpjen machtigh is,
Een Schelpen Horentje te bouwen, daer een Viſs
Sijn leventjen in berg' voor groote die het jagen:
Och of wy op 't beſteck van dees' gebouwtjens ſagen,
Hoe wiſten wy ons ſelf te huyſen in 't gemack
Van geen te ruymen en van geen te nauwen Dack!
Elck Viſsjen paſt in 't ſijn, daer hadden wy te leeren
De rechte regelen van Huyſingh en van Kleeren;
Te ruym en ſchickt ſich niet, te nauw valt ſuer en bangh,
De middelmaet en geeft noch flodderingh, noch dwangh.
Waer ick een ſprekend Beeſt ('t ſcheelt weinig, ſult ghy ſeggen)
Een ſprekend Viſsjen maer, 'k wiſt veel meer uyt te leggen,
En bet're leſſen veel, dan nu zijn uytgeleit,
Of uyt te leggen zijn: Ick vraeghde Knecht of Meid,
Van meer en minder ſlagh, en Joffertjens en Heertjens,
Werdt ghy noyt Spiegel-wijs aen onſe Schelpe Kleertjens,
En ſult ghy noyt verſtaen hoe redelicken dingh
't Standvaſtigh weſen is by ſta'ge wanckelingh?
Hoe langh mishagen u de Wetten van den Hemel,
En haer ſchoon Even-eens by 's Werelts kindſch gewemel?
Hoe langh en derft ghy niet geſien zijn, ſoete lien,
Soo ghy ſoo weinigh tijds voor deſen wierdt geſien?
Hoe lange ſult ghy noch uw' nieuwſte vonden prijſen,
En die van giſteren verfoeyen en verwijſen?
Wy wierden eens gekleedt, en blijven 't ſoo altijd;
Ghy brenght u met geweld in eigen ſpott en ſpijt:
Van daeg' verſnippert ghy uw goed aen Rock en Mouwen,
Daer ſtracks niet op en volght als meeſterlick berouwen,
Met een neuswijſe waen, van altoos bet en bet
Te weten, hoe het hoort, en dan een niewe Wett
In verſche Franſche tael arm Holland voorgeleſen;
Een' Staelen Wett? ô Jae, die mergen Stroo ſal weſen.
Wat deed de Schepper wel, die 't Schepſel Neus en Mond,
En oogh en oogen-paer elck hechtten aen ſijn' grond,

En hiet ſtaen daer ſy ſtaen, en blijven ſoo ſy ſtonden?
Licht ſagh men, ſonder dat, hier Oogen en daer Monden,
Hier Ooren, daer een' Neus van daegh uyt ſijn gelidt,
En mergen mogelick vergunt ſijn oud beſitt,
Naer de Parijſche Beurs haer Wiſſel-brieven melden;
Want daer aen hanght uw heil, en, die 't ſoo niet en ſtelden,
Souw voor een wangeboort verſchijnen op het pad.
Denckt huyden, tot een' proef, hoe ſchoon een' Juffer ſat,
Die geen Cometen-ſtaert en ſleepte langhs de Vloeren,
En dweildeſe ſchoon op: 'k ſiet eerlicke, 'k ſiet hoeren,
'k Siet tot de Kind'ren doen; en, hoe 'cker meer op lett,
Hoe 'ck min bevroeden kan, wat regel en wat Wett
De menſchen beeſtigh maeckt, wat oordeel haer, wat reden
Met ſtaert-ſtof overlaedt. Noch is het van de Leden
Die Beeſten noodigh zijn; haer ſtaert is als haer Roer,
En als haer hand veeltijds; maer, lieve Flodder-moer,
Wat doet ghy met uw' Staert, wat hebt gh'er mé te ſtieren?
Uw Schip van Ydelheit? O Tijden, O Manieren!
De Rocken wegen u, en dies' u eerſt aen trock
Verdiende weinigh dancks, en knoopt ghy Rock aen Rock?
Maer knoopt ghy lock aen lock (want dits' een ander toontje,
En dat wat hooger luydt?) Hoort hier, ghy jonge Schoontje,
Wat ſitt ghy daer en krult? is 't eigen goed, of leen,
Of aen gekochte waer? Ick vrees voor een van tween,
En dat of Galgh of Rad noch met de Koppen proncken
Daer deſe krulletjens aen hoorden, eerſe ſtoncken.
Siet waer ghy moy mé zijt, en of oyt eenigh Beeſt
Met roof-goed, haer of pluym, behangen zy geweeſt.
Dit raeckt de Meiſsjes, ja, met haer oneigen Vlechtjens,
Maer 't raeckt uw' Rekeningh wat nader, ſoete Knechtjens,
Die tweemael Dieven werdt, en eerſt u ſelfs berooft
Van wat uw erfdeel was, en dan een anders Hoofd.
Wat zijt ghy, Meid of Knecht? waer 't niet aen Keurs of Broecken,
Ick wiſt geen' Mannetjens van Wijfjens uyt te ſoecken,
En, als ick ſoecken ſouw, waer vond ick Neus of Mond,
Soo doncker ſtaens', in 't holl van een' bekrulden grond.
Noch ſchortter wat, om ons ter deegh te doen verwijven:
Waer magh de klevery van Plaeſter-Vliegjens blijven?

Daer

Daer ick geen' weergae toe en vinde, wat ick ſoeck,
Als by Corenten in een blancken Boeckwey-koeck.
Heet dat Gods even-beeld verbet'ren of bederven?
Monſeurtjens, hoe het heet; ghy kont het qualick derven:
't Is Meeſterlick bedocht, en meer als oyt of Viſs,
Of Schelp bedencken koſt, dat, kladden, çieren is.
Soo ſprack ick, als ick Schelp of Viſs waer, of yet minders;
Nu hebb ick't niet geſeght: weeſt wel te vreden, Kinders,
En houdt my wat te goed', op eens ſoo veel weerom;
Ick wiſt mijn' reden wel, en gunn elck ſijn waerom;
Ick ſteeck vol miſverſtands, en onkund' en onwijsheit,
Die my dat als een' Viſs op Menſchelicker wijs ſeit
Sal van mijn' Vrienden zijn; ick eiſch gelijcke Munt,
En 't ſal mijn Vriend niet zijn, die my die niet en gunt.
Maer, Vrienden, and're Munt ſal hier ſtracks gangbaer werden?
Siet ghy dat Schuytjen wel, en kont ghy 't noch wat herden,
Tot dat het zeilen ſtrijck' en door de Barning ſpring',
Daer is Verſch-Zee-Voer in, en levend leckerding.
Doet beid uw' Borſen op, uw' Buydels en uw' Magen;
Hier is dat beide licht verdouwen en verdragen;
Mijnt voor de Joffertjens en ſtelt u in de ry:
Maer, Vryers, paſt'er op, de Vrijſters ſtaend'er by,
En 't goedje ſiet ſcherp toe; ſy weten haeſt t'ondecken
Wat ghy voor Koopluy zijt, of milde maets, of vrecken,
En, waer eens 't masker af, en, die nu vrijt, getrouwt,
Hoe nauw hy 't nemen ſoud op d'Erwten en op 't Sout.
Nu ſtiert de Zoo Duyn op, de Zee-Straet langs te dragen,
Tot aen uw' eigen haerd: of vreeſt ghy te beklagen
Dat tuſſchen Haegh en Strand, hoe verſch het goedje zy,
Voor Haeghſche Tongetjens den hals gebroken zy;
Of zijt ghy van 't gevoel, dat, buyten-Huys-verteeren,
De ſmaken van goed cier by wijlen kan vermeeren;
Daer hangen Ketels ree niet half ſoo diep in 't Land,
Als Scheveninger Kerck en Kerckhof ſtaen van 't Strand:
Want onſe Bergen zijn gelegen, niet van Muyſen
(Als eertijds Bergen wierdt verweten) maer van Huyſen.
Geviel u Soetenburgh en waer de ſoete Mann
Die 't bouwde ſoo uw' Vriend als ick hem noemen kan;

Ghy

Ghy kreeght ſijn' Deur wel op met wat beleefde woorden,
En Sael en Keucken-tuygh met wat daer meer toe hoorden;
Om daer een' vrolick' uer te ſpillen onder dack,
En de geſoden Zoo te nutten met gemack.
Ontſiet gh' u mann of maeghd in Vriends Huys te verſtooren,
Daer zijnder voor uw Geld, en die daer toe behooren;
Men wenſcht aen d'over zy om ſoo geſtoort te zijn,
En ſtaet ghy op de keur van Vloed of Ebbe-wijn,
('t Zijn woorden van de kunſt) men kander u gerieven,
En ghy en uw gevolgh bevelen na believen.
Terwijl de Keucken ſmoockt, terwijll uw ſoete Viſs,
Eens vry van 't ſoute, weer in 't ſoute Water is;
Beſpraeckte Vryertjens, verſuymt geen' tijd van praten:
De Meiſsjens luyſteren, als offe woorden aten,
Als woorden, t'haerer eer betreckelick en ſoet,
De monden vullen met des herten overvloed.
Neemt venſteren te baet ('t magh om den Avond weſen)
En thoont haer hoe de Sonn het ſelve lieve weſen,
Dats' uyt den Bedde bracht, weer ſoo te bedde leght,
En, Schoone, dus doet ghy, dus doen de ſtralen, ſeght,
Die 's mergens, niet uw' Sonn, maer uw' twee Sonnen ſpreiden,
Tot datſ', ons moe gebrandt, allenghskens van ons ſcheiden
En kruypen in haer bedd: Maer hier is 't groot verſchill:
Die Son laet ons geruſt en onſe nachten ſtill,
Die Sonnen houden ons in een geſtadigh woelen,
Geſien en ongeſien; het Hert en kan niet koelen,
't Smoockt alle nachten door van den geleden brand
Daer aen geen helpen is als met uw' Rechter hand.
Heilſame Rechter hand, wanneer will 't u behagen
Een eewigh Sonneſchijn voor deſe donck're Dagen
Te brengen over my? hoe lange light de hoop
In dit vertwijffelt hert met wanhoop over hoop?
Hoe langh. Maer daer 's de Viſs; en eten gaet voor vryen.
Gaet, jongh Volck, gaet'er u vrypoſtigh in verblyen,
En paſt op geen' Doctoor, 't is Haeghſche Kind'ren voer,
En van Viſs eten ſeght den Haegh, ſoo 't quam ſoo 't voer.
Derft yemant twijffelen of dat ſtout ſeggen waer is?
Die ſie door Scheveningh, of Vleeſch en Bloed daer klaer is,

En of die ruyge maets haer' tronjen Viſſich ſtaen,
En of die van de Hall de haer' te boven gaen,
En of die Meiſsjens, met haer incarnate koonen,
De minſte tekenen van erger voetſel thoonen
Als daer men in den Haegh de darmen mé verkropt,
En door goed levens kunſt langh levens loop mé ſtopt.
Een' Haeghſche Maegh nochtans, die Scheveninger Viſſen
Heeft te vermeeſteren, en magh ſich niet vergiſſen;
All is de Schelviſch dood, hem komt wat ſwemmens toe,
In beter als ſout natt, het zy van Ebb' of Vloe:
Ja Spagnen, daer ons meer verdriets van is gekomen
Dan 't een t'herdencken luſt, heeft ons, veeltijds, benomen
De quellingh die 't ons gaf, door druyfjens van ſijn' Kuſt,
Daer alle leed van Hoofd en Maegh mé werdt geſuſt.
Neemt van het ſoete ſapp gedropen uyt die rancken,
En giet het by de reſt, ghy ſult'es u bedancken,
En vinden mergen vroegh uw ſelven fraey en friſch,
En naer het Viſſchen-mael geſonder als een Viſch.

Hoe gaet het, jonge luy; zijn d'hertjens wat beglommen,
En zijn de dampjes wat na bovene geklommen?
Daer rijmt wel Sommen op, ſoo valt het m'in mijn' ſinn:
Weeſt niet te neuswijs om een ſoentje meer of min;
't Is Hollands oude ſtijl, en't magh de niewe blijven,
Spijt Zuydſche Volckeren, die ons, quanswijs, bekijven
Om ontucht voor de Werl'd; daer, onder dat gelaet,
Die kijvers ſchuldigh zijn aen meer verholen quaed.
Verhaeſt u nochtans niet: want iſſer een' Vrouw Moeder,
Die op de Kudde paſt, gelijck een Schapen-hoeder,
De ſijne tegens Beer en Wolven gade ſlaet,
Haer komt den eerſten Kuſs; uyt redenen van Staet;
Het geen ſy geerne lijdt, en ſal ſy niet verbieden,
En 't klappen van de Sweepis wat voor oude lieden;
Werdt ſy dan 't ſitten moe, Madame, helpt'ſer af,
En, dat ſy 't qualick voel', van 't Pas gaen aen den Draf:
Is't van de vieſte niet, en heeft ſy maer min tanden
Als doe ſy jonger was, maer voeten vry en handen
Van Exteroogh en Gicht, en Hoofd noch Heupen kromm,
Van duyſend tegen een, ſy ſpringht wel eens rondom,

En

En ſchroomt ſich niet de Jeughd een Liedjen voor te ſingen,
Noch, voor verdiende ſtraff van Kerck en Ouderlingen:
Sy heeft het aen Mameer, en Grootemoer geſien;
Die waeren vrolick, jae, maer deughdelicke Lien.
In 't ende doets' haer ampt, en ſpreeckt in ernſt van ſcheiden
All ſchijnt'er niet wat Maens om 't heir na Huys te leiden;
Het half licht overſchot van ſulck een' ſomer-Dagh
Maeckt dat de tijd noch nacht noch avond heeten magh.
Soo komen Koetſen uyt en wel gevoerde Paerden;
Dien maer de ſpraeck gebreeckt, om na verdienſt en waerden
De niewe klinckertjens te loven dagh voor dagh,
Gedenckende de plaegh die haer ten halſe lagh;
Does' onder het gejuych van luye jonge luyden
In 't Scheveninger ſand haer' longh te berſten kruyden,
Die nu, 't zy natt of droogh, 't zy 't avond zy, of nacht,
Na huys toe danſſen gaen, ſoo vrolick als de vracht.
Die dagh is ſoo geſpilt: ick weet niet of het Wijſen,
Of Gecken vaerdigh ſtaen te laken of te prijſen;
Ick houd hem wel beſteedt, ſoo beter Beſigheit
Om ſpelen-varen niet van kant en is geleit.
Noodſakelick gaet voor; daer ſtaet niet mé te gecken; (ken,
'k Weet niet hoe 't andre gaet; my kan geen' vreugd vreugd ſtrec-
Daer ernſt om werdt verſuymt: ſy werdt my ſchier een' pijn,
Gelijck' haer 't lacchen is die in ſwaer lijden zijn.
O ſlibberige maet van weſen en bedrijven,
O koſtelicke Tijd; wat ſoecktm'? u te verdrijven?
U met de ſchouderen te ſtooten, als een' vodd,
Die nergens goed voor is? ſoo verr' verhoed' my God
Mijn eigen moordenaer, mijn eigen dief te weſen:
Wy hoeven 't in geen' hoop ouw' Boecken na te leſen,
Hoe ſchichtigh de Rivier des Tijds is, wat een Pijl
Geſchoten uyt Gods Hand, en wat een' kleine wijl
Elck Tegenwoordigh is, jae liever wat een ſtippel,
Die niet te noemen is voor dat hy ons onthippel',
Soo dat ons niet en ſtaet te ſeggen als, Dat was,
En Dat ſal zijn, (ſoo 't luckt) Dat is, komt noyt te pas,
De Boecken ſeggen 't oock; maer alſs'er niet en waren,
De blinde voelden 't by elck een ſijn wedervaren;

Verwarde my meringh en even wel gewiss!
Wat blijft'er overigh, daer Nu noyt Nu en is?
En loopt ons leven ſoo, en ſoeckt men 't noch te quiſten
Aen min als ydelheit? de Zee-luy die ſoo giſten,
Verquiſtten hier een Ty en daer een' laeger wall,
En raeckten ſluymerend' in 't uyterſt ongevall:
Maer all is ydelheit: Dat is niet af te praten;
En, hoe wy 't ſchilderen, in all ons doen en laten
Is Ydelheit de vreughd en Ydelheit de vrucht:
Waer toe dan ſteedſchen ernſt voor tijdige genucht?
Bedaerde tijdigheit en hebb' ick niet te laken,
En 't overhands gedoen is menſchelick vermaken:
Jae Beeſten hebben 't lief, en allom de Natuer,
En lacchen heeft ſijn tijd, en pruylen heeft ſijn' uer,
En daer in heeft men elck ſijn welgevall te gonnen:
Maer, om weer aen te gaen tot daer wy 't ſlus begonnen,
Tijd moet geſleten zijn, ſoo moeten wy 't verſtaen:
Maer 't ſcheelt onendelick, wanneer, waerom, waer aen.
Noch een woord, Joffertjens; ſiet of ick Rijm, of Reden,
Of bei gevonden hebb: het jonge Volck dat heden
Te Scheveningh ſoo was, als ick 't u hebb vertaelt,
Heeft uyt die oeffeningh, mijns dunckens, meer gehaelt,
Als 't Volckje van uw' ſlagh, dat in den Haegh geſeten
Van Noen te Middernacht (ick wenſchte 't niet te weten)
Sijn Geld, ſijn' dieren Tijd aen Blaedjens heeft geſpilt,
Daer mede wie beſt kan ſijn' even naeſten vilt.
Naer lieden van geloof derv' ick de waerheit ſeggen:
Men ſiet'er alle minn en heusheit onder leggen,
Men ſiet'er Gierigheit aen 't roer van elcke ſchuyt,
Die elck will laden met ſijn' Vriend onthaelden buyt;
Men ſiet'er aenſichten van ſchoone ommetrecken
Haer ſelven uyt haer vorm, als een gramm Viſchwijf, recken,
Men ſiet'er Nijd en ſpijt in openbaren ſwangh.
En maken 't Jofferen malkanderen ſoo bangh,
En heet dat ſpelen Spel, en dat Spel tijd verdrijven?
't Is waer, 't en ſchaedt u niet als 't plagh, getrouwde Wijven:
Ghy hebt uw' hooghſte prijs gegolden by uw' Mans:
Maer, Meiskens, denckt ghy niet dat een' verkeerde kans

On-

Onſtuymigh uytgeſtaen, de Vryers, die maer lincken
Hoe 't met uw hoofjen ſtaet, den yver wat doet ſincken,
En dencken, ister ſoo geſtelt in 't jonge groen,
Als 't groen verſleten is wat ſal het dorre doen?
En datter andere waer nemen, hoe het winnen
Uw' ganſche Ziel ontkleedt en all' haer' drift van binnen?
Daer helpt geen masker aen, men ſiet u door de huyt;
Verlieſen gaet aen 't Hert, en d'Oogen brengen 't uyt,
En winnen doet ſijn werck; dats even ſwaer om decken.
Telt dan de winſt eens op waer mé ghy ſult vertrecken,
't Zy dat gh' een' Bors mé draeght met ſwaer Geld overſtelpt,
Of, met een' ledige, Mama aen 't pruylen helpt.
Mamatjens, wijſer Volck dan ick hoef t'onderwijſen,
Elck in ons' eigen ſaeck zijn wy de minſte wijſen,
Een oogh en ſiet ſich niet, het heeft van buyten aen
Een anders hulp van doen, die 't waerſchouw' en vermaen',
Gedooght ghy dat ick ſpreeck ſoo 't deſe grauwe haeren
Niet all te qualick voeght, geeft menighte van jaeren
Goe woorden wat geſaghs, (ick hebber ſonder baerd
De Wereld voorgeſtelt, daer vruchten van gebaert
En noch in weſen zijn) laet u van my geſeggen,
Is 't doenlick deſen Tuyſch uw' Dochteren t'ontleggen,
Ontleght hem haer by tijds: ick hebb niet half gepleitt,
All wat ick pleiten moght van watter tegen leit.
'k Verdoem het ſpelen niet, ſoo langh het Spel magh heeten:
Maer onverſad'lickheit van worſtelen en ſweeten
Naer onbevoeght gewinn, en onder dat gewoel
Gevaeren van verlies dat m' in ſijn' renten voel';
Dats vuyle troggelingh, en Maeghden ſoo oneigen,
Dat, hadd ick Dochteren, met ſmeken of met dreigen
Haeld' ickſe van die merckt, en gaf haer ander werck;
Niet altoos binnens doors, niet eewigh in de Kerck;
Maer huyſſelicken ernſt getempert met vermaken
Daer geen verwijt aen waer: een' roll van duſend ſaken
Wiſt ick te leveren die daer toe dienen koſt,
En daer, by wijlen, ſelfs een Caertjen onder moſt:
Maer ſpulletjes gewijs, en daer verlies noch winnen
In 't ende ſmarten ſou, of kitt'len in 't beginnen;

In korte woorden, daer het ſwaertſte van 't gelagh
Met jock te koelen waer en hertelick gelach.
Hier hebb ick my den haet berockent van veel' Dieren,
Daer van ick hooren ſal, Wat magh hy liggen tieren,
En kladden ſchoon Papier, en all te dieren Int,
Om ſoo verquiſt te zijn, aen praetjens in de wind:
Beſt liet hy ons in ruſt, en beſighde ſijn' ſinnen
Om levens middelen in ſijn beroep te winnen,
Het is veel ſaliger dat elck ſijn pelsje pluys':
t'Scheep ſeght men met verſtand, Elck kraeck' ſijn' eigen Luys.
Dit 's van den ſoetſten ſlagh; daer ſalder and're ſchelden
Met woorden overhoop, die 'ck niet en derve melden.
En waeren 't woorden maer: ick ſie my 't goedje licht
Met ſchoone nageltjens te vliegen in 't geſicht:
Dan of het mogelick vijf malle ſoo behaeghden,
Ick wiſt my wel een' hulp van ruym vijf wijſe Maeghden;
En, kreegh ick ſoo voor eerſt het ſoete Volck aen een,
't Souw wel gevoordert zijn, en daer mé ſtreeck ick heen.
Hoe is u, Leſer-lief; begint ghy niet te ſwijmen,
En voelt ghy noch uw' pols in dit gedrangh van Rijmen,
En wenſcht ghy 't ſpel niet uyt, en 't Liedjen op een end?
Maeckt geen' bekommeringh, Wy zijnder weer belendt
Daer ick u uytgeleid': Is't niet heel uytgeleſen
Dat gh' uyt geleſen hebt, hebt ghy 't maer uyt geleſen,
Ten minſten vondt g'er in, daer ick u 't hoofd om brack,
's Lands eere, 's Lands profijt, en alle mans gemack.
Het ſtreck' u een beworp van çierlicker bedencken;
Die my verbeteren en ſullen my niet krencken;
Maer eer en groote gunſt en volle vriendſchap doen,
Gevalt het hun haer' voet te ſteken in mijn Schoen,
Om op een trodſer tred, en aengenamer wijſen,
Ten prijſe van het werck mijn prijſen t'overprijſen,
En maken kind'ren en kinds kinderen bekendt
Dat niet vergaen en moet' als met des Werelds end.
Ghy, Groote Mogentheit des Vaderlands: ghy Heeren,
Die Hollands Eigendom met een gemoed voll eeren
Soo langh berekent hebt, en langh met dat gemoed
Geſonde Rekenaers van Holland blijven moet:

Ghy

Ghy trouwe Momberen van 's Graven ſchoonen Hage,
Daer ick, arm Hagenaer, den trotſen naem af drage,
Dry Machten, die Geſagh en Middelen en Raed
Te ſamen hebt gebracht ten uytvoer van mijn' Straet
(Vergeeft my 't moedigh woord, en dat ick 't uwe mijne,
Ten minſten is ſy mijn' alſs' elck een is de ſijne
Die'r goed gevall in heeft, en mogelick wat meer,
Soo 'ck niet verydelt werd met overmaet van eer)
Misduyt mijn' plichten niet; my docht ick waſs' u ſchuldigh,
En droegh d'uytlandige Vier jaeren min geduldigh,
Bekommert dat de draed mijns Levens kracken moght,
Eer ick dit laetſte kind ter Wereld hadd gebrocht.
Ontfanght het in uw' gunſt, en vreeſt niet dat na deſen
Mijn' hand uw' oogen meer ſal pijnigen met leſen,
Schoon u dit Liedeken te laf vall' en te langh,
Daer 's goe vertrooſtingh by, het is mijn Swaneſangh.
'k Hebb Weghs genoegh gedaen om hier te Weegh te brengen
(Soo 't Nijd en Tijd na my genadelick gehengen)
Dat wat geruchts van my na my in 't leven blijv':
En wie weet of daer toe dit welgemeint Bedrijf,
By welgeſinde Lien en danckbaere na-neven
Van Haeghſche-Kinderen, wat hulp ſal konnen geven?
Het gae daer mé ſoo 't kan als ick in d'Aerde legg:
Ick paſs voorts maer op een' en noch een' and'ren Wegh,
Die 'ck te betrachten hebb en moet, en will vertreden.
'k Moet dien van alle Vleeſch (wie weet?) of ſlus, of heden,
Of morgen mogelick vertreden in mijn' Kiſt;
In dat verwachten werdt noyt noodeloos gegiſt.
Maer, Wegh van allen Geeſt, die voor Gods heiligh Weſen
Verheilight t'ſamen en vereewight hoopt te weſen,
U hebb ick te vertre'en voor 't laetſt van mijn gepoogh;
En als ick u alleen in 't Hert krijgh of in 't Oogh,
Werdt alle laeger Wegh mijn Hert en Oogh ſoo tegen,
Als poelen dick van dreck en ongekuyſte ſtegen.
Maer ſteil en engh is 't pad dat dien Wegh henen leidt:
En wat hebb ick daer toe, meer als Genegentheit,
En Onmacht? Ghy alleen, ghy, Waerheit, Wegh en Leven,
Die die oprechte ſucht mijn' Ziel hebt ingegeven,

Ghy

Ghy kont haer by den will oock met de macht verſien.
O, Die haer van der Jeughd uw' wond'ren hebt doen ſien,
En met een' gunſt geleidt die 'ck noyt en kan erkennen,
Weeſt met haer ſoo Ghy waert, leert haer van hier ontwennen,
En van dit menſchelick by tijds ſoo wel ontſlaen,
Dats', als ghy roepen ſult, te vlugger moge gaen
Tot daer Gerechtigheit en Ghy woont: Eewigh weſen,
Gunt haer die hooge ruſt, en allen die dit leſen.

Het

Het ontwerp by den Heere van ZUYLICHEM, *aengaende eenen Steenwegh op Scheveningh al in den Jaere* CIↃ IↃC LIII. *opgeſtelt, waer van in deſen werdt geſproken, luydde als volght.*

STEEN-WEGH

Van den Hage op Scheveningh.

OVer ende ontrent den Steen-wegh die men voorſtelt gemaeckt te werden, tuſſchen den Hage ende Scheveningh, komen in bedencken,

1. De Redenen om de welcke ſoodanigen Steen-wegh ſoude dienen gemaeckt te werden,

2. De maniere en middelen op de welcke het ſelve werck aengevangen, voltrocken ende onderhouden ſoude konnen werden, ende

3. De ſwaerigheden die daer tegens konnen werden ingebraght.

Belangende het eerſte, is bekent, dat meeſt alle dingen werden ondernomen, ofte om Eer, ofte om Voordeel, ofte om Vermaeck, ofte om eenige der ſelver inſichten aen den anderen gehecht. Dienvolgens, daer alle dry geſamentlick toeloopen, dat ſoodanigen ſake, ſonder omſien, betracht ende by der hand behoort te werden genomen. En werdt met reden vaſt geſtelt, ſulcks te geſchieden, aengaende het tegenwoordige voor te nemen werck.

Dat, voor eerſt, het maken van den voornoemden Steen-wegh inſonderheit den Hage ende ſijne Overigheden in der tijd eerlick ende tot over alle tijden roemelick ſoude weſen, is by de exempelen van alle oude ende hedendaeghſche Volckeren, Steden ende Plaetſen van aenſien ſoo openbaer, dat onnoodigh ware, veel tijds ende woorden daer aen te verſpillen; jae ſoo verre, dat in 't tegendeel de naerlatigheit van ſoo aenſienlicken goeden, doen-

licken werck, ſoo by onſe tijden als by de naekomelingen qualick met eeren ſchijnt verſchoont te konnen werden. Immers en is niet tegen te ſpreken, dat de grootſte eere ende aenſienlickheit, die een' voorneme Stadt oft Plaetſe buyten hare Grachten kan werden aengedaen, beſtaet in ſchoone ende Heerlicke uytwegen, zijnde de ſelve als een verlengh van der ſelver Straten, ende als de Armen van hare Voorſteden, die den aenkomenden Vreemdelingh van voren en van verren af, een treffelick gevoelen indrucken van de Plaetſe daer ſy henen gaen, ende den vertreckenden eenen dergelijcken naeſmaeck laten van daer ſy geweeſt hebben. Soo dat duſdanige wercken ontwijffelick van die gene zijn, door de welcke de goede naem ende geheugeniſſe van der Steden Overigheden in der tijd met openbare Tafereelen ende Opſchriften meeſt verdienen by de naekomelingen gemelt, verheven, verheerlickt ende vereeuwight te werden.

In 't byſonder ſtaet op deſe Scheveninghſche Steen-wegh te gedencken hoe Heerlicken Cieraet het voor de Plaetſe van 's Gravenhage ſoude weſen, de ſelve met hare eigen Voorſtad, ſtaende onder haer eigen Schependomm (dat aen andere zijden niets te ruym en valt) ſulcks te verhechten ende vereenigen, dat daer door den Hage genoeghſaem een' aenſienlicke Zee-Stadt ſoude mogen genoemt werden, ende genieten den ſelven luyſter, dien de ſtadt van Delff is genietende, door dien ſy met een' ſchoone Vliet aen haer Delfs-haven gehecht ende ſich alſoo tot in de Maze toe is uytſtreckende. Dus veele in 't korte van de Eere ende Heerlickheit van 't werck.

De nuttigheit ende het voordeel van 't ſelve beſtaet ten eenen in 't Gemack, ten anderen in 't Gewinn.

Wat het Gemack aengaet: yeder een kan begrijpen, hoedanigen gerief Menſchen ende Beeſten by ſoodanigen Wegh ſoude werden aengedaen, wanneer men uyt den Hage aen de Zee ſoude konnen geraken, ſoo te voet, als te peerde, te Koets ende te Wagen, in alle tijden van 't jaer, ende op alle uren van den dagh, met geen' andere moeyte dan men tegenwoordigh heeft in 't rijden ofte wandelen door alle d'andere Straten van den Hage: daer men nu in 't tegendeel dien wegh niet ſonder verdriet van Menſchen ende Beeſten en kan gebruycken, ſonderlingh in de Somerdagen, wanneer men het gebruyck van Zee en Strand meeſt van

noode

noode heeft, het zy om ververſchingh van Locht, ofte om, Zuyd of Noordwaerd op, eenige verder reiſe te doen; Zijnde niet yeder een gelegen met een geſpann van meer als 2 of 3 peerden gedient te werden, ende het meerder getal door de diepte van het brandige ſand noch wercks genoegh vindende. Maer voornementlick ſtaet in Chriſtelicke liefde ende medoogentheit te letten op de merckelicke verlichtinge, die de arme Scheveninger Slaven ſoude werden toegebracht, wanneer hare hoofden met ſware Bennen gedruckt zijnde, hare voeten ten minſten eenen luchtigen tred over een hard pad ſouden mogen treden, oock de Viſch daer door, 't zy gedragen oft over Aſch gevoert, ſoo veel te verſcher ter Merckt komen, dat ontwijffelick de dunſte Tongen noch naerder keur als tegenwoordigh daer over ſouden weten te geven, ende tuſſchen Sand-viſch ende Steen-viſch een ſmakelick onderſcheid te maken. Emmers moghten ſich beide de aengevers ende de uytvoerders van ſoodanigen werck genoeghſaem verſekeren, dat hare gedachteniſſe by die arme menſchen in eenen gedurigen loff ende Zegen ſoude leven, ſulcks geen verachtelicke belooninge en is.

Neffens het Gerief hebb ick het Gewin geſtelt. Het ſelve raeckt wederom beide den Hage ende Scheveningh, voor ſoo vele haer welvaren in de vertieringe van eet ende drinck waeren gemeen is. Zijnde goed te giſſen, wanneer ſoodanigen wegh voltrocken ware, met wat een' toeloop de reiſende ende ſpelen varende luyden uyt alle omleggende Steden ende Plaetſen den ſelven ſouden ſoecken te genieten, ende hoe ſeer ſy de neeringe van Herbergen, ende andere Huyſen van verteeringe, ſouden verbeteren; daer ſy nu, het zy van buyten ofte van binnens Lands, naer ofte door den Hage komende, ten einde van een gedeelte harer dagh-reiſe voor den ſwaren ende moordaerdigen Scheveninger wegh ſchricken, ende oft heel te huys blijven, oft andere wegen om rijden.

Een ander gewichtigh voordeel komt hier in bedencken ten behoeve van den Hage ſelfs, namentlick het genot van den Toll die by de Hooge Overigheit op deſen wegh ſoude te vergunnen ſtaen; maer alſoo ick korts naer deſen oorſake ſal hebben om daer af breeder te ſpreken, wil het ſelve hier overſlaen.

Naer de Eere ende het Gerief van 't werck volght het Ver-

maeck: daer op en behoeve ick geene woorden te ſlijten. Ick gedrage my tot de genegentheden van alle wandelaers, ſoo te voet als te peerde, maer inſonderheit te Wagen ende te Koetſe; ende laete haer oordeelen, wat het zijn ſoude, daer haer hedensdaeghs de ſtraten van den Hage te kort vallen, ende, door het ſtadige omrijden, by naeſt Menſchen en Beeſten wervel-ſieck werden, ſoo ſy haren Tour à la mode, gelijck men by Parijs ende andere groote Steden van Italien doet, ſoo verre boven mochten uytreicken, dat haer t'elcken wederom een' ſoete niewigheit mochte ſchijnen, den Hage in te keeren, naer dat ſy die uytſtekende veranderingh van de Zee-locht hadden genoten, ende die van 't binnen-land des te ſmakelicker quamen te genieten, alles op haer ende harer peerden gemack, ende met minder geſchudd ende gedruyſch dan oft ſy de Haeghſche ſtraten hadden leggen om karren, welcker ſommige niet van de gemackelickſte en werden bevonden. De gedurigheit deſer wandelinge houde ick ſoo ſeker, dat ick geloove den Steen-Wegh dagelicks ſonder ophouden voll gegaens ende gerijds, ende van verre als een Begraeffeniſſe aen te ſien ſoude weſen.

Waer mede vertrouwende eenighſins voldaen te zijn het eerſte punt van Bedencken, namentlick de redenen, waerom deſe Steen-wegh ſoude dienen te werden gemaeckt; Volght het tweede, rakende de maniere ende middelen op ende door de welcke het ſelve werck ſoude mogen werden Aengevangen; Uytgewrocht ende Onderhouden.

Belangende den Aenvangh, ſonder te ſtaen op de plichten die men in deſen onwederſprekelicken ſchuldigh is den genen die daer over moeten werden gekent ende aengeſien, als namentlick de E. Heeren van de Graeffelickheits Rekeninge, mitsgaders de E. Heeren Dijckgraef ende Hooge Heemraden van Delfland, ſoude naeſt daer aen de meeninge weſen van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staten van Holland ende Weſtvrieſland te bekomen den opheve van ſeker beſtendigh Toll-geld, daer in allerhande luyden, deſen wegh gebruyckende, gehouden ſouden zijn, uytgeſondert alleen de Scheveninghſche Viſch-luyden, ende ſoodanige als met haer ontrent die neeringe den ſueren koſt winnen.

De lijſte van deſen Toll ſoude begroott werden, naer de gelegentheit van de onkoſten ſoo van 't maken als van 't onderhouden

van

van den wegh; waer van dewijl ick hier naer in 't breede te ſpreken hebbe, ſal dienaengaende alhier geen wijder gewagh maken: ſeggende alleen in 't voor by gaen, dat ick geloove, bevonden te ſullen werden, dat eenen ſeer geringen penningh, die deſent halven alleen op de Koetſen van de Hage geſtelt, ende naer mijn gevoelen, niet ongeerne betaelt ſoude werden, beneffens noch ſoo veel te trecken van de 2888 Huyſen, die alhier in den Hage op Brand-gereetſchap zijn geſtelt, wel ruym den Intereſt ſoude afwerpen van de penningen die tot dit werck ſouden dienen te werden verſchaft.

Belangende dit verſchaffen ben ick van gevoelen, dat ſich de Overigheit van s' Gravenhage ſulcks niet en behoore te laten ontgaen, om redenen die genoeghſaem te begrijpen zijn, door de gene die eenighſints vernomen hebben, hoe weinigh ſich de Steden in Walcheren ende elders de koſten beklagen, die ſy aen Steen-wegen hebben gehangen.

Bevindt ſich ondertuſſchen de Treſorye ſulcks geſtelt, dat haer ongelegen zy ſoodanigen Hoofdſomme (die ick hier onder ſal aenwijſen niet ſeer groot te weſen) op te leggen, ſoo is buyten alle twijffel, wanneer een mael den Toll bekent ende vaſt geſtelt ſal weſen, dat men de voornoemde ſomme ſonder moeyte uyt de Kaſſen van byſondere Ingeſetenen ſal konnen bekomen, konnende een yeder lichtelick giſſinge maken van de vruchten, die hy uyt het onderpand heeft te verwachten, ende in alle gevalle vele ſchouderen, ſoo men ſeght, licht werck makende.

Naer het vinden van de Geld-middelen volght de Forme ende maniere op de welcke de ſake aengeleght ende uytgewrocht ſoude dienen te werden.

De meeninge ſoude zijn, Eenen Steen-wegh van kantelingen Klinckaert te maken van de Brugge van 't Noordeinde af tot aen de Huyſen van Scheveningh, ende van daer vervolgens de Straet van 't Dorp, tot op het Plein voor de Kerck, 't welck met eenen, ende uyt de ſelve hand ſoude geſtraett werden.

Daer zijn Meeſters van gevoelen, dat de Breedte van deſen Steen-wegh op anderhalve Roede ſoude konnen beſtaen, ende dat men te vergeefs, tot het wiſſelen van de wagens, om meerder ruymte wil verlegen zijn, dewijle, ſeggen ſy, van de Steen-ſtrate neffens de Boomen van 't Voorhout doorgaens naeuwelicks de

middelſte $\frac{2}{3}$ deelen werden gebruyckt. Ende ſoude ſulcks in der daed te koſten van het werck merckelick verlichten.

Maer, mijns bedunckens, naer dien ſoodanige aenſienlicke wercken, niet alleen haer gebruyck, maer oock haer ſtatelick ende onbekrompen gebruyck dienen te hebben, ende de onkoſten, daer ick terſtond af ſpreken ſal geenſints ſoo ſwaer en vallen, dat ſoo goeden Struyve om een Ey bedorven ſoude behooren te werden, ſoude men 't, even als in 't Voorhout, op de volle twee Roeden, ofte 24 voet Breedte dienen te nemen.

Om het werck te verſekeren ſoude deſe Breedte ten wederzijden geſloten werden, met een Scheeps-plancke, ende die met Paeltjens gelijcks de Strate aengeſett, ende voorts aengeſand naer den eiſch.

Hier werdt van Klinckaert geſproken, ende niet van Straetſteen; eensdeels om het gemack van 't gebruyck, ende ten anderen om den minſten koſt, makende ons de dagelickſche ondervindinge bekent, ſoo alhier in den Hage, daer het gery onendigh is, als in eenige Dorpen hier ontrent, dat ſoodanigen Strate ſeer beſtendigh, ende, mits een weynigh ſorghvuldigh onderhouds (daer van mede ſal geſproken werden) een' lange menighte van Jaren kan beſtaen; wel verſtaende, dat daer toe van den hardſten Klinckaert werde gebruyckt, ende geenſints van dien anderen wekeren ſlagh, die Plavey genoemt werdt.

Komende dan hier mede tot den overſlagh van de Koſten, bevinde ick, uyt de onderrechtinge van verſcheiden Meeſters, hun des grondelick verſtaende, ende by my aendachtelick uytgehoort, dat in de Roede vierkant gaen ongevaerlick 2200 Klinckaert-ſteenen, ende dienvolgens dat ſoodanigen vierkante Roede ſoude komen te bedragen 12 Carolus Guldens, komt voor de dobbele Roede deſer Strate 24 Guldens, ſulcks by eenen van de kloeckſte der voornoemde Meeſteren, zedert overleden, op het ruymſte, met Arbeid, Steen en Hout, werde genomen op 25 Guldens. Het gae daer mede een weinigh onder oft over; het ſlot van de Hooft-Somme ſal doen ſien, dat het onderſcheid van klein belangh is, ende niet waerdigh om daer op te ſtaen.

Nu is dan de lengde van de Noord-endſche Brugge af tot aen het eerſte Huys van Scheveningh by metinge van den Land-Meter Floris Jacobſz Anno 1636 gedaen, bevonden 800 Roeden:

Komen-

Komende ſulcks nett over een met het aftreden van ſeker geloofwaerdigh Perſoon, langh overleden, die all wandelende op die lenghde gevonden heeft 4800 ſijner treden, van de welcke mits dien even 6 in de Rhijnlandſche Roeden zijn gegaen, 't welck bevonden werdt de gemeene ſchridt te weſen van een man, die ſich niet en overſtapt.

Nemende alſoo yeder een van deſer Roeden lenghde, als voren, op 25 Caroli Guldens, komt de Strate in alles van den Haegh tot aen Scheveningh te bedragen 20000 Caroli Guldens.

Van by de Kerck van Scheveningh tot het voornoemde eerſte Huys toe ſijn bevonden noch 112 Roeden lenghde. Om het plein by de Kerck te vinden, neme ick die ten ruymſten op 130 Roeden, deſe gedaen by de voornoemde 800 komt 920 Roeden ende tegens 25 Guldens de Roeden als boven, voor alle onkoſten, niets uytgeſondert, de ſomme van eens 23000 Caroli Guldens. Zijnde, mijns bedunckens, ſoo geringen geld, ten aenſien van ſoo loffelicken werck, dat ick my wederom niet en kan onthouden van waerſchouwen, dat de naelatigheit van dit voornemen by alle naerkomelingen verachtelick ſal werden opgenomen.

Want om tot wat naerder aenwijſinge van de Geldmiddelen te komen, wie en ſiet niet hoe geringen Toll den Intereſt van die ſomme ſoude konnen voldoen? welverſtaende als de ſelve by maniere van een Wegh-geld geheven wierde van allerhande luyden, de Strate te voet, te peerde, ofte met den wagen gebruyckende, ende ſulcks door 't ſluyten alleen van eenen Boom ofte twee namentlick aen de Brugge van den Hage ende op de Heul van de Beke, ten zy men bevonde, dat een der ſelve genoeghſaem konde weſen.

Doch het werck aldus voltrocken zijnde, ſoude ten derden op het Onderhoud gelett moeten werden. Daer in wel, volgens d'ondervindinge van de Stadt van Amſterdam, ende andere wel geregelde plaetſen, weinigh ſwarigheits is, mits de gedurige hand daer aen werde gehouden, ende alle de minſte breucken geheelt, eer de ſchade grooter werde; maer ſoude ondertuſſchen de beſtedinge van ſoodanigen onderhoud ende opſicht uyt het voornoemde Wegh-geld moeten gevonden werden, ende het ſelve ſoo ruym genomen, dat alles mildelick ende onbekommert

konde

konde werden betracht, ſulcks wy weten dat over de menighte ſeer ongevoeligh ſoude vallen.

Endtlick dan ende ten laetſten ſtaen my te beantwoorden ende uyt den wege te leggen ettelicke ſwarigheden die in deſen ſomtijds zijn komen opgeworpen te werden.

Ten eerſten ſmijt men my het Sand in d'oogen, ende ſeght men dat de Strate, geleght zijnde, door het overſtuyven van de Duynen gedeckt, vruchteloos ſal werden gemaeckt.

Daer op antwoorde ick, dat in der daed 2 of 3 ſandige plaetſen werden bevonden, daer men door ſoude moeten; maer van het ſwaertſte ſtuyven dat daer vallen kan en maeck ick geen werck met allen: Emmers is bekent ende taſtelick, hadde het gedurigh op die plaetſen geſtoven, dat de ſelve nu ſoo hoogh als huyſen ſouden zijn, daer men die inder daed in lange Jaren niet verhooght en bevindt te weſen. Daer van de reden openbaer is: dewijle namentlick dat d'eene wind doet afſtuyven, wat d'andere daer op heeft gejaeght. Behalven dat ſoodanigen opſtuyven niet anders als eens of twee maels des jaers by hooge Stormen kan gebeuren: ſulcks dan geſchiet zijnde, oft wederom by andere winden van de Straet geveeght ſal werden, of, des nood zijnde, door armer menſchen arbeid daer af gehaelt; waer van qualick de pijne waerd te ſpreken is, aengeſien, als geſeght is, het ongemack alleen op twee of dry ſandige plaetſen en kan gebeuren, ende lichtelick in jaer en dagh niet gebeuren en ſal. 't Is waer, binnen de Huyſen van Scheveningh is nu en dan door het warvelen van de winden aldaer een hoogh ſand op geſtoven: Maer ſtaet genoeghſaem te vertrouwen, dat de Ingeſetenen aldaer voor ſoo grooten gerief geern de moeyte ſouden nemen, van, yeder een voor haer huysken, ſijn' Strate klaer te houden; daer toe het volck deſer Landen van ſelfs genoegh genegen is, ende ſulcks niet zijnde, by bevel van de Overigheit daer toe ſoude konnen gehouden werden.

2. Sommige hebben gevreeſt voor de ſteilte van de hooge Klift, ende dat de Wagens met gevaer daer af ſouden rollen: maer, dieder wel op lett, ſal bevinden, dat, vermits de lenghde van den opgangh, de ſteilte aldaer niet meerder en is, als die van den Ry-wegh, op den Vijverbergh, daer niemand ongemack by en heeft.

3. An-

3. Andere ſpreken van de laeghte van de Pannen, welcker ſommige des Winters een ſtuck weeghs onder water ſtaen: ende het is waer, dat aldaer eenige plaetſen ſouden dienen aengehooght te werden: maer de ruymte van Sand allom ſoo naer by-der hand weſende, is wel te bevroeden, dat ſulcks voor een geringh te wege kan werden gebracht.

4. Van gelijcken ſegg ick aengaende de kromten van den wegh, om den welcken, ſoo veel mogelick t'ontgaen, eenige kleine hooghjens uyt den wege genomen ende geſlecht ſouden dienen te werden, want ſulcks mede een' ſake van klein gewicht is.

5. Endtelick werdt voorgeworpen, dat de Pachter van den Toll, mits de menighte van openbare toegangen, dagelicks uytgeſtreken ſoude werden, ende met moeyte aen het ſijne konnen geraken. Daer tegens en kan niet ontkent werden, dat vele, inſonderheit voetgangers, op den Steen-wegh ſouden konnen komen, ſonder de ſlagh-boomen aen te doen: Maer dewijle ſulcks meeſt niet als voetgangers en ſouden weſen, daer van het minſte Wegh-geld te heffen ſoude zijn; ſtaende het voornaemſte van Peerden en Wagens te wachten, en ſchijnt niet dat op ſoo geringen ſluyckerye veel achts te ſlaen zy.

6. Eene ſwarigheid, van ander inſien, hebb ick my ſelven indachtigh te maken; namentlick dat (volgens d'onderrichtinge van de voornoemde Meeſters) de groote menighte van Klinckaert in deſen vereiſcht, loopende by giſſingh, all over de veertigh-mael hondert duyſend, niet veel eer als in dry Jaren tijds te bekomen ſoude zijn. Daer op ick niet en hebbe te ſeggen, dan, dewijle ſulcks is, dat men den tijd met geduld moet afwachten, gedenckende dat groote Staets ofte Stads-wercken noyt ten ſpoedighſten uytgevoert kunnen werden, ende in allen gevalle dat 3 Jaren verwachts ſeer weinigh is, tegen den tijd van ſoo lange Jaren, als dit werck, verwaerlooſt, uytgeſtelt ende verſuymt is geworden: ſulcks ick oordeele ten grooten deele daer door veroorſaeckt te weſen, dat men nu en dan deſe ſake komende te roeren ende levendigh te maken, den Ruyter, ſoo men ſeght, over het Peerd heeft geſett, met het opwerpen van all te hooge voorſlagen, als daer is het graven van een' treffelicke Vliet naer de Zee toe, het planten van wonderlicke Ryen Boomen neffens die Vliet, ende diergelijcke çierlicke dingen meer, die, van wegens

haer gebruyck ende heerlickheit, wel niet te laken en zijn, maer daer van de koſt den luſt heeft verſlagen; daer in 't tegendeel de onkoſtelickheit mijnen tegenwoordigen voorſlagh behoort aen te raden. Zijnde in ſomma aen all het gene voorſz is niet meer vaſt, dan oft men omtrent 4 mael de twee Rijſtraten van het Voorhout te maken hadde; Sulcks bevonden zijnde ſoo Eerlicken, ſoo Vorderlicken, ſoo Vermakelicken, ende ſoo lichten werck te weſen als in deſen is aengeweſen, laet ick alle verſtandige liefhebbers van deſer Plaetſe verbetringe oordeelen, oft het met reden langer uytgeſtelt behoort te werden. Mijnenthalven, eens hebb ick my beſcheidentlick willen ontlaſten van 't gene ick, naer mijne beſte wetenſchapp, geoordeelt hebbe deſer ſake mede ende tegen te loopen, ende dit aldus den Achtbaren Magiſtraet van 's Graven-hage gedienſtelick in handen willen ſtellen, om oft ſy 't heden ofte morgen hare aendacht waerdigh mochten vinden; ten minſten, om tot een geringh bewijs te ſtrecken van de oprechte genegentheit, die ick ſoo hare E. als de plaetſe van haer bewind, mijne hoogh-ge-eerde Geboortſtede, toedrage. God zegene d'een en d'andere met allen voorſpoed.

Brief

Brief van den Heer van ZUYLICHEM,

Aen den Heere

De VEER Baillieu van 's Gravenhage.

MYN HEER;

Ick verneme met genoegen, dat men aldaer in ernſt begint te ſpreken van eenen Steen-Wegh uyt den Hage, niet alleen tot Rÿswÿck, maer oock tot Scheveningh, dien ick altoos voor den noodighſten, dienſtighſten ende lichſten hebb geoordeelt. Derhalven ick all voor ettelicke Jaren mÿn werck daer van gemaeckt hebbe, om ten allernauwſten te onderſoecken in wat manieren, met wat koſten, ende inſonderheit, met wat voordeel dat Werck ſoude konnen uytgevoert werden: Ende hebick alles doen ter tijd ſoo punctuelick by een geſtelt, ende daer by gevoeght ſoodanige ſolutien op de gemeene objectien die ick doorgaens daer tegens hadde hooren voorwerpen, dat my Luyden van conditie, van middelen, ende van geen ſlecht oordeel, de eere deden van mÿne redenen ſoo veel plaets te geven, dat ſy ſich gewilligh aenboden om haer part te dragen in het geringe Capitael daer toe vereiſcht. Daer tegen ſagh ick mÿnen goeden yver eenige Heeren doemael onſe Magiſtrature bekleedende, ſoo weinigh ter herten gaen, dat ick mÿn Diſcours, tekeningen ende ſupputatien terſtont hiel ende op ſloot, om oft men eens naer deſen betere ſinnen mochte bekomen, ende yemant mÿne waerde Geboortplaets ſoo lief krÿgen, dat hy de hand wilde bieden om haer zeffens die eere, dat vermaeck, ende dat profijt te helpen toe brengen. Nu het ſchÿnt dat de gedachten daer henen willen, is my leed ſoo verre van de hand te weſen, dat ick mÿn geringe talent daer toe in perſoon niet en vermagh by te brengen: Inſonderheit, de wijl my geſchreven wordt dat U. E. (miſſchien met kenniſſe van de Heeren van de Magiſtraet) tot mÿnent heeft doen vernemen naer het gene by my in die materie op het Papier is gebracht.

Ick en doe in mÿn' abſentie niet geerne roeren onder de Papieren daer het bewaert light: maer niettemin, ſiende noch geene apparentie om met volkomen depeſche van dit Hof mÿne aenbevolen Commiſſie ſoo ſpoedigh te konnen voltrecken, als men, ten dien regarde, mogelick, nevens my, wel ſoude wenſchen: Soo hebb ick om geene inſichten konnen naerlatigh weſen van mÿne ſchuldige genegentheit in deſe occaſie bekent te maken, ende naer mÿn vermogen te betrachten. Hebb dienvolgens mÿnen Sone van Zeelhem gelaſt het Cabinet te doen op ſteken, daer gemelde Papieren gewiſſelick te vinden zÿn, volgens de aenwÿſinge die ick hem dien-aengaende doe, met

ordre van de ſelve door UE. ſoo de E. Mog. Heeren van de Kamer van de Rekeningh, als de Achtbare Heeren Regeerders van's Gravenhage ter hand te ſtellen, in gevalle men perſiſtere in de begeerte van de ſelve te doorſien. UE. vertrouw Ick dat de moeyte ſal gelieven te nemen van haer E. reſpective een dubbelt daer van te preſenteren, met verſekeringe van myne ootmoedige ende getrouwe affectie, tot haren dienſt, geloovende inſgelyckx dat ick van herten ben, &c.

Tot Parijs den 11 May 1663.

Brief van den Heere BAILLIEU van 's Gravenhage, Aen den Heere van ZUYLICHEM.

MYN HEER;

DE Heeren van de Rekeninge der Domeinen van Hollandt ter handt geſtelt zynde de Requeſte aen de Staten deſer Provincie voor de tweede mael gepreſenteert om Octroy, tot het maken van een Straet-Wegh tuſſchen den Haegh ende Scheveningh, op de naem van den Penninghmeeſter Soetens omme daer op te adviſeren, hebben, alvoorens het ſelve te doen de ſake in deliberatie geleght met eenige Heeren uyt de Magiſtraet van 's Gravenhage, ende de wyle op de gehouden conferentie by d'Heer Rentmeeſter Nieuwpoort geſeidt wierde, dat UE. een pertinent concept, noopende het voorſz. Werck hadde op 't Papier geſtelt, gebruyckte ick de vryigheit van den Heere van Zeelhem daer over te begroeten, de welcke my voor eenige dagen heeft doen behandigen UE. Miſſive ende ook de Schriften by UE. ingeſtelt. Ick hebbe die aenſtondts aen beide gedachte Collegien gecommuniceert, de welcke bevindende dat de voorſz. ſtucken dapper ter ſake waeren dienende twee dubbelden daer van genomen hebben. d'Originale hebbe aen U E. Soon weder doen behandigen: in de aenſtaende Maend ſal het advis ter Vergaderinge van de Heeren Staten ingedient werden, t'wyffel niet aen eenen goeden voortganck van het ſelve werck. Ondertuſſchen hebbe niet konnen naerlaten U E. te bedancken voor de gedane communicatie ende den oprechten yver die ick in UE. ſchryven beſpeurt hebbe, omme ſoo een goed werck ten dienſte van het gemeen te vorderen, de gelegentheit ſich offererende om UE. wederomme ergens in te konnen dienen, ſal altoos betoonen dat Ick metter daet ben, &c.

In 's Gravenhage den 24 May 1663.

Einde des ſevenden Boecks.

ACHTSTE BOECK.

MENGELINGH.

MENGELINGEN

MENGELINGH.

Aen MYNE VRIENDEN In ZEELAND.

MET VAN ALS.

NAchtegaelen, helle keelen,
Stercke Luyten, ſnelle Veelen,
Die de mijn', van ſchimmel klam,
Van verweſen tot de vlam,
Van verſleten in de motten,
Van vergeten in 't verrotten
Hebt verheven en verſtelt,
Dats'er noch af wordt gemeldt
(Al mis ſtaet my 't eigen ſtuyten)
Onder middelbare Luyten,
Luyten die men geerne terght.
En het niewe Liedgien vergh.
Vrienden, die my t'uwen luyſter
Uyt het onbenijdde duyſter
Hebt getogen daer ick ſtae
t'Aller tongen ongenae;
Daer ick, verre buyten 't grijpen
Van 't moedwillige begrijpen,
Van mijns meerders quaps verwijt,
Van mijns minders quellick ſpijt,
Beide 't Koſtelicke mallen,
En 't Voorhoutſche wandel-kallen,
Met de waerheit, die ick daer
Heb geſlingert by den haer,
Binnens lips kon overmomm'len,
Sonder my te laten tromm'len
By der Straet, aen Kerck en Poort,
Als een' niewe wan-geboort:
Vrinden, evenwel noch Vrinden,
Die my maer te wel beſinden,
Doe het ſmooren van mijn' geeſt
Vrienden gonſte waer' geweeſt;
Noch aenvaerd ick 't wel-genegen
Overvriendelick bewegen
Van 't recht ronde Zeewſch gemoed;
By de meeningh acht ick 't goed,
En de gunſt-gemeende ſchade
Voor genadig' ongenade,
En de weldaed ſonder daed
Om 't wel willen nemmer quaed.
Voor die daed en beter willen,
Daer ghy mijn' misvallen grillen
Mé gevroevrouwt, mé geluert
Door de Wereld hebt geſtuert,
Ken ick ſchuld van lange Jaeren,
Zedert ick de Noorder baeren

Uyt

Uyt den Weſten overſagh,
En verbonden ballingh lagh,
Daer my verr verſcheiden kommer
Van der Muſen louwe lommer
Had vermoddert in den poel
Van 't beſmodderd Hoofs gewoel.
Voor die ſchuld, ſoo heet om koelen
Dat mijn hert ſenght aen 't gevoelen,
Vind ick na den langen dagh
Van uw minnelick verdragh
Onder mijn' verdufte ſchatten
Geen' betalingh, of de Ratten
Klagen voor haer' jongeren
Over nood van hongeren,
En vervolgen my voor dief
Van haer eigen tand-gerief.
'k Gaeſe niettemin ontrieven,
En haer avond-mael ontbrieven,
En ont Inten haer' onbijt:
Siet de brocken gaen ſy quijt
Die ick uwe gunſt moet vergen
In de ſchaduwen te bergen
Daer de reſt van eener leeſt
Wel ter ſchaduw heeft geweeſt.
Vindt ghy dan de regel-tippen
Hier uw' ademen t'ontſlippen,
Daer te ſtuyten, eer ghy docht
Dat de voet-maet waer' volbrocht;
Vindt ghy onderbleven Rijmen,
Dier men ſes aen ſeven lijmen
En voor een doen gellen ſouw,
Die ten nauwſten tellen wouw,
Vrijdt mijn' Penne van 't verwijten,
En verhaelt het op het bijten
Van mijn' gaſten, die voortaen
Na den vaſten-avond gaen.
Maer ſal oock mijn ſpá betalen:
Sijn' vergevingh by u halen?
Ja het, mijn vertrouwen leit
Op de Zeewſche ſoetigheit.
Schoon men wille my verraden
En met woecker-loon beladen,
'k Stae den vreckſten maener ſchoon,
'k Segh hem, Hier is woecker-loon;
Emmers, Vrienden, all' de Duyten
Die mijn' rekeningh hier ſluyten
Zijn all' Duyten uyt de Munt
Die ghy 't gelden hebt gegunt;
Maer die eerſte ſtempels draegen
Meeſt maer tweederhande ſlaegen,
Soo wat vroeds, en ſoo wat Mals;
Hier is beid, en noch VAN ALS.

AEN

Aen de JOFFROUWEN

ANNA ende TESSELSCHADE VISSCHERS;

Mitsgaders den HEERE

P. C. HOOFT,

DROST VAN MUYDEN.

VAn over 't Noorder-nau, daer Roomen, buyten ſlinger,
't Vervloeckende gedreigh van ſijn' verachten vinger
Voor doove deuren ſendt, daer aen den heil'gen diss
Onoverlichaemt Brood der zielen voedſel is,
Beſoeckt u deſe Groet; vereert haer met den opſlagh,
Van een goedwilligh oogh; al waert dat *Roemer* op ſagh,
Getrouwer vrienden hand en reickten hy u niet,
Dan daer ghy in dit witt het pennen-ſpoor af ſiet.
Is u den inckt ontkent, vertwijffelt u de Schryver?
't Is *Huygens* die 't geſwell van langh-verſpaerden yver
Komt perſſen daer hy giſt van uw gedachteniss
Of weinigh overſchots of geen gedacht en is;
Die *Huygens*, die 't geluck van mé-genoot in jaeren,
Groot, *Heins* en *Cats* te ſien niet all en all derft paeren
Met uwer vriendſchaps gunſt; Die *Huygens*, die de print
Van uw' dry-waerdigheit af weſende bemint,
Af weſend' by ſich draeght, af weſende doet vieren
Door all dat na de dood ſoeckt leven in Laurierèn;
Die *Huygens*, die den Topp van 't konſtigh hoeven-vocht
Soo menigh-mael beſucht, ſoo ſelden heeft beſocht,
Soo menigh-mael den boord van uw' verheven pluymen
Verſlagen aen-geſien het wolcken-water ſchuymen,
En mogelick het vyer ontleenen van een' Sterr
Uyt aller veeren reick, uyt aller oogen ſperr,
Terwijl hy, worm-gelijck, met ſijn gewicht verlegen,
Neerlaſtigh, wieckeloos, de diepe ſlobber-ſtegen
Van 's werelds ſlijck door-kroop, en by uw vlijtigh hoogh
Niet wiſt te naerderen als met een ſpijtigh oogh.

Heeft noch vergetenheit in geene van uw' borſten
Het vriendelicke murw ſoo dick-diep doen verkorſten,
Of 't vragen naer uw Vriends, Hoe, Wat, Waer en Wanneer
Verſtreckt u noch een vreughd; hy leeft, en vry noch meer,
Hy voert een rappe Ziel, een' onverlemde Reden
In 't onverroeſt geſpan van lemtelooſe leden.
Beſitt ſijn' volle jeughd, en midden in 't gedrangh
Van jeughds verdorventheit, en midden in 't geſangh
Van menighmaelen meer betreckende Mallooten,
Dan daer de Grieckſche Voss in 't oor van ſijn' Pilooten
Het ſtopſel voor bedocht, en ſelver in een' baſt
Sijn wanckel-willigheit ded' ſteunen op ſijn' maſt,
Doet ſtadigh dat hy doet, ſtreeft ſtadigh door het ſtooten
Van Ebb' en Vloeds ontmoet, en, als de minder Booten
Gekabelt aen den rugh van die haer vorens gaen,
Beſlaet, als mé geſleept, een eerlick achter-aen
Aen 's Vader-lands Pijnas, dat aen de Teemſche ſtranden
Dry en twee reiſen nu den Maen-ringh ſien ontranden
Vijf mael ſien vullen heeft, en onverduldigh wacht
Op 't eindelick en wel ontladen van ſijn' vracht.
O 's Graveſander-ſpits, ô Brielſche boet en baecken,
Wat ſoeter Æols kind ſal ſijn' beleefde kaecken
Ontſwellen op dit zeil, en in uw Maſe-mond
Doen kieſen op de ree den ouden ancker-grond?
O Scheveninger Duyn, ô Haeghſche boter-weyen,
O *Voor* en achter-*hout*, mijn Myrt, mijn' Lauwer-meyen,
Wanneer ſal *Huygens* weer, ontballaſt van 't gewicht
Van Hoofs bekommeringh, in uw gewenſcht geſicht
Sijn ſorgeloos gemoed doen baden in gepeinſen
Daer van wraeck, van bedrogh, van dubbelſin, van veinſen
De ſmett niet aen en kleeft, maer vré, maer eerbaerheit,
Maer jock, maer Gulden-eews herboren ſlechtigheit?
Wanneer ſal wederom 't gerommel van ſijn' Snaeren,
Verdommelt met ſijn' keel, tot over Haerlems baeren,
Tot over 't prachtigh Veen, tot voor de blauwe poort
Van Hollandts Zuyder-diep, te Muyden, zijn gehoort?
Te Muyden daer hy weet de *meer en min* der boden,
Het ſchuymende gevolgh van Wind- en Water-goden

Soo menighmaël om her te luyſter zijn geweeſt,
Om Floris droeve ſpoock en Velſens wrevel-geeſt,
Op Amſtel lands thooneel gevoordert en beſchreven
Door *Hoofts* geleerde kracht van niews te ſien herleven,
Van niews betrapt te ſien, beticht, beloont, geſlacht,
Den eenen in ſijn Kuyp, den and'ren in ſijn' gracht;
Te Muyden daer de Geeſt van *Hoofts* geſogen leſſen
Gevatt wordt en gegaert in ſuyv're *Roemer*-fleſſen,
En *Anna* toebetrouwt, die 't geeſtelicke natt,
Vermaeghdt, verlieffelickt de Wereld over ſpatt;
Te Muyden, ſoet vernacht, daer, op de dicke dijcken
Die Goyland borge ſtaen voor 't wijcken en beſwijcken,
De jonger *Viſſcher*-meyd het drijvende gedruys
Van menigh Amſteldamſch van huys geſonden huys
Beſegent en bewenſcht, en, Vaert wel, vlugge rompen,
Vaert, ſeght, gevaereloos, van kerven en van pompen
Houd' u den hemel vry, en mergen of van daegh
Van 't ſchadelick gevall daer ick den naem af draegh.
Dry zielen, drymael dry, en noch dry drymael waerdigh,
Die 't wijs en 't aengenaem, die 't letter-rijck en 't aerdigh
Te trouwen hebt gebracht, en ſelver handt-gemeen
U dryen hebt verwant met all' en yeder een;
Dit 's d'opgehoopte ſom van uws Vriends t'achterheden
Boogh uw medoogen oyt voor ongeveinſde reden,
Buyght, ſoete willen, buyght, rept uw' rotz-roerens kracht,
Uw' ſteenen-ſlepens konſt, uw' Orpheus-lijcke macht;
Hy kneedde 't herde hert van d'emmer-onbewogen
Beſitters van de ziel, en 't onder-aerds vermogen
Vermoght geen' weigeringh op 't ſmeken van ſijn' Snaer,
Wat kan u hinderen de minder Goden-ſchaer
Van 't hoog' en middel-huys naer uwen toon te draeyen,
Die 't Winden wind-aes dwinght, mijn zeil te doen bewaeyen
Met een Weſt achter in; die 't Water-werck beleidt
En all dat boven drijft, en all dat onder leit,
Mijn' kielen gae te ſlaen, mijn' ancker-tand te hechten,
Mijn roer te redderen, mijn' baren-baen te ſlechten,
Geen' onverſiene golv, geen onvertrouwigh ſlijck
De rollen daer ick vlot, te ſchuylen daer ick ſtrijck;

Die 't Wapen-huys beſtiert, mijn' vlaggen te verſchoonen,
Mijn laken en mijn touw, Ooſtende niet te kroonen
Noch met mijns pax gewin, noch met mijns levens buyt,
En all om 't ſoet gewelt van uw geleert geluydt?
Wat kan u hinderen 't vreedſamige begeeren
Des Britſchen Onder-Gods, tot Hollands baet te keeren,
Tot Hollands vrienden vré, tot Hollands haeters trots?
Oh! murruwt ons dit ſtael, oh! roert ons deſe rots:
De Grieckſche hoeren-ſoon, die ſingende den ſteen dwongh,
En 't vrolicke gebouw van Thebæs muer aen een ſongh,
Sal eeuwelick den lof verdienen van ſijn lied,
Maer boven den Laurier van uw' verdienſten niet.

Uyt Londen. cIↃ IↃC XXII.

Gedwongen onſchuld.

MYNEN VYAND VREDE.

Die t'uwen ondienſt noch ſijn' tonge noyt en repte,
Die met gedachten u noch d'uwe noyt belepte,
Die u voor onbekent tot noch toe aengeſchouwt
En daerom alle deughd onwetens heeft betrouwt,
Die ſich noyt toe en ſchreef den roem van uwe kenniss,
Veel min de vreeſe van uw' onverdiende ſchenniss,
Groet u met deſen int; die dicker loopen ſouw
Hadd' hy de traenen niet te hulpe van den rouw
Die uw' miſgunſtigheit uyt mijn' onnooſel' oogen
Met golpen heeft geperſt, met bobbelen geſogen.
Vriend (ſoo u deſe naem het herte niet en breeckt)
Waer bouwt ghy 't ſeggen op daer ſoo veel gals in ſteeckt,
Waer op de laſteringh, die ghy mijn' groene dagen
Gelijck een Somer-vyer getracht hebt op te jaegen?
Heeft u des Werelds gunſt op harer eeren ſteil
Soo ſachten ſtoel geſtelt, ſoo verre boven 't peil
Van mijn' onwaerdigheit, en kont ghy noch de ſtraelen
Van uw verheven ſpijt op mijne hutt doen daelen?
En gaet het u noch aen hoe nu mijn voet het pad,
Het laege pad betreedt dat ghy wel eer betradt,

En

En treckt ghy noch ter hert wat in mijn' armoed omgaet
Die na den geldſack hinckt en na de weelde krom gaet?
Die ick ſoo weinigh gund' (ick gun het niemand niet)
Die wild' ick van mijn oogh het uyterlick geniet
Soo wel als van mijn' hert het innerlick beſnijden,
Mijn' kenniss en mijn' gunſt gelijckelick benijden.
Maer ſeggens ſiecke ſucht vervoert u buyten 't pad
Van redens middelmaet. Of hebt ghy mis-gevatt,
En anderen haer ſchorft mijn' lenden overſpogen?
O, emmers 't hooge hert wordt my of opgelogen,
Of onvoorſichtelick miſmeenens toegedacht:
Mijn eigen onverdienſt en machteloose macht
Beſchuldight mijn gemoed van al te laegen waerde
Om hooger op te ſien dan 't water-vlack der aerde,
Om yemand ſmadelick te hoonen onder my,
Die velen achter loop, en weinige voor by.
Maer druyven overdaed, en, die malkander volgen,
Spel, twiſten, en gevecht, naer dat men voll geſwolgen
Tongh, voet en vingeren berocrende nae giss,
Het halve herſſen-huys geen meeſter meer en is,
En heb ick noyt gevolght: de vuyle Vrouwen kenniss
Die velen deſer eew een onverſuſt gewen is,
Een kondigh tijd-verdrijf, een' openbare vreughd,
Heb ick afgrijſelick in 't heetſte van mijn' Jeughd
Gevloden en verdoemt; en altijd ruyme wegen
Gepreſen voor 't geſluyp van achterweeghſche ſtegen,
En altijd overend getreden voor het oogh
Der deughdelicken hier, des Heeren van om hoogh.
Dus by die heil'ge hand van midden uyt het perſſen
Des Werelds drangh geruckt, en ſtond my 't ſpijtigh knerſſen
Van menig' nijders tand niet lichtelickt' ontgaen:
De booſe meeſtendeel en die haer' wegen gaen
Verdoemen alle die haer toomelooſe wetten
In 't averechtſche blad van 's levens eere ſetten;
't Is quaed het quaed te doen, en prijſen die het ſchouwt,
Gods huys t'ontimmeren, en eeren die het bouwt.
Dit heeft my vyanden berockent daer ick vrinden
Te hulpe heb gehaeckt, te loon gehoopt te vinden,

Jehova, non fuit altus animus meus, neque elati oculi mei. Pſ. 131.

Hier heb ick menighmael 't verwijten om gehoort
Van trots, van eigenſin, en menigh ſpitſcher woord.
Dan dat u evenwel, dien rijpigheit van jaeren
Geſtijft heeft en geçiert met reden en ervaeren,
Dat u de blinde ſtroom ter dwalingh hebb' vervoert,
En valt my niet in 't hert: Daer wordt wat meer geroert
Dat my van hovaerdy tot uwent doet betichten:
't Schijnt of ick onverhoeds op 't leſte Sonne-lichten,
Op 't grauwen van den dagh uw' deftigheit ontmoett
Of niet, of wat te laet de kruyne van mijn' hoed
Ter aerden heb geſwiert, en, buyten alle reden,
Gedeckt en ſprakeloos voorby u heen getreden:
Och, vriend, hoe paſt ghy dit op 't andere verwijt
Van mijn gelaſen oogh, daer ghy ſoo bits in bijtt,
Daer med' ick yeder eens geheimen, naer uw ſchampen,
Sijn gaen, ſijn doen, ſijn' mond, ſijn' letſelen, ſijn' rampen
Door heen te booren tracht, veel minder dan 't behoort
Te vreden met het geen een yeder ſiet en hoort?
Oh! die my hier beklapt, leent liever uw medoogen
En broederlick beklagh: twee groote flickeroogen,
Die in mijn aengeſicht te wachte ſtaen geplant,
Voldoen haer' plichten niet: een ingeſoncken ſand
Bekommert my de ſtrael die 't uyterlicke blincken
Der dingen van hun ruckt, en met een ſchielick wincken
Den Sinnen thuys beſtelt, ſoo dat ick of van bijds
't Geſicht beklemmen moet, of in een' wijle tijds.
Kan yemands reden nu gerechtelick begrijſen
Soo ick ſomwijl een' vriend gebreke te bewijſen
't Geen ick hem ſchuldigh ben, ſoo ick ſomwijlen oock
Met een' geleende hulp ſtrael door den dicken roock
Die my allom ontmoet, en, om den haet te ſchouwen,
Mijn oogh verbonden heb mijn' handen te betrouwen?
Van leſens gulſigheit en menigh middernacht
In 't Boeck en uyt het bedd hardneckigh toegebracht,
Van menig' ſmallen ſtipp, van duſend ſmalle ſtreken
Getogen en beſternt, beërv' ick des' gebreken,
En draeghſe met geduld, dewijl ick ſeker ben
't Is Godes geeſſelingh, die ick my waerdigh ken.

Hy

Hy heeft mijn oogh verlicht, Hy ſal 't my niet bedecken
Kan 't eenighſins ter eer van Sijne grootheit ſtrecken:
Wordt Hy mijn langer ſien of oock mijn leven moe,
Wat wil ick worſtelen? Sijn Schepſel hoort Hem toe.
Maer ô ghy, wie ghy zijt, ſoo moet ghy noyt gevoelen
Hoe hard de ſlagen zijn in 't allerteerſt gevoelen,
Beſpott geen' kreupelen, ſoo emmermeer ſijn voet
Hier komt te ſtruyckelen of daer een' mis-tré doet:
Benijdt hem noch veel min 't ellendige beſteig'ren
Van een' gedwongen' krick daer hem ſijn' beenen weigren;
't Zijn Gods beſtellingen, en ſulcke ſpott'er met,
Hem wacht de ſelve plaegh of arger in ſijn bedd.
Noch ſchiet ghy feller ſchicht; en wilt my heeten vreeſen
Noyt Vaderlands bewind te ſullen deeligh weſen,
Noyt op den eeren trapp verhooght te ſullen ſtaen
Daer mijn' hooghertigheit ſchijnt heen te willen gaen:
Des ben ick met u, eens, wanneer ghy alle menſchen
Aen u verbonden hadt tot eenen will en wenſchen:
Maer, lieve, leeft geruſt, noch mogelick in langh
Siet ghy mijn' ſchouders niet in Staeten-volgers drangh;
Ick kenſe veel te teer, en 't kopſtuck dat ſy draegen
Te groen, te licht, te holl om Land-ſorgh op te waegen.
Hebb' ick de ſlechte gift van mijn' genegentheit,
Mijn Vaderland nu eens, nu drymael voorgeleit,
't Is buyten 's huys geweeſt, en onder 't wijs beleiden
Van ſulcken als ick wenſch noyt van te mogen ſcheiden:
Die hebben met geduld mijn' rouwe trouw omhelſt,
Mijn' ſwacke groenigheit gebogen als een Elſt,
En op de baen geſtelt daer van ick, met het roeren,
Gelijck de Sneeuwen kluyt ervaringhs ſchatt vervoeren
En Werelds wetenſchap in Holland brengen moght.
Heb icker in uw oogh ſoo weinigh afgebrocht,
Als u ſoo hopeloos van my kan heeten hopen;
Bruyckt lijdſaemheit en wacht; mijn langh en langer loopen
Belooft noch beteringh: Dat een menſch hier beſpringht
Bekruypt een ander daer: De hand die alles dwinght
Vertiert verſcheidelick haer' afgeſonden' giften;
Giets' hier met tobben uyt, verſtuyftſe daer met ſiften:

Δοιδορέω σοι βλογόμαι. 1 Cor. 4. 12.

Quæ tibi res animos in me facit improbe? curve Caſibus inſultas quos potes ipſe pati? Ovid. 1. Triſt. 8.

Waer'

Waer' d'eenes onverſtand den anderen een' pijn,
Geen' armer Schepſelen dan die minſt beeſten zijn.
Soo doch in 't lange leſt mijn' opgeploeghde jaeren
Noch pluckens waerde vrucht, noch bloeſſem-bloem en baeren,
Noch ſal ick eene deughd betrachten aller macht,
Noyt meer mijn' zenuwen te vergen dan haer' kracht,
En eigen baetsgewin veel liever ſien verſincken
Dan Land en Luyden eer naer mijnen dienſt te hincken.
Gewin ick oock 't gerucht van nutt of aengenaem,
En 't allerlieffte lof van Waerde Burgers naem,
Dewijl 't der kinderen ter ſcholen eerſte leer is
Dat wel-doens eigen loon, alleen, en all de Eer is,
Wat reden kan my noch doen ſpeenen van de hoôp
Die allen eigen is, een' kroone voor den loop,
Een' ſpade toebetrouwt om binnen Hollands hecken
Een' ſtruyck te wortelen, een ongewas te trecken?
Die my ter Wereld heeft gevordert en geteelt
Heeft aen de ſelve Ploegh ſijn' vingeren vereelt,
En menig' hagel-ſtoot, en menig' middagh kommer
Beſlapen buyten dack, bearbeidt buyten lommer;
Waer dit het vreemſt gevall daer Holland oyt af ſprack,
Van een' goedaerdig' Boom een ſijns gelijcke tack?
Verdien ick oock mijn loon, en word het my onthouwen,
Ontloopen of ontnijdt; noch ſal 't my niet berouwen
Mijn' Manne-jaeren kracht, mijn' Kindertijd, mijn' Jeughd
Te hebben afgerent in d'oorlogh van de Deughd.
Die 't ende van ſijn' reis, verbijſtert in het giſſen,
Ten ende van ſijn' reis verdrietigh komt te miſſen,
Heeft emmers by den wegh de reiſens-vreughd gehadt,
En, loopt de reſt te niet, het onderweg' is wat.
(Oh, dien met dat beſpreck uw' buerige landouwen,
Verſchimmelt Roomens puyn, gebeuren moght t'aenſchouwen,
En van den Meeſter-knecht en heil'ge Pieters School
Noyt Kroon, noyt Kruck te ſien, noyt Viſſchers ringh, noyt Sool!)
My ſal men mede ſoo vergiſt ſien en te vreden,
Verſtooten en getrooſt; Noyt ſpijtige gebeden
Noyt wraecke-Vloecken doen op 's Vaderlands beſtier
Daer ick misdeelt in ben: noyt een ſuer ooge ſchier

Beſte-

Besteden op den rugh van die ick sal bekennen
Voor kruyschers van mijn' wegh, voor stuyters van mijn rennen:
[1] Neen, selver niet op U, die my, dus jongh gedreight,
Een hert ontsloten hebt misgunstigh toegeneight.
Neemt tot versekeringh van mijns gemoeds bedaertheit
Des' onberoerde Pen, die uwen naem gespaert heit,
En willens overslaet dat yemand min geterght
[2] (Daelt in uw selfs en swicht) beswaerlick had geberght.
Een' deughdelicke wraeck sult ghy alleen besueren,
[3] Mijn lijf, mijn leven my te moeten soo sien stueren,
Dat uw beschuldigen van Zijn en Schijn berooft
By yeder een verdacht, by niemandt werd' gelooft.

1623.

Ad calumnias tacendum non est; non ut contradicendo nos ulciscamur, sed ut mendatio inoffensum progressum permittamus. Basil.

1 *Qui nullum quam vis malum fecit, gaviserus etiam si respiciat, fatu opinor Christianè diligit omnes.* Erasm.

2 *Tu autem quis es qui judicas proximum tuum?* Jac. 4. 12.

3 *Plato, cum quidam ei retulisset esse non nullos, qui ipsum convitiis & maledictis insectarentur, At ego, inquit, ita mores componam, ut illis fides non habeatur.*

Aen den Heere Drost

HOOFT,

Ende de Joffwen

ANNA ende TESSELSCHADE VISSCHER,

Op 't overlijden van haer' Vader.

DE *Visscher* die men *roemt* dat nemmer schier en miste,
Die uyt den *Poppen-sin* de *Sinne-poppen* viste,
De *Roemer* daer Natuer haer' schatten in verschonck,
Daer al dat mondigh was ziel-wateren uyt dronck,
Was eindelick gevelt, en die Orak'len swegen,
Met als den Tempel-bouw ter aerden was gelegen;
Wijs' *Anna* sagh bedroeft, schoon' *Tessel* stond verbaest;
Ah! seide d'een dus vroegh! en d'ander, ah! dus haest!
Dus jongh en Vaderloos! O mijn' bestorven dichten,
Waer is de Sonne nu die u behoort te lichten?
Waer is 't begeerigh oogh dat uwer voeten pas
En altijd vierigh volghd', en altijd gierigh las?
En Ghy, gepresen Stift, en ghy vernaemde Naelden,
En ghy beroemde Pen, die mijn' gedachten maelden

By tijden op den Doeck, by buyen op 't gelas,
By beurten op 't papier, als 't ernſt en yver was;
Waer is de blijde hand die lievers niet en raeckte
Dan daer van uwer dry yet bleeck, yet blonck, yet blaeckte?
Trooſt'looſe Weeſen-hert, waer is de wijſe mond
Die t'uwer onderwijs noyt toe, noyt ſtill en ſtond?
Waer is. De voorder' klacht wierd ſchielick wederſproken;
De diepſt geſchapen ſucht in ſijnen traen gebroken
Door een' bekende Stem; het droeffelickſte woord
Soo tijdelick geſtopt als minnelick geſmoort.
Der Princen Taelman *Hooft* (die, 't Nederland ter eeren,
Den Koningen ſijn' ſpraeck, den Keiſeren doet leeren,
Roept eewen achterwaerts, brenght landen in ſijn land,
Sleept Steden in ſijn' Stad, dwinght Scepters in ſijn' hand)
Beweeghde dit gekerm: Stelpt die verloren traenen,
O een' en ander Maeghd (begon hy te vermaenen)
Vermeeſtert uwen rouw, Wat ſchaedt een ancker quijt
Soo langh het Schip in Zee noch op een ander rijdt?
De Vader die ghy miſt belett ick U te derven,
Mijn leven zy voor U in plaetſe van ſijn ſterven,
In 's Werelds drooge diep, en ongebaeckte ſand
Belov' ick U mijn' hulp, mijn' herſſenen, mijn' hand.
De dagen mijner jeughd en onbevleckte nachten,
In deughden toegebrocht, en ernſtige gedachten,
In wetens-gierigheit ſorghvuldelick beſweett,
In Tael en wetenſchap geluckelick beſteedt,
Beſted' ick weer voor U; de langh verleden jaeren
Van 's Werelds maeckſel af, en ſoo veel' holle baeren
Als zedert tot op nu daer over zijn gejaeght,
En zijn my niet ontkent, ick heb het all doorknaeght,
En all tot uwer baet; ſoo verr u luſt te maeyen,
My luſt ſoo goeden grond van 't mijne te beſaeyen:
Op 't fluyten van een' Sin in rijmende gedicht
(Hoewel daer in u hand voor niemand niet en ſwicht)
Verſtae ick ruym mijn deel, en mogelick wat vonden
Uyt mijnen koker U by wijlen ſullen monden;
Wy konnen 't all niet all, de groote Gever geeft
Aen eenen menighmael dat yeder niet en heeft.

't Was

't Was te gewilden waer om langer aen te prijſen;
Der Maeghden bly gelaet begonde te verrijſen,
De droeve Wolck verdween, de Sonne ſcheen verheught,
Strack ſchreid'er twee van rouw, ſtrack loegh'er dry van vreughd.
O meer als echte knoop geluckelick gebonden!
O dry hoeck van de Deughd van boven af geſonden!
Volmaeckſte Zielen-band van all' die Holland ſiet,
Wat vruchten wachten wy, wat vruchten van u niet!
Geluckigh *Hooft*-Poeët van all' die Holland baerde
En Holland baeren ſal, O! onder de vermaerde
Vermaerſte Sophoclift, waer was't U mogelijck,
't En hadde hier geweeſt, te vinden Uws gelijck?
't En hadde hier geweeſt, waer was het U te raeden
Dat ſwangere vernuft ſoo mildelick t'ontlaeden?
Geſegent Suſter-paer, den Amſtel-Nymphen eer,
Verarmt den Hemel U of ſegent hy u meer?
Neen, hy ont-oudert u, maer wil u niet ontrieven;
Dus moet ghy t'eener tijd verlieſen en verlieven,
Dus geeft Hy nemende (dat's Hemellijck gerooft)
Hier ſoo verwaerden kopp, daer ſoo vermaerden *Hooft*.

Aen de

VRYE NEDERLANDEN.

Ten einde van het twaelfjarigh Beſtand.

LAeghſte Landen, hooghſte roem
Van der Landen luyſter-bloem;
Straet van Steden, Stadt van Dorpen
Die den anderen beworpen;
Hooge heckens van den Leew
't Wonder-dier van menig' eeuw;
Leert u kennen, weelde-weiden,
Leert u ſelven onderſcheiden
Van u ſelven, na den tijd
Die ghy waert en die ghy zijt:
Leert uw' oogen ondervragen
Na de doncker' donder-dagen,
Na de nachten ſonder Maen
Die u over zijn gegaen;
Doe de Sonne-paerden ſtickten
En haer ooge ſchemer-blickten
Door de ſmokerige wolck,
Die van midden uyt uw volck'
En haer' opgeſchroeyde wonden
Naer de Sterren werd geſonden,

Die de verre vlugger geeſt
Langh te boven was geweeſt:
Doe de Huysman van uw' velden
In ſijn' Mutſaerden ontgeldden
Dat hy 't menſchelick gebod
Van een' Opper-onder God,
Die ſijn' Schepper ſcheppen konde,
In de Tafel niet en vonde
Die der Heiligen gewis
Waerheit, Wegh, en Leven is:
Doe het opgeſtolde ſwieren
Van uw' droevige Rivieren
Waer' verſchapen in een' vloed
Van vergoten Borger-bloed,
Hadden ſy den zilten regen
Van uw' traenen niet gekregen,
Dieſe vochtigh overſtolp,
En de dorpels over holp:
Eenigheit trad door uw' ſtraeten,
Die de Roover had verlaeten
Aen de Moll en aen de Muys;
Grouwel ſat in 't heiligh Huys,
En de Prieſters leerden ſcholen
Onder hagen, onder holen,
Met de harpen buytens veſt
Aen de Willigen geveſt:
Vreemdelingen die het ſagen
Konden in 't voorby gaen vragen,
Waſſer emmer in dit ſand
Timmer, Tuyn, of Menſchen-plant?
Teere Maget, ſoo vol wonden,
Soo verſlingert, ſoo verſlonden,
Leeft hy noch in uw gedacht
Die u uyt de flauwte bracht?
Wel hem in het eewigh ruſten,
Wilhem was het die u kuſten,
Wilhem die u uyt het ſand
Steunden op ſijn' trouwe hand;
Die u Vaderlick omarmde;
Die uw' ademen verwarmde,
Dieſe, ſelver afgevoedt,
Voedde met ſijn Herten-bloed.
Met begondt gy 't hoofd te ſtijgen,
En de wangen weer te krijgen
Die ſoo menigh Bueren-Vorſt
Vlammende beloeren dorſt.
Maer hoe werd u weer te moede
Met de niew-gepluckte roede
Die den Hemel op u ſleet,
Doe ghy weder 't ſwarte kleed,
Weder Wees' en Weêw geworden,
Om de ſiecke lenden gordden,
En uw' Vader, en uw' Held
Voor uw' voeten ſaeght gevelt?
Hemel, ſprack in u 't benouwen,
Is u 't groote werck berouwen,
En 't geluckige begin
Mijner Vryheit uyt den ſin?
Ben ick uyt de diept' gekommen,
En ter halver hooghd' geklommen
Tegen 't feller ongevall
Van ſoo veel te dieper' vall?
Eewigh Rechter, zijn 't Dijn' rechten
Daer mijn' Borgeren, Dijn' knechten,
Spade voor ter walle ſtaen,
Vroege voor ten trommel gaen,
End' en ſulſtu hunne dagen
Noyt ontwolcken van de plaegen
Die ſy wel verdienen, Heer,
Maer Dijn' vyanden noch meer?
Sulcke waren Zions klachten
Doe de Goddeloose machten
't Heiligh Heir en eigen lot
Van den onverwonnen God,
Van de Philiſtiner ſtranden
Voor ſijn' poorten quamen vanden

Met

Met het brieſſchende gelaet
Van een' anderhalf Soldaet.
Maer hoe ſlaetſt du op de rotſen
Die Dy met de hooghde trotſen,
Hooge Rots van Iſraël!
Werd hy niet tot kinderſpel
Die de Mannen dede beven?
Moſt dat harde hert niet ſneven
Voor het onverſtaelde ſcherp
Van een' teeren ſlinger-werp?
Min en ſaeght ghy niet gedijden
In uw' ongeſienſte tijden,
In 't bedompſte van uw' brand,
Overblixemd Vaderland.
Die de weeldrighſte geweſten,
Rijck ten *Ooſten*, *rijck* ten Weſten,
Buyten u alleen beſat,
Spagnen, van der aerden platt
Over 't Reuſen-peil gewaſſen,
Quam uw' kleinigheit verbaſſen,
En uw ſwaerſte tegenweer
Docht hem wegen als een' veer.
Maer uw' trouwe Broeder-Borgers,
Vaderlicke toeverſorgers,
Hadden noch haer' hoôp geplant
Op een' teere *Davids* hand;
Teer en onbedreven beide,
Soo ſy van de memme ſcheide,
Die Sijn ſtollende gebeent
Van de Moeder had geſpeent.
Op die kinderlicke voeten
Gingh Hy Goliath ontmoeten;
Iſraël ſtond hals en oogh
Hert en handen naer om hoogh.
Lijdt geen' vreemdeling te vragen
Nae de voorbaet van de ſlagen;
Vraegen 't ſpruyten van uw bloed,
Daer ghy Spagnens haet in voedt,
Sendtſe naer de Moore-mannen
Die de Henxſten in ſien ſpannen
Daer de Sonne-karr na rent,
Sendtſe naer het Avond-end,
Sendtſe door de Zuyder Enghde,
Achter om de ronde lenghde
Van den gulden Wereld-kluyt
Tot ſoo ver de Naelde ſtuyt;
Midden uyt der menſchen monden
Dien de Menſchen-bouten monden,
Dien de buyck tot graf-ſté dient
Voor een' afgeſtorven vriend,
Sullen hun de hooge maeren
Van Oragnen wedervaeren,
En het welbeleid geweld
Van ſoo fieren Leeuw te veld.
Soo verr hebben Hem de ſlagen
Van Sijn' Trommelen gedragen,
Soo verr heeft de Zee geſchudt
Voor en achter Sijn geſchutt,
Soo verr telde men de voncken
Die Sijn' ys're vuyſten kloncken
Uyt het Arragonſche ſtael,
Op het bloedigh middagh-mael
Daer Hy Spagnen leerde dencken
(Turnhout ſal 't hun doen gedenken)
Dat den Hemel door den ſlagh
Van een' ſlinger al vermagh.
Soo verr ſullen ſy de baeren
Die het Vlaender-vlack bewaeren
Ebbelingh vertogen ſien,
Om de tegenſtaende Liên
Die in onſen Winter ſweeten
Tuygende te helpen weten
Hoe Hy daer Sijn' Vorſten-hand
Aen den voor-ſlagh had verpandt;
Doe hy daer Sijn' Macker-mannen
Tuſſchē Nieupoorts grauwe pannen,

Tuſſchen Vyand, tuſſchen Zee,
Mannelick wanhopen dé;
Hoe hy 't Noorder-natt verenghde,
En ſijn' bobbelen verſenghde,
En ſijn' ſtranden vloed op vloed,
Dé verſtremmelen in bloed;
Bloed den oogen uytgetogen
Die Hem dorſten weder-oogen,
Daer hy noch de wraeck af trock
Van den overjaerden wrock
Die een Albert moſt ontgelden,
Of hy al dry eewen telden
Zedert Naſſau neder lagh
Door een' Ooſtenrijcker ſlagh.
Roeptſe wederom ten leſten
Naer de Vaderlicke veſten,
En de laetſte wonderen
Sullen 't eerſt verdonderen:
Toont hun daer de vaſte borgen
Van Sijn' onvervaeckte ſorgen
In den afgeronnen trots
Van ſoo menig' aerden rots,
Daer de Wolven achter ſchuylden
Die uw' Lammeren behuylden,
En ontgrabbelden uw Vee;
Tot Hy hun het dubbel wee
Met den woecker gingh betalen,
En vereerden hare paelen
Met Oragnens vlagge-ſwaey,
Die der eewigh over waey':
Daer ghy nu de ſnelle klaerheit
Van des Hemels helle Waerheit
Onder 't vredige gebied
Van de Vryheit ſchijnen ſiet;
Daer men van de ſtroye toomen
Die 't belacchelicke Roomen
Om de vrye Zielen ſlaet
Vry en onbenepen gaet;
Daer de boſch-gelijcke Reeden
Rondom uw' gekropte Steden,
Die de Welvaerd overſtroomt,
Cingelen met ſwart geboomt;
Boomen, die om vruchten vaeren
Na de dubb'le Somer-jaeren,
En bedruypen u te huys
Met het all-vermogend' gruys;
Met de noodelicke ſchijven
Daer uw' Zenuwen af ſtijven,
En uw' Vyand ſonder pijn
Ongewoon te derven zijn.
Vaderland, 'k verhef mijn' toonen,
't Schoonſte ſtaet u noch te thoonen;
Thoont all' die 't verheugen magh
Wat u eewigh heugen magh; (ken
Thoont hem waer het ruchtigh ronc-
Van Caſtilien is geſoncken,
Hoe die hooge Reuſen hooghd
Voor uw' David heeft gebooght;
Hoe de klingen die haer' ſcheêden
Tegen-klingen vreeſen deden
Tegen Sijn geſegent lood
Stomp geſtooten zijn en dood;
Hoe de vuyſten dieſe dreven
Voor de Sijne quamen beven,
Does' haer trotſe tongh gevelt
Tot een, Vrede, groote Held,
Vrede, Vrede, vrije Volcken,
Niet en ſchaemde te vertolcken,
Daer der knijen holle bocht
't Nederighſt gebaer toe broght.
Laet dan alle Trommel-ſchriften
Door de nauwſte keuringh ſiften,
En wy willen noch den dagh
Doorſtaen van een' ſwarer ſlagh,
Was oyt weker ſchuyt de baeren
Van een' holler Zee ontvaeren,

Sagh

Sagh haer oyt een' ſulcke macht
Van een' ſulcke t'onderbracht.
Maer de ruſt is omgekomen,
Mannen Borgers, komt u 't ſchroomen
Tegen d'onruſt in den ſin?
Moedigh, moedigh, aen 't begin,
Die het ende t'uwer eeren,
t'Uwer baeten hebt ſien keeren.
Siet de Hoofdman van uw' wacht
Staet u weer voor uyt en wacht:
Sluyt de ſeven trouwe handen
Die de twee en acht vermanden,
Sluytſe datter wind noch dagh
Door de klemmen heen en magh:
Konnen ſy de ſwaerſte Schatten,
's Hemels Waerheit, t'ſamen vatten,
En betrouwen haer geweld
Dieſe t'ſamen heeft geſtelt,
Eewigh winnen, eewigh blijen,
Min en kan u niet bedijen
Laege Landen, buyten roem,
Aller Landen luyſter-bloem.

Mis-luckte Muydſche reiſe, vermits het afweſen van den Droſt.

MUyder Slot, onthoofde Romp,
Zedert u de glimp ontglomp,
Zedert ghy de ſtercke ſtraelen
Weſtelick ſaeght van u daelen
Van het Sonne-licke *Hooft*
Dat de ſterckſte Sterren dooft;
Stomme Steen, bedaeghde mueren,
Hebt ghy van de ſuycker-ueren,
Van den halven honigh-nacht
Noch een ſchemerigh gedacht,
Die ick, minſte van het gilde,
Binnen uw' bepaelingh ſpilde,
Doe het Son-rad om ſijn as
Drymael buyt'lens t'achter was;
Delft in uw' bedolven bogen
Deſe weinig' adem-togen
Die mijn half-gebelght gemoed
Onder u betrouwen moet:
En ſoo ras ghy weer 't gereutel
Sult vernemen van den Sleutel
Daer uw' Vry en Veiligheit
Onder is te pand geleidt,
Segt Hem die hem in 't bewint heeft,
Dat hy bet en bet bemint leeft
Van de waerdelooſte Vrund
Die hy emmer heeft begunt;
Dat Die ſes en ſoo veel' weken
Heeft gehongert na ſijn ſpreken,
Sints hy, deſer zijde 't Natt,
Hollands oever jonghſt betrad;
Dat hy dien geſwollen yver
Docht te loſſen in een' Vijver
Van genietens volle vreughd,
Naer hem d'Amſtelandſche Jeughd
Met het moeyelicke melcken
Van haer' opgedroncken kelcken
Moe gepijnight, moe gequelt,
Vry en vredigh had geſtelt:
Dat hy onder dat vertrouwen,
Sonder achterdencks berouwen,
Van het honck geweken is
Daer hy eerſt gebleken is;
Daer hy, boven 't aengeboren
Blinde Vaderlands bekoren,

En

En dat kinderlick Gewoon,
Aller ſchoonheit ſchoonſte ſchoon,
Aller Hagen ſoetſt behagen,
Aller wagens dichſten Wagen,
Aller laenen lieffſte Laen
Waerdeloos heeft laeten ſtaen;
Graeger nae de ziele-ſpijſen
Van ſijn' tuchtigh onderwijſen,
Dan bekommert met den toy
Van het onnut Haeghſche moy.
Doe hy nu ſijn' pijl ſagh ſtaken
Eer hy Doel-witt kon' genaken,
Doe hy nu ſijn affcheit las
Eer hy half ten ancker was,
Dat men hem ſijn' ooren lellen
Op ſijn' ſchouders heeft ſien vellen,
Even als de Droomer placht
Die ſijn ſlaeperigh gedacht
Met de ſwarte nacht-pinceelen
Heeft Paleiſen, heeft Juweelen,
Heeft een onvertelbaer geld
Opgeſchildert, opgetelt;
Tot hy endelick, de knoopen
Van ſijn' mijmeringh ontkropen
Door de venſter van ſijn oogh,
Vindt ſich van dat blijde hoogh
In de droeffelickſte dallen
Van vergiſte vreughd gevallen,
Ongeluckigh des alleen
Dat hy korts geluckigh ſcheen.
Grauw gebouw, vereewde Wallen,
Soo en moet ghy nemmer vallen,
Soo en moet ghy nemmer ſien
Die Oragnen tegen dien';
Kluyſtert deſe klamme klachten
Tot ghy wederom uw' Nachten
Dagen ſult geworden ſien;
Mogelick of 't kon geſchien
Dat ſy onder uyt uw' kelder
Donderlick, ſoo holl als helder,
Voor het voorhooft mochten ſlaen
Dat uw *Hooft*-Heer heeft gelaen;
Mog'lick of s' uyt ſijn bewegen
Yet medoogentlicks verkregen;
Mog'lick of s' hem ſeggen de'en,
Onverdiende blauwe ſcheen,
'k Ben onſchuldigh aen uw' buylen;
En dat huylen en dat pruylen,
En dat Hagelick beklagh,
Sal ick noch een' witter dagh
Met een heuchelick onthalen,
Achterſtell en all, betaelen.

Sijn' Antwoord.

Wegh ghy, die voor beuſelingen
Houdt het wonderlicke zingen,
En geen' dichten toevertrouwt,
Dat zy ooren maken't woudt,
Ooren maken harde klippen:
Vaeck hoord' ick, (dat's meer) de lippen,
Van gewoont, die ſteilen ſteen
Kallen nae gerijmde reên.
Menſchen woorden hoord' ick vaecken
Bauwen nae, van lajen daecken;
Kalck ook en gebacke klaj
Soo langtonght zijn als de laj.
Bergh en daelen ſtadigh ſouwen
Snaetren, konden ſy onthouwen
Hun gehoorde les, ſoo fraey,
Als een Spreeuw oft Papegaey,

Hy

Op prijs ſtelde.

Hy die 't Moye mall ſoo kluftigh
Loofde, vondt' er ſoo vernuftigh
Dats' hun' les onthielden langh
Drie maet ſlagen van een' ſangh.
Vaſthart meen ick. 't Was ten tijde,
Als hy Golf ſijn' Bruydt ontvrijde,
En het huwlick maeckte klaer,
Tuſſchen Oçean en haer.
Trouwe ſijne reden ſnerpen:
Soo weet hy 't hun in te ſcherpen.
't Komt niet ſtaegh by leerlinghs geeſt,
Dickwijls is de meeſter 't meeſt.
Maer wie dacht, dat hy ſijn klagen
Soud' doen heugen, veertien dagen,
Aen die groote grove romp,
Dien' er menigh ſchouwt voor plomp?
Aen dien ſtapel ruw van moppen,
Dien de baren d'ooren ſtoppen,
Baren van het Zuyder zout,
Dat daer op ſijn ſpijt uyt ſpouwt.
Meer, nochtans, als t'halver wege,
Van't onſichbaer Bos gelege'
Met ſijn toppen averecht,
Hoord ick roepen over Vecht,
Heftelicken voor het weenen
En het ſteenen van de ſteenen
Tegens windt en tegens ſtroom,
My te moet aen Diemer Zoom.
Daer verhaelden ſy van Vaſthart
Woordjes Zoeter als de Baſtart,
Zoeter als de nieuwe moſt,
Dien de Duyts te Dordrecht loſt.
Daer verhaelden ſy ſijn deunen,
En ſijn kermen en ſijn kreunen,
Met een opgeſteken klock,
Halleſ errenſt, oft heel jock;
Om dat, eer ſijn jaght de ſchooten
Streeck, het ſagh ſijn ſteeven ſtooten,
En moeſt varen over ſluyr,
Groetende, van verr, den muyr,
Daer de Velſer ongedulden
Hollands Overheer onthulden:
En hoe deeſe bijſtre ramp
Overmits mijn af-zijn quamp.
Vaſthart, weet ghy met uw' ſlemmen,
Soo te ſtreelen, ſoo te kemmen
Eenen ſteenhoop wilden woeſt,
Tot ſy't hebben overnoeſt
Met uw' klaghjes uyt te ſchild'ren?
Weet ghy met uw' ſangh t'ontwild'ren
Steen, die ſtaegh met hun geroes
Waetr' en windt den kop maeckt kroes?
Lichtlijck ſoudt ghy dan den Zinnen
Van de Zuyder Meereminnen
Leggen't vyer ſoo na, met moy
Singen, dats' al't was van't Goy,
Op deên, om uw' woordjes buyten
Het bekoorbaer oor te ſluyten:
Als die drogh vol kattequaedts
Eertijds leefde met ſijn maets.
Ick verleckert op uw vleyen,
Voel de vreeſe voor verleyen
Staen in mijnen boeſem ſtil.
Uwe keel heb al haer' wil.
Maer is't reên dat ick ſal moeten
Tegens uwe belghſucht, boeten
Breucken, die des Noodlots raedt
Oft het reukloos Luck begaet.
'k Was verzeilt aen Circes haven,
Die, met haer vergifte gaven,
Bey bedaeghtheid ende jeughd,
Wentelt in een verkens vreughd,
Tuyſſchen, teemen, ſlempen, ſlaepen
Is het oorlogh daer. Dat waepen
Ick en leerde t'geener tijd
Voeren: En in ſulcken ſtrijdt

Had ick noyt oft hart oft handen.
Bet mijn' ooren watertanden
Na de leckerny van een
Kort ontbijten uwer reên,
Als nae, wat men op kan ſetten
In een' bruyloft, in bancketten
Bruyloſts ſlaerten, die ſoo wel
Menigh' meſten uyt ſijn vel.
Maer wat is 't? des Werelds winden
Zijn in geenen ſack te binden.
Beter, ſomtijds loopen aen,
Daer ſy drijven, als vergaen.
Waer 't ghy my in tijds verſcheenen,
Vaſte ſtar, *ick had daer heenen*
Daer ghy leide, loop gewendt.
En is 't dat ick hier ontrent,
U een reis magh ſien gereſen.
Dan ſal 't die goed' avondt weſen,
Daer uw ſangh van heeft gerept.
Ondertuſſchen veel danck hebt.

Omnibus idem.

Op 't H. te Muyden. cIↃ IↃc XXXIII.

Weder-Antwoord.

JAE, danck hebt, beleefde Moppen,
Die my uw' bepuynde kropp en
Niettemin beſpraeckt geſteent
Soo gewilligh hebt geleent;
Trouwer tuygen van mijn' weening,
Trouwer Tolken van mijn' meening
Dan het klapperachtigh ried
Dat den Koningh Ezel hiet.
Maer vergeeft my, klare klinckaert,
Mijn vertrouwen op uw' klinck-aerd
Was geen toegedochte klanck,
Maer een toegedichte ſanck;
Recht gelijck de minnaers plegen
In de wilderniss verlegen
Om een' oogh, en om een oor,
Om een tuygende gehoor,
Struycken, ongezielde lijven,
Ziel en adem in te lijven,
Om de Wanhoop van de min
Yet te ſcheppen van verſin.
Sie ick nu mijn enckel jocken
In een dubbel ernſt betrocken,
Sie ick leven 't gen' ick docht,
Amy! of het leven moght;
Soo wel eer de Grieckſche Luyten
Van de marmer-hacker fluytten
Die de Vrijſter van ſijn ſné
't Leven in ſoogh met ſijn' bé?
Welkom dan, en welkom, klinckers,
Welkom luyſter-leepe linckers,
Welkom wel-beleſen tras,
Welkom rijcke letter-kas;
'k Will van nu af niet meer dagen
Die uw' dagen moet doen daegen
Met het ſtijgen van ſijn' Son
Die ick onlanghs onder von;
'k Houw my ruym en vol te vreden
Metten romp der holle ſteden
Die de ſchaduw van uw' Heer
Somtijds met haer' volheit eer'.
Hebben u mijn' krancke knepen
't Leven uyt de borſt genepen,
Bauwt ghy door den flauwen galm
Van mijn' klachten, over 't kalm

Van

Van de vlacke Zuyder-Ebbe,
Die ick maer beſien en hebbe,
Doe ick van te voren las
Dat mijn' reis verloren was;
Wat en kan ick niet begrijpen
Van het krachtige beknijpen
Van ſijn' dagelickſche ſtem;
Hoe haer krakende gehem
Door uw' laegen heen moet booren;
Wat ghy tongen, wat ghy ooren,
Wat ghy ramm'lens in 't gebeent
Van hem leert en van hem leent;
Wat hy uw' vermurwde ſchoncken
Leer en leerſaemheids geſchoncken,
Wat hy letters monde-voll
Heeft vergoten in uw holl!

'k Weet het, kalck, ick weet het ſteenen;
Dat ghy leent dat kont ghy leenen,
En ſoo veel ghy berght en draeght
Veilen die 't u verght en vraeght;
'k Sal 't u vraegen, 'k ſal 't u vergen,
'k Sal uw' weerklanck komen tergen,
'k Sal als in een' Bijen fuyck
Komen ſmodd'ren in het puyck
Van de Goyſche Honigh-raeden,
'k Salder mijn' begeert' in baeden,
En mijn ſnacken in verſlaen,
Sonder ſeggen op het gaen
Dan, danck hebt, beleefde moppen
Die my uw' bepuynde kropp en
Niettemin beſpraeckt geſteent
Soo gewilligh hebt geleent.

Door I. vander Burgh.

PRonck der wenſchelicker menſchen,
Soo op menſchelicke wenſchen
In den Hemel werdt geacht,
Meer der heil en meer der ſegen
Als oyt menſch hier heeft gekregen
Bid ick dat je van my wacht.
Vaſthart, *ſoo het mocht gebeuren*
Dat mijn rijm u quam te ſteuren,
Soo verſoeck ick wat gedult:
Wie en ſouw geen rijmer weſen
Als men 't uw eens heeft geleſen?
Denckt, het is mijn eigen ſchult.
Waſſer niet meer in uw dichten
Als dat nu de Dichters ſlichten,
'k Had dit rijmen niet beſtaen,
'k Had mijn tuych wel t' huys gehouwen.
t Moet nu voort al ſou 't my rouwen.
Rijmpjes loopt, ick laet je gaen;
Gaet dien Haeghſchen Dichter vinden
Die dat rack van dichte Linden
Voor het dorren heeft bevrijdt,
En door kracht van ſijn gedichten
Weet de ſtrengheit te doen ſwichten
Van de ſtraffe Winter-tijd.
Gaet, ick moet hier noch wat beiden
In het letter-rijcke Leiden,
Korts noch leidſter van mijn jeughd:
Laes! daer nu niet valt te kijcken,
Als de ſtraet beſaeyt met lijcken
En de luyden ſonder vreughd.
Maer! wat ſal de tijd weer ſcheelen
Als ick weer ſal mogen deelen
Van het goddelick geluyt,
Dat met ſmekelicke toonen,
Dieder in ſijn vingers woonen,
My den Hemel ſchier ontſluyt.

Als dat Zielvervoerend trecken
Onſe blijdſchap op ſal wecken,
In die dommelende ſpraeck,
Opgepronckt met gulde woorden,
't Leven geeft aen doode koorden,
Dat het rotſen ſchier vermaeck'.
Dan ſal alles zijn vergeten.
Wie ſou dan van droefheid weten?
Alle ſorgen zijn ten endt,
Even alſmen ſiet verdwijnen
Nevel voor het Sonne-ſchijnen,
En de Winter voor de Lent.
Maer indienje wel mooght lijen
Vaſthart, *dat w' ons eer verblijen,*
Soo verſiet ons maer te leen
*Met * dat wonder geurich rooſien*
Dat Lycoor' gaf ſulcken blooſien
Datſe ſelfs een rooſien ſcheen.
Ey vergunt ons dit vermaken.
Kan mijn wenſch den Hemel raken.
Werdt u weer van my gegunt,
Ook van Broſterhuyſens wegen,
Meerder heil en meerder ſegen
Als ghy ſelver wenſchen kunt.

* Soo wil hy noemen een Madrigal van mijn maeckſel, beginnende, Donò Licori à Batto.

Antwoord.

DObb'len danck, beleefde Menſchen,
Voor uw' dobbel ſoete wenſchen,
Menſchen die ick dobbel acht
Om het dobbel deel van ſegen
Dat ghy van Hem hebt gekregen
Daer men 't al van hoôpt en wacht.
Moght my dagelicks gebeuren
d'Eere van ſoo ſoeten ſteuren,
'k Droegh uw af-zijn met geduld.
Maer, ô kort-geluckigh weſen,
'k Heb uw' ſchielickheit geleſen
In 't betalen van mijn' ſchuld.
Konnen dan mijn' doove Dichten
Sulcken klinckaerts helpen ſtichten
'k Will het menigh mael beſtaen,
Half gehackelt, half gehouwen,
Uyt den ruygen, uyt den rouwen
Sullen ſy van 't aenbeeld gaen.
Mocht ick maer de ooghjens vinden,
Ronde Rapenburger Linden,
Die u Buerigh Borger vrijdt;
Oh! wat ſouden mijn' Gedichten
All de Dichtery doen ſwichten
Van mijn' laeſten winter tijd!
Nu benijd' ick u ſijn beiden,
Letter-moer, papierigh Leiden,
Nu miſgun ick u ſijn' jeughd,
Die hem weet 't te houden kijcken
Door het laken van uw' Lijcken
Naer de Leid-ſterr van ſijn' vreugd.
Kijcker, ſpaert uw' oogen-ſchelen;
Om den vrienden met te deelen
Die haer wekelick geluyt
En nu onvergaerde toonen
Van den anderen ſien woonen
Tot ghy d'uwe weer ontſluyt.
Konnen u de tamme trecken
Van mijn' darmen-nijpers wecken
Doorgedommelt door mijn' ſpraek,
Houdt, hier zijn de Rooſe-woorden
Die ick op mijn' vooſe-koorden
Heb gewijdt tot uw vermaeck.

Als

Alsghy deſe wilt vergeten,
Komt'er hier weer niewe weten,
Mijn getramp en neemt geen end.
Komt dan haeſt, ghy moght verdwijnen
Door het al te ſtadigh ſchijnen
Van die Sonne van uw' Lent,
'k Magh 't medoogentlick wel lijden
Dat mijn' vrienden ſich verblijden,
Dan ick geeffe maer te leen;
En, met oorlof, Leidſche Roosjen,
Uw' Lycorelicke bloosjen
Springht te langh voor onſe ſcheen.
En ghy, droncken in 't vermaecken,
Die ſoo taey van daer kont raecken,
Schad' en wordt u niet gegunt,
Hoort van veler vrienden wegen,
Komt ontfanght der vrienden ſegen,
Maer komt dobbel ſoo ghy kunt.

Aen Joffw. TESSELSCHADE VISSCHERS,

Nieuw-getrouwde;

JOCK.

TEere leerlingh van de Trouw,
Onlancks Maeghd, en onlancks Vrouw,
Teſſelſchade, die uw' gade
Hebt gevonden, niet te ſpade,
Hebt verbonden, niet te vroegh,
Van de wonden die hy droegh;
Heeft u noch in 't niewe leven
d'Oude vriendſchap niet begeven,
Huyſt ghy noch in uw gedacht,
Die die huyſingh, als gepacht,
In uw' vriend'lickheit beſaten,
Doe ghy, eenigh by der ſtraten,
Eenigh t'huys, en om uw bedd
Met de eenigheit beſett,
Spotte met de Jongens toortſen,
Die u doch met ſijner koortſen
Onafbiddelicken brand
t'Uwer beurten heeft vermant;
Zijt ghy noch bedenckens machtigh
Hoe de Herten, heet en jachtigh
Na de beeck te koelen gaen
Die de min ten doele ſtaen,
Leent my dry der toover-woorden
Die ſoo menigh oor bekoorden,
Dry aen 't ſchoone Lauren Hooft
Dat het mijne van my rooft;
Daer ick 't een en 't ander baecken
On-voorſiens heb derven naecken,
Of het vyer dat blaecken moſt
Blaecken ſonder branden koſt.
Seght haer. Wie? Oh! vraeght niet verder:
Segt haer, hoe een Haegſche Herder,
Hoe een overrompelt knecht
Min op 't minnen afgerecht
Dan ſijn' lammeren op 't vliegen,
Vry en vredigh van der wiegen,
Onbewogen voor de vonck
Van ſoo menig' Minne-lonck,
Loncken die hy ſagh haer' punten.
Op ſijn' wederliefde munten
En belodderen de ſijn'
Om van hun belonckt te zijn,
En delick de fierer ſchichten
Van haer' ongemeene lichten

Heeft onmogelick geſien
d'Onverwonnen borſt te bi'en:
Daer ſijn' herſſenen af dav'ren,
Even als de langſte klav'ren,
Of de Helmen om den Haegh
In een' dichte Noorder-vlaegh;
Daer hem nu ſijn' korte nachten
Swart' hiſtorien van klachten,
En ſijn' dagen ſonder ſchijn
Nachts-gelijck geworden zijn;
Daer hem nu de wijdſte wallen
Aen den Amſtel nauw om vallen,
En de ruymſte kaden ſchaers,
En de bruggen voll gevaers;
Soo beduyz'len hem de roocken
Die den Herten-brand ontſmoocken,
Soo en zijn ſijn' oogen ſchier,
Soo en ſien ſy niet als vier:
Soo en kan hy niet bepeiſen,
Schoon ten ende van ſijn reiſen,
Schoon by Zuyden 't Zuyder Meer
Met den voorſten voet op 't veer,
Wie hem van het Y geſcheiden,
Overtoovert heeft tot Leiden,
En de Schipper die hem bracht
Staet en bedelt om ſijn' vracht;
Veerman, ſeght hy, weeſt te vreden,
Loon voor arbeid ſtaet in reden,
Maer de reden maeckt geen' ſchuld,
Voor den arbeid is vervult:
Schaemte weigert u te wenſchen
Heele vracht van halve menſchen
En de Menſche dien gy ſiet,
Ben ick half, en daerom niet:
Gaet de beſte weerhelft ſoecken
Daer haer 't lieffelick bevloecken
Van den ſoetſten nederſlagh
Die oyt oogh in oogen ſagh
Uyt de borſt heeft heeten ſcheiden;
Herte, ſeght, komt voort, na Leiden,
't Gelt my noch een' halve vracht,
't Gelt hem 't leven die u wacht.
Schaedtgen, ſegt ghy dat ik mijmer?
Dat vergeeft men aen een' Rijmer;
Kont ghy 't met een ſuer-beſien
Aen een' Minnaer ook verbi'en?
Voeght, het Rijmen, en het Minnen,
En mijn' ongebaerde ſinnen,
En mijn onbejaerd gemoet,
En mijn onbedaerde bloed,
En mijn' onervaeren oogen;
Dunckt u dat hy min medoogen
Kan verdienen dan verwijt
Die alleen van allen lijdt?
Maer bedenckt 'er by, Vriendinne,
Waer toe quam 't u in den ſinne
d'Onbedacht' onnooſelheit,
Van mijn' tegenwoordigheit
Uit de veile ruſt te haelen,
Daer ghy ſulcke, ſulcke ſtraelen
Om uw' houwelickſen troon
t'Uwen luyſter hadt ontboôn?
Uw' beleeftheit doet my ſterven;
d'Eerſte ſteen van mijn bederven
Heeft uw' gunſtigheit geplant.
Vyand-vriendelicke hand,
Hebt ghy d'eerſte deur ontſloten
Om mijn' brooſe borſt te blooten;
Hebt ghy d'eerſte Bijl geſtelt
Die mijn' vryheit heeft gevelt;
Laet u d'eerſte ſorge luſten,
d'Eerſte plaeſter toe te ruſten
Over d'eerſte Minne-kneep
Die my eerſt tot uwent neep.
Oh! of oock die hooger' ſtraelen
Tot medoogen wilden daelen,

En

En de voedſter van mijn' pijn
Mijn' geneeſter konde zijn! (haer,
Seght haer, ſoete voorſpraeck, ſeght
Soo Sy nijdigh onderrecht waer,
Wetens-willigh wie ſich ſtout
Soo veel dervens heeft betrouwt;
't Iſſer een, ſeght, van de jaeren
Die, geburen van 't bedaeren,
En de ſtatelicke vreughd,
Paelen aen de tweede jeughd:
't Welgevall van ſchoone leden
Schreef hem niemand toe met reden,
Aen het bruynen van ſijn' huyt
Kijckt de Haeghſe Herder uyt:
Maer hy dunckt ſich ſelfs te bloſen
Als de morgenſtondſche rooſen,
Zedert hy den wederſlagh
Van haer oogh in 't ſijne ſagh:
Soo verlicht der Sonnen luyſter
Aller wegen alle duyſter,
Soo is heel den Hemel ſchoon
Om het by-zijn van de Goôn.
Over-wight van gulde ſchijven,
Die 't ter Wereld al bedrijven,
Meer als noodelicke Munt
Heeft ſijn' ſterr hem niet vergunt;
Weinigh maeyen, weinigh ploegen,
Klein beſitt in groot genoegen,
En dat middelmaetigh veel
Zijn gevallen tot ſijn deel;
Maer ſijn' niewe Min-gedachten
Heele dagen, halve nachten,
Zijn ſijn' ſchatten in 't gemoed
Daer hy Rijck af heeten moet.
Voorraed van gegeten lett'ren,
Om geleerde t'overſchett'ren,
Schuylt'er weinigh in ſijn hoofd;
Waer het evenwel geklooft
't Waer vol letteren te vinden,
Letteren die herten binden,
Maer met hope van gena,
Soete lett'ren M. V. K.
Sterreſtocken aen te ſtellen,
Om de Fackelen te tellen,
Om de keerſſen ga te ſlaen
Die het Hemel-holl begaen,
Zijn geſifte wetenſchappen
Die ſijn' herſſenen ontſnappen,
En de geeſten van ſijn oogh
Weigeren haer vier ſoo hoogh;
Maer twee helderer Planeten
Zijn de doelen van ſijn weten,
En de ſterren die hy ſchiet;
Hooger' Hemel kent hy niet. (ling,
Stemme-ſtreelingh, ſnaren-krabb'-
Is een' konſtelicke brabb'ling
Die ſijn' handen en ſijn' keel
Niet en kennen als ten deel;
Maer, al ſtinckt het eigen roemen,
Laura, kan ſijn' keel niet noemen
Of ſy ſtaeter af en trilt
Als een Eicken rijs in 't wild;
Snaeren kan ſijn' hand niet raecken
Die wat Lauras-achtigh kraecken
Of ſijn' vingers gaender af
Als een viervoet naer een' draf;
Daer dan hand en keel vergaeren,
Laura ſeggen al de ſnaeren
Laura kort en Laura langh
Zijn de Noten van ſijn' ſangh.
Verr en verſch-geraepte Rijmen
Regel-dicht aen een te lijmen,
Hooger ſweven als 't geberght
Is ſijn pen te veel geverght;
Kruypen kan hy, gaen en ſpringen,
En gelijcks der aerde ſingen;

't Water

't Water dat de Rijmers maeckt
Heeft ſijn' lippen noyt geraeckt;
Maer de wel gevoeghde giften
Die den Hemel door de ſiften
En het keurlick onderſcheid
Van een' milde gierigheid,
Over haer' beminde kuyven
Nederwaerts heeft laten ſtuyven,
Kittelen ſijn' aendacht nauw,
't Vliegen wordt hem wel ſoo gauw
Als de beſt-gewieckte vliegers
(Dat 's Poëtelickſte liegers)
En ſijn afgevlogen Dicht
Rijſt hem ſelver uyt 't geſicht.
Seght haer dan, hy heeft den ſegen
Van de ſchoonheit niet gekregen,
Noch de geeſtelicke gonſt
Van geſogen Letter-konſt;
Sterren kan hy niet beroemen
Van de ſeven een' te noemen;
Op de Noten is hy ſchorr,
Op de Snaren vinger-dorr;
Rijmens is hy onervaeren
Als de Ploeger in de baeren,
Als de Zeeman in de Terw,
Als de blinden in de verw:
Evenwel 't bevalligh weſen,
't Rijck, het ruym-gelettert weſen,
't Spelen dat by geen en lijckt,
't Singen dat maer 't uwe wijckt,
't Rijmen dat hy ſelf kan achten,
Houdt hy all' van uwe krachten,
Kont ghy 't ſchepſel van uw' ſin
Min vereeren als uw' Min?
Schijnt ſy na de Min te hooren,
Vatſe vaſter by die ooren,
Seght haer dan als *Alard* ſei',
Doe ſijn krachtiger gevlei
Perſte door de koele korſten
Van uw' overvroſen borſten,
En uw Ys-lijck' ongena
Dede doyen in een Ja.
Deſe zijn de ſcherpſte pijlen
Die wy t'ſamen konnen vijlen;
Soo haer dan de tegenſtand
Van een herder Hert vermant;
Teſſelſcha, hoe ſal ick 't herden?
Ghy vergeeffche Tolck te werden,
En, oh armen, ick, en ick
Proye van mijn' eigen ſtrick'!
Sullen niet mijn' eigen ſchachten
Met den woeckerloon van krachten
Keeren op het brooſe bloot
Van de ſchutter dieſe ſchoot?
Oh! ick ſpel het langh te voren,
Lieve Tolck, ick ſal 't beſmooren;
'k Heb geen' Lauwer om de muts
Tegen ſulcken blixem-bluts.
Wil 's haer dan in bloed vermaecken?
Ja ſy; 'k ſie de dood genaecken;
Neen ſy; 't Is geen' Maegden deugd;
Ja ſy; 't Is onnooſel' vreughd;
Neen ſy; 't Moght haer namaels rouwen;
Ja ſy; Droefheit kan verkouwen;
Neen ſy; 'k heb het niet verdient;
Ja ſy; om een' liever' vriend,
Oey! daer waggelt mijn vermoeyen;
Teſſelſcha, om tijd te ſpoeyen;
Korte moeyt voor langh bedient,
Vraeght haer, of ſy wil, of niet?

Slot-

Slot-regel van de Antwoord van den Droſt Hoofd op het voorgaende.

SOetjes, toef wat, noch een woordjen
Ick u bÿten moet in't oortjen,
Dat mijn hoofjes rammelrad
Schoontjes, ſchier, vergeten had;
Spreeck je't Meisje blondt van haeren,
Paſt voor al haer te verklaeren,
Klaerder dan ghy't my bediedt,
VASTAERT *oft ghy't meent oft niet.*

BOSS-DICHT.

ECho, leden-looſe Geeſt,
Dien ſoo menigh Minnaer vreeſt,
Om de waerheit niet te hooren
Die hem 't hert breeckt door ſijn' ooren.
Kreet ghy niet om Thisbes dood
En haer' lieven Min-genoot? Noot.
Herde hoer, kont ghy verachten
Soo medoogentlicke klachten? 'k Lachten.
Kont ghy lacchen, vinnigh vel,
Om een ander mans gequel? Wel.
Die de Min veracht die ſlaetſe,
Quellingh vindt al om haer plaetſe. Laet ſe.
Was dan Pyrams ſterven ſoet
In ſijn' Thisbes arm en bloed? Armen bloed!
Daer mé komt u, kan ick hooren,
Weder d'oude Min te voren. Min te voren.
Doe Narciss uw' hand ontwoey,
Hoe was doen uw hert te moey? Oey!
Waer, waerom, wat heenen quam hy,
Welcke wegh van ſterven nam hy? Amy!
Doet u nu de ſmalte weer
Van ſijn ſchoon geſtalte ſeer? Al te ſeer.

Emmers uyt ſijn hard medoogen
Quam ſomtijds een ſoen gevlogen; Logen.
Wild' hy nemmer nader tre'en,
Quamt ghy nemmermeer aen een? Neen.
Waſſer dan in boſch en velden
Altijd een die hem verſelden? Selden.
Soo gebeurde'r, als ick ſegh,
Altemet wat by den wegh. Wech.
Altijd leidt de waerheit achter,
Of de vleyery verſacht'er. Sachter.
Was ſijn hert ſoo dick verloodt,
Quam hy nemmer ongenoodt? Noot.
Iſſer van hem niet gebleven
Soo veel als hy was in 't leven? Even.
Vergelijckt ghy dan een' knecht
By een' bloem in 't veld gerecht? Recht.
Wat is dan de ſchoonheits waerde
Of s' al ſchoonheit noyt en paerde? Aerde.
En wat wint hy dieſe vindt,
En wat vindt hy dieſe wint? Wind.
Sietme'r veel' naer Blommen loopen
En na wind en aerde hopen? Hoopen.
Waert ghy niet van 't ſelve ſogh
Droncken doe; of zijt ghy 't noch? Och!
Hoe ontwaeckt ghy dus vroegh 's mergens.
Of verwacht ghy yet van ergens? Nergens.
Of bemint ghy onverſpiedt
't Eerſte dat ghy hoort of ſiet? Yet.
Of de Satirs nu eens quamen
En u in haer' koten namen? Amen.
Sult ghy eewigh 't minne-lied
Singen, en verlaten niet? Laet, en niet.
Soudt gy'r voor u daeghs geneeren
Meer dan 't half dozijn begeeren? Geeren.
Houdt; ghy eigen-ſchande bell,
Kondt ghy ſwijgen, al waer wel. Vaer wel.

KLUCHT.

KLUCHT.

't LUſten een' beluſten Geeſt
(Utrecht is ſijn t'huys geweeſt)
Malle menſchen te vermaken
En met ſchande wijs te maken:
Daer toe veinſden hy 't bedrijf
Van de Maeghden vijf en vijf,
Die'r de vijf mallooten waren,
In verthooningh te verklaren,
Naer hy 't in de letter vond
Van 't Genadiger Verbond.
Stijlen ded' hy weinig' ſtellen,
En daer berderen op vellen
Toegeſpijckert, toegehaeckt,
En 't ſtellagie was gemaeckt:
Maer de ruymte vry benepen,
Vry ondienſtelick begrepen,
Daer ſich niemand aen en ſtiet
Oft ſijn hoofd om achter liet.
Venſters, luyven, daken, deuren
Dreighden onder 't pack te ſcheuren
Van het opgedrongen volck;
Onder dreev het als een' Wolck,
Die de witte Winter-buyen
Uyt den Noorden jaegt in 't Zuyen:
Die daer niet te ſien en was
Hiet men doot of min te pas.
Maeghden boven alle vrouwen
Warender niet uyt te houwen,
Maegden ſagh men waer men ſtond,
Of bedriegh ick mijnen mond?
Meiskens ſagmen waermen heen ſag;
Mog'lick ofmer een' van tween ſagh,
Mog'lick offer thien gevraeght
Hadd' geſworen, wy ſijn Maeghd.
Van den Middagh tot den Duyſter
(Kleine dingen krijgen luyſter
Van der keerſſen kleine vlam)
Sat men eer men yet vernam:
Somtijds roerde'r yet van binnen,
En men riepe'r, Sy beginnen:
Sei den eenen door een' ſpleet,
Wacht, de thiende wordt gekleedt;
And're ſwoeren door de klampen,
't Sal hem gelden, 'k ſie de lampen;
Dien het wachten viel te bangh
Vond vermaken in 't verlangh.
Na verlangen en verwachten,
Na veel' onverdulde klachten,
Komt de Baes voor uyt getre'en
Met de Roll van deſe re'en; (nen,
Vrienden minſt, en meeſt Vriendin-
Die ons geerne ſaeght beginnen
Dat oyt niemand en begoſt
Daer ſijn volck niet ſtaen en koſt;
Wilt gy ſien thien Maegden hand'len
Daer geen' vijf en konnen wand'len?
Lieve ſiet eens rondom my,
Hier en is geen' plaets voor dry?
'k Sie u 't onverſtand bekennen,
En beſchuldigen uw rennen
Op den roep van niewigheid
Sonder ſchaduw' van beſcheid:
Maer een' ander' hoor ick klagen
En tot aller onſchuld vraegen
Waerom hebt gy, die ons laeckt,
Niet een' ruymer plaets gemaeckt?
't Is niet qualick opgenomen
Al en is 't niet over-pluys;
Want de mis-ſlagh uytgenomen
Van het onbequaem raduys,
All' de dwaeſe zijn gekomen,
En de wijſe blijven thuys.

Boeren-tael,

Aen den Vryheer van Aſperen.

ROomſch geſpan, Veneetſche berders,
Tweede vrijſter van ons' Herders,
Haeghſche maekſel, Franſche kropp,
Franſche ſtellingh, Haeghſche kopp,
Haeghſch-Veneetſche-Franſche ſpanen,
Luyt, getuyge van mijn' tranen,
Luyt, getuyge van mijn' vreughd,
Van mijn' onbevleckte Jeughd;
Luyt, toekomende verblijden
(Emmers wil 't den Hemel lijden)
Van mijn' dorren ouderdom;
Luyt, mijn' ſtille Treves-trom;
Luyt, mijn' Fluyt, mijn' doove Trompen;
Luyt, mijn' Feeſt, mijn' druyvendompen;
Luyt, mijn heuſch onnooſel ſpel,
Mijn vermaeckelick gequell;
Luyt, mijn' voorſpraek by de Meisjes,
Die wel ſes, wel ſeven reisjes
Seven knechjes wel-gepaert,
Om een boompjen hebt vergaert;
Luyt, mijn ſleutel totte kamers
Daer men ſonder gouden hamers
Selden in geraeckt of niet;
Daer men 't Volckjen niet en ſiet
Dan gedoken in den doncker,
Daer het Manne-volck heet Joncker,
Daer de Vrijſter Joffer heet,
Daer men altijd ſuycker eet;
Daer de deuren en de mueren
Met ſluweele lange lueren
Zijn behangen en bedeckt,
Daer men mette Boeren geckt,
Daer het altijd is vol reucken
Recht als in een' kermis-keucken,
Daer de le'ren-wanten duym
Steeckt vol muskes en parfuym,
Daer de mantels en de kragen
Soo veel' vreemde kleuren dragen
Dat het in een menſch ſijn oogh
Flickert als een Regenboogh;
Daer men heele winter-nachten
Met het bloote hoofd moet wachten,
Om een handjen vol gewins,
Op een' Hertogh of een' Prins:
Luyt, mijn eerſte wegh-bereider
Totten grooten Menſchen-weider
Weſt by Noorden 't Noorder Meer
(Japick, dunckt my, hiet den Heer)
Die ſijn' hoogh-geleerde ooren
Om den Herder-tramp te hooren
Die ghy hem te wille floeght,
Goedertieren heeft gevoeght.
Luyt, by Luyten vergeleken
Die voor Luyten noyt en weken,
Luyt, die uwes Trampers naem
Kondigh maeckt en aengenaem,
Tweemael ſeven Jaer' geluyſtert,
Meer bevochten dan verduyſtert,
Luyt, te veel gepreſen Luyt,
Stopt uw' ſnaeren, *Anna* fluyt.

Uyt was de Boeren-deun, ſoo haeſt het Herder-wicht
Sijn' *Anna*, ſijnen ſchrick, kreegh naerder in 't geſicht,
En ſagh haer't Fluytjen vaſt van alle kanten klaeren,
En ſagh een' jonge Rei rontſom haer lijf vergaeren,
En ſagh het ſoet geſwell van d'een' en d'ander' koon,
Daer mede, ſoo hem docht, ſy peilden na den toon.
Ghy die het Roemer-lied aen uwe kroon gehangen,
Geluckigh Heer-Poëet, gehoort hebt en ontfangen,
Ghy die verſtaet hoe verr' een' Amſteldamſche fluyt
Verketelt en verdooft een' Haeghſche Herder-luyt,
Spreeckt vonnis tuſſchen tween, of niet de lompe Jongen
Sijn ſchraele darm geſchrap voorſichtigh heeft bedwongen,
Daer *Annas* keel verſcheen: Of 't niet is, ſoo hy meent,
Beſt tijdelick geſwicht, eer ſchandelick verbeent.

Aen J. van Broſterhuyſen,

Op ſijn verlangh naer 't uytkomen mijner Dichten.

WAerom gaept ghy, Broſterhuyſen,
Als de Waterlandſche Sluyſen,
Naer een' vingerhoed vol nats,
Offer vry een' Zee vol ſchats
Uyt mijn' dorre pen ſou ſtorten?
't Is de drinckens vreughd verkorten:
Die ſoo wijd ſijn' wangen reckt
Dat hy noyt verlangh en leckt,
Maer de gall ſlickt ſonder raecken,
En den Honigh ſonder ſmaecken,
Even als een' Steuren-fuyck
't Grondelingh in heuren buyck.
Wacht my wat met enger' lippen,
Daer ick tuſſchen in mogh' glippen,
Als een palingh door een' kloof
Daer ſijn jongh door henen ſchoof,
En mijn' anders doove net'len
Sullen uwe nauwte ket'len,
En mijn anders dom geluyt
d'Oore die ten naeſten ſluyt.

'k Sal mijn' Zetter onderwijlen
Met ſijn' Letter wonder ijlen,
'k Sal mijn' Drucker ſlaeven doen,
En van ſtappen draeven doen;
'k Salſe beide met haer ſweeten
't Water warmen ſparen heeten,
'k Sal den Binder voor een blad
Rijgen heeten wat hy vatt,
'k Sal den Wagenaer na Leyen
Dobb'le ſweepen heeten breyen,
En doen rennen met de Meer
Als waer' Phaëthon op 't veer.
'k Sal het pack met Citos decken,
En den Brieven-draeger recken,
En doen rucken aen uw' bell,
Dat de Meid ſal roepen, wel,
Wel wat gaet den Bengel over?
Daer op ſal hy, ſoo wat grover,
Soo wat holler uyt die ſtroot,
Die bebierde Mengel-goot,
Ripſen, voor de reedſte antwoord,
Hier jou varcke, reickje hand voort,
'k Heb eloope met dit pack
Tegens ſtoep en luyv en dack
Offer heel Breda na vaſte;
Helpme van den bras ontlaſte,
Haelme geld, ſtapp héne, drá,
Broſterhuyſen wachter na.
Soo ghy dan het zegel-pluyſen,
En de vellen door te luyſen,
Niet ſoo haeſt en hebt begoſt,
Of ghy klaeght, wat laffer koſt!
Foey, de Bergen zijn verloſt
Van belacchelicke Muyſen;
'k Hael mijn wenſchen door den hals,
All' mijn' giſſingen zijn vals:
'k Sal niet wederſpreken, als
Waerom gaept ghy, Broſterhuyſen?

Klinck-

Klinck-dicht van den Droſt Hooft.

MEn voed' Achilles op met Mergh uyt Leeuwen ſchoncken;
Dies ſiedend' oorlogh-ſucht reed door ſijn leden rap:
Van ruſten wierd hy mat, van woelen friſch; en ſchrap
Stond hy veel liever dan hy ſtack in luſt verſoncken.
Maer Huygens inborſt, die voor ſoch heeft opgedroncken
Der Ed'ler Konſten klaer en ſinne-ſuyv'rend ſap,
Vlamt op het eerlick fraey, waer nae ſijn vrijerſchap
Uyt allen yver rent geprickt met heil'ge voncken.
Dies luyſtren nu ſijn luijt, ſijn ſtem, ſijn ſtreelend dicht,
Na wetten van die geeſt op alles afgericht.
Na deſe ſchickt haer 't puick ſijn'r uytgeleſen zeeden.
Doch dit's maer voorſpel; t'hans de welvaerdt van ſijn land
En vry gevochten volck, aenſtellen wil haer trant
Op maetſlagh eenes ziels ſoo vol van Rijm en Reden.

Antwoord.

ICk by den heldt geſtelt, die uyt der Leeuwen ſchoncken
Den oorlogh yver ſoogh en 't Leeuwelicke rapp,
Die *Troyen* hielp in d'aſch, en ſtelden *Hector* ſchrapp!
Soo diep en legh ick niet in eigen waen verſoncken,
Soo veel en heb ick niet uyt *Lethe* opgedroncken,
Dat ick 's my weerdigh kenn'; al paert het vloeyend' ſapp
Van uwe Hooffſche pen 't onwetend vrijerſchapp.
Van een' rond' Batavier by d'edel' Grieckſche voncken.
Wat kan hy waerdigh zijn die noch op Stem noch Dicht,
Ervaeren, noch op Luyt magh heeten afgericht?
Veel minder op het puyck van uytgeleſen Zeden?
Dies vind' ick in uw Dicht, puyck-Dichter van ons land,
Konſt, jonſt, genegentheit, maet, rijm, en regel-trant,
Vergeeft my 't redelick ontkennen) maer geen' reden.

Weder-

Weder-antwoord van den ſelven.

Niet by, maer boven ſelfs Achilles *grove ſchoncken*
En domme-krachtigh hert, ſtel ick de geeſten rap
Dien niet opkomen kan, of flux en ſtaenſe ſchrap,
Die noyt in't welſand van de ſuffery verſoncken.
Granaedſche Wol had noyt het gloeyroodt bet gedroncken
Daer't voeder verwer is, aen groene Kruyden ſap,
Als kennis heeft gegrijſt uw groene vryerſchap
Waer aen men werdt gewaer ſoo Goddelicke voncken.
Maer looft Muſæus *om ſijn ziele-ſleepend' dicht,*
Amphions *vingers tuck ter luyten afgericht,*
Of Orpheus *ſangh, die't wilt inſcherpte tamme zeden;*
't Is ydelhoofts beſtaen gewaecht door yeder landt,
Van't geeſt verleiden, ſteens-voeghſaemheid, boomen-trant;
Het mijn oock yver is, beken ick, en geen reden.

Beſluyt aen den ſelven, tot afſcheid, op't vertreck naer Engeland.

DAnck hebbe't Leeuwen mergh en grov' *Achilles* ſchoncken,
Die mijn' verkleumde hand van kramp-ſtijf maeckten rapp,
En ſtelden tegen't Hooft der hoofden hoofſtuck ſchrapp,
Daer ſy te voren lagh in ſchimmel-ſchae verſoncken.
Och had ick eenen dropp op *Helicon* gedroncken
Van dat daer boven heet het Henxſte-klauwen ſapp,
En onder't groene hout van't vochtigh vrijerſchapp
Een blaeckend' vier geſtoockt in plaets van deſe voncken!
Wat had ick langh mijn' ſtem, mijn danckbaerhertigh Dicht,
Mijn' ſnaeren op den toon van uw' lof afgericht,
Daer nu mijn' onmacht is de regel van mijn' Zeden.
Vaert wel volherſſent Hooft, mijn Schipper will van land;
Daer gae ick ſpringen heen op *Thetis* baeren-trant;
Ick ge v' U d'eerſte eer, gunt my de leſte reden.

op

Op den ſelven trant, door
Joff^w. ANNA VISSCHERS,

DIt heb ick noch gelickt uyt d'uytgeſopen ſchoncken,
Daer van mijn ſtram verſtand' en ſtijve pen werdt rap;
Niet, weerde Vrienden, om mijn ſelfs te ſtellen ſchrap
Tegen u lieden geeſt; dan lagh ick laegh verſoncken
In diepe hovaerdy; Maer om dat ick gedroncken
Van ſuyver vriendtſchap heb het ſmaeckelicke ſap,
Soo ben ick bly dat ick de groene vrijerſchap
Met rijpe manheid heb in vrientſchap doen ontfoncken.
Gelijck mint ſijns gelijck, bei zijt ghy door u Dicht
Vermaert, en beide in geleertheid afgericht;
Ook beid' uytmuntend in verſtandt en brave Zeden.
Waer vintmen ſulcke twee in't ganſche Nederland;
Want ſoo de eene ſpeelt, ſoo gaet den aer ſijn trant;
Dat ghy dan vrienden zijt is (dunckt my) meer als reden.

Noch op den ſelven,
Door Joff^w. TESSELSCHADE VISSCHER,

HOe wel ick noyt en ſoogh pit uyt der Leeuwen ſchoncken,
Soo voel ick even wel mijn geeſten werden rap,
Gemoedight door u Rijm hun krachten ſtellen ſchrap
Om kanten tegen't luy dat d'yver hield verſoncken.
U ſuyghlingh, als vermint, lagh overſtalligh droncken
In weeldens vette ſchoot, en ſoogh het ſuchtigh ſap
Uyt Coppers boeſem daer de quixe vrijerſchap
Uyt blaſten met hun vier als water uwe voncken.
Noch hield ghy d'overhand: dies ſtel ick uw gedicht
Veer boven Helteryten oorlogh afgericht:
Die d'wingen met geweld; ghy met beleefde zeden.
Moetblaſers alle bei van't luckigh Nederland,
Al wat van voeten weet moet danſen na uw Trant,
En welgetroffen galm op ſleutel van de Reden.

Noch op den ſelven,

Door J. van BROSTERHUYSEN,

KOſt ick, ick maeck't een Fluyt van d'uytgeſopen ſchoncken
Waer op ick ſpeeld' u lof met vingers wis en rap,
Ghy geeſten die uw Naem ſet tegen d'eewen ſchrap,
En al wat haeſt ſal zijn in Lethes *vloed verſoncken.*
Maer 'k heb noyt (dat ick weet) uyt d'Heingſtenbron gedroncken;
Dit dicht ick door een ſwier van 't ſinneroerend ſap
Uws werckelicken dichts beweegt: wat vrijerſchap,
Hoe luy en ſouw daer door in yver niet ontſoncken?
Doch yver iſſer maer te ſpeuren in mijn Dicht,
Dat noch op wetenſchap, noch konſt is afgericht:
Dies niet op lof van Ziele-ſlepend' eele Zeden'.
Singht ſelver uwen lof, Hooftdichters van ons Land,
Soo nuery' ick u na, en houw ſoo wat den Trant
Van uw geleerde Rijm en welbeleyde reden.

Noch op den ſelven,

Door G. R. DOUBLET.

KReegh maer Achilles *eens een ſlurpjen uyt de ſchoncken*
Soo dickmael nu herſchaft; hy wierdt van dood weer rap,
Hy ſtelden tegen Hel en al ſich ſelven ſchrap,
In wiens geweld hy leit ſoo dom en diep verſoncken.
Want ſchoon hy heeft nu langh uyt Lethe opgedroncken
Die al-vergetens vocht, dat ſinne-ſluym'rend ſap,
Sijn dood-vervroſen herts manhafte vrijerſchap
Sou door dat pittich mergh weer heel van nieuws ontſoncken,
En lichtlick wierd' hy beid' in ſterckt' en ſoet gedicht
Op ſwaerd en pen daer door gelijck'lick afgericht:
Soo dat ſijn wreed gemoet getemt door macker zeden
d'Herſchaffers van dat mergh, Puyck-hoofden van ons Land,
Danck weten ſou dat ſijn wildwoeſten oorloghs-trant
Verſelt wierd met vernuft, met geeſtigheid, met reden.

OMNIBUS HOC VITIUM EST.

Et-

Behouden reis naer Engeland.

Door den Droſt

HOOFT.

TRompetter van Neptuin heb ick op U een bêe?
Rondt met de wangen, en te wercke leght uw' longen;
Op dat de ſtÿven aem ten hooren uytgewrongen
Doe luyſtren weer en windt: En kundight over Zee,
Uyt uwes Koninghs naem, ſoo trouwe vaſte vrêe,
Als wordt geviert wanneer d'Yſvogel is in 't jongen.
Sÿn Volck, Ooſt uytgeſeidt, Houd' Æol al bedwongen,
Soo langh tot Huygens *heb beſeilt gewenſchte Rêe.*
Oft draelt ghy en wilt eerſt uw' Meeſter oorlof vragen?
Geen noodt oock; Schipbreuck kan Arion niet vertzagen:
Dien de Dolfijn; als 't nauwt, moet dienen tot een' ſchuyt.
Sÿn ſangh ſal baren bais, en luytruſtige buyen
Licht, tegen eigen aerdt van tochten woeſt, opruyen;
En maken Zedigh Zee en ſtormen met ſijn Luyt.

Omnibus idem.

Daer op.

ARions Swaenen-treur en Dood-bereide be'e,
Het uyterſte gepoogh van ſijn' geleerde longen,
Heeft het hem 't leven oock den Rooveren ontwrongen?
Neen. een beleefder Viſſch ontvoerden hem de Zee.
Hoe? by de Menſchen vrees, en by de beeſten vre'e?
Fy, grijſe logen-eeuw: Komt leert het by de jongen,
Wie Water, Wind en Weer al ſingend' heeft bedwongen,
Tot ſijn geſcheepte Vriend bezeilde Jacobs Ree.
Ickgeve voll beſcheid op 't ongeloovigh vraegen,
Ick, Thetis toren laeſt, der Schipperen verzaegen,
Ontſwommen op de kiel van Hoofts bewenſchte ſchuyt.
Corinthen, hoort, en wijckt; Noord-weſtelicker buyen
Te dempen met een woord, Zuyd-Ooſter' op te ruyen,
Dat kan een Hollands lied, meer als een' Grieckſche Luyt.

Op het Diamant-ſtift van Ioff^r.

ANNA R. VISSCHER.

GHy die den ſnellen treck op het gelaſen blad
Van 't Viſſcher Meiskens hand ſiet ſlingeren en wenden,
En naw'lick mercken kont waer 't ende ſal belenden,
En van ſoo vremden werck de reden niet en vatt,
Hoort watter onder ſchuylt; de penne die Sy hadd
En over 's Roemers ijs ſoo wonderbaerlick menden
(Dit 's een veranderingh die Naſo noyt en kenden)
Was een bevroſen drop van Hippocrenes natt.
Gaet, Vreemdelingh, veracht ons' koude Noorder landen,
By 't heete vruchtbaer ſand van uw' verſenghde ſtranden;
Beſchuldight onſen Vorſt van weinigh' vrucht of geen':
Heeft China, heeft Peru, heeft Indien vernomen
Uyt ſijnen warmen ſchoot te weſe voortgekomen
Oyt koſtelicker natt, oyt konſtelicker ſteen?

Thirſis op de doodt van ſijne Phyllis door Ysbraeck om-gekomen.

DOe Thyrſis machteloos den droeven oever-boord
Al ſchrickende gevatt, al ſchreyend' had bekropen,
Daer 't ſchielick Ys-bedrogh ſijn wenſchen en ſijn hopen
Sijn hert en all verdronck in Phyllis herde moord,
En voelde ſijn gebedt ten hemel onverhoort,
En voelde ſijnen ſchatt ſijn eigen hand ontſlopen,
En voelde ſijn gemoed in traenen overloopen,
Wel, ſeid' hy noch voor 't leſt (en Wanhoop voerde 't woord)
Wel, mijn' gedaelde Son, uw ſterven wil ick achten
Soo ick u leven dé: Verſinckt ghy in het natt?
Daer ſoeck ick oock mijn' dood, maer in een traenen-bad;
Soo ſult ghy dan beſchreyt, ick ſchreyende verſmachten;
Als emmers d'een ſoo wel als d'ander ſmooren doet,
Wat kan een koude ſtroom meer als een heete vloed?

In

In eundem caſum.

STabat inexhauſto madidus pia lumina rivo
Paſtor ad Aglaiæ naufraga buſta ſuæ,
Hic ubi (Naïades rubeant à crimine Nymphæ)
Paſſa puellarem traxerat unda pedem;
Stabat; & ut charum diffundere flumina crinem
Vidit, & ut ſurdos triſtia verba Notos,
(Talis ïo Arethuſa, ïo Arethuſa vocanti
Excidit Ortygiam vecta puella Deo)
En, ait, en, mea Vita, ſequor; par uſſit amanteis
Flamma, dabunt finem non niſi fata parem:
Unda tuos necat, unda meos ſubmerget ocellos,
Et poterunt lachrimæ, quod potuiſtis aquæ.

Sur le meſme ſubjet.

UN Berger eſchappe deſſus le triſte bord;
Le rivage teſmoing d'une glace meurtriere
D'un ruiſſeau raviſſeur de ſon jour, ſa lumiere,
Sa Bergere, ſon cœur, ſa vie, ſon ſupport:
S'oppoſant ſans effect aux efforts de la mort,
Forcené de la veoir deſdaigner ſa priere,
Le cœur glacé d'ennuis, l'œil fondu en riviere,
Ha! Belle, (celuy fit dire le deſconfort)
Si j'eus part à ton cœur j'en auray à tes maux,
Si j'en eus à tes feux j'en auray à tes eaux:
Ha! fleuve, trop jaloux de ma trop courte joye,
Ne porte point d'envie au fleuve de mes pleurs;
Si, pour la veoir mourir, dans mes jeux je me noye,
Et pour la veoir noyer dans mes eaux je me meurs.

Nel medeſimo ſoggetto.

STaua Tirſi ſcampato in ſu la riua
D'infido fiume e ghiaccio traditore,
Mentre che Filli il ſuo rapito core
Annegata fra l'onde à fonde giua:

E ſcorgendola già di ſenſo priua,
Per trionfar la Morte dell' Amore,
Diſſero in lui Sdegno Ardor e Dolore,
Seguoti pur non men morta che viua,
Gradita Filli, bel ſol occidente:
Viſſero inſiem', moriran parimente
Uguali fiamme in ſomiglianti cori;
Tannega un fiume, affogherammi un rio,
E come lagrimata in acqua mori,
Morirò lagrimando in acqua anch' io.

Op de Vertaelinge van de eerſte

WEKE der SCHEPPINGE

Van den Heere van

BARTAS,

Door den

VRYHEER van ASPEREN.

BRandt u het herte noch in weten-gierigheid,
Hollander, grage geeſt naer ouderdoms beſcheid;
Spoelt ghy uw' luſten noch in 't grondſopp aller jaeren,
In d'oude-jonge Weeck, die't all in haer ſagh baeren,
All uyt haer baeren ſiet: Loopt niet ſoo willigh meer
Beſoecken op ſijn' erf den Franſchen Lely-Heer,
Loopt niet ſoo willigh meer tijd, middel, moeyte waegen,
Om d'aller-dingen-jeughd den vreemden af te vraegen;
Neemt *Boetzelaer* te hulp; hy weet een naerder pad,
En thoont u *t' Aſperen* de Werelds Baeckermatt.

Op de Fabel van

VENUS ende ADONIS.

WIe hadde Venus doch ſoo ſnellen fellen ſchicht
Gedreven in de borſt? Haer eigen blinde wicht.
Maer was hy niet haer kind, en was ſy niet ſijn' Moeder?
De lecker en verſchoont noch bloed-verwant noch Broeder.

Maer

Maer was ſy ſelver niet Vooghdinne van ſijn' hand?
Meeſterſſe van het vyer, maer ſlave van den brand.
Maer was ſy niet Goddin om ſijn geweld te weeren?
Geen' Goddelicke maegh kan dat fenijn verteeren.
Oh ſterflick Vrouw-gediert, Doel-witten van de min,
Ontſtekelicke waer; nu komt my in den Sin,
Koſt Venus noch als Moe'er, noch als Vooghdin ſijn' banden,
Noch als Goddin ontgaen ſijn kinder-pijl geweld,
Wat moet het grouwelick tot uwent zijn geſtelt,
Die eens al watter ſmoockt moght luchterlaegh ſien branden!

Op de ſelve,

Voor de Vrouwen.

WAs Venus broecke-broeds, wie kan daer uyt beſluyten
Dat Vrouwen in 't gemeen of niet of weinigh ſtuyten?
Al was ſy haeſt in brand, dat hadde ſijn waerom,
Wie bijtt de Duyvel eer dan dieder mé gaet om?
Waer wordt het lichter natt dan in de vochte plaſſchen?
Waer maeck men lichter vyer dan in de gloeyend' aſſchen?
Wat ſouſe zijn als vonck die heel de Wereld braeyt?
Wat ſouſe zijn als Hoer die all' de koppels draeyt?

Naem-verſet

Van

S. D. V.

EEn jeughdigh Amſtel-dier vol ongemeene vlams,
Wat meer als Waterlands, wat meer als Amſteldams,
Ontliet haer' ſchoone twee bewegelicke kraenen,
En deckte met een' vloed van ongeveinſde traenen
Den eertijds lieven romp van haer's gelijcken Een',
Die 't aller zielen pad te vroege moſt betre'en:
Doe nu de ſelve druck die haer beval te ſpreken
Het ſpreken haer benam; al ſprekende beſweken,
Sprack, ſluytende met een haer noyt beſloten lied,
O! LEVEN, AS VAN GRAS, en meer en zijt ghy niet.

MUYD-

MUYDSCHE REIS.

*Aen Ioff^r^*. TESSELSCHADE VISSCHER.

VOchtigh Zuyen
Schort uw' buyen
Over Muyen
Eenen dagh,
Dien ick gaeren
Sonder baeren,
Stil, en klaer, en
Drooge ſagh.

Noorder' vlaegen
Laet u draegen
Daer de dagen
Nachten zijn;
Daer de nachten
Noyt en lachten,
Noyt en wachten
Sonne-ſchijn.

Helder Ooſten,
Uw vertrooſten
Tegen 't rooſten
Vierigh-droogh
Kan ick miſſen,
Naer mijn giſſen
Uyt het piſſen
Van om hoogh.

U, voor 't leſte,
U, voor 't beſte,
Groeyigh Weſte,
Roep ick aen;
Leent uw' laeuwheid,
Dat geen' graeuwheid
's Hemels blaeuwheid
Mogh' beſlaen.

Ingevallen
Geen' van allen
Kan bevallen
Mijn gebed;
Valt aen 't blaeſen,
Valt aen 't raeſen,
Als vier dwaeſen
Zonder wett:

All uw koelen,
All uw kroelen,
All uw woelen
Over 't Y,
Al uw buyen
Voert my huyen
't Hooft van Muyen
Niet voorby.

HOOFT beloert my,
Luſt beroert my,
Liefde voert my
Over Zee;
Zijn der Winden
Die my binden
Van mijn' vrinden
Een, en twee?

Æol hoorden
Deſe woorden,
En ontſtoorden
Sijnen ſin,
Huygens ruſte,
Waer 't hem luſte,
Op de kuſt, te
Muyen in.

Maer hy naeckte,
Maer hy raeckte,
Daer hy haeckte,
Niet ſoo ras,
Hy en leerde
Wat de weerde
Van de eerde-
Vreughden was.

Soete ueren
(Ginck hy trueren)
Moght ghy dueren.
Sonder vaert;
Wat begeerden,
Onverſeerden,
Overweerden,
Nutten waer 't!

Maer, verblijden,
Ghy zijt lijden,
Nu ghy glijdt, en
Staende gaet:
Kan hy leven
Sonder beven
Die beneven
't Sterven ſtaet?

Langh verbeiden,
Schielick ſcheiden,
Een van beiden
Waer' te ſwaer,
Waerom gaet ghy,
Waerom laedt ghy,
Waerom ſlaet ghy
Bei te gaer?

Moet

Moet ick ſuchten
Na genuchten,
En noch duchten
Daerſe zijn,
En mijn' wijnen
Sien verdwijnen
In fenijn, en
Schei-azijn?

Moet ick haecken
Na't vermaecken
En geraecken
Taey daer in,
En't genieten
Sien vergieten
Sien vervlieten
Eer ick't vin?

Meer en konden
Scheidens-wonden
Niet vermonden
Sonder pijn;
Hoe't begoſte,
Suchten koſte,
Suchten moſte,
't Ende zijn.

Teſſel-ſchaedje,
Kameraedje,
Dit dit praetje
Uyt mijn hert,
En van binnen
Uyt het ſpinnen
Van mijn' ſinnen
Hebt ontwert;

Hebt het, hout het,
Sluyt, ontvouwt het,
Siet, aenſchouwt het
Als belooft;
Maer, bewogen
Uyt medoogen,
Sonder d'oogen
Van uw *Hooft*.

Aen de ſelve.

TESSELSCHADE,
Die uw' Gade
Niet te ſpade,
Niet te vroegh
Hebt gevonden,
En verbonden
Van de wonden
Die hy droegh;

Weeſt te vreden
Met de reden
Die my heden
Seggen doet;
Bruylofts luſten
Laet my ruſten
Daer ick ruſt, en
Ruſten moet.

Stuerſche buyen,
Die ſich ruyen
Tegen't Zuyen
Tegen't Weſt,
Hoor ick ſchreewen
Door het Sneewen,
Somer-ſpreewen,
Houdt uw' neſt.

Swacke leden
Moe geleden,
Moe geſtreden
Tegen't meſs
En de ſlagen
Van de plaegen,
Doen my klaegen
Dit 's mijn leſs.

Had de Son en
Lucht begonnen
Weer te gonnen
't Soet gelacch
Van de haegen,
En te traegen
't Wintrigh jaegen
Van den dagh.

'k Waer geſchapen
Uw beſlaepen
Te begaepen,
En uw' Feeſt,
En het proncken
Van uw' loncken,
Tot ontfoncken
Van mijn' geeſt:

Maer't benijden
Deſer tijden
Moet ick lijden
Met geduld,
't Zijn geen' treken
Om te wreken,
Woord te breken
Sonder ſchuld.

Oh! hoe vliegh ick,
Hoe bedriegh ick,
Hoe beliegh ick
Mijn gemoed!
'k Wilder weſen,
Alle vreeſen
Zijn gereſen
Uyt mijn bloed:

Swackheit, lijden,
Winter-tijden,
Die ick mijdden,
Staet van kant;
Wech vervaren
Voor het baeren
Van de baeren,
'k Wil van land.

Gae ick? ſtae ick?
Neen ick, ja ick;
Emmers gae ick;
Neen ick noch;
Ja ick, meen ick;
Weer verſteen ick;
Gae ick? neen ick;
Ja ick toch.

Op de ſelve Bruyloft reiſe.

WInter-dagen,
Die de ſlagen
Van de vlagen,
En de macht
Van de winden
Schijnt te binden,
Daer men in den
Haegh op wacht;

Sendt het raeſen
Van dit blaeſen
Over Maes en
Over Scheld:
Laet de Veeren
Van de Meeren
t'Mijner eeren
Ongequelt:

Laet de ſchueren
Onſer Bueren
Wat beſueren
Van uw' kouw;
Laet ſe lipp en
Tanden klippen
Mette ſlippen
In de ſchouw.

Onderwijlen
Sal ick ijlen
Als de pijlen
Na den Doel,
Afgeſonden
Na de gronden
Van den Ponden-
rijcken Poel:

Daer my 't ſingen,
Daer my 't ſpringen
Sal bedwingen
Toe te ſtaen
Datmen gaeren
Door de baeren
Na ſijn' Kaeren
Hoort te gaen.

Zijn uw' ooren
Niet te booren
Tot verhooren
Van mijn' bé?
Soud' ick ſollen
Tegen 't rollen
Tegen 't grollen
Van de Zee?

'k Sal uw' baeren
Eer ontvaeren;
Danck hebb' Sparen
En het pad
Dat den wagen
En de ſlagen
Kan verdragen
Van het rad.

Van dat hooge
Dicke drooge
Sal mijn ooge
Met genucht
Neder vloeyen,
En bevroeyen,
En verfoeyen
Uw gerucht.

Blauwe ſtraeten,
Sal ick praeten,
Die verlaeten
Beſt behaeght,
Schudt de hielen
Van de kielen
Met de Zielen
Die ghy draeght:

Wel te vreden
Ick met reden,
Die mijn' leden
In den ban:
En 't verachten
Van uw' krachten
Sonder wachten,
Houden kan.

Aen

Aen de Heeren

Van ASPEREN, LIERE, MANSART ende CALUART.

LIeve LIEVEN,
Die, door 't lieven
En 't believen
Van de Jeughd,
Alle ſinnen
Kont verwinnen
Tot beminnen
Van uw' Deughd;

En ghy, MANSART,
Vrolick Mans hart,
Die een Lanſart
En een Held
Tracht te weſen
Daer het vreeſen
Is verweſen
Uyt het veld;

En ghy, puycken,
Die tot ſtruycken
Gaet ontluycken
Van de eer,
ASPREN, LIERE,
Waerde viere,
Die ick viere,
Minn', en eer':

Kameraden,
Die, van gaden
Onbeladen,
Vry en los
Door de Steden
Gaet vertreden,
Als de Reeden
Door een Bos;

Deſer dagen
Wech gedraegen
Uyt den Haeg en
't Soet gequeel
Van de Dieren
Die 't verçieren
Doet vertieren
Meeſtendeel:

Verr verſcheiden
Van de weiden
Die ons leiden
Na de *Wÿck*,
Daer de *Rÿſen*
Moedigh rijſen
Op den wijſen
OOSTERWYCK.

Menig' reiſen
Gae ick peiſen
Onder 't reiſen,
Soeten Haegh,
Schoone ſtranden,
Lieve Landen,
Die uw' ſanden
Weder ſaegh!

Maer, ô Vrinden
En beminden,
U te vinden
Haeck ick meeſt;
Uw geheugen
Heeft 't vermeugen
Van 't verheugen
Van mijn' geeſt.

Als 't gevoelen
Waer' te koelen
In het woelen
Van de vreughd,
'k Waer u allen
Langh ontvallen
Door het mallen
Deſer jeughd.

Maer de ſtuypen
Die het ſuypen
Doet bekruypen
Hert en hoofd,
Heb ick, binnen,
't Overwinnen
Van mijn' ſinnen
Noyt gelooft:

Onbewogen
Door 't vemogen
Van de togen,
Onberoert
Door het raeſen
Van de glaſen;
Dat de dwaeſen
Van haer voert,

Gae ick leven
Stadigh, even,
Still, en even,
Als ick ſchier
In den Hage
Alle dage
Sitt en klage
By de vier.

Ja, 't benouwen
Van verkouwen,
Door de rouw' en
Wreede lucht,
Komt mijn ſpelen-
gaen vervelen,
En beſtelen
Mijn' genucht.

Soo en acht ick,
Soo en tracht ick,
Soo en wacht ick
Uyt het kruys
In 't vermaecken
Niet te raecken,
Als door 't naecken
Van mijn' t'huys;

Daer my weder
't Schoone weder
Op en neder
Volgen ſal,
En mijn' kaecken
Stadigh kraecken
Door vermaeck en
Welgevall.

Soete Menſchen,
Helpt my wenſchen
In een' Renſche-
nieuwe Pint,
Dat die tijden
Haeſt gedijden
Tot verblijden
Van uw' vrind.

Aen Heer Willem van Liere, *Heere van Ooſterwijk, &c.*
Over de dood
Van ſijnen oudſten Soon.

Gaet vernachten
Mijn' gedachten
En mijn' klachten
In de *Wijck*
Daer de *Rijſen*
Droevigh rijſen
Om den wijſen
Oosterwyck:

Doet hem weten
Dat de beten
Van 't vergeten
In mijn hert
Niet en bijten
Meer als 't ſlijten
Van den tijd en
Slijt ſijn' ſmert;

Dat het ruchten
Van ſijn ſuchten
Mijn' genuchten
Soo verr af
Heeft verſlagen,
En doen draegen
Half de plaegen
Van ſijn' ſtraff:

Dat mijn' oogen
Van medoogen
Selden droogen,
En gelijck
Loſſe kraenen
Stadigh ſtaen, en
Stadigh traenen
Op ſijn Lijck;

Lijck by lijcken
Te verlijcken
Die van kijcken
Lijden doen,
Doen de pijnen
Eigen ſchijnen
Elck van ſijnen
Naeſtens ſchoen:

Dat de ſchroomen
Van mijn' droomen
Selden komen,
Ick en ſie
Sijnen gaeven,
Doe ſoo braeven,
Nu begraeven
Emmery;

Dat mijn' dagen
Noyt en daegen,
Sy en draegen
Meer of min
Van de klachten
Die de nachten
Niet en ſmachten
In mijn' ſin;

Dat mijn' pennen
Niet en rennen
Naer 't gewennen
Van mijn' hand,
Dat my 't eten
Blijft geſeten
Ongebeten
In den tand;

Dat mijn' Luyten
Haer' geluyten
Niet en ſluyten
Op mijn' ſtroot;
Dat mijn' Velen
Niet en ſpelen,
Sy en quelen
Naer de dood:

Al van dencken
Op het krencken
En verdrencken
Van ſijn' geeſt,
Sints ſijn jongen
Lieven Jongen
Hem ontwrongen
Is geweeſt.

Maer, gedachten,
Wilt niet wachten
Na de klachten
Die hy weer
Mochte baeren
En vergaeren,
Tot verſwaeren
Van ſijn Zeer;

Wil hy neuren,
Naer uw treuren,
Gaet ghy deur, en
Stuyt hem kort;
'k Hoev het weenen
Niet te leenen
Die 't aen geenen
Traen en ſchort.

Maer met eenen
Voor de Steenen
Daer de beenen
Van het Wicht
Onder pletten,
Zult ghy letten
Op te ſetten
Dit Gedicht;

BUYGT U NAER DE
DROEVE WAERDE
DESER AERDE,
LESER VRIND,
HIER IN WOONEN,
MOEDERS KOONEN,
VADERS KROON, EN
MAER EEN KIND.

SNICKEN.

De malis minimum.

SIet
Niet
Na den
Quaeden
Sang-
gang,
Leſer
Deſer
Sucht-
klucht.

'k Vouwſe,
'k Houwſe
Kort;
'k Schort
Seven
Teven,
Daer
Maer
Van der
Ander'

Een
't Been
Souwen
Vouwen.
't Zijn
Mijn'
SNICKEN:
Ick en
Kan
Van

't Quade,
Na de
Re'en,
Geen,
Minder
Hinder
Aen
Slaen.

KLACHTEN.

VRinden
In den
Haegh,
Staegh
Klaegh ick,
Laegh' ick

Weer
Neer
In den
Linden,
Die
'k Sie,

Waer ick
Vaer, ick
Gae,
Stae,
Handel',
Wandel',

Blijv,
Lijv,
Tanden,
Handen
Roer',
Voer'!

Sou' de
Koude
Vorſt-
korſt
Zee en
Ree'en
Weer
t'Eer
Sluyten,
Buyten
Tijd,
Spijt
's Menſchen
Wenſchen,
En
Den
Armen-
s'Karmen,
Met
Het
Vleyigh,
Schreyigh
Traen-
ſlaen,

Daer ick
Swaerlick
Af
Laf?
Och Heer,
Noch eer
Ick
Stick,
Of ver-
ſtof, verr
Van 't
Land,
Daer de
Aerde
Mijn'
Pijn
Soeten
Moet, en
All
Sal
Sluyten,
Huyt en
Haer,
Naer

Lange,
Bange
Klacht,
Lacht
Weder
Neder,
Schort
Kort
Uwe
Ruwe
Roe,
Moe
Treffens;
Zeffens
Sal
't All
Sonder
Wonder
End'
End,
Singen,
Springen,
Wat
Dat

Gaende,
Staende
Leeft,
Beeft
Binnen
Sinnen,
Le'en,
Been,
Van dijn'
Man, dijn'
Knecht,
Recht
Houwen
Trouwen
Hals;
Vals,
Steligh
Heeligh
Loos,
Boos,
Sluypigh,
Luypigh,
Snood
Noot.

* * *

Aen I. Vander Burgh,

Tot Leiden.

VRind
In't
Peſt-
neſt,
Daer de
Waerde
Naer de
Aerde
Heen
Tre'en,

Met
Het
Slechte,
Wech te
Voeren
Boeren
Bloed;
Spoedt
Doch
Noch

Buyten
Uytten
Vuylen
Kuylen,
En
Den
Grond,
Rond
Van den
Handen,

Beenen
Teenen,
Leer,
Smeer,
Speck,
Dreck,
Armen,
Darmen,
Nieren
Pieren.

Leert

Leert
Eer't
Spae
Gae,
Straeten
Laeten,
Lijcken
Wijcken.
't Is
Wis,
Wie
Die
Plaegen
Jaegen,
Vinden
Winden
Daer
't Haer
Van
Kan
Komen;
't Schroomen

Vatſe,
Datſe
Daer
Naer
Eer
Neer
Raecken;
Braecken,
Naecken
't Laken,
Om,
Stom
Doot,
Noot
Vrinden
In den
Hage,
Na ge-
meen
Re'en,
Te
Be-

ſoecken;
Boeck, en
Luyt, en
Fluyt, en
Ball
Al-
tijd
Quijt,
In de
Blinde
Mollen
Hollen.
O
Soo
Dan,
Van
Lange,
Bange,
Swaere,
Naere

Lucht,
Vlucht
Drá
Na
't Oude,
Koude,
Vrije,
Blije
Sand;
Want
Heel
Veel'
Menſchen
Wenſchen
Naer den
Waerden
Vrind
In 't
Peſt-
neſt.

Aen den ſelven.

OLLA PODRIDA.

JE n'ayme pas
Het langh relaes
De voſtre eſcrit:
'k En ken my niet
Digne du los
Die u ſoo los
Part de la main:
't Is all fenijn
A la Jeuneſſe,
Soo ſoeten fleſſe
Luy faire boire,
In plaets van hoore

Ce qui meſſied,
Dat niemand weet,
S'il ne l'apprend
Van vrienden hand.
Autre langage;
Verburgh, wat raesje
De nous venir
Beſoecken hier?
N'eſtoit la belle
Die u moet quelle'
Je vous croirois
Nu als altoos:

Mais la cher' Ame
En lijf te ſame,
Qui vous detient
Te langh ontleent,
Ne peut entendre
Tot uw verand're
De là icy,
Na dat ick ſie.
Mauvaiſe Fille,
Waerom en wilje,
Que peu ni part
Van 't knechjes hart

Nous

Nous accompagne?
Waerom en ſpanje
Pas ſi long temps
Aen and're mans?
Anzi, gentile,
Loſt hem ſijn' hiele',
Mandalo quà,
Die nu of na
Laſciarti deve,
En met ons leve'.
Non ſi à noi
Soo wreed als moy;
Baſta per lui
Soo fellen roey;
Sentala pure,
Sy magh hem roere',
E far penſar
Om eens van daer
Voler partire:
Laet hem dan tiere'
E lamentar
Het halve Jaer;
L'altra metade
Magh hy ſijn' Gade
E rivedere,
En ſonder kleere
Far gambettar,
En werden Va'er.
Pues que ſe buelva,
Eer 't hem ſoo wel ga;
Yo promettrè,
Dat hy weer ree
A tu lamalle
Voor uwe traelje
Parecerà,
En noyt daer na
Querrà dexarte;
Maer all' uw' ſmarte
De coraçon,
Gelijck de Son
Tinieblas hiere
Sal doen verteere',
Y, puede ſer,
Sijn eigen zeer.
Sed loquor ventis,
Daer ſy gewent is
Te poſſidere,
En noyt t'onbeere',
Nec ipſe tu,
Al wouw ſy nu,
Redire velis.
Doch ſoo 't te veel is
Geminá peſte
Noch eens op 't leſte
Correptum eſſe,
Aenvaerdt mijn' leſſe,
Et ſerva te
Van een' van twee.
Es ſint kein ſachen
Om met te lacchen;
Wer wiſt was nach
Gebeuren magh?
Das leib verlieren
Voor Vrouwe-Dieren
Iſt ſchand und ſchad'
En weeldrigh quaed,
Ohn lohn und ehren/
Die'r vele geeren
Durch g'winnen ſollen.
Scheid dan van 'thollen
Und wend euch herz/
En vrijdt van verr.
Your loving paine
Sal ſachter zijn,
If that her eyes
Somtijds een' reis
From farther of,
Door miſt en ſtoff,
Upon you look,
Daer u een Boeck,
A ball, a ſtring,
En ons geſing
Shall make forgett
Wat dat u lett:
Till both at Leiden,
Om noyt te ſcheiden,
One day ſhall meet,
En uw verdriet,
Your ſighs, your teares,
Voll vreugds, voll eers.
Kiſſing requite
Veel' jaeren tijd.
Οὐ φαίνει γὰ
Soo grauw van haer,
Ὡ'ς τε σε δεῖν
Soo haeſtigh zijn
Πρὸς τὸ γαμεῖν,
Die lange pijn.
Vien donc, vien,
Of alleen,
O con ella
Dien ſoo wel, na
El dezir
's Volcks alhier,
Scis placere,
Dat ſy geere
Werd verſtehn.
Om eens een
To make with her
Haren Bidder.
Ἐ'ρρωσο:
'k Wenſch u ſoo.

't Spoock

't Spoock te Muyden:

Daer ick ſliep in Graef Floris des V^n^. Gevang-kamer.

TEſſelſcha, die lijden kont
't Sott gerammel van mijn' mond,
Selver als my dunckt ick ſtamer;
Hoort: het ſpoockt in deſe Kamer.
Kont ghy 't lijden? ja, ghy moet;
't Spoockt 'er; maer in mijn gemoed.
Swanger-hoofdigh van gedachten
Over 't weder-zijds verkrachten
Van den Meeſter en den Knecht,
Bey ten vuylſten aengerecht,
Kruyp ick tuſſchen deſe laeckens,
Daer ick menigh ure waeckens
Beſig' aen den overſlagh,
Wie men ſchuldighſt keuren magh,
Of den terger, of den wreecker,
Of den echten-bande-breecker,
Of den breecker van ſijn' trouw,
Tegen 's Lands-Heer, om een' Vrouw.
'k Sie den Graef hier liggen vloecken,
'k Sie hem kruypen door de hoecken
Van ſijn omgetuymelt hert;
'k Sie hem ſmelten in ſijn' ſmert:
'k Sie hem zitteren van boosheit,
'k Sie hem alderhande loosheit
Schraepen by den anderen,
Hondert mael veranderen,
Van de balcken tot haer' daken,
Van den hoosband tot het laken,
Van de venſter tot de deur,
En verwerren in den keur.
Sluyter Gerrit hoor ick buyten
Woelen dat mijn' ooren tuyten;
'k Hoor hem ſtomm'len door den nacht,
'k Hoor hem raeſen aen de Wacht,

'k Hoor hem kijven op de flauwe,
Reden geven aen de lauwe,
Byſtand van de moedighſte,
Wrake van de bloedighſte;
'k Hoor hem roepen, luſtigh, Vader,
Luſtigh, Neef, 't is geen verrader,
Die het luck by 't hayre vatt,
Daer 't een ander is te gladd:
Nu de webb ſoo is begonnen
Moetſe ſoo zijn afgeſponnen.
'k Hoorſe luyſt'ren na een ſpie,
Die weet hoe, en waer, en wie,
Hoe veel Kermers, hoe veel Vrieſen,
Hoe veel Lands-luy van de bieſen,
Waterlanders, op het Y
Vallen over 's Graven zy:
'k Sie hem op ſoo ſwaeren tijdingh,
Met een masker van verblijdingh,
Treden voor des Graven ſtoel,
En hem rucken naer den Poel,
Dien het edel bloed moſt ſmetten,
Doe 't de vlucht niet kon beletten.
'k Sie. wat ſie ick achter dit?
'k Sie de Sonn, de mueren witt,
'k Sie de ſchaduwen verdweenen
Die my vleeſch en beenen ſcheenen,
'k Sie mijn ſelven, en mijn' ſchroom
Even ydel als mijn droom.
Wie ſal 't evenwel ontkennen
En mijn ſeggens-eer niet ſchennen?
Teſſelſchade, 't ſpoockt'er wat:
Vraeght ghy my, hoe veel is dat?
't Is ſoo veel als oude Minnen
Door verrott' of dorre ſinnen
Sou doen ſweeren dat het ſpoock
Vry wat meer is als een roock;
't Is ſoo veel als Huys en Hoeven
Huerlingen ſou doen behoeven,

Dae

Daer 't voor ſpoock en Toov'ren gaet
All dat elck niet en verſtaet:
Moghten ghy en ick eens richten,
Daer des Duyvels kaers ſoo licht, en
Menſchen van een' laegen trapp
Voor den Hencker raken ſchrap!
'k Meen ons vonniss ſoude weſen,
All uw ſpoocken is uw vreeſen;
Kont ghy 't vatten? Neen. Ghy moet,
't Spoockt'er, maer in uw gemoed.

Begonnen Ontſchuldinge aen den Heere HOOFT,
Tot een proeve van Gemeten Onrijm.

MUyden, ick legg te bedde gevelt veel platter als yemand
Die mette vallende ſucht d'aerde van achtere kuſt;
Koortſige kolen, in helderen brand voor lange verandert,
Doen my den anderen dagh vreeſen en vieren nochtans.
Seght het uw' Heer, oft weet ghy niet meer van tale, van antwoord,
Dien 't wel eer door uw' Heer beter als andere ſtond,
Laet u geſchien 't gen' u noch mogelick van dage geſchiet is,
Laet mijn ſmalle Geſant door uwe grendelen in.
En ghy, Geſant, ſtaet ſtille voor hem, laet u kerven en houwen,
Geeft hem een' opene borſt, ſoo tot de vrienden behoort.
Seght dan, die my beſond is Huygens, alle de dagen
Van ſijn leven uw vriend, alle de dagen uw knecht. (trouw;
Wijtt hem 't woord-breken niet, hy was noyt ſchuldigh aen on-
Maer ſijn ſieckte verraſt beide ſijn' yver en eed;
Yver, all langh ter borſte gevoedt, eed lange geſworen,
Soo men vrunden be-eedt, handen in handen geklemt.
Staet daer Teſſel om herr, ſy ſal dat ſweeren gedencken:
En my daerom mogelick werpen het eerſte verwijt.

* * *

Ander Proeve.

MUyden, ick kom; hergunt my de gunſt die 'ck lange geleden
Van uwen aerdigen Heer, van uw' Heerinne genoot.

Hadd ick in 't herte verherdt hunn' weldaed konnen vergeten,
Hadd ick, als ſonder verdienſt, ſonder gevoelen geweeſt,
Ghy ſoudt buyten de vrees, en uw Heerſchapp buyten gevaer zijn,
Bey van de ſelv' ongenucht, beide van 't ſelve verdriet,
Bey van de ſorgh, en bey van de pijn, en bey van de quellingh,
Bey van de moeyt die u bey met mijn genaken genaeckt:
Maer hun onthael was te ſoet, en, moet ick 't nauwſte bekennen,
'k Waer by de toeſpijs alleen, ſonder haer' ſpijſe, verleidt.

* * *

Op de Heere HOOFTS *Hiſtorie van* HENRICK DE GROOTE.

't BErouwt my van eertijds; 'k beklage mijn onthouwen,
En wenſchte 't Lely-loof en waer' my noyt ontvouwen,
't Naeſt-jonghſte Lely-loof, dat op de blancke bla'en
't Laurierige bedrijf van *Henrick* heeft gela'en.
Soo hadd ick ongebuckt, ſoo hadd ick ongebogen
Nae 't laeger woorden-peil van platte penne-togen,
De geens-gelijcke Print van uwen Sonder-gae'
Soo verr de Sonne rijſt tot waer ſy ondergae
Eerſt over end gevatt; noyt *Henrick* min begrepen,
Dan of hy *Henrick* waer; mijn' oogen noyt benepen
Om 't Hemel-aerdigh ſaed te vinden onder 't volck,
Om *Henrick* oyt ſoo laegh te ſoecken als een' wolck:
Maer, veer en vlucht-gemeen met uw' verheven toonen,
De toppen van ſijn' eer beklommen daer ſy woonen,
En door uw' fixe penn dat ſeggen en dat doen
Sien rijmen over een, als voet en leeſt en ſchoen.
Noch wenſch ick averechts; en dat berouw berouwt my;
Hooft-ſchrijver van mijn Land, uw' waerde wederhouwt my,
De waerde van die penn, die my in twijffel ſtelt
Of *Henrick* meer verdient, of die hem ſoo vertelt.
'k Vergaep my aen den treck van 't ſchilderen ſoo gierigh,
Dat mijn Gedencken klaeght, mijn oogh was veel te vierigh,
Mijn opmerck veel te koel. De toon verleidt mijn oor;
Soo dat ick naer den ſinn maer ſtucks gewijs en hoor.
Vergeeft hem, Groote Vorſt, ghy hebt hem danck te weten,
Die ſoo veel arbeids heeft op uwen roem geſleten:

Maer

Maer nu de tijd uw' doen met u begraven heeft,
En uw' rapier alleen in deſe penn herleeft,
Deelt hy diep in uw' eer, die ſoo veel groote daden
Sluytt in ſoo weinige, ſoo koſtelicke bladen;
Ja, ſpringht de reden van de Wis-konſt niet te kort,
't Begrijpende is wat meer dan dat begrepen wordt.

Scheeps-praet, ten overlijden van Prins Maurits van Orange.

MOuringh, die de vrye Schepen
Van de ſeven-landtſche buert
Veertigh jaren, onbegrepen,
Onbekropen heeft geſtuert;
Mouringh, die ſe door de baren
Van ſoo menigh tegen-ty
Voor de wind heeft leeren varen,
All en was 't maer wind op zy;

Mouringh, Schipper ſonder weer-gae,
Die ſijn' onverwinlickheit
Waer de Sonn op, waer ſy neer gae,
T'aller ooren heeft gepreit;
Mouringh, die de Zee te nauw hiel
Voor ſijn zeilen en ſijn wand,
Die de vogelen te gau viel
All beſeilden hy maer 't ſand.

Mouringh was te koy ekropen,
En den endelooſe ſlaep
Had ſijn wacker oogh beſlopen,
En hem Leeuw gemaeckt tot Schaep:
Reeërs en Matrooſen riepen,
Och! de groote Schipper, och!
Wat ſou 't ſchaen, of wy all ſliepen,
Waeckte ſchipper Mouringh noch!

Schipper Mouringh, maer je leghter,
Maer je leghter platt evelt,
Stout verweerer, trots bevechter,
Bey te Zeewort en te veld.

Kijck, de takels en de touwen,
En de vlaggen en het ſchutt
Staen en pruylen in den rouw, en
Altemalen in den dutt.

Dutten? ſprack, moy Heintgje, dutten?
Stille, Maets, een toontje min:
Dutten? wacht, dat moſt ick ſchutten,
Bin ick angders dien ick bin:
'k Hebb te langh om Noord en Zuyen
By den Baes te Roer eſtaen,
'k Hebb te veul geſnorr van buyen
Over deuſe muts ſien gaen.

'k Selt hun lichtelick ſoo klaeren,
Dat ick vlaggen, ſchutt en touw,
En de maets die met me vaeren
Vryen ſel van dutt en rouw.
Reeërs, (jouwerliefde mien ick
Die van vers op 't kuſſe vicht)
Wiljer an? kedaer you dien ick,
You allienich, by dit licht.

Weeran, riepen de Matrooſen,
't Is een man oft Mouringh waer,
En de Reeërs die hem kooſen,
Weeran, 't is de jonge Vaer.
Heintgje peurde ſtrack an 't ſtuer, en
Haelde 't ancker uyt de grond,
'k Scheepje ginck door 't Zee-ſop ſchueren,
Offer Mouringh noch an ſtond.

VRYERY.

ICk doolde buyten 's weghs in 't ſwartſte van 't onſeker,
In Twijffelmiſtigheit, in Schrick, den herten-breker;
In Hoop, de wiſpeltuer; in Vrees, de vroege pijn;
En wenſchten om wat lichts van meer of minder ſchijn,

Of

Of't Sterre-vier, of Sonn, of Maendagh mochte weſen.
Met vongh mijn oogh een' Sterr; (want dat vergulde weſen
En paſte maer een' Sterr) en noch en was'ter geen';
Foey, oogen, taſt ghy mis? en emmers was'ter een',
Goed' oogen, dobb'len danck: ſoo ſpraken doe mijn' voeten,
En ſtonden elck op 't rapſt om my te helpen boeten
Verlangens holle vrucht met hebbens volle vreughd.
Maer, ô goed-dunkenheit, ghy zijt een' flechte deughd!
Waer elcke Vogel ſijn, diens oogh hem onderhalen
En oor bereicken kan, mijn bergen en mijn' dalen,
Mijn' boomen ſouden 't zijn daer 't ſoete goed op neſt;
De hebbers voeren wel, maer de begeerers beſt:
Nu ſtaen de laetſt' in 't kael; en ick, der laetſten eerſte,
Gae gapen nae mijn' Sterr, gelijck die 't all beheerſte,
Soo lang hy droomen koſt, en, wacker, niet met all,
De kinders loopen recht lé'-breken na den ball,
Als ick na deſe, wat? na deſe Sterr? oh! STERRE,
All waert ghy ſoo gedoopt, al ſcheent ghy ſoo van verre,
Ghy ſtaet my voor geen' Sterr; en die u niet en vleidt,
Sal ſeggen, 't is een' keers die deinſende verleidt,
En nemmer t'huys en brenght, in open' tael, een Stall-licht,
Dat niemand achterhaelt, tot dat hy in de vall light,
En na ſijn ſelven taſt. Ghy loeght van verr op my,
Als waert ghy all' de Sterr'n, of all' de Sterren ghy;
Beweegh ick maer een' voet, om maer een' voet te nad'ren,
Ghy gaet 'er ſess te rugg, en ſtolt in all' mijn' ad'ren,
Gelijck een quackel-vorſt, mijn onlangs vlietend bloed,
En doyt 'er 't leven in ſtracks met een' nieuwen gloed,
En vrieſter 't leven uyt ſtracks met een nieuw verſtremmen,
En doet my datelick mijn vreeſen overſtemmen,
En datelick mijn' hoôp, nu mijn' goed dunckenheit,
Nu mijn' verachting mijns: gelijck de Zee-man leit
En kiel-kruyſt voor den mond van hooger waller haven,
Ten einde van ſijn' reis in't midden van ſijn ſlaven:
Hy klieft den wind op 't ſcherpſt en dringhter dicht op in,
Gelijck ick STERRE ſoeck, of 't halve ſtreeckjen min.
Maer, werdt de wind verraſt, wie ſal 't gety bedriegen?
Want, hoe 't de ſtier-man giſt, de Maen en wil niet liegen:

Soo

Soo blijft ſijn' winſt verlies, tot dat de ſtrammer ſtroom
Naer huys denck', en naer huys, en weer aen 't rijſen koom'.
Noch is 't mijn 't minder luck, en, naer mijn droevigh oordeel,
De Zee-mann in den wind heeft, voor ſijn land, het voordeel;
Sijn land verwacht hem t'huys, en altijd vindt hy 't daer,
Een' halve mijl daer af is altijd even naer.
Ghy, Sterre, ghy, mijn land, mijn hooger-wall en haven,
Ghy ſtreckt my ſus, ghy ſoo, en heet my Noord-waert draven,
En keert my 't Zuyden toe, en heet my Zuyd-aen gaen,
En treckt u onverſiens een Noorder aenſicht aen,
Een Nova Zemblas oogh: en ſiet my van uw' ſtranden,
En waeyt my van uw' kaey, en ebbt my van uw' landen,
En ſtelt mijn' ſtreeck te leur; als waert gh' een vlietend droogh,
Als 't land daer Heer Apoll ſijn' eerſte minne ſoogh.
Maer, Sterre, 't vlotte land geraeckte noch te gronde,
En d'ure was doe 't dreef, en d'ure was doe 't ſtonde;
En heeft ſoo lompen klomp ſijn eigen aerd verleert,
En wert ghy nemmer moe geſwaey hert en gekeert?
Staet, ſchoone Stal-licht, ſtaet, en leert uw' eer beſeffen,
Men will u ſtuyten, ja, maer ſtuytende verheffen,
De dwalende ſtaen laeghſt, de vaſt' in 't hooghſte kromm,
En gaen geſtadelick, maer met den Hemel, om.
Maer mijn' gereckte moeyt en kan u niet bereicken;
Mijn' reden ſchijnt te weeck ter ſchorſſe van uw Eicken;
Wat wiecken ick berei, ghy wilt'er niet by op;
't Schijnt of ick maer een' blaes op, op, en weer op ſchop.
Soo danſt het Stal-licht oock, op 't ſnoodſte van 't verleiden,
Van 't hoog' in 't laege land, van 't kerckhof in de weiden:
Soo danſt ghy Stal-licht oock, ſoo dans ick Dwaeler naer,
Soo ſomtijds tuſſchen tween en ſcheelt het maer een, maer.
Maer, moeyelicke maer, men ſal u noyt vermaren
Voor marrer van de Maer die ick noch moet bejaren;
Eens ſal ick wijder tre'en, eens werd ick vleugel-vlugg,
En ſtel u, ſoo ghy my, by bunderen te rugg.
Dus luſt my naer den gangh, en hebt ghy emmers 't gaen lief,
Gaet, ſchoone Stal-licht, gaet; maer wacht u voor een Maen-dief,
Een uyl-oogh, die den nacht ſijn' middagh maken kan,
Van 't doncker maer een ſloers, en van een' mijl een' ſpann.

Staegh

Staegh ſal ick om u zijn, ſtaegh ſal ick u beſtappen,
En raemen op uw' raem; geen' ſlibber-wegh, geen trappen,
Geen' doornen ſullen my verwijd'ren, van uw' vaert:
Geladde wandel-wegh en maeckt my niet vervaert;
Ick voel's te veel van u om diſtelen te voelen:
Mijn vyer en konnen my geen wateren ontſpoelen.
Voor vlamm en vrees ick niet, die ſelver kolen ben:
Locht is der voetſelen het ſoetſte dat ick kenn:
Vyer, Water, Locht en Land, en diſtelen, ick vergh u
Het uyterſt ongemack, en ongemack, ick tergh u,
En STERRE, ick daegh u uyt: Swemt, kont ghy, door het natt,
Dat heb ick langh gekoſt van in mijn tranen bad:
Vlieght wolcke waert, ick volgh; ſtijght boven 't dack der dagen,
Daer heeft my menighmael mijn' hoôp verby gedragen,
Mijn wenſchen menighmael van doen ick STERRE ſocht,
Tot daer my bult en bergh maer ſtoff van verre docht.
Gaet aen dan, opwaerts aen, ick gev' u ruym de voorbaet,
Van daer ghy rijſen ſult tot daer Vrouw Venus ſpoor ſtaet;
Leent, kont ghy, daer om hoogh de wiecken van haer kind,
Maer ſeght dat ickſe hebb wanneer ghy geen' en vindt.
Ontſnuyft ghy Wind en We'er, noch ſult ghy maer verwerren
In uws gelijcken drangh, de wandelende ſterren;
Die ſal ick onder ſien, en ſtaen u boven 't hoofd,
Gelijck de Valck haer proy eerſt met de oogen rooft:
Daer ſal ick aen een' Sterr den beck, de klauwen boenen,
En daelen u te lijv' met overwight van ſoenen,
En wreken 't vuyl geweld van Jupiter, den dief,
Van doen hy 't ſchoone Kind ſijn' ouderen onthief:
Daer ſal ick door de webb van all' die ſeven ringen
All kuſſende mijn' proy, all tuymelende, dringen.
Saturnus ſuer-geſicht ſal lacchen met ſijn' Soon,
En ſeggen, ſulcken ſchelm verdiende ſulcken loon:
Den Af-god van 't gevecht ſal 't keeren op ſijn' tochten,
En roepen, Batavier, ga voort, 't is wel gevochten:
De Lamp-heer van den dagh ſal dencken, ga vry heen,
Wegh met het luyſter-licht, nu blijv' ick Sonn alleen:
De Min-moer ſal haer' Poll een hoeren-oogh toewencken,
Als, Boeltje, ghy en hebt nu maer op my te dencken:

De Gauw-dief van de Go'on ſal ſtaen als of hy docht,
Nu gaet mijn' konſt in ſwangh, men ſteelt tot in de locht.
De Nacht-kaers, nemmer-een, ſal ſchrickende verſinnen,
Met ongeſtadigheit en is niet meer te winnen,
En, zijn de Hemelen geen' uytvlucht van bedrogh,
Waer bergh ick endelick den taeyen maeghdom noch?
't Vyer, 't ongeſiene Vyer, ſal van uw' koelte kiſſen,
En, waer't mijn meer-vyer niet, ghy raeckten 't uyt te liſſen;
De Locht ſal maenen gaen, en eiſchen 's werelds danck,
Voor ſulcken donderſteen als nemmer geen en ſanck;
De Zee ſal bobbelen, en ſteigeren en ſtijgen,
Tot daer haer noyt geweld van wind en konde krijgen,
En gaen om, *Sterre-zee*, het koſtelicker woord,
Dan all' de duiſenden der namen die ſy hoort;
De Land-kluyt gaepende gelijck na 't regen-gieten,
Sal ſeggen, ſulcken Sterr en ſagh ick noyt verſchieten,
En, is de werp voor my, ick ſchell Aurora quijt
Met all't gepeerelt Goud van haren Mergen-tijd.
Maer, Land, Locht, Water, Vyer, en Muſicale ringen,
'k Verſtae uw' toonen niet, ghy ſult ſoo ſchoon niet ſingen,
De werp en blijve mijn; En, blijft u ſingens luſt,
Singht tot ick weelde ſatt en STERRE moe gekuſt
Naer and're Sterren ſchiet: 't Sal 't liedjen ſonder end zijn.
Maer ſinght het om haer bedd; daer ſal de werp belendt zijn,
De werp der werpen een die werpen baren ſal:
Dat bedde ſal mijn' vall, mijn' diſtelen, mijn dal,
Mijn' doncker-diepte zijn; Daer ſal my 't Stal-licht leiden,
Daer ſal ick twijffelen wie ick ben van ons beiden,
En miſſen geern het licht van Sonn of Sterre-ſchijn,
En taſten na mijn ſelf, En dat ſal STERRE zijn.

Soo queelde Sterre-vriend ter antwoord van ſijn Luyt:
En 't krachtige geluyd
Dé't Diamanten hert van ſtuere STERR vervallen
Tot minder als Cryſtallen.
Noch ſchreid' hy all van vreughd, noch ſongh hy all van pijn,
En STERRE was all ſijn'.

Ont-

Ontwaeck. Aen STERRE.

SOnn, zijt ghy daer alree? Dagh zijt ghy weer aen 't kriecken?
Nacht, zijt ghy ſoo voorby, ſoo vroegh, met ſulcke wiecken,
Soo vochtigh en ſoo vlugg? O ſwarten oogenblick,
O doods-half, daer ick my ſoo willigh in verſtick,
Hoe loopt ghy ſoo te loôr, en laêt mijn Ziel verlegen
Om ongevoelickheit den aller dooden ſegen;
En ruckt my onvoorſiens uw' bruyne deken af,
Uw' ſarck-ſteen van mijn bedd mijn boven-aerdſche graf?
Ick was, en wiſt het niet; ick lagh, en hadd geen weſen
Van liggen noch van zijn; met d'ongenucht van 't vreeſen,
Met d'onruſt van de hoôp en hadd ick niet gemeens,
Mijn hert, mijn' herſſenen, mijn' ſinnen waren eens.
Wat ſcheelt het nu, mijn hert, mijn herſſenen, mijn ſinnen,
Wat ſcheelt het nu van eens! hoe woelen wy van binnen,
Hoe vallen wy te hoop van d'ure dat ick waeck,
En ſluype t'mijnent in door 't ſplijten van den vaeck!

Van d'ure dat ick waeck,
En ſluype t'mijnent in door 't ſplijten van den vaeck,
Staet Sterre voor mijn' oogen,
Mijn' oogen trane-vocht, die dan maer eerſt en droogen;
Gelijck de dauw verdwijnt,
Van dat de Morgen-Sonn de droppelen beſchijnt.
Sterr, ſegg ick. Morgen-ſterre,
Die verre van my ſtaet, en noch, en noch ſoo verre,
En noch ſoo verre laett,
Als daer het hooghſte licht van all' in 't ronde gaet,
Hoe kont ghy Sterre weſen
En houden tegens my ſoo ſtaegh, ſoo fieren weſen,
En ſtaen als een Comeet,
Die, verr van tintelen, van wencken niet en weet?
Kan 't Sterre-licht bevrieſen,
En gaen de Sterrheit quijt, en heel de daed verlieſen,
En houden heel den naem?
En, Sterre, ſtaet ghy toe dat ſich Nâture ſchaem'

Der plaetſe die s' u gonde,
Van doe ſy 't heele holl der Hemelen beronde,
En van genoegen loegh;
Mits dat s' u naer de Sonn de tweede plaets opdroegh?
All kont ghy my vergeten,
Die heldere geboort en mooght ghy niet ontweten,
En onder u geſlacht
Soo menigh minder licht dat ſtadigh ſtaet en lacht.

* * *

Aen de ſelve.

DE Sterren-konſt lijdt laſt: dat heeft s' u danck te weten,
Mijn' Sterre, mijn' Comeet geworden met een' lonck.
Wel heb ick droogen damp ſien gloeyen tot een' vonck,
En ſtracks van niet tot yet, en weer te niet verſleten.
Maer, ſift ick all 't verſier van giſſers, van Poëten,
Van Hemel-cijferaers, ick vinder oud noch jonck,
Die de Nature derv' belaſten met dien ſpronck,
Dat ongeſien verſchepp van Sterren in Cometen.

Aen de ſelve.

'k HEbb tongen t'mijn verdoen: 'k hebb Dorpen, min dan Steden,
Ten uytvoer van mijn ſaeck beleefdelick bereidt;
'k Hebb vrienden, in getal, als 't zand ten oever leit,
In aenſien menighmael meer waerd dan mijn' gebeden:
'k Hebb, hadden 't andere, ſy wiſten 't te beſteden
Tot deckſel yeder een van ſijn affienlickheit.
Maer, ô mijn laetſte keur van u in eeuwigheit,
Voor haer' gemeene gonſt verkies' ick verr uw' reden;
Uw' reden, en alleen uw' reden ſoeck ick aen;
Verbiedt ghy my die deur om t'uwent in te gaen,
't Sal noyt mijn' trachtingh zijn van ſijdweghs in te delven.
Neen, Sterre, 'k ben jalours van wat u eigen is,
En wie wat met u deelt maeckt dat ick 't mijne miss;
Soo ſoeck ick u alleen te dancken voor u ſelven.

Aen

Aen de ſelve.

OF vry ick averechts; oft moeſt ick my doen dragen,
En veilen ter genaed van d'een' oft d'ander tongh,
Die my gingh ſchilderen voor aengenaem, voor jongh,
Voor wel en wijſſelick beſteder van mijn' dagen,
Voor vroet, voor letter-wijs, voor fix op alle vragen,
Voor regen-rijk in 't natt daer Danaë af ontfongh,
Voor all dat yemandt is, die oyt na Sterre dongh,
En, voor my uyt den bedd', na mijn wild dorſte jagen?
Neen, Sterre, ſtont ghy ſchoon op d'uytſpraeck van dat woord,
Mits my een derde mann dat woord moeſt overtellen,
In ſoo verdeelden gunſt ſoud ſich mijn' ongunſt quellen,
En 't ſal mijn vyand zijn wie dat het voor my hoort.
Nu vry ick u der moeyt, en tred' u ſelver tegen,
Seght ja, maer ſeght het my, dat zijn de kortſte wegen.

LIED.

't KAn mijn Schip niet qualik gaen,
't Kan mijn Schip &c.
'k Sie mijn' Sterr in 't Ooſten ſtaen,
Mijn' Morgen-ſterre;
Stiermann, houd vry Ooſtwaert aen,
Het land en is niet verre.

't Ooſten daer de Sonn ontſlaept,
't Ooſten daer &c.
Daer Auror' haer peerlen raept,
Het helder Ooſten,
Hebb ick 't lang vergeefs begaept,
Belooft my eens te trooſten.

Trotſer Toortſe van den dagh
Trotſer Toortſe &c.
Dan 't u blicken halen magh
By Sterres oogen,
Spaert de moeyt van uw bejagh,
Sy ſal den dauw wel droogen.

All mijn aenſicht was een plass,
All mijn aenſicht &c.
Nu is 't drooger dan 't oyt was,
Met bey ſijn kranen.
Wat zijn druppelen van glas
By ſulcken Zee van tranen?

Sulcken Zee heeft Sterr gedrooght,
Sulcken Zee &c.
En my maer van verr beoogh t,
Verr uyt den Ooſten:
Komt ghy eens ter middagh-hoogd,
Denckt hoeſe my ſal rooſten.

Stercke Sterr, ſtaet verder af,
Stercke Sterr &c.
Uw' mededoogen valt te ſtraff;
't Is niet te lijden,
Dat die my het leven gaf,
Het leven ſou beſnijden.

Maer beſnijdt my 't leven vry;
Maer beſnijdt &c.
Stercke Sterr, ſtaet neven my,
Verlies ick 't leven,
Sulcken levend licht als ghy
Sal licht niew leven geven.

Vier en meer als menſchen pijn
Vier en meer &c.
Sullen all mijn wenſchen zijn
In uwe handen:
Sterre, brenght uw vier by 't mijn,
Het ſal te heeter branden.

Hoe ick heet en haeſter brand,
Hoe ick heet &c.
Hoe ick min u plaeſter-hand
Sal moeten derven.
Dood uw' vreeſen zijn vermant,
Mijn leven is mijn ſterven.

Op een S. van Diamanten door Sterre geſonden.

WElkom, Sterren van mijn'Sterr;
Sterren, die van Ooſten herr
En my onbedreven Landen
Komt gedreven in mijn' handen,
Maer gedreven door de hand
Die u in de Locht geplant
En den Hemel heeft geſchoncken;
Daer ghy eerſt met ſteene loncken
Laeght en blickte, laegh en loom,
Door de dickte van den ſtroom.
Roemt u niet der ſuerer ſoenen
Van den meulen, die u boenen
En verminderende moſt
Meerderen van kracht en koſt.
Daer en hebt ghy 't niet gekregen
Dat u kroonen overwegen
En ſich t'onder-Maenſche goed
Met een toewicht helpen doet.
Aen uw' ſterkheit hangt uw' waerde;
Die en gaf u Locht noch Aerde,
Noch het Water, noch het Vier;
Sterre, die den Hemel hier
Half geleent heeft, half geſchoncken,
Om de Wereld op te proncken,
Als een dier dat ſterven gaet,
Met ſijn doodelick gewaed:
Sterre die het all verſterret,
Niet wat in haer' tuyten werret,
Maer alleen de loncken naeckt
Van haer oogh, dat voncken blaeckt,
Sterre gaf u 't Sterre-weſen,
Daer wy nu gelijck in leſen
't Vriendelicke met het ſchoon,
Rechten rijckdom van de Go'on.
Steenen, ſtelt u dan te vreden;
Heeft de Steenheit wat geleden,
Met de Sterrheit is 't geboett,
En de ſchade ruym vergoedt.
Sachtigheit beduyt medoogen,
Dat 's de geeſt van Sterres oogen.
Klare kooltjens ſonder roock,
Eys-gelijck en ronder oock,
Dat 's de print van Sterres oogen;
Droppeltjens die helder droogen,
Helder als geſlepen Ys
Dat een' onbegrepen wijs
Stolt in d'onder-aerdſche kranen,
Dat 's de ſtof van Sterres tranen.

Weeſt

Weeſt dan ſteenen droppeltjens,
Tranen, oogen-koppeltjens,
Kolen, uytgeſtoockte voncken,
Vlammen, onberoockte loncken,
Brandigh ys, bevroſen vier,
Weeſt dan, Steenen, all wat hier
All wat ergens is te weſen,
Noch en zijt ghy niet voll-preſen,
Tot men u den Hemel toont,
Daer uw' vierigh maegſchap woont:
Sterren, eens, en noch eens Sterren,
Daer mijn' oogen in verwerren,
Sterren, ſchoone Burgery
Van een Hemeltjen als ghy:
Sterren, dien mijn Sterr geleert heeft,
Dat ſy op haer hert begeert heeft,
Dat ſy van haer hert verkreegh
Doe ick 't haer voor 't mijne kreegh,
Sterren, eertijds ſteege ſteenen,
Nu gebuygelick als teenen,
Sterren, daer de vriendlickheit
Ja en ja, en ja in ſeit,
Sterren zijde-ſacht van weſen,
Sterren uyt mijn' Sterr gereſen,
Sterren, minder menighmael
Dan de minſte die de Zael
Van de Goden overmelcken,
Schooner dan haer' Nectar kelcken,
Grooter in mijn gierigh oogh
Dan de grootſte daer om hoogh;
Sterren ſteenen, Sterren oogen,
Sterren trouw, en voll medoogen,
Na by Sterren, Sterren verr,
Welkom Sterren als mijn' Sterr.

LIED.

HOe is 't beloven
Van ons vergaren
Soo haeſt verſtoven
Met wind en baren?
Ey, eigen Sterre,
Die my van ſoo verre
Siet en niet en ſiet, (niet.
Ey, Sterre, waerom en verſchijnt ghy

Het ſoet verbeiden
Van uw' genaken
Koſt my het ſcheiden
Min bitter maken:
Maer, ſtoute Sterre,
Die u doe ſoo verre
Van ontrouw geliet,
Ontrouwe Sterre, ghy en meenden 't niet.

Soeck ick in 't hooge
Van 's Hemels ronden,
Stracks ſeght mijn ooge
Ghy zijt gevonden:
Maer, ſchoonſte Sterre,
Die ick van ſoo verre
Sonn en Maen beny,
Maer, Sterre, daer en iſſer geen' als gy.

Gaen ick beneden
Langs 't aerdrijck werren,
Stracks ſeght de Reden
Daer ſtaen geen' Sterren.
Ey, aerdſche Sterre,
Die ick eens ſoo verre
Van den Hemel koos,
Komt, Sterr, en maeckt de reden reden-loos.

Op mijn Afbeeldingh, korts voor mijnen Trouwdagh.

SChilder, 't quam ſoo wel te pass,
Recht eer dat ick Sterre was
(Schrikt niet, 'k ſal u haeſt ontwerren,
Hoe ick koſt en moſt verſterren,
Sterre wierd ick, met als ſy
Haer verruylde tegen my)
Mijn' gedaente na te trachten;
Zedert waer 't de kracht verkrachten
Van de verw, die pass een mann
Mans gelijck verſchaeuwen kan.
Ja, ick geve dat mijn' vreughden,
Maer mijn aengeſicht verheughden,
Vreughden, daer van in mijn' Ziel
D'eerſte met mijn' Sterre viel:
Noch en waer met dat vermaecken
Mijn geſicht niet naer te maecken;
Sterre leent het ſulcken licht
Datter alle verw voor ſwicht.
Schilder, 't waer nu veel te ſpade,
Mijn beſitt is ſonder gade,
Soo mijn' vreughden ſonder paer,
En daer treckt het aenſicht naer.

Reiſe van den Prince. In't Iaer 1628.

4. Septemb. 't WAs Maendagh, en de Maen aen 't voorſte vierendeel;
't Was mijn Dagh, en mijn' Maend, en 't Jaer eens duſend heel,
Eens half, eens hondert heel, eens thien, en tweemael negen,
Als FREDERICK, in 't kort, 's Lands ſorgh, en ziel, en zegen,
In 't flickerigh gedrangh van aller verwen ſleep,
Van duſent voeten ſchier de voorſte trad te Scheep.
Den Hemel ſloegh het gaed, en ſchortte kort ſijn' tranen,
En lachte door ſijn' Sonn, en dweilde flucks de banen
Van Zuyder-Hollands kley, ten beſten van ſijn rad:
Maer hy verkoos de Schie, en 't weeck voor 't herde pad.
Hier, aen den Rotter damm ontmoeten hem de ſtraten
Voll vriendelick geweers van vredige Soldaten;
De Stadt voll roock en reucks, van tweederlei gerucht;
Van weelderigen krijgh en ſtrijd-bare genucht.
Eraſmus ſtond'er by, en 't ſcheen hem ſoo te ſtooren,
Dat ſchier de kop're hand ſijn boeck ſloot en ſijn' ooren.
Men at het Middaghmael, men paſten op den Vloed,
Men ſcheid' en maeckte Zeil, en ſoo gewenſchten ſpoed,
Dat Dordrecht halverweegh de Vloot ſcheen toe te drijven:
Maer 't ſcheen; en Dort ſtond vaſt (de voorſpoed moet het ſtijven)

En

En legerde den Vorſt tot naeſten morgenſtond;
Als Bies-bos, Merw, en Maes ſtockſtill, als Marmer, ſtond:
Daer paſten 't roeyen op. Men roeyde, ſonder peilen,
Tot aen S^t. Truyen-Bergh; daer Mansfelts droeve zeilen
Verdwenen met haer' vracht, en aeſden Salm en Steur,
Die Maenden naer den dagh onthiel den menſchen-geur.
In 's Vorſten hooge huys onthaelden hy ſijn ſelven.
Naer noen gingh aen 't betre'en, ten Weſten, van 't niew delven,
Aen 't niew bemetſelen ten Ooſten van de Stadt;
Danck hebb' bedroeft Breda, dat hier van verre ſat,
En joockte naer ſijn' Heer, die nu, als ander' jaeren,
Om Eer te velde quam, maer Eer van wel bewaeren.
De Vloot was aengelandt eer 's mergens Sonn ontſtack,
Eer datſe naeſten dagh de ſteilſte ſchaduw ſtack,
Vloogh Volck en Vloot van Land, en, ſpijt Zuyd-Weſte winden,
Sy was aen 't ancker-tou ruym voor den nacht te vinden
Aen WILLEMS eigen Stadt, nu FREDERYCKS met recht,
Die aen vermakens koſt het maeck-geld noch eens leght.
Vermakens dier vermaeck verſaedde korts ſijn' oogen;
Die leid hy daer te ruſt, en, met de ſlibb aen 't droogen,
De Zee te Zeewaert gingh, gebod' hy Schip en Schuyt
Het Ancker uyt, 't Zeil op, de Kiel ter haven uyt,
Naer d'eertijds Steenen-bergh, in 't niewe dal van water.
Daer ſtond hy, (en 't en was maer weinig' uren later)
Daer ſtond hy, en verſtond het voorderlick verlies
Van Ploegh in Pleit veraert, van Terw, in Bies en Lies.
't Verſtaen was 't halve werck; men dede 't hem bevaeren
Den naeſten achternoen: Daer quamen ons de jaeren
Van eertijds in 't gemoed, doe Leiden, ſtervens-ree,
Het Manna by de wey ſagh naken over Zee.
Wy naeckten by de wey, de niewe Zeeën over
Daer 't aerdige geback van Moermont, Pinſſen, Roover
De Bergen aen den Zoom doet duycken voor ſijn' hooghd.
Doortrapte Genouëes, hadt ghy het ſoo beooght,
Eer Maurits uw gevolgh den Bergen uyt quam boenen,
U eer waer noch geberght, en ſoo veel' Millioenen
Als nu de rekeningh beſwaeren in Madrid,
En ghy ſoo verre van de ſchand als van 't beſitt.

Maer werdt noch ſchade-wijs, en ruſt u hoofd in 't Weſten,
In 't bedde van de Sonn: de koſtelicke veſten
Van Sandvliet, beter Dorp dan Stadt van geener waerd,
Staen ſlaeper-dijcks gewijs, en 't lichten van die aerd,
Waer min ſlecht dan 't verhoogh; * * * *
* * *

Speel-reiſe begoſt in Iunio. 1628.

DOor Delfſchen Donderdagh, het weerſpel van de Mart,
Berolden wy de kley, en 't Rotterdammer hard:
Daer boorde men in 't ſlot van onſe bors, die maeghd was,
Met dobb'le Sleutelen; ſoo datter ſchier gevraeght was,
Hoe komt de Viſch ſoo dier, Waerdinne? maer de Mann,
In 't op doen van ſijn' thuyn, verdiende wel een' kann,
En twee Galoches toe, die daer vergeten ſtonden.
't Was avond eer wy noch ter Goud' het Hert-huys vonden;
Wy vonden 't evenwel, en vonden 't redelijck,
En gaven geern wat meer voor 't praeten van Moer Rijck.
Oudwater 's anderdaeghs was 't eerſt van ons bedrillen:
Maer 't luſten ons geen' tijd aen 't ſpinne-wiel te ſpillen;
Montfoort was all te na; daer ruſten wy te noen,
En hadden met een' Uyl, of met een Waerd, te doen.
Daer was geen Beul geſien dat menſchen konden heugen;
Juyſt was een Engelſch knecht ſoo ſatt geweeſt van deugen,
Dat deſen dagh ſijn hoofd daer binnen was gevelt.
Op 't Slot en hebben wy de trappen niet getelt;
Maer buyten op het rond van 't ſeldſaem Huys ſtaen ſmaden.
Korts hadden wy 't ſoo weer op Yſſelſtein geladen,
En ſeiden opentlick, 't was 't Princen huys, ſoo 't hiet,
Maer 't was de rechte kass van ſulcken grootheit niet.
Vianen lachte meer in onſe lecker' oogen,
O groene mueren, ô by na het uyterſt poogen
Van Menſchen en Natuer! wy droomden all' dien nacht,
Een ſtuck van 't Paradijs was over Rhijn gebracht.
En 't ſcheelde Culenburgh de helft van ons behagen,
Dat wy 't ſoo deun, ſoo korts, ſoo voll Vianens, ſagen;
Maer ſijn beleefde Heer verçierde 't met ſijn woord,
Blijft, vrienden, blijft by ons, en reiſt maer mergen voort.

Wy

Wy moſten 't weigeren; en reiſden noch dien avond,
Al was'er die ons dreighd'en 't onderweegh te ſpa vond,
Daer vyand reicken koſt: maer wy vernamen geen,
En quamen veil by daegh te Buren in gere'en;
Te Buren, 't fier gebouw, en waerdige vernachten
Des grooten eigenaers, ſelf kortelingh te wachten,
Te wachten als een Vorſt, die Koningen ter nood
Kond' huyſen, en verſien twee Hoven van ſijn brood.
Tot ſijner eere was all' d'eere die m' ons dede,
Van vry bedd op het Hof, vry' tafel in der Stede,
Met twaelf Apoſtelen, en 't vriendelick gelaet
Van ſtille borgery en ſoete Magiſtraet.
't Werd Gods-dagh, en tot God beſteden wy den mergen,
En kruyſten zedert noen Rhijn, Wijck, en Veluw'r-bergen,
Die klommen wy ten topp, en ſagen van ſoo hoogh
De Caert van onſe reis in 't wencken van een oogh;
Oock Amersfoort, de ruſt van wijſe wereld-wijckers:
Daer gingen wy alleen dien avond uyt voor kijckers.
Den naeſten morgen-ſtond bereden wy de baen
Van Zoeſt en Emmenes, daer ſoo veel Eicken ſtaen,
Als Elſen om den Haegh, en Naerden, daer wy dachten
Aen Spagnens wreed verraed, en dreighden te vernachten
In 't gulde Veen aen 't Y; maer Muyden keerden ons,
En ſloot ons all' den nacht ten hals toe in den dons:
All' ſijn' gevangenen en ſluyt de Droſt ſoo ſacht niet;
Geen' vaſter. Dat geweld en weten wy de kracht niet
Van Muyder boeyen, maer de vriend'lick ongena
Van ſijn' genegentheit, die alle vroegh te ſpá,
En alle ſpá te vroegh beduyden om vertrecken,
En yder oogenblick in uren uyt kon recken,
En ſchrimpen yeder uer tot oogenblicken in,
Met ſoete wijsheit van ſijn ongemeen verſinn.
Die vreughd was op haer hooghſt met 's middaghs Sonn geſtegen,
En ſcheidens uer was rijp; wy ſcheidden; en, verlegen
Met 's achtermiddaghs lenghd, beſtedens noch een deel
Aen Weſip, d'onbekend' ouw' kenniss van ons' keel:
Dijck op, dijck af gerolt, en weer op en weer neder,
Ontfingh ons Amſterdam; danck hebbe wind en weder,

Danck hebb' die 't weder maeckt.
Hier werd de tocht geſtaeckt,
De tocht van vijftien Steden
Den vijfden dagh bereden.
Hier luſten 't ons, met reden,
Van vrienden overſtreden,
En met geweld gebeden,
Vijf dagen te beſteden
Aen Amſterdam, de Stadt van meer als vijftien Steden.

Aenhangh.

VYf Haeghſche dagen doen tien Amſteldamſche nachten,
Met ſoo veel dagen toe: die gaen daer aen 't verkrachten
Van Maegh en Ingewand met d'een' of d'ander propp,
Tot Maegh en Ingewand will ſplijten aen de ſopp.
Wy riepen dagh op dagh, Maegh, Ingewand, genade!
En kregen endelick het Purmer-droogh te ſtade,
En Beemſter kley te baet, tot uytſtel van goed çier.
Noch werd het weer een' vraegh, hoe raken wy van hier,
Door ſoo veel tafelen? de naeſte raed was, wijcken,
De naeſte wijck was Wijck, men gunden ons dat kijcken,
En voorts het vrye veld: wy renden tot Marquett,
En wederom te rugg tot Haerlem toe in 't bedd.
Hoe ſchoonen vrydagh was 't die ons den Haegh verthoonden!
Hoe ras verthoonden ons de reden waer wy woonden,
En dat maer ongewoont het ſchoon van hier ontrent
Doet gelden by den Haegh, die geen gelijck en kent!

Twee ongepaerde handen op een CLAVECIMBEL.

LEert eendracht, Echte Lie'en, maer Eendracht met verſtand,
Aen 't komen, gaen en ſtaen van deſe en deſe hand:
Sy hooren yeder aen haer ſonderlinge lijven,
Maer zijn en blijven eens in 't onderlingh bedrijven.

Haer onderlingh bedrijf gaet over eene maet:
Die houdenſe van ſelfs, ſchoon dats' haer niemant ſlaet.

't Schijnt

't Schijnt een' eenparigheit van Pols, die in haer' ad'ren
Gelijcke pooſen voert in ſcheiden en vergad'ren.

Sy ſcheiden nu en dan in 't wiſſ'len van 't geluyd,
Maer gaen, als Mann en Vrouw, elck om den oorbaer uyt;
De Mann, in ſwaerder werck, de Vrouw in lichter handel,
Of, is 't maer wand'len, beid' in ſchickelicken wandel.

De Vrouw, de Rechter hand, (men gunts' haer meeſtendeel)
Heeft van geboorte 't ſcherpſt geſchetter van de keel:
De Mann de dieper ſtroot: ſoo gaen oock ſijn' gedachten:
Maer 't laege dient om 't hoogh te temp'ren en te ſachten.

De Vrouw valt vrouwelick, dat's vrolick van gelaet,
Jae veeltijts huppeligh van voeten en van praet:
Maer ſtadigh ſiet ſy om, oft' alles op de maet gaet,
En hoe 't in 't aenſien van haer liefſte Cameraet ſtaet.

De Mann gaet ſoo geruſt op haer' beproefde deughd,
Dat hyſe ſtutt en ſtijft in haer' onnooſel' vreughd:
Haer trillende gelach en kan hem niet vervelen,
Hy ſtoockter toe, en will ſy danſſen, hy will velen.

De Vrouw lett op den Mann ſijn' ſteetſche ſtatigheit;
't Schijnt s' op haer luymen en in ſoete lagen leit;
Men ſiets' hem op ſijn droefſt met meeſte vreughd te goe doen,
All ſouws'er quinten (maer een quintje teffens) toe doen.

Verheugens' haer ſomtijds met eenderhanden ſwier,
En met een dicht-aen-een-gekettinghde getier,
't Zijn buytjens van de minn die haer kan vrolick maken,
Of mog'lick om den geeſt van Gaſten te vermaken.

Sy dragen ſich ſomwijl als lagens' over hoop,
Of by een' harder' greep, of by een' dwerſchen loop,
Het ſchijnt ſy kijven: maer men kan 't haer niet verwijten,
't Is ernſtelick gekout, 't is ſnauwen ſonder bijten.

Stracks rakenſe daer af, en uyt dien wijſen twiſt
Volght niewe ſoetigheit; hy valt als Somer-miſt,
En baert een' Sonne-ſchijn, die ſchooner werdt genomen,
Dan of de Sonn te vroegh, te witt waer op gekomen.

Dat's Tweedracht ſonder Gall, dat 's Eendracht met verſtand.
Komt, Echte Li'en, en ſiet op Mans en Vrouwen hand,

En hoort toe wat ſy doen, en lett op wat ſy laeten;
Het geen ſy mijden, leert ſoo veel als wat ſy praeten.

Eenſtemmingh ſchouwen ſy, (Octaven) kort op een:
Want wat waer 't, Mann en Vrouw malkand'ren naer te tre'en,
Als warenſe jalours, of oock ſoo mall-ſoet t'ſamen,
Dat d'een niet ſeggen moght, of d'andere ſongh, Amen.

In wel-getroutheit valt een' ſoete tegenſpraeck,
Schier of de Man de Vrouws gevallen geerne braeck:
Daer 's eens zijn in den grond, in willen, doen en wenſchen;
En houdens'er ſoo wat, 't en is maer voor de menſchen.

En, zijn die menſchen niet van 't grover end geſne'en,
Sy weten dat Natuer ſchrickt van gelijcke tween,
En dat haer' ſchoonheit light in 't ongelijcke weſen;
Daer ſy van binnen niet als eens in als kan weſen.

Sy laeten noch een dingh, des' handen, en van 't beſt;
Sy komen maer deun by, en paren noyt in 't neſt.
Leert dat niet, Echte Li'en; dat 's ſpinnen ſonder twijnen:
Waer yeder ſoo geſint, de wereld ſou verdwijnen.

Jae, leert het, alle Li'en, en laet de wereld gaen:
Als 't all gerekent is, s' heeft langh genoegh geſtaen:
Leert datter is een' wijs van teelen ſonder paeren,
En dat men in on-echt kan echte kind'ren baeren.

Twee handen baeren wat: dat maken deſe waer;
All blijvens' in on-echt: doch 't is maer handt-gebaer,
En, als men 't ſeggen magh, 't zijn vleeſchelicke deelen,
En ſoo de ſuyverſte manier noch niet van teelen.

Vier oogen baeren oock, en beter, met een' ſpronck,
Vier kindertjens met een on-echt' onnoos'len lonck:
En 't vroed-wijf hoeft niet om die vruchtjens af te haelen;
Haer' ouders doen 't, dat zijn vier wel-getwernde ſtraelen.

Maer, Zielen baeren beſt, en Hemel-lijcker; twee
Die even moedigh en gemoedigh, even dwee,
En even ſtevigh, doen, en dencken, en begeeren,
Dat d'andere begeert en niet kan willen weeren.

Uyt die verſamelingh, daer hand noch oogh toe hoort,
Noch yet dat ſwaerder weeght als geeſten, komen voort,

Wat

Wat kinderen! een' vreughd, een' vrientſchapp, een genoegen,
By weinig' oyt bekent die vleeſch en beenen droegen.

't Is een gedeelte van der Engelen geſangh:
Wiſt ick 'er Noten toe, ick maeckte 't haer ſoo bangh,
Die voor Muſike gaet door handen of door keelen,
Dat niemand haer, noch ſy haer ſelven konde velen.

Soo docht een Wewenaer, ſoo ſprack hy uyt ſijn hert,
Diens ſlincks' onkundigheit te hulp geroepen wert,
By een' vry' rechterhand, die ſijner kond' ontbeeren,
Maer die haer ootmoed dé gelooven, ſy moſt leeren.

Die all t'ootmoedige behoorden aen een lijf,
Daer in een' ziele ſtack, die all dit nauw bedrijf
Van baeren in den Echt, of on-Echt, als een vryſter,
Wel vatte; maer ſey Ja, noch Neen daer toe: Ick prijſth'er.

Aen ANNA en TESSELSCHADE, *op Suycker-peen van haer ontfangen.*

GEſonde Peen,
Ick vatt de re'en
Van uw geſchenck:
't Is met een' wenck
Smaeck lick beweſen;
De wortel ſoet,
De vrucht moet goed
En heilſaem weſen.
Op eer en deughd
Stond d'eerſte vreughd
Van ons vergaeren:
All wat der jaeren
Knoop en geſpann
Tot noch daer van
Heeft uyt gegeven,
En by ons leven
Uytgeven moet,
Sal goed en ſoet
En heilſaem weſen.

Vriend'lick paer Weeſen,
Dit is 't beduyd
Van mijn beſluyt
Uyt uwe gaven.
Daer ick begraven,
En ghy tot ſtoff
Sult weder keeren,
Sal deſe lof
Ons graf vereeren.
Hier light C. H.
En Teſſelſcha
En Anna, d'eerſte;
Die elck om 't ſeerſte,
Met ſchrift en praet,
Met wenſch en daed,
Haer vriendſchap ſloten,
Vriendſchap geſproten
Uyt grond en re'en
Als Suycker-peen.

Op

Op de ſelve gift.

ICk will 't gegeven Peerd beſien tot in den mond:
Jae 't monden is 't niet all, ick will noch dieper vraegen:
Wat ſeght ghy van de Peen? ſpreeckt monden, en ſpreeckt maegen,
Sy tuygenſe bey ſoet, geſonden en geſont.

Verbinteniſſe aen den Heere HOOFT. 1642.

BElove ick onderſchreven,
Mits 't onverlemde leven
Ten Leger-einde my
Te deel beſchoren zy,
Dat geen geweld van buyen
My 't hooge Huys te Muyen
Voorby ſal heeten ſlaen.
O buyen, waer j'er aen!
O vier van Krijgh en Somer,
Waerje al vier Maenden loomer,
En mijn' beminde ſchuld
Op 't ſcheiden naer vervult!
Hoe ſoet is 't om betaelen
Daer 't ſchencken is maer haelen,
En uytgeef maer ontfangh!
Nu, lijmige verlangh,
Weeſt viermael dertigh nachten
Uyt alle mijn' gedachten:
Het onverwacht verbly
Vlieght alle Ty verby.
Geſchreven in den Hage,
Ten Jare, Maend en dage
Als Henriette quam
Voll çiers van Amſterdam.

Koninginne van Engeland.

Andere aen den ſelven. 1643.

WY Mannen en wy Wijven
Beloven met ons vijven

Het

Het naeſte Jaer met lief
(Mits het den Droſt believ'
En de waerde Waerdinne
Sijn' aerdige Droſtinne)
Op Muydens hooge Slot
Te wreken 't fell gebod
Des Princen van Orangnen;
Eer dat hy tegens Spagnen
In 't Somer-Leger treck';
Met Rhijnſche Wijn en Seck,
Met ſingen en met rijmen,
Met ſommen en met lijmen,
Met ſitten en met gaen
In Sonne-ſchijn en Maen;
Met kuyeren en praeten
Langhs dijcken en langhs ſtraeten;
Tot dat de Waerd, verſaedt,
Sal ſeggen, Gaſten gaet,
En de Waerdinne, Vrinden,
Wy willen u niet binden,
't Is moy weer naer den Haegh,
'k Wild' ick u t' Schepe ſaegh.
Wy ſullen hier wat pooſen,
En tegens dat de Rooſen
Ontluycken als Treſlon,
Die Teſſels hertje wonn,
De weer-wraeck komen ſoecken
By Rocken en by Broecken,
Met Mann en Vrouw te Paerd,
Op Hofwijck aen de Vaert,
Op Pas-geld aen der weide;
Tot dat ons 't Leger ſcheide,
En Frederick ſijn' knecht
Ontbiede naer 't gevecht.
Geſchreven in den Hage
In 't afgaen van de Wage,
Die ons van Muyden bracht,
Den ſeventhienden nacht

Aprilis, als drie jaren
Op veertigh gaende waren,
En ſeſthien hondert meer.
Aldus op trouw en eer
Beſworen en beregelt,
Betekent en beſegelt
Met mond en hert en hand
Voor liſteloosen Band.

19 *April.* 1643.

A. D. H. G. T.
L. V. T.
I. D. V.
M. D.
C. H.

Graf-ſchrift in voor-raed, voor Mr. PIETER DE VOIS.

DIt 's blinde Pieters graf, die meer ſagh ſonder oogen
Dan and're twee door vier. Hy ſtond op geen medoogen,
Oock voeghd' hem geen beklagh; ſijn' onmacht was ſijn' macht,
Sijn ongeval ſijn' vreughd; hy leefd' in ſijn gedacht,
Dat door ſijn' handen ſprack; hy ſagh ſich ſelfs van binnen,
Dat weinige gebeurt, verſien van alle ſinnen.
Van dat ſoet binnenſte deeld' hy de Wereld mé,
Soo mild, ſoo vriendelick als 't hem den Hemel dé.
Dat maeckt' hem niet ſchatt-rijck: hy bleev'er oock niet arm van,
('t En gaet niet altijd vaſt, een blind mann is een arm mann)
Sijn lieffte rijckdom was kunſt en gunſt van ſoet volck,
Dat ſijnen naem verhief tot tuſſchen Maen en Wolck:
Maer 't was niet hoogh genoegh: waer 't meer verſtands gegeven,
't Had ſijnen held'ren naem ten Hemel toe gedreven.
Dat hadd hy ruym verdient in vier-en-veertigh jaer,
Met koſtelick geluyd van Pijp, en Boogh, en Snaer.
Maer wat hy ſongh of peep, hy koſt nau oogen vinden
Die ſijn' door-wetenſchap begrepen of beſinden,
Beſinden met verſtand: ſoo voelden hy ſijn' lof
Voor 't meerendeel miſduydt, en ſelden meer als grof.

Dat

Dat ſpeet hem; en hy docht, 't was langh genoegh geſtreden
Om blinde lief hebbers te brengen tot de reden;
En ſcheidden uyt het werck, en brack ſijn leven af,
En ley ſijn vingeren te ruſten in dit Graf.
Maer die die vingeren die wonderen dé ſpreken,
Die wel-getoonde Ziel, is uyt haer huys geſtreken,
En Hemel waert gegaen: daer ſinght hy, ſoo hy ſongh,
Haers Scheppers hoogen lof, met niewe keel en tongh;
Daer werdt hy eerſt verſtaen, daer toonts' in beter ſnaren,
Hoe loff'lick hier beneen haer' Hallelujas waren.
Nu ſitt de doove Werld en ſchreit haer ſelven blind
Om 't geen ſy noyt bedacht, en nu te laet verſint;
En of ſy 't niet verſonn, veel' ſiende kreup'le blinden
By deſen blinden mann doen 't haer te wel bevinden:
Armoede maeckt vernuft: Soo gaet het inder tijd,
Men acht het goede niet, men zy het beſte quijt.

Niew-jaer aen den Heere van BRANTWYCK. 1657.

WY doen en laten altemael
Dat niemand doen en moſt noch laeten;
Dry hondert vier-en-ſeſtigh mael
Hoor ick ons in 't rond jaer verpraeten.
Waerom is 't heden Niewe Jaer,
Wat reden heeft die malle metingh?
Zijn niet de dagen voor en naer
Als ſchakels van een' ronde ketingh?
En is de ſchakel van van daegh
Een niewer dingh als die van mergen?
'k Wild' ick den mann eens levend ſaegh
Dien Dood en Eewen voor ons bergen,
Die 't eerſte Niewe Jaer op brocht,
En doopten 't op den dagh van heden,
En op den naeſten niet en docht,
En geckten met den jonghſt voorleden:
Sijn' reden, meen ick, WESTERBAEN,
Waer lichtelick ſoo verr te ſoecken,

Als nu zijn de verrotte bla'en
Van doe ſijn' averechtſe Boecken.
Houdt my te goede, 't misverſtand
En will in mijn verſtand niet vallen,
't Niew Jaers gerucht in Stadt en Land
En noem ick niet als 't oude mallen:
En 't oude mallen is de ſaeck,
Daerom ick niet en kan verdouwen
Dat m' eenen dagh den niewen maeck'
Die niet en is als een van d'ouwen.
Weet yemant raed tot niewen tijd,
Tot niewe ſondloosheit van leven,
Dien houd ick buyten mijn verwijt,
En gunn' hem Niew Jaers naem te geven
Aen all' de Dagen die hem God
Voor all' de Jaren ſal ſien boeten,
Die tegen 't heilige gebod,
Gelijckſe nu noch heeten moeten,
Als niewe jaren zijn genoemt,
En van de giſt van d'oudſte waeren
Met niewe-jaerlickheit verbloemt.
Lett op die 's daeghs eens niewe jaeren:
Eer God u uyt de tijden hael',
Wenſch ick 'er u in mijn' gepeiſen
Ten minſten tien of twintigh mael
Dry hondert vijf en ſeſtigh reiſen.

Einde des achtſten Boecks.

NEGENDE BOECK.

MENGELINGH.

NEGENDE BOECK.

MENGELINGH.

NOOD-WEER

En

LIEFDE VOOR LEED.

DEn Afgrond braeckt noch eens, en 't geldt noch eens den Vromen:
Een niewe ſchenniss is van onder opgekomen;
Een Zee-katt ſpreidt den inct van haer ontroerde gall,
Om 't oogh t'ontduyſteren eers' in 't naerſporen vall'.
't Naerſporen luſt my niet: Die 't met den doncker houden
Gunn ick de duyſterniss; den jongen of den ouden
Wie my het onverwacht vergift in 't aenſicht ſpouwt
Houd ick voor wat hy is, en hy ſijn ſelven houdt;
Voor Nacht-uyl, dien 't licht quelt, en dien de middagh zeer doet:
En daer hy my het leed met blind en valſch geweer doet
Spreeck ick hem ongeſien in ſijn ſwart ſchuyl-hol toe.
Onaengenaem geſpreck! alreede ben ick 't moe.
Vriend paſt u deſen naem, ontfanght hem t'uwer eeren:
Of vyand; paſt u die, ſoo kan hy u niet deeren:
Vriend, vyand, wat ghy zijt; waer hebt ghy my geſocht?
Wat dampen hebben my in uwen droom gebrocht.
Hoe quam ick u te voor, waer langhs en door wat wegen,
Doe d'eerſte boosheit in uw herſſenen geſtegen
Het opſett in uw baerd', om met een looſe Maer
Een' uyt veel duyſenden te quetſen, wie het waer?
Was ick u onbekent, hadt ghy my noyt ſien leven?
En was ick 't ſchuldigh hert, dat ghy den ſteeck ſoudt geven?
Waerom, wat moeyden u d'onkunde van mijn' Ziel,
Daerom haer laeten of haer doen u min beviel?

Of

Of was't een Jephts-gelijck verſweeren dat u quelde,
En op het dolle feit, of in 't meineedigh ſtelde?
Hoe ſeldſaem is de ſcheut op vleeſch of veer of haer,
Daer ſelfs de ſchutter niet en weet op wat of waer!
Of was ick u bekent, en waeren noch uw' oogen
Noch uwer ſinnen geen' betoovert of bedrogen;
En hadt ghy my doorſien, en wiſt ghy wat ick woegh,
En wat voor veeren ick om helm en ſchilde droegh;
En docht het u ſoo recht, of ſchijn van recht en reden,
Oud' onbeſproken deughd met ondeughd te bekleeden?
En docht het u ſoo licht oud ingewortelt waer,
Te roeyen met een ruck, of 't noyt geweeſt en waer?
En docht het u ſoo ſoet, den moordpriem uyt te trecken,
Om luſt te boeten op een aenſicht ſonder vlecken?
En docht het u ſoo veil voor God en ſijn Gerecht,
Dien moordpriem in mijn oogh te bergen tot den hecht,
En weten niet waerom als ghy 't u ſelven vraeghde,
Dan dat u onluſt luſt' en dertel boos behaeghde,
Gelijck de loſſe Jeughd haer' wilde weelde thoont
Aen 't eerſte venſter glas, en weet niet wieder woont?
Want waerom ſmaeckten u mijn ſchenniss? Was't een reden
Die u Ziel raeckte, die uw' Have, die uw' Leden,
Uw Vriend uw Bloed-verwant? wien hadd ick ſoo misdaen,
Ick die op yemands leed noyt uyt en hebb gegaen,
Noyt achterklap gevoedt, noyt laſter helpen ſtijven,
Noyt yemand logentael aenſeggen of aenſchrijven,
Noyt ſelfs de waerheit, die een Chriſten deeren moght,
Als tegens heugh en meugh ſchoorvoetens uytgebroght;
Noyt van des eenens zeer, des anderens gebreken
Als met misnoegen en erbarmen konnen ſpreken;
Maer allom ſwaer tot licht en ſwart gemaeckt tot witt,
Waer yemand ſwaer of ſwart deerd' in het minſte lidt;
Altoos mijn ſelfs gewent, altoos gelaſt mijn Kind'ren
Het goed te recken, en het quaede te vermind'ren,
Altoos genegen meer tot ſalven als tot ſlaen,
Waer yemand ſlagh of ſalf ter herten moghte gaen.
Is 't t'uwent averechts en ſoeckt ghy allenthalven,
Waer, wien, waer met, wanneer te ſlaen, en niet te ſalven,

En

En houdt ghy van den aerd van die daer nacht en dagh
Soeckt door Gods Schepſelen welck hy verſlinden magh:
Wel gae 't u met uw' kunſt, ick kans' u niet benijden:
Maer is het met de tongh dat ghy meent om te rijden,
En laeten hier en daer een' bitt'ren angel ſtaen,
Daer yemand het vergift in 't bloed af moge gaen;
Ten minſten weeſt verſien van waerſchijn en van blijcken
Die op het duyſentſte gedeelte waerheit lijcken:
Het ambacht luyſtert nauw; grof garen lijdt het niet;
Daer hoort een fijne draed, daer boosheit van niet yet,
Van onwaer waerheit, en van doncker dagh will weven.
Den Opperlogenaer, uw Meeſter in dit leven,
('k Hoop naer dit leven niet) heeft hals werck, eer 't hem luckt,
Dat hy de ſchoone Vrouw uyt haeren Zetel ruckt,
De naeckte Waerheit uyt den throon van haeren luyſter,
Om wolcken voor ſchoon weer te venten, dagh voor duyſter.
De logen is een putt daer meeſtendeel in valt
Hy die hem ſelver groef en met het Ambacht malt,
En all te ſorgeloos paſt op de laegh te decken,
En met goud-ſchijnigh Goud ſijn valſch Lood t'overtrecken:
't Gelogen will op 't minſt, en moet, waer konnen zijn:
Want wat is weſen, daer noch Lichaem is noch ſchijn.
En daer yet niet en is, hoe kan daer t'ſeffens yet zijn,
En daer men yet ſiet zijn, hoe kant daer t'ſeffens niet zijn?
Wat onbeſchaemtheit helpt u ſeggen, daer ick lagh
In 't worſt'len met de Dood, die elck voor oogen ſagh,
Dat die tijd, in dat bedd, die leden niet en lagen,
Die doe, en langh te voor, en langh daer naer, de ſlagen
Van Gods hand droegen, ſoo op 't uytterſte afgement,
Dat hadt ghy'r by geſtaen, ghy hadtſe niet gekent;
En moght ſoo met wat ſchijns, het geen ghy daer ſaeght leggen
Ontkennen dat ick 't was, en onberiſpelick ſeggen,
Dit is noch deſe mann, noch deſe mans gelijck:
Maer ghy verſcheenter noyt, en om dat halve lijck
Stond ſulck' een' dichte wolck van ſuchtende Getuygen,
Dat uw ontkennen ſtinckt en ſtort ſich ſelfs in duygen.
Dat 's ſoo verr: Iſſer meer te ſalven aen mijn' eer?
Neen, eere-kladder, neen, ſy was noyt ſchorft, noch zeer:

Nu eens 't onmogelick beveſtight is met reden,
Deed ick my ongelijck, ſoght ickſe te bekleeden
Met overtolligheit van opgehoopt bewijs;
Te veel ontſchuldigens luydt, ſeght men, ſchulds gewijs.
Voor dy, getrouwe God, voor wien ick my belijde
Van veelerhande ſchuld beſwaert van allen tijde,
Voor dy, en dy alleen, verſchijn ick, en verſchijn
Soo blanck van herten als d'onſchuldige magh zijn,
En eiſch eerbiedelick, maer eiſche ſonder beven,
Hulp van getuygeniss, die ghy alleen kondt geven:
Treedt in dit boos Gericht en wijſt de wereld aen,
Of ick den hoon verdien, die my werdt aengedaen:
Tuyght, Heer, en metter daed, en laet my van dijn' plagen
Nu deſen oogenblick, en ſonder uytſtell dragen,
Light deſe ſchuld op my, Jae hebb ick oyt gedacht
Aen 't vuyle daer men my moetwillens mé verkracht.
Noch hebb ick niet gedaen, meer hebb ick dy te vergen,
Genadigh Rechter, oock den genen die dy tergen:
Veel heeft hy dy geterght (hy zy dan wie het zy,
Dy is hy om end om bekent, noyt roerd' hy 't my)
Veel heeft hy dy geterght, die 't laſterlick vertellen
Of in ſijn boeſem ſmeedd, of putten uyt der hellen:
En d'ongerechtige ſall voor dy niet beſtaen;
Maer ſiet hem voor een menſch, voor een ſwack ſchepſel aen:
Verſchoont ſijn arme Ziel (ick ſegg het niet om kolen
Te gaed'ren op ſijn hoofd) vergeeft hem 't dolle dolen;
En ghy, die Waerheit, Heer, en Wegh, en Leven zijt,
Ghy, die dy in de boet der Sondaeren verblijdt,
Geensſins in haer verderf, helpt deſen dwaelingh keeren,
En thoont hem hier den wegh, van Waerheit, Liefd' en Eeren,
Hier ná des Levens wegh, daer Ghy leeft: en ſoo my,
Die my in deſen ſlagh oock danckelick verbly,
Nu 't dy gevalligh is mijn' lijdſaemheit te proeven,
En goed te leeren doen aen die mijn Ziel bedroeven:
Eer zy dy voor den will, lof zy dy voor de daed,
Almachtige, mijn heil en eeuwigh toeverlaet.

Onder

Onder de Print
Van CAREL de TWEEDE,
Koningh van Groot Britt^n^.

IS't over, Engeland, en ſiet ghy door uw' oogen,
En is de miſt om laegh, en zijt ghy moe bedrogen?
Soo derft eens Kroonwaert ſien, en eens tot over Zee
Met all' uw oogen op des' Koninckklicke twee.
Soo ſagen ſy op u, als u een' bijl onthoofde;
Soo boden ſy u aen wat u die bijl ontroofde:
Maer ghy wierd willens blind en waert ſchouw voor de Sonn;
Wat dunckt u, was het niet hoogh tijd dat God begonn,
En ſpouden in het ſtof om u de ſchell te lichten,
En thoonden u den dagh die hy voor u dé lichten,
De Sonn die voor u rees? Hier ſtaet ſy: ſlaet eens acht
Op 't minnelicke groots dat in die ſtralen lacht,
Op 't achtbaer vriendelick van dit Doorluchtigh Weſen;
Ghy ſult'er Carel in en noch eens Carel leſen;
Des eerſten Edele ſtandvaſtigh tot de dood,
Des tweeden ſtaetige geduldigh in den nood,
En tegens allen ſtorm, en tegens allen donder
Sijn bitſte Vyanden haer allerſpijtighſt wonder,
En op de gladde baen van voorſpoed all't geweld
Dat oyt de overhand in 't hert nam van een' Held;
Geweld van reden, van beſadighde gedachten,
Door geen onſtuymigheit van weelde te verkrachten,
Door geen ontſteken van wraecks-ongeſint gemoed
Te tergen tot den dorſt van 't ſtraf baerſt Borger-bloed:
Een Engel, Engeland, verſchijnt u in 't verſchijnen
Van u uytlandigh Heil; daer 't all voor ſal verdwijnen,
Wat uyt ontEngelſchter gemoed'ren vuylen poel
Uw' Locht met dampen vult, uw Land met blind gewoel:
Een Engel, Engeland, ten einde van Gods toornen
Heeft u de Roos ontdeckt in 't midden van de doornen;
De witt' en roode Roos, daer all de deughd in leeft
Daer God den ouden ſtamm oyt mé gezegent heeft.

Geluckig' Eylanden, daer ſoo veel deughds gaet woonen;
Hoe kroont gh' uw eigen hoofd met ſulcken hoofd te kroonen!
Gedenckt het op mijn woord, die Kroon en ſal niet ſtaen,
Of door dry Rijcken heen ſal groot en klein verſtaen,
Dat, waer de Wereld ſoo voll Koningen als menſchen,
Dit waer hy, dit alleen, dien ghyder uyt moſt wenſchen.

Aen ſommige Predikers.

GEſanten van om hoogh, Bazuynen van Gods Woord,
Hebb ick uw ſoet bericht ſoo menigh jaer gehoort,
En voor ſoo langen gunſt noyt danckbaerheit beweſen;
Weeſt u en my ſoo goed, en laet het nu eens weſen:
Ghy ſiet u ſelven niet, en Spiegels in de Kerck
Sijn buyten eigenſchapp, 't is Vrouwen-kamer-werck.
Nochtans ghy moet u ſien: is 't niet met eigen' oogen,
Het kan met oogen zijn dien gh' een oprecht medoogen
En, ſoo niet groot vernuft, veel trouws vertrouwen mooght,
Daer ſtaeter u veeltijds by duſend en be-ooght,
En roepen, wat een Mann, en wat een Hemelſch preken!
Ick ſtae die waerheit toe: maer heeft het geen' gebreken?
Twee kleine, ſoo my dunckt; ick noemſe klein en licht,
Om datſe heelbaer zijn: weeght ſelver haer gewight.
Wat meent ghy met uw' ſtemm? wat doet ghy met u handen?
Wouwt ghy niet dat die ſtemm mijn feilen overmanden?
Hoe breeckt ghy dan haer' kracht? hoe ſtaet ghy dan en ſinght,
En ſinght een valſch geluyd, dat mijn hert niet en dwinght?
Die t'huys ſijn' Kind'ren tucht met ſtraffen of verthoonen,
Met ernſt of ſoetigheit, ſoeckt hy na and're toonen
Als die de tucht vereiſcht in ernſt of ſoetigheit?
En ſoeckt ghy in uw' ſpraeck een krachtiger beleid,
Dan dat het hert u geeft? Of zijn 't geleerde boecken,
Daer ghy de konſt uyt ſuyght? waer mogen 't Vrouwen ſoecken?
(Want ſpreken is haer lot) jae Vrouwen op de Merckt,
In heet en in koel bloed, daer niemand op en merckt?
Is 't konſtigh, haer gebaer? zijn 't çierlicke geluyden?
O Jae, de çierlickſte: want s' allerſterckſt beduyden.

Frequenter fallunt hominem, quamvis alioqui doctum, quæ cæteris indecora videntur, & ſunt. Interdum & placemus nobis ipſis, ob ea quæ meritò diſplicent auditoribus. In quibus non mediocre præſtabit officium amicus admoniter. Sibi quiſque pulcher eſt; neque quiſquam ſibi ſatis notus eſſe poteſt, niſi ſe contempletur oculis alienis. Eraſm. Eccleſ. lib. 3.

Be-

Beduyden is de ſaeck; en all die daer na tracht
(Ghy hebt geen ander witt) en hoeft geen' ander kracht,
Als die natuer van ſelfs kan, will, ſal en moet geven.
Laet Kinderen begaen; hier hebt ghy 't naeckte leven,
En ſchaemt u geen' Copy te nemen van die hand;
't Is Gods hand die all 't licht heeft in die Jeughd geplantt
Dat door de Kindsheit blickt; en lett eens op het ſpreken
Van die onnooſelheit: ſy weten van geen preken;
Maer 't ſpreken is haer ernſt, ſoo wel als u 't Sermoon.
Hoort, valt haer wel een woord ten mond uyt van ſijn' toon?
En treurens' in haer vreughd, en ſchreyens' haer krackeelen,
Soo dat men niet en voel' waer in die twee verſcheelen?
Natuer' en lijdt het niet: en houdt dat voor gewiss,
Hoe die min afgerecht, hoe die geleerder is.
De Kinderen gaen voor; het naeſte waren Boeren,
En meer onkundige: maer 't ſouw my verder voeren
Dan mijn beſteck my roept. Van twe'en reſt'er een:
'k Hebb met uw' handen noch te werden handsgemeen.
Daer ſien ick wond'ren aen. U kan ick het niet wijten;
Ick weet den oorſprongh wel; maer 't ſal my eeuwigh ſpijten
En ſeer doen, en misnoeght doen ſcheiden uyt het boeck
Daer ick de leſſen vind van 't geen ick ſchier vervloeck:
O wijſen van eertijds, ô ſtatige Romeinen,
Moght ghy de moeyte van uw koſtelicke breinen
Te ſpillen over niet, of over misverſtand,
En hangen d'eere van wel ſpreken aen een' hand?
O noodelooſe Leer, daer in de minſt ervaren
De meeſt bevalligh zijn! Eens, als wy Kind'ren waren,
En wierden op 't Thooneel met onſe Roll gebracht;
Doe wierdt'er ernſt'lick en voorſichtigh naer getracht,
Dat ſprekers hand en mond te ſamen wierd' gebonden:
Maer ſprekers van dien ſlagh en waeren niet als monden:
Wy papegaeyden 't uyt: de waerde van den ſinn
En gingh ons jongh begripp och armen, niet diep in.
Soo was 't nootſakelick, op dat de Kijckers giſten
Dat w' onſe redenen wel vatten en wel wiſten,
Dat m' ons die Redenen met handen, een' of twee,
Soo leerde veſtigen *als of 't ſijn ſelven dé.*

Eſt igitur ſecundum naturam aliqua vocis mutatio, non indecora gravibus viris. Qua quidem in re naturam ſequi optimum eſt. Eraſm. d. l.

Maer, Mannen die verſtaet all wat uw' lippen baeren,
En die niet baeren laet dan ofs' u eigen waeren;
Die dobbel hebt doorpluyſt all wat van die geboort
Sal werden, ſoo verſtaen, als keurigh aengehoort;
Hebt ghy een hand van doen die uwe handen leide,
Waer d'eene henen ſal, waer d'andere, waer beide?
En waer't u niet geleert tot eenen ſtippel toe,
Wiſt ghy niet wel wat lit te roeren, waer en hoe?
En als ghy my te huys, of als ick u gae vinden,
Weet niemand hoe wy doen? en hoe dat ſelf de blinden
Niet een woord uyt en ſlaen, of hand en hals gaen mé?
Ey, denckt aen wat ick ſeid', *als of 't ſijn ſelven dé.*
Ontſlaet u van den dwangh, veracht de Kinder-wetten,
Derft weſen die ghy zijt, en op geen regels letten;
Uw' hand ſal ſoo gelijck haer werck doen met uw' ſtemm,
Al waerenſe maer een, en dats' een dichte klemm
Van ſoet eenpaerigheit, een minnelick bewegen,
Een' konſt, by yeder een, langh voor de ſchool, verkregen;
Een' eigenaerdigheit, die niet te leeren is;
En, all wat verder gaet, half ſott ſchier, en heel miss.
Wat ſeiden Koningen en Vorſten deſer Eeuwen,
Quam een Geſant voor haer te ſingen of te ſchreeuwen
Op een' geſochten toon, van uyt de ſchool gehaelt,
Met handen in gebaer van regelen bepaelt?
Wat ſeidenſe, wat niet? want emmers die Geſanten
Haer hooghſte poogen is, haer' boodſchap daer te planten,
Soo datſe vruchten gev'; en meent ghy dat ick dool
Die dat nature geef te redden, niet de ſchool?
Het heeft mijn beurt geweeſt, en heb't my ſien gelucken,
All wat ick Koningen gelaſt was in te drucken;
Maer gunt my deſen roem, ben ick'er door geraeckt,
't Was eigendriftigh wat ick ſeid', en niet gemaeckt.
Gemaeckt, is 't rechte woord: moght ick mijn' Tael wat ſchenden,
En voegde my 't uytheemſch, 'k ſouw my na Vranckrijck wenden,
Affectation. Om u dat vuyl *gemaeckt* te doopen ſoo 't daer heet.
Maer't is wat noodeloos: gebreeckter meer beſcheed,
't Is onoprechtigheit, 't is mommery, 't is leugen:
En kan die op den Stoel van 's Hemelſch waerheit deugen?

En

En wordt onwaerheit my verboden op den hals,
En gaet mijn Leeraer voor en is ſijn weſen vals?
Ick luyſter na geen ſlecht verſchoonen: als, dat menſchen
Niet even aerdigh zijn ſoos' yeder wel ſouw wenſchen,
En dat goed onderwijs quae Zeden richten kan:
Sulck pleiten roert my niet: geeft my een ernſtigh Mann,
Die my hertgrondigh leer', en ſoo ſijn werck beſweete,
Dat ſijn gebaer met recht luſt, ernſt en yver heete.
Geeft my een Stameraer, die 't goede qualick ſegg';
Die my guld' appelen in aerden ſchalen legg',
En legg' ſijn hert daer by, en laet hy ſich bewegen
Soo dat hy konſtige doe ſeggen, 't is t'ondegen;
Sijn ongemaeckt ondeegh beweeght mijn hert veel meer,
Als 't ydele gepronck van die *gemaeckte* Leer.
Want hy ſpreeckt uyt het ſijn; en 't kan niet anders weſen,
Of 't weſen doet als 't hert, daer 't hert doet als het weſen:
En dat 's my ruym genoegh; ſoo 'ck van Boeren ſey,
En van de kinderen: die doen ſoo allebey:
En voor dat doen en hanght geen masker, dat mijn' ſinnen
Veeltijds in twijffel brenght, of oock het hert van binnen
Half ſoo voll yver is als 't uyterlick gelaet
Van 't ſchoone ſpreken en 't veel woelen blijcken laet:
En of die Mann, ſoo noeſt met armen en met handen,
*Sijn' drift veel dieper haelt als even uyt ſijn' tanden;
En of dien Heilige, geſtegen van 't Thooneel,
Niet ſoo veel heiligheits ontbreeckt als my en veel'.
Nu zijn 't mijn' droomen niet die ick u kom vertellen:
Segg ick yet prijſſelicks, ick hebb veel Med'geſellen
All van den ſelven ſinn; u oock gebreeckter geen,
Die ſmaken wat ick ſegg, en doen ſoo als ick 't meen,
En doen haer ongeveinſt wel-ſpreken ſeer hoogh achten,
Om dat men 't ſluyten ſiet op 't witt van haer' gedachten.
God gev' haer loon en luſt om altijd ſoo te doen:
Staen ander' op haer ſtuck, en ſnij ick hier een' ſchoen
Die niemand paſſen will, uyt vrees, hy moght hem paſſen,
Soo treck' hem niemand aen. men heet' mijn ſpreken, baſſen,
En klapp van yd'len waen; 'k Hebb mijn werck afgeleit,
En danckbaerheit voldaen, ſoo 'ck voor af hebb geſeit;

Atque his clamoribus interdum excitantur lachrimæ pueris ac mulierculis, ſed quæ ſimul cum clamore exareſcant. Cæterum, quoniam cordatis perſpicuum eſt, eos clamores non proficiſci ab affectu dicentis, nihil commoventur, ſed offenduntur potius. Siquidem ea demum vox gignit affectum in animis auditorum, quæ ab animo bene affecto venit, præſertim vultu geſtuque conveniente adjuta. Eraſm. d. l.

* *Quicquid autem notabiliter à natura recedit, ut delectet, tamen fide caret.* Eraſm. ibid.

Of

Of meenen te voldoen, ſoo 'ck altoos derve ſeggen:
Het vall' dan uyt ſoo 't will; naer mijn' beſtecken leggen
Of naerſe niet en doen; daer ſtaet een waerheit vaſt,
Noyt ghy my geern, ick gae noch wel ſoo geern te gaſt:
Koockt my der Zielen ſpijs naer eigen welgevallen;
Ghy hebt een Mann aen my: 'k ſall noyt ſoo neuswijs mallen,
Dat ick'er 't Mael om ſchouw: 'k ben u niet moe gehoort,
Geſanten van om hoogh, Bazuynen van Gods Woord.

Weer en Weerwill.

HEt zy ſoo laet als 't will: ick kan my niet bepraten
Om dood te weſen, en mijn daghwerck te verlaten,
Ick ſchiet de vodden uyt die 'k 's mergens hebb gela'en;
Maer 't gaet ſoo 't ſpreeckwoord ſeght, noo doen is oock gedaen:
Ick gae ſchoorvoetende daer and're na toe loopen,
En, waer 't met geld te doen, 'k ſocht ſlapen af te koopen.
't Zy weer ſoo laet als 't will, en ſoo veel daghs als 't kan,
Ick, die geen' ruſt en ſocht, ick, noch de ſelve Mann,
Ligg nagel-vaſt aen 't Bedd: wegh Wind-As-touw en dreggen;
Daer is geen tillen aen. Wel moght de Wijſe ſeggen,
Prov. 26. 14. Men wentelt als een' Deur die op haer' henghſels draeyt:
Van boven ſchijnt men loſs, van onderen genaeyt.
Weerhaenen zijn te ſlecht: beſt ſchijn ick te gelijcken
De Naelde van ſtomm Stael, die w' aen den Zeil-ſteen ſtrijcken,
En doenſe met geweld nu trouwen aen het Zuyd,
Nu hijlicken aen 't Noord; ſtracks is ſy hier de Bruyd,
Stracks daer in 't overſpel; en datſe meeſt beminden,
Is datſe nu meeſt haett. Wie kan wat redens vinden,
Waerom de laetſte echt haer lieffte weſen ſou,
En wie verheught ſich oyt in een' gedwongen trouw?
Men ſoeck' het in den Steen; het is de moeyte waerdigh.
In my is 't Menſchen-mall, die, altoos wederaerdigh,
In Stroom en tegen Wind den oorber tegen gaen,
Slaen all 't geboden af en all 't verboden aen.
Op, op dan, ſegg ick my; het is hoogh dagh: en hoe?
Die niet aen 't leven will, ſchijnt, is ſijn leven moe.

Te

Te bedd' oock; 't is langh nacht; en leert het leven derven;
Die daer niet aen en will ſchijnt noyt te willen ſterven.
Maer 't is gedrongen ernſt; 'k ſegg dat ick ſeggen moet,
En doe noo wat ick ſegg. En, gaen w' all' op dien voet,
(En alle gaen w'er op) wat ſal 't in 't einde weſen,
Als w' uyt den langen ſlaep ontwakende verreſen
Op 't ſlaen van Gods Baſuyn, ten bedd' uyt (uyt der aerd)
Geroepen ſullen zijn? ſal daer noch Menſchen Aerd
Gods will of wederwill beſtaen te wederſtreven?
Schrickt Booſe, voor 't verderf, wenſcht, Vrome, naer het leven;
Daer ſal geen keur zijn van te vroegh of van te laet,
Als yeder, na verdienſt, ſal hooren KOMT, of GAET.

Matth. 25. vſ. 34, 41.

't Onkoſtelick Moy.

'k HOuw veel van Schilderyen
Die Oogh en Hert verblyen:
En, ſchoon ſy doen het niet;
De kunſt is meer als yet,
En kan my ſeer betrecken:
Maer van die wijſe gecken
En ben ick niet, God lof,
Die met den eerſten bof
Van 't niew daer henen vallen,
En 't reedſte Geld vermallen
Aen tuygh van veel min nood
Als 't dagelickſche Brood.
Hebb ick my oyt verloopen
In 't ongeduldigh koopen,
Mijn' eerſte ſtraffe was,
Ick voelde 't in mijn' Tass:
De tweede; dat dry maenden
My leerden en vermaenden,
Wat onverſiens begaen
Veel beter waer ontdaen.
Sott, ſeid' ick, blijft indachtigh
Waert ghy u ſelven machtigh,

En noch die diere Waer
Aen d'eerſten Eigenaer;
Ghy ſoudtſe met vermaken
Eens altemet genaken,
En boeten ſoo den luſt
Die nu light uytgebluſt.
Waer is 't Geld ondertuſſchen,
't Geld dat ghy gaeft van bluſſchen?
't Geld heeft die wijſe Mann,
Die'r Wijn voor koopen kan,
En u heeft aengehangen,
't Geen hy met verſch verlangen,
By wijlen komt en ſiet;
En 't ſien en koſt hem niet.
Daer ghy uw heet gevoelen
Voelt in 't beſitt verkoelen,
En loopt uw' Schildery
Meeſt blindelingh verby:
Daer gh' in het eerſt vergapen
Scheent by te ſullen ſlapen.
Is 't nu niet wel beſtelt?
Uw niet ſien koſt u Geld.
Dit zijn de ſweepe-ſlagen
Die 'ck my heb leeren dragen.
Als ick na Sott wierd ſatt:
Siet voor u, die het vatt.

Rad van onruſt.

MYn leven is geſpeckt met witt' en ſwarte lagen,
Veel hebb ick willen doen, meer hebb ick moeten dragen;
Mijn Doen is Trouw geweeſt en vlijtigh, daer het moſt;
Veeltijds was 't werck gedaen als 't even ſcheen begoſt.
De vrucht is vreughd geweeſt van weldoen, en wat garens
Van nooddrufts middelen, wat opdoens, en wat ſparens.
Mijn dragen is, voor Goed, Haet, Nijd, en Spijt geweeſt,
En alle dage ſchier een niew ondanckbaer beeſt.

Mis-

Misduyd' onnooſelheit, krackeelen valſch geweven;
Veeltijds mijn goed gedreight, ſomtijds of lid of leven;
Voor oude vriendſchapp niew bedrogh, en ſwarte kunſt
Van averechts beleid voor toegeſeghde gunſt.
Ruſt hebb ick niet gekent: als alle oogen toe zijn,
En alle menſchen dood, om datſe ſatt of moe zijn,
Haer halve leven dood, en ſommige wat meer
Diens ſinnen geen gebreck en prickelt, noch geen eer;
Dan ben ick oock 't kleed uyt en 't ruſt-bedd in gekropen;
Om wat langh niet te zijn, en als mijn ſelfs t'ontloopen:
Maer qualick quam 't ſoo veer 't ſcheen dat mijn dagh aen quam,
Als ick my neder leid en 't ſlapen ondernam
't Hiet ruſten dat ick deed; maer 't waren beſigheden
Die mijn' verſuften geeſt, meer als 's daeghs, wercken deden:
Mijn' oogen ſloten niet, of 't heete werck gingh aen;
't Was droomen in der daed, en ſchijn, en ydle waen;
Maer nacht-werck eigentlick, en qualick t'onderſcheiden,
By 't woelen van den dagh, welck waerheit was van beiden.
(En wat is waerheit? heeft die Richter licht gedocht,
Of wat hy ſagh, of wat ſijn Huysvrouw droomen moght;
Elendigh Richter, ſooder een elendigh oyt te noemen
En te verdoemen was!) Nu heeft de dagh ſijn' bloemen,
En heeft ſijn' diſtelen, vermaeck en ongenucht;
De Bruyloft en het Graf, het lacchen en 't geſucht
Gaen veeltijds overhand, en houden beurt met pooſen;
Doen een de doornen zeer; hy lijdt het om de rooſen;
De Sonn ſchijnt naer 't vuyl weer, en in den ſtorm wel oock:
Het ſoete Vyer betaelt het ſuere van den roock:
Maer droomen houdt geen' beurt, 't is altijd ſtof van klagen:
Een grouwelicke Droom is droevigh om verdragen;
Een lieffelicke geeſt meer onluſts ongelijck
Dan ſijn verheugen was: beſitt een Koninckrijck,
En werdt een Bedelaer in meer niet als twee uren,
't Scheel is onmenſchelick. Wie kan daer tegen duren?
Vlieght over bergh en dal, de Valck uyt haer geſicht,
En vindt u in uw bedd voll plaeſters en voll gicht;
Wat een hard averechts van ſulcken lochten hooghmoed!
't Is ſeker, datter wel een traentjen uyt het oogh moet,

In 't heugen waer men was, in 't voelen wat men is:
En wat een' Modder-goot ſcheelt van eens Koninghs Dis.
En dat is 't lieve loon van ingebeelde welvaert,
Dat m' in den Hemel ſchickt te zijn en in de Hell vaert,
En ſmaeckt het ongemack van lijden ſoo veel bet
Als vrolick vliegen ſcheelt van karmen in ſijn bedd.
Dus heeft 'et my gegaen, van dat ick wiſt wat leven
En doen en lijden was: en waer noyt uytgeſchreven,
Verhaelden ick all 't leed dat my gedroomde vreughd,
En ſwarigheit gedroomt gekoſt heeft van der jeughd.
En 't gaet my noch alſoo ten einde mijner dagen,
Jae, tot dicht op mijn Graf ſal ick de onruſt dragen,
Soo 'ck niet verkeert en giss; jae, hoe de kracht meer ſlijtt,
Gevoel ick dat men meer en meer van lijden lijdt.
Is 't wonder dat ick wenſch met alle mijn' gedachten
Uyt all' die dagen, uyt all' die verrafte nachten
Een ſaligh eind te ſien, en eens uyt ware pijn,
En eens uyt valſche vreughd', eens uyt den droom te zijn?

Op mijnen Geboort-Dagh.

Noch eens September, en noch eens die vierde dagh,
Die my verſchijnen ſagh?
Hoe veel Septembers, Heer, en hoe veel' vierde dagen
Wilt ghy my noch verdragen?
Ick bidd om geen verlangh: 't kan redelick beſtaen,
Het gen' ick heb gegaen:
En van mijn' wiegh tot hier zijn ſoo veel duſend ſchreden
Die 'ck hebbe doorgetreden,
(Met vallen, lieve God, en opſtaen, ſoo ghy weett,)
Dat die all 't ſelve leed
En all' de ſelve vreughd naer my hadd door te reiſen,
Sich dry mael ſou bepeiſen,
Wat beſten oorber waer, gelaten of gedaen.
My, Heere, laet vry gaen;
Mijn' roll is afgeſpeelt, en all wat kan gebeuren
Van lacchen en van treuren

Is my te beurt geweeſt, en all wat beuren ſal
Sal 't ſelve niet met all,
En d'oude ſchaduw zijn van dingen die wat ſchijnen
En komende verdwijnen.
Wat wacht ick meer op aerd, waerom en ſcheid' ick niet?
'k Wacht, Heer, dat ghy 't gebiedt.
Maer, Magh ick noch een' gunſt by d'andere begeeren,
Laet my ſoo ſcheiden leeren,
Dat yeder een die 't ſiet mijn ſcheiden en het ſijn
Wenſch' eenerhand te zijn.

Aen een' bedruckte MOEDER *over het verlies van haer eenige uytnemende* DOCHTER. 1661.

GOds toren is in brand, en 't geldt de Noorder Landen
En 't Zuyden gaet niet vry; Jae Ooſt en Weſter Stranden
Vermengen haer geſchrey met Nederlands geween;
Het klaeghter all om 't ſeerſt van Winden en van Zeen,
't Geberghte braeckt meer nats dan machtige Rivieren
Haer' bedden binnens boords zijn machtigh te vertieren:
De Rijn en kent ſich niet, ſijn' Oevers zijn vermiſt;
De Stiermann, op de Wael verbyſtert en vergiſt,
En ſiet geen onderſcheit van Wael en Maes te maken;
Hy ſlaet ſijn gaerdes ſchier op Willigen en Daken:
De Zee die ſwelgen ſou all wat van boven neer
Naer haeren boeſem rolt, ſtelt all haer zout te weer,
En druyſter tegen aen, en weigert met haer' bergen
Den dronck beſcheit te doen die d'andere haer vergen;
Is niet de toren heet die tot in 't water brandt?
Dit lijdt ghy, droeve Vrouw met heel uw Vaderland,
Maer heel uw Vaderland ſien ick wat met u lijden,
Dat ghy van binnen lijdt, en and're van ter zijden.
Daer gaet een ſilter vloedt van tranen door uw Huys,
Soo ſwaer als uw verlies, ſoo bitter als u Kruys:
't Komt op geen' kanten aen; 't gaet boven Brugg en Vlonder,
't Gebeurt u als Gods Mann; uw' bedde-ſpond' gaet onder.

Wat ſouder tegen ſtaen? waer's't yſere gemoed,
Dat ſoo gemartelt niet en dede ſoo ghy doet?
Een bloem is u ontruckt in 't beſte van haer groeyen,
De waerdighſte gelijck die noch in Hollandt bloeyen;
Een Peerel is u hand ontfutſelt, een Kleenood
Ontſtoolen, midden uyt den Moederlicken ſchoot:
De Dood is als een Wolf uw ſtallingh ingedrongen,
En met het lieffſte Lamm van 't jonge Vee ontſprongen:
Ghy hebt ſoo ſoeten Sonn ſien daelen met den dagh
Als Haeghſche Sonn in langh den Haegh verſchijnen ſagh:
En 't iſſer duyſter, ſints dat vriendelick paer lichten
Ter aerden is gegaen. Waer voeren wy mijn' Dichten?
'k Wouw ſeggen, ſints haer glans ten Hemel is gebracht:
Ten Hemel, droeve Weew, ten Hemel daers' u wacht.
Mishaeght u dat verhuys; kont gh' in u herte vinden
't Benijden van die gunſt aen uwer beſte Vrinden
Uytnemenſte Vriendinn? kont ghy ſoo Moeder zijn,
Dat ghy ſe weder wenſcht in d'afgeleden pijn?
Om weer u Troetelingh in deſen poel te weſen?
Vreeſt God, ſy heeft het u ſoo tuchtigh aengepreſen:
Looft God; ſy heeft het u ſoo troofſtelick geleert,
Soo mannelick de dood haer prickelen verheert,
Dat, ſoo ghy 't niet en koſt (naer ſoo getrouwe Leſſen)
En ſoo s' u ſchreijen ſagh, haer' oogen wierden fleſſen,
En drenckten weer uw Huys met noch een' ſtercker' Vloed,
Dan die u (lijdt dit woord) Gods wrake tergen doet.
Dit is geen ongevoel; ick preeck voll mededoogen:
Soo nu u oogen ſtaen, ſoo ſtonden eens mijn' oogen
Doe led' ick dat ghy lijdt; was 't niet een eenigh Kind
Dat my te lijden gaf, de Vader die wel mint
Heeft niet als eenige: gelijck ick met u worſtel,
Soo worſteld' ick met my; met even harden borſtel
Doorſchrobden ick mijn hert, als daer ick 't uw mé boen:
Ded' ick 't maer half te deegh ick gunn u 't beter doen:
Verwint mijn ſwacke deughd, verbluft 'er en vermant 'er;
Deed ick te Vrouwelick, doet ghy 't ſoo veel

Haer GRAF-SCHRIFT.

EEns Ann', eens Margariet light in dit eene Graf:
Wat deed menſe te kort, doem' haer twee namen gaf!
Sy waſſer hondert waerd, en die van all' de deughden,
Die oyt in een goed Kind goed' Ouderen verheughden,
Betaemden haren Doop. Soo ghy die deughden wiſt,
En hoe volmaeckte le'en ſy waren ingekiſt,
Ghy deedt uw ſchreijen by de droeve Moeders tranen,
En Broeders teeren rouw: maer hoorden ghy vermanen
Hoe ſoet, hoe Chriſtelick, hoe vrolick ſulcken Ziel
Uyt ſulcken Lichaem ſcheid', hoe mannelick ſy viel,
En in het vallen rees, en haeckte naer het ſchoonſte
Naer 't ſaligh Eewige, Gods onbegrepen woonſté,
En wiſt ghy hoe ſe tot die arme Moeder ſprack,
En Broeders herten ſterckt', als 't hare lagh en brack
Ghy ſtrafte 't ſuchten in die Moeder en die Erven,
En all' die ſulcken Kind niet geern ſoo ſagen ſterven.

SLAPEN.

SOo dickmaels als ick liggen gae,
Van waer ick niet weer op en ſtae
Voor datter vier en wel dry uren
Aen overdampte ſotte kuren
Van Droomen zijn te loor gegaen;
Soo ſpreeck ick dus mijn ſelven aen:
(Ten minſten hoor ick 't my te ſeggen)
't Is waer, daer gae ick weer verleggen
En ſpillen ſulcken langen deel
Van 's levens halvervoetſche deel: Pſal. 39.
Moght ick, of kond' ick het verwaken,
Wat ſoud ick maken en niet maken;
Wat ſoud mijn Lichaem, op de been,
Mijn' reden ſien ſien wel beſte'en;
Wat ſoud ick rijpe vruchten geven
Van ſoo langh uytgereckten leven!

Maer,

Maer, als dat Deel verſlapen is,
Soo denck ick, giſteren was 't mis,
Wat magh ick Gods beſchick verklagen,
Om 't ruym geſpill van enge dagen,
Aen 't leege, luye tijdverdrijf
Ten luſte van dit logge Lijf?
Ten minſten is het ſonder kenniss
Soo langh geaemtooght, ſonder ſchenniss,
Ten minſten ſoo veel levens tijd
Onnooſel en onſondigh quijt.
Wat ſouder boosheit kunnen beuren
Soo die dry ſorgelicke deuren,
Van Ooren, Oogen, Tongh en Mond,
Niet yeder eene, voor haer' ſond,
Eens nu en dan geſloten bleven!
Wel wierdt het vonniss eens gegeven,
't Is beter leegh zijn als niet doen.
Elck ſteeck ſijn' voet in deſen ſchoen;
Geen, yemand bet, geen, yemand nader;
Hy paſt ons even alle gader;
Mijn Buermans voet ſoo wel als mijn'.
Maer eerſt, wat dingh is, ledigh zijn?
't Is ſlapen, of ſoo tijd beſteden,
Als ſliepen alle booſe Leden;
Schoon ſich de heele reden hingh
Aen d'allerſlechtſte ſeuteringh,
Mits dat geſeuter ſonder ſonden
Voor God en Menſchen werd' gevonden,
En, ſtreckt het God noch Menſch tot goed,
Ten minſten geen tè kort en doet.
Met niet doen is 't ſoo niet gelegen:
Niet doen, en zijn tot quaed genegen,
Zijn Broers en Suſteren gelijck.
Begeert men dat ick 't vonniss ſtrijck?
Dat noemde d'oude Wijsheit, niet doen,
Dat Ziel of Lichaem kan te niet doen.

Op Soetenburgh, tot Scheveningh aen Zee gebouwt,

Door COR. MICH. SOETENS.

DOe's Lands behoudeniss aen zijden draetjens hongh,
En ſcheen ſchier hopeloos in 't oogh van oud en jongh:
Doe ſei de wijſe Wilm; 't was Vrouwelick geoordeelt,
En ſtichte 't ſwacke Volck met ſtichten, met een Voorbeeld
Van 't onbedwelmt gemoed, daer in hy noch den dagh
Van onſe Vryheit door die dicke Wolcken ſagh.
Hy loegh Caſtilien uyt; op 't uyterſt van twee Landen,
Die, na den eerſten ſtoot, Caſtilie noyt vermanden:
Noch heught het Vliſſingen en Geertruyds braven Bergh,
Wel eer ons uytterſte, nu van ons inner mergh:
In elck ſpreeckt een Paleis hoe 't in dat hert geſtelt was;
Hoe ſtill het in den ſtorm, hoe ſtout het in het Veld was,
En hoe het op het ſpits van Vriend en Vyands grond
Op geen gedreigh en paſt', alſoo 't ſijn werck verſtond.
Daer is in Soetens iet met dat beleid te paeren:
Hy kent de Vyanden van 't Vaderland, de baeren,
De ſilt' onſtuymigheit van 't woeſte Noorder natt,
En all ſijn ſchadelick geſpartel en geſpatt,
Sijn daeglicks op en neer, ſijn Maen en Maendlick hollen;
Hoe verr 't gemeenlick moet, hoe hoogh 't ſomtijds kan rollen;
En, daer d'onkundige verſchricken op den Duyn,
Staet hyder ſoo geruſt als midden in ſijn' Thuyn.
Getuygh Niew Soetenburgh, op 't ſteilſte van die bergen,
Spijt wind en waternood, en ſchier om bei te tergen,
Voorſichtigh, moedigh, en vermaecklick geplantt.
Wat heeft de Mann verdient, wat dunckt u Vaderland?
Ten minſten eer en danck: maer, magh ick oock wat ſeggen,
Ick hebber voor 't gemeen een loodje by te leggen:
Hy heeft een' wenſch verdient elck gev' hem die 't hem luſt;
Ick wenſch hem, voor 't çieraet van Scheveninger Kuſt,
De gunſt van yeder een, den algemeenen Zegen
Van all, wie met gemack, en buyten wind en regen
Te Zeewaert in will ſien, en voelen de genucht
Van heel nae by te zijn en heel verr van 't gerucht.

Is't niet genoegh gewenſcht, ick hebb noch eenen item,
Die 't loffelick gebouw ſal eigen zijn, en niet hem:
U wenſch ick, Soetenburgh, uw' Stichter, en uw' Heer,
En alle ſijn Kinds Kinds Kinds Kinderen, en meer,
Dack, muer en venſterdicht ſtantvaſtigh t'overleven.
Is 't noch niet ruym genoegh, God bidd ick, u te geven
Als op een Werelds end getimmert overend,
Te duren ſoo ghy ſtaet tot op des Werelds end.
Of emmers ſoo veel tijds als wy te wachten hebben,
Tot dat de Zee ſchoon uyt tot Eng'land toe ſal ebben;
Soo dat wy door dat diep, door een geplantte laen,
Van Scheveningh drooghvoets tot Londen mogen gaen.

Van als het beſte.

1 *Timoth.* 5. 21.

GOd ſchiep, en keurde goed all wat hy had geſchapen:
Maer 't beſte Schepſel quam ſich ſelven te vergapen
Aen een van duſenden alleen verboden Fruyt;
Twee Gaſten ſaten wel, en atender ſich uyt.
Soo brack het booſe door, en bracht de gall in 't goede;
Soo ſijn wy baſtaerden van ouden echten bloede;
En die noch meent den menſch te vinden ſoo hy was,
Soeckt ſap-groen in dorr hout en vlammen onder d'ass.
Daer 's groen in; maer ſoo bleeck, en vyer, maer ſoo gedoken,
En licht, maer ſoo bedwelmt, en macht, maer ſoo gebroken,
Dat all ons poogen ſwicht, en all ons witt is grauw,
En all ons treden hinckt, en all ons warm is lauw;
All ons, en in ons all'. Laet niemandt ſich vermeten
Van meer dan overſchiett; ons weten is half weten.
En ſien wy door een oogh, ja door een' dunne ſchell,
En volck voor boomen aen, 't is all genadigh wel.
Wy ſitten, onder een, voll zeeren en gebreken;
Die met de minſte ſitt, heeft van geluck te ſpreken.
Ontmoet ick dan een menſch, als alle Menſchen zijn,
Gebreckelick gebroedt van Moeders luſt en pijn;
Ick wacht geen Engel in ſijn menſchlickheit te vinden:
Magh hy voor ſcheel beſtaen in 't Vaderland der blinden.

'k Sie

'k Sie hem eerbiedigh aen, jae nauwlick ſonder nijd
Sien ick hem, boven my; ſoo verre van verwijt.
Vind ick 'er pleckiger en ſchorfter, als de meeſten;
My dunckt, ick moet op 't minſt ſoo wijs zijn als de beeſten,
En keuren, als een Koe, goed groen gras uyt quaed kruyt,
En haelen my dat in, en houden my dit uyt:
En, is 't voll onkruyds in de Tuyntjens van die Zielen,
Ick laet dat onkruyd ſtaen, en neem geen' moeyt van knielen,
Als om de Blommekens te kippen uyt den drangh.
Vriendinn, ontfanght de leſs in 't goede, die 'ck u langh:
Daer ſteeckt een voordeel in, dat ghy my danck ſult weten,
Soo langh ghy my geheught: weeſt op d'ondeughd gebeten
Soo vinnigh als ghy mooght; dat ſtaet den Vromen toe;
Maer, lieve, weeſt ſoo wijs, en maeckt uw' Ziel niet moe
Met ondeughd onder uyt wat deughds te liggen ſoecken:
Ontmoet ghy goed en quaed, in Menſchen, of in Boecken,
(Dat doode Menſchen zijn die ſpreken uyt haer Graf)
Denckt aen 't gemeene lot en d'algemeene ſtraf,
Daer door wy een voor een dus maſteluynigh wierden:
Denckt dit gebeurt ſoo wel den derden als den vierden;
De wortel voed den Stamm, en deſe Tack en Blaen:
Soo is het oud vergif van onder op gegaen:
Dus ben ick, dus is hy, dus zijn wy all' in 't hondert.
En vindt ghy dan in 't boeck een blad dat u verwondert,
Een ander dat u ſticht, een derde dat vermaeckt,
Veel' andere daer aen, daer van u geen en ſmaeckt;
En vindt ghy in een Menſch een regentje van gaven,
En blommekens van Deughd; maer hier en daer begraven
In ondeughds onkruyd: Ey, roert aen dat onkruyd niet,
Daer kruyd of bloemen zijn, wat luſt u queeck of riet?
Die bloemen en dat kruyd zijn uwer aendacht waerdigh;
Die and're ruyght geenſins. Vind ick een Huys voor aerdigh,
En achter niet onboent in 't midden lijdelijck;
Daer is geen twijffel aen, als 't ons, en ons gelijck
Het heeft ſijn vuyltjens, ſijn' verborgene riolen,
Sijn on-Civetſch geheim, ſijn' Amberlooſe holen;
Maer wat light ons daer aen? ſal ick de quade lucht
Gaen gaeren by de goed', en breken de genucht

Die my de goede gaf? en anderen beſchamen,
Om my wat leeds te doen? verwiſſelt maer de namen,
En denckt of 't ons gebeurd': hoe nam 't een' ſchoone Vrouw,
Als ick haer leemten wiſt, en, wat ſy decken wouw,
Ondeckte voor mijn oogh, of maer voor mijn gedachten:
En, of ſy 't lijden wild', hoe ſoud ick my verkrachten
Met willig' ongenucht, en mengen eeck en gall
In 't lieve ſuycker-ſoet van 't eerſte wel-gevall?
Gewiſſelick, Vriendinn, 't is averechtſen yver,
Sich ſelfs te pijnigen; en, hebt ghy u niet liever:
Mijn ſlot is, dat de menſch ſijn welvaert weinigh mint,
Die wel te vreên kan zijn en maeckt ſich ongeſint:
En, wie volmaecktheit ſoeckt voor dat hy uyt den tijd is,
Dat die Genoegen, Vred' en Ruſt, tot dan toe, quijt is.

Lijck-trooſt, aen eenen bedroefden Vriend.

TWee plaeſters dienen ons om droefheit mé te koelen:
De Reden gaet voor uyt; die worſtelt tegen 't woelen
Van 't hert daer 't leed in is; en dats' hert tegen hert:
Maer in dat worſtelen gevoelt men ſteeds de ſmert,
't Zy reden winn' of wijck', of onder vall' of boven;
Ja in het heelen ſelf is 't joockſel van de roven
Een niewe ſlagh van pijn, die t'ſamen ſmert en ſmaeckt,
Tot dat de nagel weer het ſeer eens open maeckt;
En dan is 't op een niew: en, ſouw dat gaende blijven,
Soo duerde pas ons leed ſoo langh als onſe lijven.
Maer d'ander plaeſter, Tijd, heeft een ondoender kracht;
Daer voor 't gedencken ſmelt en ſoetjens uyt ſijn' macht
En van de klemm geraeckt: ſoo dat het leed het leed is;
Maer ongevoelick, en allenghskens uyt der weet is;
Gelijck het hooge ſteil van Teneriffas Klipp
In 't zeilen uyt het oogh van 't afgevaren Schip.
En uyt des Schippers hert allenghskens werd ontſtolen,
Allenghskens ſtaet en ſmelt, als ys ontrent de kolen,
Tot dat het heel verdwijn': dat merckt de Schipper wel;
Maer als 't geſchiet is beſt. De wijſer van 't geſtell

Dat

Dat d'uren raebraeckt, en den Tijd uyt meett met tanden,
En ſiet men met geen oogh, en voelt men met geen' handen
Bewegen uyt het punt daer op het ſchijnt te ſtaen,
Terwijl het noyt en ſtaet, noyt op en houdt van gaen:
Maer als 't bewogen is van 't eene punt in 't ander,
Van d'een' in d'ander uur, ſoo ſeggen wy malkander,
De dagh is om, en wegh; de nacht komt: en ſoo groeyt
Het Gras, het Kruyt, de Boom, de Blomm, en al dat bloeyt.
Soo gaet het met den ſleet, met ſmelten, en met doyen,
Met af en ondergaen, wat langhſamer als Troyen.
(Brand is te haeſtigh, en ondoet hand-taſtelijck)
Soo gaet het met den Rouw, tot dat het lieve Lijck
Ter aerden is geraeckt, en oock begint te ſlincken;
Te rotten, te vergaen, te ſtuyven, of te ſtincken.
Het ſoete metter tijd ontfutſelt ons het hert,
En ons geheugeniss; tot dat het even werdt
Of noyt geweeſt en waer. Soo ſorght hy voor 't behouden
Van 't Schepſel die het ſchiep. Koſt treuren niet verouden;
Geen menſch en ſtond het uyt, waer 't leed, dat heden is,
Geſtapelt dagh voor dagh op wat voorleden is,
't Hert gingh te pletteren. Soo leed oock als geen leed waer,
En tuſſchen dagh en nacht verdwijnen kon als eet-waer,
't Waer beeſtigh ongevoel, ja overbeeſtigh waer 't;
Daer veeltijds honden leed ter nauwer nood verjaert.
Nu light dat Lijck in 't ſtof: kont ghy geen' tranen ſtelpen:
'k Vergeef 't de menſchelickheit: wat ſchreyen kan wat helpen;
Maer meer niet. Stelt dan eerſt de Reden-kracht te roer;
Die ſal u ſeggen, dat de Vriend die u ontvoer
Ontvoert is, en ontvoert door die hem moght ontvoeren;
En dat ſijn ſterven, vaſt aen de vergulde ſnoeren
Van 't Hemelſche beleid, niet af te ſchreyen was,
Noch nu t'ontſterven is. Valt dat geweld van glas,
En voelt ghy 't wrangen Rouw en onrijp Leed verpletten,
De tijd, de gaende tijd, ſal ſlijten en verſetten
Wat onverſlijtelick en onverſetbaer ſchijnt:
Van nu af light u leed als ſlijck-ſneew en verdwijnt,
En metter tijd ſal 't klein, en metter tijd niet weſen:
Gedenckt dat ick het ſchreef, en dat ghy 't hebt geleſen.

VORSTELICKE DANCKSEGGINGE

Aen de Heeren

BURGERMEESTEREN

Der Stadt

AMSTERDAM. 1659.

HOogh achtbaere Vooghdy van d'aller Ste'en Stadt,
Voorſtanders die de hand aen 't wentelende rad
Soo hecht ſoo moedigh ſlaet, dat haer tot geenen tijden,
De Welvaert (en ick wenſch 't) noch ſal, noch magh ontglijden:
Soo zy dat wenſchen waer, ſoo heet' ick een Propheet
Veel' eewen naer mijn' eew, als't waer is dat ick weet.
Noyt hert gevoelicker, noyt danckbaerer gepeiſen
Van u vertrocken zijn, als die ghy ſiet verreiſen
Nu Amalie ſcheidt met haer Doorluchtigh bloed
Dat als de Moeder denckt en als de Moeder doet.
Elck denckt u danck op danck, elck vult des anders ooren
Met lof en wederlof van wat ſy ſien en hooren.
Dat 's eendracht, in der daed, maer of ghy 't niet en wiſt,
Die eendracht werdt vergalt, of wel vergult met twiſt:
Men twiſt'er onderlingh om 't innerlickſt gevoelen
Van uw beleeft onthael, en Heeren-huys en Doelen
Ontſteken in dien ſtrijd, die noyt verkoelen kan
Soo langh Orange ſal beſtaen in Vrouw of Mann,
En Kinders Kinderen; dier yeder in ſijn' Jaeren,
Den roem van Amſterdam ſal trachten te vermaeren.
En doen de Wereld ſien wat danckbaerheit vermagh
In herten van trouw bloed, naer menigh Jaer en Dagh.
Langh lagens' in haer Graf de noyt verwonnen Helden,
Die Amſterdam gedenckt, dat d'eerſte ſtijlen ſtelden
Van 't ſchoone Landt-juweel, de Vrijheit van dien Staet
Daer 't groot achtiende Deel, een Amſterdam, in ſtaet,
Als Peerel in de Kroon van een der ſeven Kroonen;
En ghy haelts' uyt het Graf, en doetſe weer verthoonen
Die Hoofden van Bevel, die oogen van Geſagh,
Die 't Vaderland ſoo geern en Spagnen ſoo noô ſagh.

'k Ver-

'k Verſtae u, groote Stadt, 'k begrijp u, wijſe Heeren;
Ghy kent d'erkenteniss, en ſoecktſe voort te leeren:
't Is d'algemeine less daer ghy uw Volck in tuchtt;
En, ſoo ick niet en dool, 't Volck leertſe met genucht.
Noch eens danck, en noch eens, voor vier Doorluchte Vorſten,
Die oock met hert en hand, naer 't in haer Ed'le borſten
Tot u genegen light, een yeder in het ſijn
Bewijſen willen hoe en wats' u ſchuldigh zijn.

NIEW JAER.

ICk ſoeck het hier, ick ſoeck het daer,
Ick vind niet niews aen 't Niewe Jaer,
Dan dat men 't niew heeft willen noemen.
Waer 't niewe tijd met niewe bloemen,
Waer 't niewe Maen waer 't niewe Sonn
Die ons het niewe Jaer begonn;
't Waer een niew Jaer by my te achten:
Maer 't Jaer is oud en uyt ſijn krachten.
't Gras is in ſlaep, het hout is dood,
't Gevogelt ſtomm, de Boomen blood,
't Is in den middernacht der dagen,
Die ons, en die wy voor ons jagen:
Waerom is't Jaer dan niew, en waer?
Is 't mergen ſoo niet weer niew Jaer,
En overmergen ſoo, en weder
Met allen wind en alle weder,
En alleſins, en alle dagh?
't Jaer is een Ketingh, die ick magh
Van alle ſchakelen beginnen.
't En is geen ſlangh, naer 't oud verſinnen,
Die met den ſteert light in den mond:
Het is een toe oneindigh rond,
Oud by 't begin en niew op 't ende,
Daer wederom dat oud belende;
Maer oud en niew, waer yeder will
Gegrondt alleen op menſchen grill.

Dat

Dat ſchaedt niet; moght men maer die menſchen
Een beter oud niew Jaer toe wenſchen;
Toe wenſchen ſoo, dat in der daed
Het niew trad op den neck van 't quaed
En gaev' den naem aen niewe Jaren
Die, niew genoemt, oock niewe waren;
Boetveerdigh niew, onſondight oud.
Maer Kind'ren zijn, en blijven ſtout:
't Is Kind'ren werck, en in Gods Kind'ren
Sien ick die Kindtsheit niet vermind'ren;
Wy kootten giſt'ren en van daegh.
Is 't Kind'ren, of een' ander vlaegh,
Ick ſie niet een paer niewe ſchoenen,
Ick ſie niet een paer oude boenen:
All 't ſlijck van giſt'ren hanghter aen:
'k Sie niet een witt hemd aengedaen,
Verr van een Bruylofts-kleed ter eeren.
Ja, laet ick mijn' gedachten keeren
Door eew en eewen langh voorby,
All die gedachten ſeggen my,
Het was als 't is, ons' niewe Jaren
Sijn even als haer' oude waren.
'k Sie deughd en ondeughd gaen door een
Gevlochten, even als voor heen.
De Sonn en ſiet niet niews; en onder
Die Sonn en wacht ick na dat wonder,
Dat wonder niet van 't recht Niew Jaer:
Maer, daer het tijd waer dat ick waer.

OVERSLAGH.

'k Hebb langh genoegh gewoelt in allerhande baren,
Met voor en tegenſpoed; my is meeſt wedervaren
Wat wedervaerlick is van vreughd en ongenucht:
't Waer tijd geſcheiden uyt het tijdelick gerucht,
En my ter neer geſtelt, daer my geruſte dagen
En nachten ſonder ſorgh ten grave moghten dragen.

Dit

Dit wenſch ick menighmael: maer ben ick wel bedacht?
Neen (ſegg ick tegens my) waer dat te weegh gebracht
Daer is geen twijffel aen, ick ſou geluckigh weſen;
Maer hebb ick dat geluck te wenſchen of te vreeſen?
Ick vrees het ernſtelick, en hebber reden toe.
Mijn vrees is; dat geluck en wierd ick nemmer moe,
Ick bleef 'er aen verſott gelijck men in de veeren
Van 't warme bedd verwert; 't is wentelen 't is keeren,
't Is draeyen als een' deur die vaſt is daer s' aen ſweeft:
Hoe wierd ick, altoos wel geſint, eens ſat geleeft?
Wie geerne rijſen ſal moet eerſt ſijn bedd vervelen.
Neen; laet ick dus mijn roll ten einde blijven ſpelen;
En miſſen 't voordeel niet dat Godt de menſchen gaff,
Van ſelver, als hy roept, te wenſchen naer het Graf.
Daer gaet 'er na 't ſchavott, tot ſterven wel begeven:
Maer ſtond het in haer' keur, ſy wilden liever leven.
Want, uyt geſonde weeld te ſcheiden ſonder pijn,
Schijnt voor de menſchelickheit een harde kans te zijn.
Dat voelt de ſiecke niet, diens Ziel met alle reden
Ontſlagen wenſcht te zijn van uytgepijnde leden:
Het uytgepijnde hert van allerhande leed,
Van leed dat meeſtendeel alleen de Lijder weet,
Doet hals en ſchouderen na 't ſaligh einde recken;
En daer het geerne gaet is 't lichtelick te trecken:
Blijft tobben, Ziel en Lijff, en lijden, als ghy doet:
God volgen doet ſeer ſuer gedijen tot ſeer ſoet.

DIERTE.

WAt af- en op-ſlagh is van Waeren in haer' prijſen
Verſtaen ick by mijn Bors: maer wacht noch naer de Wijſen,
Die my in reden en gerechtigheit doen ſien,
Hoe af- en op-ſlagh ſtaet aen will van quade Lien.
Soo noem ick Gierigaerds en Schrobbers, die haer haeſten
Naer 't ſondige gewinn ten laſte van haer' naeſten;
En lacchen met dien laſt, en wenſchen dat de dagh
Die na volght, ſwaerder als die voorgaet, prangen magh.

Is Turff of Boter dier? wie heeft dat ſoo bevolen?
De ſchaersheit ſtelt de wett. Dat heet moetwillens dolen.
En ſien geen middagh aen. Is't reden dat het pack
Van menige gedij tot weinig' haer gemack?
Sal's Lands gemeene ſchá die weinige verrijcken
Die hebben wat daer ſchort, en blijven ſonder wijcken
Op trotſe prijſen ſtaen, alleen om dat de nood
Dat elders niet en is moet ſoecken in haer' ſchoot?
De menſchen ken ick, en haer' onverſaedelickheden.
Niet dat ſy 't plegen dan, maer dat het werdt geleden,
Ontſtelt my. Straft de Wett de minſte Dievery,
En gaet het vuyl geroof van dwinge-merckten vry?

DROOMEN.

SOo droomen dencken is, en dencken niet als droomen;
Waer's d'onbeſcheidentheit des Menſchen toe gekomen
Dat m' op ſijn' droomen lett, en op ſijn dencken niet;
Dat m' uyt ſijn' droomen pluyſt wat des' of die bediedt,
En laet gedachten gaen, gelijck ſy gaen en vliegen!
Zijn droomen ſulcken dingh? en konnenſe niet liegen?
En lieght ons dencken ſoo? en dolen wy by daegh,
En gaen w' in doncker vaſt? geleerde Lien, een' vraegh
Soeck ick voldaen te ſien; waerom zijn uw' gedachten
Min als u droomen waerd, uw' dagen als uw' nachten?
Bekent het ruyterlick, daer is geen reden in:
Maer, houdt het my te goed, ick hebb een bet'ren ſinn,
En ſegg ſtandtvaſtelick, dat droomen zijn gepeinſen
By doncker, en wat meer? ick wilder niet om veinſen;
Gepeinſen van een hoofd dat uyt ſijn' ſinnen is,
En dat ſoo mallen draed, als 't eens aen 't pinnen is,
Soo wilde webben weeft, dat 't ſchand is na te ſporen.
Hoe komt dat hoofd ſoo woeſt? het luydt wat vreemd in d'ooren,
Maer 't is niet min als waer: 't is droncken ſonder wijn
(Naer 't met de ontucht gaet, kan 't oock wijn-droncken zijn)
't Is droncken en bedwelmt van dampen die het vollen,
En door ſijn Herſſen-huys ſoo ſlingeren en rollen,

(Als

(Als Geeſten uyt de Kolf tot in den Helm gevoert)
Dat alles gins en weer gerommelt en geroert
Geen minder ſnakery en baert als ſimpel' oogen
In vyer en wolcken ſien; die, ſmakelick bedrogen,
Heel' Almanacken ſme'en in d'aſch of in de lucht.
Gaet nu en luyſtert eens na droomen met genucht,
Met ſchrick, met achterdocht; gaet en onſtelt uw leven
Met bullebackery, daer Kinderen voor beven:
In een woord ſegg ick't all, gaet ſoeckt een goed beſcheit
Uyt wat een droncken menſch gedocht heeft of geſeit.

Aen de Vrouwe van MERODE.

SOet Vrouwtje, diens gebed gebod is over my,
Verwacht ghy noch in Dicht hoe 't afgeloopen zy
Met mijn' uytheemſche reis! Ick ſals' in kort vertellen:
Dus hebb ick omgeſwiert met mijn' dry jong' geſellen:
Ter Goud hebb ick vernacht, en in ons Monickland
En op mijn Zuylichem, en, aen den overkant,
Ten Boſch en t'Eindhoven, te Brey, te Maeſtricht binnen,
Te Luyck, de groote Stadt van ongeruſte ſinnen,
Te Maeſtricht andermael, tot Aken eens in 't Bad,
Te Spae vier weken langh, eens daeghs door en door natt,
Te Butgenbach, S^t. Vijth, en Doesburgh, en Vianden,
En Echternach, en Trier, en, langhs de Moeſel ſtranden,
Te Cobolents, te Bonn, te Cöln, te Duſſeldorf,
Te Mœrs, te Creyvelt, weer te Mœrs, en, met een Korf
Voll voedſels, op den Rijn voor Weſel, voor Nimmegen,
Voor Monickland, en t'huys door Gods gewenſchten zegen.
Waer ick geſlapen hebb is afgekerft: hoe langh,
Sal beſt by monde gaen; in rijm vielt my te bangh.
In 't gros ſegg icker af, of 't yemand quam te vragen,
De reis is nett gedaen in viermael twintigh dagen.
Houdt ghy u dan voldaen, ſoo ben ick 't meer als ghy,
Soet Vrouwtje diens gebed gebod is over my.

Verloren Speelreis. 1659.

DRy paer getrouwde Luy, een Wewenaer, dry Maeghden,
Moe Voorburghs, moe Voorhouts en wat meer Hoofd of
Haeghden,
Verkoren weelderigh den langhſten dagh van 't Jaer,
Om Landen te beſien; en of het hier of daer
Wat lieffelicker was als daer ſy Bueren waren.
Klein Hofwijck was het Veld daer 't Leger ſou vergaren,
't Vergaerden, en 't gingh t'Scheep, dry uren naer den Heer
Die d'oude Daghkarr ment ('k meen Phaëtons Mompeer)
Van 'tOoſter Veer af re'e. Bier, Boter, warme Brootjes,
Wijn, allerley Servett op Knijen en op Schootjes
Verkortten meeſt den wegh, daer van het puntigh Delft
Niet was te rekenen als voor de halve helft.
Twaelf uren ſloegh de Klock, als d'ancker in den grond quam,
Op Maeslandſluys, daer elck het water in den mond quam
Van Schelviss, Cabeljau en Sueringh-Scholl, en Tongh:
Maer d'eerſte die daer op 't Land van Belofte ſprongh
Verſchrickte, rood en bleeck, als Italiaenſche Rooſen,
En ſwijmdender ſchier af, als Viſſers en Matrooſen.
De droeve tijdinge boodſchapten van *geen Viss*;
En, komje daer om hier, Sté-luytjes, je loopt miss;
Daer benne Schippers uyt, maer noch weerom te komen,
En, na de giſſingh gaet, ſoo bennenſe genomen:
't Sweedſch Engelſche geſpuys doet ons die quellingh an.
Uyt was de ſchoone hoop; en, ſonder een goe Kann
Van Borgemeeſters Wijn, de moet lagh in de ſchoenen.
De Brenghſter was niet moy; noch wouwmenſe ſchier ſoenen,
Soo welkom was haer' vracht; daer m' aen een' Tafel ſatt,
Met Botjens plat en laf, in Petercely nat.
Het tweede was wat Salms en Pan-Ael, bleeck van weſen:
Het derde Kaes en Brood: men haeſte ſich met leſen,
Men ſchoof ter Herbergh uyt, men keeck eens in de Kerck,
Men viel weer in de Schuyt en daer aen 't heiligh Werck,
't Lief Troeſſpul; om wat min aen Maeslandſluys te dencken,
Het mag're Maeslandſluys, pasgoed om wegh te ſchencken;

Ja

Ja ſoo afgrijſſelick, dat een die ſatt en ſliep
Op ſchoot, en kijcken gingh of 't hem niet naer en liep.
Als 't uyter oogen was, geraeckten 't uyter herten.
De dagh begon te gaen de Sonn wat min te ſmerten:
Men trad te Schipluy op, men raeckt' op Kenenborgh
En datelick weer t'Scheep, als kind'ren ſonder ſorgh,
Aen 't troeven, tot in Delft; daer gierigheit van kijcken
Den luſt verdwenen dé van Vrienden geld te ſtrijcken.
Aen dees zy d'Horenbrugh was 't all vreughd en genucht,
En, heiligh Holland, ſprack een Vrouw-menſch met een' ſucht;
(Ofs' uyt Turckyen quam) wat magh men liggen loopen!
Wy haddenſe verdient met honger te bekoopen
Die malle Speelreis, ja, dat drooge tijd-verdrijf.
Meer wouwſe ſeggen: maer de Man bedwongh ſijn Wijf;
(Dat raer is) en die twee geraeckten t'huys in 't bedde
Daer maeckte men de peis, men ſoudt ſchier derven wedde.
De reſt dé Hofwijck aen; elck ſpoeyde naer ſijn Huys,
Elck riep, hoe ſoet is 't hier, hoe onſoet Maeslandſluys!

Aen de Reisgenooten.

Geburen, weeſt verdacht; 't leed is niet om vergeten:
Het dient noodſaecklick eens verdroncken en vergeten.

JOURNAEL

Van de gedenckwaerdige Kijckreis gedaen in't Jaer 1660. op 52 graden en ettelicke minuten by Noorden de Linie Æquinoctiael, getrouwelick beſchreven door een Lief hebber des Vaderlands, die mede ſoet en ſuer op de ſelve Voyage heeft uytgeſtaen, ende alleen met ſijn Sevenen daer af is gekomen.

DRoogh Magerlandſche Sluys ſtack noch in dry paer kroppen,
En in een' ſevende Lief hebſter van goe ſoppen,
Soo wel als d'and're ſess; en 't ſcheen de beſte wijs,
't Leed af te ſpoelen, daer, ten minſten, dranck en ſpijs
Voor geld te vinden waer, en daer ſich in de huyſen
Een 's Lands Ontfanger mocht vertrouwen ſonder luyſen.
't Beliefd' een' ſoete Vrouw te ſtemmen in den Raed
Men ſou te Rotterdam gaen kuyeren langhs ſtraet,

En, na dat kuyeren, belenden in de Doelen:
Sy hadder noyt geweeſt; en dien luſt moſt ſy koelen.
Het Vonniss waſſer uyt; en, nu 't ons' lieve Vrouw,
Wat ſal ick ſeggen? ſoo verſocht of hebben wouw;
Wat ſouder tegen ſtaen? Mans pijpen en Mans ſingen,
Mans heeten Vooghden; maer, och Heer, de Hockelingen
Sie 'ck meeſt door 't heele Land recht over 't hoeckje ſtaen
Daer 't Mann en Vooghd verſoeckt. Oock wierd het ſoo verſtaen,
Want, ſprack een Wewenaer, wie ſou nu tegenſtrijden,
Dat Grootvaer Adam van ſijn Huysvrouwtje moeſt lijden?
Soo gold't op Rotterdam: elck hiel ſich bly van geeſt;
Schoon elck te Rotterdam ſijn' buyck voll was geweeſt:
Ja van de Vrouwtjens ſelf en waſſer geen die morden:
Elck docht het Hocklinghſchap koſt oock ſijn beurt eens worden;
En goed' exempelen in ſaken van gewicht
Te weeren waer ſich ſelfs geſeten in de licht.
In ſumma, Rotterdam was 't voorland daer 't Schip heen ſou:
En, om niet miss te gaen, naer datm' hem wat vertreen ſou,
En vinden ſlappe Bott voor ſtijve en bleke Salm,
Voor Krimpert, mager Sluyss elendige getalm
Gaf de voorſichtigheit: en 't docht de wijſe Heeren,
Dat, tweemael met de Kous op 't hoofd naer huys te keeren,
Haer' eer te naer ſou gaen. Soo koos de volle Raed
Een kloeck Noordendenaer, die geen goed chier en haet,
Tot Opper-Hofmeeſter van 't ſevenhoofdſche Gilde.
Hy nam 't werck moedigh aen; want, of het weſen wilde,
Hy was te Rotterdam gekipt en uytgebroedt,
Als oock ſijn' Hillegon Anteunis, gau en goed,
Dat ſelden t'ſamen gaet. Flucks liepen Brief en Poſten
De Schie langhs, gins en weer, all wat ſy loopen koſten;
En 't maeckten een gedruys, als of het Engelſch Hof
Noch eens verſchijnen ſou. Dit toontjen gaet wat grof:
Maer 't luydt wel meeſterlick te liegen: en dat heeten
De Privilegien van Schilders en Poëten.
't Was Ste. Saturdagh, als 't Heir te Velde quam;
En d'eerſte van dat Heir die m' op dat Veer vernam,
Was een ſlecht Wewenaer, niet waerdigh om te noemen,
Die ſijn laet komen niet had weten te verbloemen,

Als

Als't ander Manvolck, op de plichten van de Trouw:
Want, naer ick mercken koſt, elck ſtack het op ſijn Vrouw;
En, als't de Mans ſoo luſt, wy laetent'er op ſteken,
Sey't Vrouw-volck, en trad t'Scheep: daer viel het eerſte ſpreken
Van 't heiligh Kaerte-blad: 't Weer waer ſoo ſchoon als 't wouw,
De tijd ſoo koſtelick als't God behaeghd'; een' Vrouw
Een' Vrouw, en noch een Vrouw geliefd't te bevelen,
Plein Hockelinghs gewijs; men ſou gaen ſitten ſpelen,
Wie kon 't verhinderen? 't was t'ongelijcken kans,
Dry Vrouwen tegen vier verhockelinghde Mans.
Aen gingh den Ed'len tuyſch: op geld, op geen vertrouwen;
't Pickquetje voor de Mans, 't Roemſteeckje voor de Vrouwen;
(Als reden) maer, eylaes, een ſober Mann alleen,
Die'r mé ten ſtrijde gingh, was licht'lick overſtreen;
Hy moſter onder deur; daer holp ſuer ſien, noch kijven:
Brocht hy een' Heer op 't ſpel, ſy wonnen 't met dry Wijven.
Soo was hy ſtaegh vertritſt, en all ſijn ſchoone geld
Ten meeſten deel ſoo haeſt getrocken als getelt.
Soo raeckte men te Delf, en eenighſins aen 't ſchaemen:
De Jacht moſt rondom toe: want de gelaſen Ramen
Betroude men niet veel, ſoo was elck eens beducht
Of wijſe Lieden van onwijſer lien genucht
Te wijslick oordeelden, en of bedaerde Grijſen
Sulck Volck als onſe Vracht met vingeren mocht wijſen,
En dencken, ſchaemje wat: 't oogh van een Mann van Staet
Is grouwlick daer men doet dat niet te wel en ſtaet:
En troeven voor den Noen, als wy ons wel bekeken,
En ſtaet niet half ſoo wel als vroegh te hooren preken.
De Kerckhofs brugh bedeckt' een weinigh van die ſchand:
Maer in dien korten nacht hadd yeder weer ſijn' hand
Genoegh te reppen, om ſijn hoopken geld te decken:
Soo kan gelegentheit een vroom gemoed verwecken
Tot ongeregeltheit; 't en baet Gebuer noch Vriend,
Mits dat het niemand ſie, elck vatt na wat hem dient.
Door Delf, voorby 't Gerecht, door Overſchie, de Koeck-mert
Gingh 't ſoo all tuyſſchende, tot datter aen een' hoeck werd
Geroepen, dat's de galgh van Rotterdam, Meſſieurs;
Quijt conſcientien, elck aen ſijn' Crediteurs.

Ter

Ter eeren van 't gerecht en twee dry drooge Heeren
Seer ſoberlick verſien van Vleeſch en bonte Kleeren,
Door eigen baetſucht aen dat dwarſſe hout geraeckt,
Wierd alle ſchuld voldaen, en 't Kaerten kort geſtaeckt.
Van 't Veer trock 't Leger, op ſijn voetjens, na de Doelen:
Daer 't Vrouw-volck, hoofd voor hoofd ſijn meeſterlick gevoelen
Van Snoeck en Baerſen ſprack: maer Baerſen, Baerſen, Heer
Wat waren 't Baerſen! en wat hadd Jan Gerrtſen eer
Van ſijn' voorſienigheit! en, waren wy niet Sotjens,
Riep elck eens, doe men liep na Magerſluys om Botjens,
Dry mijlen van een Stadt daer 't ſoo goed viſſchen is,
En daer de Baerſe-jacht ſoo rijck valt en ſoo wiss!
Naer die beſtellingh ſprack de ſoete Vrouw voorſchreven,
Mijn' Heeren t'Huys en hier ſijn middelen van leven:
Men krijght ſoo daer als hier mond, buyck en blaes licht voll;
Die daerom nam de moeyt van reiſen waer half doll:
Men heeft my Rotterdam belooft te doen doorkijcken:
Zijt ghy verhockelinght geworden, doet het blijcken.
Laet blijcken, riepter all. Daer gingh het zootjen heen;
Te weten in een Koets, beſchickt met groote reen:
Want, hadd ſich yeder een beholpen op ſijn ſtelten,
De locht was ſoo voll Sons, men hadder dry ſien ſmelten,
En vier ſien braeijen; naer een yeder een ſijn' pens.
Soo ſtoudem' in die Koets wel ruym acht d'halve Mens;
En ſoo gingh 't kijcken aen, met ſoo veel praets in 't gapen,
Dat niemand tijd en hadd van geewen of van gapen:
Elck riep om 't ſeerſt, Kijck hier, Mevrouw, Mevrouw, kijck daer;
Kijck, watte Straten, watte Winckels! all voll Waer:
Dat 's eerſt een Rotterdam: ſiet Havens, en ſiet Kaeyen,
En watter woelens is: wy ſullen ſtracks eens draeyen,
En ſiender noch vijf ſess, all van den ſelven ſlagh.
Laet prachtigh Amſterdam all roemen wat het magh:
't En heeft 'er ſulcke geen'. Kijck, hier is 't Schip geſoncken;
Daer lagh het malle Schip: 't Voorhout daer wy mé proncken,
Zijn deſe Boompjens: Kijck (men ginger deur te voet
En 't waſſer wel; maer 't Haeghſch docht ſommig' alſoo goet)
Kijck hier, Mevrouw, kijck daer, Mevrouw; nu hier, nu ginder,
Nu weer wat achterwaerts wat meer op zy, wat minder;

Daer

Daer ſiet ghy 't oude Hoofd, daer d'Admiraliteit,
Hier 't Schild van Vranckrijck daer m' om geld eet, als men 't heit;
Daer ſiet gh' ons' groote Kerck, met onſen dicken Toren,
Vry wat rechtſinniger als weinigh tijds te voren;
Dit 's Rotterdammer Merckt, en 't Paepje dat daer ſtaet,
Eraſmus ſaliger; ſiet ſijn vernuft gelaet;
Hy ſtaet en mijmert en vergeet ſijn blad te keeren:
Mevrouw kijck nu eens uyt, daer woont een van de Heeren
Van onſe Vroedſchapp, daer een Burgemeeſter, daer
Sijn Dochter, daer ſijn Nicht, daer ſijn Wijfs Beſtevaer;
Daer A, daer B, daer C. 't A, B, was ſchier ten ende,
Eer yemand hopen moght dat m' in den Doel belende.
In 't ende raecktemer, en aen den ronden Diſch
Daer 't vreeſlick afliep met den hoogh gemelten Viſch.
Den honger was ſoo ſcherp van kijcken en van praten,
Dat het de Baers ontgold, tot op de leſte graten,
En, 't is gelooffelick dat dicke Swaenenburgh
Stond met ſijn Huysvrouwtje en keeck, niet ſonder ſorgh,
Dat het by dat geflick ſijn tennewerck moght gelden;
Men ſagh 't oock aen 't gelagh, dat hy ſoo ruympjens ſtelden,
Dat daer wat meerder ſcheen gegeten als geſchaft:
Sulcks onder ons wel wierd begrommelt en beſtraft:
Maer echter d'eer bewaert; ſoo dat het voor ons Viertjes
Al goelickjes beſomd ontrent acht Hellbaerdiertjes.
Dan 't geld wierd niet beklaeght; al was de wijn niet puyck
Daer was een Vrouw voldaen; niet metten grooten buyck,
Maer die wel laden moght yet klein en noch onſienbaer.
En, want het inder daed ſeer droeffelick om ſien waer,
Dat een jongh Kinnetje gepleckt ter Wereld quam
Door Moeders wanluſt met een Stadt van Rotterdam;
Soo ſcheener charitaet aen die Mameer te plegen.
Nu die voltrocken was, en, ſoo ons docht, ter degen,
Soo docht men weer naer huys, en offchoon 't Sonnen-wiel
Begon te ſincken en de Somer-avond viel;
Soo wouw men langhs de Veſt een water-luchtjen halen,
En in Monfreer ſijn Thuyn na lief Maſeurtje talen.
Daer vondt men 't nett en groen, en 't Volckje ſoo beleeft
Als m' in den Hoofſchen Haegh niet alle daegh beleeft:

Twee Rooſen, ſeldſaem bont, ons Vrouw-Volck naer geſonden,
Beweſen dat ſy 't Hof en oock den Hof verſtonden
t'Scheep trad men metter vaert: de Schipper riep wegh, wegh,
En 't Paerd ſchoot van het Land en hielp ons over wegh.
Noch ſcheen die wegh te langh, voor Luy van kloecke ſinnen,
Om leegh te ſitten; en wat waſſer te beginnen
Als yeder voor ſijn hoofd te ſorgen voor de vracht?
Aen gingh den omſlagh, nu beknibbelt, dan belacht,
Nu ſuer, dan ſoet beſien, hoe ſoud't in 't Jacht niet raſen?
De Vrouwen pleitten, en de Rechters waren Aſen;
Vier Aſen voor den Noen ſoo lief, ſoo wellekom,
En nu ſoo grouwelick! Allengskens ſwoll de ſomm,
En 't wierd de volle vracht in dobbele Ducaten
Van Hollands ſilver, met het Leeuwtjen van de Staten.
Met die Negoci liep de reis tot op de helft.
De reſt was kakelen, en lacchen tot door Delft;
En voorts elck ſijn verhael van elck ſijn avontuertje.
Op 't Spuy belende men niet wijt van 't avondt uertje
Dat m' in 't Voorhout beſteedt. Tot meer en minder ſpoed
Vond d'eene ſijn Karos en d'ander 't wand'len goed:
Men ſcheidde met een ſoen van vriendelicke monden,
En elck gingh ſoecken waer ſijn' Hockelingen ſtonden.

UYTWANDELINGH

Van den ... Auguſti tot den ... September. 1669.

TWee Meeren voor mijn' Koets, twee Knechts, een Hond, een' Luyt;
Met die onnoos'le ſleep trock ick ten huyſen uyt,
Als Kijcker, en uyt luſt om hier en daer te ſpieden,
Wat wel, en wat niet wel, by kloeck' en ſlechte lieden
Te wege was gebracht, in 't ſpillen van haer geld
Aen Boomen in der Aerd, of Steen op Steen geſtelt.
Aen Duvenvoorder Schouw beraedd' ick my te toeven;
Om my en mijn geſpann ſoo tijdelick te toeven,
Dat ons een heel Onbijt ſtreckt' een half Middaghmael,
En ick, met eeren, moght ontſeggen het onthael
Dat yemand my, ongeern, of geern, te Noen moght ſchaffen.
Op Endegeeſt, voor eerſt, en vond ick niet te ſtraffen;

Dan

Dan dat ick 't ledigh vond; daer toe het my te goed,
Te wel bewoonbaer docht, te heerlick en te ſoet.
Het niewe Haſewijck koſt ick dat bet vergeven,
Dat in de wiege lagh, en pas begon te leven.
Te Warmond vond ick juyſt geen' middaghs warme mond.
't Geſinn was Spa-waerd uyt: Maer, nae 't' er rondom ſtond,
Gehuysraedt en getuynt, ſoo ſouw mer haeſt weer ſtoken,
En willen voor een' Prins, of emmers konnen koken.
Op Lockhorſt, ſchoon verblijf, quam ick maer half te pas,
En miſte Beverningh, die wel geluckigh was!
Wat hadd hy ſich vermoeyt met my ſijn duſend Kruyden,
My onervarene, ten nauwſten te beduyden!
Nu viel het ongevall op ſijn' beleefde Gae,
Die mijn getramp verdroegh met all te langen ſtae.
't Wierd avond, en te Liſs verſchaften my de Boeren
Verſch' Eyers en goe ruſt. Des morgens, vroegh aen 't roeren,
Doorſagh ick Alckemá, mijn oude Vriend, ſijn Moy,
Sijn wel-verdeelt Gebouw, ſijn' Hoven en ſijn' Koy.
Korts vond ick Bennebroeck ſijn' verſche Bleickeryen,
Sijn' Eicken Wilderniſs en groene Galeryen,
En Vaer en Grootevaer, en Grootevaers Kinds Kind,
Van velen, om veel deughds, en ander Veel, bemint.
Hoe Heemſté my beviel, ſijn' Weyen en ſijn' Duynen,
Sijn ongeſchent Kaſteel, ſijn' Vijvers en ſijn' Tuynen,
Sijn over-all-om ſchoon, ſijn heerlick half-gebied
Te Meer en Boſchwaerd in, daer aen en till ick niet:
't Waer boven mijn geweld: 't is beter niet geſproken,
Als by gebreck van ſpraeck het werck den hals gebroken.
Hier kruyſten ick het ſpoor, en raeckten in 't hoogh Sand,
Daer Heer Marcellus Goud uyt Koper heeft geplantt;
Het ongelooflick werck, dat Vorſten kan doen ſwijgen,
En noyt geen' wedergae van ſulcken hand ſal krijgen.
Mijn naeſte toepad ley in 't ſandigh Bloemendael;
Daer ick doorſlepen moſt, om noch voor 't Avondmael
De Sandpoort, en, daer by, den Kruyd-bergh t'onderhalen,
't Geluckten; en wat laet, met vragen en vertaelen,
Trock ick die Laenen in, die Laenen langh en groen,
Daer toe my meer gebrack als een langh Achternoen.

En deſe liep ten eind: de Sonn was ruym in 't Weſten,
En Haerlem noch ſoo verr, dat ick my voor ſijn Veſten
Pas met den doncker vond, en pas de Kruyspoort toe.
Beleefde buyten-volck, ſprack ick, niet wel te moe,
Hoe raeck ick in de Stadt? Hier is geen' kans van Avond,
Sprack 't Grauw uyt eenen mond. Van and're, die 'ck daer na vond,
Ontfingh ick bet'ren trooſt: S^t. Jans poort, rieper een,
Staet noch een' tijd langh op. Kan ick daer henen? neen.
Wat iſſer in deweegh? een Boom die voor een' Steegh leit,
Gegrendelt en in 't ſlot, die is 't dat in de weegh leit.
En magh dat ſlot niet op? geenſſins. Voor niemand? neen.
Voor Vriend noch vreemde? neen. Voor geen' goe' woorden? geen.
Of (hier quam 't hoogh woord) ghy moſt een' Stuyver geven.
Stracks is die Somm' in Banc' haer aen, my afgeſchreven.
En ick door Boom en Steegh 's Stadts Jans poort in geraeckt,
Daer 's mergens kerckgangh my tot middagh heeft geſtaeckt.
Na 't Noenmael ſtapt ick wegh, en trad in weinig' uren
In 't machtigh Amſterdams oneindelicke Muren;
Daer my d'ootmoedelick verſochte Magiſtraet
Twee dagen langh mijn' Koets liet voeren langhs de ſtraet,
Wat beenen konden my twee halve Somer-dagen
Die ſteene Wilderniſs door en door henen dragen!
Verſlagen en verſtomt van wond're die 'ck daer ſagh
Beſteedd' ick aen, wel eer ons, Muyden half den dagh.
Van hooge Muyder-bergh ſagh ick de Smyrnas Vloten,
Ontladen, naer het Y droogh Pampus over vloten.
Door Naerden trad ick af; en 't ſpoedige Geboomt
Van Uytenbogaerds Hey ſtond voor my als gedroomt.
(Wat kan beknopten ernſt in weinig' jaren wercken!)
Voorby langh Emmenes ſijn' verr verſcheiden Kercken
Bracht ick het binnen Zoeſt. Daer trock ick 't masker aen,
Daer de Comedij mé vroegh 's mergens aen ſou gaen.
Vier regelen quaed ſchrifts, voorloopers van d'Hiſtory,
Verſloegen d'onlanghs eerſt ontſlagene Victory,
En deden eens op niews haer hert en haer Geſinn
Voor Piccart daveren, als wild' hy weer 't huys in.
Tot dat ick Piccart wierd, of Piccart ick, en beven
In lacchen wierd verkeert en vriendelick vergeven.

Soo

Soo dat de Landhuys-Vrouw, met onverdient onthael,
Den logenaer vergund' een vrolick Middaghmael,
En groene wandelingh door Tuynen, Parck en Dreven.
Die dagh moſt langer zijn: maer koſt geen licht meer geven.
Soo ſocht ick Amersfoord; en vond het, half by nacht.
Ouw' vriendſchapp heeft my vroeg op Stoutenburgh gebracht,
En, in haer' eenigheit des Heeren Nicht doen groeten.
In Sté geluckte my het Meiſterlick ontmoeten
Van die aen Nimmerdorr ſijn meeſterſtuck gewrocht
En Doolombergh in 't Sand aen 't groeyen heeft gebrocht,
En my, door dorr en groen, den dagh gekortt met praten.
Door d'allerbreedſte Straet van d'allerbreedſte Straten,
Die van voor Amersfoort tot by de Bilt belendt,
Hebb ick my 's anderdaeghs Zuydweſtelick gewendt.
En Uytrecht aengedaen; oud Uytrecht en niew Uytrecht,
Daer Steedſche ſinlickheit ſoo veel, ſoo keurlick, uyt recht,
Dat, quam de goede Paus t'herleven in ſijn' Stadt,
Hy wenſchten aen ſijn huys veel Pauſelicker ſchatt,
Veel çierlicker, beſteedt; om ſoo veel' ſchoone Wijcken
In aenſien van Gebouw, ten minſten, niet te wijcken.
Door tweemael kercken-plicht en overtolligheid
Van allerhand' onthael, en Schades ſoet beleid,
En Schuermans onderhoud, voll zedigh overleggen,
En oude Voetſius noch kloeck geſchrijf en ſeggen,
Ontworſteld' ick die Stadt, die 'ck altoos noo verlaet;
En door de Weipoort heen (arm Leiden, werdt niet quaed;
Uw quaed vermijdden ick, en meen 't my wel te voegen)
Naeckt' ick mijn' lieve Vliet, en liet my 's nachts genoegen
Met Hofwijcks klein verblijf, en met den Haegh daer na,
Die 'ck altoos, waer ick loop, vind' ſonder wedergae.

Aen de Magiſtraet van 's Gravenhage.

't IS d'eerſte voddery van mijn mall maeckſel niet,
Mijn' Zeeſtraet; daer ick U de Peteren af hiet,
Mijn lieve 's Gravenhaeghs aenſienelicke Vooghden;
Daer is een tijd geweeſt, dat ghy 't my noch gedooghden,
Ja tijden, meer als een; ja vreemd- en Moeder-ſpraeck
Hebb ick te werck geſtelt; ten minſten tot vermaeck

(Ter eeren, ſegg ick niet) van u en all' de Leden
Die liever d'uwe zijn als van de grootſte Steden:
Maer d'eerſte tongh heeft noch te reppen daer van 't woord
Van uwer eenen danck of ondanck zy gehoort.
De reden vatt ick niet: van een dingh derv' ick roemen,
By all dat ſich verſtout goed 'sGravenhaeghs te noemen
En kan geen Hagenaers oprechte liefde zijn
Tot uwer eer en ſpoed; Die 't meer zy als de mijn'.
Noch ben ick niet t'onvré; wy moeten Vrienden blijven.
Dus ſtell ick my geruſt: men heeft my laten ſchrijven;
Dat 's mogelick genoegh: is my geen danck gebracht
By monde, lichtelick is hy my toegedacht;
En, naer ick 't by de proef veeltijds hebb ondervonden
Een goed hert is meer waerd als meenige goe monden.

KENT U.

Magnitudo non habet certum modum: comparatio illam tollit aut deprimit. Sen. ep. 47.

HOe klein is Mier en Zier, ſien ickſe neffens my!
Sien ick my tegens haer, hoe groot ſchijn ick 'er by!
Wat ben ick voor een Popp, ſien ick een' Walviſch drijven!
Hoe veel' en gaender niet in ſijn Lijf van mijn' Lijven?
Wat is hy by ſijn' Zee? een gruys van Grondelingh.
Wat zijn die Zee en Land te ſamen voor een dingh?
Wat zijn de Bergen, die tot in de Wolcken ſteken,
Als dunn ſtoff op den grond niet waerd om af te ſpreken?
Wat is de heele kloot van all dat natt en droogh?
Een ſchier onſienlick punt by 's Werelds helder Oogh.
Wat is dat Oogh by 't Rond, daer 't vier en twintigh ſtonden
Ter loops in beſich is? wat 's dat Rond by de Ronden
Die 't ſluyten als een Neſt van Dooſen ſonder end?
Die ſijn' gedachten aen ſulck ſteigeren gewent,
Hoe kan hy minder doen, als met verlegen ſchaemte
De nietigheden van het ydele geraemte
Daer in ſijn' Ziele woont ootmoedigh overſlaen,
En uyt het kleinſte tot het grootſte Weſen gaen,
Gods onbegrijplickheit? Ick weet geen ſtercker reden,
Om opgeblaſen waen te pletteren te treden.

Eccl. 1. 16, 17. *Quæ eſt anima mea in tam immenſa Creatura?*

Einde des negenden Boecks.

TIENDE BOECK.

TRYNTJE CORNELIS KLUCHT.

Aen den Leſer.

HIer hebb ick my ernſtelick ende oprechtelick te ontſchuldigen van de menighvuldige aenporringen die my all te goede vrienden hebben blijven doen, ten einde ick oock deſe vodderye met de reſte aen den dagh ſoude laten komen. Vele, mijns bedunckens, goede en wichtige bedenckingen hebb ick daer tegens aengewent, daer ick noch op ſtae: maer niemand en heeft willen gehoor geven. Soo geraeckt het verwerpen jongh uyt het neſt, Leſer, daer in ick hope ghy gedencken ſult beteren ſlagh van Schepſelen uytgebroeyt te zijn. Is u het werck een paer uren leſens en lacchens waerd, weet, tot mijn naerder onſchuld, dat het my altoos geene dry volle dagen tijds en heeft gekoſt, uytgeſondert de Byſchriften, die ick lange naderhand, ende met ſtade, tot mijn vermaeck, ende mogelick niet ſonder eenige nuttigheit van Geletterde Lief-hebbers, daer by hebbe gevoeght; doch alles met die meeninge, dat het moghte een CAMER-SPEL onder de vrienden, ende in hare Cameren blijven, ende geenſins om het op Thooneelen vieſe en wijſe, reckelicke ende onbeſcheidene menſchen allerhanden ſlagh van vonniſſen te doen uytwerpen, ſulcks een yeders recht is, maer daer aen ſich niet elck een en heeft te onderwerpen. Hoe icker toe kome, Leſer, hebb ick ſonder geveinſtheit verklaert.

Ἐκεῖνο δ' ἂν φανερὸν, ὅτι δεῖ τὸς βελομένυς ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαελσμένον πὸς πολλοῖς, μὴ τὸς ὠφελιμωτάτυς τ λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τὸς μυθοδεξάτυς, ἀκόντες μὲν τ τοιέτων χαίρυσι. *Isocr. ad Nicocl.*

Οὐ τὸ τὰ γενόμενα λέγειν, τῦτο ποιητῦ ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ οἷα ἂν γένοιτο, κ τὰ δυνατὰ κ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον. *Arist. de Poët.*

Δῆλον δ' ἐκ τύτων, ὅτι τ ποιητὴ μᾶλλον τ μύθων εἶναι δεῖ ποιητὴν, ἢ τ μέτρων, ὅσῳ ποιητὴς κ τῆ μίμησίν ἐστι. *Ib.*

——— Poëta tabulas cum cepit ſibi,
Quærit quod nuſquam eſt gentium, reperit tamen.
Facit illud veriſimile quod mendacium eſt. *Plaut. Pſeud.* 1. 4.

Ut in vita, ſic in ſtudiis pulcherrimum & humaniſſimum exiſtimo, ſeveritatem comitatemque miſcere, ne illa in triſtitiam, hæc in petulantiam procedat. quâ ratione ductus graviora opera luſibus jociſque diſtinguo. *Plin. Sec. Ep. lib.* 8.

Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet Comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. *Hor. l.* 2. *Ep.* 2.

Οἱ παλαιοὶ φιλοσοφίαν τινὰ λέγυσι πρώτην τὴν Ποιητικὴν, εἰσάγυσαν εἰς τ βίον ἡμᾶς ἐκ νέων, κ διδάσκυσαν ἤδη κ παίζη, κ πράξεις μεθ' ἡδονῆς. Οἱ δ' ἡμέτεροι κ μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τ σοφόν. Διὰ τύτο κ τὸς παῖδας αἱ τ Ἑλλήνων πόλεις πρώτιστα διὰ τ ποιητικῆς παιδεύυσιν, ὡ ψυχαγωγίας χάριν δήπυθεν ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμῦ. *Strab. lib.* 1.

INHOUD.

TRÿn, aengehaelt en uytgeplondert by de Kann,
Wreeckt ſich met vuyſten, en bedrieght haer eygen Mann.

PERSONAEDJEN.

CLAES GERRITSZ. Schipper.
TRYNTJE CORNELIS, Schippers Vrouw.
KEES, Schippers knecht.
MARIE, Snoll.
FRANCISCO, } Pollen van Marie.
PASCHIER, }
HANNEKEN UYT, Klappermann.

Thooneel

T'ANTWERPEN.

PRO PARAGRAPHIS.

VErba meos volui Batavos Romana docerent,
Plurima quæ dixi dicta fuiſſe priùs.
Si quid enim ſcitè, quod idem me ſcitior alter
Dixerit, exemplo gloria major erit:
Si quid ego inſulsè, quod idem me ſalſior alter,
Ilicet, huic veniam qui dat, utrique dedit.
Iſtuc ſumma redit; cum magnis ſæpe ſtetiſſe,
Nec niſi cum magnis me cecidiſſe viris.

VOOR-

VOORBERICHT,

Aen 't Volck.

DE Vrede was in't Land, den uytſlagh van Weſtphalen,
Dien't vre-loos Engeland in d'aſſchen ſocht te malen.
De Seven Volckeren bejegenden de Thien,
Als Vrienden, emmers als twee ſwarmen noeſte Bien,
Verſcheidentlick beheert, maer Vrienden; als Gebueren,
Die d'een den anderen ſijn' welvaerd noch betrueren,
Noch overgunſtigh zijn, als Bueren door de banck;
Die ſlagh van Vrede ſagh ſoet Nederland in ſwanck;
En winſt of wilde Vreughd dé d'een en d'ander luſten
Van hier naer Brabantſche, van daer naer onſe Kuſten.
Claes Gertze van Saerdam ley op een vrachtje toe,
Daer winſt op vallen mogh; Trijn Knelis Kind, ſijn' koe,
Sijn weeld'rig' hónigh-bie, ſijn Wijf, om kort te ſpreken,
Had't op de vreughd gemunt, de vreughd van hooren preken
In Kapp en Keuvel, vreughd van Monick en Bagijn
En Klooſter-goed te ſien; van t' Antwerpen te zijn.
Claes gunden haer't vermaeck, en packte ſ' in't Voor-onder:
Sy waeren nieuw getrouwt; hy docht't en waer geen wonder,
Of't Wijf wat ſchorten mogh dat Jonge Vrouwen ſchort,
Als't goedje gémelick en vies en luſtigh wordt,
En dient voldaen te zijn, all ſouder't landt om wagen:
Ook koſte't hem geen' vracht van Schip, of Peerd of Wagen;
En beter hadt hy Moer ontrent hem binnens boords,
Dan of ſy t'huys alleen mogh vallen in een' koorts,
* Een' Koorts van ritſigh bloed, daer kluchtige Doctoren,
Gehaelt of ongehaelt, wat haeſt naer moghten hooren,
En meeſterenſe ſoo, of ſy't verſchoonen wouw,
Dat Moers Buyck dragen mogh, dat Vaers Hooft kroonen ſouw.
Soo raeckte Trijn mé t'ſcheep, en't ſchip door Kill en Keeten
t' Antwerpen aen de Kaey: daer Claes begonn te ſweeten
In't venten van de vracht, in't loſſen met ſijn Maet,
In't rollen over't Hoofd, in't ſlepen langhs de ſtraet.
Trijn trock't haer weynigh aen; ſy docht, het goed ſal ko nen
All ſlapende; men ſeght, ſoo ſent het God den vromen;

* Amor in me peculatum facit. Gy. Bono animo es, erit iſti morbo melius. S 1. Conf dam fore, ſi Medicus veniat qui huic morbo facere medicinam poteſt. *P. Ciſtel.* 1. 1.]

En Claes ſoud't redderen: ſy was daerom niet daer;
Maer om een kijckjen uyt: ſoo ſchicktſe muts en haer,
Als of t'huys Kermiss waer: 't Bruyds pack wordt aengetrocken,
Het beſte Boven-lijf, en bei de beſte Rocken;
De Trouw-ringh aen de hand, met noch een Suff daer by,
Van Claeſens Petemeu; de Sleutelraex op zy,
De Beurs, de Kuſſebuyl, de Sonnendaeghſe Meſſen,
De Beurs, verſtaet, verſien; Ducaetjens met haer ſeſſen
En Ducatontjes toe, en Schellinckjes daer op,
Om hier en daer wat tuyghs te koopen voor een' Popp,
Die, dood of levendigh, dat jaer haer kind moght vallen:
De zijde Kouſſens (want ſoo koſt'lick derft men mallen
In't weeldrigh Waterland) en hadſe niet vermiſt;
Sy gingen aen't gebeent, en, of men't niet en wiſt,
Het korte Keurſje kon't tot by de Knie toe melden:
In't end quam de Cabas, of, als ick't wel vertelden,
't Bruyn-houten Emmertje met ſpyckertjes verguldt;
Daer mé was onſe Moers toe-takelingh vervult.
Op trockſe voor de wind: Claes lietſ' haer buyck voll wandelen,
En ſey, Kind, ſiet wat om na moye ſuyck'r' Amandelen,
Voor onſe Besje t'huys, 't ſel hier niet qualick gaen,
Capittel-ſtocken toe, het magh'er all op ſtaen.
Paſt voort wat opje ſtick; daer komt een dingh by tye
Met belle langs de ſtraet; dat moetje machtigh myc;
Daer loope kaerſen om by klaere Sonne-ſchijn,
[1] *En't volckje knielter voor, dat moetje lætc, Trijn,*
As't onſe Domené t' Saerdam quam te verneme,
'k Mien dat hy Claes en Trijn een poosje voor ſou neme.
Pas was ſy't hoeckjen om, haer quam een' Bell te moet;
Hier heb ick't, docht ſy ſtrack, daer voor ick wycken moet,
En ſnapten in een ſteegh, tot dat het dingh voorby was:
Als ſ'om ſagh was't een Karr die niet voll ryſtenbry was,
Daer voor ſy hadt geſchrickt, door't bellen van het Paerd:
'k Hadd, ſeyſe lachende, die moeyte wel eſpaert,
En ſtapte Stewaerd in, daerſ' aen de ruyme ſtraeten,
Aen blaeuwe Balien, aen blaeuw' ronde Poorte-gaten,
Aen Venſters ſonder hout, [2] aen Tralien ſonder end,
(Als yſ're ſneppen touw) wel vatten koſt ontrent,

Dat

1 Tam, pol, ab iſtoc tibi, hera cavendum intelligo. *Ter. Eun.* 5. 2.

2 Neque feneſtra niſi clathrata. *P. Mil.* 2.

Dat Saerdam op ſijn beſt en op de Kermis-maelen
T' Antwerpſche werckendaghs niet heel wel op kan haelen:
Sy ſagh't oock aen't Stadthuys; ſy ſagh't oock aen't gerots
Van Joffers, galge vol, de ſtraet langhs in de Crots:
De Kercken ſpraken't oock met all' haer' moye borden:
Daer meende de goe Vrouw ſchier aers als aers te worden,
Van hooren en van ſien aen Orgel-pijp en Vaen.
Juyſt vond ſ' een Paep op ſtoel in witte doecken ſtaen,
Als of m' hem ſcheeren ſouw, en mit ſe recht op't punt quam,
Soo wouw ſ' eens hooren ſchier wat geld daer uyt die munt quam:
't En was niet eers genoegh te ſeggen, dat Gods Woord
Vergalt wort by dit volck, en doemen't ongehoort;
Al ſouſe Domené t' Saerdam noch eens bekijven:
Soo kroopſe dichtjes aen by de devootſte wijven:
Maer ſ' hadder niet veel duers: het Paepje brack veel winds
Met mond en handen; maer ſy ſat als doof of kinds,
En koſt geen enckel woord beſeffen of beſinnen,
Soo wardenſ' in de Tael, all ſpandeſ' all' haer' ſinnen;
Soo verr was't Antwerps bott van't geeſtige Saerdams,
Of van haer hoofſche ſpraeck, het ſuyver Amſterdams.
In't end vlooghſ' over end, en, om haer ſpijt te decken,
Deedſ' offe ſwijmen ſouw; maer morden in't vertrecken,
Ja, ja, watje toch ſeght! 'k verſtaeje niet een woord;
Ick ſchick, je ſtaet en lieght; dat hebb ick dick ehoort
Van onſe Domené; die ken ten minſte preke
Voor Vrouwe van verſtand: maer dit en lijckt gien preke.
Daer mé de Kerckdeur uyt, en met den neus op ſtraet,
Daer boven't hoogh portael de ſpitſe Toren ſtaet:
Daer ſaghſ' eens opwaert aen, en't moght haer wel gelusten
Dat ſteil eens op te treen, om ſoo de Vlaemſche Kuſten
Van boven t'overſien: maer, dacht ſy, 'k ben een Vrouw,
Een Jonge Vrouw allien, en als ick't wagen ſouw,
Wat weet ick hoe'ck het met den Tore-wachter klaerde;
'k En trouw dit volckje niet, ſe lijcke licht van aerde;
Hy mocht me met geweld doen voorgaen, en wat raed?
Het is een ſmalle trapp: neen, neen, 'k houd't met de ſtraet;
En waer Claes Gertſen hier, hy ſoudt me ſelver prijſe:
Nou ben ick oud enoegh men ſelve t'onderwijſe.

Soo trock ſy op de reis, en raeckte voor't beginn,
Haer eenige verlangh, een Nonnen-Clooſter in:
Daer kreegh ſy hier aen boord, en praetſters by dozÿnen,
Volck vangeheilight vleeſch, of die ſoo wilden ſchÿnen:
Veel hadden ſy te ſien aen Trÿnens vreemd gewaet,
Veel Trÿn te hooren van haer Maeghdelicken ſtaet,
Van haer contentement, van haer' mortificatie;
All't poppe-goed quam voor, en all wat tot de ſtatie
Van nieuwe Nonnen hoort; om of ſy luyſt'ren mocht,
En't Ketters-Zieltje van de Hell t'ontkluyſtren ſocht:
Maer Trÿn viel op haer platt, en ſey, 't was all moy dingen;
Dan ſulcken veugel was in ſulck nett niet te ſingen;
Sy had een Mann etrouwt, en hadt noch gien berouw,
En, haddenſ' hier gien mans, ſoo was't niet as het ſouw.
De Mater gaff' een' wenck, als of ſy wilde ſeggen,
Dat ſtond een yegelick ſoo nauw niet uyt te leggen:
Trÿn merckte 't wuyven wel, maer't ſtond haer heel niet aen;
Haer docht, dat ſouw ſoo naer den Toren-Wachter gaen.
Soo ſcheidenſ' uyt den koop, en liet de Nonnen drÿven.
Doe wouwſe naer't Caſteel (wat quellen ons de wÿven!
Sy willen't all beſien, beloopen en verſtaen)
Soo moſt ſy voor het naeſt door't Lepelſtraetjen gaen,
De noble Lepel-ſtraet, [1] *het ſteeghjen van der Minnen,*
[2] *Daer niet als vreughd en woont en* [3] *vriendlicke Goddinnen,*
[4] *Een' van de ſnedighſte kreegh Trÿn-moer in't verſier,*
En ranſtelſ' aen, en riep; Moôr Sjaeſis! *Dan ſiet hier;*
[5] *Ick ſcheider beter uyt; hier hebt ghy bey de Vrouwen,*
Verſtaet het uyt haer' mond, ſoo ſult ghy't beſt onthouwen;
Ick hebb wel ander werck: [6] *ſitt ſtill ſlechts daer ghy ſitt,*
[7] *De Klucht is hoorens waerd.*

TIEN-

1 Quippe quo nemo advenit, Niſi quem ſpes reliquere omnes, eſſe frugi ut poſſet. *Plaut. Bacch.* 3. 1.

2 Iſtic habet Amor, Voluptas, Venus, Venuſtas, Gaudium, Jocus, Ludus, Sermo, ſuavis ſuaviatio. *Plaut. Bacch.* 1. 2.

3 Meretricum numerus tantus, quantus in omni urbe. *P. Ep.* 2. 2.

4 Et, ecce, occurrit illi muliet ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas, garrula & vaga. 7. *Prov.* 10. Sedit in foribus domus ſuæ ſuper ſellam, ut vocaret tranſeuntes per viam, & pergentes itinere ſuo. *Prov.* 9. 14, 15.

5 Dehinc ne exſpectetis argumentum fabulæ: — Qui primi venient, hi partem aperient. In agendo partem oſtendent. *Ter. Ad. Prol.* Dehinc cæterum Valete. adeſte. ibo: alius nunc fieri volo. quod reſtat, reſtant alii, qui faciant palàm. *P. Pæn. Prol.* Hæc ſcitis jam ut futura ſint, abeo. *Pl. Epid.* 3. 2.

6 Date operam, & cum ſilentio animadvertite. *Ter. Eun. Prol.*

7 Operæ pretium hic ſpectantibus. *P. Arnph. Prol.* Ineſt lepos luduſque in hac Comœdia, Ridicula res eſt. date benignè operam mihi. *P. Aſin. Prol.* Operam date. eſt operæ auribus percipere. Ita ridicula auditu, iteratu ea ſunt. *P. Caſ.* 5. 2. Huic vos nunc pariter bonam boni operam date gregi.

— Aures, oculi, animus, ampliter fient ſaturi. *P. Pſeud. Prol.*

KLUCHT.

I. BEDRYF. I. UYTKOMST.

MARIE. TRYN.

M.[1] Moôr Sjaeſis, wat is dit!
[2] Moôr Nichtje, zaydegayt? Heer wat e ſuet reſconter!
T. Dit dingh ſpreeckt as te Paep: me docht half ick verſtont'er,
En ick verſtaeſe niet: hoe ſeiſe dat in 't leſt?
M. Moôr zaydet? *T.*[3] Wie ſou'ck zijn? wie'ck ben dat weet ick beſt.
M. Wie dachge zayt, me lief, en ſou'ck ick da nie wete?
Da mochte ſotten en ondanckbaer Lie vergete;
Moôr mayns gelaycke niet. *T.*[4] Wat ſchortje? *M.* Niemendall.
E ratteken as ghay, da ſchêurtmen in men vall.
Kom, ſie m'iens oôn te deegh: en hedde niet onthouwe
Hoe dat ieens, over lang en menigh joôr twee Vrouwe,
Hoe dat ieens vriendekens va vær in Wôterlant.
T. Jae, 'k weun in Waterlant. *M.* Hoe dat ick en Ma Tant,
Au Mompeer en Mameer eens hebbe gaen beſuecke?
T. Ye ſtinckt na Moskeljaet, ick magh dat goet niet ruecke.
M. Foey! 't zayn men handſchoenen; en dawe dagelayx
Uyt ſpelen voeren? maer wat hoef ick ick meer blayx?
Auw ooghskens, auwe neus, auw mondeken ſoudt klappe:
Me dunckt ick ſie ou noch mé nockte beentjens ſtappe
Langhs 't wôter, lot eens ſien, nief verr van Amſterdam,
Die groote groote Stadt. *T.* Wel jae 'k weun te Saerdam.
M. Saerdam, me lief, doôr was 't. 't Is wonder, eens memory
Weurt al kêurt metter tayt: moôr 'k ſou een hieel hiſtory
Vertelle van die rays; ſoo luſtigh, ſoo pleſant,
Soo ſuet, ſoo nettekens was 't in da Wôterlant.
Moôr gay zay jongh geweeſt, ghen kunnes niech gedencke,
All watter toens paſſeerd: 'k magh icker wel ôn dencke,
'k Hebb icker wel geweeſt, en 't lacker tractement
Hé wel gemeriteert, all zay wet wach gewent,

Dat

Ne attendas fallaciæ mulieris: favus enim diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur ejus. Noviſſima autem ejus amara quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps. *5. Prov.* 3, 4. Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus ejus. *Ibid.* 8. Fovea profunda os alienæ: cui iratus eſt Dominus incidet in illam. *22. Prov.* 14. Bonis eſſe oportet dentibus ſenam probam: arridere, quiſquis veniat, blandeque alloqui, malè corde conſultare, Benè loqui lingua. Meretricem eſſe ſimilem ſentis condecet, quemque hominem attigerit, profectò aut malum aut damnum dari. *P. Truc* 2. 1.

1 Mare, Terra, Cœlum, Di voſtram fidem! ſatin' ego oculis planè video? eſtne ipſus, an non eſt? is eſt. Certè is eſt, is eſt profectò. *P. Trin* 4. 3. Pro Dii immortales, quam conſpicio, quæ illic eſt? *P. Cure.* 2. 2.

2 Teneone maximè animo exoptatam meo? *Ter.* 2. 3.

3 Men' rogas, hem, qui ſim? *P. Mil.* 2. 5.

4 Quis tu homo es, aut mecum quid negotii eſt? *P. Mil.* 2. 5.

Dat icker noch af kout. Moôr au ſuet converſeren
En gô noot uyt men hoot; ick wilt men kinders leeren,
En ſeght heur alle doôgh ôn Tâfel en bayt vier,
Hoe da lief Mædeke, da Nichtje, kom eens hier,
[1] Hoe hiet' oock? *T.* Ick hiet Trijn Kernelis. *M.* Jôge trauwe,
Me lieveke, das woôr, ſoo had ick't oock onthauwe.
T. En Mortje hiet Anne Jans. *M.* Goey vrauw, wat all vermôcks,
Wat deyſ' ons courtoiſy, wat haddewer all ſprôcks
En diſcourerens ôn! [2] Moôr ſalme ſus ſtae kaute
In wind en ſlayck op ſtroôt! kom, loôt ick me verſtaute,
Ghe zayt in may gewelt, gen ſultme niet ontgoôn.

I. BEDRYF. II. UYTKOMST.

FRANCISCO. MARIE. TRYN.

F. Da mayn ick oock wel, Môy, hebb ick ou wel verſtoôn,
En ken ick auwe ſangh, [3] dif vogeltjen is binne.
M. [4] Hauch gay au backes toe. [5] Hoe kanſet oock verſinne,
Die nobele Fortuyn! [6] Coſain Franciſco, vriend,
Hoe komdeme te pas? hebb ick aw oot gedient
Mé mayn preſentie, d'auw kamme ſeer obligere;
[7] Kom gôwe ſômen in, en helpme Nicht tractere;
Men vleeſelaycke Nicht, men lieve Nicht Cotlain:
[8] We moeten deſe nacht en wa meer vrolaick zain.
T. Maer Nichtje 't wordt wat laet, en ick heb varr te loope,
Eer ick men ſlaepſté vin. *M.* Ghe ſult hier blayve ſlôpe,
Das ſweir ick op men ſiel: wel, wa geſegh is dat,
[9] Sauw'ck ick ou lôte goôn? 'k ſat liever oppen rat:

Om

1 Morem hunc meretrices habent ſi qua peregrina advenit, Rogant cuiatis ſit, quid ei nomen ſit. Poſt illa extemplo ſe applicant, agglutinant. *P. Mœn.* 2. 2.

2 Hic te ſtare foris, fores quoi pateant Magis quàm domus tua, domus cum hæc tua ſit. *Ibid.* 2. 3. Irretivit eam multis ſermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illam. Statim eam ſequitur quaſi bos ductus ad victimam, & quaſi agnus laſciviens, & ignorans quod ad vincula trahatur. *P. Prov.* 21. 22.

3 —— In ætate hominum plurimæ Fiunt tranſennæ, ubi decipiantur dolis. Atque ædepol in eas plerumque eſca imponitur: Quam ſi quis avidus poſcat eſcam avariter, decipitur in tranſenna. *P. Rud.* 4. 7. Exorſa hæc tela non malè omnino eſt tibi. *T. Bacch.* 2. 3.

4 Tace ſis modo. ſine me hominem apiſci. *P. Epid.* 5. 2.

5 Divûm atque hominum quæ ſpectatrix atque hera eadem & hominibus, ſpem ſperatam quoniam obtulisti hanc mihi, grates ago. *P. Mere.* 5. 2.

6 O Feſtus dies hominis: amice, ſalve: nemo eſt omnium, quem ego magè nunc cuperem quàm te. *Ter. Eun.* 3. 5. Oppido opportune te obtulisti mi obviam. *T. Ad.* 3. 2. Nunquam potuisti mihi Magis opportunus advenire quam advenis. *P. Moſt.* 3. 1. —— O mea commoditas, ô mea opportunitas, ſalve. —— Non potuisti magis per tempus mihi advenire, quam advenis. *P. Mœn.* 1. 2.

7 Nunc operam poteſtis ambo mihi dare, & vobis ſimul. *P. Mœn.* 5. 9.

8 Quando hæc benè ſucceſſit, hilarem hunc ſumamus diem. *T. Ad.* 2. 4. Hodie apud me ſis volo. *Ter. Heaut.* 1. 1.

9 Egone occaſionem Mihi oſtentatam, tam brevem, tam optatam, tam inſperatam amitterem? *Ter. Eun.* 3. 5.

Om eens dat ick men Nicht uyt Holland ſie verſchayne,
Sau ick me dach geluck ſien in de wiegh verdwayne
Met aſt geboren is? *F.* 't En woôr niet rélayck. *M.* [1] Neen,
Coſain Franciſco, ſie, ſoo way het met ons tween
Alleen nie machtigh zayn, ick ſaller meer toe hôle,
De feeſt moet nobel zayn, ick kans genogh betôle.
T. Daer ſlae'ck gien twijffel an (*en evenwel, beget,* *Dit by haar ſelven.*
't Siet hier wat ſlordichjes, en't ruyckter wat nae't ſlett)
Maer, Nichje, datje't weet, men ſlaepſté die ick zayde,
Is't bedde van men Mann, daer ick te nacht in layde.
M. Was ſeghde doôr? wa Mann? *T.* Mijn Mann. *M.* Heddene Mann,
En zayde ghay getrouwt? *T.* Jae'ck ſeper. *M.* Bay St. An,
Ge doeme lacche, Nicht; ken kan da niech gepayſe;
Ge prueft ieens of gh'ons kunt uyt ſtraycke met ou vayſe,
'k Mayn dat ick wa verſtants van Moôgdom heb, en van
De teeckene daer af, het zay in vrouw of mann;
Moôr ouwer lieden iſt, of Krôy en is gee vogel.
T. Maer mijn mann iſſer ien, en van ſen ierſte vlogel,
Te wete fris en fix; dat weet ick by de proef,
[2] En ſchicket noch te nacht te weten, heit hy troef.
M. En woôr 's toch deſe mann 't is niet t'imaginere
Dach ghay getrauwt ſout zayn, hoe ick 't conſiderere.
Woôr is hay evewel, indiender eenen is.
T. Ick ſeghje datter ien flux op ſen beenen is,
Die mijn me maeghdom nam doe 't pas gaf, vijfthien weecke
Na Wormer Bieſte mart, nou twie jaer overſtreke.
M. Woôr is hay dan noch eens? Ké, helpt ons uytten droom.
T. All is hy nieuw etrouwt, hy bruſt niet naer ſen Oom,
As aere gecke doen: hy houdje voet by ſteck, Moer,
En 't vrouwe goed op zy: Als elck op dat beſteck voer,
Men ſouw wat min verloops in Schippers huyſe ſien,
Daer 't nu wat kluchtigh gaet, as 't wijf te lang allien,
Gelijck de nieuwe Nonn, in 't Cloôſter na dry dage
Van 't dack af Mans wou ſien, na Mans begint te vrage.
M. En ick en vroôgh ou moôr noôr eene Man, me kind,
Ké brenghtem veurden dagh: [3] is 't ouwen beſten vrint,

1 Sequere intrò, ut hunc feſtum diem habeamus hilarem. *P. Pœn.* 5. 7. Omnibus modis tempetare certum eſt noſtrum hodie convivium. Ita me Dii ament, lepidè accipiemur. — Quisquis pretereat, comiſſatum volo vocari. *P. Stich.* 5. 4.

2 Nam egomet ſum hic, animus domi eſt. *P. Aul.* 2. 2.

3 Tibi ille unicu'ſt, mihi etiam unico magis unicus. *T. Capt.* 1. 2.

Hy ſal de mayne zayn, das ſweir ick bay men eer, Nicht,
En das me lieſte pant. *T.* En mann die hier op 't veer light,
Niet wijt van 't Hooft voll Biers. *F.* Het Bier-hoot, wilſe ſegge.
T. Van 't Bier-hoot, (noemjet ſoo? ick ken hier kaey noch bregge)
Dat 's mijn Man. *M.* Ouwe Man, en hier, en aen de kôy,
En weet ick icks niet eens? F.[1] *Moôr dit wil hôpre, Môy;*
Tuſſchen haer beide. *Wat Duvel, heure Man hier in Stadt!* M. *Swayght toch, Hanne.*
T. Jae dat 's Claes Gerritſe, mijn Mann, en mann der manne.
F.[2] *Per dio, 't ſal honde, Môy, en way zayn van ons ſluck.*
M. *Och arme kreupele, hoe roôckty oôn een kruck?*
[3] *Woôr bleef ick oôt veur ſtoôn, woôr hedde da vernome?*
En in wa qualiteyt is Coſayn Cloôs gekome?
T. Hoe hietje dat, quae tijd? 'k hoop dattet goe tijd is:
Maer dat hy qualick tijd om t'eten heit, dat 's wiss,
Soo beſigh liet ick hem van ochtent met ſen macker.
Dan dat gaet ſommes ſoo, as't Core van den Acker,
De ladingh 't ſchip uyt moet: en dits nou onſen Oeſt,
En, denck ick, mieſt edaen, wangt 't waſſer dapper noeſt.
M. Ick vroôghde nô Signor Coſayn Niclôs vocôcy;
Nou dunckme, Nichteken, behouwens ou goey grôcy,
't Sal ene Schipper zayn. *T.* Wat dochje dat hy was,
Een Velleblooter, of yet van de vuylen bras?
Neen trouwe, kindertjes, 't en leiter t'ongſent ſoo niet:
We gaen voor Burgers uyt, en van de beſte; ſoo ſiet.
M.[4] 'k Hoor mé contentement d'eer van mayn naeſte bloet:
Moôr, Nicht, nou iſſer yet dat ick noch vrôge moet;
As ouwe lieve Man in Stadt komt te vernachten,
Ick hoop hay doeget doôr lie van condicy plachten;
Woôr is die Herbergh nou, op dat hem Sr. Coſayn
Franciſco veur may eens ten dienſte mach gae zayn,
En kuſſen hem de handt. *T.* Wat ſouw hy daer aen kuſſe?
Se bennen bey bepeekt: Ey lieve ſoete ſuſſe,
Breeckt daer je hooft niet mé: we ſtaen niet op die ſnof.
En ſoockje ſen lodjys, dat's in ſen eigen hof,
Sen eigen hout, verſtaet, ſen eigen ſtijve Scheepje:
Daer is hy Baes, ick Vrouw, daer in beſtaet all 't ſleepje.

M. En

1 Occiſa eſt hæc res, hæret hoc negocium. *P. Pſeud.* 1. 5.
2 Et ego & tu. PH. quid & ego & tu? TR. Periimus. *P. Moſt.* 2. 1.
3 Scis tu quidem, hercle, mea ſi commovi ſacra, quo pacto & quantas ſoleam turbellas dare. *P. Pſeud.* 1. 1. — Non metuo. — Dum quidem hoc valebit pectus perfidiâ meum. *P. Bacch.* 2. 2.
4 Magnam voluptatem nuncias.

M. En ſou Sr. Nicolo Gerardi ons Coſayn,
T'ſcheep ſlapen, daer'ck ick woon? 't en ſal veurwaer nie zain,
Het zay ou lief of leet, ick ſal hem ſenden noyen,
All iſt wa verr van hier, mé ſal 't hôſt overſchoyen:
Te minſte ſal hy nô ſe Vrauwke kome ſien,
En dan, ſoo 't ſpreeckwoort ſeet, in 't loven en in 't bien
Vergaeyeren de Lien; dan ſal hy meuge kieſe,
Wat dat hy in mayn huys ſou winnen of verlieſe,
By 't ſcheepſe logement: Da ſtoon ick ou bekent,
[1] We wôren eertayts wel wat heerlicker gewent;
Moôr mette quôyen tayt goôt elcken een ten achter.
So wel den Aigener as ſenen ermen Pachter:
En offer wach gebrack oôn ons miſeri, Nicht,
Deeſ' erme Geeſtlickhayt môckt eerſt ons beurſen licht,
En dan ſendt ons 't Caſtieel ſayn' Señores Soldados,
[2] Die wille zayn gekent voor Hidalgos honrados,
[3] En bedelen ons vaſt de leſte ſtuyver uyt;
Soo weurdt den Beurger hier geplundert tot de huyt.
[4] Noch ſchietter evewel wat over, ſou'ck ick hope,
Om een goey ſchotel veur goey vriendekens te koope,
[5] En dan noch e ſôcht bett. T. *Dat magh wel weſe, maer* *By haer ſitten.*
[6] *Ick ben van mé compas, of 't ſieter hier niet naer.*
Ja wel, je meught men Man doen keume, maer doen blijve,
Daer ſieckje niet voor an, all waerje met je vijve:
Hy is t'ienſinnigh, waere Nichjen, en t'ienkent.
M. Onkennis môckt on min, ſeegh 't ſpreeckwoort hier ontrent,
Ghe ſult hôſt anders ſien; me jongwayf goôter hene,
Die kan wa klappen, en is frôy diſpoſt van beene.
T. Wat wouw j' hem en jong wijf toe ſtueren? ſoetjes, Moer,
Speult mit dat kunsje niet: Claes Gerrtſe ſoôckt gien Hoer,
Ick ben hum Wijfs genoôgh, en jong genoôgh van lende
M. [7] Nicht excuſeerme, 'k mayn ick ſal me Maiſſen ſende,

1 — Imo ita ea quidem antehac erant: Nunc nobis omnia exciderunt. *P. Moſt.* 3. 2.

2 Genus hominum, qui eſſe primos ſe omnium rerum volunt, nec ſunt. *T. Eun.* 2. 2.

3 Ubi nugigerulis res ſoluta eſt omnibus. Ibi ad poſtremum cedit Miles æs petit. *P. Aul.* 3. 5. Impranſus miles aſtat, æs cenſer dari. *Ibid.*

4 Niſi ſi proſpectum eſt interea aliquid. *T. Heaut.* 2. 3. Sed tamen quomodo cumque, quanquam ſumus paupercu-li, Eſt domi quod edimus. *P. Pœn.* 3. 1. Eſt, diis gratia, Et unde hæc fiant, & adhuc non moleſta ſunt. *T. Ad.* 1. 2.

5 Siquidem potes eſſe pati te in tepido loco. In loco lepidè ſtrato. *P. Pœn.* 3. 3. Deum virtute, ut transeuntem hoſpitio excipiam, apud me eſt comitas. *P. Mil.* 3. 1.

6 Ita mihi hic male convivii ſermoniſque pertæſum eſt. *P. Moſt.* 1. 4.

7 Atqui ego iſtuc aliovorſum dixeram, Non iſtuc quod tu inſimulas. *P. Aul.* 2 4.

Men Moôrt, hoe nuemde gayt? men dienſt-moôgt: hoe gentiel
Valt oulie ſproôck bay d'ons! das ſweir ick bay men ziel;
'k Will noch eens nô da lant gae wand'le menen buyck voll,
En leerenſe correct. *F.* Soo, vultſe kapp en huyck voll,
Say neemt all veur contant, goey Moeyer, wammer ſeet,
[1] Flus en verſtond ick 's niet, nou dunckme dat ick 't weet,
Wat daſſe veur heet, Môy, die looſe pray der praye;
[2] Se ſal de Man, as kax, al ſukende doen maye;
Soo dammem niet en vindt, en ondertuſſen hier
Her nôyke nôye deur gewelt va Wayn of Bier:
[3] Moôr ick ſal mé doen, 't jan; en nôyen oock me nôyke
Op may fatſoen. *per Dios*, [4] dit Hollans Papegôyke
Sou ene Cavalier noch all beſchieet doen: Vell
Is vell, en vlees is vlees; moôr Hollans, pays ick wel,
En Brôbants ſchilt all wat; me moet van als eens pruve.
M. [5] Was ſitt' en fanteſeert? ghy moet ou nie bedruve,
Men Uffrauw Nicht, [6] Coſayn ſal cito bay ou zayn;
[7] Kom, ondertuſſen ieens en teughsken Spoinſſe wain:
Ghe zayt licht mu gegoôn; das ſal ou waf ferfrôyen.
[8] 'k Heb ick ons hoot veur hoot e kiexke lôten brôyen,
En dan ene Capuyn met Oeſters geſtoffeert,
En dan ene Kalckoen mé weurſte gelardeert,
En dan wa Sneppekens; twee koppeltjens Patrayſe,
En dan wa klay' gebeents, en, om ou eens te wayſe
Hoe 't Brôbants tractement te werck goôt, [9] wa Cardons
Wa Celeris mé ſout, en oly; da bay ons
Was ſeer is in eſtiem. [10] en, om ou te vermôke
Mé waf varietayts va ſpayſen en va ſmôke,

Heb

Quem tu aſſervare rectè, ne aufugiat, voles, *Eſcâ* atque potione vinciri decet. Apud menſam plenum homini roſtrum deliges.

1 Modò intellexi quam rem mulier geſſerit. *P. Mil.* 3. 2. Quidquid incerti mihi in animo prius, aut ambiguum fuit, nunc liquet, nunc defæcatum eſt. *P. Pſeud.* 2. 4. Nimium feſtivam mulier operam præbuit. *P. Mil.* 2. 6. Nunquam quivi ego iſtuc intelligere. Vah, conſilium callidum. *Ter. Andr.* 3. 4. Pro Dii immortales! nunc ego teneo, nunc ſcio quid ſit hoc negocj. *P. Capt.* 3. 5. Etiam jam dudum fuerat ambiguum hoc mihi, Nunc non eſt. *T. Hec.* 4. 4.

2 Ei nos facetis fabricis, & dóctis dolis Glaucomam ob oculos objiciemus, eumque ita Faciemus, ut quod viderit, non viderit. *P. Mil.* 2. 1.

3 Suam quiſque homo rem meminit. *P. Merc.* 5. 4.

4 Adhinnire equulam poſſim ego hanc, ſi detur ſoli. *Pl. fragm. Clitel.*

5 Quid eſt quod volutas tute tecum in corde. *P. Mil.* 2. 2. Meus oculus. —quid eſt, cedo, te obſecro tam abhorret hilaritudo? *Ciſt.* 1. 1. Mitte jam iſtæc: da te hodie mihi: Exporge frontem. — Hodie modò hilarem te face. *Ter. And.* 5. 3.

6 Priùs tuâ opinione hìc aderit: bonum animum habe. *P. Amph.* 1. 3. Erit hodiè tecum quod amas. *Plaut. Car.* 2. 8. Illum tibi ſalvum affuturum eſſe hic confido propediem. *T. Haut.* 1. 1. Iam faxo hic erit. — ut hunc hodie diem luculentum habeamus. *P. Ep.* 1. 2.

7 Tù me curato ne ſitiam, ego tibi, quod amas, jam hue adducam. *P. Curc.* 1. 2. Potare tecum collibitum eſt mihi. *P. Moſt.* 1. 3.

8 Nunc volo obſonare, bene ut, hoſpes, te virtute ex tua Mea domi accipiam benignè lepidè, & lepidis victibus *P. Mil.* 3. 1.

9 Aliquid ſcitamentorum de foro. *P. Men.* 1. 3.

10 Bene obſonavi, atque ex mea ſententia Bonum antepona prandium pranſoribus. *P. Pœn.* 2. 2.

Heb ick met ieenen oick geſonden om waf Viss,
E ſnéké Salms of twie, e neuske, ſooter is,
E Kerperken, om droigh innen ſervet te winde,
Wa Spierings, en wa Poſts, en, ſoo met kan gevinde,
Waf verſſe Cabeljau, wa Schelvis, wa Plôdays,
Wa Bot, wa Tongeskens, diem' elders het Pôtrays
Gedoopt hé van de Zee: en ſoo voirt. *F.*[1] Is da blôſe!
[2] Môy, ſchayder noch niet uyt? *M.*[3] Wameugde gay ſtoôn rôſe.
[4] 'k Weet ick wel wad ick ſegg. 'k ſien 't oôn ou oogskens licht,
Ghe ſit all vaſt en payſt, 't ſiet hier wa droogskens, Nicht;
Om ſoo veel pottekens van ôvend te doen koke:
Moôr ſtelt dat uyt ou hoot, da brôyen en da ſmoke
En hauwe way nief van, 't is ene vuylen bras,
En môckt ons huyſe ſlechs tot roick en ſmœr en as:
Soo vindew' ons gerief in hondert brôyeraye:
Nicht, das de ſuetſte vont van ouw en nieuwe taye:
Gen ſpreeckt moôr, en ghe ſiet ou ſchotels werm en nett
('t Goôt as en Toiveray) gebrocht en op geſett,
En al met order, frôy, en met reſpect. *T.* Met ſpeck, moer?
'k Mocht lije dat hem ſpeck, as koeſtront, in ſen beck voer,
Die 't eerſte ſpeck beſtong te ſnippre tot en riem,
En nay det quanſuys deur 't geveugelt met een priem,
'k Magh toch gien ſpeck. *F.*[5] *Dat iſſer een die goed is,*
Mary, verſtondet wel? M. *'k Segg datter geenen bloed is,*
As ghay en zayt, ſtô ſtill, en lôt heur al begoôn,
[6] *Se ſitt en pittereert, da ſtômer beſt af oôn,*
Bay ſleurpkes ſal de wain in 't hoot geröke. Liefke,
Of ou wat over quam, hier bay ſtoôget geriefke,
Ge weet wel. *T.* 'k hebb gien noot; 'k ſout ſelver ſeggen, aers,
We benne t'ongſent all wat mieſter van de naers,
En van die angdere gelegentheyt. *F.* Jo trouwe
As ons volck, pays ick, en as mieeſtendeel de vrouwe.
M. Wat hebb ick groit abus! ken hebb ick niet een Ay
Op tôfel g'ordonneert, niet en ſuete Paſtay,

1 Ingentem confidentiam! num cogitat quid dicat? num ejus color pudoris ſignum uſquam indicat? *Ter. And.* 5. 3.

2 Ecce autem de integro. *Ter. Adelph.* 1. 2. At te Jupiter diique omnes perdant cum condimentis tuis, cumque tuis iſtis omnibus mendaciis. *P. Pſeud.* 3. 2.

3 Malum quod iſti dii deæque omnes duint. Ita mea conſilia perturbat peniſſumè. *P. Moſt.* 3. 1.

4 Sine ſis loqui me. *P. Pſ.* 3. 2. Ludone ego hanc fácetè? nam quæ facta dixi, omnia huic Falſa dixi? *P. Car.* 3. 5.

5 Næ iſta hercle magno jam conatu magna nugus dixerit. *T. Heaut.* 4. 1.

6 Nam, ut alia omittam, pitiſſando modo mihi quid vini abſumpſit! *T. Heaut.* 3. 1.

Niet en Amandel-toert, en ſulcke liefflayck haykens.
F. All weer ôn? *M.* Moôr embayt, doôr hôire noch paſtaykens
Va Mergh, va Sweſerkens en Hônekammen toe.
T. [1] Ye doet al te veul koſts: 'k wort ſchier het ete moe
Eer 't op de tafel komt. *M.* Is 't nie woôr, ma Couſine,
't Is wa Signeurioôl, moôr woôr toe kan 's gediene,
Soo veulderlay gerecht? dan 't is hier de manier,
All en tracteerde moôr ene mens dray of vier.
T. Hoe bril ſel onſe Claes ſtaen kijken op all 't ete!
[2] 'k Wouw om en ſtooter dat ick 't hum kon late wete,
Hoe 't hier eſtelt is: Nicht, ſel 't noch langh lijen eer
Men alderlieſte keumt, en keumt ye meit niet weer?
M. [3] All propelayck, mélief, we kunnen noch wel prôten
En urken eer hay komt: 't zayn all wa langer ſtrôten
As d'ouliens te Leirdam— [4] 'k will ſegge, te Noordam,
F. Wô magh den bottekroes ſtoôn rôſe, [5] ſeght Saerdam,
Ofge vergalt den Bott. *M.* [6] Te Saerdam will ick ſegge:
[7] 'k Was doôr wa beſigh memmen ſchotels t'overlegge
Die 'ck ou mé kæs en broit moech geve veur deſſert,
Veur 't leſt, veur lacker ding. [8] Moôr drinckt eens uyt ou hert,
Eer dad ick door af ſpreeck: de Wayn en ſou nie ſmôken
Op ſutigheit: en ſou dippotteken uyt rôken,
Eer da Coſayn Nicloôs ons fluskens overkomt,
Soo moſter anders oôn. Nicht, hedde wel geſomt
In oulie land, of op e ſommeke gedroncke?
Daggoôt hier ſoo gaglioôrt. ſie Sr. François ieens loncke,
Hay wouw ou wel te layv: en hay kans pertinent.
Kom, lack'ren dief, ſit neer, ge ſayges wel gewent:
Dach gelt ou memme Nicht, en een, twee, dray, vier kuskens
Sie, Nicht, ſoo doeme hier; way leeren 't van de muskens:
Nou doe beſcheet, Coſayn, ick en ben oick nief vies;
'k Waghs van u liede weer, en bieme gee verlies.

Ba

1 Adepol convivii ſat eſt. *P. Stich.* 5. 4. At tibi tanto ſumptui eſſe, mihi moleſtum eſt. *P. Mil.* 3. 1. Si certum eſt tibi, Commodum obſona, ne magno ſumptu: mihi quidvis ſat eſt. *Ibid.*

2 Quàm vellem invitatum ut nobiſcum hodiè eſſet amplius, ut hanc lætitiam nec opinanti objicerem. *Ter. Heaut.* 1. 2. Dum illum modò habeam mecum. *T.* 3. 1.

3 Jam aderit. C. Quando iſtuc erit? C 1. Non cogitas hinc longulè eſſe? *T. Heaut.* 2. 1.

4 — Ah, non id volui dicere: — perperam jam dudum, hercle, fabulor. *P. Caſ.* 2. 6.

5 Perdis rem, tace. *P. Moſt.* 2. 1.

6 Vah! tandem redii vix veram in viam. *P. Caſ.* 2. 6.

7 At indiligenter hic eram. *P. Mil.* 1. 1. Ἀλλ' ἀτεχνῶς ἐῤῥᾳθύμηκα. *Lamb. h.*

8 At interim — cur hic ceſſat cantharus. *P. Stich.* 5. 4. Age circumfer mulſum; bibere da uſque plenis cantharis. Jam diù factum eſt, poſtquam bibimus: nimium diu ſicci ſumus. *P. Perſ.* 5. 2.

Ba ſoo, da klapt. is't uyt? keer om dan op de nôgel.
F. *Wa quelme't Hollants wayf, ſe kuſt ſoo dicht as hôgel!*
M. *'t Sal hier hôſt hooger goôn, ſe blooſt al, ſiede wel?* *Tuſſchen haer beyde.*
De Spoinſe wayn begint te blincke deurer vell.
T. Nou mocht ick wel iens gaen, [1] ye weet wel, 't ken niet miſſe,
Die veul drinckt moet. M. Jô, jô, ſegh uyt, die moet veul piſſe.
[2] Elck op ſen vrayighayt, [3] 't is Kermis: [4] gôde gay
Dat hoexken om, me lief, hôigh wôter, goech getay.

I. BEDRYF. III. UYTKOMST.

MARIE. FRANCISCO.

M. Waſſeghde nou va may? ghen hadt flus gieen courôſi,
Hedde nou beter moet? F. Bayloy daers avantôſi,
[5] Gay het den Duvel in: ken ſachs me læve noot;
Hoe ſuetjens valt ſ'in 't nett! wel, das ieerſt en malloot!
We ſullenſe, *per Dios*, heel in ons klauwe krayge,
(Soo wel en kanſet niet) en opper hem ontrayge,
En môkenſ' achter ieen all die frôy noppe quayt,
En plundre ſchip en goet. M. [6] Swaygt, botmuyl aſge zayt.
Doôr komſe; en lettoch ieens, om Goeds wil, opper beene,
Hoe daſſe knicke.

I. BEDRYF IV. UYTKOMST.

MARIE. TRYN. FRANC.

M. Nicht, [7] wacht ou waf veur die ſteene,
De vloer is ongelaick; 'k wacht no de Metſelær,
Die ſallem helpe. T. Wel, Claes Gerrtſe benje daer,
[8] Kom, Keuning, gemen ſoen: je doetme wel verlange; *Sy vat Franciſco by het hooft.*
Maer 'k ſeltje luſtigh weer verhaelen op ye wange.
Wel hey, 't en iſſem niet: ick docht al by men zool,
Hoe komt hy aen en pluym, deuſe beſuckte jool!

1 Quo ſaturi ſolent. *T. Cure.* 2. 3.
2 Es, bibe, animo obſequere mecum, neque onera te hilaritudine. liberæ ſunt ædes. *P. Mil.* 3. 1.
3 Dionyſia hîc ſunt. *Ter Heaut.* 1. 1. Scilicet ita tempus fert, faciundum eſt. *T. Ad.* 5. 3.
4 I ergo intro, & cui rei eſt, ei rei hunc ſumamus diem. *T. Ad.* 5. 3.
5 Mala tu es beſtia. *P. Bacch.* 1. 1. Neque eques, neque pedes profectò quiſquam tantâ audaciâ, qui æquè faciat confidenter quicquam, quam quæ mulieres faciunt. *P. Mil.* 2. 5.
6 Tace, parce voci; præda progreditur foras. *P. Perſ.* 4. 6.
7 Cave ne cadas, aſta. *P. Moſt.* 1. 4.
8 Ita me dii bene ament, ut ego vix reprimo labra, ob iſtam rem quin te deoſculer, voluptas mea. *P. Caſ.* 2. 8. ſalve oculiſſime homo. *P. Cure.* 1. 2. Mea vita, mea medulla, mea feſtivitas, ſine tuos oculos deoſculer, voluptas mea. *P. Cap. Act.* 1.

Of

Of is't ſen Corebloem? *F.* [1] Ho! ſ'is al in de Blomme,
't Gô nô de bôinen toe. *M.* Hay'n is noch niech gekomme,
Moôr'k hebber taying af, [2] we ſullen em hôſt ſien:
[3] E glôsken op't ſucces van ſen goey rays. *T.* [4] Wel tien
Beget, dat is goe tijng, en 'k meughſe nong wel læte,
'k Heb wat ruym baen emæckt: en wiljer wat by præte,
En ſomme mé, [5] Monſieur, kedaer, men backes honck,
[6] Hoe'ck mier an Claeſe denck hoe dattick mier ontfonck:
Keraedje, Nicht niet dicht, dat gelje noch en toogje,
Op ſijn geſondigheyt, kom, ſpannew' iens et booghje
All wattet lije magh: [7] Ick weet niet hoe'ck et hep,
Men keel beklaeghter van dit Brabantſe gelep,
We ſitten oock, beget, en pluyſen of we luyſde:
't Lijckt ofje gaere ſaeght dat Trijntje Nicht verhuyſde,
Suck ſlagh van bekertjes douwjeſe voor de neus:
Hebjer ghien wijer in ye troor? vijve le geux;
Dat geldj' en Troytje, Frans, of is't Françoys, of Fransje,
Of St. Franciſcus? hier, wat benje voor een hansje?
F. [8] Ick ben all wachge wilt, me lieveke, mon Cœur,
Ick hieet; hoe hieet ick oock? 'k hieet ouwe ſerviteur:
En willew' eens van deêgh? wegh metta layſter baxke,
Doeme da dingh van hier, en hanget oôn en taxke
Veur vogeltjes in't Bos. *T.* Dat hebje wel, Kezijn,
En je ſpreeckt as en man: hoe kenme luſtigh zijn
En keume wijn te kort! *M.* Hadoôr, [9] ken wils niet hoire
Dame Nicht ſegge ſou da'ck ick de feeſt will ſtoire;
[10] Fluytt op da fluytjen ieens e lieken op de kunſt,
Coſayntje, 'k ſchenck ou Glas en Wayn, uyt goeyer gunſt.
T. En lietje? 't is edaen, ick hepper ien onthouwe
Dat nobel gaet. wichey! *Wilhelmes van Naſſouwe.*
M. Das buyten twayffel. *T.* Daer, dat gaet voor, volghme nae,
Maer 't fluytje moet eerſt uyt, niewaer Gemanne? *F.* Jae.

T. *En*

Quin ego nunc, quia ſum onuſta mea ex ſententia, quiaque adeo me complevi flore Liberi, magis liberâ uti linguâ collibitum eſt mihi. *Plaut. Moſt.* 2. 2.

Sy brenght een volle fluyt.

1 Hæc quidem deliramenta loquitur. *P. Amph.* 2. 2.

2 Vol is quidem jam hic aderit. *T. Ad.* 3. 1.

3 SA. Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene noſtram etiam Stephanium. *P. Stich.* 5. 4.

4 Bibe ſi bibis. SA. non mora erit apud me. *Ibid.* Libet & ædepol mihi tecum, nam quod tibi libet, idem mihi libet. *P. Moſt.* 1. 3.

5 Vah, quanto nunc formoſior videre, quàm dudum. *T. Eun.* 4. 5.

6 Et quanto diutius Abeſt, magis cupio tanto, & magis deſidero. *T.* 3. 1.

7 Itaque venter gutturque reſident eſuriales ferias. *P. Capt.* 3 1.

8 Id enim quod tu vis, id aio atque id nego. *Plaut. Men.* 1. 2. Oh, ocellus es meus, tuus ſum alumnus, mel meum. *P. Moſt.* 1. 4.

9 Neque me perpetiar probri falſò inſimulatum. *P. Am.* 3. 3.

10 Age, effunde hoc citò in barathrum, propere profue cloacam. *P. Cure.* 1. 2.

T. *En volghme nae, nae, nae, ſoo ſpraken all de veugele:*
Wat denckje, Nichje, heit en Schelleviſsje vleugele?
Y gurcke, 'k weet daer ſulcken lietjen of. — maer, hou,
'k Moſt wat min ſingen als ick wat meer fluyten ſou.
O Fluytje van der jeughd, je ſelt by mijn vernachte,
Gaet in. Maer ien is ghien: wie wild'r en paertje wachte?
F. [1] De Duvel hoôl de pray, is da begut gefluyt! —
Moôr 't ſal hôſt anders goôn, ick ſie wel dattet ſtuyt.
Ick wachſe, Nicht. *T.* Dats uyt: en aere. *F.* Sie waf veur ou,
't En is nie meugelayck (houw, Nichjen, ick bekeur ou
Heus ſpel, me kint) 't en is nie meugelayck; ten halve
Sal 't hôpre. wacht ou wat; [2] dees volle koey moet kalve. —
Doôr leet den bras. doôr leet de Beeſt in 't Kinder-bet,
Wie wil gevôyer zayn? *M.* Hoe iſt, ſloir, hoe iſt, ſlet?
Hoe iſt, Nicht Kôtelayn? was zayde doit? of læfde?
[3] Is da nie meer genuchs dan yemant oit belæfde?
F. Victori, Môy; [4] de Stadt is in, 't Caſteel is ons,
Se ſlôpt ſoo vaſt, als looghſe midden in den dons.
M. Tſa, nou ôn 't plundere; de poirte zayn geſpronge,
De ſinternellen doit. [5] ick berſt ſchier uyt men longe
Va lacche. *F.* Still, ſe ruert. *M.* Waſſouwſe rure. *F.* Siſt!
Ick hoir wat as en fluys. *M.* da denck ick wel; ſe piſt.
F. Moôr hoir, ſe ſpreeckt. *T.* Kelaes, kelá, kelá, kelaesje.
M. Se droomt van heure Kloôs. *T.* Noch—noch—noch ien gelaesje.
F. Wa ploôgh! *M.* 't En is gee noyt, daſſal trax overgoôn,
De kiaers die flickert ſoo wat in de payp, de Moôn
Goôt innen ſwerte wolck, en ſal nie licht weer ſchayne
Veur daddet mergen is. *F.* O Spôinſe wayn der wayne,
Wa komd' ons wel te pas! wa waſt e nobel man,
Die ou ieerſt uyt de druyf in 't vat, en in de kan,
En in ſe kæltje goôt! waſſayde ſuet en krachtigh!
Waſſayd' e nobel nat! *M.* Sie doôr, ſe ſlôpt wôrachtigh,
Ofs' in de roiſe laegh. *F.* Soe doeſſe toch: moôr, Môy,
In wadden roiſe! foey! *M.* Da'n ſloôn ick niet ieens gôy,

Sy braeckt en valt voor over.

1 Hoc vide, ut Ingurgitat impura in ſe merum avariter faucibus plenis. *P. Curc.* 1. 2.
2 Ecce autem, bibit arcus; pluet Credo, hercle, hodiè. *P. Curc.* 1. 2.
3 Quibus nunc in terra melius eſt? *T. Pœn.* 5. 4.
4 Salute noſtrâ atque urbe captâ per dolum. *P. Bacch.* 4. 9.
5 Jamne erumpere hoc licet mihi gaudium? *Ter. Eun.* 3. 5. Nunquam ecaſtor ullo die riſi adæque, Neque hoc quod reliquum eſt plus riſurum opinor. *P. Caſ.* 5. 1. Nunquam ædepol hominem quemquam ludificarier Magis facetè vidi, & magis miris modis. *T. Mil.* 2. 5.

Das goet te kuyſſe: kom, kôm lôt ons 't ſpel beginne:
Ieerſt deſe ſulvren riem: doôr ſou'ck ick lang veur ſpinne
Eer ickem over wonn, — nouw deſe gouwe knopp:
Wa droes, het ding is ſwoôr! — nouw de muts van de kopp:
't Is al fayn laywayke: da weet ick wat te leere,
Da may wel vuege ſal: 'k ſal ick 't accommodere,
Al woôrt veur en Princers: nouw 't layſken uyt: houw vaſt:
Hoe ſtôde ſoo? treck ſtayf. — 't Sloôp-layſke van damaſt?
Neen 't is moôr filoſel. [1] al goech genoech veur dach gelt;
As ick 't niew môke ſouw, het koſte mennigh dach-gelt.
F. [2] Sie wadden Beurſtjens, Môy, waddenen boeſem, ſie,
Me ſouſ' op ete. *M.* Sot, wa maynde dat de die
Wa meer zayn as de mayn? 't Is all vell as en ander.
F. [3] Moôr ſie, ſe ſtoôn ſoo ſtayf, ſoo frôykens van malkander.
M. [4] Nouw gô foirt, leurefoôs, wen hebbe geenen tayt,
Om ſoo te futſele. hier, Hannen as ghe zayt,
Licht deſe plagg wat op, 'k en kan de knoip niet vinde
Van heure veurſchoit — ſtill, ick moetem wat ontwinde,
Het is hier wa verwert. — door is 't los: nouw den rock;
Den rock los. woôr 's de ſpleet? — Ba 't is en ronde klock:
Franciſco, woôrs de ſpleet? *F.* Da meughde gaylie wete,
Verſtoôn ick may da ſtuck, of ben ick ick geſplete?
M. Hier iſſe, recht veur in: wie ſou dat rôye? wel,
Dib Boere kleet is ee mirôkeleus geſtell.
Moôr, Frans, das eenen rock, das lôke, das zayn koirde!
En wadde voeyer? ſie waddenen bôy! ken hoirde
Van all men læve noit van ſulcken properhait.
Nou 't zieltje, bay men ziel. woôr is dat ope? bayt:
Woôr is diſſcheurke; veur, of achter, of ter zaye?
All mé veur, das en klucht! hoe wetenſet te ſnaye,
Die botte Hollanders! *F.* Stoôn d'oulie doôr nie mé?
M. Ou luſt te koute. treck. *F.* Wacht daddick niet en tré
In deſen hutspot hier. *M.* Kom, lôtſ' ons waf verſchuyve.
F. Wa ploôgh, hoe ſtincket hier na vers geperſte druyve!

M. Hoe

1 Bene res noſtra collocata eſt iſtoc mercimonio. *P. Moſt.* 3. 3.

2 Ædepol papillam bellulam. *P. Caſ.* 4. 4. Quæ habitudo eſt corporis! *Ter. Eun.* 2. 2.

3 — Eja, corpus quojuſmodi! — vel papillæ quojuſmodi! *P. Rud.* 2. 4.

4 Mi homo, obſecro, alias res geris, ego tibi meas res mando. *P. Ciſtel.* 4. 2. Quin tu iſtas mittis tricas? *P. Moſt.* 3. 1.

M. Hoe vieskens zayde Frans! doôr is het zieltjen uyt,
En, par ma foy, dat is bekans den beſten buyt.
Sie wad en dertel goet; doôr en gebreckt moôr braynoôt,
Ses of acht in de ſchoit. as diffolck in de way goôt
Iſt dan ſus opgeſchickt? treet das ſoo deur den dauw?
Lôt ſien, is 't langh genoegh? — jôt, moôr 't is wat te nauw.
Ick ben wa corpelent bay heur. wa magh ick ſegge?
't Is ruym genoegh gefronſt, me ſalt wat uyt doen legge.
Nouw kouſebande los. *F.* Das may werck. *M.* Juſt, Monſeur,
Ghe wilt wa ſnuffele. doôr, gôter dan mé deur,
Ick ſchencks ou. *F.* [1] Is dat all dachgeme maynt te geve
Veur men getrouwighait? [2] ken kom hier nieche dreve
Op ene ſtroy wis, Môy, 'k heb ock e woort in 't vat,
As recht ſal recht zayn, wel, was ſeggen is me dat?
M. [3] Al propelayck, [4] 'k en wil memmene vrint niet kayve.
Treckt bay haer kouſſens uyt, ick ſalſ' u lôten blayve,
Ick ben ick wel gekouſt, en rayckelayck verſien
Va ſulcken koomenſchapp. *F.* Das woôr: moôr lôt eens ſien
Doôr zayde broôf geboirt deur eenen jongen bôſe,
Dat iſſer ieen, das twiee, en 't zayn goey ſaye hôſe.
Ha, ha! *M.* Ghe lieget, Frans. *F.* Ick lieg het? 't is ſeer wel,
Ick ſalſ' op ôventuer gô trecken over 't vell
Van bay men beentjens: 't jan, hoe ſal ick ick bragere!
Nou magh ick ommers bay de groote comparere.
Men liærſen zayn ſoo out en ſoo dickwils verlapt,
Dat icks me ſelver ſchoôm. *M.* Wa ſtôde gay en klapt,
Hoe kan en Vrouwe kous ôn e mans bieen gepaſſe?
F. Jo, jo, 'k weet ick da wel; me ſal'er e ſtuck ôn laſſe,
Va Plets of Ermezayn: de Broecke zayn nouw lang,
Me ſal de Vrouwlickhayt nie ſien ôn mene gang.
'k Ben ommers wel gepôyt, en ſeurgde gay ſoo verr niet;
Lôt may men goeſte vray. *M.* Moôr ſiede ghay die Sterr niet?
Flus ſtondſ' ons over 't hoot, nou ſtôſſe nues: 't weurt loôt;
Me dunckt Hanneken euyt is ſoo lang op de ſtroôt,

1 Heus — ecqua in iſtac pars ineſt præda mihi? *P. Men.* 1. 2. Promerenti optumè hoccine pretii redditur? *P. Aſin.* 1. 2.

2 Ratane me ſic hominem eſſe omnium minimi pretii? *P. Mil.* 2. 6. Tu me bene merentem tibi habes deſpicatui. *P. Men.* 4. 3.

3 Nimis iracundè hercle. *P. Men. Ibid.* qui tibi lubet mihi malè loqui? *P. Epid.* 3. 1.

4 Potiùs quàm te inimicum habeam, faciam ut jubeas. *Ter. Eun.* 1. 2.

Datte nacht ſlayte goôt. [1] we moete ſtoôt go môke'
Hoe dawe dees figuer met ieere quayt gerôke.
F. [2] Das toch woôr evewel, of [3] die fiel, heure Mann,
Heur ſpoorden op de locht, as wel gebeure kan,
Waſſouwe môke? 't zayn beſuckte ſtercke ſchelme,
Da Wôterlands geſpuys, ſe ſouwen ieen verdwelme
Medden ſoufflet of twee; heur veuyſte zayn te hert;
[4] Men luſt nie van die koſt, 'k en ſueck geen hôpermert.
M. Wel, hedde geen rapier, en zayde niet e Krayſman?
F. 't En ſé niet, e rapier: al winnet all de prays van
Meeſt all' de wôpene: die dieve zayn te ſnoo;
Se trecken ou e mes twee ſpanne lang, of ſoo,
En vallen deur 't geweer, en ſnayen een te ſchande.
M. Jô wel, ken weet nief vrint, me dunckt me heet oick hande.
[5] En daddet may veur quam, va wie 't oick woôr, ick ſwært,
'k Sou: — ick en ben ick toch van e mes nief vervært,
Da weette wel. *F.* 'Tjan, Môy, 't mes mochter oick nô weſe.
[6] Moôr dis al weer gekout as woôrder niet te vreeſe,
As ſôte way bay 't vyer, en gôve vrayers euyt
En vrayſters mette Tang, en ick vrees datte Guyt,
Die nou ſe Wayf al miſt, indien hy niet heel ſat is,
Heur gangen nô vôrſt, en met alle man op 't pat is,
Om ſ' uyt te vinden. *M.* Toch: en me waffrôgens Frans,
All woude va Parays nô Roome, doôr is kans.
[7] Moôr zayde ghay geruſt: [8] 'k en heb ick ſulcke puntje
Van doôg niet onderleet, 'k en he b icks in may muntje

Wel

5 Iſtuc eſt ſapere, non quod antè pedes modò eſt, videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt Proſpicere. *Ter. Andr.* 3. 4. Ne capea præda capti prædones fuant. *P. Pſeud.* 4. 3. At enim nihil eſt, niſi, dum calet, hoc agitur. *P. Pœn.* 4. 2. Igitur id quod agitur hic primum prævorti decet. *T. Mil.* 3. 1. Neve permanet palam hæc noſtra fallacia. Nam doli non doli ſunt, niſi aſtu colas, ſed malum maximum, ſi id palam provenit. *P. Capt.* 2. 1. Viſo opus eſt, cauto eſt opus, ut hoc ſobriè ſine arbitris, Accuratè hoc agas, doctè & diligenter. *Ibid.*

2 Videre verum atque ita uti res eſt dicere. *T. Heaut.* 3. 1. Atque ædepol, quanquam nequam homo es, rectè mones. *P. Pſeud.* 4. 4.

3 Dum hæc metuo, metuo ne ille huc harpax adveniat. *P. Pſeud.* 4. 3. Mihi quoque ædepol jamdudum ille cor perfrigefacit. *P. Pſeud.* 4. 7.

4 — Quid mihi opus eſt — cum iis gerere bellum? cum nihil, quamobrem faciam, meruiſſe arbitrer? Minimè! nolo turbas. *P. Stich.* 1. 2. Neque ego inſanio, neque ego pugnas, neque lites cupio. *Plaut. Men.* 5. 5.

5 Virum me natam vellem: Ego oſtenderem. *T. Ph.* 5. 3. Qui nunc ſi detur mihi, Ut ego unguibus facilè illi in oculos involem venefico. *T. Eun.* 4. 3. Vah, quibus illum lacerarem modis! *T. Ad.* 3. 2.

6 Sed verba hic facio, quaſi negotii nihil ſit. *P. Aul.* 2. 7. — In hujuſmodi negotio Diem ferere, ſegnities mera eſt. quamvis ſermones poſſunt longi texier. *P. Trin.* 3. 3.

7 Potin' ut animo ſis tranquillo? CH. quid ſi animus fluctuat? EU. Ego iſtum in tranquillo & tuto ſiſtam tibi, ne time. *P. Merc.* 5. 2.

8 Jam inſtructa ſunt mihi in corde conſilia omnia. *T. Ph.* 2. 1. In pectore condita ſunt, meditati ſunt doli doctè. *P. Pſeud.* 4. 1. Itaque ego paravi hic intus magnas machinas. *P. Mil.* 2. 1. Diu cogitavi: Argumentaque in pectus multa inſtitui Ego: atque in meo corde — eam rem volutavi, & diu diſputavi. *P. Moſt.* 1. 2.

Wel draymoôl overmunt en om en tom gewent.
[1] 'k Sal ick 't ons klære, man: en vrieeſt nie veur de Vent.
F. [2] 'k En vriees noot: moôr ick may 't perayckel, as 't gezayn kan.
M. Jô ghe wilt ſegge, Moſt en vindm' in geen azayn-kan.
[3] En gh' hout veel vannen heuyt die hieel en onverlet
Geruſtekens en wel gô leggen in heur bet, (leſte.
[4] En gh'het gelayck. *F.* [5] Nouw voirt; ſpreeckt toch eens euyt te
[6] Hoe ſuldet môke, Môy? *M.* [7] 'k Heb ick den alderbeſte
En de ſubtielſte vont die oot euyt vrouwen hoot
Te veurſchayn is gebracht. *F.* [8] Ghe helptme euyt men doot;
[9] Ke me lief Moeyerke, [10] wat iſt veuren inventie,
Het is e wonder dingh van en quôy conſcientie;
[11] Me dünckt woôr ick me keer, 'k ſie may dien Bedelær,
Dien Bogger, dye Fiel, dye Schipper achter hær,
Medde mes as e vliem. *M.* [12] 'k Sal icktem wel ontlegge.
F. [13] Ke ſegt dan. *M.* [14] Bloyen euyl, [15] 'ken wils ou noch nies ſegge,
Ghe ſullet ſien. kom hier, lôt ons dit doye layf
Gô ſlæppen uytte vloer, [16] om offer mann of wayf
Quam kloppen aen mèn deur, dat hier veul 's nachts te doen is.
F. Van duſent tegen een dat didding heure ſchoen is;
Beſie, wad e fatſoen! *M.* Neen, 't zayn heur toffele;
Doôr ſleurpen ſe ſoo mé, dach goe ſoo ſchoffele,
As quômenſ' euyten bet. 't Paſt wol bay ſaye kouſſe,
Nie woôr? hoe ſchickt daf volck de ſchotels nô de ſouſſe!
Kom oôn, hef op: ick hier, neemp ghayſe bay her hoot.
F. Wat ramp, hoe weegt die Treuy! *M.* Nie woôr? all woôrſe doot,

1 Ego efficiam quæ facta hic turbavimus, Profectò, ut liqueant omnia & tranquilla ſint, neque quicquam nobis pariant ex ſeſe incommodi. *P. Moſt.* 2. 1. Perfectum ego dabo hoc negotium. *P. Ciſt.* 2. 3. Ego hoc effectum lepidè tibi tradam: tace. *T. Cure. Act.* 3. Ego expediam, ſine. *T. Ph.* 1. 5.

2 To. Nihil periculi videtur. Do. Scio iſtuc, ſed metuo mihi. *P. Perſ.* 4. 3.

3 Tu quod cavere poſſis ſtultum admittere eſt. *T. Eun.* 4. 6.

4 Utrum tu cum malo libentius quieſcis, an ſic ſine malo, ſi copia eſt? *P. Rup.* 3. 5.

5 Sed, quæſo, ambages, mulier, mitte, atque hoc age: Eloquere. *P. Ciſt.* 4. 2. Obſecro te, quamprimùm hoc me libera metu. *Ter. And.* 2. 2.

6 Quam tu rem actura, obſecro, es? *T. Eun.* 5. 2.

7 Feſtivum facinus venit mihi in mentem modò. *P. Pœn.* 5. 2. Conſilium, quod cepi, rectum eſſe & tutum ſcio. *T. Heaut.* 2. 2.

8 Voluptatem magnam nuncias. *T. Heaut.* 1. 2.

9 Eloquere, ut quod ego neſcio, id tecum ſciam. *P. Pſeud.* 1. 1. Fac participes nos tuæ ſapientiæ. *Tr. Epid.* 2. 2.

10 Age, age, eedo iſtoc tuum conſilium, quid id eſt. *Ter. Heaut.* 2. 2. Obſecro te, loquere nunc, ubi ſit. quid taces? dic. enecas me miſerum tua reticentia. *P. Men.* 5. 2. Reperiamus aliquid calidi conducibilis conſilii. *P. Epid.* 2. 2.

11 Nam mihi horror membra miſero percipit. *P. Amph.* 5. 1. Nam ille quidem aut jam hic aderit, credo, hercle, aut jam adeſt. *P. Epid.* 2. 2.

12 Jam ſic ſino, Iratus ſit: ego ne quid noceat cavero. *P. Pſ.* 1. 5.

13 Quin tu eloquere. *P. Epid.* 2. 2. P. Ac imperti me quod commenta es.

14 Abſurdè facis, qui angas te animi. *P. Epid.* 3. 1.

15 PA. Tace, dum in regionem aſturiarum mearum te induco, ut ſcias Juxta mecum mea conſilia. *Plaut. Mil.* 2. 2. Ego enim dicam tum, quando uſus poſcet: interea tace. *P. Mil.* 3. 1. Poſt iſtuc veniam. *T. Heaut.* 2. 2. Tempori ego faxo ſcies, nolo bis iterare. *P. Pſeud.* 1. 3.

16 Ne qua ob eam ſuſpicionem difficultas eveniat. *P. Ep.* 2. 2. In adiculam iſtàm ſeorſim concludi volo. *P. Epid.* 3. 3.

Sen mocht nie ſwoôrder zayn. *F.* En ſouſet wel niet weſe?
M. Ghe zay geck. *F.* Sonder geck; loôt ſien, hoe ſtoôter weſe?
Niee, niee, ſen heegh gien noit: ſie doôr, ſe bloôſt, de pray,
[1] Als ſoôtſe voor en kom met hieeten Rayſtenbray.
Jo, jo, ſe ronckter bay; ſe ſal ſtrax wel wa mieer doen, (doen;
Me dunckt ick rieck't all. *M.* Suet, men moetenſ' oick gien ſieer
S' heet ons gie lieet gedoôn, goey ſloir.

I. BEDRYF. V. UYTKOMST.

MARIE. FRANC. PASCHIER.

M. Wel, dat is doôr,
Den doyen is te Kerck gebrocht al ſonder boôr.
Se leet doôr wel en werm beſchutt van alle winde;
De Schipper, pays ick, ick, en ſalf' altoos nie finde.
F. [2] Ken weets niet, vindt hay 't heuys, hay treed wel lichtelayck
In da klay kômerken en valt doôr over 't layck.
M. Tut, tut. *F.* Doôr weurdt geklopt. [3] wa duſent ſlapermente,
Wa komd ons over! *M.* [4] Still. — [5] was doôr te redjemente?
Wie klopt doôr? *P.* Vrint. *M.* Wa frint? *P.* Goe frint, doet ope moôr.
Doet ope, [6] 'k wouw die Pray van ee geſplete woôr! (niet?
F. Is't Hollandts? *M.* [7] Deſe ſott, en kund ou Moeyers ſproôck
P. Doet op, Uffrouw. *M.* Señor, en ſtoirm' immene voôck niet,
't En ſau van doôgh nie zayn, om rede: d'ander weeck,
Dan ſulde wilkom zayn; ghe weet wel. — *F.* [8] Das en ſtreeck,
O ghay deurtrapte vægh! wie was 't? *M.* [9] Hay goôt al hene.
F. Wie waſt? *M.* Paſchier. *F.* Paſchier! [10] hay magh ſen blauwe ſchene
Go ſmæren met waſſalf va patientie. — Môy,
[11] Ick beefden, ick bekent, [12] moôr nou ben ick weer frôy,
M. Wel,

1 Sorbet dormiens. Illud ſtertit volui dicere. Sed quaſi conſimile eſt, quod ſtertat, quaſi ſorbeas. *P. Mil.* 3. 2.

2 Metuo. PA. Quid metuis? S. Ne hercle hodiè — Maximum in malum cruciatum inſiliamus. *Plaut. Mo.* 2. 2.

3 Nullus ſum. *P. Moſt.* 2. 1. Nunc pol ego perii planè in perpetuum modum. *P. Ibid.* 3. 1.

4 Taceas: ego qui iſtæc ſedem, meditabor tibi. *Plaut. Moſt.* 2. 1.

5 Quis illic eſt, qui tam protervè noſtras ædes arietat? *P. Truc.* 2. 2. quid iſtuc eſt, quænam iſtæc eſt pulſatio? quæ te mala crux agitat! ad iſtum qui modum Alieno vires tuas intentes oſtio. *Plaut. Bacch.* 4. 2.

6 Ædepol ego illam mediam diruptam velim. *P. Caſ.* 2. 5.

7 Interdum ineptè ſtultus es. *P. Moſt.* 2. 2.

8 Nimis doctum dolum! *P. Mil.* 2. 2.

9 Ille eſt amotus. *P. Bacch.* 4. 8. Amovi à foribus maximam moleſtiam. *P. Amph.* 1. 2.

10 Non modò ne introeat, verum etiam ut fugiat longè ab ædibus. *P. Moſt.* 2. 1.

11 Continuo meum cor cæpit facere artem ludicram, Atque in pectus emicare. *P. Aul.* 4. 3. Mihi cor retunſum eſt oppugnando pectore. *P. Pſeud.* 4. 4.

12 Nunc demum mihi animus in tuto eſt loco, poſtquam iſte hinc abiit. *P. Pſeud.* 4. 5. Remigrat animus nunc demum mihi. *P. Ep.* 4. 1. Hem, iſtoc verbo animus mihi rediit, & cura ex corde exceſſit.

M. Wel, wel, [1] paſt op de deur, ick vall ick oôn men cure,
[2] En will menen Apteeck ieens luſtigh om gô rure,
En brengender ou van de beſte drogen euyt
Veur ons gebreck; dat is 't gebergh van deſen beuyt.
F. Goôt heen, en ſpoeid ou wat: want, weete wel? om reden:
'k Hebb wel e Krayſmans hert noôr ôvenant men leden,
Moôr 't ſal wat ieenigh zayn.

I. BEDRYF VI. UYTKOMST.

FRANC.

F. [3] 'k Souw hier ſtô ſchildre, jô!
En dan, wie klopt doôr, veur, wie klopt doôr, achter nô;
[4] Ick ſouw ick ick oôn 't ſpits ſtô proncken [5] en ſtô wachte
De Schipper en ſe mes! [6] nieen, Hoere poirt, goeyn nacht en
Goeyn ôvont: [7] 'k heb wafeur, dat beter klincke ſal.
[8] Nou payſde gay, goey liens, da'ck ieens gôn drincke ſal:
Niee, 'k heb ſoo wel gepoyt mettat diefs Hollands Treuyke,
Damme nie mieer en luſt: men heet toch gieen twiee beuycke,
[9] Hout ouwe mont; ick will gô ſien hoe daſſe leet,
En offe ſlôpt, en off' oick noch gevulen heet.

I. BEDRYF. VII. UYTKOMST.

MARIE.

M. 'k En bay nie lang, Francois, om 't ou nie bang te môke:
[10] Sie doôr ieens. — [11] woors de Vent? heeti niet dorve wôke?
[12] De Schipper lagh den euyl te grauwelayck in 't hoit;
[13] Had icket nie gedoôn, hay woôr al hallef doit.

[1] Moôr

1 Feciſti jam officium tu tuum: me meum nunc facere oportet. Per hanc curam quieto tibi licet eſſe. *Plaut. Ep.* 3. 2.
2 Quicquid ego malè feci, auxilia mihi & ſuppetiæ ſunt domi. *P. Ep.* 5. 2.
3 Iſtæc hinc abiit: ſolus nunc es: quo in loco hæc res ſit, vides. *P. Ep.* 1. 1. Edicit, ne vir quiſquam ad eam adeat, & mihi, ne abſcedam, imperat. *Ter. Eun.* 3. 5.
4 Ego ſumma vi defendam hanc atque illam mortuam? *Ter. Andr.* 3. 5.
5 Hic ego virum interea opperibor. *T. Heaut.* 4. 1.
6 Mihi ceſſo, cum ſto. *P. Ep.* 3. 2.
7 Jam ſenatum convocabo in corde conſiliarium. — Vide quid agas, ita res ſubitò hæc objecta eſt tibi. Non enim nunc tibi dormitandum, neque cunctandi copia eſt. *P. Ep.* 1. 2.
8 Suſpicio eſt mihi nunc vos ſuſpicarier me. *P. Pſeud.* 1. 5.
9 Neque dixeritis huic, obſecro veſtram fidem. *P. Mil.* 3. 2.
10 Dictum factum reddidi. *T. Heaut.* 4. 4.
11 Ubi ille eſt ſacrilegus? *T. Ad.* 2. 4.
12 Ut ille trepidabat, ut feſtinabat miſer! *P. Caſ.* 2. 7.
13 Huic ipſi opus patrono eſt, quem defenſorem paro. *T. Eun.* 4. 6.

[1] Moôr evewel, lôt ſien, woôr is den Hons-klinck hene?
Van duſend is hi deur. — [2] Amay ick vuel men beene
Staen trillen as en riet. [3] was ſou'ck ick dan beſtoôn?
[4] 'k Heb em te ſieer van noy. — Hay'n is nie deur gegoôn,
[4] 'k Danck ick de Moeyer Gods, de deur is op het nacht-ſlot.

I. BEDRYF VIII. UYTKOMST.

MARIE. FRANCISCO.

M. [5] Doôr is de Schaytebroeck. [6] wat hedd in ou gedacht, Sot?
[7] Woôr loipte? kacken? hé! van bangighayt! *F.* Nieen trouwe,
[8] 'k Ben gieenen bloyerick, al wildemer veur houwe:
[9] 'k Was onſen doyen goôn beſuken in de kiſt,
Euyt curieuſitayt. ghe weet wel. *M.* Dat ick 't wiſt,
[9] Franciſco! ſegh ront euyt, wat hedde doôr bedreve?
Kom hier, bekennet ſtrax. [10] ick ſal ick 't ou vergeve,
Soo ghe recht biechte wilt. [11] wat hedde doôr gedoôn?
F. Ick hebſe wach gedeckt; wa ſchelmſtuck is doôr oôn?
Se lagh ſoi kouwelayck, ten is niet te verdrôghe,
Veur ſulcken tieeren layf. en offe kint mocht drôge?
M. Wie ſouw de vôyer zayn? ghay? pays ick. *F.* [12] Seg ick dat?
S'heet ommers ene Mann: [13] ghe leghme ſoo en vatt
In all' me woordekens: men moet ſoo veul nie vrôge.
M. Is 't niet e wonder dingh? das ſien ick alle dôge
En mef verwonderingh, watte Natuer al kan:
En nôckte Vrouw! belôy, ge ſouter ene Mann
Deur 't vyer om drayve: dan de Vrouwe zayn oick menskens,
[14] Way hangen oick al oôn ons luſtjens en ons wenskens,
En elck hoôckt mieſtendeel nô dat hi niet en heet:
De Werld ſou anders oick nie duren, daddick weet.

P. [1] Jô

[1] Sed ubi illic eſt! *T. Pſeud.* 4. 1.

[2] Perii, hoc quid ſit vereor. *T. Eun.* 4. 3. Membra metu debilia ſunt: animus timore obſtupuit. *Ter. Ad.* 4. 4.

[3] Dedit verba mihi hercle, ut opinor. Tum pol ego interii, homo ſi ille abiit: neque hoc opus quod volui, ego hodie efficiam. *P. Pſeud.* 4. 1.

[4] Quidvis tamen jam malo, quàm hunc amittere. *T. Heaut.* 4. 7.

[5] Atque ipſe egreditur penitus perjurum caput. *P. Pſ.* 1. 1. Sed eccum video verbeream ſtatuam. *Plaut. Pſeud.* 1. 1.

[6] Cur tu, obſecro, hic me ſolam? *Ter. Andr.* 4. 5.

[7] Unde is, nihili? ubi fuiſti? *Plaut. Car.* 2. 3. Item, te hercle ego circumſpectabam: nimis metuebam malè, ne abiiſſes. — ubi refliteras? Ps. ubi mihi libitum eſt. *P. Pſ.* 1. 1.

[8] Prorſus à me opinionem hanc tuam eſſe ego amoram volo. *Ter. Andr.* 3. 2. Apageſis. egon' formidoloſus? nemo eſt hominum qui vivat minus. Ah metuo qualem tu me eſſe hominem exiſtumes. *T. Eun.* 4. 6.

[9] Dic obſecro, hercle, ſerio, quod te rogem. *P. Aſ.* 1. 1. Ego verum amo, verum volo mihi dici: mendacem odi. *P. Moſt.* 1. 3.

[10] Si eris verax, tuis rebus feceris meliuſculè. *P. Capt.* 5. 2.

[11] Quid feceras? C. Paululum quiddam. P. Eho paululum, impudens? *T. Eun.* 5. 2.

[12] Nam qui iſtæc tibi incidit ſuſpicio? *T. Andr.* 3. 2.

[13] Si quod narrare occæpi, continuò dari tibi verba cenſes. *T. Andr.* 3. 2. Ly. Non poſſum, ita inſtas: urges quaſi pro noxio. Do. Scio, innoxius. *P. Merc.*

[14] Libido multa fert. *T. Heaut.* 3. 3.

F. [1] Jô ſoo, beginde ghay weer te filoſofere,
[2] Soo rôckt ons werck in d'ass. de Moôn beſtoôt te keere,
En 't ſal ghoôn dôge. Moy, woôr is ou Medeçayn
Die ons geneſe moet? ke! brengm' eens uytte payn.
M. Doôr zayn men drogen, droogh en deur droogh as de Noten
Te vaſtelovont. *F.* Bat ick had bekans verſchoten;
'k En wiſt nie wad ick ſagh. wad iſt oick all? en Broeck,
— E wambes — enen hoet. — woôr komt dit euyten hoeck,
Of van de Luyſe-mert? is 't van degalgh gedrope?
M. 'k Had ieens ene Lackay, de lacker is m'ontſlope.
(*F.* Van honger, pays ick. *M.* Jô, ten ſchilt de helfd all niet;
Soo gôghet hier ſomtayts.) en 't klieecke dach ge ſiet
Was ſoo ter halver ſleet. 'k had e niew moete môke:
Das ſtelden ick toens euyt, op hoop van beter ſôken,
Die noch te kome zayn; en d'ouwers van de Knecht
Ontlaſten heur gemoet, en 't goeyke quam te recht.
F. 't Was wel de payne weert die keuſt'laycke livraye
Weerom te ſende! *M.* [3] Sie 'k will icker af gô ſchaye.
[4] We ſullenſe dit wayf gô trecken oôn heur gat,
En ſettenſ' yewers neer. (*F.* [5] Jô, doôr de breuyt op ſat.)
En ſtroôt vayf ſes van hier. [6] da moete gay beſtelle.
F. Ick moeyealayck allieen? *M.* [7] Hoe vrieeſde veur ou velle!
Wie ſal ou bayte, Bloet? *F.* [8] Dien Duvel va Serdam,
Waſſoude ſegge damme die ieens teghe quam?
[9] *M.* Wel neemt eens kantekant dat hem dat offrecceerde
Waſſoude doen? *F.* [10] Woôr 't vreemt dad ick me retireerde
Wattaddick ſcherdlen moght? *M.* Jô 't Bieeſt, da woôr ou doit,
[11] Wa ploôgh en hedde dan geen herſſens in ou hoit?

Noli eſſe in conviviis potatorum, nec in commeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt; quia vacantes potibus & dantes ſymbola conſumentur, & pannis veſtietur dormitatio. 23. *Prov.* 20, 21.

1 Sed jam ſatis eſt Philoſophatum. *T. Pſeud.* 1. 3.

2 Id negotium inſtitutum eſt, non datur ceſſatio. *P. Pœn.* 4. 2. Vigila, inquam, expergiſcere, inquam. Lucet hoc, inquam. — Viden' hoſtis tibi adeſſe tuoque tergo obſidium! conſule Accipe opem auxiliumque ad hanc rem properè, hoc non placidè decet. *T. Mil.* 2. 2.

3 Nunc jam iſtis rebus deſiſti decet. *P. Mil.* 3. 1.

4 Nunc ſi rationem incipiſſo, ita hanc inſtituo aſtutiam. *T. Mil.* 2. 2. Nunc hoc conſilium capio, & hanc fabricam apparo. *P. Pœn.* 5. 2.

5 Euge, euge, laudo commentum tuum *P. Mil.* 2. 2. Lepide & ſapienter, commodè & facetè res parata eſt. *Ibid.* 3. 3.

6 Da in hunc diem operam quæſo mihi. *P. Pſeud.* 1. 5.

7 Num formidoloſus es, obſecro, mi homo? *T. Eun.* 4. 6. Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit. *P. Moſt.* 5. 1.

8 Nimis ego illum hominem metuo & formido male. *P. Pſeud.* 4. 3.

9 Non fit ſine periculo facinus magnum & memorabile. *T. Heaut.* 2. 2. Potin' es tu, homo, facinus facere ſtrenuum? *N.* Aliorum eſt affatim qui faciant. *Pl. fragm. Ciſt.* quid agas, ſi accedat propius? *Pl. Rud.* 3. 5.

10 L A. Ego receſſero. *Ibid.* quid faciam? quivis potiùs, quàm quod cogitas. *T. Heaut.* 3. 1.

11 Satin' ſanus es? nam tu quidem advorſus tuam iſtam rem loquere. *P. Caſ.* 2. 2. Quid, homo ignaviſſime, Itane paraſti te, ut ſpes nulla reliqua in te ſiet tibi? *T. Eun.* 2. 2. Nunquam pol hominem ſtulciorem vidi, nec videbo. *T. Eun.* 5. 5. Idque adeo miror, cui tam ineptum quidquam potuerit venire in mentem, mi vir. *T. Heaut.* 5. 7. Tacen' ân non taces? nunquam ego te tam eſſe matulam credidi. Quid metuis? D o. Metuo hercle verò: ſenſi ego jam complures, neque mihi haud imperito eveniet, tali ut in luto hæream. T o. Nihil periculi videtur. D o. Scio iſtuc, ſed metuo mihi. *P. Perſ.* 4. 3.

En woude ou ſelve deur ou ſelve gô verroye?
Das en galanteray! Ick will me lôten broye
[1] Soo ghe moôr propelayck met deſen droncke man
Gô wandle langs de ſtroôt, indiener iemant kan
Vermoeye wat hay is. [2] O lieve knecht, doôr goôter
Soo mennigh' bay de wegh in mans habijt, en 't ſtoôter,
Soo ſlecht as in mayn broeck. Jô 't goeyke ſitt te piært,
En deurſt in d'eurlogh goôn: en 't is ons all wa wiært:
Te minſte ſieme dawe moôr va noôm en ſchille,
En dawe Mans zayn, as we 't meughe zayn, of wille.
De dees nou moetet zayn, dat rôckt ons intereſt.
[3] Wacht enen oigenblick, ick ſal ick ſ' all men beſt
De vodden oôn goôn doen. [4] moôr lôt me wa meffreje,
All woôrder gæren bay, [5] ma foy, 't en is gieen reje,
'k Moet icker 't hem euyt doen, en 't is noch nat bekans:
[6] En dan e nôckte vrouw; 't en is ſoo nie veur mans.
F. [7] Ey ſiettoch wat en ſeurgh! ghay meughter wel af ſpreke,
De Duvel wil ſomtayts de [8] paſſi oick ieens preke.
Nou goôt ou gangen dan, [9] aſt ommers weſe moet.

I. BEDRYF. IX. UYTKOMST.

FRANCISCO.

[10] O Vercken, ick begrayp ick, woôrom dachet doet.
Die pray! [11] Se loert op 't hem van onſen half-gevange,
[12] Is dat d'occôſi niet; ick will me lôten hange.
't Is e fayn hemmeke, me braynoôt oônden hals,
En op de hande: sjou! [13] was zayn de Hoere vals!

[1] Se

1 Tu neſcis id quod ſcis, ſi ſapis. *Ter. Heaut.* 4. 3. Proba materies data eſt, ſi probum adhibeo fabrum. *P. Pœn.* 4. 2.

2 Potiu' animo ut ſis quieto, & facias quod jubeo? *P. Moſt.* 2. 1. Levia ſunt, quæ tu pergravia eſſe in animum induxti tuum. *T. Hec.* 3. 1. Hoc quidem hercle parvum eſt: ſi vis vero veram cautionem exequi. *T. Ibid.* Hic tibi nihil eſt quicquam incommodi. *T. Hec.* 3. 3. Hoc ſcitum eſt, periculum ex aliis facere, tibi quod ex uſu fiet. *T. Heaut.* 1. 2.

3 Mane: cave quoquam ex iſtuc exceſſis loco. *T. Andr.* 4. 5.

4 Mitte. ſine me in hac re gerere mihi morem. *T. Heaut.* 5. 1.

5 Non par videtur, neque ſit conſentaneum. *P. Bach.* 1. 2.

6 Id vero neutiquam honeſtum eſſe arbitror. *T. Hec.* 3. 3. Mulier mulieri magis congruet. *T. Ph.* 5. 1. Ea facere prohibet tua præſentia. *T. Heaut.* 3. 3.

7 Illud ſis vide Exemplum diſciplinæ. *T.* 5. 1. Pro Dii immortales, mulierem lepidam & pudico ingenio! *P. Moſt.* 1. 3. quæ res tam repente mores mutavit tuos? *T. And.* 5. 9. ut perdoctè cuncta calles! nihil hac doctâ doctius. *P. Moſt.* 1. 3.

8 Nova nunc religio in te iſtæc inceſſit cedo? *Ter. And.* 4. 4.

9 Scilicet, faciundum eſt quod vis. *Ter. Eun.* 1. 2.

10 Ah! vix tandem ſenſi ſtolidus. *T. Andr.* 3. 1. Multa concurrunt ſimul qui conjecturam hanc nunc facio. *T. And.* 3. 2. Hercules dique iſtam perdant, quod nunc liceat dicere. *Plaut. Car* 2 3. Nunc pol ego in rectam redii ſemitam. *P. Car.* 2. 8. Peſſima eſt hæc meretrix—— Imo Hæc vide, quod incœpſet facinus. *T. Heaut.* 3. 3. Nec pol me multum fallit, quin, quod ſuſpicor, ſit quod velit. *Ter. Hec.* 5. 1.

11 Nam quod nos capere oportet, hæc intercipit. *Ter. Eun.* 1. 1.

12 Tam ſcio hanc eſſe techinam quàm me vivere. *T. Eun.* 4. 4. Profecto, quanto magis magiſque cogito. Nimirum dabit hæc Thais mihi magnum malum, Ita me video ab ea labefactarier. *T. Eun.* 3. 3.

13 Audaciam meretricum ſpecta. *T. Eun.* 5. 6. Sic mihi data eſſe verba præſenti palam? *P. Epid.* 3. 4. Heu, hercle, mortalem catam, Malam, crudamque & callidam atque ſubdolam! *P. Pœn.* 5. 2. Condignè autem hæc meretrix fecit; at mos eſt meretricius. *P. Men* 5. 5, Mirum verò, impudenter mulier ſi facit? *T. And.* 4. 4.

[1] Se vrieesde dat ick oick e ſtuck gepretendeert had:
't Woôr frôy veur ſnuttoecken, as ick 't geconqueſteert had:
[2] Moôr dach geluck is quayt; flus ſtondet tuſſen twien,
En ick as ene ſott, [3] nouw hé zay 't velt allieen,
Adieu men hemmeke. — [4] hoe maghſe ſus lang brodde?
Iſſer ſoi veul fatſoens oôn ſulck en handvoll vodde?
't Wort, bay St. Jan, te loôt. Hedde noch niech gedoôn?
[5] Hedde gieen hulp van doen, magh ick nie binne goôn?

I. BEDRYF. X. UYTKOMST.

MARIE. FRANC. TRYN.

Ten is van geene noy, hier kome we gewandelt;
Waſſeghde van da kleet, is 't quôlaycke verhandelt
Veur daf va ghiſtere? *F.* Nieen trouwens: noch 't Hemm oick.
Hees ſ' oick ieen oôn? 'k quedd nieen, — [6] zay'ck'et nie wel, ghay ſpoick,
Woôr hedder Hemm gebrocht? *M.* Waſſulde gayme plôge?
Gedenckt ieens oôn te nacht: [7] ghe moet ſoo veul nief vrôge.
Stôf vaſt Serdammeke, ſtoôt op ou beentjens, Mann,
F. Sen heegh gieen bieentjens: ſie, ſen kan nie goôn. *M.* Se kan,
Se ſalt wel lieere. *F.* Wacht, loôt ick ick 't ieens bepruve.
Doôr lees ſ' all weer. [8] Jô wel, het kanme noch bedruve,
As ick om giſtren denck, en ſien 't ſpecktôkel oôn.
[9] Jô lieven Hieer, hoe kant me ſwerelds dinge goôn!
Hoe kan een raycke vrouw en bedelerſter wôrde;
Jô enen Bedelær! *M.* [10] Ick wou dacchou wa pôrde,
Men Hieer de fiel, ick mayn men Hieer de Filoſoof:
[11] Veur ſeker 't wort te loôt: hebb ick nou giee geloof?

1 Crucior, bolum tantum mihi ereptum eſſe tam ſubitò è faucibus. *T. Heaut.* 4. 1.
2 Hoc quidem jam periit. *P. Ep.* 3. 2.
3 Id illa univerſum abripiet. *T. Ph.* 1. 1.
4 In apparando conſumit diem. *T. Ad.* 5. 7. Expectando exedor miſer, atque exenteror — nimis diu maceror. *P. Epid* 3. 1.
5 Vin' adeſſe me unà? *T. Hec.* 5. 1.
6 Muliebri feciſti fide. *P. Mil.* 2. 5. At te illud nullo modo facere puduit. *T. Heaut.* 5. 5.
7 Poſtremo non meum illud verbum facio quod tu — Bene & ſapienter dixti dudum. *T. Ad.* 5. 8.
8 Ita me Dii amabunt, ut nunc — Miſeret me, tantum deveniſſe ad eam mali. *T. Heaut.* 4. 4.
9 Dii voſtram fidem, Itane comparatam eſſe hominum naturam omnium! *T. Heaut.* 3. 1. Humanum facinus factum eſt. Actutum fortunæ ſolent mutarier. Varia vita eſt. *P. Truc.* 2. 1. Homunculi quanti ſunt, cum recogito! *P. Capt. Prol.*
10 Tum tute igitur calidè, quidquid acturus, age. *Plaut. Epid.* 2. 2.
11 — At enim nimis longo ſermone utimur. Diem conficimus, quod jam properato 'ſt opus. *P. Trin.* 3. 3. Orationis operam compendi face, niſi te malâ re magnâ mactari cupis. *P. Moſt.* 1. 3.

Flus hadde ſulcken hôſt. Hollà ſtô vaſt me Joncker.
[1] Was ſufte? *F.* [2] 'k Stoôn en pays; 'k goôn ick doôr inden doncker
In dad afgrayſſelayck perayckel van me layf,
En vamme læve toe, en medden anders Wayf:
[3] Was ſalt te leſte zayn? [4] Sal icker ſay bay ſpinne?
[5] Men rôckt ou nied ieens oôn, ghen wiltergeld veur winne,
En veur de hand betôlt. [6] Ben ick ou floôf om niet?
M. Jô, jô, is dat de lôz? ick ſie wel woôrg' op ſiet:
[7] Komt as ghe kome wilt, me ſal ou courtaiſay doen,
En Reuyterlayck, te geef. 'k moet icker e woort bay doen;
[8] En komt moôr nie van doôgh: 'k ben elders waf verſeet,
En merghe komter volck die'ck ſelver niet en weet
Hoe daſſ' al hiete: 'tis va Leuven of van Berge,
'k Dool icker in. [9] *F.* Gay wilt dan ſeggen, overmerghe,
Dan hedde goe quartier: [10] ſal't ſoo zayn? *M.* [11] Doôrs men hant.
Treckt op ſlechs, en ontlaſt men hoôt van deſe quant.
F. Hay doeſſen oogen op! licht ieens en kiaers. *M.* Jô, ſeker.
Hay wil waſſeggen oick: ſieſſene mont. *T.* En beker—
En beker, Claes—en be, be, bekertje klein bier.
M. Nou ſal hy lieere goôn, ſie doôr, hy kant al ſchier;
[12] Nou is dwerck half gedoôn. Hay ſal ſoo wach goôn dreutele
Bay halve woordekens, en mompelen en preutele,
[13] En kieert ou doôr niet oôn: das droncke-mans gebær,
Gôch gay al ouwe gangh: en as ghe dan ſoo vær

Et eris ſicut dormiens in medio mari, & quaſi ſapiens gubernator amiſſo clavo: & dices, verberaverunt me, ſed non doluì: traxerunt me, & ego non ſenſi: quando evigilabo & rurſus vina reperiam? 23. *Prov.* 34. 35.

Van

1 Quid tu es triſtis? *G.* Egone? neſcis quo in metu, & quanto in periculo ſim? *T. Ph.* 1. 2. Quid, amabo, obticuiſti? *P.* 1. Quia iſtæc lepida ſunt memoratui; Eadem in uſu, atque ubi periculum facias, aculeata ſunt, Animum fodicant, bona deſtimulant, facta & famam lauciant. *P. Bacch.* 1. 1. Quid eſt quod volutas tute tecum in corde? PA. Pauliſper tace, dum ego mihi conſilia in animum convoco, & dum conſulo quid agam. *T. Mil.* 2. 2.

2 Quis me audacior ſit, ſi iſtuc facinus audeam facere? *P. Pſeud.* 1. 5. Non ego iſtuc facinus mihi, mulier, conducibile eſſe arbitror. *T. Bacch.* 1. 1. Non dubium eſt, quin mihi magnum ex hac re ſit malum. *T. Eun.* 5. 6. Sanè curæ eſt. quonam eventurum hoc ſit. *Ter. Hec.* 1. 2. Interii tamen, ſi hoc palam fuerit. *Plaut. Mil.* 2. 2.

3 Quid mihi futurum eſt, qui tibi hanc operam dedi? *Plaut. Men.* 4. 2. Men' piacularem oportet fieri ob ſtultitiam tuam? *P. Epid.* 1. 2.

4 Nihil ſatis firmi video, quam ob rem accipere hunc mihi expediat metum. *T. Heaut.* 2. 2.

5 Nunquam ſatis dedit ſuæ quiſquam amicæ amator. *P. Truc.* 2. 1.

6 Spe incerti, certum mihi laborem ſuſtuli. *T. Hec. prol.*

7 Operam mihi da, opera reddibitur tibi. *P. Epid.* 1. 1. Quod bene feciſti referetur gratia, id quod poſtulas, Et id & aliud quod me orabis, impetrabis. *Plaut. Capt.* 5. 1. Noctem tibi honoris cauſa gratiis dono dabo. *P. Aſ.* 1. 3. Quin veni, quando vis, intro, faxo haud quicquam ſit moræ. *P. Amph.* 3. 3. Non ædepol ita promeruiſti de me, ut pigeat quæ velis. *T. Men.* 5. 3.

8 Otium ubi erit, tum tibi operam ludo & delitiæ dabo. *Pl. Rud.* 2. 4. Imo etiam tibi, mea voluptas, quæ voles faciam omnia. *Ibid.* Promeruiſti, ut ne quid ores, quod velis, quin impetres. *P. Men.* 5. 9. Locus hìc apud nos, quamvis ſubito venias, ſemper liber eſt. Ego ubi bene ſit, tibi locum lepidum dabo. *Plaut Bacch.* 1. 1.

9 Ubi moleſtum non erit, ubi tu voles, ubi tempus tibi erit. *Ter. Eun.* 3. 2.

10 Si iſtuc crederem ſincerè dici, quidvis poſſem perpeti. *T. Eun.* 1. 2.

11 Lepidus; nunc ego te hoc facere volo. *P. Bacch.* 5. 1.

12 Bono animo es, negotium omne jam ſuccedit ſub manus. *T. Mil.* 4. 4.

13 Animo virili præſentique ut ſis, para. *T. Ph.* 5. 7.

Van hier zayt, damme may nie meer en kan vermoeye,
Soo plantem yevers neer, doôr piærden of doôr koeye
Gegete vocyer leet. *F.* Oppene mis-hoop. *M.* Jô,
En gôme ſoo naer heuys, en denckter niet micer nô,
En houd ou wayſſelayck, of yemant quoôm te kouten
Van dees oubollighayt. *F.* Men backhuys is van hout, en
Me veurhoot ya metoôl, as yemant ſoo was ſcêt,
Dat ick vuel da may op men conſcienci leêt.
[1] En dich gô nô genogh, 't ſal me wel lieere vayſe.
Adios, Uffrau Mary, [2] ſie, doôrme gôwe rayſe.
M. Goôt heen in nomine. *T.* Bier Claes. *F.* Voirt malle Jan.
Go foirt, of wilde niet, 'k ſal ick 't ou lieere, mann.

Sy ſlaet haer een cruys na.

I. BEDRYF XI. UYTKOMST.

MARIE.

M. [3] Das Schip is onder zayl, en 't goôt al frôy deur 't wôter.
Belôy, 't is wel gepaſt: woôrt iee klayn urke lôter,
'k En haddes nie begoſt. [4] 't gô mef Franciſco voirt
Al ſoo 't Godts Haylige believe ſal. [5] mayn poirt
Goôt doôr me weer in 't ſlot, emme licht euyt. Moôr bay wat,
[6] 'k En heb ick niech gedoôn. doôr ſteeckt in dees paſtay wat,
En beetje veeneſoens, da ſmoke ſal, ick ſwært.
Wel dijen botte Frans was ſoo blint, datme dært;
Hay'n docht niet eens ônt gelt, het princepoôl van alle;
Soo bleef de ſott met Trayn heur Beurſte legge malle:
Ick docht ick, vuel dy all, 'k vuel oick wat; en, och Hieer,
[7] De Beurs was uytte weegh medenen halven kieer.
Gemanne, goeyen nacht, 'k goôn ick was ſitten telle:
Die 't kunſtjen oôn ſtoôt [8] maght ſen vriendekens vertelle.

Sy brengt de Borſe voor den dagh.

1 Hercle, quicquid eſt muſſitabo potius, quam inteream malè. *P. Mil.* 2. 3.

2 Ego eo igitur. PA. Et præcepta ſobriè ut cures, face. *P. Mil.* 3. 1.

3 Bene navis agitatur, pulchrè hæc confertur ratis. *P. Bacch.* 4. 6. Uſque adhuc actum eſt. probè. *Plaut. Mil.* 2. 6. Lepidè hoc ſuccedit ſub manus negotium. *P. Mil.* 3. 2. Bene proſperéque hoc hodie operis proceſſit mihi: Amovi à foribus maximam moleſtiam. *P. Amph.* 1. 2.

4 Quid iſtuc ad me attinet, quo ille intereat modo? *P. Epid.* 1. 1.

5 Poſtquam opus meum, ut volui, omne perpetravi, ſoſtibus fugatis. *P. Pſeud.* 5. 1.

6 Nunc una mihi res etiam reſtat, quæ eſt conficiunda. *T. Ph.* 5. 5.

7 Hoc eſt incepta efficere pulchrè, veluti nunc mihi evenit, ut ovans prædâ onuſta incederem, ſalute noſtrâ atque urbe capta per dolum. *P. Bacch.* 4. 9. Quod boni eſt, id ſi citus taceas tute tecum. *Plaut. Epid.* 5. 1.

8 Cavebunt qui audierint. *T. Bacch.* 4. 9.

I. BEDRYF. XII. UYTKOMST.

FRANC. TRYN.

[1] *F.* Nou voirt dan, droncke ſlett — Amay! wa ben ick matt
En mu va ſlæpe van dit overloopend vat!
[2] Hay is me twintigh moôl ontfallen of ontſchote;
Stoit tegen elcken ſtieen, en rolt in alle gote:
[3] Woôr't nie voor Môy, die Hoer, die'ck nie vergete kan,
Wat dad ick Camfers eet, 'k had ick den hoy der van.
Dan trouwens, 't is nou euyt. — Hier hebb ick rechs gevonde
De mis-hoip die'ck ick ſocht. en hier langs goôt de Ronde,
En Sieur Hanneken-euyt; hier magh ick ick me pack
Gô loſen! — hier, Jan gat, ſit neer op ou gemack:
Sitt vaſt. [4] hay valt in ſloôp; da docht ick wel. *T.* Claes, deckme,
Men voe — te benne kout. *F.* Hay droim' of hay begeckme,
't Is may allevelieens. Goey'n ôvent, veuyl fatſoen,
[5] 'k Goôn ick doôr 't vayler is, hier'n hebb ick niet te doen.

II. BEDRYF. I. UYTKOMST.

CLAES. KEES.

C. [6] Wel, Keesje maet, wat raet? Ick ben ſoo moe eſlooft, vaer,
Van ſockle langs de Stadt, datje 't niet en gelooft: maer
Wat ſelt in 't ende zijn, waer magh dat arme Wijf
Belent zijn? *K.* Wat, ſe heit der ſinnen alle vijf,
En noch wel ien der toe van meer as Vrouwe loosheit,
Se ſelt wel klare. *C.* [7] Maer ick grouw voor meerder boosheit

Dan

1 Hem tene, age, i ſimul quod ego eam. *P. Moſt.* 1. 3.

2 Aſſiduè eſt agendus mihi clamore ſummo, cum labore maximo. *T. Heaut. prol.*

3 Et illam ſceleſtam eſſe, & me miſerum ſentio: Et tædet, & amore ardeo, & prudens, ſciens, vivus videnſque pereo. *T. Eun.* 1. 1.

4 Caput deponit, obdormiſcit. *P. Curc.* 2. 3.

5 Sed ego ceſſo me hinc amoliri, ventre dum ſalvo licet? *P. Truc.* 2. 7. Propera igitur fugere hinc, ſi te Dii amant. *P. Epid.* 3. 4.

6 Domum revortor mæſtus atque animo ferè Perturbato, atque incerto præ ægritudine. *Ter. Heaut.* 1. 1. Sum defeſſus quæritando, nuſquam invenio. *P. Amph* 2. 1. Defeſſus ſum urbem totam pervenarier, Nihil inveſtigo quicquam de illa muliere. *P. Merc.* 4. 5. Nam omnes plateas perreptavi. *P. Amph.* 4. 1. Ita currendo atque ambulando totum hunc contrivi diem. *T. Hec.* 5. 3. Neque domi, neque in urbe invenio quenquam, qui illam viderit. *P. Amph.* 4. 1. Nec quid corde nunc conſilii capere poſſim ſcio, Tantus cum cura meo eſt error animo. *P. Merc.* 2. 3. Quid ego huc recuſem, aut operam ſumam, aut conteram? *Plaut. Moſt.* 3. 1. Ubi quæram? ubi inveſtigem? quem perconter? quam inſiſtam viam, Incertus ſum. *T. Eun.* 2. 3. Ubi illam quæram gentium? *P. Ep.* 5. 2. Quamne hodie per urbem ſumus defeſſi quærere? *Plaut. Ep.* 5. 2.

7 Vereor, ne mulier me abſente corrupta ſit. Concurrunt multæ opiniones, quæ mihi animum exaugeant. occaſio, locus, ætas. *T. Heaut.* 2. 1. Nam & intus paveo, foris formido: ita nunc Utrobique me metus agitat. *P. Ciſt.* 4. 2.

Dan t'onſent is bekent: [1] 't is hier en kluchtigh volck,
Licht, vals, Wals, en Onduyts; men hoefde wel en Tolck
Van 't ien in 't ander huys, aſmer hem deur ſou redde:
Hoe magh Tryn dær by op? onnos'le ſloof! *K.* 'k Will wedde
Dat Trijn in 't ſchoonſt en 't beſt je ſitt en quinckeleert:
S'is goelickjes van muyl, en ſ' heit ſoo wat eleert
Met Stee-volck om te gæn, in 't Boockje der maniere,
Sulck goet is wellekom in alerley kertiere;
En ſ' is moy in den dos; dat ſtaet de luy wel an;
Ho, ho, Baes, Moer die ſitt by 't Glaesjen en de Kann;
Dat gaet ſoo ſeker as de Paep ſen Evangeli,
Die guſtre ſtong en preeckt'; ô Sinte Pieterceli.
Wat ſchommelde die Vent en hoop goeds onder ien!
Noch hebb ick oyt of oyt ſulck preke niet e ſien:
Sen backes ging all tick en ticketack, as 't touwtje (Vroutje?
Van 't Swaerd, as 't moytjes koelt. *C.* [2] Maer Kees waer is men
Men Vroutje, Kees, men Wijf, men Lieſte — Kees. *K.* [3] Wel hey!
Souje wel huyle, Baes? *C.* [4] Is 't niet waerd dattick ſchrey,
Om ſulck en lieven pand? *K.* [5] Jae wel toch, wat kent baten,
Of je veul krijte wilt? 'k ſou ſegge [6] gaewe ſtraten
En ſtege deur en deur, maer 't is lang doncker nacht,
[7] En w'hebbent nong ſoo veul epleeght met all ons macht,
Dat daer op niet en is te bouwe. wilck'je ſegge?
[8] Kom læte we ons hooft geruſt in 't kuſſe legge;
En neemj'en ſoopje met en pijpje ſmoocks voor uyt;
Daer is gien dingh dat ien ſen ooghjes dichter ſluyt.
[9] 'k Verſekerje Trijn tuys eer dat den dagh ſel op gaen.
C. [10] Ick weet niet offe mijn te nacht ſel uyt men kopp gaen.
K. 'k Hoop jae, Baes; wat en blæs! daer benne Wijfs enoogh;
Of Trijn verdroncke wær, 'k hebj' all enær in 't oogh.

Te

1 Ubi ego illam quæram? Credo abductam in ganeum aliquò. *Ter. Adelph.* 3. 3. Ego, quia non rediit, — quæ cogito? Quibus nunc ſollicitor rebus? Ne aut illa alierit, Aut uſpiam ceciderit, aut perfregerit aliquid. *T. Ad.* 1. 1.

2 Dum ſervi mei perplacet mihi conſilium, dum rurſum haud placet. *P. Merc.* 2. 3.

3 Ejiciunda hercle hæc mollities animi. *Ter. Eun.* 2. 1.

4 Ut animus in ſpe atque in timore uſque antehac attentus fuit, Ita, poſtquam adempta ſpes eſt Laſſus curâ confectus ſtupet. *T. Andr.* 2. 1. Nulla eſt, neque ego ſum uſquam, perdita perdidit me. *P. Ciſt.* 4. 2.

5 Si Dii immortales id voluere, te hanc ærumnam exequi, decet id pati æquo animo. — ejulatione haud opus eſt. *P. Capt.* 2. 1. Omitte verò triſtitiam tuam. *Ter. Adelph.* 2. 4. Lachrimas mitte, ac potius quod ad hanc rem opus, porrò proſpice. *T. Ad.* 3 2.

6 Apud emporium, atque in macello, in palæſtra atque in foro, In Medicinis, in tonſtrinis, apud omneis ædes ſacras. *P. Amph* 4. 1.

7 Nam quid modi futurum eſt illam quærere? *Plaut. Men.* 2 1.

8 In re mala animo bono utare, adjuvat. *Plaut. Capt.* 2. 1. Ne te afflictes — Si ſapis: Neque præterquam quas ipſe amor moleſtias Habet. addas, & illas quas habet, rectè feras. *T. Eun.* 1. 1.

9 Una ſpes eſt, ubi ubi eſt, diu celari non poteſt. *T. Eun.* 2. 3.

10 Nec mihi fas ullâ me voluptate hic frui, Niſi ubi illa huc ſalva redierit. *T. Heaut.* 1. 1.

By ſijn ſelven. Te minſte krijgh ick me en tooghje van ter zije.
Hoe ſeyt de wijſe mann? In alle dingh is lije,
Maer in wel eten en wel drincken, droogh en natt,
Daer is gien accy. *C.* Kom, koman, Kees, trooſtme wat.

III. BEDRYF. I. UYTKOMST.

TRYN.

Sy ontwaeckt allengskens, heeft noch beyde oogen toe, en begint op te ſitten. Sy taſt naer hem.

T. Soeck — ſoeck! — me luſte wel — en poosje — noch te legge,
Maer — 'k ben te dun edeckt. — Soeck! — Claes — 'k moetje wat ſegge;
Benj' al op Vaer? ſoo vroǒgh? — hoe iſtit bet verhoyt!
Soeck! all 't ſtroo boven — en de lakes hiel verſtroyt.
De tijcke natt. — wel hey! heytet te nacht eregent?
Is 't op me kliere niet, ſoo ben ick wel eſegent.

Sy doet een oogh op en ſiet om hoogh.

't Luyck op? Claes, benje geck? Kees — Kees, doet dit luyck wat toe.
Kees, — waer is deſen uyl? Kees — 'k ben dit ſchreewe moe.

Sy ſit op haer knyen en reyckt als naer het luyck. Vrijft haer oogen.

'k Moet ſelf op, ſien ick wel — ǒ menſſe! — foey! wat donder,
Hoe iſt hier dus eſtelt! hoe — 't ſtinckt hier in 't Voor-onder
As oft en mis-hoop waer. — wel hei! ick droomde ſtrack,
[1] Maer nou en droom ick niet. — die veinſters, en dad dack,
Dat ſien ick. — [2] jæck, ick ſie 't. we leggen an de pæle,
Of an de kaey; dats wiss [3] 't geſicht en ken niet fæle.
'k Sie daer de ſelfde Poort van guſtere, dat 's waer,
De ſelfde winckels — jae 'ck, men ooge benne klaer.
Wel lieve kindere, hoe droomden ick te nacht! Heer,
Me docht ick wier op 't landt etrocke by de Nacht-meer.
Hoe tornde my die Pry, die Tovenaerſter, die —
[4] Wel hey! 't en isghien droom; [5] 't is waer ebeurt, nae'ck ſie.
Dat Varcke! 'k legg beghet en wentel in de modder.
O Domené t'Saerdam, je bent en rechten brodder,
Je had me ſoo belooft, je ſout die Ugnery
Beleſe met ye kunſt, en bidde me gat vry;

Nu

1 Nunc demum experior, prius ob oculos caliginem mihi obfitiſſe. *P. Mil.* 2. 4.

2 Equidem ecaſtor vigilo, & vigilans id quod factum eſt fabulor. *P. Amph.* 2. 2. Sane ſapio & ſenſio. *P. Ibid.* 1. 1.

3 Ut ego oculis rationem capio. *P. Pſeud.* 2. 1.

4 Satin' eadem in vigilantem expetunt, quæ in ſomnis viſa? *P. Mil.* 2. 4.

5 Mihi haud falſum evenit ſomnium, quod noctu hac ſomniavi. *P. Mil* 2. 4.

Nu is 't ytem weer het ſelfd, en arger as te vore.
't Is waer, de Vroemoer ſeyt, 'k ben met en helm ebore:
Maer gaet de ſpokery de menſſen ander leên?
Soo ſinw'er oolick an. — [1] O heilige gebeên
Van alle Chriſtene! 'k ben deur eſpoockt, en weer deur;
'k En lijck me ſelve niet — Claes Gerr'tſe, j'had en Meer veur, *Sy begint haer te bruſen.*
Nong krijg j' en Hengſt op ſtall, of en Ruyn; 'k weet noch niet.
Wel watte miſlickheit! 'k ben as en Knecht: wel ſiet,
Dat benne boxe — dits en wambes mit ſen knoope.
Hoe magh men backhuys ſtæn: 't en is noch niet beloope,
'k Voel noch gien baert: [2] dat's goet. maer hy magh komme. toch;
'k Ben en jong Mans-perſoon, en eerſt ebore noch.
Maer, 'k hebb en hoet op, doe'ck? wel wat het 't te beduye,
't Is by men ziel kernijck! me ſou de klocke luye
Om ſucken Tovery. En Vrouw in iene nacht
E man eworde! Claes, Claes Gerr'tſe, 'k wouw je 't ſaght.
[3] Mær as hy 't ſien ſel, Heer, wat wild'ren huysje legge!
Hoe bluts wil arme Claes ſtæn kijcke. maer, 'k magh ſegge,
Beſiet ye ſelve. licht ſel 't ſelve Tover-wijf
't Spul hebben uyt eſpeult, en hebben Claes mijn lijf,
Mijn Claeſens an edaen. dat ſou al moytjes koele.
Ick weet niet wat ick lieſt ſou weſen, om 't gevoele,
't Wijf of de Man; men heught, dat tuske Mans en Wijfs
E reys dat ſpul ontſtong, en 't maeckte veul gekijfs
T'Saerdam in 't ævent-lagh; elck wou de wijſte weſe;
D'ien heyt de Manne 't lock, d'aer de Wijfs toe eweſe;
Ick hiel 't doe voor de Mann, en wenſten om en vaen
Dat ick men leve mocht in Broeck en Wammes gaen:
En 't loopter hier op uyt: [4] we leggen al en wenſſe,
En ongſe lievien Heer verhoort ſomtijts de menſſe
Eerſt om ſien: wel, ick mocht wel wete, by de giss,
Of onſe Claes noch Claes, of all Claſijntjen is:
[5] Ick houw men an de koop, 't ſpoock magh an mijn beklyve,
Indien 't me ſaligh is, 'k will wel Claes Gerr'tſe blyve.

1 — Dii immortales, obſecro voſtram fidem! ubi ego perii? ubi immutata ſum? ubi ego formam perdidi? *P. Amph.* 1. 1.

2 Optimè uſque adhuc conveniunt ſigna. *P. Men.* 5. 9.

3 Nam ut hic laturus hoc ſit, ſi ipſam rem, ut ſiet, reſciverit, Non ædepol clam me eſt. *T. Hec.* 4. 1.

4 Dii voſtram fidem, quàm ſæpe forte temerè Eveniunt quæ non audeas optare! *T. Ph.* 5. 1. Stulti haud ſcimus, fruſtra ut ſimus, cum quod cupienter dari Petimus nobis, quaſi id in rem ſit poſſimus noſcere; Certa amittimus, dum incerta petimus. *P. Pſeud.* 2. 4.

5 Et me quidem conditio hæc non pœnitet. *P. Stich.* 1. 1.

Maer ſou'ck'et zijn, beghet, en blijven, alle dingh
Moſt weſe na den eis, eer icker 't zeil op gingh:
[1] Wat drommel, laet eens ſien — of oock men deel men deel is.
[2] Wel hey! *EN EVEWEL BEN ICK TRYNTJE KERNELIS.*
— En wind-ey! by men keêl, en wind-ey! Trijn is Trijn.
— Maer ſoetjes, [3] ſou 't niet wel Kernelis Trijnſe zijn?
— Wel neen, werentigh. — Trijn ſtaet voor, en 't iſſer even
As 't giſtren ochtent was — ken ick 't me niet ontgeven?
— 't Seit niet: daer niet en is verlieſt den Heer ſijn recht.
Spill, ſpul en balle quijt. — Neen; 't is wær, 't ſtæter ſlecht,
Daer is geen kijcke nae. O ſakerelemente!
(Vergeeftme, Lieven Heer, ick ſegget van gewente)
Is ongſe Claes nou noch Claſijntje, lijck as ſlus,
Soo ſtænewe me kær niet leâlicke ter kuss;
Dat wil en hylick zijn! men lieſte Tover-vrouwtje,
Met gevouwen handen. 'k Vergeeftje voor mijn deel; helpt Claes ſlechts van ſen Vouwtje,
't En dientme ſeper niet. — Sommier ſommarum dan,
De nieuwe Broock moet uyt, en d'ouwe Rocken an,
Hoed of, Muts op: Ick magh van bovene beghinne:
Voor eerſt de tuytte los. — [4] wat maghte Geck verſinne!
Waer is men Muts? — waer is men lijfje? — waer men klett?
— Waer zijn me Rocke? — ſoet, as icker wel op lett,
Waer is men Borſrock? — waer men Hemde? — waer men Hoſe?
Men Toffele beget! hebb ick 't al moete loſe?
Denckt an men Sleutel-raex, men Kuſſe-buyl, men Beurs!
O Spoockſter wieje bent, wat vondje daer al keurs
Van Goud en Sulver-geld, as ick 't wel over-reken;
Men Sulvre Vingeroet moſt icker me in ſteken,
Moer ſoffels as ick ben. Ja wel, 't hiet Toovery,
't Volk wilt ſoo hebbe; maer al ſeime Roovery,
Het lyckentſ' op een deuyt: hoe 't onſe Claes ſel vatte,
Daer ſlae'ck veul twyffels an. Aſme vertelt dat Katte
Dan Katte zyn, dan Wyfs, dan Wolve, dan iens Mans,
Dan Wolve; dat dat goet, 'k weet niet wær, an den dans
Mekander vrolick mæckt, en in playſiertjes leve,
En datter oppet leſt en hoope van die Teve

Elck

1 Perſcrutari hic volo — Nos noſtri an alieni ſumus: Nedum quiſpiam vicinorum imprudentes nos aliquis immutaverit. *P. Mil.* 2. 5.

2 Certè equidem noſter ſum. *Ibid.* Sed quum ego cogito, equidem certò eadem ſum quæ ſemper fui. *Plaut. Amph.* 1. 1.

3 Fruſtra egomet mecum has rationes puto. *T. Ad.* 2. 1.

4 Sed ſatin' ego animum mente ſincera gero? qui ad hunc modum hæc hic fabulor? *P. Bacch.* 3. 4.

Elck op en Beuſemſtock en mette bille bloot
De Schoorſtien uyt laveert, en helpt d'ien an ſen doot,
Den æren an en wipp, den dorden an en Vryſter,
Dan ſit hy ſtaegh en lacht, en ſeydt all, 't is te byſter!
Wat maeckme't volck al diets! het is en deel licht goed,
En hoope Galgen-aes voor 't Hels vyer op evoet,
Met brandmercke vergult van allerhande Heere,
Hoer-waerde, Koppelaers, en dieder by verkeere,
Beſteedtſters, Heelſters, Huyckefaexe, Dobbelaers,
Quackſalvers, Heyens met der kind'ren opper naers,
In dekens en ſwart haer ewentelt en ewonde,
Dat volck ken toovere, en toovere, gans wonde,
Ye gelletje uyt je beurs, ye kliere van ye lijf,
Oft okes bokes waer. ô Claes, ſaeghje ye wijf,
You arme Trijntje, Claes, in duſtennige lure,
Souje niet ſegge, Claes, de Duvel of ſen Bure
Zijn 't wijf an boort eweeſt, de Hoere van de Stadt
Die hebben 't veer voor veer etrocken uytter gat?
Wel mochje't ſegge, Vær; ick moetet ſelver ſegge,
All weet ick ſelver niet wien dat ick 't op ſel legge.
[1] O Schelme, wieje bent, ô Varckens, waerje woont,
J'hebt een verræders hart, an Knelis kint etoont,
Jæj', en verræders hart, dat ſegh ick. vriende, Bure,
Goey luy, kijckje niet uyt!

III. BEDRYF. II. UYTKOMST.

HANNEKEN-UYT. TRYN.

H. 't Is nou bekans dray ure,
Den dôgeroôt goôt op; mayn dinge zayn gedoôn, (goôn,
'k Ben hiees en droigh geſchrieewt, 'k magh ick noôr heuys toe
En ſlôpen e goech gat in deſen dagh. [2] Was ditte?
'k Docht daddick e geſpoôck (God zægen ons) ſagh ſitte:

1 O ſcelera, ô genera ſacrilega! *Ter. Adelph.* 3. 2. Pro Dii immortales, facinus indignum & malum! — An quicquam hodie eſt factum indignius? *T. Phorm.* 5. 8. O facinus animadvertendum. *T. Andr.* 4. 8. Hei mihi diſperii! vocis non habeo ſatis. vicini, interii, perii! *P. Moſt.* 4. 3. Obſecro, populares, ferte miſero atque innocenti Auxilium: ſubvenite inopi. *T. Ad.* 2. 1. Pro, populares! voſtram ego imploro fidem, Agricolæ, accolæ, propinqui qui eſtis his regionibus, Ferte opem inopiæ, atque exemplum peſſumum peſſumdate, vindicate: ne impiorum potius ſit pollentia, quàm innocentium, qui ſe ſcelere fieri volunt nobiles. — Voſtram iterum imploro fidem, qui propè hic adeſtis, quique auditis clamorem meum. Ferte ſuppetias. *P. Rud.* 3. 2. Obſecto voſtram fidem, ſubvenite cives. *P. Men.* 5. 7. Ecquis ſuppetias mihi audet afferre? *Ibid.*

2 Sed quid hoc eſt? quid hoc? quid hoc eſt? quid ego video? quomodo? — Satin' ego oculis cerno? *P. Pœn.* 5. 5.

[1] Wad iſt oick? —'t is e mens —'t is ene vent die krayt,
Of enen hont die heuylt. —datti me niet en bayt:
Wat en bieeſt ben ick ick! 't is ene knecht in ſpeci.
[2] Wat is ou, Jongman? ſpreeckt. —en hedde gieen diſcreci?
As enen Officier ou aenſpreeckt, ſwaygde dan?
Kom, kom, geſchickt, belæft. ſiem' eens oôn as e mann.
[3] Sie doôr iens, bay men ziel, 't is ene lieve lacker,
[4] 't Is e ſuet tronike; [5] Jongman, woôrs ouwe macker,
Hoe ſitt' hier ſus allieen? het ſchaynt ene Lackay
Of ſoo e Pôſike te zayn, of alle bay,
[6] Van enen kôlen Don. 'k ſien ick 't wel oôn de klieere,
Oôn ſulcken liveray kent me licht ſulcken Hieere.
[7] Wat, is ou gelt vertuyſt, en kous en ſchoenen toe?
T. Jæ, 'k ben kæl en beroyt: mær, vrient ick weet niet hoe;
Weet jy 't niet? *H.* Wadden ſproôck! [8] was zayde veur en nôci?
[9] Lôt ſien; 't en was giee Spoins; dat heet en ander grôci:
Toloins? nice, noch al min. Van duſent, Leuyker Wals!
Dat is ſoo wonderlayck om hoiren, en ſoo vals.
[10] Parlez, je parle à vous. *T.* Men luſt niet meer t'avoeſe,
Ick danckje voor je bier. *H.* Hay ſeet doôr yet va kroeſe,
Nô'ck tuſſen baye kan begraype. 't goô bekans
As Neerdeuyts; moôr ſoo noch wat op ſen Engelſmans:
Sout ene Stiært zayn? Ser, kan you not Ingels ſpeke?
T. Wat ſeggje? *H.* Das goe Deuyts, en bay gans eleweke,
't Is Hollans; 'k moght ick ick ſ' wel payſe. Knechje, dan,
(Soo veul noch kan ick 's pas) hoe komj' hier, ſoete mann?
T. Ick heb en ſoete Mann, Claes Gerritſe by name;
Mær dat en ben ick niet. die mijn men kliere name,
En hongeder me voor dit luys-neſt an me gat,
Betoov're you geſicht. *H.* Monſieur, hoe ſeghde dat?
T. Ick ben Monſeur noch Mann, of me broock groen of geel is;
't Seit niet, en evewel ben ick Trijntje Kernelis.

H. Was

1 Quid hoc hominis? qui eſt hic ornatus, nequeo ſatis mirari, neque conjicere. Niſi quidquid eſt, procul hinc libet pritu', quid ſit, ſciſcitari. *Ter. Eun.* 3. 4.

2 Quid tibi vis? ſatiſne ſanus? quid me Aſpectas? quid taces? *T. Eun.* 3. 5.

3 Quàm liberali facie, quàm ætate integrâ! *Ter. Eun.* 4. 2. Et quidem hercle formâ luculenta. *Ter. Heaut.* 3. 2.

4 O faciem pulchram! *T. Eun.* 3. 2.

5 Adoleſcens, primum abs te hoc bonâ veniâ peto, ſi tibi placere potis eſt, mihi ut reſpondeat. *T. Ph.* 2. 2.

6 Apparet ſervum hunc eſſe Domini pauperis miſerique. *T. Eun.* 3. 2.

7 Iſtud quid mali eſt? —Ne lacruma, atque iſtuc, quicquid eſt, fac me ut ſciam. Ne retice, ne verere; crede, inquam mihi: Aut conſolando, aut conſilio, aut re juvero. *T. Heaut.* 1. 1.

8 Quæſo quid hominis es? *T. Heaut.* 4. 7.

9 Unde ego hominem hunc eſſe dicam gentium. *T. Pſeud.* 4. 2.

10 Quid nunc taces? tecum loquor. *T. Mil.* 2. 5.

H. Was zayde? *T.* E Mann, as is ye Suſter en ye Moer.
H.[1] E Vroumens! lôt leens ſien. —*T.*[2] Wegh, ick en ben gien Hoer;
Y'hebt ſucken ſlagh niet voor. —[3] 'k ſeggje, læt me mit vrede,
[4] Of ick ſelje, op men doot, onder men voete trede:
Wat ſelt hier weſe? *H.*[5] Jô, zayde ſoo boos van oôrt?
[6] 'k En wiſtes nief veur nou, dach' e recht Vroumens woôrt.
Te minſte maghme ſien waſſ' in den boeſem vure;
Das t'Antwerpe gemayn. [7] ſie, wat en ſotte kure,
En ſoude niet e mens e memmeke lôte ſien?
T. Loop, deuſe malle geck; al bennew' hier allien,
'k Will niet. en evewel, of ye docht dattick fluytte,
En mæckteje wat diets, kom anne, voelt van buyte, *Sy laet hem op het wambas taſten.*
Wiens lijckent dit ſpul beſt, ye Vaers goet of ye Moers?
H. 't Is ſoo woôr as ick læf e vrouwke! mes amours?
Me lieveke, me kint, [8] kan ick ou yewers diene?
Ick ſchenck ou men hieel layf. [9] *T.* 'k En eys niet as je biene:
Lientme die voor en poôs, en helpmen hier van dæn,
Eer dat de Sonn op gaet [10] (ſe ſchijnt vaſt op te gæn)
't Volck is hier yverigh, ſe loope vroôgh te Kercke,
[11] En alſmen imment ſagh, de looſte mochtent mercke,
[12] Dan kreegh ick wel en galgh met jongens ammen ſtaert.
H. [13] Seghme, men herteke, woôr dach ge gære woôrt;
'k Sal ouwe Laydts-man zayn: [14] al ſouw'ck ick immen doit goôn.
Och erme, moette ſoo met die froy voetjens bloit goôn?
Is 't verr? woôr moete zayn? *T.* 'k ken hier de ſtræte niet;
't Is eurgens by een Poort, ick weet niet hoeſe hiet.
H. Sint Joris? Kayſerpoirt? *T.* Neen. *H.* Kipdeurp? *T.* Gien van alle.
H. Is 't oôn de wôterkant? *T.* Wel jaet, wat meughje kalle?

1 Mulier, iſtam rem inquiſitam certum eſt non amittere. *P. Amph.* 2. 2.

2 Non ego ſum polluta, potin' ut me abſtineas manum? *T. Rud.* 2. 4. Ep. Ne attingas. P. Oſtende verò. Ep. Nolo. P. Non æquum facis. *P. Epid.* 5. 2.

3 At te pol tibi Poſthac comprimito iſtas manus *T. Heaut.* 3. 3.

4 Si attigiſſes, ferres infortunium. *T. Ad.* 2. 1.

5 Ecce autem tu quoque protervè iracundus es. *T. Hec.* 3. 5.

6 Quid pejus muliere, atque audacius? *Plaut. Mil.* 2. 3.

7 Non licet te ſiccè, placidè, bellam bellè tangere? *P. Rud.* 2. 4.

8 Tanquam ſi emeris me argento, liber ſervibo tibi. *Plaut. Men.* 5. 9.

9 Obſecro, quiſquis es; operam ut des mihi. Nec ſinas in me inſignitè fieri tantam injuriam. *P. Men.* 5. 7. Et te oro porrò, in hac re adjutor ſis mihi. *Ter. Hec.* 4. 4.

10 Nam hoc quidem ædepol haud multò poſt luce lucebit. *P. Cure.* 1. 3.

11 Alio pacto honeſtè quomodo hinc nunc abeam neſcio. *Ter. Eun.* 4. 4.

12 Ego pol quoque etiam timida ſum, cum venit in mentem, quæ ſim. *T. Heç.* 5. 1.

13 Cedo manum, nolo equidem te affligi. *P. Moſt.* 1. 3.

14 Non ſi capiundos mihi ſciam inimicos omnes homines. *T. Andr.* 4. 2. Animam relinquam potius quam te deſeram. *Ter. Adelph.* 3. 5. Imo & operam dabo, & defendam & ſubvenibo ſedulò. Nunquam te patiar perire: me perire eſt æquius. *P. Moſt.* 1. 3. Quia certum eſt mihi quaſi umbra, quoquo ibis, te perſequi: quin etiam, ſi in crucem, vis pergere, ſequi decretum eſt. *P. Cuſ. Act.* 1.

Claes Gerritſ' hiet me Mann, en 't is en Schipper; Baes;
[1] Die leyt hier met ongs ſchip; ô Vær, 't is ſucken Claes,
Dat j' hem koſt! *H.* Soo, ſoo, ſoo, nouw ſullewet wel vinde.
T. Ja wel, all is 't ſchoon dagh, ick wangdel aſte blinde,
[2] Ick volgh j' op goet geloof; 'k vertrouw je mient gien arg:
Noch rouwtet me van all de moeyte die 'ck je varg.
[3] Hebj' oock en Vrouwtje? *H.* Och jô, en heel galante Moeyer,
Frôy en bizeart geklieet, en meddet hoôr voll poeyer.
T. Soo Joffrouw Klappermans! *H.* Das hier ſoo de manier,
't Is hier al Uffrauw, klayn en groit. *T.* Wel, waerſe hier,
Ick gaffer wel en less; nouw ſel ick ſe you liere.
Iſſe wat goelickjes, en dræght ſe moye kliere,
Lætſe niet licht allien deur vreemde ſtræte gæn:
Houtſe wat in 't verſier. wangt hoe 't mijn is vergæn,
Dat kenjer nouw verſlæn: ye ſietet voor ye ooge.
[4] O lieve Klappermann, 'k ben ſchandelick bedroge,
Hier weunt en boos geſlacht van Vrouw-volck. *H.* [5] Das wel woôr.
'k Had ick doôgs wa mieer ruſts, aſſet ſoo niet en woôr.
Elck heuysken heeſſe kreuyske. *T.* Ja dat 's 't ouwe ſpreeckwoort.
[6] Maer hoor, ſoo j' hier of taer en klucht van deſe weeck hoort,
Of in de Crante leeſt; [7] en melt toch niet van mijn;
'k Sel ſien of 't voor me Mann bedeckt ſel kenne zijn,
Soo weet jy 't maer allien. en ien is gien: niet wær, Vær?
Licht dattick korts van hier vertreck, en op en aer vær:
Daer mes 't uyt. ſelje me trouw weſe? *H.* Wadden vroôgh!
[8] 'k Ben ick ick Klapperman bay nacht, en nie bay doôgh;
Doôr meughde vaſt op goôn. O lief kint, ſou 'ck ick melden
All waddick wel bay nacht ſien omgoôn. [9] ick vertelden
Van hier to Bruſſel toe, en quômer noch niet deur:
Moôr ick en kout moôr 's nachts, doôr treck ick gôſie veur.
T. 'k Krijgh bleinen in men voet, 'k en kent niet langer harde.
H. Dat had ick wel gevrieeſt: Corôſi. *T.* Is 't noch varde?

H. Nieent,

1 Nunc quem quæro, commonſtrare ſi potes, Inibis à me ſolidam & grandem gratiam. *P. Curc. Act.* 3.

2 In tuam cuſtodiam meque & meas ſpes trado. *P. Moſt.* 2. 1. Neſcio, hercle, neque unde eam, atque quorſum eam. *T. Eun.* 2. 3.

3 Sed quid mulieris Uxorem habes? aut quibus moratam moribus? *T. Hec.* 4. 4.

4 En unquam cuiquam contumelioſius Auditis factam injuriam quam hæc eſt mea? *T. Ph.* 2. 2.

5 Verum meam uxorem, neſcis qualis ſit. — fateor eam eſſe importunam atque incommodam. *Plaut. Aſin.* 1. 1.

6 Quod cum ſcribitur, per urbem irridebor. *P. Capt.* 4. 2.

7 Neque opus eſt Adeo mutito; placet hoc non fieri itidem, ut in Comœdiis, omnia ubi omnes reſciſcunt.

8 Malo quidem me dignum quovis deputem ſi id faciam. *Ter. Heaut.* 1. 1.

9 Quæ hic monſtra fiunt, anno vix poſſum eloqui. *T. Moſt.* 2. 2.

H. Nieent, noch ene ſcheut weeghs, en hondert paſſe. ſiet,
Doôr ſied' alree va verr de maſte. weette niet
Hoe dat ou vlagg is? *T.* Jæ'ck, ick ſelſe ſtrack wel kenne:
Daer leyt ons ſchip. God danck, datw' eens tot hier toe benne.
Nou, ſijn Man, goeden dagh, [1] en groote grooten danck.
H. 't En is gieen danckens wært. hoe kraygde nou en planck,
Om t'ſcheep te rôken? *T.* Hô! dat ken ick wel beſtappe,
De ſchippers Vrouwe doen 't wel ſonder gangh of trappe:
Gedieuw. *H.* 'k Wens ou goey ruſt.

III. BEDRYF. III. UYTKOMST.

HANNEKEN-UYT.

H. 'k Wil ſegge mette Mann:
't Sal e mirôkel zayn, ſoo ſe 't ſoo klære kan.
Ick bender af verloſt, en van e veuyl temtôci;
Wa duvel, [2] 't vrouwken had me ſulcken goeyen grôci:
Ick wirt ſoo wonderlayck. moôr 't is nouw over, 'k magh
Gô ſegge ſonder ſund, men Liesbet goeyen dagh.

III. BEDRYF. IV. UYTKOMST.

TRYN, KEES.

T. Kees — Kees — Kees, benje doot; wat duycker, is dat ſlæpe! *Sy roept ſoetjes.*
Kees, ſegg ick. *K.* Hou! — wie 's taer? *T.* Kijck uyt. — [3] ſiet de geck gæpe.
K. Wat ſchortje! ſchaemje niet ſoo vroôgh, en half voor dagh
Te loope bedele? dat ick 't noch ereys ſagh,
[4] 'k Mien dackje met en honcks lantaren uyt ſou lichte.
T. 'k En bedel niet. *K.* Wat dan? wat ſelje nou verdichte?
[5] Ye grinnickter noch om, doe j' Honſvot? [6] buyte boort,
Dat rae'ck jou as en vrient, meughje ghien Stockviss; voort.
T. Soet, Kees, ſiet watje doet: 'k en bedel niet. *K.* Kedære,
Ye ſelt, beget, 't ſchip uyt, all ſou'cker voor plockhære.

T. 'k En

1 At tibi Dii ſemper, quiſquis es, faciant bene. *P. Men.* 5. 7.
2 Perliberalis viſa eſt. *T. Hec.* 5. 4.
3 Ut pandiculans oſcitatur! *T. Men.* 5. 2.
4 Novi ego hos pugnos meos. hinc ego, ſi tu me irritaveris, placidum ted' hodie reddam. *P. Curc.* 5. 3.
5 At ut confidenter mihi contra aſtitit! *T. Capt.* 3. 5. Vix me contineo, quin involem in Capillum. Monſtrum, etiam ultrò deriſum advenit. *T. Eun.* 5. 2. Itan' lepidum tibi viſum eſt, ſcelus, nos irridere. *T. Eun.* 5. 7.
6 Abin' hinc ab oculis? abin' hinc an non? caveſis te videam. *P. Aul.* 4. 4. Nam adeò, niſi abis actutum, ac dicis, quid quæras, cito, Jam hercle, ego hic te, quaſi ſus Catulos, pedibus proteram? *P. Truc.* 2. 2.

T. 'k En eis werentigh niet, ick gaefje liever wat.
K. Ick jou mé; [1] en voor eerſt daer's en voet inje gat.
T. Maer ſiet wie datje't doet. *K.* Wie ſoucket doen? jou Funne.
T. Kees, hoor ereys. *K.* Her uyt, 'k wiljer gien tijt toe gunne.
T. Kees Krijnſſe. *K.* Jæ, dat's wær, ſoo hiet ick, wat roert 't jou?
Waer hebje dat choort? [2] as rechts, hier kom ick nou
Met ſoete wooretjes. [3] Fielt, wilje niet vertrecke,
Den Baes leyt in de koy, en 'k durf hem niet wel wecke,
Hy 's wat onpaſſelick: mær, ſtæjeme te ſtijf,
Ick weet wel beter raet, — hy heyt beget en Wijf,
Een blancken Duvel! niet met hangden en met voete,
Met klauwen as en Valck: maeckjeme langer moete,
Die ſel ick j' an je gat gaen ſtoke. *T.* Dat 's gien noot;
De Vrouw ſel 't me niet doen: kijck, ick ben naeckt en bloot,
En 't Wijfjen is goet arms. *K.* Wat weetjet? *T.* Sou'ckt niet wete!
[4] S' heit me ſoo mennigh ſtick, ja vanner leckerſt ete,
Van heur hangd in de mijn, jæ, Keesjen, in men mond
Eſtoke. *K.* [5] In jouw mond? *T.* Jæ, datſ' hier ſelver ſtond,
Se ſout bekenne. *K.* Kom, ick ſelſeje gæn rôpe:
[6] Maer ſiet toe, leugenaer. *T.* J'hoeft ſoo varr niet te loope,
Sy doet den hoet af. Hier iſſe. — *K.* Vrouw! — Trijn! — Vrouw! *T.* Sus, houd je backes toe.
K. Mær Vrouw! *T.* Mæckt gien geſpoock. *K.* Mær Trijn, jou malle koe,
[7] Hoe ſiejer ſus uyt? *T.* Sus: [8] 'k ſeltje wel iens vertelle,
As 't pas geeft. *K.* 'k Word ſchier geck as ick j' in deuſe velle
Sie proncke! benje 't oock? Vrouw, benjet? benjet, Trijn?
Wat ſouje 't weſe! neen't en ken niet meuglick zijn.
T. Nou ſtille jy, 't ken wel. *K.* Jæ wel, wat peſtelenci,
[9] Hoe benj' hier an eraeckt? *T.* Sus hebje gien piſſienci?
We hebbe nou gien tijt, [10] as 't quaet weer over is;
Dan ſel ickje men ſtorm verrékene. ſegh by ghiss,

Of

1 Item tibi etiam, hoc premii feres. *Plaut. Men.* 5. 7.
2 Vah deſinire apparas. *P. Aſ.* 2. 4.
3 Nam ſi moleſtus pergis eſſe, jam intrò abripiere, atque ibi uſque ad necem operiere loris. *T. Ad.* 2. 1. Videris quàm mox vapulare vis, niſi actutum hinc abis. *P. Amph.* 1. 1. Nam ſi me irritaſſis, hodiè lumbifragium hinc auferes. *Ibid.*
4 At ita me ſervet Jupiter, ut proprior illi, quàm ego ſum ac tu, nemo eſt homo. *T. Ph.* 5. 3.
5 Tun' id dicere audes? quod nemo unquam homo antehàc vidit? *P. Amph.* 2. 1.
6 Homo audaciſſime. Cum iſtacne te oratione huc ad me adire auſum, impudens? *P. Aul* 4. 10.
7 Quid iſtuc inquam ornati eſt. *T. Eun.* 2. 2.
8 Multa quæ nunc non eſt narrandi locus. *T. Andr.* 2. 2.
9 Narra iſtuc quæſo quid fiet. *Ter. Eun.* 3. 5.
10 Hoc poſterius faxo ſcibis, ubi erit otium. *P. Ep.* 5. 1.

Of Claes wel ſoo vaſt ſlaept dattickem niet ſou wecke,
Of ick en beetje van ſen deke quam te trecke,
En krôper by te koy? *K.* Och jae, dat weet ick wel:
Ick preeckt'em guſt're ſoo veul ſoopjens in ſen vell,
En ſoo veul ſmoockjes toe, dat hy je ſou vergete:
(Wangt Vrouw('k ken quælick Vrouw noch ſegge)je moet wete,
Der heit en lydigh ſpul om jouw in 't ſchip eweeſt)
'k Will ſegge datje wel vrymoedelick en veeſt
Meught læte, ſongder ſeurgh. hy ken niet wacker worde
Voor middigh, dat gæt vaſt: en of hy ſoo wat morde,
Houwj' of je geck wært. *T.* Braef! 'k ſel ierſt dit vuyle goet
Gæn ſchodde van men naers, beneen in 't Ruym. *K.* Dat doet.
T. Maer, Kees, hoe ræck ick an en hemt? gans ſelleweke,
Men ſleutel is parduy. *K.* 'k ſelt Troortjen op gæn ſteke.
T. Dær leyt men werckedaeghſe goet oock. brengt al mé.

III. BEDRYF. V. UYTKOMST.

TRYN.

T. [1] Dat is en bræve knecht; wel, as't Kees niet en dé,
'k Weet niet hoe 't locke ſouw. dær keumt hy.

III. BEDRYF. VI. UYTKOMST.

KEES. TRYN.

K. Hier's je goetje,
'k Hebt Troortje toe edaen. *T.* Ick danckje men goe Bloetje:
[2] 't Sel te verdiene ſtæn. *K.* [3] Wat meughje ſegge, Vrouw?
[4] Maer je verſtong flus wel wat dat iek ſegge wouw,
Doe'ck die quæ woorde ſprack: [5] ye ſeltſe niet gedencke,
Nie wær, Moer? *T.* [6] Malle geck! [7] ick ſelje noch beſchencke

1 Hic non amandus? hiccine non geſtandus in ſinu eſt? *Ter. Adelph.* 4. 5. Nam is mihi eſt profecto ſervus ſpectatus ſatis. *T. Ad.* 5. 6. Næ —— ſervum graphicum & quantivis pretii! non caru'ſt auro contra. *P. Epid.* 3. 3.

2 Spero ego mihi quóque Tempus tale eventurum, & tibi gratiam referam parem. *P. Merc.* 5. 4.

3 Ego in hac re nihil reperio, quamobrem laudes tantopere, Meum officium facio. *T. Ad.* 4. 2.

4 Imo ita quæſo. unum hoc ſcito, contumeliæ non me feciſſe cauſſa, ſed amoris. *T. Eun.* 5. 2. Nunc demum à me inſipienter factum eſſe arbitror, Cum rem cognoſco, at non malitioſe tamen Feci. *Plaut. Mil.* 2. 6.

5 Oro te, Mihi ignoſcas, ſi quid imprudens culpâ peccavi meâ. *P. Epid.* 5. 2. Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo. *P. Mil.* 2. 6. Atque horum verborum cauſſa caveto mihi irata fuas. *P. Capt.* 3. 3. Quæſo ne vitio vortas, Ita iracundia obſtitit oculis. *P. Aſ.* 2. 4.

6 Age, inepte quaſi nunc non norimus nos inter nos. *T. Ad.* 2. 4. Scio, Et pol propterea magis nunc ignoſco tibi, Non adeò in humano ingenio ſum, neque tam imperita. *T. Eun.* 5. 2.

7 Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac lubens. *Ter. Heaut.* 4. 4. Ut tibi, dum vivam, bene velim, plus quàm mihi. *P. Caſ.* 2. 8.

Voor deuſe nieuwen dienſt, en voor den ouwe toe.
Genacht, ick magh niet meer, ick ben beget ſoo moe,
Dat ick men tong uyt ſteeck, en 't ſangt valt immen ooge;
Ick ſlæp ſchier dær ick ſtæ. koſsje dit hemt wat drooge,
Het komt ſoo vochtigh, Kees, uyt die verbruſte kas.
K. Wel hoe, Vrouw, wordje dol? is 't arger aſſet was?
Wel hey! waer ſou'cket vyer ontſteken in 't Voor-ongder,
Daer Claes leydt? droomje Vrouw. *T.* Jæ'ck toch, en 't is gien wongder.

III. BEDRYF. VII. UYTKOMST.

KEES.

K. Mær 't ſel wel wongder zijn, ſtel jy die Mann te vreen:
Y gut, Moer, kenje ſulcke kunsjes? Gæ jy heen:
Je ſelt me kær wel hæſt totte bongtwercker vinde.
Mær wat het te beduye, [1] ſe worde ſtrack weer vrinde,
As 't Trijn verkurven heyt: Claes is goet, en ſy loos:
Schabæt, [2] wat roert'et mijn; 'k gæ legge noch en poos.

IV. BEDRYF. I. UYTKOMST.

KEES.

K. Wat drommel, ſtæt de Son all Zuyd-ooſt! dats eſlæpe!
Wel, 't ſeltem ſoo wel doen; noch doen ick niet as gæpe.
Mær niet van væck, goe luy, datje 't weet, 't is van dorſt,
En lout'ren hongers-noot. y gurcke, watten worſt
Sou'ck nou wel ſlingere deur twie drie holle tande,
Daer'ck ſulcke pijn in heb! ô menſſe van verſtande,
Die 't eerſt ombijten in de weurelt hebt ebrocht!
Lang moetje leve, 't was te lijdigh wel bedocht.
Hy krijght Brood en Pekelharing, en gaet ſitten ontbijten.
Ick had hier onder wat op voor-raedt wegh eſtoke:
Suck Beesjen uyt het ſout en koſt niet veul te koke:
En, mijnent halve, 'k meught ſoo wel, as Claes en Trijn
Der Speck en der Braen-bout, aſſ' opper beſte zijn.
Maer, nou'ck an 't volckje denck, [3] hoe meugheſet al mæke!
'k Hebb ſommes daer benêen het bedd all hoore kræke;

En

1 Injuriæ, ſuſpiciones, inimicitiæ, inducia, bellum, pax rurſum. *T. Eun.* 1. 1. Verum iræ ſi quæ fortè eveniunt hujuſmodi. Inter eos rurſum ſi reventum in gratiam eſt, bis tanto amici ſunt inter ſe quam priùs. *P. Amph.* 3. 2.

2 Poſtremò, inter ſe tranſigant ipſi, ut lubet. *T. Hec.* 3. 5.

3 Quid egerint inter ſe, nondum etiam ſcio. *T. Heaut.* 1. 2.

En dan wat mompele, en dan wat ſtommele:
Nae'ck merckte deur 't beſchot an pijp en trommele,
Soo voerdeſ' oorlogh, en dan maeckteſe weer vrede:
[1] 't Is, trouwens, mier ebeurt; en 't lijckent oock wel rede,
Dat Mann en Vrouw ſomtijts iens vallen over hoop,
En grommelen en poos, en geve dan weer koop:
Ick ſie dat alle ding ſoo beurt hout: kijck, dan waeyt'et.
Dan regent'et ereis, dan miſtet, dan verdraeytet,
En 't wort weer handigh weer. Daer komtſe van beneen,
[2] Ons Vrouwmens, onſe knecht ('t hanghtme noch an men leen,
Soo ſchrickten ick te nacht, enochtent, will ick ſegge.)

IV. BEDRYF. II. UYTKOMST.

KEES. TRYN.

K. Gemeurghe, Vrouw. *T.* Dagh, Kees. *K.* Konje niet langer legge?
Hoe iſter, hommeles? *T.* In 't alderminſte niet.
'k Magh me wat hulle. — kijck hoeder dit hooft uyt ſiet,
't Staet noch ſchier as en knecht. *K.* En knecht, Vrouw! wel kedære,
Ye hebme ſoo ontſtelt, 'k en kenme niet bedære:
Ye waert ſoo'n kluchtige guyt van en Bedelær,
Alſucke moyen fielt! hoe moelick dat ick wær,
Mit men ooge voll ſlæps, 't begonme ſchier te deere,
Dat ickje laſtigh vil, en uyttet ſchip moſt keere.
Maer hoe iſt daer bene'en, hebbe we tijt enoogh
Om wat te præte? *T.* Jæwe; hy heit noch niet en oogh
Ter degen op ehadt: ick ſochtem iens te kuſſe,
Toe'ck op ſtong, en ſen hooft vil eve ſtægh in 't kuſſe.
K. [3] Ey lieve læt ick dan iens hooren, eer hy kom,
Wat Duyvel you ſoo kael eplockt had. *T.* [4] Benje ſtomm,
Asje ſtomm weſe wilt, [5] en kenje deftigh ſwijge,
Wat meje vræght of niet, ſoo ſelje 't van me krijge.

Sy gaet by hem ſitten, en brenght een ſpiegeltjen en ander hulruygh voor den dagh.

Gggg 2 Maer

1 Nam in hominum ætate multa eveniunt hujuſmodi. Capiunt voluptates, capiunt rurſus miſerias. Itæ interveniunt, redeunt rurſum in gratiam. *P. Amph.* 3. 2.

2 Si quidem hæc jam mulier facta 'ſt ex viro. *P. Amph.* 2. 2.

3 Studeo hercle audire, nam te auſculto libens. Agedum, nam ſatis libenter te auſculto loqui. *P. Pſ.* 1. 5. Nunc quidem præter nos nemo eſt: dic mihi verum ſerio. *P. Amph.* 2. 2.

4 Dic mihi. Hoc primùm, potin' es tacere? *Ter. Eun.* 1. 1. 2. Si mihi fidem das te taciturum, dicam. *Ter. Hec.* 1. 2.

5 GR. Quid negotii eſt, modò dic. TR. Dicam. tace. ſi fidem modo des mihi te non fore infidam. *Plaut. Rud.* 4. 3.

Maer ſweert dat eerſt. *K.* [1] Ick ſweert, werentigh; dats en woort,
Datmen om 't jockes niet magh ſegge. ey, ſeght dan voort.
T. Wel hoor; je vraeghde ſtrack, wat duyvel mijn eplockt had;
Hadje wat duyvelin evræght die mijn verlockt had,
Soo hadj'et half eræn. *K.* En duyvelin? en vrouw?
T. [2] Maer houd je mont toe dan, as ick beginne ſouw.
Ey lieve, let ereys watte beſuckte ſtreke
Dit volck verſiere ken: 'k had loopen hoore preke,
'k Had in en Vrouwe kot. *K.* En Clooſter, denck ick. *T.* Jæ,
En uer of twie verpræt: wel, docht ick achter næ,
Nou'ck toch an 't kijcke bin, læt ick'et al deurkijcke:
En gæ goets moets næ 't Slot (of næ 't Kiſteel) toe ſtrijcke.
K. Dat was en Manne-kot; [3] wat leytje dær toch an!
Dær kreeghje, denck ick, ſoo en ſtreeckjen uytte pan.
T. 't En quamper niet iens toe; 'k verwarden ongder wege,
In ien van deuſe, wat zijn 't, ſtræten, of zijn 't ſtege?
Want ſtege binnen hier as ſtræte te Saerdam.
Dær moette men en ding dat m'eerſt te vore quam
As ſoo en Juffer of en Madamme de Parme:
Se ſtonck nae moskeljæt: ſe nammen in der arme,
En kuſteme goet ſchick, en Nichteme ſoo deun,
Of w' achters kind'ren, of ſoo, wære. *K.* Dat 's en deun,
En was 't je Nichje, Vrouw? *T.* [4] Dat weet ick op dees uer niet;
Se noemden all ons volck, je ſaeght noyt ſucken tuer niet.
Mit quamper en Monſeur, die mé ſcheen van der volck;
Se hietem al Keſijn, en Vent as drooge Bolck,
Soo ſchrepel en ſoo ſchræl: Ick ſacher niet Monſeurs an,
Dan en blauw' ouwe pluym, want dær was niet veul kleurs an,
Die haddi om ſen hoet; en dan e mes op zy
Van twie dry elle lang. Dær ſleepten ons die Pry;
[5] Jæ, of ick peep of ſong, we moſten in her huysje:
'k Magh 't ſoo wel noeme; wangt het leecken bet en cluysje
Dan 't Kiſteel dat ick ſocht; ick weet niet hoe't 'er ſagh:
Hoe 't was of niet en was, der quam Wijn voor den dagh;

En

1 Fidem do, loquere. *T. Hec.* 1. 2. Do fidem tibi, fidus ero. *P. Rud.* 4. 3. Fidei non melius creditur. loquere, locus occaſioque eſt, liberi hic, ſoli ſumus. *P. Pœn.* 4. 2. Pollicitus ſum, & ſervare in eo certum eſt, quod dixi, fidem. *T. Hec.* 3. 3. Si poſt hunc diem mutivero etiam quod egomet certo ſciam, dato excruciatum me. *P. Mil.* 2. 6.

2 Imo, ego te obſecro hercle ut audias. *T. Eun.* 3. 5. Tace, ſis, citiùs audies. *Ibid.* Si interpellas, ego tacebo. *P. Men.* 5. 9.

3 Quid tandem ex ea re ut caperes commodi? *T. Eun.* 3. 5.

4 Nam nunquam ante hunc diem meis oculis eam, quod noſſem, videram. *T. Hec.* 5. 4.

5 Illa illico ut me accepit, cæca verò ad ſe abducit domum. *T. Eun.* 3. 5.

En 'k moch'tet lye: kijck. *K.* 'k Schick je wært loof etrede.
T. Jæ'ck toch, en hiel verhit van wangdele. *K.* Dat 's rede,
De Stadt is ys'lick groot. *T.* So was't wat van men ſin
Wat nats te nuttige, en 't wijntje liep ſoet in.
K. Wat waſſet? *T.* Spænſe wijn. *K.* Ja ſoo, 't geefme gien wonder,
Al liepet ſoetjes in; ô Moer, jy moſter onder.
[1] Mær ſprackje niet van gæn? *T.* Somtijts; maer 't was al wint,
Se wouwt niet hoore, puf! ſe ſond om ete, kint,
[2] Om ſucken ſwydigen hoop etens, ye ſout dencke
't Was niet te ſoper om en Prins by te beſchencke.
Se ſont om Claeſe mé, die moſt metter Keſijn,
(Frans, dunckme datti hiet,) dien ævent vrolick zijn.
Waer duycker bleef Claes oock? *K.* Ick heb gien volck vernome,
Dat naer em taelde. *T.* Niet? *K.* Dan bennenſ' hier ekome,
Terwijl den Bæs en ick jou ſochte by de ſtræt,
Soo hebbenſ' ons emiſt: Læt ſien ereys, was 't læt?
T. 'k Gis dattet goelickjes mocht ontrent achte weſe.
K. Toe wære wy op 't pat, en me kon niet meer leſe,
Soo doncker waſt eer Clæs wouw ſcheye van 't bejagh.
T. Soo had me jouluy wel eſoght den hielen dagh,
En noch de nacht daer by. *K.* Hoe voer 't voort mitje licke?
T. Jæ kijck, ye weet wel, Kees, ras ete doete verſticke,
[3] En langſaem nippe kruypt en Vrouwmens in ſen hooft.
Wat ſel ick ſegge? 'k wierd allengsjes ſoo verdooft
Van die beſuckte Wijn, dat ickje niet ken ſegge,
Neen ick, op men doot-ziel, of ick ben blijve legge,
In 't huysje dær ick was, of eurgens heen ebrocht.
Denck jy mær ſlechs ereys wat ick henochtent docht;
Als ick me kout en ſtijf vont ſitte met men broockje
Op en hoop vuyle mis, an ſucken ſtinckent hoockje
Datticker noch af walgh. *K.* Sæt j' op en mis-hoop, Vrouw?
Wel arme ſloof! *T.* Jæ'ck toch, en ſitterde van kouw:
Soo dat ick ſchærs en woort kon duwe door men tangde,
Doeme de Klapperman, by groot gelock, an rangde;
[4] En eerlick Klapperman, dat moet ick ſegge, Kees,
Die ſprackme trooſtigh toe, en mæckte dat ick rees,

1 Quod ſi eſſet factum, hæc nunquam eveniſſent tibi. *T. Heau.* 1. 1.

2 Decem vocaſſet ſi ad cænam ſummos viros, Nimium abſonavit. *P. Merc.* 4. 2.

3 Data hercle verba mihi ſunt; vicit vinum quod bibi; Ac dum accubabam, quàm videbar mihi eſſe pulchrè ſobria.

4 Ego, dum illo licitum eſt, uſa ſum benigno & lepido, & comi. *T. Hec.* 5. 3.

En brocht me (soo geschickt, je soutet niet geloove!)
Tot hierent op de kæy. Hoe 't nou voort mettet roove
Van men gelegentheit, men kleeren en me goet,
Egæn is weet ick niet. *K.* Al ben ick mær en bloet,
En heb noch weinige perdeeltjes deur ewangdelt,
Dat wasser ientje wis, en dær ben je mishangdelt,
Men soete lieve Moer: op sucke wætertjes
Dær vanghme sucke vis. mær die twie prætertjes
Die snol mitter kesijn, zijn seje by ebleve
Soo langh je heuge magh, *T.* Weljæ. *K.* Hem! an de Teve
En vind ick gien verlang, niet meer dan of en Meu
Eslempt had mitter Nicht: mær die besuckte Reu,
Die schræle Joncker, Vrouw, die leytm' imme gedachte.
Wærj' in dat huys estroopt, en bleef jer in vernachte,
En læghj' uyt je verstangt en uyt je keurs in 't hemt?
Y gurcke Knelis kint, wat dunckje, wær 't al vremt
Dat. *T.* Houdje backes toe, je moet soo verr niet dencke.
K. Gut, schipper, soumejer soo niet en pærtje schencke?
Wel ick denck soo verr niet: want wat vrægh icker næ?
Mær hebje deuse feest met al sen achternæ
Je Lieste dus vertelt? *T.* Wat denckje, dat ick geck ben,
Of in de kintse weurlt, en dat ick niet en treck ken
Om soo en mis-slagh te verblome? *K.* Neen ick toch,
'k Siederje niet voor an, Moer Knelis. ey, mær noch,
Hoe hebje 't flus by Claes eklært? *T.* Hoe sou'cket klære,
Hy voelde men in 't bedd, en sey soo, wel kedære,
Moer Knelis. benje dær, en benje 't in parsoon,
Of spoocktet? 'k gaffem strack en soentjen voor sen koon,
En sey, wat dunckjer of? want dat en doen gien spoke,
Trijn, riep hy, benje 't selfe? je meughtet ondersoke,
Sey'ck soo op mijn benier. mær wær komje van dæn,
Van wær komje soo læt, is dat al wel edæn?
Hoe læt, sey'ck, benje geck? [1] ick heb hier legge kijcke
Van guster ævent of, om of j' iens 't zeyl sout strijcke.
En stoppen iens je ty. maer 't is om niet eweest:
Je ginght al stægh je coers ick segh niet as en beest,

Mær

1 Nullam de his rebus culpam commeruit tua. *T. Hec.* 4.4. Quid me quæris? quid laboras? Ecce me. Num te fugi? num ab domo abfui? num oculis conceſſi tuis? *Plaut. Epid.* 5.2. Quid ego tibi deliqui, ſi, cui nupta ſum, tecum fui? *P. Amph.* 2.2.

Mær as en ſlæprigh mens die wat te veul enipt heit:
Dær je je vrouwtje toch ſoo dickwils om belipt heit.
Wærachtigh, Claes, je meught die gange niet veul gæn,
't Is quæt voor lijf en ziel, [1] ey lieve lætet ſtæn,
Doetet om mijnent wil. *K.* Jæ ſoo, je vilt an 't preke:
Wel by men ſieternæ, dat benne braeve ſtreke,
Daer ſtænder op 't Compas gien wiſſer. wat ſey Claes?
T. O man, hy wiert ſoo dwee as ſoete melckſe Caes;
Trijn ſeyd hy, lieſte Trijn, [2] en weeſt niet onverduldigh:
Werentigh, kint, 'k en ben van deuſe reys niet ſchuldigh:
'k Quam ſoo mis-trooſtigh tuys, toe'ckje den halven dagh
Vergeefs had næ eſpoort, en noch niet ſcheep en ſagh,
Dat ick me niet en wiſt te redd'ren of te ſtille,
En dærom villewe, je weet wel, an wat pille,
Daer Kees den Doctor is: en, goe knecht, evewel
Hy deed't om beters wil; hy ſagh dat ick ſoo fel
Ontſtelt was om men hart, en dat ick ſchier wouw huyle,
K. Dat 's al wær, 'k ſey, kom Bæs, wat wilje legge pruyle,
Trijn magh met kint zijn, mær ſ'is ſelf altoos gien kint;
't Sel doncker weſe, dær ſy de wegh niet en vint:
En voelje van verlang ſwærmoedige gedachte,
Dær is niet beters voor ſuck volck as lange nachte;
Eerſt wat Orientæls, en dær ſoo moytjes by
En Brandemorisje, en dan het hooft op zy,
Eerj' om ſiet hebje Moer Kernelis in je bedde;
Ick bin en Kælis, mær ick dorſter wel op wedde,
Al wært en væn. *T.* Toe waſt, en ummers zeid' hy wær,
En ummers benje 't Trijn! Ick ſey, wat denckje, Vær,
Ben ick 't? en twijffel jy of 't hallif wær of heel is?
Kedær, al evewel ben ick Trijntje Kernelis.
K. En Claes bekende't? *T.* Wel, dat haddi goet te doen.
Jæ, ſeyd hy, lieve puys, je bent'et, geefm'en ſoen;
En ſoo voort. doe waſt weer, wær hebje toch eſteke,
Hoe bleefje ſoo læt uyt? dær vil ick weer an 't preke;
[3] Læt! ſeyd ick, 'k wou dat jy noyt læter tuys en quaempt,
En datje me t'Saerdam ſoo niet te quelle naempt,

Met

1 Nam in eandem vitam te revolutum denuo video eſſe *T. Hec.* 4. 4.
2 Ohe, jam ſatis uxor eſt. comprime te: nimiùm tinnis. Relinque aliquantum orationis, cras quod mecum litiges. *P. Caſ.* 2. 3.
3 Obſecro, ecaſtor, cur iſtuc, mi vir, ex ted' audio? *P. Amph.* 2. 2.

Met brœcke nachte lang, en mit men hooft vol ſôrge.
As je 't huys niet en weet te vinde voor 't is môrge:
Hoe lijcktet mijn dær by? [1] kedær, en ſchoone zoo,
'k Heb iens men ty vergiſt, ick ben en uer of ſoo
Te læt an boord eweeſt; je meughter wel of præte.
Was dat ſoo niewen dingh? 'k en ken hier ſteegh noch ſtræte,
't Is en Stadt as en Bos: den doncker vilder toe,
Ick doolden as en geck, en was beget ſoo moe.
K. [2] Sie voorje, kijck wat om: dær komt hy.

IV. BEDRYF. III. UYTKOMST.

TRYN. CLAES.

T. Wel, Jan ſlæper,
Benj' alrieds in 't habijt! kijck dit is in den gæper.
Kom hier. de Pinxterbloom, en die is op eſtæn.
C. Jæ wel, me dunckt ſe mocht wel weer te bedde gæn:
Men kop ſtæt me ſoo ſuf; 'k weet quælick offet licht is,
Of dattet nacht is — wat! Kees, jouw beſuckte Lichtmis,
Je hebme guſtere niet quælicken etoeft.
T. Jæ, dat is dat ick ſegh, ſoo leghje ſtægh en ſchroeft.
C. Nou, Moer, wees jy te vreen, 't en ſel niet licht weer beure,
Je weet de rede wel, je moetje nou niet ſteure,
Of ick ſoo nou en dan men ribbetjes iens boen:
'k Ben ſlech bly da'ckje ſie: kom geefme noch en ſoen,
't Is keurmis op en nieuw; ick gafj' al ſchier verlore.
T. Hoe næ begonj' al næ en æer wijf om te hoore?
Je bent me ſoo niet quijt, goet vrient. *C.* Dat hoop ick mé.
En lyck'wel, of 't me luſt of niet, 'k moet weer in Sté:
'k Moet hier en dær men volck wat mæne: deuſe luytjes
Zijn grægjes in de koop, mær in 't betæle luytjes.
T. Soo wilje weer op 't padt, doeje, Vær? *C.* Wel, ick moet,
Te minſte komt ons toe ons geltje voor ons goet.
T. Mær ſnyjeniet en ſtick, eerj' op treckt? *C.* 'k Magh niet ete.
Me mægh ſtætme ſoo quaps. Moer, 'k ſel van ævent wete
Wanneer 't reys weſe ſel. we moete van de wal.
T. Ick ben 't hier mé al moe. *C.* Soet dat ick niet en val;

Men

1 Quid ego feci, qua iſtuc propter dicta dicantur mihi? *P. Ibid.*

2 CL. St, tace. M. Quid eſt? C. Hem. M. Quis eſt quem video? C. Vir eccum it. *P. Caſ.* 2. 2.

Men hooft is duyſeligh. *T.* Jæ toch, Claes, ſiet wat voorje.
C. Kees pas jy oppet ſchip, en, Moer Kernelis, hoorje,
Terwijl ick uyt ben, vent jy luy dit goetje voort:
Mæckt watje mæcke meught, je weet wel hoe dat hoort.
T. 't Is wel, Kint, gæt jouws weeghs: we ſellent hier wel klære.

IV. BEDRYF. IV. UYTKOMST.

TRYN. KEES.

T. Wat ſeghje nou van Trijn Kernelis. *K.* Wel, kedære,
Je bent en kluchtigh goet! ô Vrouwtjes, Vrouwtjes! jæ,
Kenje die kunſt? ſoo wær as 'k hier levendigh ſtæ,
Het manvolck leytter toe. ye wetet ſoo te ſlangſe,
Altijt heb jy gelijck; de broocke moete dangſe
Soo as't de keurs belieft. *T.* Wach jy je voor en Keurs.
K. Dat denck ick wel, mijn Moer, al had ick vry wat keurs.
T. Jæ je ſelt mé al iens verwarren in dat gære.
K. 'k Sel niet. *T.* Je ſelt. *K.* 'k Sel niet. *T.* Jæ mick ereys jy wære,
Het komt as 't kacke. *K.* Vrouw, kenje gien Suyer Son?
Hoe klærje 't? deckje nouw je tæfel op en Ton?
Of ſelje mijn der mé en voetje ongder læte?
[1] 't Is hier niet wel eſtelt van binne, van al 't præte:
Dær moet en ſtickjen in, of 't ſcheepje ſit op 't ſangt.
T. Al weer an! j' hebt ſchier noch 't ombyten in je tangt.
K. Ho, jonge mægen is en goet as jonge Vrouwe.
T. Kom, kom, om lægh, 'k en denck je 't voedtſel niet t'onthouwe.

V. BEDRYF. I. UYTKOMST.

MARIE. FRANCISCO.

M. [2] En hadde ſoo veul ſpels eergheſe loſe koſt?
F. Spel! 'k ſey wel duſent moôl, had ick ick's nie begoſt,
[3] En haddes nie geweeſt om d'eer van ouw commiſſi,
En ouw ſchoon ooghskes, Môy, en datter noyt remiſſi

1 Mihi inanitate Jam dudum inteſtina murmurant. *P. Caſ.* 4. 3. Itaque venter gutturque reſident eſuriales ferias. *P. Capt.* 3. 1. Os amarum habeo, dentes plenos, liſpiunt fauces fame, Ita cibi vacivitate venio laxis lactibus *P. Cure.* 2. 3.

2 Ain' tu tibi hoc incommodum eveniſſe iter? *S.* Non hercle verbis dici poteſt. *T. Hec.* 3. 4.

3 Et ego hoc, quia dudum tu hoc tantopere juſſeras, Eo cæpi. *T. Heaut.* 4. 4. Ne quid credas me advorſum edictum tuum facere auſum. *T. Heaut.* 4 1. Ut tibi ego inventus ſum obſequens! *P. Caſ.* 2. 8. Hoc tibi pro ſervitio debeo, Conari manibus, pedibus, Noctuiſque & dies Capitis periculum adire, dum proſim tibi. *T. And.* 4. 1.

Te hope woôr geweeſt, [1] ick had ick deur gegoôn,
En al't werck, op men ziel, ten halve lôte ſtoôn:
Sulck e ſpel waſſer oôn. [2] nou dat 't geſuccedeert is.
[3] Stoôt ou te dencke, Lief, watter gemeriteert is:
[4] Belofte môke ſchult. *M.* 't Is woôr; moôr, weette wel,
Wat datter neffens ſtond geſchreve? may bevel
Was dachgeme van doôgh niet en ſout moleſtere.
F. [5] 't Is ſoo: moôr ick en koſt me niech gemoderere;
'k Moſt ou men ôventuer vertelle: doe nou voirt
Al dat ouw herteke ſal ſegge da behoirt.
M. Kom, kom, 't is toch ſchoo weer, lôt ons eerſt wach gô wand'le,
Sy doet haer Masker aen. We meugen onderweegh van ons negoci hand'le;
'k En wacht ick toch daf volck niet veur van ôvend ſpôy.
F. [6] Was ſay d'en Keuningin, wat enen Engel, Môy!

V. BEDRYF. II. UYTKOMST.

KEES. TRYN.

K. [7] Dat hachje leyter toe, het macher legge rotte;
't Is beter dær as voor de Muyſen of de Rotte.
[8] Nou an de neeringh weer: — læt ſien, hoe ſtæt men keél.
Hæl Cyters, hæl Yeranje, hæl. klær as en veél.
Hæl, hæl, Yeranje, hæl, moy Clooſter goet — hæl Cyters.
Hæl, Cyters, Vollickje! — deuſe beſuckte Schyters
En geve gien gehoor. 't Volck is te wongder præts,
Se gevender gien tijt. Hæl Cyters, me goe Mæts,
Dat bennen Appele! hæl Cyters en Yeranje,
Hæl Yeranje den bruy, uyt Poortegæl of Spanje,
(Ick weetet ſelver niet) hæl Cyters. — ſoetjes wat:
Wat duycker, ſoetjes: ick ſie ginder en Jan gat
By gunte Juffer — Vrouw, Vrouw, Vrouw. *T.* Wat wilje hebbe?
K. Kyck uyt: maer kyck niet uyt, of deckje met en flebbe,

En

1 Denique hercle aufugerim Potius quàm redeam, ſi eò mihi redeundum ſciam. *T. Hec.* 3. 4.

2 —— Quod maximè Cupiebas, ejus copiam feci tibi. *P. Caſ* 2. 8.

3 Imo enim quam maxime abs te poſtulo atque oro —— ut Beneficium verbis initum dudum, nunc re comprobes. *T. And.* 5. 1. Advorte ergo animum, & fac ſis promiſſi memor. *P. Pſ.* 1. 5. Hoc hercle factum eſt. fac ſis nunc promiſſa appareant. *T. Eun.* 2. 3.

4 Quæſo ædepol, Bacchis, quod mihi es pollicita tute, ut ſerves. *T. Hec.* 5. 2.

5 Ita res eſt, fateor: peccatum à me maximum eſt. *Ter. Heaut.* 1. 1.

6 Nunc places, nunc ego te laudo. *P. Ep.* 1. 2. Ædepol mortalem graphicam, ſi ſervat fidem. *Plaut. Pſeud.* 1. 5. Pene atque amicè dicis, nunc jam mea es. *Ibid.* Si quidem hercle mihi regnum detur, nunquam id potiùs perſequar. *P. Curc.* 1. 3.

7 Ædepol, Syriſce, te curaſti molliter, Lauteque munus adminiſtraſti tuum. *T.*

8 Poſtquam intus ſum omnium rerum ſatur. *Ter. Ad.* 5. 1.

En blyft wat onder't Luyck. *T.* Wat iſſer? *K.* Kom iens hier,
Sieje dær die Monſeur wel kuy're mit dat Dier?
T. Wel jæ, dat ſien ick wel. *K.* En heb ick niet onthouwe
Datje ſpræckt van en pluym die blæw was? *T.* Jæje trouwe.
Læ kijcke. —Kees! ſit ſtil: 't Is by men ziel de Pol
Van guſteren. *K.* En ſy van duyſende de Snol
Die j' onder handen hadt. *T.* Læt ſien. —wat duſend ſchande,
Hadſe dat dingh niet voor! Gut, Kees ick voel men hande,
Ick voel men nægele, men tanden, en men bloet
Soo jeucke! ſouſe't zijn? Werentich jae, ſe moet,
Se moetet weſe. Kees, daer valt gien dispetere,
Sy is't, ſoo wis as ick Trijn Knelis kint met eere:
Ja, 't is men eigen Hoer. 't Was ſoo en lange Pry.
K Stil, ſtil. hæl Clooſter-goet. —ſe komme dichter by;
[1] En ick ſit oppet ſlagh. 't is gien ſpeulgoet, 't ſel valle.
Hæl Cyters, hæl, hæl, hæl. kom koopje niemendalle?

V. BEDRYF. III. UYTKOMST.

FRANC. MARIE. KEES. TRYN.

F. Ghe brenghtm' hier al, 'k en weet nie woôr: en ſiede niet
Woôrw' al gedreve zayn? 'k en weet nie wat 't bediet,
[2] Men hert en lee nie ſtil: —'k en rieck niech gære ſchepe.
Ke! goôwe, 't is genogh nou de kaſſay geſlepe.
M. Bat! deſen bloyen euyl; woôr veur zayde ghay bangh?
F. En moetme ſus gô treê den heele nônoen langh?
[3] Ke gowe. *M.* Wacht, Signoor, [4] ghen ſultme niet ontloipe,
Ge moet m'en Appeltjen en wa Citroentjes koipe.
F. Kom, kom, [5] ick bens te vrée, doôrs'er genogh in 't Stat:
Ick weeter op en plôts. *M.* Al weer vald' op ou plat:
[6] Niee, niee, dich goet is vers, en d'ander is verlege.
K. Hæl Apple, volckje, 'k heb noch gien handgift ekrege.
Se nærdre, Tryn; hou ſté. *T.* Hoe da'ckſe meer beloer,
Hoe'ck meerder lucht krijgh — Kees, waerachtigh 't is men Hoer.

1 Nos tibi palumbem ad aream uſque adduximus: Nunc te illum melius capere, ſi captum eſſe vis. *P. Pœn.* 3. 3. Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricum petit: —— Pendebit hodie pulchrè, ita intendi tenus. *P. Bacch.* 4. 6.

2 Cor lienoſum, opinor, habeo, jam dudum ſalit: de labore pectus tundit. *P. Car.* 2. 6. Niſi fallit me animus, haud multum à me aberit infortunium. *T. Heaut.* 4. 1.

3 Si ex ea re plus mali eſt quàm commodi Utrique: id ore te, in commune ut conſulàs. *Ter. Andr.* 3. 3.

4 Non mihi nugari potes. *Plaut. Ep.* 3. 4.

5 In ea re utilitatem ego faciam ut noſcas meam. *T. Eun.* 2. 3.

6 Certum eſt obſirmare viam me, quam decrevi perſequi. *T. Hec.* 3. 5.

K. Hæl Clooſter-goetje, hæl. *F.* En hôſt ou ſoo nie, Môyke.
Da ſchip! — *M.* Jô, jô, kom hier: ghe maynet met en drôyke
t'Ontlegge. *F.* Moôr da ſchip, dat en gevalme niet.
En hedde gee verſtant? *K.* Læt hoore watje biet,
Dat bennen Appele! *F.* Suet, hed wa paſſienci,
Ick ſal te mert goôn: moôr let iens op men invenci;
[1] Want ſie, 'k en viel ick ick niech geeren innen knip.
K. Hæl App'le. *F.* Mene vrint, wat is dif veur e ſchip?
K. [2] Wel! 't is en ſchip van hout, van yſer, en van touwe,
En van pick, en van teer; ſelje 't nou wel onthouwe?
Binnens monts. 'k Verſtæ dat wuyve wel: Pas op, Vrouw. *F.* Moôr ick vraegh,
Va woôr 't ſchip is. *K.* Van wær? jæ wel, 'k wouw dat ick ſaegh
Dattet van hier wær, Maet. *F.* Da mocht ick oick wel laye.
En komender gieen hier euyt Wôterlant bay taye?
K. Wel jæ 't; der iſſer ien henochtent t'zeyl egæn,
Die lagh ons hier op zy: het wijf wouwder van dæn,
Se was wat grynichjes. *F.* [3] Courôgie, das geklonckę:
Hoe veul ou Appele? *K.* Al wærenſe m'eſchoncke,
Kedær, het pær en Blanck. *M.* 't Is goeye koop. *F.* 't Is dier.
E negemanneken het ſtuck. *K.* Kom ereys hier
Voor neghe mannetjes? die kennen al wat bijte,
Dær meughjer wel en vijfentwintighje by ſlijte.
F. Ghen hedme nief verſtoôn: 'k mayn ick, ieen om en deuyt,
En hallif ortje vrint. *K.* Wel hey! 't en is gien beuyt,
Noch Roof-goet. *F.* Wildet doen? *K.* Kom an, 'k ſelſeje telle:
En vijfentwintigh? *F.* Jô. *M.* Ke! 't is veur goey geſelle;
Telt ons van 't beſte wat; het is veur e feſtien.
K. Flus wærje neghe man, hoe ſeghje nou, feſtien?
F. [4] Hay doolt al in de ſproôck. *K.* Kom helpje ſelf berechte.
F. Dat is de beſte knecht van al de ſchippers knechte!
Kom willew' ieens in 't ſchip. *K.* Wel jæ; we gæn recht uyt:
— Hier Joffer, geefm' en hangt. *M.* Sjæs! wadden grooten Schuyt.
K. Wel jæ, en Schuyt, en ſcheet, en in je neus toe, Moolick.
F. Segd' e Schip, hoorde niet? e Schip; hay nemet quôlick.
M. 'k Wil

1 Tu quod cavere poſſis, ſtultum admittere eſt. Malo ego me prolpicere. *Ter. Eun.* 4. 6. Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet: Etiam cum caviſſe ratus, ſæpe ſi cautor captus eſt. *Plaut. Capt.* 2. 2.

2 Quam tu nunc mihi navim narras? ME. Ligneam; ſæpe tritam, ſæpe fixam, ſæpe excuſſam malleo, quaſi ſuppelex pelleonis, palus palo proximus eſt. *P. Men.* 2. 3.

3 In tuto eſt omnis res. *T. Ad.* 2. 4. Res adhuc quidem in tuto eſt [*P. Merc.* 2. 3.] Nam hunc neſcire ſat ſcio de illa amica.

4 Hic de noſtris verbis errat videlicet, quæ hic ſumus locuti. *T. Heaut.* 2. 3.

M. 'k Wil ſegge, wat e Schip! wat en Galay! *K.* Geley?
J'hebt gien Geley-boef voor: hoe hebbe wet? wel hey!
M. Kammer wel me van hier in Engelant gevôre?
Te minſte denck ick wel, in Béme, deur be bôre.
K. Genoogh. en an en galgh mé, as 't ſoo ſlæge wil, *Binnens monts.*
En hier wel ſlæge moght. Trijn, pas wat op je Til,
[1] 't Sel locke. *M.* Wat is dat? *K.* De ſtært van 't ſchip. *M.* De ſtiært, vrint?
K. Den Toom van 't ſchip. *M.* Moôr ſiet! das anders damm'e piært bint,
Den Toom van achtere! *K.* Jæ, 't is't Roer. *M.* Is't en Roer?
Schietmer de lie me doit? *K.* Hey, deuſe malle Moer!
M. Was datte? *K.* Dat's den Roef, de Paſſeniers her kæmer.
M. Sie wad al Meubeltjes, al woôrt tot ene Kræmer!
K. Ho, ho, dat's niet en dingh, hier volght nou eerſt et Slet,
De beſte kæmer, Moer, dær is 't wel anders net.
M. Soume de vrayigheyt wel eenskens deurve neme
Van dat te goôn beſien. *K.* Strack wouje wel na Béme;
Dit is gien lange reis. Pas opten haſpel, Trijn.
Treedt opte ladder; 'k ſel niet en voet vanje zijn,
Niet en vuyſt, denck ick wel. kom; nou jy, volgt de Joffer. *Binnens monts.*
F. Kom oôn. *K.* [2] Soo krijghewer de duyf in metten doffer.
Maer hoor, leghje geweer ſoo lang wat uytte weegh
In 't gangbort — hier, gémyn, 't en is hier ſcheep gien deegh
Mit ſucke ſtaerte. ſoo; nou meughje macklick in gæn.
Maer komjer macklick uyt, ſoo ſelt niet namen ſin gæn. *Binnens monts.*
[3] Nou, Laddertje van kant. [4] Pas wat te ræke, Vrouw.
T. You Varcke, benje dær? *F.* [5] Wa wilde ſeggen? hou!
K. [6] Hou jy dat. *F.* Men rapier! *K.* Ick ſel jou wel rapiere,
Hier's en Zeemans rapier, [7] en dærme gæj' in viere. *Hy treckt ſijn mes.*
F. Moirt, moirt! *M.* Stô bay, Goeyliens, we weurden hier vermoirt.
Brant, Moirt! *T.* Het luyck toe, Kees, datmet wat minder hoirt.

1 Meus hic homo eſt, hamum vorat. *P. Curc.* 3.
2 O ſtulte, ſtulte, nescis venire te; Atque in eo ipſo aſtas lapide, ubi præco prædicat. *P. Bacch.* 4. 7.
3 Ipſas ille jam ſe impedivit in plagas, Paratæ inſidiæ ſunt. *Pl. Mil.* 4. 9. Nunc in tumultum ibo. *Ibid.*
4 Ne mora ſit, quin pugnus continuò in mala hæreat. *T. Ad.* 2. 1.
5 Quid feci? Ni. Impinge pugnum, ſi mutiverit. *P. Bacch.* 4. 7.
6 Hem ſerva. *T. Ad.* 2. 1.
7 Jam ego te hic agnum faciam, & medium diſtruncabo. *P. Truc.* 2. 7.

F. Moirt! *M.* Moirt! *T.* Soo Kees. *K.* Soo Vrouw. *M.* Help, Help. *F.* Wil niemant helpe?
[1] O — hallif doot — *M.* Amay, men hoot. — *F.* Men bloet te ſtelpe.
K. Se benne plat genoogh, 'k magh't luyck op ſette nou,
Soo ſiewe wat we doen. — an't plundre, luſtigh Vrou:
Hier, jou Fielt! *F.* Och, Signor, wat is toch ou believe?
K. [2] Flux, broock en wammes uyt, om mijn naers te gerieve.
F. Oh jô, met al men hert, en doôr's menen hoet toe,
Memmen pluym: wilde da'ck dibbroexken oick uyt doe?
[3] Ick ſal't ſoo gæren doen; [4] en ſpoôr me moôr me læve!
K. Houtet ſlet an je gat, en læterj' in begræve;
Ick ſchencktje. *F.* Grammercis. *K.* Hoe mæckje't metten buyt,
Moer Knelis? *T.* Excelent. *M.* [5] Amay, men hoit, men huyt!
K. Hebj' al her lappen uyt? *T* Jæck. ſietſ' iens ſitten kijcke.
K. Kom boven. — [6] dits's half werck: we moeten't volck uyt ſtrijcke,
Soo jy bedroge bent. knap, treckt heur't kleetjen an
Dær jy henochtent vroogh me ſcheep quaemt: 'k ſel de man
Men ouwe mutsjen op ſen kinnebackes douwe,
En dær dat pijtje toe, da'ck niet en docht te houwe;
Soo meughefe geſchickt gæn kuyere næ huys.
T. Mær offe klapte, Kees? *K.* Sy? niet meer as e muys:
Se krege noch wel al de jongens ander lappe:
Sulck volck en roept niet luy: ſe wete datter klappe
Niet veul geloofs en vint. *T.* Kom an dan. *K.* Mæck wat ſpoets.

V. BEDRYF. IV. UYTKOMST.

CLAES.

C. Genacht, Antwerpentje, 'k danckje van alles goets;
Ick hebber wel eweeſt: dit ſackje was ſoo platjes,
Toe'ck 't hier ſtreeck voor de Stadt; nouw ſteecktet half vol Matjes:
En half vol Dicketons, en ſuck goet: dat's goe reys,
Claes Gerrtſe van Særdam, voor't eerſte næ de Peys.

Wel,

1 Ah, hei ſum ſatis verberatus, obſecro. *T. Mil.* 5. 4. Satis ſumpſimus ſupplicii jam. *P. Perſ.* 5. 2.

2 De tunica & chlamyde & machæra ne quid ſperes, non feres. *P. Mil.* 5.

3 Lubentique ædepol animo factum, & fiet à me quæ vos arbitrabor velle. *Plaut. Ciſt.* 1. 1. Juſta, injuſta prorſus omnia omninò obſequor. — Ecce me qui faciam. *Ter. Ad.* 5. 9.

4 Et ſi inteſtatus non abeo hinc, bene agitur pro noxis. *T. Mil.* 5.

5 Omnes dentes labefecit mihi. Præterea colaphis tuber eſt totum caput. *T. Ad.* 2. 2.

6 Jam hoc opus eſt exaſciatum. *P. Aſ.* 2. 2.

Wel, 'k magh gæn ſtappe ſcheep, 'k hoef geen tijt te verkalle,
Het Ebbetje gæt uyt, het wæter is evalle:
Met dit Ty ræckewe voor't Landt, of in de Vloot;
Dan over, metten dagh. —hou, Volckje, benje doot?

V. BEDRYF. V. UYTKOMST.

CLAES. TRYN. KEES.

T. Claes Gerrtſe, benje dær? *C.* Jæ'ck, Trijntje Moer, en klær mé.
We meughender en zeyl by ſette. *T.* Soo! wel, dær mé;
Wacht mær en oogenblick. *C.*[1] Hoe ſiej'er ſus uyt Moer?
Je lijckent wat ontſtelt. *T.* Je weet niet hoe'ck dær voer:
Je ſeltet dætlick ſien: —kijck dat zijn twie geſelle.
C. Wat volck is't? *T.* Lætſe gæn; ick ſeltje ſtrack vertelle.
K.[2] Hebje't hart datje kickt, ick breeckje bey den hals.
T. Iſſer Biers genoogh ſcheep, en Broots genoogh? *C.* Van als.
T. Smackt dan het tou of, Kees; de Gangh in: 't ſel wel valle;
Al dryvend onderzeyl, dat 's mackelixt van alle.

1 Profectò, neſcio quid abſente nobis turbatum eſt domi. *Ter. Eun.* 4. 3. Ita voltum tuum video, videre commeniſſe Hic, me abſente, in te aliquid mali *P. Epid.* 1. 1.

2 Scin' tu, ut tibi res ſe habeat? Si quicquam hodiè hìc turbæ cæperis, Faciam, hujus loci, dieique, meique ſemper memineris. —— Diminuam ego caput tuum hodiè. *T. Eun.* 4. 7.

NA-BERICHT.

MYn' Heeren, vindt niet vreemd, datm' hier een einde maeck':
All wat Trijn hebben will dat Claes weet van de ſaeck,
Vertelt ſ' hem onderweegh van achteren tot voren:
Maer 't ſchip is wat te verr, ghy kondt het hier niet hooren.
Hebt ghy tot nu gehoort dat hoorens waerdigh waer,
Dat 's voor u W' Milten goet, of 't logen is of waer:
En of 't met onſe Moer ten halven pluys, of heel is,
Gedenckt, AL EVEWEL IS TRYN TRYNTJE KERNELIS.
Dat docht de Schipper oock: en die van't hylick weet
Kan dencken, quaem't eens uyt, hoe't met der tijt verſleet.
En, wat ſou Trijn en Claes met kijven leggen malen?
De Vrede was in't landt, den uytſlagh van Weſtphalen.

Bra-

1 Ne exſpectetis ſpectatores, dum illi huc ad vos exeant, nemo exibit: omnes intus conficient negotium. *Caterva Ciſtell.* Intus tranſigetur, ſi quid eſt quod reſtet. *T. Andr.* 5. 5.

Cloôs. vocôci. nôci. grôci.	Claes. vacatie. natie. gratie.
Jô. Bôſe. Bôſen. moôr. joôr.	Jae. Baes. Baeſen. maer. jaer.
Doôg. moôl. kôlen. Pôſiken.	Daegh. mael. kalen. Pagiken.
Sproôck. vermoôck. loôt. goôn.	Spraeck. vermaeck. laet. gaen.
Môort. môon. ſwôor. bôor.	Maerte. maen. ſwaer. baer.
Rôock. ſtrôot. Wôterlant.	Raeck. ſtraet. Waterland.
Tôfel. môke. rôſe. blôſe.	Tafel. maken. raſen. blaſen.
ôn. hôlen. ſômen. en gô noot.	Aen. halen. t'ſamen. en gaet noyt.
Kôy. Môy. frôy. noyen.	Kaey. Maey. fraey. naeyen.
Brôye. gepôyt. quôyen tayd.	Braeyen. gepaeyt. quaden tijt.
Gay. ſay. hay. way. may.	Ghy. ſy. hy. wy. my.
Zayn. Trayn. bay. pray.	Zijn. Trijn. by. pry.
Maye. payſe. vayſe. dray.	Mijden. peynſen. veynſen. dry.
Laye. taye. taying. ſwaygt.	Lijden. tijden. tijding. ſwijght.
Spayſen. quayt. layſter. klæ.	Spijſen. quijt. lijſter. kleyn.
Layfke. payp. ter zaye. wayn.	Lijfken. pijp. ter zijden. wijn.
Braynôot.	Breynaet, Spaenewerck.
Coſayn. Cotlayn. maynſgelayck.	Coſijn. Catlijn. mijns gelijck.
Verdwayne. mayn ick. embayt.	Verdwijnen. meen ick. ontbeyt.
Zayde gayt. va may.	Zijt ghy het. van my.
Niec. gieen. ieens.	Neen. geen. eens.
Beurgen, *qu*: börgen. Beurs.	Borgen. Borſe.
Weurt. da ſchort *of* ſcheurtme.	Wordt. dat ſchort my.
Dif vogeltjen.	Dit vogeltje.
Dachge zayt. dach gay. hauch gay.	Dat ghy zijt. dat ghy. houdt ghy.
Dach gôot. e goech gat. daf volck.	Dat gaet. een goedt gat. dat volck.
Niech gedoôn. dich gô nô. gôch gay.	Niet gedaen. dit gaet naer. gaet ghy.
Niech gære. goech getay. nief vies.	Niet geerne. goedt gety. niet vies.
Waf veur ou. was ſalf. dach geluck.	Wat voor ou, wat ſalve. dat geluck.
Wach gedeckt. dach geld ou. dacheme.	Wat gedeckt. dat geld u. dat ghy my.
Niech gedreve. dis ſcheurke.	Niet gedreven. dit ſcheurken.
Heech gieen noot. wach gebrack.	Heeft geen noot. wat gebrack.
Waf vorietaits. nome. waf vis.	Wat varieteits. namen. wat vis.
Heddenen man? moech geven.	Hebt ghy eenen man? moet geven.
Waddenen bôy! nies ſayn metta.	Wat eenen baey! niet zijn. met dat.
Wat e ſuet. va vær. he wel. al zaywet.	Wat een ſoet. van verre. heeft wel. al zijn wy het.
Wa man. hoe rockty. ſenen.	Wat man. hoe geraeckt ghy. ſijnen.
Spoinſe wayn. Toloins. memmenen.	Spaenſche wijn. Italiaenſch. met mijnen.
Meſſrejen. reie. ſie door. heeſſe.	Met vreden. reden. ſiet daer. heeft ſy.
Wammer zeet.	Watmen haer ſeght.
Waf verſcheuyven. dippotteken.	Wat verſchuyven. dit potjen.

Ende ſoo voort.

Einde des tienden Boecks.

ELFDE BOECK.

SPAENSCHE WYSHEIT,

Vertaelde Spreeckwoorden.

VOORBERICHT.

EEn' goede handvoll Spaenſche Spreeckwoorden hebb ick uyt grooter hoop geleſen, naerſe my in haer' Tael bevielen, ende in de mÿne bevallick ſchenen uytgeſproken te konnen werden. Daer een van beide gebrack, ſagh ick geen voordeel te doen: Want wie ſoude my danck weten dat ick ſlechte wÿsheit van over Zee haelde, of treffelicke ſinnen ſoo pÿnelick uytſtamerde, dat mÿne Landslieden van d'eene walghden, van d'andere verſchrickten, ende van geene ſulcke woorden hare Spreeckwoorden wilden maecken? Om voorts de uytgeſifte ſoo veel gangbarer te maken, ende aen den mann te helpen, hebb ickſe in Rÿm gekleedt; gelÿck men Pillen verguldt, en bittere Schellen in Suycker backt. In Spaenſch hebb ick 'er weinige ſoo gevonden: 't En zy men voor Rÿm neme ſekeren wilden byklanck, die meeſt onder alle Volcken in hare Seghswoorden daer voor uyt gaet, neffens een' Voet-maet emmers ſoo loss en ongeregelt: Als by de Spaenſche,

Manda y hazlo,
Y quitar te has de cuydado.

Ende

Hable en la guerra,
Y no vayas a ella.

Ben ick niet bedrogen, Rÿm en vaſte Voet-maet ſalſe niet bedorven hebben. Emmers ſlot van geluyd is het Oor aengenaem, en de Maet daer by, de Memorie niet ondienſtigh. Staende dan ſoo nauw op de Waerheit als my doenlick is geweeſt, hebb ick'er nochtans wat aen moeten klampen, daer ick all te korte woorden gevonden hebbe, ende die ongepaert ende ongerÿmt. Dat, hope ick, ſullen ſy my ten beſten houden, die het Ambacht verſtaen, ende mÿne moeyte niet laecken, als met aenwÿſinge van beter; daer ick geerne voor buygen ſal.

Wat de ſaecke belangt, wÿſe Lieden ſullen't niet voor onnutt tÿd verdrÿf aen ſien, dat ick my hier ſtucksgewÿſe aen te koſt hebbe gelegt. Andere moeten weten, [1] dat Oude Spreeckwoorden de Algemeene Wÿſe Waerheden der Volckeren zÿn: Sommige ontwÿffelick ter Wereld gebracht door uytſtekende Lieden, ſommige door 't Gemeen; beide met een' aeloude toeſtem-

[1] Gentium ac Populorum ingenia cum ex Hiſtoriis tum ex Proverbiis atque ex ore vulgi excipienda cenſeo. *I. Caſ. Scal. Poët. l. 3. c. 16.*

ſtemminge beveſtight, ende ſulcks noch heden ende naer deſen met eerbiedinge aen te ſien. Hoort hoe de Wÿsheit van eertÿds daer af heeft geſproken:

Ariſt. Ethic. Nicom. 6. 12. Δεῖ προσέχειν τὸν ἐμπείρων καὶ πρεσβυτέρων ἢ φρονίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ δόξαις, οὐχ ἧττον τῶν ἀποδείξεων. ἐκ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ τῆς ἐμπειρίας ὄμμα, ὁρῶσι ἀρχάς. *Dat is: De Spreucken ende Keuren van ervarene, oude ende voorſichtige Lieden, ſchoon ſy niet beweſen zÿn, moeten wy niet min gade ſlaen als Bewÿſen: Want dewijle ſy ervaren van geſicht zijn, ſien ſy den grond der dingen in.*

Soudemen den anderen ſlagh verachten, daer tegen ſeyde deſelve wijſe Mann; τὸς πολλὸς, ὧν ἕκαστός ἐστιν σπουδαῖος ἀνὴρ, ὅμως ἐνδέχεται συνελθόντας εἶναι βελτίους ἐκείνων, οὐχ ὡς ἕκαστον, ἀλλ' ὡς σύμπαντας. οἷον τὰ συμφορητὰ δεῖπνα, ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων. πολλῶν γὰρ ὄντων, ἕκαστον μόριον ἔχειν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι συνελθόντας ὥσπερ ἕνα ἄνθρωπον τὸν πολυπόδα καὶ πολύχειρα, καὶ πολλὰς ἔχοντα αἰσθήσεις. οὕτω καὶ περὶ τὰ ἤθη καὶ τὴν διάνοιαν διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοί. *Dat is, Soo daer onder vele Mannen alle niet even kloeck en zÿn, nochtans kan't gebeuren, dat ſy t'ſamen komende beter zÿn als die, niet als eenige in't byſonder, maer alle in't gemeen, gelÿck het in de Maeltÿden gaet, daer yeder wat toebrenght, tegens de gene die door eenen alleen bekoſtight werden: Want, alſoo ſy vele zÿn, heeft yeder een gedeelte van Deughd ende Voorſichtigheit; ende de menighte te ſamen komende werdt als een Menſch met vele Voeten, vele Handen ende vele Sinnen. Even eens gaet het in ſaecken van zeden ende verſtand*[1]*; waerom dan oock vele beter oordeelen. Wat van den oorſprongh zy of niet (want de Ouden hebben ſommige Spreeckwoorden ge-eert als uyt den Hemel gedaelt) de lange onverbrokene toeſtemminge, daer ick af geſproken hebbe, als op onendelicke proeven geveſt, ſtaet voor alle bewÿs van hare waerde. Laet my daer by voegen, daer mede ſy my verlieven, dat yeder Spreeckwoord een*[2] *Sneldicht is,*[3] *en heel veel ſtofs in heel weinigh omſlaghs begrÿpt. Soo, meene ick, is het all geſeght: daerom Spreeckwoorden allen lief ende welkom behooren te zÿn: want wie en gevalt het niet liever met een' once Gouds, als met een lomp ſtuck Loods te betaelen, of betaelt te werden? Ofte, als Eraſmus de gelÿckenis maeckt,* quis ſanus non pluris faciat Gemmulas quamvis perpuſillas, quàm Saxa quædam ingentia? Et, ut, autore Plinio[4], in minutioribus animantibus, velut Ara-

1. Nec hæc quidem vulgò dicta & recepta perſuaſioni populari, ſine uſu fuerint teſtimonia. Sunt enim quodammodo vel potentiora etiam, quòd non cauſis accommodata, ſed liberis odio & gratiâ mentibus, ideò tantum dictaque factaque, quia aut honeſtiſſima, aut veriſſima videbantur. *Quint.* 5. 10. Ea quæ vulgò recepta ſunt, hoc ipſo quod incertum autorem habent, velut omnium fiunt. *Id. Ibid.*

2. Fit, neſcio quo pacto, ut ſententia Proverbio quaſi vibrata, feriat acrius auditoris animum, & aculeos quoſdam cogitationum relinquat infixos: nam longè minus tanget animum, ſi dixeris, Caduca & brevis eſt hominis vita, quàm ſi Proverbium cites, Homo bulla. *Eraſm.*

3. Γέγρος ὠφέλιμον ὀλιγοσύλλαβος μετρίως πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ.

4. Δεῖ μὴ δυσχεραίνειν παιδικῶς τινὰ τῶν ἥττω ἀτιμοτέρων ζώων διήσκεψιν. Ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς φυσικοῖς ἔνεστί τι θαυμαστόν. *Arist. lib. 1. c. 5. de part. anim.*

Araneolo Culiceque majus eſt Naturæ miraculum, quàm in Elephanto, ſi quis modò propiùs contempletur: itidem in re literaria, nonnunquam plurimum habent ingenii quæ minima ſunt. *Dat is: Wie iſſer ſijn Verſtand machtigh, die niet meer wercks maeckt van Peereltjens hoe klein ſy oock zijn mogen, als van eenige groote Rots-ſteenen? ende gelijck, volgens Plinius in de kleinſte Dierkens meer mirakels van de Nature is, als in den grootſten Oliphant, mits menſe ten nauwſten in ſie; ſoo gebeurt het mede in dingen de Letterkunſt aengaende, dat ſomtijds de kleinſte den meeſten geeſt hebben.* Ergo ſi minutula quæpiam res videtur Adagium, meminerimus iſta non mole ſed pretio æſtimari oportere. *Soo dan yemand het Spreeckwoord wat gerings acht te weſen, laet hem gedencken, dat die dingen niet na hare grootte, maer naer hare waerde geſchatt moeten werden. Endelick, wie en ſmaeckt ſijn Bericht niet beter in dry woorden, als in dertigh? Ende ſoo is het tijd dat ick ophoude.*

SPAENSCHE WYSHEIT,

Vertaelde Spreeckwoorden.

1.
A Bien comer o mal comer
Tres vezes has de bever.

EEt weinigh, of eet veel,
Dry Droncken zijn uw deel.

2.
A bocado haron
Eſpolada de vino.

Een beetje dat geworght will zijn,
Vereiſcht een' ſpoorſlagh van den Wijn.

3.
A Bodas ni a Bautiſmo
No vayas ſin ſer llamado.

Op Bruyloften of Kinder-maelen
En gaet niet, of men doe u haelen.

4.
A bolza vazia, e a caſa acabada
Faz el home ſeſudo, ma tarde. Port.

De Borſe leegh, 't Gebouw in ſtaet,
Maeckt menſchen wijs, maer wat te laet.

5.
A bom amigo naõ encubras ſegredo,
Porque das cauſa a perdelo. Portug.

't Geheim betrouwt goe Vrienden niet:
Het is uw' ſchuld ſoo 't haer ontſchiet.

6.
A bon obra pedida, y a vay comprada
y vendida. Portug.

Wanneer een' Weldaed is verſocht,
Is s' als geveilt en als gekocht.

7.
Abriles y Señores
Los mas ſon traydores.

De Heeren en d' Aprillen
Bedriegen wie ſy willen.

8.
A buen conſejo
No ſe halla precio.

Een goede Raed op aerde
Is boven alle waerde.

9.
A buen pagador no duelen prendas.

Goed gereed Geld in de hand,
Buyten ſwarigheit van Pand.

10.
A cabo de cien años
Los Reyes ſon Villanos;
Y a cabo de ciento y diez
Los Villanos ſon Reyes.

Een hondert Jaer vervoeren
De Koningen tot Boeren:
In hondert Jaer en thien
Kanm' een' Boer Koningh ſien.

11.
A cabo de cien años
Todos ſeremos ſalvos.

Als eens hondert Jaer verby zijn
Sullen w' all' te ſamen vry zijn.

My

12.
A cabo del año
Mas come el muerto que el ſano.

My dunckt, levende Papiſten
Eten min dan doo' verquiſten.

13.
A Cavallo nuevo
Cavallero viejo.

't Is van des Roskams wetten,
Op een jongh Peerd moetm' een oud
Ruyter ſetten.

14.
Açotan la gata, ſi no hila nueſtra
Ama.

Spint onſe Vrouw noch grof noch fijn,
Soo moet de Katt gegeeſſelt zijn.

15.
Açotar la ſumbra.

Heer' all-beſchick, beraed u,
Ghy geeſſelt maer de ſchaduw.

16.
A dineros pagados
Braços que brados.

Het loon getelt,
Den Arm ontſtelt.

17.
A dios rogando
Y con el maço dando.

Wilt ghy dat uw Handwerck ſpoe,
Ambachts-mann, bidt en ſlaet toe.

18.
Adoba tu paño
Paſſaras tu año.

Verſtopt uw' oude Kleeren maer,
Soo raeckt ghy ſoetjens door het jaer.

19.
Ado no ay no cumple buſca.

Daer niet en is,
Gaet ſoecken miss.

20.
A gran arroyo paſſar poſtrero.

Moet gh' over een wijd Water gaen,
Soo maeckt u altoos achter aen.

21.
A gran pena, bien y preſto.

Haeſt u niet te ſnell,
Selden ras en wel.

22.
A gran ſubida
Gran decendida.

Hoogh opgehaelt,
Is laegh gedaelt.

23.
Agua fria y pan caliente
Nunca hizieron buen vientre.

Kout Water en warm Brood
Is aller buycken Dood.

24.
Agua trotada
Tanto val como cebada.

't Peerd op ſijn Water wat gedraeft
Is even of gh' het Haver gaeft.

Van

25.
Agua vertida,
No toda cogida.

Van Water eens geſtort
Raeptm' altijt wat te kort.

26.
Agujar, que tiempo es.

Maeckt u 't werck quijt,
Het is hoogh tijd.

27.
A hambre no ay mal pan.

Daer 's geen quaed Brood,
In hongers nood.

28.
A Juezes Galicianos
Con los pies en las manos.

Veel Rechters in verſcheiden landen
Sien na de Voeten in de Handen.
Geſchencken van Hoenderen.

29.
A la burla dexarla
Quando mas agrada.

Jocken is een van de ſaecken
Die men op haer ſoetſt moet ſtaecken.

30.
A la cabeça
El comer la endereça.

Gemeene pijn in 't Hoofd
Werdt etende verdooft.

31.
A la hija mala
Dineros, y caſalla.

Een' Dochter die niet veel en deught,
Geld en een'Mann ſo haeſt ghy meught.

32.
A la larga el galgo à la liebre mata.

Hy loop' ſoo langh hy will, den Haes,
In 't ende werdt de Windhond baes.

33.
A la Luna el lobo al Aſno eſpulga.

By avond komt de Wolf gegaen,
En vloyt den Eſel in de Maen.

34.
A la noche chichirimoche
Y à la mañana chichirinada.

's Avonds veel en all,
's Morgens niet met all.

35.
A la noche combida,
Y à la mañana porfia.

's Avonds goed Gerecht,
's Morgens quaed gevecht.

36.
A las nueve echate y duerme.

De Klocke negen,
Te Bedd' gelegen.

37.
A la par es negar
Y tarde dar.

Het komt ſeer naer op een,
Een' ſpade Gift of geen'.

38.
Alazan toſtado
Antes muerto que canſado.

Een Sweetvoss, wat gh' hem doet,
Is eer dood als vermoedt.

Die

39.
Alas vezes, dò caçar penſamos,
Caçados que damos.

Die ter Jacht meent wat te vangen,
Blijft in 't Nett wel ſelver hangen.

40.
A la Vulpeja dormida no le cae nada en la boca.

Den Voss die niet will waecken
En valt niet in ſijn' kaecken.

41.
Al bien buſcallo,
Y al mal eſperallo.

Het goede moet ghy ſoecken,
't Quaed wacht uyt alle hoecken.

42.
Alcança
Quien no ſe canſa.

Die geen arbeid moed' en wordt,
Krijght in 't lang, of krijght in 't kort.

43.
Al conejo ydo
El conſejo venido.

't Conijn ontgaen,
Te laet berae'n.

44.
A lem ou aquem,
Vejas ſiempre con quem. Portug.

Door die of deſe ſtraet,
Siet maer met wie ghy gaet.

45.
Algo ageno
No haze heredero.

Eens anders Goed
Erft op geen bloed.

46.
Algunas vezes al labrador
Por mucho eſtercolar no le va mejor.

Den Huysmann met veel Meſten
Heeft niet altoos van 't beſten.

47.
Al hijo de la hija
Metela en la redïja,
Y al de la nuera
Dale del pan, y echale fuera.

Uw' Dochters kind ſchickt warmkens in de kluys,
Schoondochters kind wat Broods, en uytten huys.

48.
Al hombre bueno,
No le buſques abolengo.

Indien gh' een vroom Mann ſiet,
Vraeght naer ſijn' afkomſt niet.

49.
Allà me lleve dios à morar,
Do un huevo vale un real.

'k Wenſchte dat ick woonen moſt
Daer een Ey vijf Stuyvers koſt.

50.
Allà va la lengua
Dò duele la muela.

Daer de Tanden ſeer doen,
Will de Tonge weer doen.

51.
Allà van Leyes
Dò quieren Reyes.

De Wetten moeten gaen
Soo 't Koningen verſtaen.

52.
Allegate à los buenos
Y ſeras uno dellos.

Leert ſtaegh den Vromen by zijn,
Ghy werdt ſoo vroom als ſy zijn.

53.
Al loco y al ayre
Da les calle.

Laet Gecken en laet Winden
Den vryen deurtocht vinden.

54.
Al mal camino darle prieſſa.

In quade Wegh is't naeſte,
Datm'er ſich wat door haeſte.

55.
Al mar por ſal.

Om Sout in Zee;
Daer is het ree.

56.
Al Medico, Confeſſor y Letrado
No le ayas engañado.

Die Doctor, Advocaet of Biechtvaer wil bedriegen,
Bedrieght ſich ſelfs met liegen.

57.
Al moço nuevo
Pan y huevo,
Andando el año
El pan y el palo.

Goed Brood en goed Gerecht
Koſt voor een' niewen Kneeht:
Maer binnen Jaer en dagen
Niet als goed Brood en ſlagen.

58.
Al moço que le ſabe bien el pan
Pecado es el ajo que le dan.

Den Jongen die Brood eten will,
't Is ſonde datm'er Loock aen ſpill'.

59.
A lo tuyo tu.

Leert u beſigh maecken
Met uw' eigen' ſaecken.

60.
Al principio o al fin
April ſuele ſer ruin.

't Magh vroegh of laet zijn,
April will quaed zijn.

61.
Al que da el capon
Dale la pierna y el alon.

Die u Capoen ter tafel dient,
Heeft Bout en Vleugel bey verdient.

62.
Al que es de vida
El agua le es medecina.

Die niet veegh is noch verweſen,
Kan ſchoon Water wel geneſen.

63.
Al que mal hizieres no le creas.

Daer 's geen betrouwen aen
Dien gh' eens quaed hebt gedaen.

64.
Alquimia provada
Tener renta y gaſtar nada.

Een' Alchimiſterij gaet vaſt,
Veel' Renten, en niet veel verbraſt.

Door

65.
Al quinto dia veras
Que Mes auras.

Door den Vijfden werdt beweſen
Wat het voor een Maend ſal weſen.

66.
Al revès me la veſti,
Andeſe aſſi.

Hebb ick mijn Rocksken av'recht aen,
Het magh ſoo blijven gaen en ſtaen.

67.
Al rico no prometas,
Y al pobre no faltes.

Doet geen' beloften aen den rijcken,
Den armen wacht u uyt te ſtrijcken.

68.
Al tañer de las Trompetas
Es el cagar en camaretas.

Als Trompetten ſlaen,
Gaet het kacken aen.

69.
Al yerno y al cochino
Una vez el camino.

Wijſt eens uw' keucken aen uw' Schoonſoon en uw' Vercken,
Sy ſullen 't beid haeſt mercken.

70.
Ama à quien no te ama,
Reſponde à quien no te llama,
Andaras carrera vana.

Mint een' die u niet en mint,
Spreeckt daer ghy geen' ſpraeck en vind
't Een en 't ander is maer wind.

71.
A manos lavadas, Dios les da que coman.

Waſcht uw' handen, God ſal geven
Daer s' af leven.

72.
Amar y ſaber
No puede todo ſer.

De Wijsheit en het Minnen
Hoort tot verſcheiden ſinnen.

Min en verſtand
Is tweederhand.

73.
Amigo del buen tiempo
Mudaſe con el viento.

Vrienden in ſchoon Weer,
Tegen wind niet meer.

74.
Amigo de todos, y de ninguno.

Vriend van all' en vriend van geen,
Is meeſt all een.

75.
Amigo por ſu provecho,
La golondrina en el techo.

Een Vriend om ſijn gemack,
Een' Swaluw in een Dack.

76.
Amiſtad de yerno
Sol de invierno.

My dunckt des Winters Sonneſchijn
En Schoon-ſoons liefd een dingen zijn.

77.
A mocedad ocioſa
Vejes trabajoſa.

In Leegheit opgevoeyt,
In Ouderdomm voll moeyt.

78.
Amor Amor,
Palabra dada, el hecho malo, y el fin peor.

't Is goed te ſeggen, Trouw en Minn;
Maer laet het Woord gegeven zijn,
En laet de ſaeck beſchreven zijn,
Het end valt arger als 't beginn.

79.
Amor de padre,
Que todo lo otro es ayre.

Een Vader mint;
De reſt is wind.

80.
Amor, dolores y dineros
No pueden eſtar ſecretos.

De Liefde, Geld, noch groote Pijn
En konnen niet verborgen zijn.

81.
Amor, foguo e toſſe
A ſeu dono deſcobre. Portug.

De Minn, den Hoeſt en 't Vyer noch meer
Ontdecken yeder een ſijn' Heer.

82.
Amor Meſonero
Quantas veo tantas quiero.

Een Herberghs liefd', en anders niet,
Soo veel' te minnen alsm'er ſiet.

83.
A muertos y à ydos
No ay amigos.

Weeſt of dood, of veer;
Daer 's geen' liefde meer.

84.
Anda el almohaça
Y toca en la matadura.

Gaet de Roskamm gins en weer,
Somtijds ſlaet hy in het zeer.

85.
Anda la cabra de roca en roca,
Como el boſtezo de boca en boca.

Soo wy de Geit van rots op rotſe ſien,
Soo ſpringht de Geew van deſen Mond in dien.

86.
Andamos à las verdades
Como hazen las comadres.

Laet ons in de Waerheit weyen,
Als Saletten voll Klappeyen.

87.
Anda perro,
Tras tu dueño.

Hondje, keer,
Volght uw' Heer.

88.
Ande me yo caliente
Y riaſe la gente.

Laet ick maer warm zijn toegeruſt,
En laetſe lacchen die het luſt.

Men

89.
Animo vence en guerra,
Que no arma buena.

Men moet ſich niet vergapen
Aen 't keurelicke Wapen:
't Is't mannelick gemoed,
In d'Oorlogh, dat het doet.

90.
Antes al ruyſeñor que cantar,
Que à la Muger que hablar.

Eer ſal een Nachtegael uyt zijn geſongen,
Als praet gebreken ſal op Vrouwen tongen.

91.
Antes de caſar,
Ten caſas en que morar,
Y tierras en que labrar,
Y viñas que podar.

Verſiet uw, eer ghy trouwt,
Van Huyſingh wel gebouwt,
Van Land daer wat kan groeyen,
En Wijngaerd om te ſnoeyen.

92.
Antes de la hora gran denuedo,
Venidos al punto, venidos al miedo.

Voor den tijd een groot gedruys,
Als de ſlagh komt, niemand t'huys.

93.
Antes de mil años
Todos ſeremos calvos.

Eer eene Duſend jaer
Zijn w' alle kael van Haer.

94.
Antes Moral que Almendro.

Yder een in ſijnen handel
Liever Moerbey als Amandel.

95.
Antes que caſes
Mira que hazes,
Que no es ñudo que des hazes.

Eer dat ghy trouwt ſiet in den wind;
't Is geen knoop die men licht onbindt.

96.
Antes que conozcas,
Ni alabes, ni cohondas.

Prijſt noch laſtert niet,
Eer ghy kent en ſiet.

97.
Antes podrido
Que comido.

't Vleeſch van een' Sott
Is eer verrott,
Als in den Pott.

98.
A nuevo negocio
Nuevo conſejo.

Niewe daden,
Niewe raden.

99.
A rey muerto
Reyno rebuelto.

De Koningh dood,
Het Rijck in nood.

100.
A rio buelto ganancia de peſcador.

Het oude woord en kan niet miſſen,
In onklaer Water is goed viſſen.

101.
A olla que hierre
Ninguna moſca ſe atreve.

Naer een' Pott die ziedt
Komt de Vliege niet.

102.
A otro perro con eſſe hueſſo.

Dat Been is voor den mond
Van eenen and'ren Hond.

103.
A padre guardador
Hijo gaſtador.

Mompeer magh wel bewaren;
Mon Fils en kan niet ſparen.

104.
Apagóſe el Tizon,
Y pereció quien le encendió.

Het Hout doof dat geroockt heeft,
De mann dood die 't geſtoockt heeft.

105.
A palabras locas
Orejas ſordas.

Tot malle Praetjens hooren
Een paer geſtopte Ooren.

106.
A pan de quinze dias
Hambre de tres ſemanas.

Tot veerthien dagens Brood te breken,
Behoort een honger van dry weken.

107.
Aprende baxa y alta,
Y lo que el tiempo tañere eſſo dança.

Leert hoogh en laegh op alle Veelen,
En danſt all dat de Tijd wil ſpelen.

108.
Aprende llorando,
Reyras ganando.

Moet ghy deKunſt met ſchreyen halen,
De Vreughd ſal 't in de winſt betalen.

109.
Aprendiz de Portugal
No ſabe coſer y quiere cortar.

Die niet kan Naeyen en wil Snijen,
En kan in 't ambacht noyt bedijen.

110.
A preſſuroſa demanda
Eſpacioſa reſpueſta.

Vraeght men u te rass,
Antwoordt op uw pass.

111.
A puerta de caçador
Nunca gran muladar.

Lett op een groote Jagers Door,
Daer light noyt groote Mishoop voor.

112.
A quella es bien caſada,
Que no tiene ſuegra, ni cuñada.

De Dochter heet ick wel getrouwt,
Die Schoon-moer noch Nicht en behouwt.

't Is

113.
A quel es buen Orador,
Que à ſi perſuade la razon.

't Is een recht welſprekent Mann,
Die ſich ſelfs bered'nen kan.

114.
A quel es tu amigo
Que te quita de ruydo.

't Is uw Vriend, wie dat ghy zijt,
Die u van gerucht bevrijdt.

115.
A quel va ſano
Que anda por lo llano.

't Gaen is geſond
Op effen grond.

116.
A quien dan, no eſcoge.

't Zy een' leur, het zy een' ſeur,
Die men ſchenckt en heeft geen' keur.

117.
A quien Dios quiere bien,
La perra le pare puercos.

Dien den Hemel heil will geven,
Krijght wel Biggen van ſijn' Teven.

118.
A quien dizes tu poridad,
A eſſe das tu libertad.

Dien gh' uw geheim hebt uytgebrocht,
Dien hebt gh' uw Vrijigheit verkocht.

119.
A quien duele la muela,
Que la eche fuera.

De Kies die ſeer doet,
Is't die om veer moet.

120.
A quien haze caſa o ſe caſa,
La bolſa le queda raſa.

Die bouwt of trouwt,
Sijn' Bors verkout.

121.
A quien no le baſta eſpada y coraçon,
No le baſtaran coraças y lançon.

Dien ſijn Degen en ſijn Hert
Niet genoegh zijn om te vechten,
Sal niet ſonderlings uyt rechten,
Schoon een' Lans ſijn Wapen werdt.

122.
A quien no le ſobra el pan,
No crie can.

Die geen Brood te veel en heeft,
Hoeft geen' Hond die met hem leeft.

Die niet veel Broods en heeft te breken
En hoeft geen' Honden aen te queken.

123.
A quien no tiene nada
Nada lo eſpanta.

Die niet en heeft,
Die niet en beeft.

124.
A quien vela,
Todo ſe desvela.

Die veel will waecken,
Doorgrondt veel' ſaecken.

Wilt

125.
Aruyn, ruyn y medio.
Wilt gh' een' Booswicht ſien verlegen,
Brenghter anderhalven tegen.

126.
Arropate, que ſudas.
Neemt uw Kleed,
Ghy zijt in 't ſweet.

127.
Arreboles de la mañana, à la noche ſon con agua,
Arreboles de la noche, à la mañana ſon conſole.
Rood in den Morgenſtond ſal 's Avonds Water zijn;
Rood in den Avondſtond, des Morgens Sonneſchijn.

128.
Armas y dineros
Buenas manos quieren.
Tot Wapenen en Geld
Goed' handen van geweld.

129.
Arde o fogo
Segundo a lenha de boſquo. Portug.
't Vyer brandt, naer 't Hout
Komt uyt het Woud.

130.
Ara con elanda
Y mataras la grama.
Ploegen onder 't vrieſen
Doet het gras verlieſen.

131.
Aſna con pollino
No va derecho al molino.
De Merrie met een Veulen
Gaet niet recht na den Meulen.

132.
Aſna coxa, mas avias de madrugar.
't Peerd dat kreupel is in 't gaen,
Moet wat vroeger op de baen.

133.
Aſno coxo, y hombre roxo, y el demuño, Todo es uno.
Een ouden Ezel met een kreupel been,
Een ross Mann en een Duyvel, is alleen.

134.
Aſno de muchos, lobos lo comen.
Den Ezel die aen velen hoort
Werdt van de Wolven eerſt vermoort.

135.
Aſno que entra en deheſſa agena Bolvera cargado de leña.
Den Ezel die daer graeſt in ander' Lieden weiden,
En komter ſonder vracht van Hout niet uyt te ſcheiden.

136.
Aſſaz he de mal,
Non querer ſanar. Portug.
Daer kan geen' arger Sieckte weſen,
Als niet te willen zijn geneſen.

De

137.
Aſſaz no ay, ſi no ſobra nada.

De Maeltijd komt te kort
Daer 't all gegeten wordt.

138.
Aſſaz puede poco
Quien no amenaza à otro.

Genoegh en iſſer niet,
Daer heel niet overſchiett.

139.
Aſſentar el pie llano, ò de cueſta
El ſeſo mueſtra.

't Is ſeker een ſwack Mann,
Die niet eens dreigen kan.

140.
Aſſiacontecen coſas rezias
Como yr à la plaça, y venir ſin orejas.

Naer een ſijn' Voeten plant
Ontdeckt men ſijn Verſtand.

Soo ſchielicken gevall komt een' ſomtijds te vooren,
Als na de Merckt te gaen en keeren ſonder Ooren.

141.
Aſſi es la Muger en Domingo
Como el trigo en rozio.

Des Sondaghs ſiet de Vrouw
Als 't Koren in den Douw.

142.
Aſſi eſta el Labrador entre dos Abogados,
Como el Pagel entre dos gatos.

Een Boer in 't midden van twee Advocaten,
Is of twee Katten om een Visken ſaten.

143.
Aſſi ſe haz
El eſcudero rapaz.

Soo werdter ſomtijds uyt
Een Edelmann een Guyt.

144.
A Truyta ya mintira,
Quanto mayor tanto milhor. Portug.

Hoe grooter Viſch, hoe grooter leugen,
Hoe Viſch en leugen beter deugen.

145.
A tu criado no le hartes de pan,
No pedirà queſo.

Geeft gy te veel Broods aen uw' Knecht,
Hy dwinght u dat gh'er Kaes op leght.

146.
Aun aora
Comen el pan de la boda.

Tot hier toe is 't geen nood;
Men eet noch Bruylofts-Brood.

147.
Aun no aſſamos,
Y ya empringamos.

't Is in de Keucken all van 't mall,
Men braedt niet en men droopt'er all.

148.
Aun no enſillays
Y ya cavalgays.

't Iſſer mé gemaelt,
Rijdt gh' all eer ghy zaelt.

149.
Aun no ſoys calido de cascaron
Y ya teneys preſumpcion.

Ghy zijt noch qualick uyt den dopp,
En ſetgh' alreeds 't Zeil in den topp?

150.
Aunque compueſta la mentira,
Sempre es vencida.

Hoe ſchoon de logen zy verſonnen,
In 't einde werdt ſy overwonnen.

151.
Aunque el aguila buela muy alta,
El halcon la mata.

Hoe Hoogh den Arend vliegen kan,
Het Valckſtuck werdt'er meeſter van.

152.
Aunque la lima mucho muerde,
Alguna vez ſele quiebra el diente.

De Vijl, hoe ſcherp ſy bijt',
Werdt wel een tandje quijt.

153.
Aunque manſo tu ſabueſſo,
No le muerdas en el beço.

Offer uw Hond mack uyt ſiet,
Bijtt hem in ſijn' lippen niet.

154.
Aunque me llaman modorro,
Entrar quiero en el corro.

Al houdt men my voor geck,
Ick will med' in 't geſpreck.

155.
Aunque ſeas prudente viejo
No desdeñes el conſejo.

Al zijt ghy oud en wijs in velen,
Laet u noyt goeden raed vervelen.

156.
Aunque ſe perdieron los anillos,
Aqui quedaron los dedillos.

Al zijn de Ringetjens verlooren,
De Vingertjens ſtaen daerſe hooren.

157.
Ayudandoſe tres
Para peſo de ſeys.

Dry die malkand'ren helpen willen,
Zijn machtigh ſes Mans wicht te tillen.

158.
Azeyte, y vino, y amigo antiguo.

De Vrienden, d'Oly en de Wijn,
Elck moet wat oud van jaeren zijn.

159.
Barba remojada,
Medio rapada.

Natt en geſeept te voren,
Soo goed als half geſchoren.

160.
Barva de tres colores
No la traen ſino traydores.

Dry verwigh in den Baerd,
Verrader in den aerd.

161.
Barbero,
O loco, ò parlero.

Daer 's geen Barbier bynaer
Als geck, of kaeckelaer.

162.
Barriga caliente,
Pie durmiente.

Het Buyckje warm gevoedt,
Het ſlaepen in den Voet.

Dans

163.
Baylo bien, y echayſme del corro.
Dans ick ſoo wel als yemand danſſen magh,
Wat hebt ghy my te ſtooten uyt het lagh?

164.
Bel hombre
No es todo pobre.
Een ſchoon Mann by de Vrouwen,
Is niet voor arm te houwen.

165.
Bem eſtou con meu amigo,
Que come ſeu pão comigo. Portug.
't Is de beſte vriend die 'ck weet,
Die ſijn Broodje met my eett.

166.
Bem ſabe o bon bocado,
Se não cuſtaſſe caro. Portug.
't Lecker beetjen is wel ſoet,
Waer het niet ſoo dieren goed.

167.
Bendito ſea el Varon
Que por ſi ſe caſtiga, y por otro non.
Wel geluckigh is de Mann
Die ſich ſelven ſtraffen kan.

168.
Beſtia que anda llano (*mano.*
Para mi me la quiero, no para mi her-
Het Beeſtje dat gemacklick gaet
Voor my, niet voor mijn' Cameraed.

169.
Bever y comer buen paſſatiempo.
Goed Eten en goe' Dranck in 't lijf
Maeckt t'ſamen een ſoet tijd-verdrijf.

170.
Bezo malo
Tarde es dexado.
Quaed gebruyck in doen of ſeggen
Is ſeer quaelick af te leggen.

171.
Bien ama quien nunca olvida.
Hy is 't die van beminnen weet,
Die noyt ſijn' Vrienden en vergeet.

172.
Bien ayuna quien mal come.
Niet wel gebraſt
Is wel gevaſt.

173.
Bien comer trae mal comer.
't Is wel ſonder Doctoor te weten,
Van wel eten komt qualick eten.

174.
Bien cuenta la madre,
Mejor cuenta el infante.
Sy rekent red'lick wel, het Wijf,
Maer 't Kind noch beter in haer lijf.

175.
Bien eſtays de ropa
Si no ſe os moja.
Uw' Mantel is u niet te kort,
Indien hy maer niet natt en wordt.

176.
Bien ò mal,
Caſado me han.
Soo goed, ſoo quaed als 't kan,
'k Ben een getrouwde Mann.

177.
Bien perdido
Y conocido.
Men kent het Goed dat quijt is
Niet eer dan als 't geen tijd is.

Men kent verloren Goed
Eerſt als men 't miſſen moet.

All die ſijn Goed verquiſt,
Kent het niet, eer hy 't miſt.

178.
Bien ſabe el eſpina
Donde hinca.
De Doren weet ſeer wel
Waer dat hy ſteeckt in 't Vell.

179.
Bien ſabe el ſabio que no ſabe,
El necio pienſa que ſabe.
De wijſe Mann weet dat hy niet en weet,
De ſotte meent hy weet van als beſcheed.

180.
Bien ſabe la volpeja
Con quien trebeja.
De Voss die ſich vermaeckt
Weet wel met wien hy ſchaeckt.

181.
Bien ſe eſtà ſan Pedro en Roma
Se no le quitan la corona.
S^t. Pieter is heel wel te Roomen, (men.
Wordt hem de Kroon ſlechts niet geno-

182.
Bien ſe lava el gato
Deſpues de harto.
Laet de Katt eerſt braſſen,
Daer na ſals' haer waſſen.

183.
Bien ſe lo que digo,
Quando pan pido.
'k Weet wel wat ick wil bedieden,
Als ick Brood bidd van de lieden.

184.
Bien ſobre bien,
Bocado enmantecado mojado en la miel.
Het is wel goed op goed gehoopt,
Een Botramm diem' in Honigh doopt.

185.
Bien vengas mal, ſi vienes ſolo.
Ongeluck is wellekom
Mits het maer alleen en kom'.

186.
Bivamos claros,
Si quiera que adeudados.
Laet ons bly en ruſtigh weſen,
En niet eens voor ſchulden vreeſen.

187.
Blanco yelo
Es de agua menſagero.
Witt vrieſend weer
Brengt Water neer.

On-

188.
Bocado de mal pan,
Ni lo comes, ni lo des à tu can.

Ongeſond Brood in den mond,
Noch voor u, noch voor uw' Hond.

189.
Boſes en caſa, boſes en la arada,
Cuerpo de tal con tanta boſada.

Hoe? moeyt' in Huys en moeyt' op't Land,
Wat drommel, moeyt' aen alle kant!

190.
Boſeton amagado
Nunca bien dado,

Die dreight en ſlaet,
Doet noyt groot quaed.

191.
Bolved la hoja,
Y hallareys otra.

Keer om dat blad,
Daer ſtaet noch wat.

192.
Boos e maos manten ciudad. Portug.

In goede en quade leden
Beſtaet de kracht der Steden.

193.
Borrachez de agua
Nunca ſe acaba.

Die will van Water droncken weſen,
Hoeft geen kort tijd verdrijf te vreeſen.

Wilt gh' om een Rous te water gaen,
Uw leven hebt ghy niet gedaen.

194.
Boſtezo luengo,
Hambre ò ſueño.

Veel gegeews en veel gegaeps,
Of veel Hongers, of veel Slaeps.

195.
Buena es el agua,
Que cueſta poco, y no embriaga.

Schoon Water is heel goed gedroncken,
't En koſt niet, en 't en maeckt niet droncken.

196.
Buena es la nieve
Que en ſu tiempo viene.

De Sneew en geeft geen ongevall,
Mits dats' op rechte tijden vall'.

197.
Buena es la vida del Aldea,
Por un rato, no por un año.

't Land-leven is bevallick, maer,
Voor weinigh tijds, niet voor een Jaer.

198.
Buena fama hurto encubre.

Sommigen ſtaet ſtelen vry;
Goed gerucht deckt Dievery.

199.
Buena hazienda es negros
Si comieſſen ſin dineros.

Mooren waeren
Goede waeren,
Koſtens' eten ſonder 't Geld,
Daer m' haer eten voor beſtelt.

200.
Buena mano de rocin haze cavallo,
Y la ruyn de cavallo haze rocin.

Een' Krengh wordt een goed Paerd, in een' goe' hand geſtelt,
Een goed Paerd wordt een' Krengh, als 't een quae hand beſtelt.

201.
Buen amigo es el gato,
Sino que raſcuña.

MijnKater is mijn redelick goed vriend,
Behalven dat my 't krabben niet en dient.

202.
Buena olla, mal Teſtamento.

Veel ſmeeren op ſijn' Renten
Maeckt ſlechte Teſtamenten.

203.
Buenas palabras y malos hechos
Engañan à los ſabios y à los necios.

Goede woorden en quae trecken
Strijcken Wijſen uyt en Gecken.

204.
Buena tela hila
Quien ſu hïjo cria.

Sorght voor 't voedſel van uw kind,
't Is een' goe' webb die ghy ſpint.

205.
Buena vida
Arrugas tira.

Het lecker leven
Kan rimpels geven.

206.
Bueno es el endurar,
A quien ſe eſpera hartar.

Geduld is licht te weegh gebracht,
Daer een' goe maeltijd werdt verwacht.

207.
Bueno es herir al ſobervio quando eſta ſolo.

't Is goed ſlaen op een Vent voll wind
All daer m' hem maer alleen en vindt.

208.
Buey viejo,
Sulco derecho.

De jonge lieden moeten 't hooren,
Een ouden Oss maeckt rechte Vooren.

209.
Buey longo, y rozin redondo.

Een langen Oss en een rond Paerd
Zijn by de kenners 't meeſte waerd.

210.
Buenas dias Pedro diaz,
Maz querria mis blanquillas.

Goede mergen, groote Heeren,
Maer ick hadt mijn geldje geeren.

211.
Buen pie y buena oreja,
Señal de buena beſtia.

Goed Oor, goe Voet,
Dę Beeſt is goed.

212.
Buen principio,
La mitad es hecho.

Is maer 't beginn ter degen,
Soo is men all half wegen.

'k Wens

213.
Buen ſiglo aya
Quien dixo Bolta.

'k Wens dat hy in den Hemel kom'
Die eerſt het woord vond van Keerom.

214.
Buñolero has tus buñuelos.

Backer paſt ghy op uw' Koecken,
Sonder ander werck te ſoecken.

215.
Burla burlando
Vaſe el lobo al aſno.

All ſpelende van 't een in 't ander jock,
Geraekt de Wolf den Ezel aen ſijn' rock.

216.
Burlaos con el Aſno,
Daros ha en la barba con el rabo.

En jockt niet met den Ezel licht,
Of wacht ſijn' ſteert in uw geſicht.

217.
Burlaos con el loco en caſa,
Burlarà con vos en la plaça.

Die binnens huys 't ſpel van een' Geck bemint,
Verwacht' het buyten waer de Geck hem vindt.

218.
Buſcays cincopies al gato,
Y el no tiene ſino quatro.

Ghy ſoeckt vijf voeten aen een' Katt,
Die'er noyt meer als eens vier en had.

219.
Buſcays pan de traſtrigo?

Moeter meer als Kooren
Tot uw Brood behooren?

220.
Cabello luengo y corto el ſeſo.

Anders buyten, anders binnen,
Langh van Locken, kort van Sinnen.

221.
Cabellos y cantar
No cumplen axuar.

Wel ſingen en ſchoon Haer
Proffijteloose waer.

222.
Cabra rumiona
Leche amontona.

De Geit die wel herkauwen kan,
Daer komt de Melck met hoopen van.

223.
Cacarrear y no poner huevo.

Een ſnapper is als of men ſey,
Veel kaecks op 't neſt, en noyt een Ey.

224.
Cada bohonero alaba ſus cuchillos.

Of de Kraemer is een bloedje,
Of hy prijſt ſijn eigen goedje.

225.
Cada cabello
Haze ſu ombra en el ſuelo.

Elck Haertje, bruyn of blond,
Sijn' ſchaduw' op den grond.

Alle

226.
Cada Capellan
Loa ſus reliquias.

Alle Papen-kappen
Stoffen op haer' lappen.

227.
Cada carnero de ſu pie cuelga.

Maeckt geen' ſtaet op een anders Goed,
Elck Schaep hanght aen ſijn eigen voet.

228.
Cada cuba huele
Al vino que tiene.

't En kan niet anders zijn,
Elck Vat rieckt naer ſijn' Wijn.

229.
Cada gorrion
Con ſu eſpiglon.

Elck Musken ſleept om beſt,
Sijn ſtroyken naer ſijn neſt.

230.
Cada hombre
Tiene ſu nombre.

Yeder Mann
Heeft ſijn' Van.

231.
Cada hormiga
Tiene ſu ira.

Elcke Mier
Maeckt haer getier.

232.
Cada moſca tiene ſu ſombra.

All is het Vlieghsken noch ſoo klein,
Het geeft ſijn' ſchaduw op het plein.

233.
Cada necio tras ſu huego
Dize mal del bien ageno.

't Zijn gecker booſwichten, en booſer gecken treken,
Tot ſijnent niet dan quaed van's naeſten goed te ſpreken.

234.
Cada oveja
Con ſu pareja.

Elck Schaep ſoeckt in de Heiden
Met ſijns gelijck te weiden.

235.
Cada qual hable,
En lo que ſabe.

Een yeder Mann
Spreeck' wat hy kan.

236.
Cada qual ſiente el frio
Como anda veſtido.

Elck voelt of 't koud of heet is,
Naer dat ſijn lijf gekleedt is.

237.
Cada uno à ſu guiſa,
Y el aſno à la antigua.

Elck magh na ſijn maniere doen,
Den Ezel houdt ſijn oud fatſoen.

238.
Cada uno donde es nacido,
Bien ſe eſtà el paxaro en ſu nido.

Daer elck gekipt is, is hy beſt,
En yeder Musken in ſijn neſt.

Een

239.
Cada uno eſtienda la pierna
Como tiene la cubierta.

Een yeder moet ſijn' Beenen ſtrecken
Soo verr' ſijn' Deken uyt kan recken.

240.
Cada uno nace en lloro.
Y algunos mueren en riſa.

Een yeders levens tijd gaet met het ſchreyen aen,
Daer zijnder weinige van lacchen uyt-gegaen.

241.
Cagadones y membrillos
Todos ſon amarillos.

Een Queepeer en een ſtront
Zijn bey geel en bey rond.

242.
Calenturas de Mayo,
Salud para todo el año.

Een Koortsjen in de May,
Het heel Jaer friss en fray.

243.
Calenturas otoñales,
O muy luengas, ò mortales.

Najaers Koortſen noodelick
Of heel langh of doodelick.

244.
Callar y obrar,
Por la tierra y por la mar.

Houdt den Mond en roert de Hand,
Soo te Water als te Land.

245.
Callar, y ojos,
Tomaremos la madre y los pollos.

Doet d'Oogen op en houdt u Tongen,
Wy krijgen 'tMoerhoen met de jongen.

246.
Calle el que diò,
Y hable el que tomò.

Geeft en ſwijght,
Spreeckt en krijght.

247.
Callen barvas y hablen cartas.

Laet Tongen ſtille leggen,
En laet Papieren ſeggen.

248.
Caminante canſado
Subira en aſno, ſi no alcança cavallo.

Een Reiſer moe gegaen,
Soo hy geen Paerd en krijght, ſlaet wel een' Ezel aen.

249.
Camino de Roma
Ni mula coxa,
Ni bolſa floxa.

Den Ezel manck, de Borſe platt,
En dienen niet op 't Roomſche pad.

250.
Campana caſcada
Nunca ſana.

Laet eens de Klock geborſten weſen,
Geen' handen konnenſe geneſen.

251.
Candil muerto
Todo es prieto.

Met als 't Licht uytgeſnoten werdt
Werdt alle dingen even ſwert.

252.
Can que mucho lame,
Saca ſangre.

Daer den Hond te harde leckt,
Komt wel dat hy 't bloed uyt treckt.

253.
Canta al alva la perdiz,
Mas le valiera dormir.

Des morgens vroegh ſchreeuwt het Patrijs,
't Sou blijven ſlapen, waer het wijs.

254.
Canta ell Gallo, reſponde la Gallina,
Amarga la caſa do no ay harina.

Het Haentje kraeyt, en 't Hoentje wil't wel weten,
Hethuys vergaet, daer Meel gebreeckt om t'eten.

255.
Canta la Rana,
Y no tiene pelo ni lana.

De Kickvorſch ſinght geruſt en ſtijf,
En heeft noch haer noch woll om 't lijf.

256.
Cantar en la y gleſia, y llorar en caſa.

Veeltijdts op eenen dagh doen wy verſcheiden werck,
Wy ſchreyen binnens Huys, en ſingen in de Kerck.

257.
Cantarilla que muchas vezes va à la fuente,
O dexa la anſa ò la frente.

De Kann die veel te water gaet,
Licht dats' een ſcherfken achter laet.

258.
Cantar mal y porfiar.

De ſlechtſte will ſijn ſingen
Een yeder overdringen.

259.
Capato quanto duras?
Quanto me untas.

Niew Schoentjen, hoe langh ſult ghy 't herden?
Tot dat ghy 't ſmeeren moe ſult werden.

260.
Capato roto ò ſano
Mas vale en el pie que en la mano.

Goe Schoenen, 't zyſe niew genaeyt zijn of verouden,
Zijn beter aen den Voet als in de Hand gehouden.

Capoe-

261.
Capon de ocho meſes
Para meſa de Reyes.

Capoenen van acht Maenden oud,
Zijn Koningen haer rechte bout.

262.
Carga la nao traſera,
Si quieres que ande à la vela.

Siet gh' een traegh Schip achter blijven,
Laedt het wel, 't ſal beter drijven.

263.
Caridad ſabes lo qual es?
Perdona ſi mal quieres,
Y paga lo que deves.

Wat is naer de Liefde leven?
Wel betalen, wel vergeven.

264.
Carne mal lograda,
Primero cozida, deſpues aſſada.

Men hoeft my niet te nooden
Tot Schotelen geladen
Met Vleeſch dat eens geſoden
En dan eens is gebraden.

265.
Carro entornado
Todos lle dão de mano. Portug.

Is de Wagen
Omgeſlagen;
Laet hem ſteken, laet hem breken,
Niemand wilder hand aen ſteken.

266.
Caſa barrida y meſa pueſta
Hueſpedes eſpera.

Die 't Huys uyt veeght, en deckt den Diss,
Wacht gaſten, of mijn giss is miss.

267.
Caſa con dos puertas
No la guardan todas dueñas.

't Huys dat twee Deuren open houwen,
En kan men niet altoos betrouwen,
Aen allerhande ſlagh van Vrouwen.

268.
Caſa cumplida
En la otra vida.

Ons Huys ſal eerſt na deſen
Volmaeckt in alles weſen.

269.
Caſada, mucho te quiero
Por el bien que de ti eſpero.

Bruyd, ick hebb u heftigh lief,
Om uw' goed en ſijn gerief.

270.
Caſa de padre,
Viña de abuelo.

't Is redelick gewenſcht, als yemands luck ſoo groot waer,
't Huys van een Vader, en een Wijngaerd van een Groot-vaer.

271.
Caſa el hijo quando quiſieres,
Y la hija quando pudieres.

Trouwt u Soon als ghy 't hem gunt,
En uw' Dochter als ghy kunt.

272.
Caſa en que bivas,
Vino que bevas,
Tierras quantas veas.

Hebt Huyſingh min noch meer, als u ter wooningh dien',
Hebt Wijnen min noch meer, als uw Geſinn met eeren
Ten oorboor kan verteeren.
Hebt Landen min noch meer als ghy kont overſien.

273.
Caſa labrada,
Y viña plantada.

Een Huys kieſt dat gemaeckt is,
Een Wijngaerd die geſtaeckt is.

274.
Caſa mal avenida.
Preſto eſt arecizida.

Daer Vred' is uytgegaen
Kan 't Huys niet langh beſtaen.

275.
Caſame en hora mala,
Que mas vale algo que nada.

Wat drommel! Trouwt my dan, als't emmers weſen ſal;
't Is beter yet als niet met all.

276.
Caſa negra,
Candela aceſa.

Als alle dingen worden ſwert,
Is 't tijd dat 't Licht ontſteken werd'.

277.
Caſar, caſar,
Suena bien y ſabe mal.

Trouwen, trouwen, ſchoon geluyd,
Is ſoo ſoet niet als het luydt.

278.
Caſar me quiero;
Comerè de cabeça de olla, y ſentar me he primero.

'k Gae trouwen: wilt ghy weten
Waerom? Ick ſtae 't bekent:
'k Sal 't beſte beetjen eten,
En ſitten aen 't hoogh end.

279.
Caſar te has hombre cuytado;
Y tomaràs cuydado.

Trouwt, ongeluckigh Mann,
Het ſorgen komt'er van.

280.
Caſar y compadrar
Cada uno con ſu ygual.

Leert u, bey Mans en Vrouwen,
In Peterſchap en Trouwen
Aen uw's gelijcken houwen.

't Kan

281.
Caſar y mal dia,
Todo en un dia.

't Kan een' in een' dagh wedervaeren,
Getrouwt te zijn en qualick vaeren.

282.
Caſa ſin moradores
Nido de ratones.

Een leegh Huys op ſijn beſt,
Een levend Ratten Neſt.

283.
Caſa ſin tejado,
Mucho frio y poco recaudo.

Iſſer op 't Huys niet veel dacks,
Veel kouws, en niet veel gemacks.

284.
Caſa ſobradada
Ladron en la portada.

't Huys prachtiger dan 't hoort,
De Dieven voor de poort.

285.
Caſtiga el que no es bueno,
Y aborrecerte ha luego.

Beſtraft den quaden in ſijn quaed,
Terſtond geraeckt ghy in ſijn' haet.

286.
Caſtillo apercebido
No es decebido.

Daer alles is in Staet,
Is 't Slot vry van verraed.

287.
Cavallero en buen cavallo,
En ruyn ni bueno ni malo.

Geeft een' Ruyter een goed Paerd,
't Quaed is noch goe noch quaden waerd.

288.
Cavallo de quatro, Cavallo de loco,
Cavallo de tres, Cavallo de Rey,
Cavallo de uno, no le dar à ninguno.

Is 't Paerd geteeckent aen vier voeten,
Seght dat het Gecken rijden moeten:
Is 't Paerd geteeckent aen de dry,
't Is waerd dat het een Koningh ry.
Is 't Paerd geteeckent aen maer eenen,
Laet het u nemmermeer ontleenen.

289.
Cavallo que alcança
Paſſar querrà.

't Paerd dat geen' Paerden voor wil lijden
Is goed om mé voorby te rijden.

290.
Cavallo que buela
No quiere eſpuela.

Geeft de ſlagen daer ſy hooren,
't Paerd dat vlieght en hoeft geen' Spooren.

291.
Cavallo que no ſale del eſtablo
Siempre relincha.

't Paerd dat het minſte komt van Stall
Is 't Paerd dat meeſte brieſcht van all'.

292.
Caydo ha el aſno en el alcacer.

't Is wel gèluckt en na behooren,
Den Ezel viel, en viel in 't Kooren.

293.
Cena y vete echar
Por mal cabo le vi andar.

Stracks na den eten gaet te Bedd,
Soo gh'op wat hoofd-pijns niet en lett.

294.
Cerca le anda el humo tras la llama.

Gaen alle dingen ſoo ſy de'en,
Zijn Vlamm en Rook niet verr' van een.

295.
Cerco en la Luna
Agua en la laguna.

Een Ringh rond om de Maen
Sal op een' Regen ſlaen.

296.
Cerrar la boca
Y aprir la bolſa.

Laet 's Lands beſtiering loopen,
Met Mond toe en Bors open.

297.
Cevada granada
A ocho dias ſegada.

Is de Haver voll gedragen,
Laetſe ſnijden in acht dagen.

298.
Cevada ſobre eſtiercol
Eſpera la cierto;
Y ſi el año es mojado,
Pierde cuydado.

De Haver op de Miss,
Houdt het gewaſch gewiss;
En, ſoo 't Jaer vochtigh is,
En vreeſt niet dat het miss'.

299.
Chica es la punta de la eſpina,
Mas à quien duele no la olvida.

Klein is de Doorn die niemand ſiet,
Maer dien hy ſteeckt vergeet hem niet.

300.
Chiminea nueva
Preſto ſe ahumea.

Die in niewe Schouwen koken,
Moeten lijden datſe roocken.

301.
Chiminea ſin fuego,
Reyno ſin puerto.

Wat is een' Schoorſteen ſonder Vier?
Land ſonder Haven of Rivier.

302.
Cien ſaſtres, y cien molideros,
Y cien texedores, ſon trecientos ladrones.

Als honderd Molenaers by honderd Snijders quamen,
En honderd Wevers, 't waer dry honderd Dieven t'ſamen.

303.
Ciento de un vientre,
Y cada uno de ſu mente.

Koſt een' Vrouw t'eener dracht een hondert kind'ren winnen,
Sy ſcheelden een voor een van hoofden en van ſinnen.

Doet

304.
Cierra la puerta, daca la llave,
Quien viniere que llame.

Doet toe de Poort, en laet den Sleutel hier by my;
't Volck dat in weſen will, magh roepen, hier zijn wy.

305.
Cinco dedos en una mano,
A las vezes hazen provecho,
Y à las vezes daño.

Wat doen de Menſchen met vijf ving'ren aen een' Hand?
Somtijds eer en profijt, en ſomtijds ſchae en ſchand.

306.
Clerigo, frayle, ò Judio,
No lo tengas por amigo.

Leert u aen Monicken, aen Joden, of aen Papen,
Haer' vriendſchap niet vergapen.

307.
Cobra buena fama,
Y echate à dormir.

Een' goeden naem neemt voor uw Wapen,
En gaet geruſtjens liggen ſlapen.

308.
Colorada, mas no de ſuyo,
Que de la coſtanilla lo truxo.

Sy blooſt gelijck een Roosje,
Maer s'haelt het uyt een Doosje.

309.
Colorada y eſpeſſa,
Sangre de mueſtra.

Voll van Bloed, en voll van Vleiſch
Is een Meisjen als ick eiſch.

310.
Colorado y negro,
Los colores del infierno.

Swart en geblooſt ſtaet wel,
Maer 't is verw van de Hell.

311.
Comadre andariega,
Donde voy allà vos fallo.

Gevaer, die ſtaegh aen 't loopen zijt,
Waer ick u ſoeck ick ben u quijt.

312.
Come con el,
Y guarte del.

Eet met den Man,
Maer wacht'r u van.

313.
Come el gato,
Lo que halla à mal recaudo.

De Katt en rooft noch Vleeſch noch Viss,
Dan die niet wel bewaert en is.

314.
Come poco, y cena mas,
Duerme in alto, y viviras.

Eet's Middags weinigh, 's Avons meer,
Slaept boven, en en vreeſt geen zeer.

Aen

315.
Comida mediada,
Cuchillo en vayna.
Aen een' goe Tafel wel geſeten,
Een Meſch in ſchee, is half gegeten.

316.
Como coſtal de carbonero
Malo de fuera, peor dentro.
Ghy lijckent allerbeſt een' ouden Kool-ſack, Heer,
Van buyten quaed en vuyl, van binnen noch veel meer.

317.
Como criaſte tantos hijos?
Queriendo mas à los mas chicos.
Hoe komt uw' Vrouw ſoo dick en menighmael met Kind?
Door dien ick't jonghſt van all' altoos meeſt hebb bemint.

318.
Como me crecieron los favores,
Me crecieron los dolores.
Hoe 'ck dieper ben in gunſt geraeckt
Hoe my meer quellingh heeft genaeckt.

319.
Como no riñe tu amo?
Por que no es caſado.
Waerom en grimt u Meeſter niet?
Om dat gh' hem ongehylckt ſiet.

320.
Como quer que ſeja.
Mas perto eſta a taverna, que a agreja. Portug.
Gaet ſus of ſoo te werck,
De Herbergh valt altoos veel naerder als de Kerck.

321.
Como te heziſte calvo?
Pelo à pelo pelando.
Hoe komt ghy kael van Hoofd en Kinn?
Met nu en dan een haerken min.

322.
Como te va Mendo?
Horas llorando, y horas riendo.
Hoe gaet u leven, Mann?
Met ſchreyen altemet, met lacchen nu en dan.

323.
Como tres con una çapata
Que la que antes ſe levanta, eſta ſe calça.
Soo ſietmen 't ſomtijds gaen;
Dry Meiskens tot een Schoen, de vroegſt' op, treckt hem aen.

324.
Compañia de uno,
Compañia de ninguno;
Compañia de dos,
Compañia de dios;
Geſelſchapp maer van een,
Geſelſchapp als van geen;
Geſelſchapp van een meer,
Geſelſchapp van den Heer;

Geſel-

Compañia de tres
Compañia es;
Compañia de quatro,
Compañia del diablo.

Geſelſchappken van dry,
Dat heet geſelſchap vry;
Geſelſchapp van twee tween,
De Duyvel op de been.

325.
Comprar caro no es franqueza.

Keurt alle ding met onderſcheit;
Dier koopen is geen mildigheit.

326.
Comprar del lobo carne.

En loopt niet op een' ydel' hoop;
De Wolf en heeft geen Vleeſch te koop.

327.
Comprar tres ſardinas,
Y dar cinco fritas.

't Is meeſterlick profijt, ghy mooghter wel op uyt zijn;
Twee Viskens ingekocht, voor vijf die wel gefruytt zijn.

328.
Compueſta no ay muger fea.

Noyt ſaghmen een onſchoone Vrouw,
Als' opgeſchickt was ſooſe ſouw.

329.
Con açucar y miel
Los cagajones ſabran bien.

Met Suycker en met Honigh ſoud' een Stront
Soet worden in den Mond.

330.
Con agua paſſada no muele molino.

Het Water eens voorby gevloeyt
En maeckt niet dat de Meulen ſpoeyt.

331.
Con arte y con engaño
Se vive el medio año;
Con engaño y con arte
Se vive la otra parte.

Met kunſt en met bedrogh beleeft men 't halve Jaer;
En met bedrog en kunſt het ander halv' daer naer.

332.
Con buen trage
Se encubre ruyn linage.

Slechten Adel kan men decken
Met goe' Kleeren aen te trecken.

333.
Con cada miembro el officio que convenga,
No hables con el dedo, pues no coſes con la lengua.

Gebruyckt een yeder lit daer toe 't ſijn laſt ontfong,
Spreeckt met de Hand niet, want ghy naeyt niet met de Tong.

334.
Condicion de buen amigo,
Condicion de buen vino.

Goede Vriend en goede Wijn
Moeten eenerhande zijn.

335.
Con el Rey me eché,
Mas puta me hallé.

'kHebb met een'Koning liggen mallen,
En op een' Hoer is't uyt gevallen.

336.
Con el ojo ni la fé
No me burlaré.

Noch Oogh, noch Trouw en kan yet velen:
Ick will met geen van beiden ſpelen.

337.
Con el palo el bueno ſe torna mejor,
Y el malo peor.

Een goed Knecht betert als gh' hem ſlaet,
Een quade werdt noch eens ſoo quaed.

338.
Con el tiempo y con la paja maduran los meſperos.

De Miſpel rijpt en werdt haer trecken quijt
In weinig Stroo en in geen' langen Tijd.

339.
Con eſcobilla el paño,
Y la ſeda con la mano.

De Borſtel kan het Laken,
De Hand de Zy ſchoon maken.

340.
Con eſſe galgo
Otra liebre has tomado.

Gaet vry uw' oude gangen,
Die Windhond heeft u wel een ander Haes gevangen.

341.
Con eſtos polvos
Se hizieron eſtos lodos.

Siet hoe men aen verand'ringh raeckt,
Van dat Stoff is dit Slijck gemaeckt.

342.
Con favor no te conoceras,
Sin el no te conoceran.

In Weelde ſietm'er veel gewennen
Haer ſelven nauwelicks te kennen;
Soo haeſt mens' uyt de Weelde ſiet,
En kentſe weder niemand niet.

343.
Confieſſa y paga,
Yrte has mañana.

Gaet te Biechten en betaelt,
Mergen werdt ghy wegh gehaelt.

344.
Con guardas y velas
Los cuernos ſe vedan.

Met Keerſſen en goe' wachten
Kan m' hem voor Horens wachten.

345.
Con hierro y con vinagre
Buena tinta ſe haze.

Neemt Yſer en Azijn,
Daer goeden Int moet zijn.

Die

346.
Con la muger y el dinero
No te burles, compañero.

Die met Geld jockt of met Vrouwen,
't Sal hem vroegh of laet berouwen.

347.
Con lo que eres defendido
No lo pongas en poder de tu enemigo.

Het Wapen van uw' kracht
Stelt noyt in Vyands macht.

348.
Con lo que ſana el Higado,
Enferma el Baço.

Dat de Lever kan geneſen,
Kan de Milt ondienſtigh weſen.

349.
Con lo que Sancha ſana
Marta cae mala.

Dat Claertjen kan geneſen,
Kan Maertje ſchad'lick weſen.

350.
Con mal anda la caſa,
Donde la rueca manda al eſpada.

Het Huysgeſinn en heeft geen' tier,
Daer Spinrock baes is van Rapier.

351.
Con mala perſona el remedio
Mucha tierra en medio.

Luyden van Krackeel en Haer,
Veel lands tuſſchen u en haer.

352.
Conoceras la locura,
En cantar, jugar y correr la mula.

Aen Sangh en Spel en Peerden mennen
Kan m'yder een ſijn' ſotheit kennen.

353.
Conſejo de quien bien te quiere,
Aunque te parezca mal, eſcrivele.

Al ſtond u Vrienden raed niet aen,
Stelt hem te boeck, en laet hem ſtaen.

354.
Contigo duerme, contigo come
Quien te los pone.

Sy eet met u, ſy light met u in 't Bedd,
Die u twee tacken op het voorhoofd ſet.

355.
Contina gotera
Horada la piedra.

Met langh druppen achter een
Boort de Goot wel door den Steen.

356.
Contradize al vezino y al criado
Si en preſencia te han lodado.

Leert noch Gebuer noch Vriend geloven
Die u in 't aenſicht derven loven.

357.
Contra Beon hecho Dama,
No para pieça en la tabla.

Wordt een Pion een' Koninginn,
Daer magh geen Schaeckſtuck tegen in.

358.
Con viento limpian el trigo,
Y los vicios con caſtigo.

Men ſuyvert met den Wind het Koren van het Kaff,
De Sonden met de Straff.

359.
Con un lobo
No ſe mata otro.

't Is geen' ſlagh, een' Wolf te nooden,
Om een' ander' mé te dooden.

360.
Con un poco de tuerto
Llega el hombre à ſu derecho.

Soo gaet het met veel ſaecken,
Men derft wat onrechts doen, om aen wat rechts te raecken.

361.
Coração ſin arte
No imagina maldade. Portug.

Een Hert van valſche kunſten vry
En hoedt ſich voor geen' ſchelmery.

362.
Coraçon determinado
No ſufre ſer conſejado.

Een Hert dat naer ſijn Hoofd wil leven
En lijdt niet dat men 't raed mag geven.

363.
Cornudo ſoys, Marido:
Muger, y quien te lo dixo?

Mann, ghy hebt twee Horens aen:
Vrouw, waer weet ghy dat van daen?

364.
Correhuela de buen cuero
De ruyn moço haze bueno.

Een taeye Snel-riem van goed leer
Geeft een qua'e' jongen een' goe' Leer.

365.
Corteſia de boca,
Mucho vale, y poco coſta.

Mond-beleeftheit is een koſt
Die veel geldt en weinigh koſt.

366.
Coſa que no ſe venda
Nadie la ſiembra.

En ſaeyt niet in uw Land
't Saed dat ter Merckt blijft aen de hand.

367.
Coſtumbres y dineros
Hazen hijos Cavalleros.

Wat goe' manieren en wat Geld
Maeckt Sonen Jonckers met geweld.

368.
Coꝛes de Yegua, amores para el Rozin.

All ſlaet de ſchoone Meer,
Ten doet den Hengſt geen zeer;
Maer hy verlieft te meer.

369.
Crece el Huevo bien batido,
Como la muger con el buen marido.

Slaet een Ey wel, het groeyt'er van;
So vaert een' Vrouw by een goed Mann.

370.
Cregos, Frades, Pegas e Choyas,
Do à demo tas quatro joyas. Portug.

Een' Paep, een Munnick, met een' Exter en een' Kauw,
De Duyvel gunn ick die Juweelen in ſijn' klauw.

'k Ge-

371.
Creo te Bolla, que de poner vienes:
'k Geloov' u, Hoentje; dat 's te ſeggen;
Ick hebb u daer een Ey ſien leggen.

372.
Cria corvo,
Y ſacarte ha el ojo.
Sy ſien wel toe die Kraeyen queecken,
Die ſullens' eerſt een oogh uyt ſteecken.

373.
Cubrios de un paves,
Y de vozes no cures.
Bedeckt u ghy maer met een' Schild,
En die wil ſchreewen ſchreew' in't wild.

374.
Cuchillo malo
Corta el dedo, y no en el palo.
't Quaed Mess ſnijdt niet in 't Hout,
Maer in de Hand, die 't houdt.

375.
Cu, cu,
Guarda no lo ſeas tu.
'k Hoor Koeckoeck roepen in der tijd;
Siet toe dat ghy het niet en zijt.

376.
Cuentas de beato,
Y uñas de gato.
Daer ſpreeckt een als een heiligh vat,
En heeft vaſt klauwen als een' Katt.

377.
Cuenta tus duelos,
Y dexa los agenos.
Praet van uw' eigen pijn;
Laet yeder een de ſijn'.

378.
Cuero es que eſtiende,
Que no modera, que hiende.
Het Leer is 't dat ſich reckt en wijdt,
Maer Hout en kan dat niet, dat ſplijtt.

379.
Cuervos con cuervos
No ſe ſacan jamas los ojos.
Daer 's vrede tuſſchen Dief en Dief, en Guyt en Guyt,
Noyt en pickt d'eene Kraey aen d'ander d'oogen uyt.

380.
Curandoſe los ojos
Nueſtro Alcalde enſordeciò.
Vee lo que dais,
Y no entiende lo que hablais.
Met ſijn' quae' Oogen te geneſen
Schijnt onſe Schout verdooft te weſen,
Hy voelde wel wat ick hem gaf;
Maer wat ik ſegg, daer weet hy weinig af.

381.
Cuyda bien en lo que haẽs,
No te fias de rapaces.
Denckt wat ghy doet ſo lang ghy hoeft,
Maer en vertrouwt op geen geboeft.

382.
Cuyda o ladrão
Que todo os outros taes ſão. Portug.
De Dief meent, waer hy by is,
Dats' alle zijn als hy is.

405.
De eſpacio pienſa,
Y obra à prieſſa.
Alle dingen op ſijn' pass;
Denckt wat langh, en doet wat rass.

406.
De eſta parte de mi bolſa
Me quiere bien my Señora.
Daer mijn Beursjen hanght op zy,
Houdt mijn Wijfjen meeſt van my.

407.
De fuera viendrà,
Quien de caſa nos echarà.
Sy komen ons van buyten
Die ons ten huyſe uyt ſluyten.

408.
De gran coraçon el ſufrir,
Y de gran ſeſo el oyr.
Die wel lijdt, is een moedigh mann,
Een kloeckert, die wel hooren kan.

409.
De grandes fuegos
Chicos los graneros.
Groote Vieren aen den Haerd,
Kleine Schueren vollgegaert.

410.
De gran rio gran pez:
Mas no te ahogues alguna vez.
In groot water groote Viſſen:
Paſt maer niet uw' grond te miſſen.

411.
De hambre à nadie vi morir,
De mucho comer cien mil.
Van eten rakender veel duyſenden ter dood:
Van hondert duyſenden niet een van hongers-nood.

412.
De hombre jugador,
Y de lite con tu mayor.
Ontſiet de lieden die veel ſpelen,
En met uw meerder te krackeelen.

413.
De hombre mal barbado,
Y de viento acanalado.
Schouwt mannen-volck dat ſlecht gebaerdt is,
En Wind die door een ſpleet vergaert is.

414.
De hombre que no habla,
Y de can que no ladra.
Weeſt op uw' hoed','t is ſorghlick om te gaen
Met Menſch of Hond die geen geluyd (en ſlaen.

415.
De hombre reçongador,
Nunca buena labor.
Een Knecht die grommelt en ſuer ſiet,
En is de beſte Dienaer niet.

416.
De la enſalada y de la caſada
Dos bocados y dexarla.
Taſt gh' uw' getroude Vrouw of een Salaetjen aen:
Twee beetjens, en niet meer; en daer mé laetſe ſtaen.

Wacht

417.
De la mala Muger te guarda,
Y de la buena no fies nada.

Wacht u ſeer voor quade Vrouwen,
En van goede te betrouwen.

418.
De la mano à la boca
Se pierde la ſopa.

Van de Hand af tot de Lipp,
Heeftmen altemet wel ſlipp.

419.
De la Mar la Sal,
De la Muger mucho mal.

Gelijck Sout uyt See-water ſpruyt,
Soo geeft de Vrouw de boosheit uyt.

420.
Delante perros y gatas,
Detras como hermanos.

Voor ſien ick 't volck ſigh vatten
Als Honden doen en Katten,
Van achter ſoet en fijn
Als Broeders konnen zijn.

421.
De la nuez el higo
Es buen amigo.

De Vijgen en de Noten
Zijn goede Lands-genoten.

422.
De la nieve ni cozida ni majada
No ſacaras ſino agua.

Of ziedt de Sneew, of doetſe ſtampen,
Daer komt maer Water uyt en dampen.

423.
Del agua manſa te guarda,
Que la rezia preſto ſe paſſa.

Van 't ſtille Water wacht u vry,
Het loopende gaet haeſt verby.

424.
De la puta y paño pardo.
Mejor es lo mas barato.

Van Hoeren en van as-graeuw laken
't Beſt, daer men beſt koop aen kan raken

425.
Del ayrado un poco te deſvia,
Del callandriz toda tu vida.

Voor toornigh volck weeſt ſomtijds bangh,
Voor Swijgers all uw leven langh.

426.
Del dicho al hecho
Ay gran trecho.

Lange mijlen leggen
Tuſſchen Doen en Seggen.

427.
Del embudo
Por entrar eſtà el agudo.

Die 't ſcherp end van den Trecht
In 't Vat ſteeckt, neemt het recht.

428.
Del fuego te guardaras
Y del mal hombre no podras.

Voor Brand bewaert men licht ſijn vell,
Maer voor een' Booswicht niet ſoo wel.

429.
De lexos viene el agua al Molino.
't Water komt al verr' van daen,
Dat den Molen om doet gaen.

430.
Del mal lo menor.
't Is altijd winſt,
Van 't quaed het minſt.

431.
Del mal que hizieres no tengas teſtigo,
Aunque ſea tu amigo.
En denckt geen' Vriend ſoo goed,
Dien ghy getuyge neemt van 't quade dat ghy doet.

432.
Del mal que hombre teme
De eſte muere.
Het quaed daer yemand meeſt voor vreeſt,
Is menighmael ſijn' Dood geweeſt.

433.
De lo contado
Come el lobo.
Gaet op 't getal niet liggen ſlapen;
De Wolf eet wel getelde Schapen.

434.
De los ruydos guarte
No ſeras teſtigo ni parte.
En wilt noyt Vechtelingen by zijn,
Wilt ghy Getuyge noch Party zijn.

435.
Del pan de mi Compadre
Buen catico à mi ahijado.
Van mijn Gevaers Brood aen mijn Pill,
Een ſtuck ſoo groot als hy ſelf wil.

436.
De los ſueños
Ni creas malos ni buenos.
Goed' of quade, hoeſe komen,
Stelt noyt geen geloof in droomen.

437.
Del Soldado que no tiene capa,
Guarda tu vaca.
Weeſt op u hoe,
En wacht u Koe
Voor een beroyt Soldaet,
Die ſonder Mantel gaet.

438.
Del traydor haras leal
Con buen hablar.
De Tong die lieffelick wel ſpreken kan,
Maeckt een Verrader tot een eerlick Mann.

439.
De luengas vias
Luengas mentiras.
Van veel geſwets niet veel verheugens,
Van lange Reiſen lange Leugens.

440.
Del viejo
El conſejo.
Van den Ouden
Raed behouden.

Of

441.
Dè me Dios marido rico,
Si quiera ſea borrico.

Of hy een' Ezel wat gelijck is,
God gev' my maer een' Mann die rijk is.

442.
De mi digan,
Y de mi pidan.

Laetſ' haer' luſt met ſeggen boeten,
Die mijn' aelmoes eiſchen moeten.

443.
De moça adevina,
Y de Muger Latina.

Den Hemel ſtae ons by, daer Meisjens kundigh zijn in Latijn.
In Konſt van Waerſeggen en Vrouwen

444.
De moço rezador,
Y de viejo ayunador
Guarde Dios mi capa.

Voor een' jong' Bidder en een' ouden Vaſter wat vaſter.
Houd' ick mijn' Mantel meeſtendeel

445.
De noche à la vela
La burra parece donzella.

't Is by de Kaers noch meer noch min,
Een Joffer of een' Ezelinn.

446.
De Official nuevo
Y Barbero viejo.

Den Hemel will' den goeden
Tot aller tijd behoeden,
Van een' niew' Officier,
En van een' oud' Barbier.

447.
De Padre ſanto hijo Diablo.

't Beurt dat een Vaer die Heiligh leeft
Een' Duyvel tot een Soontjen heeft.

448.
De paja ò de hueva
Mi vientre lleno.

Het zy met Hoy
Het zy met Stroy,
Hebb ick mijn' meugh gekregen,
Aen 't Voer is niet gelegen.

449.
De perſona ſeñalada,
Y de Muger dos vezes caſada.

Weeſt op uw' hoe voor een geteeckent Mann,
En voor een' Vrouw die tweemael trouwen kan.

450.
De potro ſarnoſo
Buen cavallo hermoſo.

Is 't Veulen ſchorft en weinigh waerd,
Noch werdt het wel een luſtigh Paerd.

451.
De quien no nos deve nada,
Buena es una hava.

Die meer niet als een' Boon en geeft,
En is niet ſchuldigh, is beleeft.

452.
De quien pone los ojos en el ſuelo,
No fies tu dinero.
Een' Mann die altoos neerwaert ſiet
Betrouwt uw Capitaeltje niet.

453.
De quien ſe duerme,
Su hazienda lo ſiente.
Die luy blijft leggen op ſijn neſt,
Sijn Capitaeltje voelt het beſt.

454.
De rabo de puerco nunca buen virote.
Noyt goe Pijl ſonder bocht
Uyt Verckens Steert gewrocht.

455.
Derramar la harina,
Y allegar la ceniza.
Hy werdt het, of hy is beroyt,
Die d'Aſch vergaert en't Meel verſtroyt.

456.
De ruyn à ruyn, quien acomete vince.
Twee quade tegen een geſtelt,
Die eerſt toe ſlaet behoudt het veld.

457.
De ruyn madera
Nunca boa eſtela. Portug.
Van een quaed hout
Noyt goede bout.

458.
De ruyn paño
Nunca buen ſayo.
Van eenen lapp quaed Laecken
Is noyt goed Kleed te maecken.

459.
Deſcuelga al ahorcado,
Que el deſpues te ahorcara à ti.
Hebt gh' een' gehangen mann verloſt,
Hy ſoud' u hangen als hy koſt.

460.
Deſpues de bever
Cada uno dize ſu parecer.
Is 't wijntjen in,
Elck ſeght ſijn' ſinn.

461.
Deſpues del manjar
Se come el cuchar.
Ten einde van de Sopp
Gaet oock de Lepel op.

462.
Deſpues de rapar,
No ay que traſquilar.
't Is een' goe' les voor groote Heeren,
Na 't ſchrappen valt'er niet te ſcheeren.

463.
Deſpues que la caſa es hecha
La dexa.
Van dat het niew huys is gemaeckt,
Siet toe dat ghyder uyt geraeckt.

464.
Des que la paja en el pajar,
Viejas à hilar.
Het Stroo is binnen;
Ouw' Wijfs, aen 't ſpinnen.

465.
Des que naci llore,
Y cada dia nace porque.
In mijn' geboort liet ick mijn ſchreyen hooren,
De reden werdt noch alle daeghs gebo-
ren.

466.
Des que veſtidos nos vimos,
No nos conocimos.

Wy kregen Kleeren om de Lenden,
Soo quam het datw' ons niet en kenden.

467.
Deſtron el conſejo,
La lengua el ciego.

De Tongh is als een Blind op ſtraet,
Die haer geleidt heet Goede raed.

468.
De tales bodas tales tortas.

Sulcke Waer uyt ſulcke hoecken,
Sulcke Feeſten, ſulcke Koecken.

469.
De tales polvos
Tales lodos.

De Papp en 't Meel zijn all' gelijck,
Van ſulcken Stoff komt ſulcken Slijck.

470.
De tu amigo y de tu enemigo
El dinero en tu bolſico.

Van uw' Vyand, van uw' Vriend,
Geld in handen als't u dient.

471.
De tu muger y de tu amigo experto
No creas ſine lo que ſupieras de cierto.

Soo van uw' Vrouw, als van uw' Vrind
Gelooft all dat ghy waer bevindt.

472.
Deudas tienes y hazes mas?
Sino mentiſte, mentiras.

Hebt ghy ſchulden die vermeeren?
Looght ghy noyt; ghy ſult het leeren.

473.
Deve algo para Paſqua,
Y hazerſe te ha corta la Quareſma.

Soo ghy te Paeſchen ſchuldigh zijt,
De Vaſten valt geen lange tijd.
Hebt Geld te Paeſchen uyt te tellen;
U ſal geen lange Vaſten quellen.

474.
De un hombre necio
A vezes buen conſejo.

Uyt ſlechten praet
Wel goeden raed.

475.
Dexa la fuente por el arroyo,
Penſaras traer agua, y traeras lodo.

Die tot het Beecksken gaet, en niet daer 't Beecksken ſpruyt:
En haelter niet als ſlijck, in plaets van water, uyt.

476.
Dexe à tu caſa, y vente à la mia,
Y auras mal dia.

Verlaet uw Huys en komt in 't mijn;
Ghy ſulter niet ſeer luſtigh zijn.

477.
Dexemos Padres y Abuelos,
Y por nos otros ſeamos buenos.

Laet ons niet fier op Vaer of Grootevaer of Oom zijn;
De rechten Adel is, ſoo wy maer ſelver vroom zijn.

478.
Dexe obrero en viña,
Y fuyme en letania.

Ick liet volck in mijn werck,
En gingh ſelf naer de Kerck.

479.
Dezid, Maeſtro, nacerà pelo?
Oxalà cuero.

Wat ſeght ghy, Meeſter, ſalder Haer op komen? (genomen.
Waer't maer het vell, het waer goed mé

480.
Dezir y hazer, no es para todos hombres.

Doen all wat men ſeggen kan
Is geen werck voor alle mann.

481.
Di à tu amigo tu ſecreto,
Y tenerte ha el piè en el peſcueço.

Een Vriend die gh' u geheim gelooft
Staet met de Voeten op uw Hoofd.

482.
Dichoſa aquella caſa
Que no tiene mas de uno que gaſta.

Het Huys is wel beheert,
Daer maer een in verteert.

483.
Dile que es hermoſa,
Y tornarſe ha loca.

Prijſt een' Vrouw haer' ſchoone kaken,
Wilt gh'er een Sottinn af maken.

484.
Dime con quien iras,
Dozirte he lo que haras.

Seght my met wien ghy omme gaet,
'k Sal ſeggen wat ghy doet en laet.

485.
Di mentira,
Y ſacaras verdad.

Spreekt een' Loogen, wilt ghy maecken
Aen de Waerheit te geraecken.

486.
Dinero olvidado
No ha merced ni grado.

Wilt gh' uw eigen Goed vergeten,
'k Sal 't u niet eens danck ſien weten.

487.
Dineros de avaro
Dos vezes van al mercado.

't Geld van een gierigh hert
Gaet tweemael aen de Mert.

488.
Dinero, ſeſo y lealtad, meno es de lo que ſe cree.

Geld en Verſtand en menſchen Trouw,
Veel minder dan men dencken ſouw.

489.
Dios me deè contienda,
Con quien me entienda.

Godt gev' my in proces te treden
Met lieden van verſtand en reden.

490.
Dios es que ſana,
Y el medico lleva la plata.

God is 't die de geneſingh geeft,
De Doctor, dieder Geld af heeft.

491.
Dios no ſe quexa,
Mas lo ſuyo no lo dexa.

God doet geen' klachten diemen hoort,
Maer houdt wel dat hem toebehoort.

Seght

492.
Di tu razon,
Y no ſeñales autor.
Seght vrylick uw beſcheit,
Maer niet wie 't heeft geſeit.

493.
Dixo la leche al vino:
Bien ſeais venido, amigo.
De Melck ſprack tot den Wijn,
Vriend ghy moet welkom zijn.

494.
Dixo la ſarten à la caldera,
Torte allà cul negra.
De Pann ſprack tot den Ketel, fy,
Wat doet het ſwartgat hier by my?

495.
Dixo lo loco,
Mas no à ſordo.
Een Geck ſprack alle deſe woorden,
Maer 't was geen doove dieſe hoorden.

496.
Dizen en Roma,
Que la dama hile, y coma.
Te Roomen weetmer van,
Spint eerſt, Vrouw, en eet dan.

497.
Dizen las viejas,
No te viſtas de pellejas.
't Is een ſeggen van ouw' Wijven,
Houdt de pelſen van uw' lijven.

498.
Dizente que eres bueno,
Mete la mano en tu ſeno.
Men houdt u voor een eerlick man:
Hand over Hert, wat iſſer van?

499.
Dize o refrão,
La vanos pes do quer o coraçon. Portug.
Het oude waere Spreeck-woord ſeit,
De Voeten gaen daer 't Hert haer leidt.

500.
Doblada es la maldad,
Que es ſo vela de amiſtad.
De Boosheit is een dobbel quaed,
Die onder ſchijn van Vrientſchapp gaet.

501.
Do falta dicha,
Por de mas es diligencia.
Als 't Geluck niet med' en doet,
Helpter Neerſtigheit noch Spoed.

502.
Do el maravedis ſe dexa hallar,
Otro deves alli buſcar.
Daer eene Duyt ſich vinden laet,
Soeckt of die een' alleenigh gaet.

503.
Do entra bever,
Sale ſaber.
Wijn in de huyd,
Verſtand daer uyt.

504.
Dolor de muger muerta
Dura haſta la puerta.
Tot de Poort toe duert de rouw,
Van een' overleden Vrouw.

505.
Donde ay hijos,
Ni parientes ni amigos.
Meeſt ſult ghy 't ſoo bevinden,
Veel Kind'ren weinigh Vrinden.

Die

506.
Donde buenas ollas quiebran,
Buenos caſcos quedan.

Die goede Potten breken kan,
Behoudt'er goede Scherven van.

507.
Donde el loco ſe perdiò
El buen ſeſo aviſo cogiò.

't Was daer ſich een Geck verliep,
Daer de Wijſe raed uyt ſchiep.

508.
Donde muchos mean, lodo haze.

Daerder veel piſt te gelijck,
Werdt het Sand wel haeſt tot Slijck.

509.
Donde no ay honor,
No ay dolor.

Daer geen eer en is,
Daer geen zeer en is.

510.
Donde una puerta ſe cierra, otra ſe abre.

Daer een' Deur werdt toe gedaen,
Sal een' ander' open gaen.

511.
Donde vayas,
De los tuyos ayas.

Waer henen ghy u wendt en gaet,
Maeckt dat ghy met bekenden gaet.

512.
Do no ay humo,
No ay bien ninguno.

Daer 't niet en roockt
Wert niet gekoockt.

513.
Do no ay verguença.
No ay virtud buena.

De Schaemt' om veer,
Geen' Deughden meer.

514.
Dò no eſtà el Rey, no le hallan.

Daer de Koningh niet en is,
Loopen alle ſoeckers miss.

515.
Do que fago,
Deſſo me cato.

't Is genoegh als ick my hoe,
Voor het gen' ick ſelver doe.

516.
Dormirè, dormirè,
Buenas nuevas hallerè.

De Luyaert ſeght, 'k will ſlapen gaen,
Goe tijdingh komt van ſelver aen.

517.
Dos adevinos ay en ſegura,
El uno eſperiencia y el otro cordura.

Vertrouwt twee Waerſeggers in all uw onderwindingh,
Den eenen heet Vernuft, en d'ander Ondervindingh.

518.
Dos aves de rapina
No tienen compañia.

Roof-vogels zijn noch vrinden,
Noch veel by een te vinden.

Twee

519.
Dos buenos callos me han nacido,
El uno en la boca, el otro en el oydo.

Twee goede Eelten heb ick daer ick hoor,
Een in mijn' Mond, het ander in mijn Oor.

520.
Dos gallinas y un gallo
Comen tanto como un cavallo.

Tot een paer Hoenders en een' Haen
Gaet all dat aen een Paerd kan gaen.

521.
Dos malas cenas en un vientre caben.

Twee ſlechte Mael-getijden,
Kan eene Maegh wel lijden.

522.
Do va mas hondo el rio,
Haze menor ruydo.

Daer de Wat'ren diepſte gaen
Komt het minſt gerucht van daen.

523.
Do vence el gaſto al provecho,
Dad el trato por deshecho.

Daer teeringh boven neeringh gaet,
Weet dat de ſaeck op 't vallen ſtaet.

524.
Do viejos andan,
Moços no agradan.

Daer d'oude lieden geerne gaen,
En ſtaet het jonge li'en niet aen.

525.
Dueña que mucho mira,
Poco hila.

Maeckt een end van krullen, Neel,
Die veel ſpiegelt, ſpint niet veel.

526.
Duerme aquien duele,
Y no duerme quien algo deve.

Men ſlaept wel met een weinigh pijn,
Maer met veel ſchulds en wil 't niet zijn.

527.
Echa eſtiercol y palomina al pan,
Que las tierras te lo pagaran.

Meſt uw' Terw met Duyven-meſt,
't Land betaelt het all in 't leſt.

528.
Echar ſoplas y ſorber,
No puede todo ſer.

't En kan niet zijn, de mann moet raſen,
Die teffens ſuygen will en blaſen.

529.
Echate à enfermar,
Veras quien te quierre bien, y quien te quiere mal.

Gaet liggen in uw' Bedd van Sieckt' of van Verdriet,
Ghy ſult haeſt weten wie uw Vriend is, en wie niet.

530.
Echate en tu cama,
Y pienſa en lo de tu caſa.

Te bedd', en overſlaet
Wat dat uw huys aen gaet.

531.
Echa tierra ſobre tierra,
Y veràs el pan que lleva.

Brengt Aerd op Aerd, ghy ſult vernemen,
Hoe dat de Brood-korf toe ſal nemen.

532.
El Alguazil y el Sol
Por do quiera ſon.

Men vindt aen alle kanten
De Sonn, en Schouts Trauwanten.

533.
El amor de los aſnos
Entra à cozes y à bocados.

Ezels minn begint met ſmijten,
En met bijten.

534.
El amor y la guadaña
Quieren fuerça y quieren maña.

Tot het minnen en het winnen
Groot geweld en kloecke ſinnen.

535.
El aſno y la muger
A palos ſe han de vencer.

Lange ooren, lange rocken,
Moetmen meeſteren met ſtocken.
Men moet Ezelen en Vrouwen
Bey met Stocken onder houwen.

536.
El avariente rico
No tiene pariente ni amigo.

Die gierigh is en rijck
Heeft Vriend noch Vriends gelijck.

537.
El avaro
Quanto mas tiene eſtà mas menguado.

Hoe de gierige meer heeft,
Hoe hy meer in armoe leeft.

538.
El bien ganar.
Haze el bien gaſtar.

Op wel geneeren
Paſt ruſtigh teeren.

539.
El bien ò el mal
A la cara ſal.

Het goed en 't quaed
Blijckt aen 't gelaet.

540.
El bobo ſi es callado
Por ſeſudo es reputado.

Een Geck, indien hy ſwijgen kan,
Gaet uyt voor een verſtandigh Mann.

541.
El buen pagador heredero es de lo ageno.

Die goe' betalingh doet
Be-erft een anders goed.

542.
El buen Soldado
Sacalo del arado.

Schort het u aen een goed Soldaet,
De Ploegh is 't daer hy achter gaet.

543.
El campo fertil
No eſcanſandoſe torna eſteril.

Het Land dat vett en vruchtbaer is,
Soo 't niet en ruſt, ſoo draeght het miss.

De

544.
El caracol, por quitar de enojos,
Por los cuernos trocò los ojos.

De Slack, om 't ſuer geſicht van quelling t'overkomen,
Heeft voor twee Oogen een paer Hoornen aengenomen.

545.
El caudal de tu enemigo
En dinero lo veas.

Dien ghy voor uw' Vyand telt,
Wenſcht hem al ſijn goed in Geld.

546.
El cebo es el que engaña,
Que no el peſcador ni la caña.

't En is noch Hengel-roe, noch Viſſcher die 't beſchickt,
't Bedrogh is in het Aes, daer 't Visken aen verſtickt.

547.
El Cierço tres dias dura,
Y ſi el corre al troto mas de à ocho.

Dry dagen duren Noorde Winden,
Wanneerſe haer geweld ontbinden,
Maer blaſen ſy met all' haer' macht,
Soo durenſ' er wel meer als acht.

548.
El conejo y la perdiz
Tienen un miſmo peregil.

Het Konijn en het Patrijs
Sauſtmen all op eene wijs.

549.
El coraçon dañado no ſe puede ayudar.

De wond in 't Hert gegaen,
Daer is geen helpen aen.

550.
El dar limoſna
Nunca mengua la bolſa.

Van aelmoes diemen doet
En mindert Bors noch Goed.

551.
El deſſeo
Haze hermoſo lo feo.

De Lúſt maeckt ſchoon en friss
Dat vuyl en leelick is.

552.
El dia de calor
Eſſe te arropa mejor.

Is 't heel warm weer,
Kleedt u te meer.

553.
El dia que no me afeytè,
Vino à mi caſa quien no penſè.

't Opſchicken quam my juiſt niet eens in mijn gedachten,
Als ick Volck t'mijnent kreegh, daer op ick niet en wachten.

554.
El dinero
Haze el hombre entero.

De Penningh maeckt
Den Mann volmaeckt.

555.
El dolor de la muela
No le ſana la vihuela.

Men kan geen Tanden heelen
Met Luyten en met Veelen.

556.
El eſcarmentado
Buſca el vado.

Die 't verdrincken is ontkomen,
Paſt op 't ondiep van de Stroomen.

557.
El eſtiercol no es ſanto,
Mas dò cae haze milagro.

De Miss en is geen' heiligheit,
Maer doet mirakel waerſe leit.

558.
El Fiſico que bien cura
Finado el paciente le dexa ſin calentura.

De cure is goed, den Doctor komt de eer,
De Mann is dood, hy voelt geen' Kortſe meer.

559.
El Frayle que pide pan
Carne toma ſi ſe la dan.

Indien de Monick bidt om Brood,
Hy neemt wel Vleeſch in tijd van nood.

560.
El fuego y el Amor
No dizen, vete à tu labor.

De Liefd' en ſeght noyt, noch het Vyer,
Paſt op uw werck en gaet van hier.

561.
El galgo à ſu paſo camina mas,
El goſque trotando quedaſe atras.

De Wind-hond op ſijn pass, leght meer weghs af,
Dan 't Joffer-hondeken doet op ſijn' draf.

562.
El golpe de la ſarten,
Aunque no duele, tiſna.

All doenſe niet veel zeer de ſlagen van de Pann,
Het Vell verſenght en kiſter van.

563.
El harto del ayuno
No tiene cuydado ninguno.

Die wel gevoedt en voll is,
Paſt op geen' Vriend die holl is.

564.
El hava es dulce,
Mas pica el abeja.

Honighraed werdt ſoet geſmaeckt,
Maer de Bie ſteeckt die hem maeckt.

565.
El hijo ſabe,
Que conoce à ſu padre.

Het is de kloeckſte Soon die leeft,
Die kenniss van ſijn' Vader heeft.

566.
El hijo borde y la mula
Cada dia hazen una.

Van den Muyl en 't Baſtaert kind,
Alle daegh een' niewe quint.

Die

567.
El hombre bueno
No ſube en lecho ageno.

Die op ſijn' eere lett
Blijft van een anders bedd.

568.
El hombre es el fuego,
La muger la eſtopa,
Viene el diablo y ſopla.

De Mann kan voor het Vyer, de Vrouw voor 't Vlass uyt gaen;
Dat blaeſt de Duyvel aen.

569.
El hombre mancebo,
Perdiendo gana ſeſo.

Verlieſt een Jongmann van ſijn Geld,
Hy wordter wijs af met geweld.

570.
El hombre rico
Con la fama caſa el hijo.

Een mann die word voor rijk gehouwen,
Kan met den naem ſijn' Soon uyt trouwen.

571.
El hueſped y el pece,
A tres dias hiede.

Weet dat de Gaſt, en dat de Viss
Den derden dagh aen 't ſtincken is.

572.
El humo, y la muger, y la gotera.
Echan el hombre de ſu caſa fuera.

De Roock, de Vrouwen, en de Gooten,
Zijn't die de Mans ten huys uyt ſtooten.

573.
El jarro nuevo
Primero beve que ſu dueño.

De niew Kruyck is eer
Aen 't drincken als haer Heer.

574.
El juego
Poco y bueno.

Wilt ghy dat ick ſpeel?
Goed Spel, en niet veel.

575.
El ladron de la aguja al huevo,
Del huevo al buey, del buey à la horca.

Eerſt van de Naelde tot het Ey,
Van daer aen 't Osken in de Wey,
Van 't Osken hoogh en droogh gehangen,
Dat zijn der Dieven eigen' gangen.

576.
El lobo dò halla un cordero
Buſca otro.

De Wolf ſoeckt noch een Lamm,
Daer hy het eerſte nam.

577.
El lobo no come lo que quiere,
Sino de lo que por ſu pie oviere.

De Wolf en eet niet all wat hy wel geeren at,
Hy eet maer wat hy vatt.

578.
El lobo pierde los dientes,
Mas no las mientes.

De Wolf verlieſt ſijn' tanden wel,
Maer blijft van aerd all even fell.

579.
El lobo viejo à la tarde ahulla.

Een oude Wolf die quaed is,
En huylt niet dan als 't laet is.

580.
El loco en la frente trae el cuerno,
Y el cuerdo en el ſeno.

De Sott pronckt met ſijn Hoornen als een Hert,
De Wijſe draeghtſ' onſichtbaer in ſijn Hert.

581.
El loco por la pena es cuerdo.

Door de ſtraffe die wat raeckt
Werden Gecken wijs gemaeckt.

582.
El mal cobrador
Haze mal pagador.

Die 't qualick weet te halen,
En ſal noyt wel betalen.

583.
El mal de ojo
Curarle con el codo.

Men meeſtert een quaed Oogh
Beſt met den Elleboogh.

584.
El mal entra à braçadas,
Y ſale à pulgaradas.

Het Ongeluck komt met arm-vollen aen,
Met klein' hand volletjens ſiet men 't vergaen.

585.
El malo al bueno enoja,
Que al malo no oſa.

De booſ' helpt goeden in 't verdriet;
Maer ſijns gelijck en deſt hy niet.

586.
El mal que de tu boca ſale,
En tu ſeno ſe cae.

't Quaed dat uw' Mond ontſchoot,
Valt in uw' eigen Schoot.

587.
El mal tiene conſorte,
Y el bien no ay quien lo ſoporte.

De Quellingh raeckt met trooſten uyt den weegh,
Maer Voorſpoeds-pack draegt niemand niet ter deegh.

588.
El marido antes con un ojo
Que con un hijo.

Wewenaers zijn meer bemint
Met een Oogh als met een Kind.

589.
El mas ruyn del apellido
Porfia mas por ſer oydo.

De booſte van 't getal
Is ruchtighſte van all',
En breeckt een yeders ooren
Om dat m' hem aen ſou hooren.

De

590.
El mejor lance de los dados
Es no jugallos.

De beſte Teerlingh-worp van velen,
Is, met geen' Teerlingen te ſpelen.

591.
El melon y la muger
Malos ſon de conocer.

Meloenen en Vrouwen
Zijn qualick te ſchouwen.

592.
El melon y la muger,
Por el rabo ſe han de conocer.

Die een' Vrouw keuren will, of een' Meloen,
En kan 't niet beter als by 't ſteert-ſtuck doen.

593.
El mentir no tiene alcavala,
Y por eſſo lo uſan todos tanto.

Van de Logen gaet geen toll af,
Daerom iſſer 't Land ſoo vol af.

594.
El moço no ha la culpa
Que la moça ſe lo buſca.

't Is de ſchuld van 't Knechtjen niet,
Dat het Meisken naer hem ſiet.

595.
El moço y el amigo
Ni pobre, ni rico.

Weet dat u Knecht of Vriend
Noch arm noch rijck en dient.

596.
El mucho comer,
Trae poco comer.

Over-aſers moeten 't weten,
Van veel eten komt niet eten.

597.
El mur que no ſabe mas de un horado,
Preſto le toma el gato.

De Muys die maer een gat en kent
Is van de Katt haeſt overrent.

598.
El niño por ſu bien llora,
Y el viejo por ſu mal.

't Kind krijt om 't goede dat men 't deé,
Ouw' lieden krijten om haer weé.

599.
El nogal y el villano
A palos hazen el mandado.

De Boeren en de Note-boomen
Zijn beſt met ſtocken t'overkomen.

600.
El Official
Tiene oficio y al.

Hebt gh' een Officie t'uwer eer,
Gh' hebt een Officie, en wat meer.

601.
El pan caliente,
Mucho en la mano y poco en el vientre.

Niew backen Brood all heet all warm,
Veel inde Hand, niet in den Darm.

602.
El pan comido,
La compañia deſecha.

Daer 't Brood is op gegaen,
Is 't heel gelagh ontdaen.

Eet

603.
El pece freſco,
Gaſtale preſto,
Y haviendo crecido
Tu hija, con marido.

Eet op, en haeſt u wat met verſchen Viss,
En met uw Dochter, ſooſe houwbaer is.

604.
El pelo muda la rapoſa,
Mas el natural no deſpoja.

Al wiſſelt ſchoon de Voss ſijn Vell,
De Voſſen aerd blijft evenwel.

605.
El perezoſo
Siempre es meneſteroſo.

Een luye lege Geck
Leeft altijd in gebreck.

606.
El perro del herrero duerme à las martilladas,
Y deſpierta à las dentelladas.

Op 't hamer-klappen ſlaept des Smits Hond aller beſt,
Het klapper-tanden maeckt hem wacker in ſijn neſt.

607.
El perro del hortolano,
Ni come las verças, ni las dexa comer al eſtraño.

Soo doet des Thuynmans Hond;
Hy magh geen Kool, en houdt' een ander uyt den mond.

608.
El perro viejo no ladra en vano.

Koopli'en by nacht, paſt dat ghy voor u ſiet,
Een ouden Hond baſt nemmermeer om niet.

609.
El perro viejo
Si ladra, da concejo.

't Geluyd dat oude Honden ſlaen,
Is als een raed van goed vermaen.

610.
El peſo y la medida,
Sacan al hombre de porfia.

Met Maten en Gewichten
Is alle ſcheel te ſlichten.

611.
El piè del dueño eſtiercol es para la heredad.

Geen miss ſoo goed,
Als 's Land-Heers voet.

612.
El poco hablar es oro,
Y el mucho es lodo.

Weinigh praets is Gouds gelijck,
Veel en is niet meer als ſlijck.

613.
El que adelante no mira,
Atras ſe halla.

Die niet voorwaerts uyt en ſiet,
Blijft te rugg en voordert niet.

Die

614.
El que amenaza el cavallo,
En dos maneras le haze malo.

Die 't Peerd dreight en niet en ſlaet,
Doet het tweederhande quaed.

615.
El que aprende
Lo que no entiende,
Ya me entiende.

Die altoos leert en noyt en vatt,
Die vatt wel hoe ick 't meen, en wat.

616.
El que come las duras,
Comera las maduras.

Die 't ſuer en onrijp eten moet,
Sal weer genieten 't rijp en ſoet.

617.
El que dos liebres caça,
Algunas vezes toma la una,
Y muchas ninguna.

Die naer twee Haſen
In 't Veld will raſen,
Vanght ſomtijds eenen,
En veeltijds geenen.

618.
El que es enemigo de la novia,
Como dirà bien de la boda?

Die ſich van de Bruyd will wreken,
Kan hy wel van 't hylick ſpreken?

619.
El que eſtà en el lodo
Queria meter à otro.

Die gevallen light in 't ſlijck,
Wenſcht een ander ſijns gelijck.

620.
El que fue Monazillo, y deſpues Abad,
Sabe lo que hazen los moços tras el altar.

Die Monick is geweeſt, en werdt een Abt daer naer,
Weet wat de Monicken doen achter den Altaer.

621.
El que gana el real,
Eſſe le ha de gaſtar.

Die 't Reaeltjen kan verdienen,
Mach ſich van 't Reaeltje dienen.

622.
El que ha de beſar el perro en el culo,
No ha meneſter limpiarſe mucho.

Die den Hond ſijn aers moet ſoenen,
Hoeft ſijn' Mont niet ſeer te boenen.

623.
El que la cujugada ha de matar,
Bien de mañana ſe ha de leventar.

Die de Leewerck will verlacken,
Moet ſich vroegh ten bedd' uyt packen.

624.
El que ley eſtablece,
Guardar la deve.

Heeren, leert het wel onthouden,
Die de Wett maeckt moetſe houden.

625.
El que lleva la renta,
Adobe la venta.

Die de Rent van 't huyſken treckt,
Magh 't doen helpen daer het leckt.

614.
El que amenaza el cavallo,
En dos maneras le haze malo.

Die 't Peerd dreight en niet en ſlaet,
Doet het tweederhande quaed.

615.
El que aprende
Lo que no entiende,
Ya me entiende.

Die altoos leert en noyt en vatt,
Die vatt wel hoe ick 't meen, en wat.

616.
El que come las duras,
Comera las maduras.

Die 't ſuer en onrijp eten moet,
Sal weer genieten 't rijp en ſoet.

617.
El que dos liebres caça,
Algunas vezes toma la una,
Y muchas ninguna.

Die naer twee Haſen
In 't Veld will raſen,
Vanght ſomtijds eenen,
En veeltijds geenen.

618.
El que es enemigo de la novia,
Como dirà bien de la boda?

Die ſich van de Bruyd will wreken,
Kan hy wel van 't hylick ſpreken?

619.
El que eſtà en el lodo
Queria meter à otro.

Die gevallen light in 't ſlijck,
Wenſcht een ander ſijns gelijck.

620.
El que fue Monazillo, y deſpues Abad,
Sabe lo que hazen los moços tras el altar.

Die Monick is geweeſt, en werdt een Abt daer naer,
Weet wat de Monicken doen achter den Altaer.

621.
El que gana el real,
Eſſe le ha de gaſtar.

Die 't Reaeltjen kan verdienen,
Mach ſich van 't Reaeltje dienen.

622.
El que ha de beſar el perro en el culo,
No ha meneſter limpiarſe mucho.

Die den Hond ſijn aers moet ſoenen,
Hoeft ſijn' Mont niet ſeer te boenen.

623.
El que la cujugada ha de matar,
Bien de mañana ſe ha de leventar.

Die de Leewerck will verlacken,
Moet ſich vroegh ten bedd' uyt packen.

624.
El que ley eſtablece,
Guardar la deve.

Heeren, leert het wel onthouden,
Die de Wett maeckt moetſe houden.

625.
El que lleva la renta,
Adobe la venta.

Die de Rent van 't huyſken treckt,
Magh 't doen helpen daer het leckt.

626.
El que mal eſcupe, dos vezes ſe alimpia.
En veeght gh' u niet te degen,
Ghy moet u tweemael vegen.

627.
El que no duda,
No ſabe coſa alguna.
't Luydt ſeldſaem, maer't is goed beſcheet,
Die niet en twijffelt, niet en weet.

628.
El que no ſe mide,
La medida ſe mete en el.
Meet een ſijn ſelven niet te recht,
De Maet-ſtock wert hem opgeleght.

629.
El que no tiene caſa de ſuyo,
Vezino es de todo el mundo.
Die Huys noch Hof en heeft van 't ſijn,
Kan all' de werelds Buerman zijn.

630.
El que paga o que deu,
O que reſta e ſeu. Portug.
Die betaelt all wat hy moet,
All het ov'righ is ſijn goed.

631.
El que parte
Toma la mejor parte.
Die de Hand heeft in het deelen
Kieſt het ſlechtſte niet van veelen.

632.
El que pierde,
Iugara ſi el otro quiere.
Die verlieſt, ſal blijven ſpelen,
Als 't de winner will bevelen.

633.
El que pone à juego ſus dineros,
No ha de hazer cuenta dellos.
Die ſijn Geld in 't ſpel derft wagen,
Heeft geen' moet op Geld te dragen.

634.
El queſo peſado,
Y el pan liviano.
Het Brood heel licht, de Kaes heel ſwaer,
Is weder-zijds de beſte waer.

635.
El que tarda en dar lo que promete,
Del prometido ſe repiente.
Die rass belooft en traegh voldoet,
't Berout hem dat hy 't geven moet.

636.
El que tiene texado de vidra,
No tire piedras à ſu vezino.
Hebt g' een gelaſen Dack dat langh moet dueren,
Werpt niet met ſteenen tegen uw' gebueren.

637.
El Rey va do puede,
No do quiere.
De Koningh gaet, als alle mann,
Niet waer hy will, maer waer hy kan.

Als

638.
El rio paſſado,
El ſanto olvidado.

Als de Schuyt is over 't Meer,
Denckt men aen den Sant niet meer.

639.
El ruyn barbero,
No dexa pelo ni cuero.

Is uw Barbier wat onervaren;
Ghy ſult hem Haer noch Huyd ſien ſparen.

640.
El ruyn de Roma,
En mentandole aſſoma.

Spreeckt ghy van een' Guyt te Roomen,
Stracks ſal hy te voorſchijn komen.

641.
El ruyn paxarillo
Deſcubre ſu nidrillo.

De Muss en is niet wel gebeckt,
Indienſ' haer eigen neſt ontdeckt.

642.
El ſalto de la rana,
De lo ſeco en el agua.

De Dronckaerd volght des Kickvorſchs pad,
Van 't droogh af ſpringht hy in het natt.

643.
El ſervicio de niño es poco,
Mas el qu lo dexa es loco.

Der kind'ren dienſt is klein van kracht,
Maer 't is een geck die hem veracht.

644.
El Sol me luzga,
Que de la Luna no he cura.

Magh de Sonn my maer beſchijnen,
'k Sal my om de Maen niet pijnen.

645.
El tiempo
Cura al enfermo, que no el unguento.

Tijd doet het zeer verteeren,
En niet des Meeſters ſmeeren.

646.
El trampoſo
Preſto engaña al codicioſo.

Een Schalck en vindt niet lichter dan
't Bedriegen van een gierigh Mann.

647.
El viejo en ſu tierra,
Y el moço en la agena,
Mienten de una maniera

Een Jonghmann daer, een oud Man hier,
Sy liegen all op een' manier.

648.
El viejo pajar
Quando ſe enciende, malo es de apagar.

Als oud Stroo eens komt aen te gaen,
En iſſer niet wel leſſen aen.

649.
El viejo pone la viña,
Y el moço la vendimia.

Den Wijngaerd planttet d'oude Mann,
De jonge pluckt de Druyf daer van.

650.
El viejo que ſe cura.
Cien años dura.

Paſt maer een oud Mann op ſijn' malen,
Hy kan tot honderd jaer toe halen.

651.
El viejo y el horno
Por la boca ſe eſcalientan.

Den Oven, en ouw' lieden darmen
Zijn door haer' monden te verwarmen.

652.
El viento que corre,
Muda la veleta mas no la torre.

De Winden die de hooghe locht door-waeyen,
Doen niet den Toren, maer den Weer-haen draeyen.

653.
El vientre ayuno
Non oye à ninguno.

Nuchteren en leegh
Hoort geen' Maegh ter deegh.

654.
El vino anda ſin calças.

Als de Wijn het Hoofd doet bloſen,
Gaet het herte ſonder Hoſen.

655.
Embia al ſabio à la embaxada,
Y no le digas nada.

Sendt een wijs Mann over all,
En beveelt hem niemendal.

656.
Empreñate del ayre, compañero.
Y pariras viento.

Werdt ghy van de Locht met kind,
Vriend, ſoo baertghy niet als Wind.

657.
En año bueno
El grano es heno,
El año malo
La paja es grano.

In't goede Jaer is Koorn maer Hoy,
In't quade maeckt ghy Koorn van Stroy.

658.
En arca abierta,
El juſto peca.

Een vroom Mann kan ſigh wel ontgaen,
Daer hy een Kiſt vindt open ſtaen.

659.
En arca de avariento,
El Diablo jaze dentro.

Daer ſitt tot een' rijck' gierigaerd,
Een Duyvel die de Kass bewaert.

660.
En burlas ni en veras,
Con tu ſeñor no partes peras.

Soo ghy wilt wijs zijn, deelt geen Peeren,
In jock noch ernſt met groote Heeren.

661.
En cada conſejo,
Ay ſu perro bermejo.

Noyt Raeds-vergaderingh en ſtond,
Men vond'er eenen rooden Hond.

662.
En cada ſendero,
Ay ſu atolladero

Men komt op alle Wegen,
Beſlijckte gaten tegen.

Daer

663.
En caſa de alboguero,
Todos ſon albogueros.
Daer de Meeſter fluyten kan,
Werdt gefluytt met alle mann.

664.
En caſa de Gonçalo
Mays podè à galiña que o galo. Portug.
In 't huys van onſen Adriaen,
Vermagh de Henn meer als den Haen.

665.
En caſa de herrero,
El cuchillo mangorrero.
In Smits winckel meeſtendeel,
Mess en Beitel ſonder ſteel.

666.
En caſa del official,
Aſſoma la hambre, mas no oſa entrar.
Voor des Mans huys, die een goed ambacht kan,
Verſchijnt den Honger wel, maer blijfter van.

667.
En caſa del tañedor,
Cada qual es dançador.
Waer de Speelmann Vaer is,
Danſt het all dat daer is.

668.
En caſa de muger rica
Ella manda ſempre y el nunca.
In 't Huys dat een goed Mann bewoont met een rijck Wijf,
En heeft Hy nemmermeer, Sy altoos 't hoogh bedrijf.

669.
En caſa de tu enemigo
La muger tien por amigo.
Zijt gh' ergens met den Mann oneffen,
Paſt vrede met de Vrouw te treffen.

670.
En caſa do cego o torto e Rey. Portug.
In 't Huys daer de Blinde woont,
Wert de Slimſte wel gekroont.

671.
En caſa llena
Preſto ſe guiſa la cena.
Daer het Huys voll voor-raeds leit,
Is de Maeltijd haeſt bereidt.

672.
En caſa nueva
Quien no trae no halla.
In't niewe Huys een vaſt verdriet,
Die 'r niet en brenght en vindt'er niet.

673.
En caça y en amores
Entres quando ſabes, y ſales quando puedes.
In de Jacht en in de Minn,
Alſmen will ſoo raecktm'er in,
En als men kan
Soo raecktm'er van.

674.
En contienda
Pon te rienda.

In krackeel
Toomt uw' keel.

675.
En coſa alguna
Penſàr muchas y hazer una.

In 't overſlaen van allerley beginn
Bedenckt veel' wegen, en gaet eenen in.

676.
En el andar y en el bever.
Se conoce la muger.

Aen den Gangh en aen den Dronck,
Kent men Vrouwen, oud en jonck.

677.
En el eſcarlata
Cae la raça.

Tot in 't Scharlaken laken,
Kan een quae ſlagh geraken.

678.
En el mejor paño,
Ay mayor engaño.

Met de ſchoonſte Stoff in d'oogen
Werdt men allerlichſt bedrogen.

679.
En el rio que no ay pezes
Por demas es echar redes.

Men werpt het Nett vergeefs om Viss
In 't Water daer geen Viss en is.

680.
En el ruyn pueblo,
Cada dia concejo.

Onder Volck van booſen aerd,
Alle daegh de Wett vergaert.

681.
En el ſervicio del ſervidor,
Eſtà el galardon del ſeñor.

De Knecht dient, en de eer
Komt niet als op den Heer.

682.
En feytay un cepo,
E parecer vos ha mancebo. Portug.

Neemt maer een Beſem-ſtock, en ſchickt hem op,
Het ſal een Jongman ſchijnen als een' Popp.

683.
En hora buena vengas, Mayo,
El mejor mez de todo el año.

Weeſt welkom, Maymaend, zijt ghy daer,
Ghy beſte Maend van 't heele Jaer?

684.
En invierno y en verano,
El fuego es gaſajado.

Men ſiet geen Vyer of het verblijdt,
In Somer en in Winter-tijd.

685.
En la boca del diſcreto,
El publico es ſecreto.

Dingen die veel' lieden weten,
Zijn noch wijſer lie'n ſecreten.

Het

686.
En labrar y en hazer fuego
Se parece el que es diſcreto.

Het werck dat yemant doet
En 't Vyer dat hy verboett,
Geeft beſt getuygeniss
Hoe vroeden Man hy is.

687.
En la mucha neceſſidad,
Diſe el amigo la verdad.

Als de nood perſt op het ſeerſt,
Spreeckt de Vriend de waerheit eerſt.

688.
En largo camino y chico meſon,
Conoce el hombre ſu compañon.

In enge Herbergen en lange Wegen
Kent yeder eerſt ſijn met-geſel ter degen.

689.
En lo que no ſe pierde nada,
Siempre algo ſe gana.

Daer men geen verlies en vindt,
Moet men dencken dat men wint.

690.
En manos eſtà el pandero,
De quien lo ſabrà tañer.

Die Luyt is daer in handen van een Mann,
Die'r wel op ſpelen kan.

691.
En quanto digo y hago,
Pierdo un bocado.

Terwijl ick doe, terwijl ick ſegh,
Geraeckt'er een goed beetje wegh.

692.
En ruyn ganado
No ay que eſcoger.

't Is all vergeefs door 't Veld te gapen,
Daer valt geen keur in ſchorfde Schapen.

693.
Entended en vueſtros duelos,
Y dexad los agenos.

Neemt maer ter herten uw' Verdriet,
En moeyt u met eens anders niet.

694.
En tiempo y lugar,
El perder es ganar.

Siet Tijd en Plaets met ſinnen aen,
Verlieſen kan voor winnen gaen.

695.
En tiempo elado,
El clavo vale el cavallo.

Ten minſten is een Spijcker waerd,
By vrieſend weer het heele Paerd.

696.
En tierra ſeca
El agua ſalobre es buena.

In dorr Land is 't Water goed,
Of 't wat bracker is als ſoet.

697.
Entrays, Padre, ſin licentia;
O os ſobra favor, o os falta verguença.

Paep, die geen oorlof eiſcht, en ingelaten wordt,
Of ghy hebt Gunſt te veel, of ghy komt Schaemt te kort.

't Magh

698.
En verano por calor, y en invierno por el frio,
Nunca le falta achaque al vino.

't Magh in den Winter koud, 't magh in den Somer heet zijn,
Ick ſie den Wijn altoos ſijn' Deckmantel gereet zijn.

699.
Eſcarva la gallina,
Y halla ſu pepita.

't Hoentjen light en ſchropt en ſchrapt,
En 't werdt van de Pipp betrapt.

700.
Es contra coſtumbre, andar
Con ſu pulgar ſu cuero raſcar.

't Is tegen regel en coſtuym,
Sijn' Huyd te krabben met ſijn' Duym.

701.
Eſcrivano, puta, y barvero,
Pacen en un prado, y van por un ſendero.

Notaris, en Barbier, en Hoer,
All eene ſlagh, en all een voer.

702.
Eſcrive antes que des,
Y recibe antes que eſcribes.

Eerſt in 't Boeck geſchreven,
Dan uw Geld gegeven:
Eerſt my Geld getelt,
Dan te Boeck geſtelt.

703.
Es media vida el fuego.

Schroomt niet voor Hout en Turf te geven,
Goet Vier is half des Menſchen Leven.

704.
Eſpada en mano de loco,
Peligro de quien la diò.

't Geweer geplantt
In een Sots hand,
Gevaer en ſtraff
Voor die 't hem gaf.

705.
Eſpantajo que no pee.
Tanto guarda como vee.

Een Moolick die noyt Wind en liet,
Bewaert ſoo veel Velds als hy ſiet.

706.
Eſſa es buena
Que eſtà al fuego y no ſe quema.

Dat's van de beſte die men ſiet,
Die by 't Vier ſtaet en brandt haer niet.

707.
Eſſa es buena y honrada,
Que es muerta y ſepultada.

De rechte Vrouw van waerden is,
Die dood en onder d'aerden is.

708.
Eſſe es de boda,
Que duerme con la novia.

Dat's recht een Bruylofts-gaſt te ſeggen,
Die met de Bruyd te bedd' gaet leggen.

Het

709.
Eſſe es Rey,
Que nunca vido Rey.

Het is een mann die Koningh heeten magh,
Die noyt en quam daer hy een' Koningh ſagh.

710.
Eſſe medra
Que qual naciò tal ſe emplea.

De Mann komt lichtelick te voren,
Die doet daer toe hy is geboren.

711.
Eſta es buena y eſcogida,
Que es ſeguida y no vencida.

Dat is de beſte ſlagh van Vrouwen die men vindt,
Die alle mann vervolght, en niemand overwint.

712.
Eſta vayna no es de eſte cuchillo.

Het is ſomtijds een' goede less,
Die Schee en paſt niet tot dat Mess.

713.
Eſtoyme en mi lecho,
Y el Diavol lleva me de techo en techo.

Daer ick te bedde ligh op mijn gemack,
Voert my de Duyvel vaſt van dack op dack.

714.
Eramos treynta,
Y pariò nueſtra abuela.

Souw niet ons goedje minderen?
Waer is 't oyt hooren ſeggen?
Wy waren dertigh kinderen,
En Grootmoer gingh geleggen.

715.
Frayle ni Judio.
Nunca buen amigo.

En hebt noyt Jood noch Mon'ck te vriend,
Soo ghy een' Vriend ſoeckt die u dient.

716.
Frayle que ſu regla guarda.
Toma de todos, y no da nada.

Een Mon'ck die doet wat m' hem gebiedt,
Ontfanght van elck, en geeft noyt yet.

717.
Fuego, fuego, muchas ollas.
Y un garvanço en todas.

Vier by Vier, Pott by Pott ten thoon,
En in die alle maer een' Boon.

718.
Fuyme à palacio,
Fuy beſtia, y vine Aſno.

Ick ben te Hoof gegaen, en was een' groote Beeſt,
Een Eſel ben ick nu, en heb te Hoof geweeſt.

719.
Galgo que muchas liebres levanta
Ninguna mata.

De Wind-hond die veel Haes doet rijſen in het Veld,
Dat's dieder geen en velt.

720.
Gentil ſazon de requiebro,
Quando la viuda ſale de ſu entierro.

De ſoetſte Vryens-tijd dien yemand kieſen kan,
Is als een' Weduw komt van d'uytvaerd van haer' Mann.

721.
Geſto de oro, cabellos de plata, y ojos de eſcarlata.

Siet wat een koſtlick ſchoon uw' Vrijſter uyt kan maken.
't Vell Goud-geel, Silver-haer, en Ooghjens van Scharlaken.

722.
Gloria vana
Florece y no grana.

Der trotſen yd'le waen
Geeft Bloeyſſel, maer geen Graen.

723.
Goza tu de tu poco,
Mientras buſca mas el loco.

Stelt ghy u met uw klein ter neer,
Terwijl een Sott ſoeckt na noch meer.

724.
Gran calma
Señal de agua.

Heel groote Stilt van Locht,
Beduydt aenſtaende Vocht.

725.
Gran carga es de la carreta,
Y mayor de quien tiene cargo della.

De Karre draeght een' grooten laſt,
Maer meer, die op de Karre paſt.

726.
Grano no hinche harnero,
Mas ayuda à ſu compañero.

Een Korentjen en vult geen' Schueren,
Maer 't helptſe vullen met ſijn' bueren.

727.
Gran obrero,
Gran romero.

Dien God een kunſtigh ambacht gaf,
Meeſt komter een Land-looper af.

728.
Gran plazer,
No eſcotar y comer.

't Is een vermaeck'lick ſlagh van leven,
Wel t'eten, en geen Geld te geven.

729.
Gran ſaber es, comer y no eſcotar.

't Is kunſt te ſmeeren,
En niet verteeren.

730.
Guarda moço,
Y hallaras viejo.

Verſpaert wat voor den Ouderdomm,
Soo vindt ghy 't tegen dat hy kom'.

God

731.
Guardete Dios del Diablo,
Y de ojo de puta, y buelta de dado.
God hoed' u voor den Duyvel en ſijn poogen,
Voor Teerling werpen, en voor Hoeren oogen.

732.
Guardoſe da moſca
E comeo à araña. Portug.
Die Mann voor ſeker, hadd een' kloecken kopp,
Hy ſchouwd'een' Vliegh, en at een' Spinnekopp.

733.
Guarniciones y crin,
Dan venta al rozin.
Schoon Getuygh, en ſchoone Maen,
Prijſt den Hengſt den kooper aen.

734.
Guayas Padre,
Que otra hija os nace.
Och, Vaertje, wordt ghy't ſpel niet moe?
Daer krijght ghy noch een' Dochter toe.

735.
Guay de la labor,
Do primero ſe vee el ſol que el ſeñor.
Het Land-gebouw en ſpoeyt met allen niet,
Daerm' eerſt de Sonn, en dan den Land-Heer ſiet.

736.
Guay de la muerte,
Que no toma preſente.
Wee ons, de Dood is van de Veegen
Met geen' preſenten te bewegen.
Wee ons, de Dood is niet t'ontgaen,
Sy neemt niet een preſentjen aen.

737.
Guerra, y caça, y amores,
Por un plazer mil dolores.
Liefde, Jacht, en Krijghs-gerucht,
Veel verdriets voor een' genucht.

738.
Habla en la guerra,
Y no vayas à ella.
Luſt u geen onluſt en verdriet,
Spreeckt van den Krijgh, en gaeter niet.

739.
Haca perezoſa
Cabe caſa trota.
Het luyſte Peert van all'
Draeft wel ontrent den Stall.

740.
Ha el Diablo parte,
Quando el rabo va delante.
Daer de Steert voor henen gaet,
Deelt de Duyvel in de daed.

741.
Hartame, y echame,
Si no durmiere, matame.

Geeft my mijn Buycksken voll, en leght my ſacht;
Vermoordt my, ſlaep ick niet den heelen nacht.

742.
Harta ſoy ciego,
Si por çaranda no veo.

'k Ben blinder als een blinde Mann,
Soo 'ck door een' Sift niet ſien en kan.

743.
Harto es hombre de poco ſaber.
El que ſe mata por lo que no puede aver.

Een Geck is't, die ſich ſterven doet,
Om yet liefs dat hy derven moet.

744.
Harto pide, quien bien ſirve.

Onthoudt dit, Knecht en Meiſſen,
Wel dienen is wel eiſſen.

745.
Has la noche noche, y el dia dia,
Biviras con alegria.

Die dagh en nacht will leven ſonder pijn,
Gedenck' dagh dagh, nacht nacht te laten zijn.

746.
Haſta la hormiga
Tiene compañia.

Niet een Mierken, of het heeft
Sijn geſelſchapp, daer 't by leeft.

747.
Hazed fieſtas à la gata,
Y ſaltaros ha à la cara.

Troetelt ghy de Katten, licht
Vliegen ſy u in 't geſicht.

748.
Haze mal,
Y eſpera otro tal.

Doet gh' een ander quaed,
Wacht het vroegh of laet.

749.
Haze os miel, y comer os han moſcas.

Laet u maer ſoet als Honigh vinden,
De Vliegen ſullen u verſlinden.

750.
Hazer como vaca,
Y cubrir como gata.
Hablar ſin penſar,
Es tirar ſin encarar.

Als de Koe in 't Veld, ſoo vatt,
En behoudt dan als een' Katt.
Niet te bedencken, en te ſeggen,
Is ſchieten ſonder aen te leggen.

751.
Hecho de villano,
Tirar la piedra y eſconder la mano.

't Zijn recht de ſtreken van een' rekel op het land,
Den Steen te werpen, en verbergen dan de Hand.

Ick

752.
Heredad blanca, ſimiente negra,
Cinco bueyes à una reja.

Ick wenſchte dat dit een kloeck Raeder overſloegh:
Wat 's witte Grond, ſwart Zaed, vijf Oſſen aen een' Ploegh?
Geſchrift.

753.
Heriſte al javali,
Dexarà al que ſeguia, y bolvera ſobre ti.

Hebt ghy 't gequeſt, het Wilde Swijn?
't Sal tegen u verbittert zijn,
En houden op van volgen,
Daer op het was verbolgen.

754.
Hiere al malo, el empeora,
Hiere al bueno, el mejora.

De booſe ergert van de ſtraff,
De goede werdter beter af.

755.
Hija deſpoſada,
Hija enagenada.

De Dochter aen den Mann gebracht,
Een vreemdelingh in haer geſlacht.

756.
Hijo eres, y padre ſeras,
Qual hizieres, tal auras.

Kinders zijt gh'; in allen ſchijn
Sult ghy namaels Ouders zijn:
Slaet daer acht op, jonge lieden,
Soo ghy doet, ſal u geſchieden.

757.
Hijo no tenemos,
Y nombre le ponemos.

Wy hebben noch niet eens het Kind,
En hebben 't all een' naem verſint.

758.
Hijo tardano,
Huerfano temprano.

Soo gaet het meeſten tijd,
Laet Soon, vroegh Ouders quijt.

759.
Hilo y aguja,
Media veſtidura.

Daer ick Draed en Naelde weet,
Houd ick my voor half gekleedt.

760.
Hombre cano,
Viejo, mas no ſabio.

Zijn de Mann ſijn' Haeren grijs,
Hy is oud, maer juyſt niet wijs.

761.
Hombre enemorado
Nunca caſa con ſobrado.

Dien de Liefde ſitt in 't oordeel,
Trouwt ſijn leven niet met voordeel.

762.
Hombre palabrimuger,
Guardeme Dios de el.

De Heer bewaer' my voor een mann,
Die als een Vrouw-menſch klappen kan.

763.
Hombre roxo, y muger barbada,
De lexos los ſaluda.

Weeſt altoos verr en ſchouw
Van een ross Mann, en een' gebaerde Vrouw.

764.
Hombre viejo,
Cada dia un duelo nuevo.

Lieden die van jaeren zijn,
Alle daegh een' niewe pijn.

465.
Honra al bueno porque te honre,
Y al ruyn porque no te deshonre.

Eert eerelicke lie'n, op dat ſ' u weder eeren;
Eerlooſ',op dat ſ' uw'Eer niet in Oneer verkeeren.

766.
Honra ſin provecho,
Anillo en el dedo.

Een ſchoone goude Ringh,
Een onnutt eerlick dingh.

767.
Honra y provecho,
No caben en un ſaco.

Eer en Winſt zijn quae gebueren,
Om in eenen Sack te dueren.

768.
Fuego haze cozina,
Que no moça garrida.

't Moy Meisjen maekt de Keucken niet,
Maer 't goed Vyer datm' haer ſtoken ſiet.

769.
Huelga el trigo ſo la nieve,
Como el viejo ſo la pelle.

De Sneew op 't Koorn te Velde doet het deughd,
Gelijck het Bont den Ouderdom verheught.

770.
Hueſped que ſe combida,
Ligero es de hartar.

By-haer-ſelfs-genoodde Vrinden,
Konnen haeſt den Buyck voll vinden.

771.
Hurtar el puerco,
Y dar los pies por Dios.

Hy doet een heiligh werck, God magh 't ſich wel erbarmen,
Die 't Vercken ſteelt, en geeft de Voeten aen den armen.

772.
Huye la memoria del varon,
Como el eſclavo de ſu ſeñor.

Eens Mans Memorie loopt te niet,
Gelijck een Slaef ſijn' Meeſter vliedt.

773.
Jarras quebradas, mar llano.

Geſcheurt Gelas, noch ſtille Zee,
En houden nemmermeer langh ſtee.

Kieſt

774.
Id por medio, y no caereys.
Kieſt het middel-pad voor allen,
En ghy hebt geen' nood van vallen.

775.
Ira de hermanos,
Ira de Diablos.
Haet van Broeders onderlingh,
Haet van Duyvels, all een dingh.

776.
Ir à la guerra, ni caſar,
No ſe ha de aconſejar.
En weeſt niet geern noch Maeckelaer, noch Raed,
Aen een' die trouwt, of in den Oorlogh gaet.

777.
Judio, doña, hombre con corona
Jamas perdona.
Beſneden Jood, geſchoren Paep, noch Vrouwen,
Vergeven niet, ſoo langh ſy wat onthouwen.

778.
Jurado ha el baño,
De no haZer del prieto blanco.
Het Bad-ſtoof-water heeft geſworen,
Geen' blanck' te maken van de Mooren.

779.
Juſto es el mal que viene,
Si lo buſca el que lo tiene.
Hael ick 't lijden ſelfs op my,
Meer als reden dat ick 't ly'.

780.
La boda de los pobres,
Toda es voZes.
't Raeſt van den minſten tot den meeſten
In arme lieden Bruyloft-feeſten.

781.
La caſa hecha,
Y el huerco à la puerta.
Als 't Huys gemaeckt is ſoo 't behoort,
Geraeckt de Baere voor de Poort.

782.
La compañia para honor,
Antes con tu ygual que con tu mayor.
Een die geſelſchap ſoeckt, daer med' hy magh verkeeren,
Sal ſijns gelijcke meer, als meerder-mann vereeren.

783.
La cordera manſa,
Cada cordero la mama.
Soo 't Schaep goedaerdigh is en tamm,
't Geeft alle Lammeren de Mamm.

784.
La Crus en los pechos,
Y el Diablo en los hechos.
't Kruys boven op 't gewaed,
De Duyvel in de daed.

Wenſcht

785.
La hazienda de tu enemigo,
En dinero ò en vino.

Wenſcht dat uws Vyands Goed mach zijn,
Of heel in Geld, of heel in Wijn.

786.
Lo horca lo ſuyo lleva.

't Zy weinigh, of 't zy veel,
De Galgh raeckt aen haer deel.

787.
La lengua luenga es ſeñal de mano corta.

All dat een lange Tongh bediedt,
Zijn korte Handen, en meer niet.

788.
La liebre es de quien la levanta,
Y el conejo de quien lo mata.

Dien 't Konijn vermoordt, diens is't;
Maer den Haes hoort, die hem hiſt.

789.
La liebre mucho ſe avança,
Pero mas el galgo que la alcança.

Den Haes loopt krachtigh op ſijn pad,
Maer meer den Wind-hond die hem vat.

790.
La loba
No es ducha de ſoga.

Is my de Wolf te deegh bekent,
Soo is hy aen geen Touw gewent.

791.
La mala llaga ſana,
La mala fama mata.

De quade wonde kan geneſen,
Het quaed gerucht kan doodlick weſen.

792.
La mançana podrida,
Pierde à ſu compañia.

Een Appel die bedorven is,
Schent all wat in de korven is.

793.
La mentira no tiene pies.

De Logen is licht om betrappen,
Sy heeft geen' Voeten om t'ontſnappen.

794.
La moça como es criada,
La eſtopa como es hilada.

Men vindt het Werck naer dat men't ſpint,
En naer men 't op brenght vindt men 't Kind.

795.
La mona, aunque la viſtan de ſeda,
Mona ſe queda.

Laet den Aep in zijde klee'n;
't Is een Aep en 't blijfter een.

796.
La muger buena,
De la caſa vazia haze llena.

De Vrouw die vroed en zedigh is,
Vervult een Huys dat ledigh is.

797.
La muger compueſta,
A ſu marido quita de puerta agena.

Een Vrouwtjen opgeſchickt als 't hoort,
Houdt haer' Mann van een anders Poort.

't Wijf

798.
La muger del cieco,
Para quien ſe afeyta?

't Wijf ſchickt haer op, en heeft een' blinden Mann,
Voor wien of 't weſen kan?

799.
La muger que poco hila,
Siempre trae mala camiſa.

Die haer Spinwiel 't minſte jagen,
Siet men meeſt quae Hembden dragen.

800.
La muger vieja,
Si no ſirve de olla, ſirve de cobertera.

Een' oude Vrouw, die voor geen Pott kan ſtrecken,
Dient eindlick noch om een' Pott toe te decken.

801.
La muger y el huerto,
No quiere mas de un dueño.

Vrouw, noch Hof, niet meer
Elck als eenen Heer.

802.
La muger y la pera,
La que calla es buena.

Soeckt na Vrouw en Peer die ſwijgen,
Beter zijnder geen' te krijgen.

803.
La olla en ſonar,
Y el hombre en hablar.

't En is de ſelfde niet, maer een' gelijcke ſaeck,
Den Pott kentm' aen den klanck, de Menſchen aen de ſpraeck.

804.
La pena es coxa, mas llega.

De Straff is kreupel; doch
In 't ende komtſe noch.

805.
La peña es dura,
Però mas recia es la cuña.

All is de Rotſteen noch ſoo herd,
De Beitel wint het, daer hy mé gekloven werdt.

806.
La pintura y la pelea,
Deſde lexos me la otea.

't Gevecht en een ſtuck Schilderijs,
Beſiet van verr, en niet van bijs.

807.
La poma en el ſequero, y la moça en el meſon,
Maduran antes de ſazon.

Den Appel in droogh weer, en 't Meiſken in de kroegh,
Die rijpen elck om 't ſeerſt, en elck all wat te vroegh.

808.
La primera muger eſcoba,
Y la ſegunda ſeñora.

D'eerſte Vrouw dient voor een ſlett:
En de tweede ſtelt de Wett.

809.
La pulga que ſale detras de la oreja,
Con el Diablo ſe aconſeja.

De Vloo die achter d'oore gaet,
Gaet met den Duyvel in beraed.

810.
La puta y la corneja,
Mientras mas ſe lava, mas negra ſemeja.

Hoe meer een' Kraey haer waſcht, een' Hoer haer meer verſchoont,
Hoe d'eene vuyler werdt, en d'ander ſwarter thoont.

811.
La que hizo un yerro, y, pudiendo, no mas,
Por buena la ternas.

Die eens een' mis-ſlagh heeft gedaen,
En heeft niet meer als dien begaen,
En koſtſ'er twee doen, als ſy wouw;
Houdt dat voor een' geſchickte Vrouw.

812.
La que ſe viſte de verde,
En ſu hermoſura ſe atreve.

Sy laet het op haer ſchoonheit ſtaen,
Die in het Groen gekleedt derft gaen.

813.
La ſciencia es locura,
Si buen ſeſo no la cura.

Geleerd en geck is eenerhand;
't En zy 't beleid van goed verſtand.

814.
La ſopas y los amores,
Los primeros ſon mejores.

D'eerſte ſopp en d'eerſte Minn,
Zijn de beſte in mijn ſinn.

815.
La telaraña
Suelta al rato, y la moſca apaña.

De Spinkopp laet een Ratt door 't nett,
Daer ſy de Vliegen in beſett.

816.
La tierra que no ſe cubre à ſi,
Mal me cubrirà à mi.

't Land dat ſijn ſelven niet kan decken,
Sal my geen deckſel konnen ſtrecken.

817.
La traycion aplace,
Mas no el que la haze.

Verradery is ſoet;
Maer hy niet, dieſe doet.

818.
La vaca, quanto mas ſe ordeña,
Mas larga tiene la teta.

Hoe datm' een' Koe meer Melcks af treckt,
Hoe dat haer Uyer ruymer reckt.

De

819.
La vejez de la pimienta,
Arrugada y negra, y ſobre todo quema.

De Pepers ouderdomm ſitt oude Neel in 't vell,
S'is rimpeligh en ſwart, en brandt noch evenwel.

820.
La verguença y la honra,
La muger que la pierde, nunca la cobre.

Verlieſt de Vrouw eens Schaemt en Eer,
Haer leven krijght ſy die niet weer.

821.
La vida paſſada
Haze la vejez pezada.

't Zijn de jonge domme jaeren,
Die den ouderdom beſwaeren.

822.
La vuida y el capon,
Lo que comen ſobre ſi lo pon.

All watmenſe te vooren ſett,
Maeckt Weewen en Kapuynen vett.

823.
Libro cerrado,
No ſaca letrado.

Onder de geſloten Boecken
Moet ghy geen' Doctoren ſoecken.

824.
Lima lima à la lima.

Bijlen bijten Bijlen,
Vijlen vijlen Vijlen.

825.
Llaga de juntura,
No te la dè Dios en ventura.

God gev' u nemmermeer te ſmaecken,
De wonden die in't Lidt geraecken.

826.
Llevar mala noche,
Y al cabo parir hija.

Elendigh wedervaren,
Den heelen nacht gekraeckt, en dan een' Dochter baeren.

827.
Lleveme Dios à eſſe meſon,
Do manda el marido, y la muger non.

God gev' my in de Herbergh t'huys te leggen,
Daer 't de Mann all, de Vrouw niet heeft te ſeggen.

828.
Lo barato es caro.

Geeft liever vijf als vier;
't Onkoſtelick is dier.

829.
Lo bien ganado ſe pierde,
Y lo malo ello y ſu amo.

Het deughdelick gewinn verdoetmen, en niet meer;
't Ondeughdelick verdoet ſijn ſelven, en ſijn' Heer.

830.
Lodo con mas lodo,
Uno ſe haze todo.
Slijck by ſlijck,
All gelijck.

831.
Lodo en Mayo,
Eſpigas en Agoſto.
De May in 't ſlijck,
Auguſtus rijck.

832.
Lo peor del pleyto es,
Que de uno nacen ciento.
Het arghſte van 't Process, en dat my meeſt verwondert is,
Dat een het eerſt van hondert is.

833.
Lo perdido vaya por amor de Dios.
Is 't verloren, is 't verdaen,
't Magh om Gods will zijn gegaen.

834.
Lo que à ti no aprovecha, y otro ha meneſter,
No lo deves retener.
't Geen u ondienſtigh is, en uw Vriend noodigh heeft,
Ghy doet hem geen gelijck, ſoo ghy 't hem niet en geeft.

835.
Lo que come mi vezino,
No aprovecha à mi tripa.
Dat mijn buerman eett,
Helpt my niet een' beet.

836.
Lo que el rio allega,
El rio lleva.
Vertrouwt niet alle winſt te ſeer;
All wat de Stroom geeft, neemt hy weer.

837.
Lo que en tu vida tu no hizieres,
De tus herederos no lo eſperes.
Doet ghy de ſaeck niet, voor uw ſterven,
Verwacht het veel min van uw' Erven.

838.
Lo que ha de cantar el buey,
Canta el carro.
Mijn' antwoord ſeght niet veel, maer ſluyt op ſulcke vragen;
Den Oss en kan het niet, en daerom ſinght de Wagen.

839.
Lo que ha de hazer el tiempo,
Hazalo el ſeſo.
Een Mann van reden heeft ſijn welvaerd in ſijn' Hand,
All wat de Tijd ſouw doen, doet hy met ſijn verſtand.

840.
Lo que la loba haze,
Al lobo plaze.
De Wolf heeft altijd ſinn
In 't doen van ſijn' Wolvinn.

Alle

841.
Lo que mucho vale,
De ſo tierra ſale.

Alle dingh van grooter waerde,
Komt van onder uyt de Aerde.

842.
Lo que ojos no ven,
Coraçon no deſſea.

Wat het Ooge niet en ſiet,
Dat en wenſcht het Herte niet.

843.
Lo que ſana à la boca,
Enferma à la bolſa.

't Allerheelſaemſt in den Mond,
Maeckt de Bors wel ongeſont.

844.
Lo que ſe dize y no es verdad,
A la mañana ſe deshecha.

De Logen die men's Avonds giet,
Gaet's anderdaeghs van ſelfs te niet.

845.
Lo que te dixere el ſpejo,
No te lo diran en el Conſejo.

Dat Spiegels u te voren leggen,
En ſalm' u in den Raed niet ſeggen.

846.
Lo que te dixeren en el oydo,
No lo digas à tu marido.

Geeft niet uw' Mann het nauwſt beſcheid,
Van wat men u in d'oore ſeit.

847.
Lo ruyn me gaſte el amigo,
Que lo bueno preſto es vendido.

Het ſlechte ſlijt ick geern met Vrienden en met hoopen,
Het beſte weet ick licht met voordeel te verkoopen.

848.
Los primeros à comer,
Los poſtreros à hazer.

Lett op het volck, daer by ghy zijt geſeten,
De laeſte in 't wercken, zijn de voorſte in 't eten.

849.
Los que no tienen muger,
Muchos ojos han meneſter.

De Mann die 't ſey was niet bedrogen,
Die ſonder Vrouw is, hoeft veel' oogen.

850.
Luengo y eſtrecho,
Como año malo.

In een ſpits mager Wijf is 't waer,
Langh en benauwt, als 't quade jaer.

851.
Madre, que coſa es caſar?
Hija, hilar, parir y llorar.

Mameer, wat iſſer toch in 't Hylick te bejagen?
Ma Fille, ſpinnen eerſt, dan kramen, en dan klagen.

852.
Madre vieja, y camiſa rota,
No es deshonra.

Een oud verſleten Hemd, een' Moeder hoogh van dagen,
En werden noyt met ſchand gedragen noch verdragen.

853.
Mal Amo has de guardar,
Por miedo no empeorar.

Siet dat gh' een' quaden Heer bewaert,
Soo krijght gh'er geen van quader aerd.

854.
Mal caſtiga el ama à la moça,
Quando ella à ratos con ella retoça.

De Vrouw die met haer Meid dan jocken will, dan kijven,
En ſal noyt by die Meid met kijven yet bedrijven.

855.
Mal aan manos à boca,
Quando no tienen que coma.

't En voeght niet, Handen aen den Mond te ſteken,
Daer niet en is, om eten noch om breken.

856.
Mal da quien no ha.

Seer qualick geeft,
Die niet en heeft.

857.
Mal de muchos gozo es.

Lijden is vermaeck,
Mits het velen raeck'.

858.
Maldicion de puta vieja,
Por do ſale por ay ſe entra.

Werdt een' ouw' Hoere gramm,
De Vloeck die van haer komt, keert weer van daer hy quam.

859.
Mal empleada eſtà la hazienda.
En que no es ſeñor della.

't Goed is qualick by den Bloed,
Die geen Heer is van ſijn Goed.

860.
Mal ladra el perro,
Quando ladra de miedo.

Den Hond is waerd geſtraft,
Die maer van vrees en baft.

861.
Malo es pecar,
Diabolico perſeverar.

't Is quaed, een Sondaer werden,
En Duyvelſch, te volherden.

862.
Manda manda,
Pedro, y anda.

Heet all, Pieter, en gebiedt,
En doet ſelf all wat ghy hiet.

Beveelt,

863.
Manda y deſcuyda,
No ſe harà coſa ninguna.

Beveelt, en laet het daer op ſtaen,
Soo werdt'er niet met all gedaen.

864.
Manda y hazlo,
Y quitar te has de cuydado.

Doet ſelfs uw' laſt,
Soo gaet ghy vaſt.

865.
Marcha la piadoſa.
Que maſcava el vino à los enfermos.

Denckt wie de droncke Trijn
't Medoogen in haer' ſinn gaf;
Sy kauwden all den Wijn,
Eerſ' hem de ſiecken in gaf.

866.
Mal ſe aprovechan quatro de un çapato.

Daer's geen gerief te doen,
Vier menſchen in een' ſchoen.

867.
Mas caga un buey que cien golondrinos.

Een Oss alleen kackt grooter hoop,
Als hondert Swal'wen over hoop.

868.
Mas cueſta mal hazer que bien hazer.

Doet geern gelijck ghy moet doen,
Quaed doen koſt meer, als goed doen.

869.
Mas es el ruydo que las nozes.

Siet op de kinderen, die knickeren en koten,
't Gerucht is meeſtendeel veel meerder als de Noten.

870.
Mas guarda la viña el miedo.
Que no el viñadero.

De vrees bewaert den Wijngaerd meer,
Dan die hem waer neemt voor den Heer.

871.
Mas matò la cena,
Que ſanò Avicena.

Veel eten 's avonds helpt meer menſchen aen haer' Dood,
Dan menigh groot Doctor kan helpen uyt den nood.

872.
Mas querria ſer no nada,
Que ſer pobre y no tener nada.

Niet doet niet ſeer, Armoed is pijn;
't Is beter niet als arm te zijn.

873.
Mas quiero aſno que me lleve,
Que cavallo que me derrueque.

Een Eſel die my draeght, is beter als een Paerd,
Dat my de zael uyt ſmijtt, en tuymelt op der aerd.

Een

874.
Mas ſabe el loco en ſu caſa,
Que el cuerdo en la agena.

Een Geck weet meer tot ſijnent, dan een Mann,
Die wijs is, tot een ander weten kan.

875.
Mal ſe apaga el fuego con las eſtopas.

Hy doet een onvoorſichtigh werck,
Die Vyer meent uyt te doen met Werck.

876.
Mas ſon los amenaẑados,
Que los heridos.

Daer zijn gedreighden en gewonden,
Maer d'eerſte worden meeſt gevonden.
Dreigen is goed om verdragen,
Meer gedreighden dan geſlagen.

877.
Mas tiene el rico quando empobrece.
Que lo pobre quando enriqueẑe.

Een rijck Mann heeft meer Goeds als hy ten achter teert,
Dan een behoeftige die vaſt ſijn Goed vermeert.

878.
Mas tiene que dezir el que caga la manta, que el que la lava.

De ſchijte-broeck, die Broeck en Hemd bedoet,
Heeft meer te ſeggen dan die't waſſchen moet.

879.
Mas tira moça que ſoga.

Een Meisje treckt een' Mann
Meer dan een Touwtje kan.

880.
Mas tiran nalgas en lecho,
Que bueyes en barbecho.

Twee Billen trecken meer in't bedd met haer geweld,
Als een paer Oſſen voor de Ploegh doen in het Veld.

881.
Mas tiran tetas,
Que ſogas cañamenas.

Wacht u voor geweld van Vrouwen,
Memmen trecken meer als Touwen.

882.
Mas vale acoſtarſe ſin cena,
Que levantarſe con deuda.

Beter nucht'ren ſlapen gaen,
Als met ſchulden op te ſtaen.

883.
Mas vale blanca de paja,
Que maravedi de lana.

Een'Blanck van Stroo is meer voor my,
Als een halv' Blanck van Woll of Zy.

't Om-

884.
Mas vale buelto de olla,
Que abraço de moça.

'T Omſchudden van een' Hutſpott verſch en warm,
Is beter als een Meisjen in den arm.

885.
Mas vale çapato roto,
Que piè hermoſo.

Men magh all proncken met ſijn niewe Goed;
Een oude Schoen gaet voor een' ſchoonen Voet.

886.
Mas vale con mal Aſno contender,
Que la leña à cueſtas traer.

'T Is beter met een Eſel in 't gekijf,
Als 't Hout te laden op ſijn eigen lijf.

887.
Mas vale embalde ſer,
Que embalde haʒer.

'T Is beter luy en leegh gegaen,
Als vod-werck en geen deegh gedaen.

888.
Mas vale en pas y peregrino,
Que entre parientes y con ruydo.

'T Is beter Vreemdelingh met ruſt,
Als by de ſijne ſonder luſt.

889.
Mas vale deſcoſer que romper.

Al flijt ghy niet dan leuren,
Ontnaeyen gaet voor ſcheuren.

890.
Mas vale ganar en lodo,
Que perder en oro.

'T Is beter ſijn profijt in 't ſlijck gedaen,
Als in het Goud ten achteren gegaen.

891.
Mas vale humo de mi caſa,
Que fuego de la agena.

De roock is meer tot mijnent waerd,
Als 't Vyer is aen eens anders Haerd.

892.
Mas vale mala avenencia,
Que buena ſentencia.

Hoe goed een Vonniss weſen magh,
Noch beter is een quaed Verdragh.

893.
Mas vale migaja de Rey,
Que çatico de Cavallero.

Een kruym van 's Koninghs Brood is beter als een kant,
Die my gegunt werdt door d'aenſienlickſte van 't Land.

894.
Mas vale paxaro en mano,
Que bueytre bolando.

Een Arend in de vlucht hoogh boven 't Land,
Is min waerd, als een Musken in de Hand.

895.
Mas val perder,
Que mas perder.
Beter quijt dat ſpijtt',
Dan noch beter quijt.

896.
Mas vale regla que renta.
All is't den quiſter onbekent,
Goe Regel geldt meer, als goe Rent.

897.
Mas vale ſeñero,
Que con ruym compañero.
Beter eenigh, ſtill, en ſtomm gaen,
Als met quaed geſelſchap om gaen.

898.
Mas vale ſer cornudo,
Que no lo ſepa ninguno,
Que ſin ſerlo penſarlo todo el mundo.
't Is beter onbekent, twee Horens op het hoofd,
Als datm'er geen' en draeght, daer't yeder een gelooft.

899.
Mas vale tuerto que ciego.
Trooſt u met uw kind,
Beter ſlimm als blind.

900.
Mas vale vaca en paz,
Que polos con agraz.
Een ſtuck Rund-vleeſch met vrede in huys,
Gaet voor Capoenen met Verjuys.

901.
Mas vale vieja con dineros,
Que moça con cabellos.
Warenſ' in mijn keur geſtelt,
'k Weet wel wie my lieſte waer;
Of een oud Wijf met ſchoon Geld,
Of een jonge met ſchoon Haer.

902.
Mas vale un dia del diſcreto,
Que toda la vida del necio.
Een wijs Mans eenen dagh is waerdiger verheven,
Als heel een' Geck ſijn Leven.

903.
Mucho ſabe el Rato,
Pero mas el Gato.
Veel weet de Ratt,
Veel meer de Katt.

904.
Mucho ſabe la raposa,
Pero mas el que la toma.
De Voſch is loos, en is't heel ſeer;
Maer die hem vanght is 't noch veel meer.

905.
Muchos beſan manos
Que querian ver cortadas.
Vele kuſſen ſulcke Handen,
Die ſy liever ſagen branden.

Het

906.
Mucho vale y poco cueſta,
A mal hablar buena riſpueſta.

Het is ſoo dienſtigh en ſoo licht,
Op qualick ſpreken goed bericht.

907.
Muger placera
Dize de todos, y todos d'ella.

Een ſnapſter ſnapt van allegaer,
En yeder een ſnapt weer van haer.

908.
Muger ventanera,
Uvas de calle.

Een' ſchoon' Waerdinn in Stadt of Land,
Zijn Druyven aen den Wegh geplantt.

909.
Mi comadre, el oficio de la rana,
Beve y parla.

Sy leeft als of ſ' een Kickvorſch waer,
Sy drinckt en kaeckelt, mijn' Gevaer.

910.
Miel en la boca,
Y guarda la bolſa.

Daerm' u berecht met honigh-woorden,
Paſt op uw beurs en op haer' koorden.

911.
Mientras anda el yugo,
Ande el huſo.

Daer men 't Jock in 't Veld ſiet gaen,
Moet de Spin-rock t'huys niet ſtaen.

912.
Mientras el diſcreto pienſa,
Haze el necio la hazienda.

Dewijl 't de Wijſe overſlaen,
Soo heeft de Geck het werck gedaen.

913.
Mi hazienda me llevaras,
Mi fama me dexaras.

Ghy mooght my in mijn Goed benouwen,
Mijn Eer moet ghy my laten houwen.

914.
Mi hijo verna barbado,
Mas no parido, ni preñado.

Mijn Soonens Kinn magh wel behaeren,
Maer Kinderen ſal hy niet baeren.

915.
Mira adelante, no caeras atras.

Die voor hem ſiet,
Valt achter niet.

916.
Mirais lo que bevo,
Y no la ſed que tengo.

Mijn drincken weet elck een die't ſiet,
Maer mijnen dorſt en ſiet men niet.

917.
Mejor es luego el huevo,
Que mañana la gallina.

Als ick mijn' ſinn magh doen,
'k Hebb liever nu het Ey, als morgen vroegh het Hoen.

918.
Melon y queſo,
Tomale à peſo.
In koop van Kaes en van Meloen,
Is alles by 't gewicht te doen.

919.
Menea la cola el can,
No por ti, ſino por el pan.
Den Hond bequiſpelſteert u noot,
Om uwent will, maer om uw Brood.

920.
Menor vale à las vezes
El vino que las hezes.
't En is ſomwijlen niet vergiſt,
De Wijn is arger als de Giſt.

921.
Mentis, Marta,
Como ſobreſcrito de carta.
Ghy lieght all, Maertje lief,
Als 't opſchrift van een' Brief.

922.
Necio es quien pienſa que otro no pienſa.
Sijn herſſenen zijn ſeer gekrenckt,
Die denckt dat niemand anders denckt.

923.
Necios y porfiados
Hazen ricos los letrados.
Van den Steegen en den Sott,
Vult den Advocaet ſijn' pott.

924.
Ni à muger que llorar,
Ni al perro que mear.
Vrouw of Hond en kan noyt miſſen,
Waer af ſchreyen of af piſſen.

925.
Nieblas en alto,
Aguas en baxo.
De Miſt om hoogh,
Noyt onder droogh.

926.
Ni firmes cartas que no leas,
Ni bevas agua que no veas.
Teeckent niet, of leeſt eerſt wat,
Drinckt niet, of beſiet het natt.

927.
Ni moça fea,
Ni obra de oro que toſca ſea.
Noyt Vrijſter leelick, vuyl, of oud,
Noyt ontfatſoenlick werck van Goud.

928.
Ni tan hermoſa que mate,
Ni tan fea que eſpante.
Wenſcht om geen Wijf ſoo ſchoon, noch ſoo afgrijſſelick,
Dat yemand om haer ſterv', of yemand van haer ſchrick'.

929.
No auria grande, ſi no uvieſſe pequeños.
Daer en waer geen grooten Heer,
Warender geen' kleine meer.

930.
No ay mal año por piedra,
Mas guay de quien acierta.
Hagel-jaren, goede jaren,
Maer wee dienſe wedervaren.

Daer

931.
No ay mayor tormento que del vino.
Daer kan geen' ſcherper Pijnbanck zijn,
Als is de Pijnbanck van de Wijn.

932.
No ay mejor Cirujano que el bien acuchillado.
De beſte Chirurgijn
Moet wel doorſneden zijn.

933.
No ay mejor eſpejo,
Que el amigo viejo.
Geen Spiegel die ons beter dient,
Als het vermaen van een oud Vriend.

934.
No ay peor burla que la verdadera.
Het jocken dat het ſwaerſt is,
Is 't jocken dat het waerſt is.

935.
No ay peor ſordo que el que no quiere oyr.
Geen ſnooder Doov' geboren,
Dan die niet en will hooren.

936.
Ny ay tal hechizo,
Como el buen ſervicio.
Wel-dienens ſoete Toovery
Gaet alle Toovery verby.

937.
No cabiamos al fuego,
Y vino mi ſuegro.
Den Haerd viel nauw voor 't huys-geſinn,
Noch wouwd'er mijn Wijfs Vader in.

938.
No digas mal del año,
Haſta que ſea paſſado.
Spreeckt geen quaed van 't Jaer,
Als in 't Jaer daer naer.

939.
No es de vero,
Lagrimas en la muger, ni coxear en el perro.
Het hincken van den Hond, en 't ſchreyen van de Vrouwen,
Is niet veel te betrouwen.

940.
No es regla cierta,
Peſcar con valleſta.
't Is een regel die kan miſſen,
Met een' Kluyt-boogh willen viſſen.

941.
No es tan bravo el Leon como lo pintan.
De Leeuw is niet ſoo fell van hert,
Als hy wel uytgeſchildert werdt.

942.
No fio nada
Haſta mañana.
'k Meen voor morgen
Niet te borgen.

943.
No hizo Dios à quien deſamparaſſe.
God heeft hem niet gemaeckt
Daer hy niet over waeckt.

944.
No le quiere mal
Quien hurta al viejo lo que ha de cenar.

't En is den oude Mann ſijn vyand niet,
Die hem ſijn Avond-koſt ſteelt of verbiedt.

945.
No la hagas, y no la temas.

Vreeſt voor geen quaed,
Soo ghy 't quaed laet.

946.
No naſciò
Quien no errò.

Noyt heefter menſch geleeft,
Die niet gefeilt en heeft.

947.
No puede ſer mas negro el cuervo que ſus alas.

En laet u met geen' Bulleback verveeren,
DeKraey en is niet ſwarter als haer' veeren.

948.
No ſe toman truchas
A bragas enxutas.

Daer 's aen Truyten niet te raecken,
Sonder Broecken natt te maecken.

949.
No ſon todos hombres los que mean à la pared.

't Is juyſt niet voor een Mann te giſſen
Al watter aen den wand kan piſſen.

950.
No ſoy rio, para no bolver atras.

'k En ben niet als de Stroomen,
Om noyt te rugg te komen.

951.
No te de Dios mas mal,
Que muchos hijos y poco pan.

God geev' uw ongeluck zy noyt ſoo groot,
Als heel veel Kind'ren, en heel weinigh Brood.

952.
No te dirè que te vayas;
Mas harete obras con que lo hagas.

Wilt ghy niet wegh, ick ſegh niet dat ghy 't doet:
Maer ſalter ſoo nae maecken, dat ghy moet.

953.
No tomes eſpanto,
Sino del pecado.

Noyt en zy daer ſchrick gevonden
In uw Hert, als voor de Sonden.

954.
No venga à la vega,
Lo que deſſea' la rueda.

't Land en hoeft het niet te hopen,
Daer de wielen beſt in loopen.

Drooghte.

En

955.
Nunca eſperes,
Que haga tu amigo lo que tu pudieres.

En wacht noyt van een ander mann
Het geen door u geſchieden kan.

956.
Nunca los auſentes ſe hallaron juſtos.

Wat datter blijck' of niet en blijck',
Die wegh is en heeft noyt gelijck.

957.
Offrecer mucho à quien poco pide, eſpecie es de negar.

Biedt men meer als ick bedingh,
't Is een ſlagh van weigeringh.

958.
Olla ſin ſal,
Haz cuenta que no tienes manjar.

Is't Sout in den Pott vergeten,
Maeckt ſtaet, daer en is niet t'eten.

959.
Otra coſa quiere la meſa que tovajas blancas.

Daer hooren and're ſaecken
Ter Tafel, als witt Laecken.

960.
Pareſa
Llave de pobreza.

Hoort, Slapers die aen 't Bedde kleeft als Peck,
De Luyheit is de Sleutel van't Gebreck.

961.
Paſſa la fieſta,
Y el loco reſta.

Het Gaſt-mael is gedaen,
De Waerd, de Geck, blijft ſtaen.

962.
Paſsò pudiſte, vino querras,
Entonces no quiſiſte, agora no podras.

Ghy mooght wel, is verby, ghy woudt wel, is gekomen,
Doe was de Will van huys, nu is de Macht benomen.

963.
Penſando adonde vas,
Te olvidas de donde vienes.

Wy dencken ſoo ſeer waer wy gaen,
Dat wy vergeten waer van daen.

964.
Perro ladrador ſin fuerças
Guay de ſu pellejo.

EenHond die baſt en heeftgeen' kracht,
Heeft wel te vreeſen voor ſijn' vacht.

965.
Peſcador de caña
Mas come que gana.

Een Hengelaer van ſijn bewind,
Kan veel meer eten dan hy wint.

966.
Piedra y palabra
No ſe torna à tomar deſpues de echada.

Steen uyt de Hand
En komt niet weer,
Woord uyt den Tand
Oock nimmermeer.

Recht

967.
Pleito bueno, pleito malo,
El eſcrivano de tu mano.

Recht of onrecht, hoe het zy,
Hebt den Schrijver op uw' zy.

968.
Pleito y orinal
En caſa de quien quiſieres mal.

Wenſcht hem Process en Piss-gelas,
Die ghy wenſcht dat bedorven was.

969.
Poco à poco van lexos,
Y corriendo à mal lugar.

Die langhſaem gaet, gaet verr,
Die loopt, raeckt licht om verr.

970.
Pon tu haver en conſejo,
Uno dirà que es blanco, otro que es vermejo.

Stelt ghy u Goed te recht daer een hoop Rechters ſitt,
Den eenen dunckt het rood, den and're keurt het witt.

971.
Por el alabado dexè el conocido,
Y vime arrepentido.

't Gepreſen koos ick voor 't bekende,
En vond my voll berouws in 't ende.

972.
Por mucho madruger no amanece mas preſto.

Ofm' all vroegh uytten bedde kom',
't En daeghter niet te vroeger om.

973.
Por ningun tempero
No dexes el camin Real por el ſendero.

Hoe datter Wind en Weer uyt ſiet,
Verlaett den Wegh voor 't By-pad niet.

974.
Por nuevas no peneys,
Hazerſe han viejas, y las ſabreis.

Weeſt niet te graegh na nieuwe maren,
Sy ſullen metter haeſt verjaren,
En ghy ſult weten hoeſe waren.

975.
Por viejo que ſea el varco,
Paſſa una vez el vado.

All is het Schuytje ſwack op 't Veer,
Het doet noch wel een tochtje meer.

976.
Prenda que come
Ninguno la tome.

Een Pand dat eten kan,
Aenvaerde Vrouw noch Mann.

977.
Puerta abierta
Al ſanto tienta.

Een Deur die ongeſloten ſtaet,
Bekoort een heiligh Mann tot quaed.

978.
Pues todo lo ſabeys vos, y yo nada,
Dezidme lo que ſoñava eſta mañana.

Dewijl ick niet en weet, en u niets is verborgen,
Ick bid u, ſeght my eens, wat droomd' ick heden morgen?

Wat

979.
Qual mas, qual menos,
Toda la lana es pelos.

Wat meer hier en wat meer daer,
Alle Woll en is maer Haer.

980.
Quando ay ubas y higos,
Adereça tus veſtidos.

Alſſer Druyven zijn en Vijgen,
Moet gh' uw' Winter-kleeren krijgen.

981.
Quando cuentan las eſtrellas,
El campo queda por ellas.

Als een de Sterren telt,
Behouden ſy het veld.

982.
Quando Dios quiere,
Con todos vientos llueve.

Belieft het God den Heer,
Het regent wel met allen Wind en Weer.

983.
Quando Dios quiere,
En ſereno llueve.

Belieft het God den Heer,
Het regent in ſchoon Weer.

984.
Quando duermo, canſo,
Que me harà quando ando?

All ſlapende maeck ick my moe;
Wat meent ghy dat ick gaende doe?

985.
Quando el Coſario promete miſſas y cera,
Con mal anda la galera.

Belooft de Roover Waſch en Miſſen op 't Autaer,
Voor ſeker, de Galey is in een groot gevaer.

986.
Quando el coxo de amor muere,
Que harà quien andar puede?

Indien de kreupele van Minn vergaet,
Wat ſal hy die niet kreupel gaet?

987.
Quando el Diablo reza,
Engañar te quiere.

Soo de Duyvel bidt, maeckt ſtaet
Dat hy u bedriegen gaet.

988.
Quando el mortero llama,
Ho Dios que buena mañana!

Daer de Vijſel is aen 't gaen,
Komt een lecker Noen-maelaen.

989.
Quando el lobo va à hurtar,
Lexos de caſa va à caçar.

Als de Wolf rooft op ſijn beſt,
Jaeght hy verre van ſijn neſt.

990.
Quando el necio es acordado.
El mercado es ya paſſado.

Eer de Geck verdragen zy,
Is de Merckt all langh verby.

991.
Quando el viejo no puede bever,
La hueſſa le pueden hazer.

Een Dood-kiſt voor den ouden Mann,
Soo haeſt hy niet meer drincken kan.

992.
Quando el villano eſtà en el mulo,
Ni conoce à Dios, ni al mundo.

Wanneer de Boer ſitt op den Muyl,
Soo kent hy God, noch menſch, den uyl.

993.
Quando en caſa engorda la moça,
Y al cuerpo el baço,
Y al Rey la bolſa,
Con mal anda la coſa.

Als in huys de Dienſtmaeghd ſwilt,
En in 's menſchen lijf de Milt,
En des Koningh bors in 't Rijck,
Gaen de dingen miſſelijck.

994.
Quando la mala ventura ſe duerme,
Nadie la deſpierte.

Wil Onheil in ſlaep geraecken,
Laet het niemand wacker maecken.

995.
Quando llueve, llueve,
Quando nieva, nieva,
Quando haze viento,
Entonces haze mal tiempo.

Als 't regent, regent het, als 't ſneeuwt,
ſoo ſneeuwt het, maer
Als 't waeyen will, ſoo is 't het quaedſte
Weer van 't Jaer.

996.
Quando mayor ventura,
Es menos ſegura.

Als w' ons duncken meeſt behouwen,
Is 't geluck minſt te vertrouwen.

997.
Quando meares de color de florin,
Echa el medico para ruyn.

Die Goud-guldens verw kan piſſen,
Kan licht de Doctoren miſſen.

998.
Quando menguare la Luna,
No ſiembres coſa alguna.

In 't breken van de Maen,
Laet all het zaeyen ſtaen.

999.
Quando no quiere Dios,
El Santo no puede.

Als 't God niet en gebiedt,
Vermagh de Heiligh niet.

1000.
Quando os pedimos,
Dueña os dezimos;
Quando os tenemos,
Como queremos.

Doew' u geerne namen,
Hietenw' u Madame, en
Nu gh' ons hebt gerieft,
All ſoo 't ons gelieft.

1001.
Quando te dolieren las tripas,
Hazlo ſaber al culo.

Is de buyck met pijn beſeten,
Laet den aers de tijdingh weten.

Als

1002.
Quando todos te dixeren que es Aſno, rebuzna.
Als elck u voor een Eſel groett, Soo ſchreeuwt gelijck een Eſel doet.

1003.
Quando topares con el loco, Finge te necio.
Vindt gh' een mallen Geck van aerd, Houdt u of ghy 't ſelver waert.

1004.
Quando viene la mecha, No approvecha.
De Lont verſchijnt altijd Met ſchad' en geen profijt.

1005.
Quando vieres tu caſa quemar, Llegate à eſcalentar.
Soo ghy ſiet uw Huys ſtaen branden, Gaet'er by, en warmt uw Handen.

1006.
Quando un lobo come à otro, No ay que comer en el ſoto.
Wil d'eene Wolf den and'ren vreten, Soo valt'er niet in 't Boſch om t'eten.

1007.
Quanto ſabes no diràs, Quanto vees no juſgaras, Si quieres vivir en paz.
All wat ghy weet en ſegget niet, En oordeelt niet all wat ghy ſiet; Dat ſal u geven In vré te leven.

1008.
Quarto falſo De noche paſſa.
Als ſ' in doncker werdt getelt, Gaet de Haegh-munt voor goed geld.

1009.
Quiebra la ſoga por lo mas delgado.
Die Propheſie is goed te ſpreken, Het Touw ſal op ſijn dunſte breken.

1010.
Quita la cauſa, Quito el pecado.
Doet d'oorſaeck uyt den wegh, Soo raeckt de Sonde wegh.

1011.
Quixadas ſin barbas, No merecen ſer honradas.
Kaecken ſonder Baerd Zijn geen' eere waerd.

1012.
Que coſa tan buena el hurtar, Si fueſſe por los cintos el colgar?
Wat waer het ſtelen een vermaecklick dingh, Als m'aen den Riem, niet aen de Keel en hingh?

1013.
Quem bem ſerve e não pede, Quanto ſirve, tanto perde. Portug.
Die wel dient, en eiſcht niet veel, All ſijn dienſt is achterdeel.

1014.
Que monton de trigo,
Si no eſtuvieſſe comido!

Wat een hoop korens, wat een ſchatt,
Als m' hem niet op gegeten hadd!

1015.
Quem tem bon niño
Tem bon amigo. Portug.

Hebt gh' een goed Kind,
Gh' hebt een goed Vrind.

1016.
Que quiera que digan las gentes,
A ti miſmo para mientes.

Wat men ſeit, of niet en ſeit,
Paſt ghy maer op uw beleid.

1017.
Quien abrojos ſiembra,
Eſpinas coge.

Op Doornen zaeyen,
Volght Diſtels maeyen.

1018.
Quien à dos Señores ha de ſervir,
Al uno ha de mentir.

Dient ghy twee Heeren in 't gemeen,
Voor ſeker ghy bedrieghter een.

1019.
Quien al cielo eſcupe,
En la care le cae.

Spouwt naer den Hemel als een geck,
Het valt u ſelver op den beck.

1020.
Quien amaga y no pega,
Una tiene y dos eſpera.

Die maer dreight en grijpt niet ree,
Heeft'er een, en wacht'er twee.

1021.
Quien amaga, y no da,
Miedo ha.

Die maer wenckt en niet en ſlaet,
Weet dat hy in vreeſe ſtaet.

1022.
Quien à Medicos no cata,
O eſcapa, ò Dios le mata:
Quien à ellos ſe ha entregado,
Un verdugo, y bien pagado.

Die den Doctoor will voor ſijn Bedde derven,
Of hy ontkomt, of God ſelfs doet hem ſterven:
Die den Doctoor te hulp haelt in ſijn leed,
Raeckt in Beuls hand, en 't is maer wel beſteedt.

1023.
Quien amoneſta,
Ayuda y no denueſta.

Door een trouw vriendelick vermaen,
Brenght m' yemand hulp, geen' oneer aen.

1024.
Quien à menudo à las armas và,
O dexa la piel, ò la dexarà.

Die te dickwils will Soldaten,
Laet'er 't Vell, of ſal'ter laten.

Licht

1025.
Quien à mi eſcarnece,
Sus hechos no vee.

Licht dien ghy my beſpotten ſiet,
En ſiet op ſijn' gebreken niet.

1026.
Quien à mi hijo quita el moco,
A mi beſa en el roſtro.

Die het ſnott veeght van mijn' Soon,
Geeft m' een ſoentjen aen mijn' koon.

1027.
Quien à ſolas ſe aconſeja,
A ſolas ſe remeſa.

Die ſijn' raed alleenigh ſluytt,
Treckt ſijn Haer alleenigh uyt.

1028.
Quien à ſu enemigo popa,
A ſus manos muere.

Die ſijn' Vyand weinigh acht,
Werdt'er licht van omgebracht.

1029.
Quien à ſu perro quiere matar,
Ravia le ha de levantar.

Die ſijn' Hond ſoeckt dood te ſmijten,
Moet hem eerſt voor doll uyt krijten.

1030.
Quien azecha por agujero,
Vee ſu duelo.

Die door een Naelden-oogh verſpiedt,
't Gebeurt dat hy ſijn hertſeer ſiet.

1031.
Quien beve tras la cozina,
Dè una higa à la Medicina.

Die op de Sopp drinckt over malen,
En hoeft geen' Doctor in te halen.

1032.
Quien bien ama,
Tarde olviaa.

Die mint met rechte Minn,
Stelt langhſaem uyt den ſinn.

1033.
Quien bien hila,
Larga trae la camiſa.

Die het Spinnewiel wel jagen,
Konnen ruyme Hembden dragen.

1034.
Quieres buen mercado,
Hazle con el necio neceſſitado.

Indien ghy goe koop ſoeckt te koopen,
Soeckt kaele Gecken te beloopen.

1035.
Quien bien oye, bien reſponde.

Hy antwoordt in goe' woorden,
Die eerſt ter degen hoorden.

1036.
Quien bien quiere, de lexos vee.

Die ſijn Lief wel heeft beſint,
Siet van verr die hy bemint.

1037.
Quien bien tiene y mal deſſea,
Vaya y viva en la galera.

Die 't goed beſitt en 't quaed wil vinden,
Gae ſich op een' Galey verbinden.

1038.
Quien bien tiene y mal eſcoge,
Por mal que le venga no ſe enoje.

Die 't goed beſitt en 't quaed will kieſen,
En klaegh' niet, moet hy 't goed verlieſen.

1039.
Quien burla al burlador,
Cien años gana de perdon.

Die met den Spotter ſpott, voorwaer
Verdient een' aflaet van veel' jaer'.

1040.
Quien calla, ſi alcançara
Lo que querria, hablara.

Hy ſweegh niet, die nu niet en ſpreeckt,
Verkreegh hy maer dat hem gebreeckt.

1041.
Quien canta,
Sus males eſpanta.

Met ſingen kan men plagen
Verſchricken en verjagen.

1042.
Quien caſa por amores,
Malos dias y buenas noches.

Die van liefde trouwt, moet wachten
Quade Dagen en goe Nachten.

1043.
Quien come boñiga, comeria hogaldre.

Die in een' Koe-ſtront heeft gebeten,
Souw licht'lick van een Taertjen eten.

1044.
Quien come de empreſtado,
Come de ſu ſaco.

Die van geleent Geld werdt gevoedt,
Eet uyt ſijn' eigen ſack ſijn Goed.

1045.
Quien come la vaca del Rey,
A cien años paga los hueſſos.

Die's Koninghs Koe gegeten heeft,
Sie vry wel toe ſoo langh hy leeft;
Men ſal hem onderhalen,
En over hondert Jaer de Beenen doen betalen.

1046.
Quien come peces menudos,
Come mierda de muchos culos.

Steeckt veel klein' Viskens in den mond,
Soo eet ghy veeler aerſen ſtront.

1047.
Quien come y dexa,
Dos vezes pone la meſa.

Die wat eet en wat laet ſtaen,
Kan twee mael ter tafel gaen.

1048.
Quien comiò la carne,
Que roya el hueſſo.

Die 't Vleeſch heeft wegh gedragen,
Magh oock de Beenen knagen.

1049.
Quien compra cavallo,
Compra cuydado.

Die een Peerd derft koopen,
Koopt ſich ſorgh met hoopen.

Die

1050.
Quien compra lo que no puede,
Vende lo que le duele.

Die all koopt dat ſijn gerief is,
Moet verkoopen dat hem lief is.

1051.
Quien compra y vende,
Lo que gaſta no ſiente.

Die daer koopt en weer verkoopt,
Voelt niet hoe ſijn Goed verloopt.

1052.
Quien con el viejo burlò,
Primero riò, y deſpues llorò.

Die ſich in ſpotterny van oude lie'n vermaeckt,
Eerſt lacht hy, maer het volght dat hy aen 't ſchreyen raeckt.

1053.
Quien con muchachos ſe echa,
Cagado ſe levanta.

Met kinderen te Bedd te gaen,
Is om beſcheten op te ſtaen.

1054.
Quien con perros ſe echa,
Con pulgas ſe levanta.

Met Honden in ſijn Bedd gegaen,
Is met de Vloyen opgeſtaen.

1055.
Quien cria,
Gana de noche y de dia.

Die jongh gedierte queeckt en voedt,
Vermeerdert nacht en dagh ſijn Goed.

1056.
Quien da, bien vende,
Si no es necio quien prende.

Hy heeft ſeer wel verkocht die wel gegeven heeft,
Soo 't maer geen Geck is dien hy geeft.

1057.
Quien da lo ſuyo antes de morir,
Apareje ſe à bien ſufrir.

Die voor ſijn ſterven
Sijn Goed will derven,
Maeck' ſich gereed
Tot alle leed.

1058.
Quien da parte de ſus cohechos,
De ſus tuertos haze derechos.

Die wat Hand-giftjens kan doen ſmaecken,
Weet van ſijn onrecht recht te maecken.

1059.
Quien debaxo de la hoja ſe poſa,
Dos vezes ſe moja.

Die will ſchuylen onder 't Blad,
Maeckt ſich ſelven tweemael natt.

1060.
Quien de invierno anda à paxaros,
y de verano à nidos,
No empreſterà trigo à ſus vezinos.

Die 's Winters Vogels jaeght, en Somers ſoeckt naer Neſten,
Heeft voor ſijn' bueren noyt veel Korenwerck ten beſten.

Werd

1061.
Quien delante me dize, Señor, y detras, Necio,
O me ha verguença, ò miedo.

Werd ick van voren, Heer, van acht'ren, Geck, genaemt,
Hy vreeſt my die het doet, of is voor my beſchaemt.

1062.
Quien de locura enfermò,
Tarde ſanò.

Sieck van ſottigheit te weſen,
Valt ſeer langhſaem om geneſen.

1063.
Quien de los ſuyos ſe allexa,
Dios le dexa.

Die geene vrienden by en ſtaet,
Moet weten dat hem God verlaett.

1064.
Quien de mucho mal es ducho,
Poco bien le abaſta.

Die veel leeds is gewoon te ſmaecken,
Een weinigh goeds kan hem vermaecken.

1065.
Quien de preſto ſe determina,
De eſpacio ſe arrepiente.

Weeſt noyt haeſtigh, Mann noch Vrouw,
Kort beraed maeckt langh berouw.

1066.
Quien deſparte,
A vezes cobra la peor parte.

Hy die het Goed deelt onder veel'
Heeft altemet het quaedſte deel.

1067.
Quien de todos es amigo,
O es muy pobre, ò muy rico.

Een vriend van alle mann gelijck,
Of is heel arm, of is heel rijck.

1068.
Quien deve à Piedro, y paga à Andrés,
Que pague otra vez.

Die Pieter ſchuldigh is, en geeft Andries ſijn Geld,
't Is reden dat hy 't noch eens telt.

1069.
Quien de una vez no caga,
Dos ſe arremanga.

Die ten eerſten niet kan kacken,
Sitt wel tweemael op ſijn' hacken.

1070.
Quien dexa camino real por la vereda,
Pienſa atajar, y rodea.

Die voor den grooten Wegh den bywegh kieſt, is domm,
Hy meent het vordert Wegh, en wandelt veel Weghs om.

1071.
Quien dineros ha de cobrar,
Muchas bueltas ha de dar.

Die veel Gelds op een will hoopen,
Moet veel gins en weder loopen.

Weeſt

1072.
Quien dineros y pan tiene,
Conſuegra con quien quiere.
Weeſt van Geld en Brood gerieft,
En ghy trouwt waer 't u belieft.

1073.
Quien dize lo ſuyo,
Mal callarà lo ageno.
Die niet kan ſwijgen dat hem raeckt,
Denckt hoe hy 't met een ander maeckt.

1074.
Quien dize mal de la yegua,
Eſſe la merca.
Die ſlechtſt van de Merrie praett,
Is hy dieſe koopen gaet.

1075.
Quien echa agua en la garraffa de golpe,
Mas derrama que ella coge.
Die 't Water in de Fleſch met eenen ſlagh will ſtouwen,
Verſtort'es ongelijk meer dan d'er blijft behouwen.

1076.
Quien el Aſno alaba,
Tal hijo le naſca.
Die den Ezel prijſen kunnen,
Moet men ſulcken Soontjen gunnen.

1077.
Quien el azeyte meſura,
Las manos ſe unta.
Die d'Olie met de maet uyt meett,
Beſmeert ſijn handen eer hy 't weet.

1078.
Quien en la pared pone mote,
Viento tiene en el cogote.
Die light en ſchrijft op alle Wanden,
Heeft Wind in 't Hoofd, en in ſijn' Handen.

1079.
Quien en Piedra ſe poſa,
Piedra ſe torna.
Die ſijn le'en ruſt op een' Steen,
Werdt een Steen door all' ſijn' le'en.

1080.
Quien en un año quiere ſer rico,
Al medio le ahorcan.
Die in een Jaer veel rijckdoms meent t'erlangen,
Werdt menighmael op 't halve Jaer gehangen.

1081.
Quien es amigo del vino,
Enemigo es de ſi miſmo.
Die een vriend is van den Wijn,
Moet ſijn eigen vyand zijn.

1082.
Quien es cornudo y lo conſiente,
Que ſea cornudo para ſiempre.
Die Hoornen draeght, en is te vreden,
Draegt eewigh Hoornen, en met reden.

1083.
Quien eſtà en ventura,
Haſta la hormiga le ayuda.
Dien het Geluck wat mede gaet,
De minſte Mier komt hem te baet.

1084.
Quien eſtropieça,
Si no cae, el camino adelanta.
Die een ſtruyck'lingh doet,
Valt hy niet, hy ſpoedt.

1085.
Quien feo ama,
Hermoſo le parece.
Die verlieft is op een weſen,
't Leelick dunckt hem ſchoon te weſen.

1086.
Quien guarda, halla,
Y quien cria, mata.
Die wat ſpaert, die heelt wat,
Die wat meſt, die keelt wat.

1087.
Quien ha criados,
Ha enemigos eſcuſados.
Hebt ghy Dienaers in uw Hof,
Gh'hebt Vyanden met verlof.

1088.
Quien ha de beſar al perro en el culo
Beſelo luego.
Moet gh' aen den Honds gat met een' kuss,
Soo doet het liever nu als flus.

1089.
Quien ha de ſer ſervido,
Ha de ſer ſufrido.
Wilt ghy hebben datm' u dien',
Weeſt met lijdſaemheit verſien.

1090.
Quien ha el mal que ſuele,
Deſſe muere.
Komt u een kranckheit aen, en zijt gh'er aen gewent,
Soo brenght ſ' u aen uw end.

1091.
Quien ha gracia,
No eſtà en tierra eſtraña.
Die wat bevallick is van weſen,
Hoeft nergens vreemdelingh te weſen.

1092.
Quien ha mal diente,
Ha mal pariente.
Een pijnelicke Tand,
Quaed Maeghſchap by der hand.

1093.
Quien haze lo que quiere,
No haze lo que deve.
Die doende naer ſijn' luſten hoort,
En doet niet altoos wat hy hoort.

1094.
Quien haze los mandados,
Que coma los bocados.
Die de ſaecken uyt moet rechten,
Heeft goed recht tot goe' gerechten.

1095.
Quien haze por commun,
Haze por ningun.
Die voor 't Gemeen ſlaeft met verdriet,
Slaeft eigentlick voor niemand niet.

1096.
Quien juròo,
No me engañò.
De Mann en heeft my niet bedrogen,
Die my geſwoorn heeft en gelogen.

Die

1097.
Quien la miel menea,
Siempre ſe le pega della.
Die met den Honigh om will gaen,
Hem hanght'es veel of weinigh aen.

1098.
Quien la Pera deſdeña,
Comer quiere della.
Die de Peere meeſt veracht,
Is hy dieder meeſt na tracht.

1099.
Quien las coſas mucho apura,
No vive vida ſigura.
Die 't all ten nauwſten overleit,
En leeft noyt in geruſtigheit.

1100.
Quien las ollas de ſus vezinos quiere catar,
Las ſuyas no ha de atapar.
Die uyt ſijn buermans Pott ſich ſelven ſoeckt te kroppen,
En moet de Potten van ſijn eigen haerd niet ſtoppen.

1101.
Quien lexos le va à caſar,
O va engañado, ò va à engañar.
Die verr van huys om trouwen is getogen,
Of hy bedrieght, of hy werdt ſelf bedrogen.

1102.
Quien lleva las obladas,
Que tañe las campanas.
Die den Offer heeft t'ontfangen,
Magh de klock doen bingebangen.

1103.
Quien madruga,
Halla la paxara en el nido,
Y quien duerme, halla lo vazio.
Die wat vroeghjens doet ſijn beſt,
Vindt den Vogel in ſijn Neſt;
Die wat langh will blijven ſlapen,
Sal op 't leege Neſt ſtaen gapen.

1104.
Quien mala cama haze,
En ella ſe yaze.
Die ſijn Bedde qualick maeckt,
Light'er moeylick in en waeckt.

1105.
Quien mal canta,
Bien le ſuena.
't Luydt hem heel wel in ſijn' ooren,
Dien wy qualick ſingen hooren.

1106.
Quien mal enhorna, ſaca los panes tuertos.
Die met ſijn Deegh ſpeelt onderſt boven,
Treckt ſcheeve Brooden uyt den Oven.

1107.
Quien malas hadas no balla,
De las buenas ſe enfada.
Komt een' geen qualick vaeren toe,
Hy werdt de Weelde ſelver moe.

1108.
Quien mal padece,
Mal parece.

De Menſche ſiet
Na ſijn verdriet.

1109.
Quien mal tiene en el traſero,
No puede eſtar quedo.

Die wat ſeers heeft aen ſijn Bill,
Sitt niet ſtill,
Als hy will.

1110.
Quien mal toma, peor da.

Die by qualick nemen leeft,
Weet dat hy noch arger geeft.

1111.
Quien mas mete en la barca,
Mas ſaca.

Die meeſt laedt in de Schuyt,
Haelt oock het meeſt daer uyt.

1112.
Quien mea y no pee,
Va à la Corte y no vee al Rey.

Die piſſende niet eenen wind en ſchiet,
Gaet op het Hof, en ſiet de Koningh niet.

1113.
Quien mucho duerme,
Lo ſuyo y lo ageno pierde.

Die al te langh in 't Bedde broedt,
Verlieſt ſijn en een anders Goed.

1114.
Quien mucho habla
En algo acierta.

Die veel ſpeelt met Tongh en Kaecken,
Komt wel eens het punt te raecken.

1115.
Quien mucho vino cena,
Poco pane almuerza.

Die in ſijn Bedd gaet met veel Wijn,
Kan 's morgens niet Brood-luſtigh zijn.

1116.
Quien nace en el muladar,
Alli ſe querria morar.

Die op den Miss-hoop is geboren,
Sal noyt na beter wooningh hooren.

1117.
Quien neciamente peca,
Neciamente va al infierno.

Die als een Geck op 't quaed will ſlaen,
Sal als een Geck ter Hellen gaen.

1118.
Quien niega, y deſpues haz,
Quiere paz.

Die eerſt weigert en dan doet,
Soeckt na vred' in ſijn gemoed.

1119.
Quien no adoba gotera,
Adoba caſa entera.

Die geen' Goten will verſtellen,
Moet het aen 't heel Huys ontgellen.

1120.
Quien no alza un alfiler,
No tiene en nada ſu muger.

Sijn Wijf en is hem niet veel waerd,
Die niet een' Spell raept van der aerd.

Die

1121.
Quien no caſtiga culito,
No caſtiga culazo.

Die de kleine niet en willen,
Straffen oock geen' groote Billen.

1122.
Quien no cree à buena Madre,
Crea à mala Madraſtra.

Die voor ſijn' Moeder maeckt den dooven,
Moet een' quae Stief-moer wel gelooven.

1123.
Quien no eſcarmienta de una vez,
No eſcarmienta de diez.

Dien eene reis niet af kan keeren,
De thien en ſullen 't hem niet leeren.

1124.
Quien no fa beva, no porta penacho.

Die geen' Narrery en doet,
Draeght geen' pluymen op den Hoed.

1125.
Quien no habla,
No le oye Dios.

Doet gh' uw' woord niet,
God en hoort niet.

1126.
Quien no ha menor,
No ha honor.

Weet dat hy ſonder eere leeft,
Die onder hem geen minder heeft.

1127.
Quien no miente,
No viene de buena gente.

't Schijnt datter wat aen lieght,
Als Joncker niet en lieght.

1128.
Quien no me viſito en enfermedad,
Beſeme en tal en la ſanidad.

Wie m' in mijn' ſieckte niet en kenn'
Kuſſ' mijn aers, nu 'k geneſen ben.

1129.
Quien no oye razon,
No haze razon.

Die Reden hoort en kan verachten,
Daer is geen' Reden af te wachten.

1130.
Quien no parece,
Perece.

De Mann verdwijnt,
Die niet verſchijnt.

1131.
Quien no pone y ſiempre ſaca,
Suelo halla.

Daer noyt werdt ingebracht, en altoos uyt genomen,
Salm' eens te gronde komen.

1132.
Quien no ſe aventurò,
De laceria no ſaliò.

Die noyt en heeft gewaeght,
Heeft d'armoe noyt verjaeght.

1133.
Quien no ſe aventura,
Ni anda à cavallo, ni à mula.

Die ſich niet geern en wilde wagen,
Laet ſich van Paerd noch Muylen dragen.

1134.
Quien no ſupo pedir,
No ſupo bivir.

Die noyt kan eiſſchen en doen geven,
Hadd noyt verſtand van wel te leven.

1135.
Quien no tiene mas de una camiſa,
Cada Sabado tiene mal dia.

Die maer een Hembd en kan verplegen,
Valt alle Saterdagh verlegen.

1136.
Quien no tiene miel en la orça,
Tengalo en la boca.

Hebt ghy geen' Honigh opgedaen,
Soo laet hem uyt uw' Lippen gaen.

1137.
Quien no trae calças en Enero,
No fies del tu dinero.

Betrouwt hem niet veel Gelds te leenen,
Die 's Winters gaet met bloote beenen.

1138.
Quien no tuviere que hazer,
Arme navio, ò tome muger.

Hebt ghy luſt na tijdverdrijf,
Reedt een Schip, of neemt een Wijf.

1139.
Quien paga deuda, haze caudal.

Die Schulden af leght uyt ſijn' Kass,
Werdt ſoo veel rijcker als hy was.

Als ick mijn ſchulden af betael,
Verbeter ick mijn Kapitael.

1140.
Quien peces quiere,
Mojarſe tiene.

Die aen Viſch will raecken,
Heeft ſich natt te maecken.

1141.
Quien pequeña heredad tiene,
A paſſos la mide.

Zijt gh' op een weinigh Lands geſeten,
Ghy mooght het met u ſchreden meten.

1142.
Quien pobreza tien,
De ſus deudos es deſden;
Y el rico, ſin ſerlo,
De todos es deudo.

Die Arm is will all 't Maeghſchap wijcken,
En elck is Maeghſchap van de Rijcken.

1143.
Quien poco ſabe,
Preſto lo reza.

Die niet veel Gebeedjens kan,
Scheit'er in een omſien van.

Die

1144.
Quien poco tiene, y eſſo da,
Preſto ſe arrepentirà.

Die weinigh heeft, en 't weinigh geeft,
't Berouwt hem ſoo hy weinigh leeft.

1145.
Quien pone noguera,
No pienſa comer della.

Die het Note-boomken plant,
Wacht de vrucht niet in ſijn' Tand.

1146.
Quien por rodéos habla,
Con arte anda.

Die ghy om-weeghs-wijs hoort ſpreken,
Denckt daer kunſtjens achter ſteken.

1147.
Quien pregunta lo que no devria,
Oye lo que no querria.

Die vraeght wat hy niet vragen ſouw,
Moet hooren dat hy niet en wouw.

1148.
Quien pregunta, no yerra,
Si la pregunta no es necia.

Die vraeght, en doet niet miss,
Soo 't geen mall vraegen is.

1149.
Quien preſta,
Sus barbas meſſa.

Leent een wat hy heeft vergaert,
't Koſt hem haeren uyt ſijn' Baerd.

1150.
Quien preſta, no cobra, y ſi cobra, no todo,
Y ſi todo, no tal,
Y ſi tal, enemigo mortal.

Die leent, en krijght niet weer, of krijght hy weer, niet all;
Of krijght hy 't all, niet ſoo; of krijght hy 't by gevall
Soo goed weerom als doen hy 't gaf.
Hy krijghter een dood-vyand af.

1151.
Quien quiere el ojo ſano,
Ateſe la mano.

Die ſijn Oogh haeſt wil geneſen,
Moet ſijn' Hand gebonden weſen.

1152.
Quien quiere tomar,
Convienele dar.

Die nemende will leven,
Voeght altemet te geven.

1153.
Quien quiſiere medrar,
Viva en pie de ſierra, ò en puerto de mar.

Die geerne voordeel dee,
Lev' in de laeght', of op een' Haven van de Zee.

1154.
Quien quiſiere muger hermoſa,
En Sabado la eſcoja,
Que no el Domingo en la boda.

Die uyt ſiet naer een' ſchoone Vrouw,
Die gaeſe liever ſoecken
In Saterdaeghſe doecken,
Als Sondaghs op een' Ondertrouw.

Die

1155.
Quien quiſiere ſer mucho tiempo viejo,
Comiencelo preſto.

Die langh oud will zijn met ſinnen,
Moet het all wat vroegh beginnen.

1156.
Quien quiere plazer y peſar,
Comienceſe à raſcar.

Soeckt gh' eerſt vermaeck en dan gequell,
Schrobt maer uw' Huyd, ghy vindt het wel.

1157.
Quien quiſiere vivir ſano,
Coma poco, y cene temprano.

Hebt gh' uw geſontheit lief, ſlaet acht op deſen raed,
Eet 's Middaghs matigh, en des Avonds niet te laet.

1158.
Quieres coſa que te aſſombre,
El coraçon del hombre.

Soeckt gh' een dingh dat u verwondert,
's Menſchen Hert is 't onder hondert.

1159.
Quieres dezir al necio lo que es,
Di le, beſtia de dos pies.

Luſt u een Geck te deegh te groeten,
Hy is een Beeſt, ſeght, met twee voeten.

1160.
Quieres embaraçar al villano,
Ponle candil, y huevo en la mano.

Luſt u een' Boer te ſien verlegen en vermant,
Geeft hem een' Keers in d'een', een Ey in d'ander Hand.

1161.
Quieres hazer del Ladron fiel,
Fia te del.

Betrouwt den Dief uw' ſaecken,
Soo gh' hem getrouw wilt maecken.

1162.
Quieres que te ſiga el can,
Dale pan.

Wilt ghy gevolght zijn van den Hond,
Geeft hem een ſtuck broods in den mond.

1163.
Quien ruyn es en ſu tierra,
Ruyn es fuera della.

Die boos is in ſijn Land,
Is boos aen alle kant.

1164.
Quien ſe cree de ligero,
Agua coge con harnero.

Sy ſcheppen 't Water in de Seven,
Die all te licht geloove geven.

1165.
Quien ſe echa ſin cena,
Toda la noche devanea.

Gaet een te Bedde ſonder eten,
Hy ſal noyt recht van ruſten weten.

1166.
Quien ſe enſaña en la fieſta,
Beſtia reſta.

Die krackeel maeckt op een' Feeſt,
Was, en is, en blijft een' Beeſt.

Die

1167.
Quien ſe viſte de ruyn paño,
Dos vezes ſe viſte al año.

Die ſich kleedt in ſlechte waer,
Kleedt ſich tweemael in een Jaer.

1168.
Quien ſiembra en el camino,
Canſa los bueyes, y pierde el trigo.

Die 't Sand-pad ploegen will, en zaeyen in den Wegh,
Vermoeyt ſijn' Oſſen maer, en werpt ſijn Koren wegh.

1169.
Quien ſiempre mira lo poſtero,
Nunca acomete gran hecho.

Die altijd acht op 't end will ſlaen,
Sal noyt een' groote daed beſtaen.

1170.
Quien ſigue la coſa,
O ha parte della, ò toda.

Die naer een' ſaeck tracht in 't geheel,
Of krijghtſe ſoo, of voor een deel.

1171.
Quien ſirve à hombre malo,
Siembra el mercado.

Die een quaed Mann ten dienſte ſtaet,
Doet of hy 't Saed wierp op de Straet.

1172.
Quien ſolo come ſu gallo,
Solo enſille ſu cavallo.

Die alleenigh eett ſijn' Maelen,
Moet ſijn Paerd alleenigh zaelen.

1173.
Quien ſu carro unta,
Sus bueyes ayuda.

All die ſijn' Wagen ſmeert,
Verlicht of Oss of Peerd.

1174.
Quien ſu enemigo popa,
A ſus manos mucre.

Die ſijn' Vyand weinigh acht,
Werdt'er noch van omgebracht.

1175.
Quien ſufriò
Venciò.

Die maer en lijdt,
Wint metter tijd.

1176.
Quien ſu rabo alquila,
No ſe ſienta quando quiere.

Die ſijnen aers te huer uyt geeft,
En ſitt niet als hy 'r luſt toe heeft.

1177.
Quien ſu tiempo gaſta en coſas vanas,
No vee la muerte que eſtà ſobre ſus eſpaldas.

Die Tijd ſpilt ſonder nood,
En ſonder nutt of witt,
En lett niet op de Dood
Die op ſijn' ſchouders ſitt.

1178.
Quien tarde caſa,
Mal caſa.

In een oud vell
Trouwt niemant wel.

1179.
Quien tarde ſe levanta,
Todo lo dia trota.

Die all te laet is opgeſtaen,
Moet all den dagh een drafjen gaen.

1180.
Quien te haze fieſta que no te ſuele hazer.
O te quiere engañar, o te ha meneſter.

Die u meer vriendſchaps doet als voren; 't kan niet liegen,
Of hy heeft u van doen, of hy will u bedriegen.

1181.
Quien te moſtrò remendar?
Hijos menudos y poco pan.

Waer hebt ghy 't lappen van ouw' kleeren af geleert?
Van weinigh Broods en veel' klein' Kind'ren om den heerd.

1182.
Quien tiempo tiene y tiempo atiende,
Tiempo viene que ſe arrepiente.

Al die Tijd heeft en wacht na Tijd,
De Tijd ſal komen dat 't hem ſpijt'.

1183.
Quien tiene boca,
No diga à otro, ſopla.

Die een' Mond heeft is een dwaes,
Seght hy tegen yemand, blaes.

1184.
Quien tiene hijos y ovejas;
Nunca le faltan quexas.

Die Kinders voedt en Schapen weidt, heeft klachten,
Van wederzijds te wachten.

1185.
Quien tiene lança en puño,
Tiene lo ageno, y tiene el ſuyo.

Die met de Lans rijdt in de Hand,
Beſitt ſijn en een anders Land.

1186.
Quien tiene ovejas,
Tiene pellejas.

Die Schapen heeft te tellen,
Is oock verſien van Vellen.

1187.
Quien tiene pie de altar
Come pan, ſin amaſſar.

Die aen den voet van een' Altaer kan raecken,
Heeft altijd Brood, en hoeft geen Deegh te maecken.

1188.
Quien tiene quatro, y gaſta cinco,
Ni ha meneſter bolſa ni bolſico.

Die Vier heeft en wil Vijf verteeren,
Kan Bors en Borſeken ontbeeren.

1189.
Quien tiene una hora de eſpacio,
No muere ahorcado.

Die 't leven een' uer kan verlangen,
En komt ſijn leven niet te hangen.

Die

1190.
Quien trae eſpada,
Trae paz.

Die den Degen draeght op zy,
Draeghter oock de Vrede by.

1191.
Quien trae mala ventura,
Aunque le peſe la deſſea.

Komt yemand met quae tijdingh by,
All is 't hem leed, ſy maeckt hem bly.

1192.
Quien tras enſalada no beve,
No ſalo que pierde.

Die niet een' dronck doet op 't Salaet,
En weet niet wat hy goeds verlaett.

1193.
Quien viejo engorda,
Dos mocedades goza.

Die oud is, en werdt weder vett,
Heeft tweederhande Jeughd te bet.

1194.
Quien vos hizo Alcalde?
Mengua de hombres buenos.

Wat heeft u 't Schout-ampt aen doen bieden?
Niet als gebreck van beter' lieden.

1195.
Quien una vez hurta,
Fie lo nunca.

Steelt yemand eenen keer,
Betrouwt hem nemmer meer.

1196.
Quien yerra, y ſe emienda,
A Dios ſe encomienda.

Die ſondight en van Sonden ſcheidt,
Gebiedt ſich in Gods goedigheit.

1197.
Racion de Palacio,
Quien la pierde no le han grado.

Hebt ghy te Hoof uw loon vergeten,
Daer's niemand die 't u danck ſal weten.

1198.
Recebido el daño,
Atapar el horado.

't Gat ſtoppen als 't Goed quijt is,
Is ſorgen als 't geen tijd is.

1199.
Refriadas
Duelen mas las llagas.

't Verkoude Zeer
Doet meeſte zeer.

1200.
Relox de medio dia,
Nunca da menos de doze.

Daer zijn veel' Tongen, die als Middaghs klocken gaen;
Sy konnen niet een' halv' min als twaelf Uren ſlaen.

1201.
Reniego de amigo,
Que cubre con las alas, y muerde con el pico.

Ick hebb geen' Vriend gebreck,
Die met de Vleugels deck',
En bijte met den Beck.

1202.
Reniego de bacin de oro,
En que eſcupen ſangre.

'k Soeck het niet all is 't van Goud,
't Becken daer men Bloed in ſpouwt.

1203.
Reniego de caſa,
Dò à çapato nuevo dizen, buena pro haga.

In 't Huys en hebb ick niet te doen,
Daer elck ſeght, veel gelucks, Vriend, met uw' niewen Schoen.

1204.
Reniego de cavallo,
Que ſe enfrena por el rabo.

'k Soeck op die Paerden niet te komen,
Die 'ck achter aen den ſteert ſie toomen.

1205.
Reniego de cuentas
Con Deudos y Deudas.

'k En reken van mijn leven
Met Nichten noch met Neven.

1206.
Reniego de grillos,
Aunque ſean de oro.

Tot goude Boeyen
Kan ick verfoeyen.

1207.
Reniego de la tierra
Que ſiempre luchas con ella.

Wegh met dat Land, dat booſe Goed,
Daer mé de Land-Heer worſt'len moet.

1208.
Reniego en ſermon,
Que acaba en dacà.

't Preken is een vuyl getier,
Als het eindight in, Geef hier.

1209.
Rey por natura,
Y Papa por ventura.

De Koningh werdt'er toe geboren,
De Paus maer by gevall gekoren.

1210.
Rico ſin par,
Rueda el majadero, y no ha en que parar.

De Rijckdomm is ſeer groot,
De Stamper loopt rondom, en vindt niet wat hy ſtoot'.

1211.
Riñen las comadres,
Deſcubrenſe las verdades.

Als Klappeyen t'ſamen kijven,
Komt all uyt wat ſy bedrijven.

1212.
Roſtro ledo, y perdon,
Gran vengança es del baldon.

De grootſte wraeck van boosheit is,
Bly aenſicht en vergiffeniss.

1213.
Ruego de grande,
Fuerça es que te haze.

Als ſich een Heer op 't bidden ſtelt,
Soo doet hy u niet als geweld.

1214.
Sube ſacre, tomaras la garça.

Op, Valckjen, en ſteiger,
Soo krijght ghy den Reiger.

Stort

1215.
Sal vertida
Nunca bien cogida.

Stort eens het Sout, men magh wat ſchrapen,
Maer t'ſamen is het niet te rapen.

1216.
Sangrarle y purgarle,
Y, ſi muriere, enterrarle.

Die langh lapſalvert en Doctoort,
Dit is 't all dat ghy van hem hoort;
Eerſt Kamer-gangen en dan Laeten,
En, ſterft hy dan, begraeven laeten.

1217.
Sanan cuchilladas,
Mas no malas palabras.

Een' Sné in 't Vell geneeſt en ſluyt.
Een' Sné van Woorden will niet uyt.

1218.
Seco, y no de hambre,
Huye del como de landre.

Droogh, maer van honger, is noch beſt,
Die 't anders is, ſchouwt als de Peſt.

1219.
Seda y raſo
No dan eſtado.

Men kan geen Heerſchap zijn,
Door Zijde of door Satijn.

1220.
Señal mortal,
No querer ſanar.

Daer kan geen veeger teecken weſen,
Als dat men niet en will geneſen.

1221.
Señora, dadme reſpueſta,
Que papel y tinta dinero cueſta.

Schrijft, Joffertjen, ick hebb begoſt,
Papier en Inckt heeft Geld gekoſt.

1222.
So queres ter boa fama,
Não te tome el ſol ne cama. Portug.

Soogh' op een goed geruchte lett,
De Sonn en vind' u niet in 't Bed.

1223.
Ser caſta
Para boa não baſta. Portug.

Een' Vrouw voor goed gepreſen,
Moet meer als eerlick weſen.

1224.
Si alguno provar quereys,
Dalde oficio, veras quien es.

Soo ghy doortaſten wilt hoe dat een man van ſinn is,
Beſtelt hem maer een Ampt, ghy ſult ſien watter in is.

1225.
Si aſſi corres como beves,
Vamonos à liebres.

Kondt ghy ſoo loopen ſoo ghy poyt,
Kom, metter haeſt een' Haes gedoyt.

1226.
Si bien me quieres, bien te quiero,
No me hables en dinero.

Hebt ghy my lief ick hebb 't u mede,
Maer laet my met mijn Geld met vrede.

1227.
Si de alguno te quieres vengar,
Has de callar.

Soo gh' u meent te wreken,
Wacht u wel van ſpreken.

1228.
Si el cavallo tuvieſſe baço, y la paloma hiel,
Toda la gente ſe avernia bien.

Had 't Paerd een' Milt, de Duyf een' Gall,
Soo waer 't volck eenigh over all.

1229.
Si el coraçon fueſſe de azero,
No lo venceria el dinero.

Waer ons Herte Stael van binnen,
't Geld en ſoud't niet overwinnen.

1230.
Si el cuerdo no erraſſe,
El necio rebentaria.

Miſte een wijs Mann tot geener tijd,
D'onwijſe berſte wel van ſpijt.

1231.
Si el Diablo diò en piedra,
Tal que la diò la lleva.

Stiet de Duyvel aen een' Steen,
Dat hy ded' heeft hy gelee'n.

1232.
Si el gato come miel,
No eſtamos aqui bien.

Soo de Katten Honigh eten,
Zijn wy hier niet wel geſeten.

1233.
Si el grande fueſſe valiente,
Y el pequeño paciente,
Y el bermejo leal,
Todo el mundo ſeria ygual.

Waer de Groote groot van moed,
En de Kleine koel van bloed,
En de Roſſe vroom en vroed,
Alle mann waer even goed.

1234.
Si el necio no fueſſe al mercado,
No ſe venderia lo malo.

Saghm' op de Merckt geen' ſotte lieden,
Wie ſouw Geld voor quae Waeren bieden?

1235.
Siembra temprano y poda tardio,
Cogeras pan y vino.

Zaeyt wat vroegh, en ſnoeyt wat laet,
't Komt in Brood en Wijn te baet.

1236.
Sientate en tu lugar,
No te haran levantar.

Soo gh' op uw' plaets wilt ſitten gaen,
En ſal u niemand op doen ſtaen.

1237.
Siete hermanos en un conſejo,
A las vezes juzgan tuerto, à las vezes dere ho.

Zijn ſeven Broederen geſeten in den Raed,
Dan valt haer Vonniss goed, en dan eens weder quaed.

1238.
Si fuera adevino,
No fuera meſquino.

Hadd ick eertijds konnen ra'en,
'k Waerder nu niet qualick aen.

Of

1239.
Sigue razon,
Aunque à unos agrade, à otros non.

Of 't d'een behaeght en d'ander niet,
Volght wat de Reden u gebiedt.

1240.
Si la locura fueſſe dolores,
En cada caſa darian bozes.

Waer alle ſottigheit verdriet of pijn,
Wat ſouder krijtens in de huyſen zijn!

1241.
Si la moçuela fuere loca,
Anden las manos, y calle la boca.

Is 't Meisje mall, ſoo houw's haer' Handen
Aen 't wercken, en haer' Tongh in banden.

1242.
Si la viſta no me agrada,
No me aconſejedes nada.

Soo my 't aenſicht niet bevall',
Soo en raedt my niet metall'.

1243.
Si no fueradeſ,
Bevierades.

Waert ghy niet door gegaen,
Ghy hadt een' dronck gedaen.

1244.
Si no uvieſſe mas de Ajos que de Canela,
Quanto valen ellos valdria ella.

Waer Loock te ſoecken als Kaneel,
Sy golden t'ſamen even veel.

1245.
Sirve al noble
Aunque ſea pobre;
Que tiempo vernà
Que te lo pagara.

Dient vry een Edel hert, all is'er niet te haelen,
Ghy ſult u vroegh of laet de moeyte ſien betaelen.

1246.
Sirve à Señor,
Y ſabras lo que es dolor.

Soeckt ghy kenniss aen verdriet,
Dient een' Heer, ten miſt u niet.

1247.
Sirve bien al Señor,
Y obligarle ha la razon.

Laett ghy u een goed Dienaer vinden,
De reden ſal uw' Heer verbinden.

1248.
Si quereys ver quanto vale un Ducado,
Buſcalo preſtado.

Soo ghy de rechte waerd' van een' Ducaet wilt ſchatten,
Gaet ſoeckter een' te leen, ick meen ghy ſult het vatten.

1249.
Si quieres enfermar,
Lavate la cabeça, y vete à echar.

Indien u 't ſieck zijn niet en lett,
Soo waſcht uw Hoofd en gaet te bed.

Wilt

1250.
Si quieres hazer buen teſtamento,
Hazle eſtando bueno.

Wilt gh' u Teſtament wel maecken
Maeckt het met geſonde kaecken.

1251.
Si quieres que bayle,
Ande el barril delante.

Wilt ghy dat mijn' Beenen gaen,
Laet de Tonn voor henen gaen.

1252.
Si quieres ſer bien ſervido,
Sirve ti tu miſmo.

Soeckt ghy naer een' goeden Dienaer,
Dient u ſelven, daer 's geen ſien naer.

1253.
Si quieres tener buen moço
Antes que le naẓca el boço.

Men moet een goeden Jongen queecken,
Eer 't Haer begint door 't vell te breecken.

1254.
Si quieres vivir ſano,
Haz te viejo temprano.

Indien ghy van geſontheit houdt,
Soo maeckt u ſelven goeds tijds oud.

1255.
Si ſecretos quieres ſaber,
Buſcalos en el peſar, o en el plazer.

Zijt ghy begeerigh naer een ander ſijn' ſecreten,
Siet ſ' in ſijn' Vrolickheit, of in ſijn' Rouw te weten.

1256.
Sobre peras
Vino bevas.

Maeckt op de Peeren,
Geen' Wijn t'ontbeeren.

1257.
Soldar el azogue.

'k Wouw de kunſt wel van hem leeren,
Die Quickſilver kan ſouderen.

1258.
Sol madrugero,
No dura dia entero.

Des Morgens al te vroege Sonn,
En duert niet langh ſoo ſy begon.

1259.
Soñò el ciego que veia,
Y ſoño lo que queria.

De Blinde droomde, hy ſagh den Dagh,
En droomde dat hy geerne ſagh.

1260.
Sopla, herrero,
Ganaras dinero.

Smit, taſt den Blaes-balck aen,
Soo ſal de neeringh gaen.

1261.
So vayna de oro,
Cuchillo de plomo.

Van binnen blaeuw, van buyten rood,
Een Schee van Goud, en Meſch van Lood.

Geen

1262.
Suelas y vino,
Andan camino.

Geen beter Voer en kander zijn,
Als twee goe Schoenen en goe Wijn.

1263.
Sufre el Aſno la carga,
Mas no la ſobrecarga.

Den Eſel lijdt wel dat m' hem laedt,
Maer 't overladen maeckt hem quaed.

1264.
Sufre por ſaber,
Y trabaja por tener.

Lijdt om te weten,
En werckt om t'eten.

1265.
Tan grande en el yerro,
Como el que yerra.

Groot is de mis-ſlagh, even
Als die hem heeft bedreven.

1266.
Ten cuydado de ganar,
Que tiempo queda para el gaſtar.

Maeckt maer u Goed wat te vermeeren,
Gh' hebt tijds genoegh om te verteeren.

1267.
Tengo las mañas del Rey,
Que dò no eſtà no parece.

Des Koninghs doen is als het mijn,
Men vindt ons niet als daer wy zijn.

1268.
Ten hazienda,
Y mira bien donde venga.

Krijght Goed te gaer,
Maer lett van waer.

1269.
Tente en tus pies,
Y comeras mas que tres.

Laet and're ſitten, en ſtaet ghy,
Soo eet ghy licht ſoo veel als dry.

1270.
Tiempo tras tiempo,
Y agua tras viento.

Weer komt naer ander Weer,
En naer Wind Water weer.

1271.
Tienes aſſaz,
No gozas de lo mucho por llegar à lo mas.

Ghy zijt in overvloed
Verſien van Geld en Goed,
En derft aen 't Veel niet raecken,
Om Veel tot Meer te maecken.

1272.
Tienes gana de morir,
Cena carnero aſſado, y echaté à dormir.

Soo ghy om ſterven zijt beluſt,
Eet Schapen-vleeſch gebraen, en gaet daer op te ruſt.

1273.
Tinajuela de buen vino,
Ni tiene tapon, ni taponzillo.

Beſitt ghy lecker Druyven-natt,
Daer's Kraen noch Kraentjen in het Vat.

1274.
Todo es nada en eſte mundo,
Si no ſe endereça en el ſegundo.

All deſe Werelds doen is niet,
Soo 't op de tweede niet en ſiet.

1275.
Todo lo blanco no es harina.

Daer's niet waerachtiger als dit is,
't En is geen Meel all datter witt is.

1276.
Todo lo harè,
Mas caſa con dos puertas no laguardarè.

Ick will waer nemen all wat my behoort,
Behalven 't Huys met meer als eene Poort.

1277.
Todos querriamos ſer buenos,
Y alcançamos los menos.

Wy waren all' geern van de Vromen,
En 't zijn de minſte di'er toe komen.

1278.
Todos ſomes hijos de Adam y de Eva,
Sino que nos diferencia la ſeda.

Wy zijn all' kinderen van Adam en van Eve,
Daer's niet als Zijde ſtoff, die maeckt ons wat oneve.

1279.
Todos ſomos locos
Los unos de los otros.

Laett ons niet gecken met malkand'ren,
Wy zijn all' Gecken d'een aen d'and'ren.

1280.
Torcijones à menudo,
Menſageres ſon del culo.

De Krimpingh dichter dan 't behoort,
Is Voorbood van eens Achter-poort.

1281.
Trabajo ſin provecho,
Hazer lo que eſta hecho.

Een vruchteloos beſtaen is,
Doen dat alreeds gedaen is.

1282.
Tras cornudo
Sañudo.

Op den Hoorn
Volght den toorn.

1283.
Tras la edad viene el ſeſo,
Dixo la niña de ochenta años.

De Wijsheit volght de Jaren naer,
Zei' t Maeghdeken van tachtigh Jaer.

1284.
Tras una piedra perdida,
Mas pierde, quien otra tira.

Die d'eenen Steen naer d'and'ren ſmijtt,
Raeckt d'eenen naer den and'ren quijt.

1285.
Tres coſas hazen el hombre medrar,
Scientia, y Mar, y caſa Real.

Dry dingen konnen voorſpoed geven,
De Konſt, de Zee, en 't Hooffe Leven.

1286.
Tres Hijas y una Madre,
Quatro Diablos para un Padre.

Dry Dochteren met eene Moer,
Vier Duyvels op de Vaders vloer.

De

1287.
Tripa llena
Ni bien huye, ni bien pelea.

De Penſſe voll van veel' Gerechten,
En deught tot vluchten, noch tot vechten.

1288.
Valleſtero loco
Do pierde un virote alli echa otro.

Een mallen Schutter is't, dunckt my,
Die eenen Pijl verlieſt, en ſchieter noch een' by.

1289.
Valleſtero que mal tira,
Preſto tiene la mentira.

De Schutters die niet veel en deugen,
Zijn datelick ree met een' leugen.

1290.
Vaſo malo,
Nunca cae de mano.

Een ſlecht Gelas,
En valt niet rass.

1291.
Vejez,
Mal deſſeado es.

Den Ouder in de menſchen,
Is't quaed daer ſ'all' om wenſchen.

1292.
Ventura ayas Hijo,
Que poco ſaber te baſta.

Mijn Soon, indien 't geluck u loegh,
Een weynigh Wetens waer genoegh.

1293.
Vida ſin amigo,
Muerte ſin teſtigo.

Die by ſijn leven Vrienden derft,
Vindt geen' getuygen als hy ſterft.

1294.
Vieja que bayla,
Mucho polve levanta.

Als m' een oud Wijf ten Danſſe voert,
En blijft 'er geen Stoff ongeroert.

1295.
Viejo amador,
Invierno con flor.

Een oud Mann die uyt vryen gaet,
Een Winter die voll Bloemen ſtaet.

1296.
Viejo el pajar,
Malo de encender, y peor de apagar.

Oud Stroo is quaed om aen te ſteken,
En arger noch ſijn' brand te breken.

1297.
Vieneme el mal que me ſuele venir,
Que deſpues de harto me ſuelo dormir.

Een Sieckte komt my aen,
Daer ick af ben beſeten;
Als ick wel heb gegeten,
Dat ick te Bedd moet gaen.

1298.
Viene ventura
A quien la procura.

't Welvaeren komt een' toe,
Mits dat hy 't komen doe.

1299.
Un aguja para la bolſa,
Y dos para la boca.

Wel hem die by ſich vond,
Een' Spelle voor de Bors, twee Spellen voor den Mond.

1300.
Un Aſno entre muchas monas,
Coca le todas.

Daer hondert Apen om een' Eſel rotten,
Siet m' hem alleen van Aep voor Aep beſpotten.

1301.
Una vez engaña al prudente,
Dos al innocente.

Bedrieght den Slechten eens en weer,
En eens den Looſen, maer niet meer.

1302.
Un cabello
Haze ſombra en el ſuelo.

Een Haer van Hoofd of mond,
Maeckt ſchaduw op den grond.

1303.
Un dia de ayunar,
Y tres dias malos para el pan.

Leeft m' eenen dagh in Hongers nood,
Dry quade dagen voor het Brood.

1304.
Un mès antes, y otro deſpues Navedad,
Es Yvierno de verdad.

Een' Maend voor Kerſmiss, een' daer naer,
Is recht de Winter van het Jaer.

1305.
Uno pienſa el vayo,
Y otro el que lo enſilla.

Die 't Paerd ſaelt, en het Paerd, ſijn twee,
D'een denckt ſijns weeghs, en d'ander mé.

1306.
Un Padre para cien Hijos,
Y no cien Hijos para un Padre.

Een Vader doet voor hondert Sonen,
Dat hondert Sonen hem alleenigh niet en loonen.

1307.
Vos caçais, y otro vos caça,
Mas valiera eſtaros en caſa.

Ghy jaeght, en and're ſiet m' u jagen,
Ghy hadt in Huys veel beter' dagen.

1308.
Yerva mala,
No le empece la helada.

Het ſchadelicke Kruyd,
Gaet van den Vorſt niet uyt.

1309.
Yo podré poco,
O diran que no ſoy loco.

Of mijn' macht en ſal niet ſtrecken,
Of men ſal my niet begecken.

Einde des elfden Boecks, ende des eerſten Deels.